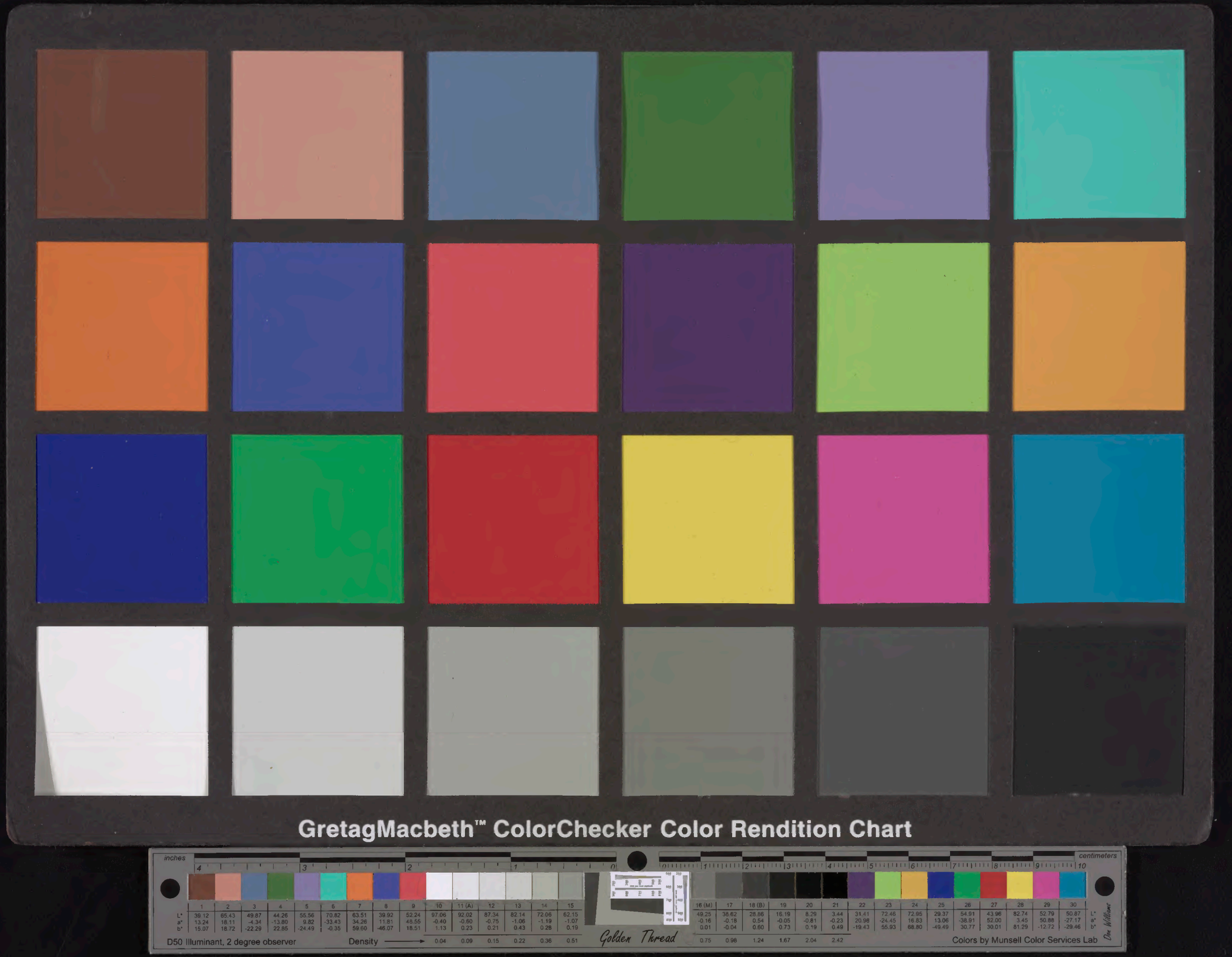
GretagMacbeth™ ColorChecker Color Rendition Chart
inches
centimeters
D50 Illuminant, 2 degree observer
Density
Golden Thread
Colors by Munsell Color Services Lab
Dan Williams

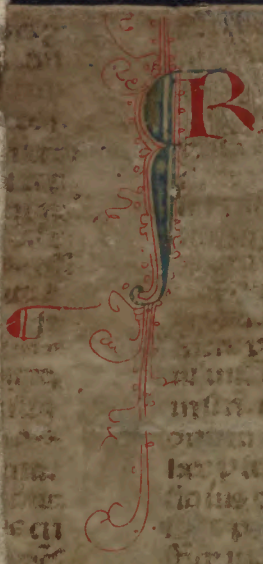

CJJEO

236

Cusmv T 330

R124

THE GIFT OF
LESSING J. ROSENWALD
TO THE LIBRARY OF CONGRESS

Chronica Hungarorꝝ

Hystoria sancti
ladislai.

Sereniſſimo ac inuictiſſimo principi ac dño dño Mathiae hũgariae bohemiaeqꝫ regi Theobaldus fegher Saluté ꝛ gloriã exoptat.

Quod tam multae ſereniſſime ac inuictiſſime rex principũ ac populoꝝ p̃claraé res geſtae quib⁹ domi atqꝫ militiae ſe admirãdos oĩbus p̃buerũt ab hoĩuꝫ memoria ,prſus exciderint: aut ꝑpetua oblionis caligine p̃manẽt: quis aliã facile cauſaꝫ attulerit: quaꝫ ſeu inuidia: ſiue hoĩm illi⁹ aeui ignorantia claros illis ſcriptoreſ defuiſſe. aut editis iam ſcriptis defuiſſe notarios qui librorũ numero alioꝝ ſcripta late diffunderẽt. Quod quum oĩb⁹ cõmune eé nõ ambigã. Quae enĩ gens eſt quãtũuis etiã nũc obſcuro nomine: que nõ aliquãdo ſuo ſidere effloruerit. Jn hũgariae tamẽ regibus vel qõ ita ipa neceſſitas ſiue finitimoꝝ populoꝝ feritas coegerit indignũ ,prſus eſſet res egregie geſtas ſine memoria: ſine phama veluti ſepultas deliteſcere. Maximeqꝫ omniuꝫ in te rex inclite Mathia cuius iam phama ꝛ gloria toties fugatis proſtratiſqꝫ chriſtiani noĩs hoſtib⁹ immaniſſimis thurcis victiſqꝫ finitimis populis per omneꝫ late europam inclareſcit. Quod etſi noſtra hac aetate in tanta hoĩm doctiſſimorum copia nemo facile ꝓtineſcere poſſit: quo tamen animi tui magnitudo alijs prioribus collata regib⁹ inclareſcat magis: aut minus ab hoĩm memoria tollaẽ: curaui ut regũ hũgariae facta ad laudẽ maieſtatiſ tuae diligẽtiſſime atqꝫ emẽdatiſſime imprimerenẽ. Addidi ꝛ nõ parũ venuſtas picturas: quo legẽdi labor picturae varietate leuatus gratior omnib⁹ occurreret. Veniat itaqꝫ ĩ gratiã ſereniſſime rex hic iſte conatus me⁹ atqꝫ animi inſtitutũ. qõ ſi non improbatũ iri tuae gratiae pſenſero: ad alia: q̃cũqꝫ noĩs tui honori atqꝫ amplitudini ꝓducere poterint: paratiſſimũ me atqꝫ intentiſſimũ ſemp exhibebo. Valeat ſereniſſima maieſtas vra: regnoqꝫ ſuo multa cum laude in tempora ſupſit longiſſima.

Ad egregiū dñm Thomā de drag personalis presentie sere/
nissimi principis dñi Mathie: hungarie: bohemie ⁊c. regis can/
cellariū. Prefatio magistri iohannis de thwrocz: in primū librū
Chronice hungaroꝝ foeliciter incipit.

Agi otio his annis nobis eque simul tor/
pentib⁹ varij rex ordines cū occurrissent
suaues interdū lites media iter colloquia
surrexere ⁊ leuia disputatōnū iurgia sepi⁹
emerserūt. Dū de primeuis hūgarice nati
onis reb⁹: deqz pte mūdi: q̄ hūgaros aut
germinauit: aut ī hāc regionē q̄ antiquit⁹
pānonia: nūc vo hūgaris ab eisdē hunga/
ria dicta est: fudit: varijs vtamur sentētijs
experiēdi tandē gr̄a placuit dudū sup his
reb⁹ cōtextas reuoluere historias. Quas
equidē dū diligēti lectiōe plustraum⁹: multa in eisdem de parte
mūdi scythica vnde ⁊ hūgari emersisse phibent: aut obmissa aut
neglecta: seorsūqz ab alioꝝ auctoꝝ positiōib⁹ pscripta apparebāt
Enūero ⁊ magni regis Atile gestaꝝ gloria rex stili paruitate cō
prehēsa digno laudū pcomio nō min⁹ q̄si subticere videbat. Nec
crimine de hoc hūgaroꝝ vetustas arguēda est: q̄ suaꝝ memoriā
rerū altū obliuiōis in pelagus defluere pmisit. Hoc gen⁹ hoiuz
ipsarū etate rex armoꝝ pot⁹ strepitu q̄z l̄raꝝ sciētia sese exercita
bat. Nā ⁊ hoc nō cuo ps nationis cuiusdē q̄dā trāssiluanis regni
posita ī oris caracteres quosdā ligno sculpit: ⁊ talis sculpture vsu
l̄raꝝ ad instar vinit. Externaꝝ nationū inuidiā exactis p ipm ati
lā regē victoriis: cōdignū pcomj subtraxisse stilū ⁊ eidē regi Ati
lē gloriā impialis nois dempsisse puto: neqz p ipm gestaꝝ rex in
decus quippiā pterq̄z illatas p ipm eis miserias plāctuosi carmi/
nis ad instar scripsisse inueniunt. Unde paul⁹ oroſi⁹ suaꝝ vltimo
libro historiarū: hunoꝝ de eruptione mētionē faciēs: tredecimo
inquit anno imperij valentis radix illa miseriarū nostraꝝ copio
sissimos simul frutices germinauit. Et anthoni⁹ florētin⁹ archi/
episcopus in scda parte sui chronici opis ipsa ait. Cētis barba/
ries me silere faceret: nisi illō famosū galliaꝝ ⁊ italiaꝝ exciduū me
loqui cogeret. Nemo mūdanā miseria absqz aliena adept⁹ē glo
riā. Ninus assirioꝝ rex regna q̄ in aliena violētas iniecit man⁹:
vniuersaꝝ originē historiarū peperit. Et nisi quondā agamenon

grecoꝝ impator troianũ ilion euertisset: magnꝰ quoqꝫ alexander tristibꝰ armis orbẽ vastasset: illoꝝ noĩa pariter cũ corporibꝰ ceci/dissent. Scythicas igit̃ ꝑtes: regis quoqꝫ atile euũ ingẽtiũ facinorũ ꝑ magnitudine ĩmortalitate dignũ: ampliori stilo vt describerẽ. sil̃qꝫ ⁊ subsequẽtiũ hũgarie regũ historias oliꝫ editas ꝑcursitarẽ: ⁊ ĩ illis siquid negligẽtia scriptoꝝ viciasset: castigarẽ tuis aĩatꝰ ꝑsuasiõibꝰ rẽ meis viribꝰ haud parẽ aggredi ꝑsũpsi. Dulce enĩ tuũ ⁊ admodũ delectabile eloquiũ me vicit: q̃ꝫ uis tãtaꝝ magnitudo rerũ maiori sit digna vate: tua tñ ꝑsuasio cũ erga me vim habeat mãdati: tibiqꝫ nõdũ ꝑsuadẽti ꝑuenerĩ: ꝑsuadẽti eo magis omnẽ vim meã dedicaui. Enĩuero ĩ ꝑsumẽte vt arbitror hec ꝑsũptio ĩ/uidia auctrice ludibriũ pariet: ⁊ lĩgua q̃ parcere scit nemini ĩ de/tractionẽ illiꝰ dissoluet̃. Noscimꝰ inquiẽt hũc hoĩeꝫ. Uerũ quidẽ iuxta euãgelicã lectionẽ nullũ sua accepta p̃ria: cũ tñ rebꝰ ĩ his ex me fecerim nihil: veteres ĩ oĩbꝰ secutꝰ sum historias: ⁊ sñias au/ctoꝝ trãsgressus sũ ĩ nullo. Partes quidẽ scythie ⁊ illaꝝ sitũ: atile quoqꝫ regis gesta plurib⁹ chronicis opib⁹ ea ꝓpter indagatis stilo paulo ampliori q̃ꝫ priores hũgaricaꝝ historiaꝝ effecerãt auctores: illoꝝ vndiqꝫ positiões intermiscẽdo ꝯscribere: ac ceterorũ diuoꝝ hũgarie regũ historias debilis mei opis infra limites puta quõdã karoli regis nequiter interfecti miserabile vsqꝫ ad carmẽ quãtũ mei est ingenij diligenter castigare curaui: altiusqꝫ istud alta me iuuẽt ordinare numĩa celi. Tu quoqꝫ suscipe nautã altas pelagi voragines absqꝫ temone: tẽperieqꝫ ratis: ac remigis officio tua ad desideria sulcãtẽ. Suscipe inquã tue tantũ volũtati satisfacere volẽtẽ: ⁊ suscipe me nõ ex me: sed ex veterũ has res describẽtiũ voluminib⁹ auctoꝝ: gratũ velut florẽ viridib⁹ lectũ de cespitib⁹ tue offerentẽ dñationi. Uale.

Soliloquiũ.

Olim antiqua auctoꝝ vetustas: hunoꝝ sine hũgarorũ diuersimode originẽ descripsisse ĩuenit̃: quib⁹ tã mo/dernoꝝ q̃ꝫ ꝑteritoꝝ tẽporũ hoĩes: diuersos sensus accomodãtes: nõ parua ĩ hac re discrepatiõe dissentiũt. Duo enĩ volumina chronici opis ꝓpaginẽ sil̃qꝫ ⁊ gesta illorũ elucidantia: a ceteris auctorib⁹ ac etiã in seipsis maxĩe in declaratione illorũ germinis dissidentia: tẽporib⁹ quondã di/uorũ karoli ⁊ lodowici hũgarie regũ vt dici ꝑsumit̃ edita reperiunt̃. quoꝝ alterũ sup̃ libro genesis. x. alterũ sup̃. xj. capitulis suas fundauerũt origines. Cũ aũt huic ꝙ post diluuij vĩdictã vniuer

sa caro a noe ⁊ eius filijs puta:sem:cham:⁊ iaphet:nouã receperit generationẽ: vniuersalis christiane religiõis natio cedat:alienaꝝ ꝓter hũgaricã q̃ voluminib⁹ in eisdẽ declarauerũt generationẽ: supfluitati pot⁹q̃z necessitati ascribi debere dinoscit. Vñ ne ipse ex se huic opi quippiã addidisse reꝓhendã:illoꝝ sequẽs volumi/ nũ auctores meis ꝓpositis idẽ principiũ pono.

Exordiũ narratiõis in primã partẽ chronice hũgaroꝝ.

HEC sũt generatiões noe ⁊ filioꝝ ill⁹ sem cham ⁊ iaphet. de quib⁹ post diluuij cladẽ.lxx. due generatiões puta de sem.xx vij. de cham.xxx.⁊ de iaphet.x v.,ꝓcessisse ꝓ hibent. De generatiões disseminate sũt in orbe terra rũ.⁊ scõm quosdã sem asiam:cham affricã:⁊ iaphet eu/ ropã sortiti sũt. Scõm vo hieronimũ de hebraicis questionibus necnõ ⁊ iosephũ filij iaphet possedisse dicunt septẽtrionalẽ regio/ nem a thauro et imano montib⁹ scythie vsq̃z ad fluuiũ thanaim qui eandẽ mediã scindit. Unde primꝰ filius iaphet gomer a quo nominati sũt galathe postea galli quos nostra etas a quodã fran/ cone filio olim paridis filij priami vltimi regis troianoruz: duce videlicet eorũ denominatos francos vocat. Hic franco post tro iane vrbis excidiũ in pannoniã que olim magni alexandri euo su perior grecia vocabat:magno cũ populo venisse:⁊ sub monte sy can secus fluuiũ ister qui ⁊ danubi⁹ dicit ciuitatẽ amplissimã edi/ ficasse:⁊ illi nomen a monte sycan predicto sycãbriã imposuisse:⁊ tandem orientaliũ metu nationũ abinde ad partes occidentales declinasse:⁊ regionez circa fluuiũ sycana occupasse:illamq̃z a pre fato francone duce eorum franciã appellasse:⁊ regione in eadem ciuitatẽ condidisse:⁊ illam in memoriã paterni nois paris deno/ minasse tradit. Scõus filius iaphet magog:a quo descẽderũt scy/ the scõm sactũ hieronimũ.⁊ madai a quo dicti sunt medi.ianan:a quo greci.⁊ tubal:a quo descẽderũt hispani.⁊ mosoch a quo deri uati sũt capadoces. vñ ⁊ nũc hñt ciuitatẽ noie masechab.⁊ thyras a quo noiati sũt traces. Gomer aũt genuit assenes a quo troiani Janan genuit elisa a quo elisei:⁊ postea eolides.⁊ tharsis a quo ci lices descendisse perhibent. vñ ⁊ nũc ciuitas illoruz metropolis hoc vocabulo tharsis denominat. In hac ciuitate nat⁹ fuit beat⁹ paulus aplus ,put habet in actib⁹ aplorum capo.xxj. Et subdit bea tus hieronim⁹.ab his inquit dimise sunt insule gentiũ in region/ bus suis vnusquisq̃z scõm linguã suam ⁊ familias suas in natio/

nib⁹ſuis. ⁊ dictū ipſe btūs hieronim⁹ anticipaſſe iuenit. nā hoc poſtea tpe ꝓfuſiōis linguaꝝ actū eſt. Filij aūt cham. chus: a quo ⁊ ethiopes. vñ i hebreo ethiopes chus noiant. ⁊ meſraim a quo egyptij. i hebreo eni egyptꝰ meſraim dicit. Phuth: a quo phuthei. ē eni i illoꝝ regiōe fluui⁹ quidā qui etiā nō phuth vocitat. ⁊ chanaan: a quo dicti ſūt chananei. quoꝝ terra poſtea filijs iſrl data fuit Filij aūt chus. ſaba a quo ſabei. euila a quo gentiles. et ſabatha a quo ſabatheni ꝓceſſiſſe phibēt. Ex his poſtea ꝑpter lōgi eui irre inniſcibilē vetuſtatē mutata ſūt plurima. paucaqꝫ in ſe vel in ſibi ſimili aut ꝓpinquo ꝑmanſerūt. Et iteꝝ ſubiūgit btūs hieronim⁹. porro chus genuit nemroth. Iſte nemroth fuit qui induxit poſte ritatē noe ad edificandū turrim ⁊ ciuitatē ꝓtra dñm. Añ ioſeph⁹ in libro de antiquitatib⁹ reꝝ: dū inquit ꝑſcripte trib⁹ ſem cham et iaphet vna ⁊ eadē hebraica vterēt lingua: ducēteſimo ꝓximo poſt diluuiū anno nemroth gigas cepit turrim ꝓſtruere cū oī cognatio ne ſua periculū diluuij attēdendo. vt ſi ꝓtingeret diluuiū iterari: turris i refugio vltiōis euadere poſſent iudiciū. Diuini tñ iudicij ſnīa cui human⁹ nō valet reſiſtere itellect⁹: ſic illoꝝ mutauit ⁊ ꝓfu dit loquelā: vt ꝑxim⁹a ꝑximo nō intelligeret: tādēqꝫ ope nō ꝓfu mato i diuerſas diſpſi ſūt regiōes. Māc grandē ⁊ cūctis ſeculis ad miranda turris edificationē alij inter nubiā ⁊ egyptū fuiſſe ac illi us antiqlia ꝑ hos qui ab inphis i alexādriā irēt vſqꝫ hodie cerni. Alij vo in caldea ad flumē eufraten illo videlicet in loco vbi po ſtea multas poſt etates ſemiramis cūctaꝝ famoſiſſima reginaꝝ vr bē illā celeberrimā Babilonē ꝓmi imperij genitricē ꝓdidit exti tiſſe: ⁊ a babel turri quōdā ꝑpter ꝓfuſionē linguaꝝ denoīata non tm̄ ſolā ciuitatē ſꝫ ⁊ caldeā ipſā totāqꝫ aſſyriā et meſopotamiā ma/ gnā ꝑpter imperatoꝝ illā inhabitātiū facinoꝝ gliaꝫ babilonis no mē accepiſſe tradūt. Multa ⁊ admiratiōe digna hui⁹ vrbis de cō ditiōe ⁊ cdificio etheſios ⁊ clitharc⁹: itē erodot⁹ necnō dyodorus ſiculus ſcripſere. q̄ poſtmodū ꝑ quoſdā turri ꝓnotate appropriata inuenient. In vno eni dictoꝝ duoꝝ voluminū ioſephū referre po ſuerūt: q̄ nemroth in turri ipſa ex auro puriſſimo deoꝝ feciſſet tē pla: palatia ex lapidib⁹ ꝑciosis edificaſſet: ⁊ colūnas aureas in illis erexiſſet: plateaſqꝫ illi⁹ diuerſi coloris lapidib⁹ pauimētaſſet. cui haud adhibēda eſt fides. Nā poſt nō diu tunc ꝑteritū vniuerſale diluuiū: nōdū tm̄ auri in vſu fuiſſe credi pōt q̄ de illo ⁊ tēpla edi ficare ⁊ colūne erigi potuiſſent. ⁊ nec tūc deoꝝ erat cult⁹ quib⁹ ipa

tẽpla edificari debuissent. cũ mlta post secula rex assyrioꝝ Ninus defuncto belo rege pr̃e suo in illi⁹ memoriã ⁊ ꝓ sui ꝯsolatione ex auro pr̃i sil'e fecisse simulacrũ: illudqꝫ tã ipse coluisse q̃ꝫ etiã cũctũ sui regni ꝑ ppl'm coli mãdasse: ⁊ nõ post multũ tp̃is in illud simulacrũ ĩmũdũ spũꝫ intrasse ⁊ petẽtib⁹ respõsa exhibuisse: exindeqꝫ cũctã idolatrie ꝑniciẽ originẽ cepisse mlte doceãt scripture. Tãdeꝫ sequit. ⁊ turris ipsa ĩ q̃drũ subleuabat ab vno angulo in aliũ: hñs lõgitudinis passuũ mille. xv. latitudinis totidẽ. q̃ntitas v̄o altitudinis nõdũ finita erat: sꝫ illoꝝ ꝓposito lunarẽ vsqꝫ ad circulũ subleuari debebat. Grossitudo aũt fũdamẽti trecentoꝝ erat passuũ: paulatim quidẽ subleuãdo artabat: vt p̃eminẽs põdus grossitudo fũdamẽti leui⁹ sustineret. Et rursus in genesi capl'o vbi sup̃ dicit. ipse videlicet nemroth cepit cẽ potẽs in terra. Nã ꝑ potẽtiaꝫ alios sibi subiugabat: ⁊ ad turris opus nolẽtes cõpellebat. ⁊ iõ subiũgit. ⁊ erat robust⁹ venator. i. oppressor hoĩuꝫ corã dño. ⁊ exinde ꝓuerbiũ illud exiuit: q̃si nemroth. Dũ enĩ postea aliquis oppressor hoĩuꝫ videbat dicebat alter nemtoth vl' sil'is nemroth. Fuit aũt scd̃m sãctũ hieronimũ initiũ regni ci⁹ babilon ⁊ ĩ terra sennar.

De generationis hunorũ siue hũgaroꝝ origine.

Hunc nemroth quidã voluerũt hunoꝝ siue hũgarorũ fuisse ꝓthoparẽtẽ. Nã in vno dictoꝝ voluminũ positũ est ꝙ nemroth gigas post linguaꝝ ꝯfusionẽ in terra eiulath q̃ nũc ꝑsyda vocaret ĩtrasset: ⁊ ibi ex ꝯiuge sua enech vocitata duos generasset filios: quoꝝ alter hunor alter v̄o magor denoĩati extitissent: ex quib⁹ tãdẽ vniuersi huni siue hũgari ipsoꝝ generatiõis recepissent ꝓpaginẽ. Dicit etiã ꝙ ideꝫ nemroth pl'es p̃ter enech vxores habuisset: ex quib⁹ p̃ter hunor ⁊ magor pl'es filios ꝓcreasset: hi ⁊ eorũdẽ posteritates ꝑsydẽ regionẽ p̃dictã inhabitarẽt: statura ⁊ colore sil'es hunis: tantũmodo in loq̃la velut saxones ⁊ turingi modicũ differẽtes. In altero aũt voluminũ p̃dictoꝝ subdit ꝙ hunor ⁊ magor p̃res hunorũ siue hũgaroꝝ nõ fuissent filij nemroth: qui fuit fili⁹ chus: qui fuit cham: qui fuit a noe genitore suo maledict⁹. tũ ex eo qꝛ ip̃e nemroth nunq̃ꝫ iuxta fluuiũ thanaim habitasset: tũ v̄o qꝛ ut sup̃ dictũ ẽ ꝙ a magog filio iaphet descẽdissent scythe ⁊c̃. Nã subdit ibidẽ. ergo inquit vt sacra scriptura ⁊ scĩ doctores dicũt hungari descẽderũt a magog filio iaphet. qui post diluuiũ anno. lviij. ꝓut scũs sigilbert⁹ ep̃us anthyocen⁹ ĩ chronica oriẽtaliũ nationũ refert in/

trauit terrā eiulath ⁊ ex ꝯiuge sua enech genuit hunor ⁊ magor su
pradictos a quib⁹ huni ⁊ magyari generati ⁊ denoīati fuissent.

Aliud capitulū de eodem tractatu.

Anthonin⁹ aūt florētin⁹ archiep̄s de quo superi⁹ mē
tionē me fecisse recolo: sigilbertū ⁊ vincētiū sequēs
in scd̄a sui chronici opis parte hunoꝝ originē in an/
tiquoꝝ historijs se sic legisse ponit. Silimer inquit
rex gothoꝝ alias gethaꝝ fili⁹ magni Gaderici post
egressū sycātie insule scythie iā quinto loco tenens
principatū: cū terras scythie cū sua gēte intrasset: quasdā magnas
mulieres in ppl'o reperisset quas sermone gethyco alirūnas vo/
cassent: easqꝫ hn̄s suspectas de medio sui ꝑturbasset: longeqꝫ ab
exercitu suo fugatas in solitudine coegisset errare. Quas tandeꝫ
siluestres hoīes (quos nōnulli faunos sicarios vocant: qd̄ genus
quōdā scō anthonio dū heremi ꝑuagabat̄ solitudinē obuiasse le/
git̄) cū deserti ꝑ deuia errare vidissent ī illaꝝ amplexus pariterqꝫ
⁊ coitū se comiscuissēt. Exhincqꝫ hoc ferocissimū ac pauēdū ⁊ ter/
ribile hoīuꝫ genus edidissent: qd̄ primā inter meotidas paludes
fuisset. Cūqꝫ ingentē creuissent mox in vicinoꝝ agros se ingeren
tes vastitates edidissent: obstantesqꝫ quos forsitan ferro nō supe
rassent sui vultus terribilitate fugassent. Qui ⁊ in pignora sua pri
ma die nata deseuissent. Nā marib⁹ ferro genas secassent vt añqꝫ
suauia lactis nutrimēta ꝑciperēt vulneris cogerent̄ subire tolerā
tiā. Tali ergo inquit stirpe ꝓcreati huni exigui quidē forma sꝫ ar/
guti: morib⁹ expediti: ad equitādū ꝓmptissimi: scapulis lati: ac ar
cus sagittasqꝫ tractare parati: ceruicib⁹ firmi: ⁊ suꝑbia sꝑ erecti: cū
ctis vicinis gētib⁹ horrori pariter ⁊ formidini erāt. Hec anthoni/
nus. Iordan⁹ aūt ⁊ quidā alij hunos ab incubis demonib⁹ ⁊ qui/
busdā mlierib⁹ originē sūpsisse dixere. Inuidia auctrice iordan⁹
hac ducit̄ sn̄ia. Nā cū gothoꝝ de genere: quos hūgari ꝓprijs ex/
pulere de sedib⁹: suā ducat originē: ꝓgenitoꝝ iniuriā ꝑ corde fe/
rens hoc opprobrio hunoꝝ affecisse generationē credi pōt. Sa/
cra etiā hāc sn̄iaꝫ reprobat scriptura. Cū euāgelice lectiōis nostrū
canāt ꝓtulisse saluatorē: qd̄ enī inquit est de carne caro est qd̄ aūt
de spū est spūs est. Et rursus. Spūs carnē ⁊ ossa nō habet. Cōtra/
riū igit̄ veritati ⁊ erroneū est credere: ꝙ spūs quib⁹ naturalia que
vim ⁊ officiū hn̄t generādi ꝯcessa nō sūt: gn̄are possent. Dioder⁹
v̄o syculus scythaꝝ gentē apud araxim flumen originē habuisse:
paruāqꝫ ab initio ac modice terre cultricē fuisse: deinde rege na/

ctā potēti ⁊ bellicoso ac militari v̄tute p̄cipuo: patriam ampliasse: montanā vsq; ad caucasū: campestrē vero vsq; ad oceanū scythicū ⁊ paludē meotidē flumēq; thanaim: sui historici laboris tertio in libro posuit. Et tā ipse diodorus ibidē q̄; herodot⁹ in sua chronica libro quarto fabulā inducūt quandā dicētes. Qd̄ cum olim hercules: prior illo qui postmodū res troianas turbauit: geriōis vaccas custodiuisset: ⁊ in terrā quā nūc scythiā vocāt tūc oīno desertā deuenisset: dep̄hensus tandē vehementi pluuia ⁊ gelu: substrata sibi pelle leonina obdormiuisset: interim autē eque illius a curru p̄ pascua errātes disparuissent. Qui expergefact⁹ omnē illā regionem perlustrans easdem nō inuenisset: vltimatim cū in terram quandā que hylea dicitur deuenissent: ibidē quandā virginem de tellure natā ancipitis nature humane videlicet ac serpētine: supra femora quidez feminā: inferius aūt viperā reperisset: eāq; ꝯspicatus atq; admiratus si alicubi suas vidisset eq̄s interrogasset: illa se easdē scire sed interim donec cū ip̄a ꝯcūberet ip̄as sibi reddere nolle rn̄disset. Hercules igit̄ sub ea mercede cuz illa ꝯcubuisset. Illa v̄o cū hercule ampliori cupiēs vti ꝯcubitu: eidez equas nō restituisset donec ab illo se grauidā cōperisset. Tandez restitutis herculi equis mulier illi dixisset. Has ego tibi equas q̄ huc venerant seruaui. tu quidē mihi serua ius cum illarum premiū persoluisti. Concepi enī ex te filios tres. qui vbi nati fuerint ⁊ adoleuerint de illis quid sim factura mihi dicito. an hic debeāt habere domiciliū: ipsa enī hui⁹ regionis teneo imperiū. An illos ad te mittere debeā: qui p̄ illoꝝ es. Cui hercules arcū vnū: duos enī deferebat: ac baltheū ad cui⁹ cōmissurā aurea depēdebat fiala dedisset. ⁊ anteq̄; illi hec dona assignasset arcū tetēdisset ⁊ baltheo se p̄cinxisset: dixissetq; illi. Quē illoꝝ hūc arcū ita tendentē ⁊ hoc baltheo sicut me p̄cinctū videris: cū tu regionis isti⁹ incolā effice. qui aūt his operib⁹ q̄ ipse p̄cipio impar erit illū ablegabis. His igit̄ dictis hercules abisset. Post hoc enixa mulier illa: filijs vni agathirso: alteri gelono: nouissimo aūt scytha noīa īposuisset Qui cū in virilē adoleuissent etatē: mulier ipsa mādatoꝝ memor ea q̄ sibi iūcta erāt peregisset: ⁊ filijs tēptatis vltimū puta scythani paternis p̄ceptis eq̄tū fore cōperisset: q̄re duob⁹ agathirso videlicet ⁊ gelono ablegatis scythā sui regni heredē ꝯstituisset. a quo tādē tū ppl's tūq; reges scythaꝝ ꝓcessissent: ipsaq; regio nomē accepisset. Itē trog⁹ pōpei⁹ scythas cū egyptijs tanq̄; hoīes genti/

les qui semp mundũ sine initio stetisse putarũt: de generis vetu/
state ꝯtendisse fat̃. Dixere enĩ egyptij terraꝝ quidẽ alia solis pre
mit̃ ardore: alia vero frigoris algore riget in tãtũ vt nequidẽ ho
mines vl' animãtia generare posset: veꝝ ⁊ aduenas necat. egypt⁹
v̊o adeo aeris bñficio foret tp̃ata ꝙ nec estiui solis ardores neqꝫ
hiemalia frigora illi⁹ offenderẽt incolas. Preterea egypti tã fe/
cũdus eẽt ager ꝙ in ꝓcreatione alimẽtoꝝ illa terra feracior esset
nulla: vnde de iure hoĩes pri⁹natos ibi videri debere vbi facili⁹
educari possunt. Ecõtra scythe rñdissent ꝙ celi tp̃amẽtũ ꝓposite
q̃stioni nullo argumẽto foret quippe cũ primũ natura caloris ⁊ fri
goris incremẽta regionib⁹ diuisit: statim ad locoꝝ aure tolerãtiaꝫ
queqꝫ aĩalia generauit. Vñ ⁊ salamãdrã ignis: ⁊ certos vermes aĩa
vitali vegetãtes antiq̃ niues gignere pariter ⁊ nutrire ꝑhibent̃.
eodẽ mõ arboꝝ atqꝫ frugũ varietates ꝓ regionũ ꝯditiõe natura
ꝓduxit. Quãto enĩ scythis aura ẽ asperior q̃ꝫ egyptijs tãto ⁊ cor/
pora ⁊ ingenia scythaꝝ sũt duriora. Ceteꝝ si mũdi primordia vel
aquaꝝ illuuies tenuit: vel ignis (qui ⁊ mundũ genuisse credebat̃)
possedit: vtrũqꝫ scythis poti⁹ priorẽ p̃stare originẽ potuerũt. Nã
si ignis primas res possedit: nõne paulatim extinct⁹ septẽtrionali
agro qui supra oẽs terras hiberno frigore alget aeris tẽperiẽ de/
dit: egypt⁹ v̊o ⁊ tot⁹ oriẽs qui ⁊ nũc torrẽti solis calore estuãt post
extinctũ primeui ignis ardorẽ tardissime tẽperamẽtũ aeris recepe
re. Si v̊o aquaꝝ ĩundatio oẽs terras submersit: ꝓfecto decurrẽti
bus aquis altior terraꝝ ꝑs prius detecta fuit: humilib⁹ aũt terre ĩ
partib⁹ aq̃ diutissime ĩmemorata ẽ. ⁊ quãto prior queqꝫ ꝑs terraꝝ
aut ab igne liberata aut ab aquis siccata sit: tãto pri⁹ aĩalia gene/
rare cepit. Porro scythia adeo altior oĩb⁹ terris est: vt cũcta flu
mina ibi nata in mare meoticũ: deinde in põticũ: ⁊ deinde in egy/
ptiũ decurrãt. Egypt⁹ v̊o si ab aquaꝝ in eã ꝑ vim decurrẽtiũ ĩcur
sib⁹: mlt̃is molib⁹ aggerũ munita nõ fuisset coli aliter nisi exclusis
nili fluctib⁹ nõ valuisset. His igit̃ argumẽtis sup̃ati egyptij scythe
antiq̃ores visi fuere.

Cõtinuatio narrationis.

Qualicunqꝫ a cardine ortus: huni siue hungari ꝓcesse/
rint: preclarum tamen illorum laudis preconium lata
mundi per climata pre gestarum magnitudine rerum
longe diffusum: illos ⁊ katholicam fidem non minus
amplecti: probitatis titulo fulgere: grataqꝫ vigere mo
rum honestate: tum vero militari prestantia ⁊ armorũ

virtute ceteras nationes lōge euadere: vbiqz clamat. Ex hac ge
neratione nedū reges verū etiā ⁊ plebee ꝯditionis homines ca
thalogo scōꝝ asscripti se sup ethera conscendisse letant. Nec ille
magnꝰ Atila suā quōcūqz deꝑhēdi pōt neglexisse nationē. Non
ne nepotē magni nēroth suo in titulo se scripsisse inuenit? Et in se
cūdo libro chronici opis hūgaricaꝝ rerū dū de illorū secūdo tra
ctat ingressu: ipsi hungari sue originis ꝓpaginē ꝑ generationis li
neaz ad magnū nemroth deduxisse reperiunt. A magog v̄o filio
iaphet: scythas qui priꝰ gethe postea gothi sūt vocati: quos huni
ꝓprijs expulere sedibꝰ vt infra dicet: tuz Isidori documēto: tuz
v̄o certis ad id accedētibꝰ scripturis: ꝓcessisse negari nō pōt. Un
de ipsarū hungaricarū cronicarū in p̄mordijs sequit. Dū enī hu
nor ⁊ magor nēroth essent primogeniti: a patre eoꝝ sepatim in ta
bernaculis habitabāt. Accidit tandē vna dierū cū venādi cau/
sa ad campū ꝓcessissent: ⁊ illis in deserto vna cerua occurrisset:
quā cū fugientē insequentes in paludes meotidas deuenissent:
⁊ cerua eadē in crebris siluaꝝ saltibꝰ euanuisset: ipsi eandē diutiꝰ
perquisitā potuerūt inuenire mīme. Peragratis tādē paludibꝰ
eisdē: cū illas armentoꝝ pro pascuis optimas fore ꝯspexissent: re
deūtes ad patrē ab ipso licētia impetrata cū oībꝰ ipsoꝝ rebus in
ipsas paludes meotidos intrauerūt ibidē moraturi. Hāc paludē
regionē eē: ⁊ persido ꝓuincie vicinā fore: pontoqz illā in giro val
lari: vnū tantū vadū habere: aditūqz illic ⁊ exitū difficilē prebe/
re: herbis siluis piscibꝰ volucribꝰ ⁊ bestijs abundare: in chronica
posuere hungarica. Dionisiꝰ aūt paludē hanc matrē ponti appel
lauit. Multas enī famosissimoꝝ amniū aquas in illā deuehi: ac
tandē easdē ipsaz paludē ī mare pōticū emittere dicit. Paludes
ergo meotidas hunor ⁊ magor adeūtes quinqz annis ibidē īmo
biliter ꝑmāserūt. Anno v̄o sexto exeūtes duz ꝑ desertū vagaren
tur sonitū simphonie audierūt: ⁊ scrutinij gratia vlteriꝰ ꝓcedētes
vxores ac filias Bereka sine maribꝰ in tabernaculis manentes
ac festū tube colentes ⁊ choreas ducentes casu reperierūt: quas
celeri rapina cōprehēsas simul cū earū rebꝰ in paludes meotidas
deduxerūt. Contingit aūt eosdē in hac rapina inter ceteras dule
principis alanorū duas filias v̄gines forma p̄claras cōphendere
quarū vnā hunor: alterā magor in vxores receperūt: ex quibus
mulieribus tandē oēs huni siue hūgari originē sūpsisse ꝑhibent.
⁊ hāc quidē rapinā cūctarū p̄darum primā nōnulli fuisse dixere.

Factū est aūt cū diutius paludib⁹ in eisdē pmansissent in gentem creuerūt validissimā: ita q⁹ palus ipsa cosdē cape ac eisdez nutrimentoz alimēta prestare nequiret. Subtilissima igit quadā astutie calliditate excogitata in scythiā ipsis vicinā exploratores destinauerūt. Qui redcūtes cū terrā scythie amplā ꝑ armētisqz pascēdis valentē esse dixissent: mox cū omni generatione ac rebus z armētis ipsoz illā intrauerūt: ibidēqz quosdā alpzosuros quos in pziorib⁹ chronicis hūgaroz nūc ruthenos vocari scripserūt inuenisse phibent. Deletis igit eisdez z expulsis ac sub iugū redactis: regnū illud inuitis vicinis possidere dicunt vsqz in hūc diē Anthonin⁹ vo florētin⁹ archiepūs hunos ad limites meotidis paludis habitasse affirmat. Dicit enī q⁹ cū venatoz hunoz sequētes vestigia cerui per paludē meotidā quā p⁹munitā eē putabant trāsiuissent: z scythicā regionē diligēter explorassent: ac quicquid ibidē vidissent hunis oīa nūciassent: z ad trāscūdū ipsas paludes eos aīassent: tūc huni hoz venatoz ducatu paludib⁹ ipsis ptrāsitis velut quidā turbo gotis in ipa scythia manētib⁹ incubuissent ac eos qui ceteris impabāt et pminebāt bello victos de ꝑpzijs sedib⁹ expulissent. Paul⁹ oroſi⁹ etiā vt ī pfatis opusculi ꝑhemio dictū est in suarū hystoriarū libro vltimo de gothoz expulsione mētionē faciēs: gens inquit hunoz dū in accessis secluſa mōtib⁹ erūpens repētina rabie pcita exarsit in gothos eosqz sparsim cōturbatos ab antiquis sedib⁹ expulit. Multa z varia de his gothis ī romanoz scribunt hystorijs. Ad agnā hec et antiq̄ generatio fuit: z multas pcussit sui terroze orbis ptes. Unde idē paulus oroſi⁹ primo suarū hystoriarū libro: alexādrū magnū gothos cuitādos foze, nūciasse: pirrū epiri tesalie macedonteqz regē exhoruisse: cesarē vo qui cūcta armis strauit declinasse ait. Hi igit gothi qui multas gētes vt vincēti⁹ ī hystorijs capitulo cētesimo duodecimo scribit suo subdiderāt seruicio: hunoz subditi sūt impio. Nā qui gothis seruiebāt: expulsis gothis hunoz parebāt principatui. z sic huni omni pene scythia potiti: ceteras scytarū natiōes fortitudine z principatu pmebāt.

Descriptio scythie scōm pziores hystorias hūgaroz:

Hanc scythicā hūgaricarū primeni auctores hystoriarū in europa posuere: illāqz versus orientē extēdi z ab vno latere pōto aquilonari ab alio riphcis mōtib⁹ ab oriēte vo asia z ab occidēte fluuio ethewl: quē z don vocari dixe-

rũt: includi scripsere: gẽteſqz in illa ꝓcreatas vanitatib⁹ deditas ocia amplecti: actib⁹ venereis intẽdere: rapinas amare: ⁊ genera liter coloris plus nigri q̃z albi eẽ dixerũt. Preterea scythicã regionẽ vna cingi cõphẽſione: ſed in tria regna: boſtardiã. ſ. ac dentiã et magariã diuidi: centũq̃z et octo prouincias: in quas olim ꝑ filios hunor ⁊ magor ob cẽtũ ⁊ octo ꝓgenies eorũdẽ que de illorũ egreſſe fuiſſent femorib⁹ cũ de paludib⁹ meotidis in eãdẽ introiſſent diuiſa extitiſſet habere: ab oriẽteq̃z ſcythico regno iuriſanor regnũ ⁊ poſt hec tarſiã tãdẽ mãgaliã iungi: ibiq̃z et europã terminari: et rurſus ex plaga eſtuali ſub ſolari gentẽ coroſiminaz et ethiopiã que minor india vocaret vicinari: inter meridiẽq̃z et curſuz don fluuij deſertũ ĩmeabile eẽ: ibiq̃z ꝓpter intẽperiẽ aeriſ illi⁹zone ſerpẽtis diuerſi generis et ranas velut porcos fore: baſilicoſq̃z ac plura toxicata aĩalia necnõ vnicornẽ ibidẽ generari Preterea in ſcythia grãdẽ fluuiũ don vocatũ oriri: et illũ ab hũgaris ethewl nũcupari: et hũc fluuiũ mõtes niueos q̃ ſcythiã cingerent tranſcurrere: et amiſio noĩe ethewl don vocari: iuxta ipſũ q̃z verſus meridiẽ gentẽ kytano ꝝ ⁊ gẽtẽ alanor iacere: ⁊ fluuiuz eũdẽ trib⁹ ramuſculis in mare rotũdũ cadere. Alterũ quoq̃z fluuiũ togatha dictũ valde magnũ in regno naſci ſcytharũ: illũq̃z ꝑ ſiluas deſertas paludeſq̃z ⁊ mõtes niueos vbi ſol nũq̃z liceret diſcurrere: tandẽ in hircaniã intrare: ⁊ ibidẽ in mare aquilonis vergere: lõgitudinẽq̃z ſcythie patrie trecẽtis ⁊ ſexaginta: latitudinez vo centũ nonaginta ſtadijs extendi: ſitũ etiã eiuſdẽ taz munitum q̃ in vno tñ loco paruiſſimo introit⁹ illac reperiet exiſtere: ⁊ rurſus ab oriente ſcythie beſſos ⁊ comanos albos vicinari: ac circa mare aquilonis ab occidẽte vſq̃z ſuſoaliã deſertũ eẽ ſilueſtre humano generi ĩmeabile: ⁊ illud ad magnũ ſpaciũ extendi: ibiq̃z ꝑ nouẽ mẽſes cõtinuã nubiũ iacere dẽſitatẽ: ⁊ mẽſes ꝑ eoſdẽ ibidez ſolẽ niſi tñ in mẽſib⁹ iulio iunio ⁊ auguſto a ſexta ſolũ horam vſq̃z ad nonã cernere mũne poſſe: ibidẽq̃z ĩ mõtib⁹ huiuſmodi deſerti griffonez nidificare ⁊ aues legiſſalck que vulgo kerechethy vocant pullos generare poſuerũt.

Alia deſcriptio ſcythie ſcõm auctorez.

Diuerſis auctorib⁹ quoꝝ cure fuit ꝑtes deſcribere orbis hec ſcythie deſcriptio ꝑtrana eẽ videt. Cũ ſchytia illoꝝ iuxta poſitiões nõ vnũ tñ ſit regnũ: ſz magnũ mũdi ꝑtẽ ſuis ambiat limitib⁹. nec enĩ negari pót ſcythiã ĩ europa eẽ

Nam isidorus illā maximā fore regionē: ꝑtēqꝫ eiꝰ superiorē ī asia inferiorē vero in europa ponit. Sed ꝙ in illa sit fluuius ethewl siue don: ac ab oriēte iurianoꝝ regno: post hoc tarsie: tandē mangalie corosmineqꝫ genti ⁊ ethiopie vicinet: ꝙqꝫ scythia aliū fluuiū togatha noīe habeat: si ceteris auctoribꝰ qui de his rebꝰ scripsere locꝰ est dandꝰ multū ab illoꝝ positionibꝰ hec descriptio dissidet. Cū ipsi in coꝝ voluminibꝰ de quopiā regno qđ iurianoruꝫ esset: aut de fluminibꝰ ethewl siue don ⁊ togatha in scythie vl' totius orbis descriptione nullibi mētionē fecisse repiant. Aut si scythia tātūmodo in europa est: quō ethiopia q̄ meridionalis est: ac tharsia ⁊ gēs corosmina q̄ regna sūt asiatica illi vicinari pñt? Enī uero scythia ut auctoribꝰ placuit partim in asia partī in europa ē eāqꝫ thanais fluuiꝰ ripheis ī mōtibꝰ ortꝰ: nobilissimꝰ amniū: qui ⁊ asiā ab europa diuidit: vastas ꝑ solitudines decurrēs mediā intersecat: tandē in paludē meotidā lapsus illiꝰ vndas auget. Dionisiꝰ ⁊ paulꝰ orosiꝰ scythiā tm̄modo ī asia ītra ⁊ extra īmanū mōtē hoc est himū caucasū collocāt: ⁊ inter ceteras nationes hunos ī illa sedē natalis soli habere dicūt. ⁊ ipse dionisiꝰ hunos eosdē cū caspijs ⁊ albanis vicinari populosqꝫ feroces ⁊ bello aptos cē ponit. Ptholomeꝰ vero ac strabo ⁊ pliniꝰ asiaticā scythiā ab oriēte flumīe rab: ab occidēte aūt tanai amne claudi fatent. ⁊ illi ab oriente seres populos locant: quos iuliꝰ solinꝰ arboꝝ frōdes aquarū aspergine humidare: ex hocqꝫ frondibꝰ in eisdem teneras nasci lanugines: ⁊ ipsos seres easdem depectere: ac exinde sericum illud qđ iā in vsuꝫ cōem dānose vanitatis admissuꝫ est: facere dicit ex quo serico nūc humana ostendunt potiꝰ corpa q̄ꝫ vestiunt. Deinde v̄o scythie asiatice meredietenꝰ candesia: mardia: hircania: apia: decerbia: ⁊ bactria regiones: dictis sicut placuit auctoribꝰ cōtermine sūt. Quicquid aūt germania ad oceanū septētrionalē ⁊ flumē tanaim meotidēqꝫ paludē seiūgit: isidorus oīno partē scythie inferiorē dicit: ⁊ illā vt supradictū est in europa collocat: ac illi circa mare ponticū traciā vicinā esse ī eadēqꝫ parte scythie alaniā gotiā daciā retiā regna hoībus notiora ponit. Hāc ꝑtez scythie trogus pompeiꝰ ꝓ tota scythia posuit: ⁊ illā ab vno latere ponto: ab altero ripheis mōtibꝰ: a tergo asia ⁊ phasi flumine clausam esse arbitratus est.

De gētibꝰ scythie interiora incolētibꝰ: ⁊ de ritibꝰ earūdē: deqꝫ auro ⁊ lapidibꝰ p̄ciosis ī illa abūdātibꝰ ⁊ de flumībꝰ illā irrigātibꝰ

Varias gentes auctores ima scythie incolere posuerũt: quas inter ceteras tũ iuli⁹ solin⁹ de mirabilibus mũdi scribẽs: tũ v̇o pomponi⁹ mella clari⁹ exprimũt. Ponũt enĩ in ꝑte scythie asiatice neuros: eosdẽq3 estatis tꝑib⁹ ĩ lupos trãsformari: ⁊ reliquo anni cursu rursus in pristinã faciez reuerti. martẽq3 ꝓ deo ⁊ enses ꝓ simulacris colore: dijsq3 ꝓ victimis hoĩes ĩmolare. His ꝓpĩquos gelonios: ĩposq3 de inimicorũ cutib⁹ ⁊ sibiipsis indumẽta ⁊ equis tegmĩa facere. Juxta hos agatirsos hoĩes ceruleo pictos colore. ⁊ qui ceteris digniores sũt hos magis hec colore vti. Tãdẽ antrophagos inter quos ⁊ esedones cõnumerãt. quib⁹ execrandi cibi humana dicunt̃ cẽ viscera: ꝓpterea illis nullã gentẽ cõtiguari: sed ob nephariũ illoꝝ ritũ cũctas finitimas nationes ab illoꝝ finib⁹ ꝓfugisse: ⁊ ob hoc totã terre ꝑtẽ vsq3 ad mare qd̃ thybin vocãt ꝑ longitudinẽ illi⁹ ore q̃ estiuo oriẽti subiacet vsq3 ad seres in vastã solitudinẽ redactam absq3 hoĩe esse. Eosdẽ etiã esedones parẽtũ funera solẽnib⁹ ꝓsequi cantib⁹ ⁊ victimis: cõgregatisq3 ꝓximis eadẽ dentib⁹ laniare ac ouinis cũ carnib⁹ miscẽdo sibiipsis escas facere: capita quoq3 cute ⁊ carnib⁹ nudata auro circũdare ⁊ illa gloriosis ꝓ poculis deferre. Chalibes v̇o ⁊ dacos a ceteris scythis crudelitatis ĩmanitate modicũ aut nihil discrepare. Scito tauros sicut ⁊ neuros pro hostijs aduenas cedere. saccos quoq3 ⁊ nomadas vicinis infestari: papulaq3 pecoꝝ sequi. In ꝑte vero scythie europea georgianos agros colere. Asiacos v̇o nec sua diligere nec aliena furari. ⁊ ideo nec sua custodire nec aliena attingere. Satharcos aũt vsũ auri et argenti aspernari et auaricia quid sit ignorare: et eosdem cũ ꝓximi sint ripheis montib⁹ ꝑ assidua hiemis austeritate ĩ speluncis ⁊ sub fossis terraneis habitare: totũq3 corp⁹ ac etiã ora ꝑter solũ visuz vestire ponũt. Fatent̃ etiã ꝑter has nõnullas alias ĩ scythia cẽ natiões vltĩas aũt ad iuga ripheoꝝ mõtiũ arismapsos gẽtẽ vnoculã. ⁊ post hos ac iuga mõtiũ eorũdẽ ꝑtẽ mũdi dãnataz ⁊ in illa cõtinuoꝝ casũ niuiũ eẽ asserũt: ita q̃ hec pars orbis eterne nubis caligine obsessa sola sit terrarũ que nõ nouit vices temporꝝ: nec aliud de celo accipiat nisi tantũ hyemis rigorẽ sempiternũ: neq3 est hõ qui hos niueos post mõtes ⁊ hãc ꝑpetuã post caliginẽ si quippiã terre aut humi sit dicere q̃at: cũ illa ꝑs mũdi mortalib⁹ ignota cũctis esse ꝑhibeat̃. Nõnulli auctores ⁊ maxĩe strabo: gnosius: occeanũ korealẽ vel scythicũ ꝓpter frigoris cõtiguã

intemperiē cōcretū ac in ꝑpetuā glaciē versuz: ⁊ ꝑterea innauiga
bilē fore putauerūt. Plini⁹ tñ veronēsis dicit ꝙ indice naues cō
mercij causa nauigātes tēpestatib⁹ ventoꝝ arrepte ī germanicis
litorib⁹ inuēte ac ꝑ regē sueuoꝝ metello gallie ꝓ consuli donate
fuissent. ⁊ sup his cornelij nepotis vtit testimōio: qd accidere mi
nime potuisset si septētrionale pelagus cōgelatū ⁊ innauigabile
fuisset. Ferūt etiā in asiatica scythia terras auro ⁊ argēto eē locu
pletes sed inhabitabiles. Nā cū auro ⁊ argēto ac gēmis affluant
griffes ꝑtinax seuūqz gen⁹ animaliū ⁊ alites ferocissime illas cu/
stodiūt: nec quēpiā illac adire patiunt. Quippe illac attingere sa
tagētes cū vidēt: mox vltra omnē rabiē seuiētes illos discerpūt
quāobrē aduenis difficilis ⁊ rarus aut nullus accessus illac dat.
Lapides etiā ꝑciosos: cristallū videlz ac cerauneū ceruleo choru
scantē colore. Itē smaragdū ꝑoptimū cui teofrastus īter lapides
ꝑciosos tertiā dedit dignitatē cedez ꝑtes scythie gigni ꝑhibent.
Nō tñ ad hos sine discrimine ꝑuenit: cū ⁊ eosdē ipsi griffes custo
diāt: ꝓpter qd dictos arismapsos hoīes monoculos cū illis de/
certare dicūt. Scythe quāto magis interiores tāto aspiori magis
ritu dediti incultioresqz eē: bella preterea ⁊ cedes amare: ac con
suetudinē bellātib⁹ cruorē illius quē primū interemerint recenti
de vulnere ebibere: pluresqz se interemisse enarrare maximā il/
lis gloriā afferre: inter epulas quoqz quis eoꝝ quot interfecerit
mentionē sepi⁹ letissimā facere: ⁊ his qui plures interfecerūt ses/
siones supiores ⁊ bina pocula dare: exptes v̄o necis suos inter so
cios inferiores eē: idqz illis inter iurgia maxīo pro opprobrio ab
alijs obijcere: pacis aūt cōdimēta ⁊ federa mutui ⁊ ꝑmixti sangui
nis degustatione stabilire tradunt. Immēsis mōtiū culminibus
ima scythie ad septētrionē vergentia amplectunt. ⁊ varios flumi
nū fundunt decursus. Inter quos vt dictū est thanais ripheoꝝ
montiū in latere nat⁹ multas saxosas caucasi mōtis ꝑ valles im/
murmurās brumali ꝑte ingētes glacierū moles secū trahens me
diā ꝑ scythiā decurrit: ac asiā ab europa diuidit: tādē plurimoruz
fluminū recipiēs aquas ingēs ⁊ mitior paludes ingredit meoti/
das. Pretera in scythie asiatica flumē qd boristenes vocitat sa/
tis grāde apud neuros oriri: ⁊ hoc pisces egregij saporis quibus
nulla teneras ꝑter cartilagines cēnt ossa nutrire: hyppanē quoqz
amnē oīuz scythicoꝝ amniū nobilissimū ⁊ ceteris limpidiorē po/
tuiqz saluberrimū a quibusdā scythicoꝝ amniū principē denoīa

tũ:ac etiã pantecapem:gerrũ:phasim:⁊ iaxartem flumina scythie satis celeberrima illi⁹intra terminos decurrere : illãq3 inter cũctos terre partes aqua piscibusq3 ac virentiũ herbaruz campis nec nõ arborũ frondosis siluis ⁊ nemorib⁹ fecundissimã esse ꝑhibent supradicti auctores.

De laude scytharũ ⁊ de gentib⁹de scythia ortis.

MAgna auctores de scythia scripsere:sed multa maiora scripsissent si illã aut hostilis man⁹ꝑuagari potuisset: vel barbarice gentis illã incolentis plusq̃3 humana ferocitas mundi ꝑtes lustrãtib⁹illac tutum iter p̃buisset. Sũmus enĩ põtifex pius in suarũ libro historiarũ inquit. Ignota eẽt nobilis terrarũ maxĩa ꝑs:nisi romanoꝝ principat⁹⁊ magni alexãdri potẽtia orbẽ apparuisset . Strennua enĩ fuit semꝑ scytharũ man⁹:nec illã romanoꝝ dñatio aut alexãdri magni vel cuiusuis imperij ꝑtãs cõcussisse legit̃. Et si limites scythie quispiã hostium adisse inueniat̃: nõ tñ illius ad interiora aliquis extraneorũ principũ sua extendere valuit arma. Dari⁹ rex ꝑsarũ scythis bellũ intulit:ad intimaq3 illoꝝ ꝑuenire satagẽs auẽ:murũ:ranã ⁊ sagittas quinq3 ꝓ munere recepit:⁊ tandẽ turpi fuga e medio submot⁹est. Thomiris scytharũ regina cyrũ persarũ regẽ cũ omni pene exercitu deleuit:⁊ amputato illi⁹ capite ĩ vtrẽ humano sanguine plenũ proiecit:inquiẽs humanũ qui semper sitiuisti sanguinẽ ad vltimũ de illo sufficiẽter bibe. Sophirianũ magni alexandri ducẽ scythie cũctis illi⁹cũ copijs seua morte trucidarũt. Uesoimq3 egyptioꝝ regẽ oĩ bellico apparatu spoliatũ scythe suis de limitib⁹repulerũt:⁊ magno cũ dedecore fugaz capescere coegerunt. Arma quoq3 romanoꝝ magis audierunt q̃3 senserunt. Scythica quidẽ arma virũq3 maior pars orbis experta est:quocũq3 gladi⁹extẽsus:sagitta quoq3 scytharũ porrecta est:nõ sine vulnere redijt Scythie primi oẽm asiã armis domitauerũt:ac per mille quingẽtos annos vsq3 ad nini regis assyrioꝝ tẽpora principatu ei⁹potiti illi⁹tulerũt cẽsus:⁊ nisi huic gẽti inuidia stilũ subtraxisset:ꝓpterea primi imperij nomẽ sortiti digna fuisset. Multas gẽtes claro dignas nomine hec regia enixa est. Parti enim ⁊ bactriani vt antiquitas voluit auctoꝝ:scytharuz sunt soboles.amazones quoq3 feminas brachio fortes quarũ vltimã troianũ bellũ expertũ est virtutẽ scythia pepit. Quid aũt de gothis per hunos vt dictum est de scythia expulsis dicẽ/

dū est: qui ⁊ alanos vna secū trahētes omni occidēti infestissimi fuere. Hi sunt vt hystorie tradūt qui romana fortia trāscēderūt mēnia: tāteqz vrbis solis sacris reseruatis oēm gazā puerterūt ī prēdā. Romano insup impio terrori extitere illorūqz ps alia italicis ī oris: alia occidētē versus ferocib⁹ armis sibi regnū effecit Unde hi occiduas qui occupauerūt terras rite gothi alani tāqz ex gothis ⁊ alanis simul militātib⁹ nominati vocari debuissent: nūc qui cathalani vocitant. Hi ḡzuis hoīes tūc bello apti fuerīt nr̄a tī etate puto: ꝙ vicino ⁊ imbelli pmixti sanguine: oliz patrie morib⁹ oblitis: labioqz mutato: ab armis dissidere noscunt: cum nulla de illis celebris p orbē, p presenti resonet fama: piraticā solū pter vitā: que poti⁹ fame offensio ḡz nutrix est. Hunoꝝ siue hūgaroꝝ genitricē eē scythiā null⁹ dubitat. quoꝝ ⁊ ī principio exit⁹ de scythia virt⁹ milicie pclara efferbuit: ⁊ nūc hoc nostro euo gladi⁹ illoꝝ cōtrarie gētis supra capita nitet. Wandali etiā scytharū sūt gen⁹: qui post hunos siue hūgaros paternis de habitatiōib⁹ egressi partē mūdi affricanā ⁊ ecclīaz psecuti sunt. tandē multos belli seuicieqz post strepitus orbis pte in eadē regnū sortiti sunt Uoluere nōnulli maxīe frater martin⁹ qui romane hystorie compendiū generauit ꝙ he tres nationes puta hunni gothi ⁊ wandali vna eadē eēnt generatio: ⁊ eisdē fuissent labij siue lingue tātū/ modo noīb⁹ differerēt. Nulla hec rō admittit: nec illi quib⁹ hec placuere cuidēti suā intentionē documēto probāt. Nā hunni gothos, pprijs de sedib⁹ expulissent mīme si hunni ⁊ gothi eadē generatio fuissent. Preterea gothi priores hunis dū nec hunoꝝ audiebāt strepit⁹ romano impio infesti fuere. Wādali aūt lōge post hunoꝝ egressuz scyticis de ptib⁹ erūpentes vt iā dictū est: affricano in agro sedē sibi fecere. Ultas pter has scythia gētes suo ī gremio enutritas fudit: quarū nouissimi thurci eē phibēt: ḡzuis nōnulli illos troiano de genere, ppaginē ducere: ⁊ nomē a theucro rege qui troiani belli ī feruore ruiture vrbi auxiliatur⁹ venerat nomē nō thurci sed theucri recepisse putent. Cū tī troianos ab italis deriuatos etatē mūdi circa terciā frigeas adisse oras regnūqz sibi ibidē pariter ⁊ troianā vrbē: q mūdo multas pepit fabulas ꝓdidisse: ⁊ rursus post illi⁹ excidiū: tuz magnū illū eneā patrē ⁊ auctorē romanoꝝ rerū: tū vero anthenorez paduane vrbis ⁊ aquilegie ꝓditorē rursus ī italiā tāqz vnde exissent redisse multe hystorie tradāt. Thurci vt hetic⁹ philosoph⁹ tradidit ī asiat'ca

scythia vltra pericoos mõtes ⁊ tracontas ĩsulas ꝯtra acquilonis vbera sedes genitrices habuere. Otto aũt historicus frisingẽsis ep̃s tradit ꝙ imperãtib⁹ grecis ⁊ regnãte apud francos pipino rege: thurci caspias: ꝓut aũt sũmo põtifici pio multaꝝ historiaꝝ lectori placuit: caucasias egressi portas quid fecerint vicinaꝝ fatet miseria regionũ. Hi antiquũ tũ in amictu tũ v̊o in armis scythica quẽ eduxerũt de patria tenẽt modũ. Multa de hac gente: deqꝫ eius familia ac lucriferis illi⁹ successib⁹ nicolaus secũduri stilo ꝑ breui vsus ad eneã senoꝝ ep̃um scribẽs denotauit. Cũ aũt ad presens non de eoꝝ agat reb⁹: id qd̃ illoꝝ framea his nostris seculis satis nota sit in orbe me de illis dixisse suffic at.

Argumentum ꝙ scythia de qua egressi sunt huni siue hungari sit in asia.

PAulũ orosiũ ⁊ dionisiũ alexandrinũ philosophũ supar dictos sequi: idqꝫ ꝙ huni siue hũgari primã in asiatica scythia natalis soli sedẽ habuerẽt me referre nõ pudet Anthoninus etiã qui tum sigibertũ tum vincentiũ in his rebus imitatus est: oẽmqꝫ qui mundanarũ rerum inquantum suus cõprehendere potuit stilus seriem conscripsit: hunos ducẽtib⁹ venatorib⁹ asiatica de scythia ĩ europã migrasse ⁊ gothos scythie ꝑtibus de europeis deqꝫ ꝓprijs illorũ sedibus expulisse: deniqꝫ aucta tum audacie tum armorũ virtute in pannoniam venisse: ad alias quoqꝫ nationes terroris manũ vt infra scribetur extẽdisse: inane posuisse creditur minime. Nec priores hungaroꝝ historie huic sentencie ꝯtradicunt: cũ hunos siue hungaros primum in perside tandẽ in palude meotida cõmorasse ac duce cerua terras in alienas vt supra dictũ est trãsmeasse tradãt. Zeliobrẽ olim hunoꝝ in asiatica scythie manentiũ regẽ: chrosdre persarũ regi contra iustinianũ romanoꝝ imperatorẽ cum viginti milibus hunoꝝ in auxiliũ venisse romane cõmemorant historie. Pius etiaꝫ romanus pontifex in suis historijs: hunos meotidis palude transmissa in europaꝫ migrasse: omnẽqꝫ barbariem inter thanaim ⁊ danubiũ occupasse tradit. Et rursus idem dicit se hominem verona ortũ qui hoc nostro euo scythicas lustrasset ꝑtes allocutũ fuisse: illũqꝫ sibi affirmasse: ꝙ in asiatica scythia ad ortũ thanai amnis homines eiusdẽ lingue cum hungaris pannoniam incolentib⁹ inuenisset. tandẽqꝫ rediens cum plerisqꝫ sacre pagĩe ꝓfessoribus viris religiosis de ordine sancti francisci qui linguã

illoꝝ nouissent illac ꝓficisci ⁊ sanctũ christi euangeliũ (cum idola
trie forent dediti) ꝑdicare voluisset: sed dñs de mozqua q̃ grece
ꝑfidie subditus est: asiaticos hungaros romane cõiungi ecclesie
ac sacris imbui ritibus egreferẽs ipsos illac transire ꝓhibuisset.

De egressu hunorum de scythia.

Anno igit̃ incarnatiõis dñi tricẽtesimo septuage/
simo tercio dieb⁹ valentis imꝑatoris vt dictũ est
et damasi primi romane eccl̃ie pape in sexta etate
secl̃i huni siue hungari ĩ scythia habitãdo magnũ
creuerũt in populũ: suadẽtibusqz eis venatorib⁹
sup̃dictis in vnuz ꝯgregati: occidẽtales inuadere
regioes decreuer̃t. ac capitaneos puta bele filio chele de genere
zemen orto: keme ⁊ kadicha fratrib⁹ eiusdez atila kewe de buda
filijs bendegicz de genere kadar eligentes sibi prefecerũt. omni
quoqz cetu sue natiõis cõputato: de centũ ⁊ octo tribub⁹ decies
centena ⁊ octoginta milia de vnaq̃qz tribu decez milia armatoꝝ
viroꝝ ꝯnumerauer̃t. hosqz manu vti ⁊ hostẽ si occurreret oppri/
mere: feminas quoqz illoꝝ ac familiã popularẽqz gentẽ cunctam
quã secũ ducebant pariter et armenta extraneo ab insultu tueri
deputauer̃t. Unũ ꝑterea rectorẽ noĩe kadar virũ sapientẽ ⁊ ad id
idoneũ ꝙ lites sopiret dissidentiũ: furesqz ac latrones castigaret
inter se ꝯstituerunt: edicẽtes nihilominus decreto generali: vt si
rector ipe ĩmoderatã diffiniret sententiã: cõmunitas illã in irritũ
reuocare: errantẽqz rectorẽ tum corripe: ac pariter ⁊ capitaneos
dũ vellet deponere posset. Edictũ etiã fuit ꝙ cũ res cõmunitatẽ
eq̃ sorte tangẽtes occurrerẽt: aut general' expeditio exercit⁹ incũ
beret: vt mucro sanguinis aspgine tinct⁹ media hunoꝝ ꝑ habita
cula castraqz deferet̃: voxqz subsequeret̃ preconica dicens. Uox
dei ⁊ preceptũ cõmunitatis vniuerse: vt vnusquisqz in tali loco:
eundẽ designãdo locũ: armat⁹ vel q̃lit̃ põt cõpareat: cõmunitatis
ꝯsiliũ simul ⁊ preceptũ auditur⁹. Hec ꝯsuetudo inter hunos siue
hungaros vsqz ad tẽpora geyse ducis filij ducis toxon filij arpad
inuiolabilit̃ extitit obseruata: ⁊ multos generatione de hac ꝑpe/
tuam redegit in rusticitatẽ. Nã sancitũ erat vt transgressores hu
iuscemodi mãdati: nisi rationabilẽ assignarẽt excusationẽ: cultro
media per viscera diuiderent̃: aut ĩ desꝑatas causas vel cõmunẽ
ĩmisericordit̃ redigerent̃ in seruitutẽ. Hec sanctio alios ex hunis
plebee perhibent̃ effecisse ꝯditionis. Naz cũ vna ⁊ eadẽ fuerint

generatio: ⁊ a quondã hunor ⁊ magor vnanimit ꝓcesserit: aliter fieri nequisset: vt alter dñs alter seru⁹ vel rustic⁹ effici potuisset. His tandẽ cõpositis: capitanei supdicti cõmuni voto cũ omni ad hec deputato populo ingẽtia mouẽtes agmina (non ergo sedib⁹ soli natal' vacuis relictis: sed illis extraneo ab incursu idonea firmatis custodia) quã primum vt supradictũ est in venator̃ ductu transitis paludib⁹ meotidis ac gothis gẽte robusta ⁊ famosissima ꝓprijs de sedib⁹ expulsis: deinde aucta potẽtia aĩoq3 elati nihil sibi obstare posse arbitrãtes: tanq3 ẽbo vehementissim⁹ oĩa euertẽtes: bessos ac chumanos: albos tandẽ sus dalos: dehinc ruthenos crudeli sub domitatione ptranseuntes: in nigrã q̃ nunc moldauia fore credit: deuenerunt. ꝓdomitis nihilomin⁹ in transitu ipsor̃ a Tanai flumine vniuersis barbaricis regionib⁹: tandẽ venerũt ĩ pãoniã: ⁊ ad ripas aluei titie statiua fixerũt castra.

De ingressu hunorum in pannoniam: ⁊ de bello eorundem in campo Tarnokwelgh cõmisso.

Hec regio olim panis ab vbertate pãonia denominata esse traditur: que nunc ab hungaris ipsaq3 incolentibus mutato nomine hungaria vocitat: regionũ nobilissima: famosissimorum animũ decursu irrigua: campis pariter et montibus mixtum decora: auri ⁊ argẽti necnon ceterorum metallorum ac salis peroptimi genitrix fecundissima: terrarum fertilissima: vino abundantissima: siluarumq3 ⁊ pascuorum frequentissima: ꝓ maiori sui parte vndiq3 aut ingẽtium molibus alpiũ aut potenti fluminum decursu clausa. Hanc regionem plurime nationes incoluisse feruntur: et semper potentior superueniens generatio agri fertilitate allecta infirmiorem aut expellebat nationem aut subdebat. Nam ⁊ dacorum populus certam eiusdeq3 regionis partem olim inhabitasse: tandẽ non sine turbatione secessisse: ac relicto pigui pãonie tellure maritima loca nouergie proxima occupasse: ⁊ sibi ibideq3 perpetuã fecisse sedem perhibet. Conspecta igitur hac regione: omni hunorum cetu vlterius nõ incedere: sed cũ vxoribus ⁊ familia ac armentis bigisq3 et tabernaculis cum quibus de natali solo descenderant terra in eadem permanere placuit. Incolebant eisdem temporibus pannoniaq3 longobardi gens aduena: ac almani ⁊ italici cũ illis: et tetrarcha quidam matrinus vel vt quibusdã placuit martinus nomine natione lõgobardus: de sabaria oriund⁹: tum eidẽ regioni tũ vero

mesie achaie vtriqz tracie: dalmacie ⁊ macedonie: de romanorũ gratia ꝑerat: homo armis bellicis informatus. Hic cũ immensaz multitudinẽ ignote gentis intra sui dñij limites penetrasse et ad rippã Licie castra posuisse: manũqz in direptionẽ rerũ sui populi extendisse audiunt: totus ꝓtremuit: nec illos sui regimis cũ gente aggredi ausus fuit. Romanoꝝ igit̃ petiunt auxilium. Eadẽ tempestate detricus de verona natione alman⁹: romanoꝝ principũ de voluntate oi germane ꝑfidebat. Iste detricus per romanos in matrini auxiliũ delect⁹ est. Quãobrem detricus ꝓgregato ingẽti germanico italicoqz ac aliarũ ꝑmixtarũ gentiũ exercitu descẽdit in pannoniã: ⁊ in zazalom castrametatus est. de hinc ad ciuitatez potentianã vbi matrin⁹ ꝓgregata longobardoꝝ multitudĩe resi debat venit. Erat enĩ hec ciuitas vt quidaz aiunt latinoꝝ ad lit⁹ flumis danubij inter thetem ⁊ zazalom situata. Ad quã cũ venit detric⁹ cũ matrino ꝓsiliabant̃: si transito danubio hunos in illoꝝ descensu et tabernaculis inuadere deberent: vel ad cõmittendũ bellũ aliũ competentẽ locũ eligerent: q̃sqz modus cũ tam ignota gente in ꝓflictu esset seruand⁹. Hac igit̃ ꝓsilij disceptatione inter detricũ ⁊ matrinũ diuti⁹ ꝑtracta: hunis eosdez ꝓtrarias ipsis res disponere ignotũ erat mũme. q̃re magna ꝑte sue gentis ad ꝑlium disposita: ceteris in ꝑmeuo descẽsu ꝑ custodia rerũ remanentib⁹ venerũt secus danubiũ. Quos licet detric⁹ ⁊ matrin⁹ sibi ꝑpin/quos esse sciant: non tñ illos ꝑpter interstantiã danubij timebãt cũ eos oĩno nauiũ carere scirent suffragio. Ducebant igit̃ q̃etas noctes. nec quippiã hostẽ tanto flumine a se disiunctũ metuebãt Huni vero plurima qui iã flumia post discessũ ipsoꝝ a scythia in vtriuz officio transnatare assueuerãt: noctis tenebroso subsilẽtio vtribus eisdẽ inflatis se illorũ nauigio cõmiserunt. Transnatato itaqz infra sicambriã danubio in ea ꝑte vbi nũc villa kelenfewld locata est (ꝑpter qd̃ ⁊ eadẽ hoc vocabulo denoiata fore dicitur) irruerũt tandẽ hostilẽ sup exercitũ in campo secus ciuitatẽ potentianam: quẽ illa sua intra menia capere non poterat: in tentoriis quiescentẽ. Ingens exuberat vociferatio: cedesqz maxia cõmittitur. Mã matrini ⁊ detrici exercit⁹ ex subita inuasione attonitus nedum in sui defensionẽ armis vti valeret verũ ad quã partem fugere deberet ignorabat. Perimebãtur ergo per hunos velut errabunda pecora: nec illis quepiã fuga vitã redimebat. Quare omni ea parte lombardici pariter ⁊ almanici ceterarũqz gentium

exercitu que extra muros ciuitatis erat fuge intẽta: ⁊ per hunos crudeliter trucidata et deleta: huni postq̃z dies illuxit in campo tarnokwlg descendẽrt. Detric⁹ aũt per hanc inuasionẽ admodũ turbatus: vna cũ matrino ⁊ residua pte exercit⁹ q̃ tum in ciuitate potentiana tum vero in castris ad zazhalom cõstituta erat irruit sup hunos. Bellũ igitur cõmittitur acerrimuz hincinde cadunt cadauera mortuor magna strages fit pte in vtraqz. Solis tandẽ circa occasũ: hunis tum p̃cedentis noctis insomnio tum ꝓtinuis belli laborib⁹ fatigatis: romanor exercit⁹ fit supior. Sed cũ non minorẽ q̃z huni accepisset stragẽ illos fugientes pſecutos ẽ mĩme Illi quidẽ fugiẽtes trãsnatato rursus danubio puenere ad suos

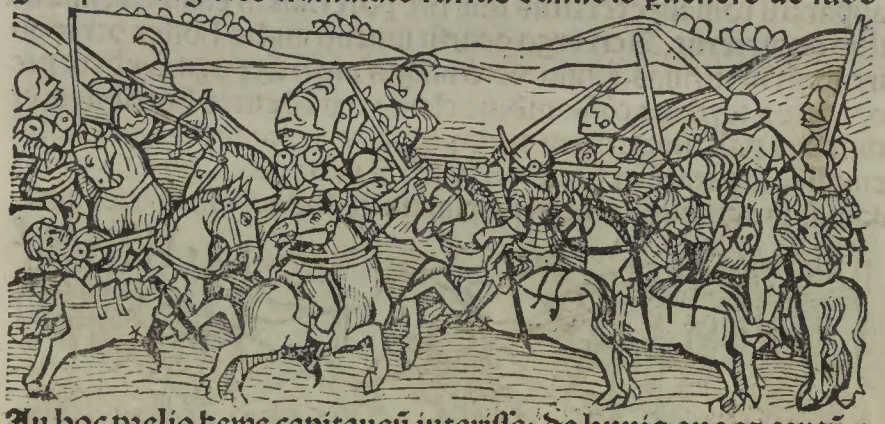

In hoc prelio kewe capitaneũ interisse: de hunis quoqz centũ ⁊ vigintiq̃nqz milia: ex detrici vo ⁊ matrini exercitu demptis illis quos nocturna in tentorijs pugna peremit ducenta ⁊ decẽ milia corruisse: antiq̃ hungaror tradũt historie. Alta vero die detric⁹ ⁊ matrinus cede gentis cor ꝓnumerata: timentes ne altera vice similes fierent victores: vt tantũ ꝑrijs reseruatis pſonis soli si possent in castra redirent: cũ cuncta ipſorũ exercitus residuitate versus Tulnã ciuitatẽ ꝑcesserunt. Nec ciuitas nr̃o euo ducatui austrie subiecta est: ⁊ tres rastas distat a wienna. Illa aũt ciuitas ea tẽpestate erat latinor: interqz ciuitates pãnonie computabat. Cũ aũt huni hostẽ retrocessisse cognouerẽt: ad campũ certaminis sũt reuersi. cadaueraqz suor ⁊ kewe capitanei recolligẽtes more scythico iuxta strată cõmunẽ decẽti cũ honore ꝓdigne tradiderẽt sepulture. ⁊ nihilomin⁹ tante rei ꝑpetua ꝑ memoria ibidẽ statuã sine columnã lapideaz solennẽ erexerũt. locumqz illum kewcoza

vel kewehaza vocauerunt. Nostra quoqz etate locum eundem corrupto vel mutato vocabulo: prout id apud hũgaros fieri solet: keazo appellari haud absurdum est arbitrari.

De bello ad locum qui kesinawr dicitur cõmisso.

POst hec huni siue hungari: animositate armorũqz directione romani exercitus experta: renouato exercitu ptes pãnonie transdanubiales inuaserunt. q illis obtentis ac sub iugum redactis: totaqz familia in eosdẽ transducta: versus Tulnã ciuitatez vbi ipsor hostes ꝓgregati manebant ꝓcesserunt. Detricus vero et matrin9 cũ oĩ apparatu romani exercitus quẽ hĩc poterant in campo kesinawr illis occurrerũt. Acri ergo ꝓcursu mutuo ambo hostes ꝓtrarias irruerũt in turmas. Huni vero magis mori qz pugne cedere preoptantes: scythica cõsuetudine clamores edentes horribiles: et timpana pulsantes: omni armor genere maxime innumerabiliũ emissiõe sagittarũ in hostẽ vtebant. Turbatis ea ꝓpter vndiqz romanis agminibus: huni maximam in illis cedem efficiebant.

Post bellũ tandẽ mane inchoatũ: q horam vsqz nonã acri certamine ptinuatũ: roman9 exercit9 deuict9: post imensam sui stragẽ terga vertit. Quos huni insequntes in fortez q vindictã suor per illos in cãpo tarnokwlgie occisor acriter ꝓmebant. Cecidit ꝓlio in hoc matrin9 hunor ense interfect9: et detric9 sagitta in fronte vulnerat9 tãti sanguis euasit diluuiũ. Cui9 tandẽ sagitte truncũ ipse detric9 vbẽ ad romanã dignitatis impatorie in curiã ꝓ documento certamis per ipm cũ hunis cõmissi in fronte detulisse: q ꝓpter hoc imortalitatis nomẽ vsurpasse narratur. hungaror qz in ideomate halathalon detreh dici meruit pñtem vsqz in diem

Hunc detricũ galcã quandã hũisse: ⁊ illaz q̃nto magis deferebat tanto maiori claritate refulsisse fabulant. In hoc quidez ꝓlio ex hunis q̃draginta milia: necnõ illoꝝ capitanei: bela: keme: ⁊ kadycha cecidisse dicunt. quoꝝ tandẽ capitaneoꝝ cadauera ipsi huni ad statuã memoratã detulerũt: ⁊ ibidẽ ꝓdigne tradiderũt sepulture Quãti aũt romano de exercitu corruerũt ꝙ compto valet dicere nemo. sufficit tñ certamine in hoc tantã ipsos cladez accepisse: ꝙ pamplius illos ꝓtra hunos ꝓgregari nullus oĩno hoĩm psuadere potuit.

De electione Atile in regem: deq; illius moribus ⁊ armoꝝ gestaminibus quibus in hostem vtebatur.

Am p⁹ hec pacifica possessiõe pãnonice regiõis potiti: dñice incarnationis q̃dringentesimo pmo ab ingressu vo eox in pannoniã anno vigesimo octauo: ceteris capitaneis vt sup dictuz est vita functis: Atila dũtaxat qui hungarico idcomate ethele dictus est ⁊ buda fratre eiusdẽ superuenientibus: eundez atilã sup se vnanimi voto piter ⁊ cõsilio regia dignitate extulerũt. Cõpetebat huic homini hec dignitas: cũ oĩm hunoꝝ pacri fuerit ingenio: robore quidẽ animi: ⁊ laboꝝ tolerãtia: disciplinaq; rei militaris ac industria: ⁊ ambitione: oĩbus supioꝝ in hoste fallendo insidijsq; opprimendo: ac dolis struendis: versut⁹ ⁊ pcalidus. corpore strenuus animo fortis piter ⁊ audax: in voluntate quidẽ magnanim⁹: ⁊ in plijs astutissim⁹: psona egregi⁹: pectore ⁊ humeris latus: colore teter siue fuscus: intuitu austerus. barbã quidẽ longã deferebat. venerens quoq; admodũ fuisse tradit. Atila principatu adepto tanq; regio de germine natus oĩa sui regimis negocia serie peroptima ⁊ gloriosa cõposuit. Nam se expeditionẽq; suã armis politis pmunuit. multa quoq; ingenia: machinas videlicet et ceta tormenta ad frangendas ciuitatũ ⁊ castroꝝ munitiones pparare piter ⁊ adaptare fecit. Decẽ pterea falcatorũ curruũ milia hũisse fertur. ⁊ cũ his su⁹ vbiq; exercit⁹ muniebat. Tabernacula quidẽ ac papiliones ⁊ tentoria illius iuxta diuersarũ regionuz ritum et psuetudinem varijs modis ptexta hẽbat. Ex quibus vnum pro psonali eiusdẽ refidẽtia sericeis ptextum de pãnis: auroq; splendenti ac lapidib⁹ preciosis intermixtim adornatũ: ⁊ tam mirifice punctum ⁊ solidatũ fuisse tradit: vt extendentib⁹ illud ⁊ recolligentibus faciles pberet labores. Columne vero eiusdẽ tentorij auro ductili fabrefacte: in illarũ iuncturis lapidib⁹ adornate preciosis fuisse dicunt. Sua etiã maristalla quã suis exercitualibus in expeditionib⁹ deferebat: pro maiori pte de purpura ceterisq; sericeis pãnis erat pparata. Hec licet diuersarũ regionũ equoꝝ genere sepi⁹ fuerit repleta: nõ tñ larg⁹ princeps illoꝝ gaudebat de pluralitate: ꝙ illos tum principib⁹ exercit⁹ sui: tum vero suis militibus abundanter distribuebat: in tñ ꝙ aliqñ duos vel tres pprio eqtandi pro vsu vix hẽbat. Selle quidẽ et ceteri eqtandi

apparatus multo resplendebāt auro ⁊ gēmis. Mensa quoꝫ tum vero coq̄naria vasa aurea fuisse dicunt. Thalam⁹ quidē ⁊ stratū regale quib⁹ suis in expeditionibus ꝓpria vtebat̄ pro q̄uiete: nō sine auro gēmisq; ac ceteroꝝ preciosoꝝ metalloꝝ genere erāt: in tm̄ q̄ ambasiatores extranei illius cāpestria dū veniebāt ad hospitia: eadem ꝯspicientes: his a quib⁹ venerant redeuntes mirabundi referre non valebant. Iste rex non tm̄ in his: sed in cūctis seculi pompis abundans et gloriosus erat. Quāuis etiā seuerus fuerit peregrinis: tm̄ a nationib⁹ suaꝫ ꝓpter liberalitatē multum diligebat̄. Confluebant enī ad illū mundi de cardinibus bellum q̄tioꝝ cure erat extranee nationes. quibus ille in magna rerū distributione liberaliter rn̄debat. In expeditione vero sua decies centena milia hunoꝝ extraneas ꝑter nationes q̄ innumerabiles erant hr̄e perhibet̄. Et cū vnus de ipsis decies centenis milibus bello vel morte deficiebat: alter in illi⁹ locū mox dirigebat̄. Nolebat enī tant⁹ princeps vt suus exercit⁹ q̄ncunq; eclipsim pateretur. Arma quidez tutricia hunoꝝ de scythia secū apportata ex corio ferroq; desuper polito fuisse ferunt̄. Arcusq; ⁊ sagittas ac lanceas ꝑacutissimas ad offendendū hostez gestabant. ac clipeo vel scuto tecti: cultroq; ad femur accincti: vultu horridi: barba crinibusq; indispositi: pellib⁹ vestiti: cūcto populo terrori ꝑiter et formidini erant. Ipse quoq; atila rex q̄muis ad subiectas sibi gentes liberal' fuerit: ꝓpter innatā tm̄ sibi seueritatē suiq; intuit⁹ austeritatē a suis nimiū timebat̄. Suis quoq; bellicis ꝓ īsignijs tum in scuto tū in vexillo auis imaginē ad modū asturis depictā coronaꝫ in capite hn̄tem gestari faciebat. Hec quidē insignia per hunos siue hungaros vsq; ad tp̄a ducis geyse filij ducis toxon gestata fuere. Tytul⁹ aūt suus hanc formā ꝯtinebat. Atila filius bendekucz: nepos magni nemroth: nutrit⁹ in engadi: dei gratia rex hunoꝝ: medoꝝ: gothoꝝ: danoꝝ: metus orbis ⁊ flagelluz dei.

Quō rex Atila Budā frēm suum sui regni effecit participem.

Postq̄z aūt atila in regie dignitatis gloriā sublimat⁹ extitit: romanaq; destitit se ꝓtegere man⁹: ipse atila sedē sibi in ciuitate sicambria superius noīata elegit Tandē ex īnata sibi ambitione vicina ꝯstituit inuadere regna. Quāobrē ne ipso absente hostil' q̄ppiam suo in dominio efficeret man⁹: Belā frēm suum sui regimis effecit participez. ⁊ illū a flumine Titie vsq; ad amnem

Tanai sup vniuersas barbaras sibi subiectas natiões principẽ ⁊ rectorẽ constituit. Post hec sue potentie fama vndiqꝫ diffusa: ⁊ validis nationib⁹ ad illum ꝯcurrentibus: ꝓuincias circũstantes mesiã scꝫ ac achaiã: macedoniã: ⁊ vtrãqꝫ traciã inuasit. Tulerant enĩ he regiões matrino ꝯtra hunos auxiliũ. ⁊ regi atile ꝓpterea easdeꝫ q̃ꝫ primũ inuadere cure erat. Quib⁹ tandẽ regionib⁹ rex atila perdomitis: ⁊ sub iugũ sui principat⁹ redactis: victor redijt sicambriã. Hec regis atile victoria multas orbis ꝑ ꝑtes diffusa: marcianũ romanoꝝ ⁊ totius orientis imperatorẽ territauit. Nã statim postq̃ꝫ tantarũ terrarũ atila triumpho est potit⁹: timuit ne eo magis sui imperij penetraret ad interiora: cũ ꝑsis qui tũc illi⁹ fines acriter ꝑurgebant treugas fecit. Hac etiã regis atile sorte maxime ꝑtes mundi pulsate: multe natiões: potissime ille quarũ direptio rerũ animi erat: sponte illi se subdiderunt. Inter quas walmer orientaliũ rex gothoꝝ nobilissim⁹: ardaricusqꝫ gepidaꝝ rex famosissim⁹: p̃terea marchomani: sueui: sgnadi: eruli: ⁊ turĩgi populi ex ĩnata militie virtute perstrenui: regi atile in seruitutez pariterqꝫ ⁊ societatem sponte se dederunt.

De memorabili ⁊ magno Atile regis bello in campis cathalanicis cõmisso.

Rex igitur atila tantarum superb⁹ imperio nationum: tantarũqꝫ virib⁹ fretus gentiuꝫ: oĩa que cogitabat se facile ꝑficere posse arbitratus est. Quare vt dictũ est in sicambriã rediens: cunctis sui dominij principibus solennez curiã celebraturũ ꝓmulgare p̃cepit. Edicto igitur regio magnas circũstantium regionũ per ꝑtes diuulgato: ⁊ ipsa curia multoꝝ aduenarum nobilium aduentu tumescente: tandẽ detric⁹ de verona qui prius hostis erat: regis beniuolentia pariter ⁊ liberalitate auditis: cum multis germanie principib⁹ tanti regis venit in curiã: ⁊ nõ min⁹ ceteris se illi exhibuit gratũ ⁊ familiarẽ. Rex vero atila multa liberalitate illi ceterisqꝫ principibus cũ illo existentib⁹ rñdit. Cum igit̃ detric⁹ principẽ erga se beniuolũ esse sensit: ꝑsuasit illi vt regiones occidẽtales romano imperio subditas inuaderet. Aiebat enim ꝙ oĩm armorũ essent destitute p̃sidio. ⁊ si rex illas aggrederet̃: non sine magni honoris noĩe exinde rediret. Quapropter rex atila ꝯsilio detrici ductus: ingentẽ mouit tum sue tũ extranee gentis expeditionẽ. Egressus tandez de sicambria primo illiricos dicit̃ inuasisse. Deinde omni

pene germania ꝓuagata: ac cunctis ciuitatibus ⁊ castris que oc/
currebant subuersis: intrauit tandez in regnum Constantie. vbi
rex sigismundus eiusdem terre princeps circa Basileam magno
cum exercitu illi dicitur occurrisse. Quo per regem atilam cum
omni expeditione sua contrito et fugato: post hec dum idem rex
sigismundus ad arcendū hostem se viribus imparem vidit: atile
dominio cum omni sua se subdidit gēte. Deinde rex atila secus
renum transeundo Argentinam ciuitatem munitissimam quam
romanorū cesar nullus expugnare potuisse traditur obsedit: ex/
pugnauitqz. ⁊ cuncta que in illa erant diripuit. ac muros illius in
multis locis diruere fecit. vt cunctis intrantibus in illam liber ⁊
sine difficultate ꝓberet introit⁹. edicens nihilomin⁹ firmissime
ne illius murus rege ipso viuente quandocūqz repararetur. vt
non argentina sed propter viarū pluralitatez quas in muro illi⁹
fecerat aperire Straspurg vocari deberet. Deinde amoto exer
citu: luxonium: bizantiam: chalon: masticon: ligonez: burgundiā
⁊ lugdunuz: ciuitates munitas ac fortes opibusqz ⁊ viro diuites
expugnando diripe ac humotenus destruere fecit. Tandem per
omnes gallias discurrendo oia euertebat. nec aliquā ciuitatem
vel castellum aut oppidum a manu illius quepia tutare potuit
munitio: sed velut scua quedam tempestas in igne et gladio oia
ꝓsumpsit. Inter hec ignorabat rex atila ethium romanū patriciū
cum innumerabilibus occidentaliū nationum copijs ad galliarū
subsidium adueniss̄e. Terciam ergo partem sui exercitus contra
soldanum mirmāmon denominatum principem potentissimum
qui tunc gallicie dominabatur destinauit. Quos dum soldanus
contra se venire persensit: cum esset ad cōmittendum cōflictum
imparatus: de vrbe sibile fugiēs ante illos brachio maris quod
strictum sibile dicitur trāsnauato in marochiam se recepit. Atila
vero rodano flumine tenus progrediens et omnia demoliens:
tandem vrbem aurelianam obsedit. In cuius obsidiōe patriciū
predictum contra se armari gentesqz cōducere audiuit. Ne igit
wisse gothi id est gothi occidentales in gallis manentes: ipsi pa/
tricio immigerentur: sibiqz ex hoc hostilis manus grauior fieret ti
muit. Quamobrem astutia quadaz amicum gothis se simulans
ad theodoricum illorum regem nuncios destinauit. ⁊ se cum illo
amiciciā ser uare velle: tantūmodo cū romanis sibi agere debere
intimauit. Ethius vo patrici⁹ in hac re atila solertior prius regē

theodoricũ adortus est. illiqz antiq̃s hunoꝝ inimicicias quas in suam gentem in eiusdẽ de ꝓprijs sedibus expulsione intulerant reducens in memoriã: eundez ab atile amicicia discindens suam ꝯtraxit in societatem. Atila aũt cogitans quanto magis differret bellũ tanto magis inimica man⁹ augmentaret: qua ꝓpter aureliane ciuitatis ab obsidione suis copijs remotis: vt hostez minus ꝓmptũ adoriret: illac vbi hostis manebat accelerare festinabat. In transitu aũt cum quidam heremita vite idonee in montium abruptis repert⁹ ⁊ ad atilã regẽ adductus: ꝙqz futura predicere sciret accusatus fuisset: rex atila illuz humane suscipiens suarum rerum euentũ ab illo sciscitat⁹ est. Ille multã post taciturnitatez infesto regi dixit. Maxime princeps hoĩem ignarũ diuinã cogis exprimere voluntatez. Quid putas in me esse de celestibus qui vermicul⁹ sum terre? Sed vt a potentia dei mei quẽ tu ignoras quẽqz ꝑsequeris te nihil tenere? aut me tibi de futis dicere aliq̃d non posse arbitreris? magis vt deberẽ in lingue ministerio dissolutus ad te hec verba facio. Tandẽ inquit. Deus oĩpotens qui tantarũ gentiuz regit imperiũ hac vice sue austeritatis gladium tuas dedit in man⁹. Tu enĩ es flagellũ dei. ⁊ tua seueritate a sua declinantiũ iusticia impietatẽ ipse de⁹ corrigere voluit. accipiet tñ hunc gladiũ a te dũ voluerit ⁊ illũ alteri tradet. Ut autẽ scias bello cũcta vincere non hũanitatis sed diuinitatis esse potentiã hac vice romanis p̃lio inferior eris. non tñ infra tp̃s tibi p̃fixum tuis de manib⁹ ꝑsecutionis gladius cadet: nec tuũ hac vice oĩno extinguet imperiuz. Stupefactus admodũ rex atila in heremite relationis: illũ amouens ac sub custodia teneri p̃cipiens: vniuersos auruspices ⁊ diuinatores quos ad adinstar paganoꝝ magna futurarũ rerũ dicendi pro spe secũ deferebat ad se vocari iussit: ⁊ illos si heremite sequerent iudicia tẽptauit. Illi quidẽ extis pecoꝝ vt barbaroꝝ erat ꝯsuetudis ꝓspectis: aliarũ etiã rerũ ad id idonearũ scrutinijs diligent exaĩatis: dicta heremite approbart. nihilomin⁹ tñ ꝯtrarie ꝑtis summũ ducẽ in p̃lio casurũ predixert. Rex atila cũ oĩm principũ esset suꝑbissim⁹: oĩa que p̃dicta erant in se ꝯtingere q̃z fuge p̃sidio se ⁊ suum populũ saluum efficere ꝑoptauit. Heremita tum ꝯtubernia atile tũ munera refugiẽte per atilã in pace dimisso: ipse atila cũ cuncta sua expeditione cathalanici agri vbi roman⁹ ꝯgregat⁹ erat exercit⁹ deuenit. munitusqz castris curruũ falcatoꝝ hostez expectabat. Sed cũ chiũ patriciũ

multo extrancarum nationū p̄sidio gaudere audiuit; mox illum terciam partem sui exercitus contra Soldanum misisse penituit Astutissimus princeps admuenta occasiōe a patricio sub pace fi enda inducias pugnandi petebat. non vt terga verteret sed vt dimissa sui exercit⁹ pars interim ad illū remearet. Cognouit patricius regis atile astutiā: et inducias se daturū negauit. Ingenticum tum romani exercit⁹ tum vero extrancarū nationū armata expeditione gaudebat. Antiq̄ enī hungarorū hystorie cū illo decē reges occidentales cū cuncta illorū p̄tentia fuisse tradunt. Anthoninus vero et sigibertus p̄fatū gothorū regem theodoricum. Burgundiōes quoq; ac alanos: francos cū rege ipsorū meraneo saxones: ripariolos: lambriones: sarmatas: britones: lutērianos ac pene oēm populum solis ad occasum manentes ethio patricio auxilio fuisse. atilā vero regem cū quingentis milib⁹ de pannonia egressum extitisse suis posuere ī chronicis. Et q̄nis ipse atila dini natiomb⁹ p̄dictis admodū turbat⁹ fuerit: tñ quia supremū ducē hostilis exercit⁹ in p̄lio moriturū p̄dixerant: de interitu ethij patricij cū ille totius romani exercit⁹ esset dux cogitabat. Nā illius necem cū sibi supra oēs molest⁹ foret p̄maxime optabat. Hac ergo intentione atila etiā cum interitu sui populi bellū cōmittere non formidabat. Conuenerūt igit vterq; hostis in cāpis cathalanicis qui in longitudine ducēta et in latitudine septuaginta ad miliaria extendi p̄hibent. Et dū sibi distarent leuib⁹ vsi sunt certaminib⁹ Tandē ventū est ad locū vbi certamen amplius differri neqbat. Atila vero rex tum heremite tum diuinatorū responsa p̄ mente ferēs: de exitu belli dubius occasionē dedit vt hostē maturo die p̄ueniret. vt si viri armorumq; inferior esset p̄sidio: saltē supueniens nox illi adiutorio fieret. Quapropter adue sperascente iam die oīs multitudo vtriusq; p̄tis cōmota est. Concurruntq; hinc inde fortissime nationes. bellū inchoat asperrimū: quale vix vlla narrat hystoria. clamorib⁹ turbarūq; ac tympanorū resonantijs et ensiū tinnitib⁹ alta resonant aera. multa milia hominū hincinde p̄strantur. Diisq; illa campi planicies cadaueri b⁹ adeo repletur vt necesse esset pugnantib⁹ sup occisorū corpora decertare. Tāta ibi hoīm equorūq; multitudo corruisse: tantusq; sanguis effusus extitisse tradit: vt riuulus exigui momenti mediū certaminis decurrens p campū: ex hoīm equorūq; occisorū cruore tantū inundatiōis cepisset incrementū: q̄ cadauera secū traheret p̄emptorū

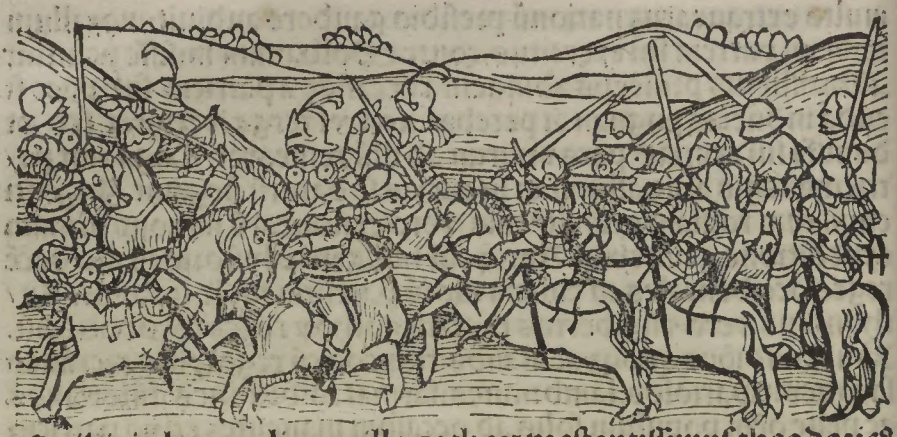

Cecidit in hoc prelio rex ille gothoꝝ prestantissimus theodoric⁹ inter fortissimos hostiū cuneos interfectus. ¶Preterea ex vtraqꝫ parte centum octoginta milia hominuꝫ per historicos qui bello de hoc scripsere quasi vna vocis cōsonantia in hoc turbine belli perisse traduntur. Et q̄uis in chronicis hungaricis atilā victorē fuisse: ceteroſqꝫ reges qui ethio patricio in subsidium venerant: audita morte regis theodorici fugisse posuerit: sigibertus tñ ac anthoninus ⁊ quasi vniuersa romanoꝝ opera historiarum: atilā bello inferiorē fuisse narrant. Dicunt enim sigibertus ⁊ anthoninus: q̄ cū diu equo marte hostem inter vtrūqꝫ pugnatū fuisset: tandem exercitus atile cessisset: ⁊ se plaustrorū inter munimenta cōtinuisset. Sequenti vero die thorisimundus theodorici regis gothoꝝ filius qui cum patre ꝓtra hunos pugnatur⁹ in subsidiuꝫ patricij venerat: patris morte hunoꝝ sanguīe vindicare: atileqꝫ castra cū suis gothis expugnare disposuisset. Q̄ postq̄ atile intonuisset: idem dum oīno de victoria iam desperaret: de equitū sellis struem cōponi iussisset inquiēs. si hostem p̄ualere videbitis hanc ipse struem ascendā: vosqꝫ ignem supponite. Elegi etenim poti⁹ a vobis qui inci estis cremari q̄ꝫ hostiū gladijs interire: aut captus qui rex tantarū sum nationū in manus romanoꝝ vel gothoꝝ deuenire: ⁊ illis ludibrio fieri. Ethius aūt patricius thorisimundi volūtatis ꝓscius: timebat: ne deleto atile exercitu ipse thorisimund⁹ victoria superbus illi cui nūc auxilio est hostis fieret: armaqꝫ in romanos vertens illos de facili opprimeret. qua ꝓpt thorisimundo quasi de rebus sibi necessarijs ꝓsulens ait. Thorisimunde. ⁊ patrē vindicare et hostē oppimere cū ad hec vnanimi

voto ꝯgregati sim⁹: esset optimũ. sed cũ paterna tuaqꝫ obsequia animũ meũ in bona voluntate tibi annexerũt: vellẽ tibi de tuis reb⁹ admodũ placentib⁹ aliquid ꝑsuadere. Scis etenĩ genitorẽ tuũ iam vita esse functũ: ⁊ te germanũ domi hr̃e hoĩem regnãdi peridoneũ. timeo igit̃ ne audita morte patris regnũ sibi vsurpet Tu quoqꝫ si hunos aggrederis: qui heri vicisti (cũ belli dubius sit exitus) hodie vinci poteris: ⁊ post hec fractis virib⁹ domesticũ gerere belluꝫ tuo germano impar eris: acerbiusqꝫ tibi cũ tuis q̃ꝫ cũ alienis erit dimicandũ. Age igit̃ ⁊ festina: vt poti⁹ ꝑuenias q̃ꝫ preueniaris. Thorismundus q̃si salubre ⁊ sibi necessarium ethij amplectẽs ꝯsilium ita putauit faciendũ. Quo abeunte residuus romanus exercit⁹ simul cũ auxiliarijs disꝑsus est. Tercia quoqꝫ pars exercit⁹ atile q̃ huic bello interesse non poterat: ipso viuẽte pannoniã redire ausa fuit nunq̃ꝫ. Sed ibidẽ cathalanicis in oris ꝑmãsisse: ⁊ eiusdẽ terre incolatũ recepisse. ipsos aũt hunos quos rex atila ꝯtra zoldanũ destinauerat ꝑter extraneas natiões sexaginta q̃nqꝫ milia fuisse: ⁊ hoꝝ quidẽ capitaneos ipsoꝝ lingua hispanos vocatos extitisse: ⁊ exĩde hispaniã nomẽ accepisse tradũt

Quomodo Atila rex flagellum dei se vocari iussit. ⁊ de destructione remensis ciuitatis.

Post hec rex atila cum vidit romanoꝝ exercitũ dilabi maiori seueritate intumuit: arbitratusqꝫ amplius romanos cũ illo ꝯgredi non audere dixisse fert̃. Stella cadit: tellus tremit: en ego malleus orbis. Seqꝫ iuxta heremite dictũ flagellũ dei iussit appellari. Tandem tantas belli post fatigatiões in campo prelij supradicto aliquos per dies cõmoratus est. deinde mouẽs agmina (populus enĩ adhuc restabat infinitus) iterũ maiori cum rabie gallie ciuitates aggressus est. Demũ igitur ad trecas venit vbi sanctus lupus erat episcopus. Hic cũ atilaꝫ appropinquare audiuit: pontificali mox indutus habitu cũ omni sui cleri cetu illi obuiaꝫ processit. Cũqꝫ corã illo venisset ⁊ ad illũ admissus fuisset: ait episcopus. tu quis es qui terraꝫ dissipas ⁊ conculcas? Cui atila. ego sum inquit atila rex hunorũ flagellũ dei. Ad quam vocẽ sanctus lupus episcop⁹ portas ciuitatis iussit apire. ⁊ ad regẽ ait. Bene venerit flagellũ dñi mei. Introduxitqꝫ illos ĩ ciuitatẽ. Illi vero aut humanitate ipsius episcopi exigente: vel vt quidã volunt diuino obumbrate numine absqꝫ cuiuslibet offensiõe mediã transierũt per ciuitatẽ.

Deinde in tholosanā venit ciuitatē. in quam per ciues eiusdem honorifice ⁊ sūma cum laude suscept⁹ est. ꝓpter qđ ciues ipsi tuz in ꝑsonis tūqz in reb⁹ gratiā illius meruerīt. Post hec remensez ciuitatē vrbem gallorꝫ capitalē obsedit. Ingentez enim rex atila hanc ꝯtra ciuitatē ꝯceperat iram: ꝓpterea ꝙ ciues eiusdez illi in cathalanicos campos eunti vehement restiterant. Depopulata igitur vniuersa illi circūstante regione: acri illā obsidione circū/ueniens: adhibitis cunctis tormentorꝫ generibus: q̄ sua ducebat expeditio: muros illius diruere faciebat. sagittariorꝫ p̄terea multitudo menia illi⁹ densissimis sagittarꝫ casib⁹ inundabat: ita ꝙ nedū homo ibidē sui ad ꝓtectionē assistere: verū ⁊ minutissima sine vulnere auicula illac euolare non valuisset. Erat ciuitate in hac epūs sancte vite Nicasius noīe vir maximis insignis virtutib⁹: et sororē eutropia denoītam virginē specie ⁊ forma preclarā habebat: que suaz deo dedicauerat pudiciciā. Iste epūs simul cum sorore assiduis tp̄e obsidiōis vacabant orōnibus. Acrius igitur hunis ciuitatis expugnationi insistentibus: cū miseri ciues nullā salutis opē: sed tanti discrimīs solā mortē esse redemptricē ꝯspiciunt: lacrimātes cū mugitib⁹ ⁊ suspirijs ad sanctū dei cucurrerīt: illūqz in orōne repertū his verbis pulsauere. Subueni inquiūt pr̄ sancte subueni: aut ꝯsule nob: si gentiū seruitute te subiciam⁹: aut ꝓ fide proqz ciuitatis salute vsqz ad interemptionē decertemus. Vir aūt dei ante hec ex diuina reuelatione vrbē penit⁹ subuertendā fore cognouerat. De orōne igit̄ eleuat⁹ quasi de graui somno euigilasset: ciuib⁹ cū magna ꝯstātia ita rn̄dit. Indignatōz hanc iusto dei iudicio vr̄is sceleribꝰ exigentib⁹ vr̄a sup̄ capita ꝓnotatā nō ignoraui. qua ꝓpter flagella dei q̄ ipsimet ꝓuocauim⁹ patienter ⁊ non inuiti sub bona spe et deuotissime etiā cū mortis periculo suscipiam⁹: vt ipsa mors tm̄ corp̄is sit suppliciuz: eterne aūt vite fiat remediū. Attendite me pastorē vr̄m. si ipse pro illo q̄ suarꝫ me ꝯstituit pastorē ouiū ad mortē parat⁹ sum: ⁊ vos si oues meo estis de ouili q̄s cognoscit pastor: vr̄m imitari pastorez non negligatis: sed p̄ati sitis oīa q̄ occurrerīt pro amore xp̄i tolerare. sic enī frēs carissimi itur ad astra. Instanti⁹ igit̄ nō tm̄ ꝓ corporū eliberatione: quantū pro aīarum q̄s illecebrosa vita polluimus: salute. ꝓ inimicis quoqz nr̄is: illorꝫ tanq̄z amicorꝫ salutē optātes orem⁹. His verbis vir dei ciues vsqz ad mortē t̄batos ꝯsolabat̄. Nec min⁹ sctā v̄go eutropia expansis in celū manib⁹ ciues ipsos

ad suscipiendā instantez martirij coronam animabat. Inter hec hum dissolutis ciuitatis munitionibus per ipsam ciuitatē discur/rentes furibundi:omne viuens qđ illis occurrebat gladio vasta bāt. Nicasius vero episcopus simul cum eutropia sorore sua ad valuas basilice gloriosissime virginis Marie:quā idem vir dei in arcem sedis episcopalis eiusdem ciuitatis fūdauerat: hymnis ⁊ canticis spiritualibus vacantes cucurrerūt. moxqz vt ferratas acies sanctus presul vidit:manu silentium indicētes ait ad illos. O diuine voluntatis ministra fortitudo:quare contra naturam humane conditionis victoriam vestre dignitatis seuissimam in rabiem conmertitis? Verus nanqz quondam nobilium bellator iuris tytulus subscriptus erat:humilibus parcere:⁊ debellare superbos. Ecce plebs christiana deo suo humilis ⁊ deuota: vestris in conspectibus prostrata: vsqz ad morte obediens veniā petit. Si enim oues meas persecuerante impietate queritis? me primū pro ipsis victimaz diuine maiestati libate. His dictis:cum pater sanctus rursus ad orationem prostratus hunc versiculū diceret: adhesit pauimento anima mea:continuo gladiatoris sequitur ict9 et vir dei capite truncatur. Non ergo ab ore decollati verbum sanctitatis destitit:sed immortalitem quam semper optabat impe/trauit dicens: viuifica me domine in verbū tuum. Sancta aūt virgo eutropia videns circa se omnem impietatis illorū seueri/tatem mitigatam: ⁊ suam pulcritudinem quasi paganorū litibus cognoscens reseruari:malens mori potius qz illis assentire:et in illorum contubernio viuere:ad interfectorem episcopi ait. O heu tyranne infidelis magnū dei virum indignis manibus iugulasti ⁊ me tibi abutendam reseruas: propter quod diuina iam te sen/tentia damnat. Et mox his dictis nō feminea virtute:sed diuina vltiōe:saltu repentino in illum insiliens:raptis illius palpebris: oculos eius vindex euulsit: ⁊ continuo gladios persequentiū in se prouocauit: ac cū fratre ceterisqz sibi adherētibus ilico palmā martirij promeruit. Traditur etiam in quibusdā historijs q9 post completā martirij cedem:homos ipsam ciuitatem depopulantes terror subitus inuasisset. vidissent eni quasi acies celestes diui/cantes. ipsa quoqz basilica horribili somitu reboasset. ꝓpter qđ ipsi hui relictis ciuitatis spolijs au fugissent. Post hec ipsa ciui tas diu absqz homine solitaria:angelica sub custodia: simul cum martyrū corporib9 pmansisset. ardentiaqz luminaria in noctium

obscuritate a remotis visa. celestis etiaz cantus armonia audita fuisset. ⁊ tandē eiusdē vbis ciues: qui per fuge presidium ipsoꝝ seruauerant animas: remoto hoste vrbem in eandem rediissent: ipsoꝝmqz martyrum corpora condigne sepeliissent.

De passione sanctarū vndecim milium virginum. ⁊ de Buda per atilam fratrem suum interfecto.

Inter hec rex atila quendam sui exercitus prefectū nomine Julium vel gywlā cum magna parte sue expeditionis ad obsedionē ciuitatis colonensis: que prius agrippina vocabat: destinauit. Qui dū eiusdē ciuitatis vacaret in obsidione: ⁊ cetus ille vndecim milium virginū preclarissimus: nullū sibi a seculoꝝ primordio habens similez: duce sancta Ursula britannoꝝ regis filia: simul cum illustri duce Etherco Angloꝝ regis nato sponso suo: ac Cyriaco papa: multisqz alijs spiritualiū ⁊ secularium dignitatū personis: nauigij officio: rhem fluminis alta sulcantes: illac aduenissent: moꝝ dictus prefectus: quoꝝundā romanoꝝ ductum: gentilitatis erroꝛe infectoꝝ consilio: simul cum hunis obsidioni dicte ciuitatis insistentibus: ingenti cū clamoꝛe ⁊ feritatis austeritate in tam sacrum virginū collegiuz truculentus velut hostis irruit: omnesqz vsqz ad internitionē deleuit. Harum sanctarum virginū passionem plures describunt hystorie. et q̄uis de cladis illarū tempoꝛe discordent: tamen quia nulla hunoꝝum potentia preter atilanā aliquando coloniā obsedisse traditur: ob hoc hāc sanctarū virginū passionem eiusdē atile regis temporibus factā fuisse admitti condignū est. Rex autem atila post expugnationē ciuitatis remensis omnē galliam ⁊ flandriaz demoliens: deinde venit in turingiaz: ibiqz apud Jsinacū ciuitatem pro extollentia sui nominis: acsi romano ab exercitu suus nullum passus fuisset populus detrimentū: solennem curiam celebrauit. Ad quam nō nulli vicini principes ex assecuratione atile regis confluxisse feruntur. Desiderabant enim illius vultum: qui tanto sui terroꝛe orbem poterat intueri. Quos rex atila magna cum liberalitate suscipiens: multiformibus donoꝝ muneribus honoratos quieta sub tranquillitate remisit. Tandē sup dacos: normanos: frisones lytwanos: ⁊ prutenos: delectos capitaneos et exercitū copiosuz

destinauit: ⁊ eos dē sui subditi fecit ditioni. Audiuit post hec rex atila romanos ⁊ gothos rursus contra ipsum copias adunare et armatam congregare manū. Quapropter timuit ne post tantoꝝ bellorum laboꝝ miles fessō per illos circumuenir retur: relictis gallijs festinanter venit in pannoniā. Et cum sicambrie demoꝛa retur: Buda frater suus terminos sui rectoꝛatus sibi per atilam deputatos transgressisse: ⁊ illius in absentia regnū sibi vsurpare voluisse: erga illū accusatus est. Et his rebus: id q̄ rex atila suo in recessu sicambriā: vrbem atile p̄ceperat vocari. Buda vero illam vocabulo sui nominis Budawara denominauerat: apud atilam magna comp̄obatione erat. Quare ipse rex atila cunctoꝝ fratreꝝ suū dolo circūuentum captiuauit: ⁊ p̄opꝛijs suis manib⁹ occidit: cadauerq̄ illius in danubium dimergi fecit. Quo interfecto licet ipse rex atila instituerit ⁊ rursus nouo sub edicto statuerit: q̄ ipsa sicambrie ciuitas non aliter sed vrbs atile debeat appellari: hum tamen siue hungari interdictū munus obseruantes illam Budawara vocauerunt: vocantq̄ o Buda vsq̄ in hunc diē. Theutuni vero edictū regis transgredi magis formidantes ciuitatem ipsam sicut tunc ob metū illius Eczelpurg id est vrbs atile vocauere: sic ⁊ modo illam eodē nomine vocant. Tandem rex atila fratre interfecto sicambrie quinq̄ ānis quieuit. voluit tamen vt quicquid mundus ageret: ipse conscius fieret. Quare speculatoꝛes ad cunctas sibi necessarias partes p̄out suis expe/diebat rebus oꝛdinasse dicitur. Quoꝝ vna statio Colonie in germania: altera in lythwania: tercia iuxta fluuiuꝝ Tanai: ⁊ q̄rta in Jadria dalmacie ciuitate constitute erant. Et harū stationum cuilibet homines relatu digni a locis supꝛadictis inceps vsq̄ ad sicambriā continue in tanti distantia spacij locati ⁊ cōstituti erāt: vt dum alter coꝝ de nouis rebus regi referendis clamaret: p̄o pinquioꝛ illi id competenter audiret: ⁊ rursus ad alterum sibi vicinioꝛem reclamaret: quodū noui rumoꝛes: si qui foꝛent: ad regē peruenirent: ⁊ rursus voluntas regia: p̄out illi placebat: partib⁹ in p̄edictis declararetur. ¶Preterea rege quieti dato: non ergo quiescebat cursitandi assueta hunoꝝ feritas: quin et contigu/arum p̄ouinciarum depopulatiom dediti: maxime p̄ouincias Dessiam: Dacedoniam: Achaiam: Thessaliam: et etiam v/traq̄ tracias armis infestis et continuis incursibus grauabant.

Quapropter carundez regionum: sed etiam pannonie ciuitates per ipsos hunos crebris insultibus fatigate: cum tantã nequirẽt continuã tolerare vexationem: ingunqz domuj regis barbari exosum haberent: natali solo derelicto: ab ipsoqz rege atila licẽtia impetrata: dumtaxat armentis: solis walachis ipsorũ: qui erant pastores: sponte in pannonia remanentibus: per mare adriaticũ in apuliam se transtulerunt.

De expugnatione aquilegie ciuitatis.

Qunqz rex atila onerosa post bella in germania gallia qz ceteris supradictis regiõibus maxime in campis catalanicis peracta: quinquennem peregisset quietẽ: interea semper romanum per exercituz insidiose sibi illata de iniuria reminiscebatur: totoqz vindictã appetebat corde. Quapropter omni sui exercitus defectu tum armis hostilib9 deleto: tum in partibus catalanicis ex causa supius memorata remanẽte: ĩ armis cum nouo milite reparato: curia tandẽ solenni celebrata: egressus est de pãnonia per Stiriaz ac Chorinthiam cum Dalmatiã. et has quidẽ regiones crudeli furore magna cum depopulatione peruadens: apud Salonã cum Spaletum ciuitates mari adriatico se coniunxit. cum has quidem ciuitates ptriuit diripuitqz pariter cum succendit. Deinde iuxta mare progrediens Traguriam: Sardoniã: Sibinicum: Jadriam: Nonam: Scemã Potentiam: Polam: Chapisteriam: Terrestrinã: simliter ciuitates rebus pariter cum populo non minus decoras: muriscz et armis firmatas: multa preterea oppida in montibus situata demoliuit: suamqz ac suoz in direptionem puertit. cum velut leo turbat9 insaniens suã iniuriã a romano susceptã exercitu: romani populi in sanguine vindicabat. propter qõ omnia que illi occurrebant: quasi ingentium inundatio aquarũ: sui exercitus in profundum submergi faciens: tandẽ puenit ad aquilegiaz. Hec enim ciuitas in introitu italie situata: cum a quodã anthenore troianorum duce: vt padua: originẽ accepisse dicitur. Urbs erat magna: cum ob metũ Atile tum vallibus tum vero muris multeqz cum armis admoduz cõmunita. Atila rex pspecta illius magnitudine: cinctisqz munitionibus quasi ad resistendũ sibi preparatis: totus incaluit. cum sue pfusioni ascribi posse iudicans: si post tantarũ ciuitatũ expugnationem illam solam quasi territus intactaz relinqueret. Obsedit igitur illam. cum multis machinarum ceterorumqz ingeniorum ad

frangendū murū aptis generibus illius munitionibus adhibitis (quia ciues eiusdē illam in multo suarū tumq3 hostis discrimine personarum protegebant) triennī obsidione in illius vacauit expugnatione. Et cum tantus populus tanti temporis per spaciuz vniuersas circumstantes terras: maxime in rebus ad cibum necessarijs spoliasset: ac omnia que victua erant ex longa obsidiōe adinstar locustaruz consumpsisset: in tantum: q3 obsidentes non minori q3 obsessi penuria laborarent: id regis atile animū: vt ab illius obsidione recederet: sepius monebat. Elatum tñ principē innata sibi superbia a proposito desistere non sinebat. Quapropter cum vna dierū ipse rex sui exercitus cū principibus ꝓscensis equis ciuitatē eādē circūambularet: ⁊ muros illi⁹ vnde sibi oportunior ciuitatē ipsaz inuadendi daret facultas ꝓspiceret ciconiā: que alto vnius turris eiusdez ciuitatis in culmine nidificauerat: pullosq3 procreanerat: vnū ex pullis suis rostri ministerio cape: ac ad arundinetū ipsi ciuitati propinquum deferre: ⁊ rursus post alium redire: ac in ceteris pullis suis idez quod in primo fecerat facere vidit. Quo viso: rex illis qui eum comitabantur ait. Aspicite auem futurorum prescium. sentit enim ciuitatez nostras per manus ruturam. ⁊ ne cum ciuibus interiret: se et pullos saluare satagens: locū mutat habitationis. Simus igitur fortes in bello ne hec sola ciuitas dicere valeat: que nulla p nos obsessa dicere valuit. His igitur verbis rex atila omnez sui exercitus animum ad ipsius ciuitatis expugnationez fortius irritauit. Quapropter die crastina ingens fit concursus agminum: omniq3 cum impetu infelix ciuitas vexatur. Ciues vero illius dum etiam post captaz ciuitatem nihil aliud q3 morte se redimere posse viderēt: in ipsi⁹ ciuitatis et sui protectione mori malentes: menijs ciuitatis insistentes acriter dimicabant: ⁊ hunos ab ingressu ciuitatis eo magis arcebant. Cumq3 rex atila eo die se nihil ꝓficere potuisse conspexit: die altera aliud genus periculi in ipsam ciuitatem excogitauit. Precepit enim: vt omnis sue expeditionis innumera multitudo sellas: de quatuor duntaxat equitibus vnam afferrerent et illas iuxta muros obsesse ciuitatis proiicerent. Fit igit̄ ingens sellarū congeries. cui tandem ipse rex ignem suppoui mandauit Quibus ardentib⁹: ciuitatis eiusdē murus ex ignis vehementia in ea parte debilitatus: ⁊ precipiti ruine datus fuisse dicit Quib⁹ visis: rex ipse rursus coaptato ad bellum innumerabili populo:

miseram ⁊ pauitantē ciuitatem aggreditur. ¶Perdurante quoqꝫ pugna: in ipsius ciuitatis expugnatione fessis agminibꝰ recentia ingerebat: ex quo obsessis vniuersaliter in sui defensionem laborantibus nulla dabatur requies. Tandem fera hunorum multitudo preualuit. intrauitqꝫ in ciuitatē: ac omne viuens quod humanum erat: senes ⁊ iuuenes absqꝫ sexus discretione crudeliter trucidauit. Dēs insuper tante ciuitatis diuitias direptioni mancipando: solas feminas quas illarum a morte redimebat pulcritudo reseruauit. Erat tunc ciuitate in eadem femina quedā: tum parentum ab ortu: tum vero fidei religione pudicicia qꝫ nobilis pulcritudinis vero forma nomminus cunctas eiusdem ciuitatis feminas excellens: nomine digna. ¶Nunus femine domus supra ripam fluuij ciuitate in eadem defluentis erat. Nec cum audiuit hostē solas feminas forma dignas a morte preseruare ingemuit. et potius mori: q̄ carnalis ludibrij facinore tam a seua natione contaminari preoptans: statim postqꝫ illorum strepitum sue domui appropinquare persensit: altiorem sue domus in arcem conscendens: inuoluta capite ⁊ oculis: dicti fluuij in alueum preceps se deiecit. mortuaqꝫ ibidem expirauit.

De origine venetorum.

Hec regis atile seueritas venetiarum ciuitatem nostro euo multi populi dominatricez: auri et agri possessiōe epulentā (vt veteres canunt hystorie) fundauit. Nam cum rex ipse italiā aggressus toti occidenti terrori eēt venetox populus tempore in eodem: vt Anthoninꝰ refert: in dioecesi que castellum dicitur: ciuitatez edificabat. Tandem postqꝫ regē atilam aquilegiā obsidione grauasse audierunt simul cū q̄zpluribus aquilegie ciuibus: qui sibi ante ciuitatis obsidionez de salute prouiderant: cū preciosa suppellectili omniqꝫ familia ob metum atile: propijs sedibus derelictis: in quandaz insulam aquilegie vicinā: que nunc vetus venetia vocari dicit intrauerunt. Et cum nec ibi tutam sibi mansionē esse arbitrarent rursus nauibus oneratis se ad insulā que riuus altus dicebatur transtulerunt. seqꝫ ibi ab impetu hunox: quibus non erat copia nauium: illesos pmanere posse cogitantes: sibi mansiones munierunt: ⁊ ex cōmun prioris agri vocabulo venetias appellauerūt Licet quorundam fuerit opinio venetos de sabaria duxisse originem: tamen quia sabariam latinos longobardos inhabitasse:

in illaqz tam ipsis longobardis q̃z ceteris nationibus scolam ge
neralez multis philosophorum: poetarum: ac ceterarum artium
dogmatibus luculenter illustratam fuisse: et illam per allaricum
quondam gothorum regem diurna obsidione fatigataz minime
tamen captam: tandem vero per regem atilam expugnatam ex/
titisse: et post eiusdem expugnationem per regem atilam factam
ciues illius in italiã se transtulisse: ⁊ in ciuitate papia iuxta flumẽ
ticinũ fundata incolatũ recepisse tradunt hystorie: ob hoc veneti
in quantũ aquilegie illos comitati sunt ciues: potius troyam q̃z
de sabaria oriundi dici merentur.

De obtentu ⁊ de ditione ciuitatis Rauenne.

Capta igitur ⁊ incinerata ac humoten⁹ destructa aqui
legia ciuitate: rex atila nondũ vindicte satur: circum/
stantes vrbes aggressus: omnia velut fulgur quoddã
queqz illi occurrere demolit⁹ est. Quaz primu in enim
concordiam in districtu foro iulij situatã: dehinc in du
catu longobardie pictauiam que nostra etate padua vocitatur:
post hec veronam: vincentiam: brixiam: cremonam: manthuam
pgamã ⁊ ferrariã ciuitates magnarũ abundantia rerũ affluentes
cepit: ⁊ sue subdidit ditioni. Dehinc venoso gladio in agrũ cim/
brianum se ingessit. ⁊ illius ciuitates adinstar aliarũ: post multaruz
direptionẽ rerum: in deditionez recepit. Tandem rauennam ad
ciuitatẽ appropinquauit: ipsaz eadẽ austeritate domiturus. Erat
ciuitate in hac eisdem in diebus archipresul quidam Johannes
vocitatus: arriana perfidia pollutus: hic in sedis apostolice pari
teraz ⁊ fidei christiane contrariũ: duodecim cardinales sue secte
imitatores ꝓstituisse: thesaurũqz ingentis copie habuisse narrat.
Archipresul iste aduentanti regi atile suo simul cum clero albis
amictus stolis obuiam venit. ac illũ vt ciuitati pariter et ciuibus
parceret suppler deprecatus est: ꝓmittens nihilominus illi si suc
adhereret fidei: christianosqz persequeretur: qꝺ ipse efficeret: vt
rex atila omnẽ italiaz ac vrbem romanã: pariterqz ⁊ affricam sine
difficultate: gentisqz sue sine interitu sibi subiugaret. Rex vero
atila magis dñandi cupidine q̃z vt secta illius sequeret̃ per mot⁹
ad archipresulẽ ita dixit. Parcere quidẽ humilib⁹ bonũ est: sed
ne ciues tui de ꝓsilio aut virib⁹ quib⁹ nr̃e pararunt obstare po/
tentie glorient̃: volum⁹: vt repagula portarũ ciuitatis deponant̃
uobisqz in ipsã ciuitatẽ introitus pateat: ⁊ simul nostri exercitus

equorum vngule nobis intrantibus illa conculcēt. Placuit ra/
uennatis ciuibus regis voluntas. quapropter dissolutis vndiq3
ciuitatis portis: regem ipsum cunctūq3 illius exercitum
ciuitatē in candē intromiserunt. Transiuit igitur omnis hunor
exercitus cuiusuis hominū absq3 offensione per ciuitatē: ⁊ ipse
rex in illa suum ad beneplacitum cōmoratus est. Ab inde moto
exercitu in Liguriaz transiens: mediolanū ac ticinum vrbes no/
minatissimas aggrediens contriuit: ac post in illis habitantium
ciuium captiuitatē vel occisionem direptionē dedit. Nouissime
tandem tanq3 humani sanguinis effusione rerūq3 preda satiat⁹:
eo in loco quo minutius fluuius padum amnē influit statiua fir/
mauit castra: reuoluens dietenus in mente: an romanaz deberet
aggredi vrbem. Sed alarici gothorum regis exemplum semper
pre corde preq3 oculis ferēs: qui capta pariter et expoliata vrbe
romana: amplius non superuixit: illac ire differebat.

De aduentu Leonis pape ad Atilam regem.

Omnes itaq3 italie per fines maxime in romana vrbe
regis atile perstrepuit voluntas. quare ingens timor
vniuersos inuasit. Romani ergo psultantes quid fa/
cerent: vltimatim considerata regis erga rauennensē
episcopum habita beninolentia: leonem papam ipsis
apud eundem gratiam obtinere posse arbitrantes: illū adierunt
apud eumq3 hec verba fecerūt. Sanctissime pater diuine vltio
ire nostris exigentibus demeritis propinqua est: nec aliter illam
preterq3 per te euadere posse cogitamus. Subueni igitur ouib⁹
tuis: pro quibus christus sanguinē fudit: ⁊ mestam trepidantēq3
pre metu vrbem ciuiū illius cum occisione ne deseras incinerari
Tu solus es qui nobis gratiam inuenire poteris: si atilam regez
pro nobis adire nō recusas. Ito igitur alme pater: ⁊ si non aliter
etiam cum nostrorum exhibitione censuum illum nobis placatū
redde. Inter hec rex atila magna pte sui exercitus coaptata: pre
ficiendo illi capitaneum zoward de genere zoward oriundum:
illum in apuliam destinauit. qui omnem apuliam: necnon terraz
laboris pariter et calabriam: vsq3 ad regionem et ciuitatem ca/
thonam: olim a cathone philosopho vt dicitur fundatā: percur/
sitantes demoliti sunt: magna quoq3 cum preda ad regē redierūt.
Tandē leo papa cum cleri multitudine multoq3 apparatu eccle
siastico: diuinis illū precedentibus vexillis ad atilam venit. Cui

rex atila obuium se prebuit. Et dum conuenerũt: dignos rex illi exhibuit honores. Equis igitur insidẽtes colloquio vsi sunt. Et licet petitiones apostolice Atile regi displicuerint: per omnia tñ leo papa suam erga illum assecutus est voluntatem. ⁊ non tantũ vrbi romane: quin et omni italie salutem reportauit. Et cum rex atila pape licentia data illũ dimisisset: suis cunctis qui secũ erant de honore per ipsũ pontifici exhibito: petitionibusq; tam facile admissis stupentibus: ⁊ ipsum cur extra solitũ in papam benignitatis officio vsus fuisset interrogantib⁹: Atila ita respondit. Nõ ego inquit illius qui ad me venerat personaz honorauit. alter ibi astabat vir: sacerdotali habitu amictus: forma ⁊ intuitu seuerus veneranda q; canicie perfusus: qui gladium euaginatum sua tenebat in manu: fremensq; et dentibus stridens in me: nisi petita admitterem: mortem instantissimaz ⁊ triste persone mee exitium mihi minabatur. Post hec rex atila dissolutis castris rauennam est regressus. vbi archipresulem arrianorum supradictum: pape sequens consilium: simul cum cunctis sue secte sequacibus capturare: exactisq; tandem ab illis sexaginta marcarum auri milib⁹: ipsum archipresulem iugulare fecit. ⁊ cum cuncta post hec sui exercitus copia ingenti mole italicarũ opum onerata: reuersus est in pannoniam. Nondum autem pannonie fines attigerat: cum eunuchus honorie sororis valentiniani imperatoris: quam idez impator ob dotez pudicicie districtius seruabat: ad ipsum venit: idq; vt ipsam rex atila a fratre sibi coniugem expeteret detulit. Rex vero atila cũ iã italie fines excessisset: nec nisi fatigato exercitu rursus ad italiã redire poterat: nuncij verbis motus adualentinianum imperatorez legationem misit: vtq; sororem suam in coniugiũ simul cum imperij dimidietate sibi traderet: aut occidentale imperium rursus deuastaturus rediret: illi intimauit. quod ⁊ feciſſet: si sibi longior vita superfuisset.

De nouis regis Atile nuptijs: ⁊ de morte eiusdem.

Rex atila in pannoniaz rediens post tantorum tedium laborum sicambria intrata: illic licet membra multis bellorũ strepitibus affecta quietez optauerunt: ipseq; sui regalis sceptri nomen ⁊ gloriam in altũ sustulerit: ⁊ illius fama cunctas orbi per partes diffusa remotas etiam terras ⁊ regiones rigoris sui terrore pcusserit: ambicios⁹ tñ princeps cupiditate glorie feruens: magnis maiora appetens

se ad maxima ingeri non formidabat. Et qui iã ſui imperij manũ in magnas mundi partes longe lateq; quaſi vniuerſas europe ꝑ regiones extenderat: vt gladius ſuus in aſiatico pariter ⁊ affrica no agro notus eſſet: mare trãſire: ac egyptios: aſſyrios: ceteraſq; illis adiacentes regiones vaſtare: et ſuo principatui ſubiugare ſuo in animo diſponebat. Aliter tamen iudicia diſponũt diuina Nam cum rex ipſe plurimarum conthoralium ſuarum: quarum numerus non erat: contubernio contentus maneret: virginem quandam ſupra omnem humanam formam ⁊ pulcritudinẽ ſpecioſam vt fertur bactrianorum regis nataꝫ: cui nomen mykolth fuit: ſua ad cõnubia adduci feciſſet: tandem glorioſis nuptijs celebratis: dum rex ipſe in coniunio vſui vni: inq; thoro veneri: ſuarũ ſupra virium potentiam ſe exhibuiſſet: vtroq; hoſte ſenex fatigatus: reſupinus obdormiuit. Cuius tandẽ de naribus ſanguis egreſſus: in os ⁊ guttur illius ingrediens: coagulatus illum ſuffocauit. Mulier autem illa ad latus ipſius iacens: de ſomno euigilans: dum in dominum ſuum amplexibus vti voluiſſet: corpus exanime: rigidum pariter: ⁊ infrigidatũ tangendo perſenſit: et cum pluries tactum motũ non reddidiſſet: inuenis puella perterrita: ingẽti cum clamore magnos diſſoluta in vlulatus: regis acclamabat cubicularioſ. Illi clamore mulieris excitati: lucernis accenſis: regem ipſum exanimẽ reperierunt. Proh dolor. gloria mundi ſuperis diſponentibus quo dirigitur calle. Rex qui multarum fudit ſanguinẽ gentium: ipſe proprio ſanguine ſuffocatus eſt. Ingens rumor omnem per pannoniaꝫ excitatur: ⁊ ipſa ſicambria multo planctu vſq; ad ethera reſonabat. Sepelierũt tandẽ illum regie dignitatis cum honore: circa ſtatuam memorataꝫ cũ kewekadycha ⁊ bela ceteriſq; capitaneis ſupradictis. Eadẽ etiã nocte qua atila mortuus eſt: imperator marcianus tunc in vrbe Conſtantinopolitana cõmorans: ſoporẽ deditus: in ſomnis atile regis arcum fractum vidiſſet: ex hocq; mortem illius agnouiſſe perhibetur. Poſtq; autẽ hunni ticie applicuerunt vſq; ad preliũ keeſmawr fluxerunt anni quinq;. a prelio autem keeſmawr vſq; ad regnum atile euolutus eſt annus vnus. Atila vero regnauit annis quadraginta quatuor. ducatuꝫ tenuit annis quinq;. vixit autem centum et viginti quatuor annis. Poſt ingreſſum vero hungarorũ in pannoniam ſeptuageſimo ſecundo: ab incarnatiõe

autez dñi quadringentesimo quadragesimo quinto anno die clausit extremum.

De bello post mortem Atile regis inter filios eiusdem gesto et de reditu Chabe filij regis Atile in scythiam.

Vulgato regis atile obitu: cuncte nationes quarum intererat non modico pauore perstrepuerũt et si illius de morte dolere vel gaudere debeãt ignorabant. cum illi filiorum esset multitudo ex quibus aliquẽ patre seueriorez gentoris regno poturi cogitabãt. Erant tũc sicambrie principes germanie multi regi atile ob metũ illius coacta seruitute alligati. inter quos Detricus de verona excellentiam habebat non vltimã. Et cum inter filios atile duo essent in locũ patris: tum animi virtute tum vero etatis maturitate: succedere ceteris prestantiores. alter chaba denominatus ex honorij grecorum imperatoris filia progenitus: alter vero aladarius de illustri prosapia germane ducum orta domina kreimheylch vocitata susceptus. hos tum hunni tum nationes extranee vnusquisqz suum iuxta libitum sequebantur: quilibet illorum suam partem preponere satagens. Detricus vero ꝛ ceteri germanie principes erga hunos recto non erant corde. Ni aladario tanꝝm ipsorum patriote: cũ paucis hunis adheserant. vtqz hunos vnus animi homines scindere: ac intestinam in discordiaz deducere possent omni intentione laborabant. Nec illos ipsorum fefellit opinio. Nam vtriusqz filijs regis in discordia regnantibus: detrico fugerente ambos inter fratres ingens exorta est dissensio. quapropter horrendum instauratur prelium. magna tantarum agmina gentium sicambrie ciuitatis stricta inter mena necnon adiacenti illi in agro preliantur. ingens cedes cõmittitur. Hunni quoqz qui extranearũ nationũ de ruina gaudebant: adinstar armatox: qui olim draconis ex dentib⁹ per iasonẽ: dũ aurei velleris ꝑ obtẽtu laborasset: seminatis exorti: fraterna cede ꝑsumpti fuisse dicunt: pempta pri⁹ oĩ germanica cetaqz extranea natõe mutuo se bello deleuere. Scribit enĩ in antiqs hungarox chronicis: ꝙ hoc fraternũ certamẽ: hec intestina tãti populi clades: vix dies ꝑ qndeci

consumata fuisset. tantusq; ibidem maxime extraneorũ nationũ sanguis effusus extitisset: q; si id theutum hungarorũ ob odium non celarẽt: dicere possent: vt danubi⁹ secus sicambriaz defluẽs ex germanica ceterarumq; nationum cede in ipsum decurrenti sanguine in tantũ permixtus fuisset: q; neq; homines neq; aĩalia a sicambria inceps vsq; ad potentianã: aquam illius puram sine sanguine potare valuissent. In hoc etiam prelio: semper chabe partem superiorẽ fuisse tradunt. Tandem ad vltimũ chaba cum suis per artẽ detrici demctus fuisse dicitur. Quapropter Chaba cum fratribus suis etate illo iunioribus sibi adherentibus: qui sexaginta fuisse feruntur: necnon quindecim milibus hunorum: de ipsa cede residuis: ad honorium imperatorẽ auunculũ suum in greciam fugisse perhibetur. Quem ipse honorifice susceptum licet sui regni participez ⁊ grecie incolã facere voluerit: ille tamẽ natalis patrie dulcedine ductus: post tredeci annos quos in grecia dicitur peregisse: scythiam moraturus repetiit. In quã: tum propter magnã illius distantiam: tum vero longeui itineris gravitate detent⁹: vix vnius integri anni infra reuolutionẽ deuenit Adita igitur scythia chaba bendegwz annum suum viuum et incolumẽ multo tamen senio confectum inuenisse: ⁊ de illius psilio consortem sibi non de scythica natione sed de corosinanorũ scythie vicina generatione duxisse fertur. Ex hac tandez vxore sua chaba genuit filium nomine edemen: ⁊ fratrez illius ed. ⁊ donec superuixit semper pãnonie pingui de tellure reminiscens: suc generationi vt rursus pannoniam repeterent persuadebat.

Capitulum de Siculis.

HOs etiam preter hunos qui chabam comitati sunt: tria milia virorum cadez de natione prelio de predicto perfuge presidium erepti in pãnonia remansisse: ⁊ q̃z primũ in campo czyglamezew vocato sibi sedem fecisse: tandẽ occidentales nationes quibus viuente atila infesti erant metuentes: ad erdewelwe pfima videlicet pãnonice regionis se transtulisse: ⁊ non hunos siue hungaros: sed ne illoz agnoscerent esse residui: siculos: ipsorũ aũt vocabulo zekel se denoiasse phibent. Hi siculi: hunoz prima fronte in pannoniaz intrantium: etiã hac nostra tempestate residui fore dubitant per neminẽ. cũ in ipsorũ generatione extraneo nondũ pmixta sanguine: ⁊ in moribꝰ seueriores: ⁊ in diuisiõe agri ceteris hũgaris multũ differre videant.

Mi nondum scythicis literis obliti: eisdem non incausti et papiri
ministerio: sed in baculorum excisionis artificio dicarũ adinstar:
vtuntur. Mi etiam postea in gentem non modicaz excrescentes:
hungaris rursus de scythia in pannoniam venientibus: cum de
illoz aduentu rumor ad cosdẽ delatus fuisset: magno cũ gaudio
in ruthenia occurrerũt. Post hec aũt hungaris de nouo regno
pãnonie potitis: in pquestratione eiusdẽ: idem siculi eandez ipsi⁹
regni quã antea ,pprijs pro sedib⁹ elegerãt hungaris volentib⁹
partẽ sortiti fuere. Isti siculi chabã in grecia periisse putarũt. Mã
q nunc vulgus illoz ad sui alterũ viã capescentẽ derisorie dicere
solet. Tunc redeas dum chaba de grecia reuertẽ. Chaba vero
legitimus atile fuit filius: vt dictũ est: ex filia honorij grecorum
imperatoris generatus. Et cum rediens in scythiã nobilitate ge
nitricis sue se in cõmunem extolleret: hunorum nobilitas illũ sper/
nendo contemptui habebat. et illi id q⁹ non esset verus scythie
alumnus: sed quasi permixto de sanguine natus obiiciebat: q nec
minus scythis chabã generatione de aliena consortẽ sibi duxisse
opprobrio erat. Cum aũt hungari rursus pãnonie solũ repetieẽt
filiũ chabe in scythia remansisse. Edemen vero fratrem eius dez
magna cum familia hungaros vsqz ad pannoniã comitatũ fuisse
q ex illo abe generationẽ processisse tradunt. Sed haud dignam
huic traditioni decet adhibere fidẽ. potissime quia hungari post
atilẽ mortẽ tantis annoz curriculis euolutis rursus in pannoniã
venisse perhibentur. quod cum nepotis illius tanta ad tẽpora
durare potuisset minime. Fidelium tñ lectoz arbitrium detinet
nemo. si id quispiã fieri posse iudicat: propria vt vult vtatur vo
luntate. Postqz aũt tanti populi multitudinẽ: mutuus in discor
diam deduct⁹ gladius aut delenit aut dispersit: pãnonicus ager
tante humane cedis post cruentationẽ habitus exosus: lõga per
tempora sine rege stetisse dicitur. Cum autem hungari rursus in
pannoniã redierunt: quendã principez noie swathepolug filium
morothy natione polonũ: bulgaris: messiams: tumqz in pãonia
ab atila tanqz optimo leone domatis: regionibus imperitantem
reperierunt. Hunc varioz exhibitione munerũ (vt series infra/
scripte historie plenius exprimet) allectum pariter q exploratum
hungari subita irruptione in quoda oppido circa pontem boni
cuius antiqualia hunc vsqz in diem durant circumuentuz: omni
sue militie cũ virtute deleuisse perhibentur. Voluere tamen nõ

nulli q̄ hungari in secundo ipsorum introitu: non zwathepalug sed marotū patrem illius in pannonia inuenissent dominantem. Nos eorū opinio haud fallit. Nam cū filius sene patre militari virtute p̄stantior esset: ipse marothus vltima suę etatis parte laborans omne sui principatus pondus filio velut viro bellicum ad onus abiliori concesserat. Iste marothus eadem tempestate in castro wezprem denominato morabat. Qui cum filium viriq̄ hungarorum pariter ⁊ morti simul cum cuncto suo populo succubuisse audiuit: vehementi pre dolore vita excessit.

Finit prima pars chronice hungarorum.

Incipit prologus in secundam partem chronice hungaroꝝ.

Digestis in prima parte operis huius hunorū siue hungarorum generationis exordijs: felicibusq̄ et funestris eorundē prelijs: quotiensq̄ loca mutauerint: quisq̄ finis primi eorundē regni obtigit: nunc videndū est quo tempore rursus in pannoniam redierūt: ⁊ qui redeuntiū fuerūt capitanei: ac quantꝰ numerus armatorū in exercitu illorum fuit: et qualiter de nouo pannonico potiti agro in illo regnent hunc vsq̄ in diem.

Narratio secunde partis chronice hungarorū rursus in pannoniam redeuntium: deq̄ capitaneorū ducum ⁊ regum illorum sese subsequentium vita ⁊ gestis: sequitur feliciter.

Porro eleud filius vgek ex filia enodbilij in scytia genuit filium: quē ex euentu almus denominauit. Nā mater illius dū esset grauida vidit in somnis auem quandā in forma asturis ad se venire: suoq̄ in gremio caput reclinare: quodq̄ ex vtero illius torrens persplendidissimus ortus fuisset: decurrensq̄ in terra aliena extitisset multiplicatꝰ: quod ⁊ factū est. Nam postea de lumbis eius glorioſi reges propagati sunt. qui postmodum in terra aliena: hac in pannonia: ingentem populoꝝ super multitudinez sūma cum gloria regnauere. Quia autem somnium hungarico idcomate alom dicitur: ⁊ illius natiuitas per somnū fuit prenosticata: ideo ipse vocatus fuit almus Qui fuit vgek: qui fuit ed: qui fuit chaba: q̄ fuit ethele siue atila qui fuit bendekuz: qui fuit turda: qui fuit seemen: qui fuit ethei:

qui fuit opos:qui fuit chadicha:qui fuit berend:qui fuit sulthā:
qui fuit bulchu: qui fuit bolug:qui fuit zambur: qui fuit zamur:
qui fuit leel:qui fuit leuēte: qui fuit kulche:qui fuit ompud: qui
fuit miske:qui fuit mike:qui fuit bezē:qui fuit rudli; qui fuit cha
nad:qui fuit bukē:qui fuit bondofard: qui fuit farkas: qui fuit
othmar:qui fuit radar:qui fuit beler:qui fuit kear: qui fuit keue
qui fuit keled:qui fuit dama: qui fuit bor: qui fuit hunor: q̄ fuit
nemroth:qui fuit chus:qui fuit cham: qui fuit noe. Almꝰ tandē
genuit arpad: arpad genuit zoltan: zoltan genuit toxun. Anno
igitur ab incarnatione domini iheſu chriſti ſeptingenteſimo qua
drageſimo quarto:a morte vero Atile regis anno trecenteſimo
primo: vulgariter magyari ſiue hunni: latine vero hūgari tēpore
Conſtantini quinti imperatoris ⁊ Zacharie pape denuo ingreſſi
ſunt pannoniam. Tranſeuntes igitur per regnum beſſor:albor
cumanor:ſuſdaliam ⁊ ciuitatem ryo nominatā: deinde tranſierꝰ
alpes in quandā prouinciam: vbi viderunt aquilas innumera/
biles:⁊ ibi propter aquilas eaſdem manere non potuerant:quia
de arboribus tanq̄z muſce deſcendebant aquile:⁊ conſumebant
deuorando pecora eorum ⁊ equos. volebat enim deus: vt citiꝰ
deſcenderent in pannoniā. Exinde montes tranſcenderunt per
tres menſes. tandē deuenerunt in confinium regni pānonie:ad
terram que nunc erdel vocitatur: inuitis gentibus memoratis:

De ſeptem capitaneis hungarorꝝ:⁊ de ſeptez caſtris eorundē.

Quoq̄z terram in eandem deſcendiſſent:irruptionem
circūadiacentium gentum formidantes: vniuerſum
cetum armatorꝝ quem ducebant in ſeptem exercitus
diuiſerunt. ⁊ vnicuiq̄z exercitui capitaneū ſpecialem
ꝓficientes:centurionesq̄z ac decanos more ſolito cō/
ſtituerunt.⁊ vnuſquiſq̄z exercitus triginta milia virorꝝ armatorꝝ
nec non octingentos quinquaginta ſeptem continebat. Nam in
ſecundo eorundē de ſcythia egreſſu de centum ⁊ octo tribubus
ducenta ⁊ ſedecim milia de vnaquaq̄z ſcz tribu duo milia arma/
torꝝ: excepto familie numero eduxiſſe perhibent. Et his quidez
ſeptem capitaneis ac ſingulis exercitibus eorundē ductui depu
tatis: pro conſeruandis vxoribus ⁊ rebus ipſorum ſeptez caſtra
terrea prepararunt. in quibus tandē caſtris aliquādiu perman/
ſerunt. ⁊ exhinc ſecutum eſt quod pars terre eadem a theutunis
Sibenburg id eſt ſeptem caſtra vocatur vſq̄z in hunc diem.

De prīo capitāeo. ac de albo equo necnō sella ⁊ freno dauratis.

Fuerat autem ex istis capitaneis ditior ⁊ potentior arpad: filius almus: filij eleud: filij vgeg. Huius aūt pater almus in patria erdeleu occisus est. nō enī potuit in pānomaz introire. in erdeleu igitur quieuerūt ⁊ pecora sua recreauerūt. Audiētes aūt terre vtilitatē de habitatoribꝰ: ꝙ optimꝰ fluuius eēt danubiꝰ: ⁊ melior tra in mūdo nō eēt ꝑtibꝰ ill'

accepto itaqz cõmuni consilio miserunt nunciũ nomine kusid filium kund vt iret ꝛ totam terram prospiceret: habitoꝛesqz terre agnosceret. Cum ergo kusid venisset in mediũ hungarie: ꝛ circa partes danubij descendisset: vidit locũ amenũ: ꝛ circũquaqz terram bonam ac fertilem: fluuiũ bonũ ꝛ pratosuz: placuit ei. Deinde venit ad ducem prouincie qui regnabat post atilam vocatuz zwatapolug: salutauitqz eum de suis: ꝛ causam pro qua venerat manifestauit. Hec audiens zwatapolug gauisus est gaudio magno. putabat enim illos esse rusticos ꝛ venire vt terram eius colerent. propter hoc nũciũ delicatũ remisit. kusid aũt de aqua danubij lagenam implens ꝛ herbam periarũ ponens in vtrem: ꝛ de terra nigri zabuli accipiẽs: ad suos reuersus est. Cũqz narrasset oĩa que audierat ꝛ viderat: valde placuit eis. ꝛ lagenaz aque: terram: ꝛ herbam eis presentauit. De quibus ipsi sapiendo bene cognouerũt terram optimã esse: ꝛ aquam habere dulcem: ꝛ pratum cum herbis fenilibus: que nuncius eis recitauit. Arpad vero cũ suis de aqua danubij cornu implens: ante omnes hungaros sup illud cornu omnipotentis dei clementiã roganit: vt dñs eis terram in perpetuũ concederet. Finitis his verbis omnes hungari clamauerunt deus deus deus tribus vicibus. ꝛ ibi inuentus est vsus iste ꝛ seruat apud hungaros vsqz modo. Deinde cõmuni consilio ad predictum ducem eundem nunciũ miserũt: ꝛ ei equũ album magnũ cum sella deaurata auro arabie: ꝛ freno deaurato miserunt pro terra sua. Quo viso dux ipse magis gauisus putabat ꝙ ei pro terra quadam hospitalarij misissent. Nuncius ergo impetrauit ibi a duce terrã: herbam: ꝛ aquam. Dux vero subridens ait. habeant quantũcũqz volunt pro hoc munere. ꝛ sic nuncius ad suos reuersus est. Arpad autem interim cum septẽ ducibus pannoniã intrauit: nõ sicut hospites sed sicut terrã iure hereditario possidentes. Tunc nunciũ alium ad ducem miserunt ꝛ ei hanc legationẽ mandauerunt. Arpad cum suis tibi dicit. ꝙ sup istam terram quam a te emerunt diutius nullomodo stes: ꝙ terram tuam cum equo emerunt: herbam cum freno: aquã cum sella. ꝛ tu ꝓpter emphiteosim. i. inopiam ꝛ cupiditatẽ: terrã: herbaz ꝛ aquam cõcessisti. Cũqz duci dicta esset legatio subridens dixit: equum illũ malleo ligneo interficiant: frenuz aũt in pratum proiiciant: sellam vero deauratã in aquã danubij abiiciant. Cui nũcius: ꝛ inde dñe quid damni habebunt: si equũ interficis: canib?

suis victualia dabis: si frenum in herbam proijcies: homines sui qui fenum falcant aurũ freni inuenient. si vero sellam in danubium abijcis: piscatores illius aurum selle super litus exponent atq3 domũ reportabunt. Si ergo terram: herbam ⁊ aquaz habẽt totum habent. Dux ergo ille his auditis exercitũ cito congregauit timens hungaros: ⁊ auxilium ab amicis impetrauit: ⁊ omnib9 coadunatis eis obuiam venit. Illi autem interea prope danubium peruenerunt: ⁊ in campo pulcherrimo summo diluculo puguam inierunt. Fuit aũt auxilium dñi cum hungaris: a quorũ facie dux sepedictus se in fugam conuertit: persecuti suntq3 eum hungari vsq3 ad danubium: ⁊ ibi pre timore in danubium se iactauit: in quo pre aquaruz vehementia suffocatur. Retradit aũt

dñs hungaris pannoniam: sicut tradiderat filijs israhel tempore moysi terram seon regis ammoreorũ ⁊ omnia regna chanaan in hereditatem. Dum ergo capitaneus iste arpad vteret specialj quadã dignitate in scythia: ⁊ hanc haberet ipsa generatio consuetudinẽ scythicã legitimã ⁊ probatam: vt vnus in expeditione gradientibus debeat anteire: in redeũdo vero retrocedere: ipe ꝓ eo alios capitaneos pannoniã adeuntes fert precessisse. eoq3 zwatapolug vt superius dictũ est debellato ⁊ occiso arpad cuz ceteris hungaris castra fixit in monte noe prope albam: ⁊ ille locus est primus quem arpad sibi elegit in pannonia: vnde ⁊ ciuitas alba per sanctum regem stephanum qui de ipso processit fundata est ibi prope.

Secundus capitaneus.

Zobolch vo ali⁹ capitaneus vnde chaack orit̃ genera/
tio: descendisse dicit̃ in ipso campo ⁊ loco vbi chakna
z ra nunc iacet dissoluta. Illud etenim castruz zobolch
fũdauit capitane⁹: qđ postmodũ chak ip̃o mortuo suo
noĩe a suis cognatis ⁊ familia iussit appellari. Primo
quidẽ zobolch dicebat̃. Illud etiã castrũ tp̃ib⁹ Andree Bele et
Leuẽte filioꝝ zaar ladislai ꝑ cõe cõsiliũ hũgaroꝝ est cõfractuz.

TErcius vo capitaneus Gyula fuit: vnde gyula filio la dislai deriuat. Eratqz iste gyula dux magnus 7 potes qui ciuitatē magnā in erdeleu in venatione sua inue/nerat: que iaz pridem a romanis cōstructa fuerat. Ha bebatqz filiā nomine Sarolt pulcerrimā. de cuio pul/chritudine prouinciales duces diutius loquebant. quam geysa dux consilio 7 auxilio Beliud qui terram kulam possederat: tra/

duxit in vxorem legitimã. Isti Beliud kulam dedit filiam suam vt cõtra fratrẽ suum keam bellaret: ⁊ post obitum suũ terram suã idem beliud hereditauit. Tandem cũ gyula hungaris in panno nia habitantibus infestus esset ⁊ multipliciter molestus per sanctum stephanũ regẽ in pannoniã est deductus: nõ tamen iste gyula capitaneus: sed ab illo tercius.

Quartus capitaneus.

Quarti siquidem capitanei vocabulum fuerat Lund: cuius filius kusid 7 cupan: qui prope nyr fixere sua castra ibiqz post baptismū monasteriū fundauere.

Quintus capitaneus.

Sed quintus Leel est nominat9. qui messianos scilicet bohemicos de partib9 golgate expulit: ibiqz diuti9 castrametatus fuisse perhibet. Ex isto quidez zuard oriť generatio siue prosapia 7 origo.

Sextus capitaneus.

SExtus capitaneus Uerbulchu nomen habuit: qui circa palatinū sua tabernacula fixisse probat.

Septimus capitaneus.

SEptimus capitaneus Urs dicit. Istius siquidez generatio circa seyo locum habebat. Alie vero generationes que genere sunt istis pares ⁊ cõsimiles: acceperunt sibi locũ ⁊ descensum ad eoꝝ beneplacitũ Cũ igit codices quidã ꝯtineãt ꝙ isti capitanei septẽ pannoniã introierint: ⁊ hũgaria ex ipsis solis edita sit ac plãtata: vnde ergo venit generatio akus: boꝛ: abe: aliorũqꝫ

nobiliũ hũgaroꝝ:cũ oẽs isti nõ hospites sz de scythia descẽderũt
Assignant enĩ hãc rationẽ solã quã vulgus dicit. vij. hũgaros. Si
ergo septẽ soli sũt hũgari cũ familia ⁊ nõ plures familie: vxores: fi
lij: filie ⁊ accipi possunt serui ⁊ ancille. Nũquid enĩ cuz tali familia
regna possũt expugnari: absit. Accidit aũt tẽporib⁹ ducis Toxun
hũgaroꝝ exercitũ v̄sus galliã ꝓ accipiẽdis spolijs ascẽdisse. Qui
cũ in reditu reno trãsmeato: diuisi essent in tres ꝑtes: due sine ho
nore: vna cũ honore ĩ hũgariã descẽdebat. quã dux saxonie apud
ysnacã turingine ciuitatẽ dẽptis. vij. hũgaris ĩterfecit. Septẽ aũt
ex ipsis reseruatis: amputatis aurib⁹ misit in pannoniã: ite inquit
ad vr̄os hũgaros taliter enarrãtes: vt ampli⁹ nõ veniãt in hũc lo
cũ tormẽtoꝝ. Due v̄o ꝑtes q̃ iã sueuiã introierãt: audito qđ acci/
derat eoꝝ socijs ⁊ cognatis: dimiserũt spolia accipere in sueuia: ⁊
quicquid eis occurrit a flumine illirici vsqz flumẽ saar siue leytah
occiderũt ab hoĩe vsqz ad pec⁹. Hũgaris aũt. vij. sine aurib⁹ pro
eo ꝙ viui redierũt ⁊ se occidi cũ socijs nõ elegerũt: cõmunitas pe
nalẽ sniaz dedisse ꝑhibet̃. Nã oĩa q̃ habebãt amiserũt tã in re sta/
bili q̃z mobili. ⁊ ab vxorib⁹ et pueris illos separãtes pedites sine
calceis ꝓpriũ nil habere ꝑmiserũt. sꝑ etiã in simul de tabernaculo
in tabernaculũ mẽdicãdo vsqz dũ viuerẽt ire cõpulerũt. Qui qui
dẽ septẽ ob offensã huiusmodi margyorkak ⁊ gyoz siue lazari sunt
vocati. Ex istis itaqz sic dãnatis vulgus dicit: nõ de septẽ capita/
neis istis primis. Preterea cũ sit quodãmodo ꝓpriũ mũdanorũ
arrogãtie plausũ plus de se assumere q̃z ex alienis cõponere: ideo
isti capitanei septẽ: de scip̃is cãtilenas fecerũt inter se decãtari ob
plausũ secularẽ ⁊ diuulgationẽ sui noĩs: vt q̃si eoꝝ posteritas his
auditis inter vicinos ⁊ amicos iactare arrogãtia se valerẽt. Con
stat itaqz nõ tm̃ septẽ capitaneos pannoniã ꝯquestrasse: sz etiã ali
os nobiles qui de scythia descenderũt. Uñ in ipsis venerari põt
nomẽ dignitatis plus alijs ⁊ potẽtie: nobilitatis v̄o eq̃liter. Cũer
go quidã sint hospites ipso tꝑe nobilitate pares hũgaris: inquirẽ
dũ est q̃re istud eẽ habuit: cũ hũgari numero ad implẽdã pãnoniã
suffecissent. Geycha nãqz dux inter alios diuino p̃monit⁹ oracu/
lo ꝯuertere cepit hũgaroꝝ gentẽ ad fidẽ xp̃ianã. ⁊ dũ monitu illos
ꝯuertere nõ posset paganismis ritib⁹ deditos ⁊ intẽtos: oportebat
quosdã armis edomare. ad qđ faciendũ qꝛ plures fuere fidei re/
pugnantes q̃z adherẽtes: necessariũ habuit desideriũ suũ diuul/
gare regib⁹ ⁊ principib⁹ xp̃ianis. Quo audito: huiusmodi deside/

rio nō solū iuuamē trāsiniserūt:sed etiā personaliter adierūt: quibus fuerat hungarorū crudelitas nociua ac exosa.

De pluribus generationib⁹ postmodū regnū hungarie intrantibus.⁊ primo de generatione Tata.

INtrauit ergo primo deodatus de comitibus sācti scuerini de apulia.qui fundator extitit monasterij de Tata ⁊ parator. Iste etiā cū sancto adalberto pragensi episcopo sanctū regē stephanū baptizauit. Cui⁹ quidē monasterij nomē ,p eo tata appellat: qz cū beatus rex stephan⁹ ipsi⁹ nomē ob reuerentiā nō exprimeret:sz eū tata appellaret:abolitū est nomē deodati et tata extitit vocatus: vnde etiā ipsi⁹ monasteriū taliter est vocatū. Huius quidē generatio in pannonia nō habet.qz quāuis vxorē habuisset tamen sine heredibus finiuit vitā suā.

Generatio filiox hedrich.

POst hec de almania volphgerus cū fratre suo hedrico de comitib⁹ hemburg ort⁹ cū trecētis dextrarijs faleratis introiuit. Cui dux geycha montē kiscen et insulā danubij circa iaurinū dedit ,p descēsu eterno vbi castrū ligneū faciēs:fecit quoqz in eodē monte cenobiū: vbi ⁊ est tumulatus. De istis hedrici generatio deriuatur.

Generatio wenczellini de almania sequitur.

ASCendit quoqz de bauaria wencellin⁹ videlicet de vazunburg.qui cū scō stephano in symigio cupan ducē interfecit.capitaneus enī exercitus extitit illo die. Ex istis iako nascitur principium ⁊ origo.

Generatio hunt ⁊ paznan.

DIerūt etiā istis dicb⁹ hunt ⁊ paznan.qui sanctū stephanū regē in flumine garā gladio theutonico more accixerūt. Istox quoqz gñatio ab istis noīb⁹ distare non videt. Istox itaqz comitū dux geycha cū scō rege stephano filio suo fret⁹ auxilio: ⁊ diuino poti⁹: quosdā rebelles armox terrorib⁹: nōnullos volūtarie ꝓuerterūt ad baptisinū. Quos quidē comites tā dux geycha q̄z filij⁹ su⁹ latis ⁊ amplis hereditatib⁹ pro ipsorū seruitijs ditaue/re ,put apparet nūc māifeste. Qui quidē tpis in processu hūgaris per contractus matrimoniorū sunt īmixti. Istorum etiam cōsilio

ꝛ auxilio super hungaros rex est constitutus pluresqꝫ nobiles hũ gari duci cupan adherentes baptismũ fidemqꝫ respuẽtes ad tur/ pia seruitia sunt detrusi. In illis nanqꝫ rebus gerendis iudicat⁹ erat nobilior qui fidei christi citius adhesisset.

Generatio poth.

POth vero generatio a cõrardo de altenburg deriuat. Qui tẽporibus regis salomonis filij andree regis ve/ nit in pannoniã. Hic hermistus est vocat⁹. sed propte/ rea poth fuit appellatus: quia internũcius erat inter imperatorẽ conrardũ ꝛ andream ac salomonẽꝫ reges. Poth enĩ theutunice latine nuncius sonat.

Generatio merse ꝛ gregorij.

MErse aũt ꝛ gregorij generatio de francia est ex cõsan/ guineitate guillermi dicti comes. kyquini quidẽ ꝛ re/ noldi origo est de hispania: cũ regina margaritha cõ/ iuge bele regis filij zaar ladislai pannoniã adeuntiũ. Hic enĩ bela primo vxorẽ de polonia habuit.

Generatio guthkeled.

DE generatione aũt guthkeled plura enarrant: sꝫ ꝑ cer/ to ꝙ petrũ regẽ dũ idẽ fugit ad henricũ cesarẽ in adiu/ toriũ sũt ei adducti de castro sthoph. sũt exorti de sue/ uia vnde imperator federicus ortũ habet. Ista enĩ ge/ neratio de primatib⁹ sueuie extitit. Pauperes enĩ sũt hereditati bus: sed ꝑbi ꝛ valẽtes sũt in patria memorata. Ist⁹ siquidẽ guth keled generatio tẽporibus salomonis regis: ladislai ꝛ geyche du cũ extitit exaltata. Nã tunc ipsa generatio in duas partes diuisa fuit: quidam ducibus adherebant: quidam vero salomoni: ꝛ spe/ cialiter wyd. quem salomon exaltasse perhibetur super alios de generatione supradicta.

Generatio oliuerij ꝛ ratoldi.

POst hec intrant oliuerius ꝛ ratoldus tempore regis colo mani qui de regno apulorum de caserta ortum habent. Illi vero de sambuck de comitibus campanie ex francia oriuntur.

Generatio hermanni de almania.

HErmanni etiã generatio cũ regina keisla itroiuit liberi ho mines sunt de nuremburg: hereditatib⁹ pauperes.

Generatio buzad.

De generatiõe quidẽ buzad est dicendũ. Cui⁹ enĩ generatio p̃ regẽ stephanũ filiũ scõi bele ĩ hũgariã adducit in adiutoriũ regis memorati. Ex comitib⁹ enĩ orlamũ/di fuit. Primus enĩ qui venit hadolch est vocat⁹ cui⁹ filius fuit hadolch⁊ arnoldus. Ex istis origo ꝓcedit buzadbam. Nic enĩ hadolch exprimi nõ potuit. ꝫ paralogizãdo hoholt dicit. Generatio quidẽ chaak cũ alijs quibusdã generationibus ꝓspirauerũt ꝓtra istũ regẽ. qs p̃ hoholdũ⁊ suã militiã quã cuz ipso adduxerat dicit contriuisse.

Generatio keled.

Stephani ladislai⁊ gregorij filioꝝ keled ꝓsapia de ꝓuincia meysnensi ortũ habet. Stephan⁹ enĩ fili⁹ fuit sororis meysnensis marchionis filij comitis de herfold Qui occiso turingie lanthgrauio in frangkfurt in solẽni curia vbi imperator eligi debuit per eũ ac per alios dũ reoccidendi sentẽtia per almanie principes contra ipsum lata esset: diebus geyche regis filij secũdi bele descendit in pannoniã cũ dextrarijs faleratis sexaginta.⁊ a rege p̃dicto receptus solẽniter optimis⁊ latis possessionibus inuestit. ꝓut patet ipso in meysnensem regionẽ ꝓscriptionis penã intrante. Eorũ vo qui dicunt de bobocha: de samberg descendit in pannoniã generatio.

Generatio symonis⁊ michaelis.

Symonis aũt⁊ fratris ei⁹ michaelis generatio quidem mortun dorff noiat⁊ tẽporib⁹ Andree regis filij bele tercij descendit de hyspania. Castra quidẽ multa habet in hispania illa generatio. ex quib⁹ vnũ qõ meli⁹ ẽ boyoth dicit. Cui⁹ quidẽ symonis auus dũ cum rege aragonũ annis plurib⁹ ꝓtendisse: tandẽ p̃ eundẽ regẽ captiuatus in carcere detruditur. Quod symon comes⁊ bertramus formidantes cum secunda vxore ꝓfati regis andree que fuerat de cãpania in hungariam intrauerunt. In hispania quidem nulla generatio in scuto suo aquilam ferre audet nisi symon⁊ michael: ea ꝓpter q̃ exercitũ zoldani de Tunisio qui maioritã⁊ minoritam in siluas per naues intrando⁊ classes occupauerant: ceteris militibus regis aragonie deficientibus eorum generatio fertur expulisse. Unde regis⁊ cõmunitatis militie decreto est statutum q̃ ꝓtori signo quod fuerat totum rubeũ sine aliqua expressa figura in aquilam mutaretur.

De introitu diuersarū nationū in hungariam.

PReterea intrauerunt hungariam tam tempore regis geyche ⁊ sancti regis stephani q̄z dieb⁹ regum aliorum bohemi: poloni: greci: hispani: hismahelite seu sarace/ni: bessi: armeni: saxones: turingi: mysienses: ⁊ renen/ses: cumani: ⁊ latini qui diutius in regno cōmorando quāuis illorum generatio nesciatur per matrimoniorū diuerso/rum contractus hungaris īmixti nobilitatem pariter et descen/sum sunt adepti.

Continuatio narrationis.

POstq̄z aūt zwatapolug per hungaros vt superius di/cit̄ est necatus: ⁊ hungari descenderunt in pannoniā: per sex annos eorū arma et equos meliorare curaue/runt. anno igit̄ septimo moraniā ⁊ bohemiā in quibus eo tempore dux wratislaus regnare videbat̄ crudeli/ter spoliauerunt. Exinde cū victoria redeuntes: treugis ordina/tis cū prefato duce vno anno quieuerunt. Post hec carinthiam hostiliter adeūtes vltra castrū leopach dux meranie gothfridus nominatus: ⁊ dux carinthie eberhardus: necnō gregorius aquile gie patriarcha ipsis occurrentes in simul atrociter pugnauerunt. Et quāuis ex hungaris plures ibi cecidissent: tamen ambos du/ces hungari occiderunt: patriarcha tantū per fugam euadente. Abinde spoliata carinthia: corniola ⁊ stiria cū maxima preda sunt reuersi. Cesar igitur conradus audiens q̄ hungari imperij sui cō finia intrassent: ducesq̄z memoratos occidissent: decreuit venire in hungariā. Et cū exisset de italia venissetq̄z augustā sueuie ciui tatē vt deinde in pannoniā inuasurus hungaros descenderet in/ter romanos bellū generatū est interea intestinū. propter q̄ ipsū retrocedere oportebat. Inter hec hungari īmobiliter annis tri/bus ad nullas partes perrexerunt.

Hungari deuastant bulgariam.

ANo autem quarto hungari bulgariā inuaserunt ⁊ ac ea thesaurum ⁊ armenta innumerabilia adduxere: ca/stra ipsorum occupantes ⁊ ciuitatates eorū destruen/tes que domino concedente ⁊ nūc habent ⁊ possident Postq̄z aūt memorata regna deuicerunt: per forū iu/lij vsq̄z in marchiā longobardie intrauerunt. vbi ciuitatem padu am igne ac gladio consūpserunt. Exhinc intrantes lombardiam

linthar vercellíne ciuitatis episcopũ imperatoris karoli cõsiliariũ fidelissimũ occidentes: ex ipsius ecclesia thesaurũ maximũ rapuerũt. totãqz pene lombardiam spoliantes: cũ maximo spolio in pãnoniã cum victoria redierunt. ¶Post hec decem annis repausantes: anno vndecimo: saxoniã: turingiã: sueuiã francosqz orientales ⁊ burgundos demoliti: in cõfinijs bauarie vltra castrũ Abah citra danubiũ alemanorũ exercitus ipsos in reditu oneratos inuaserunt ex abrupto. quos hũgari in fugã turgiter conuerterunt cesis multis milibus ex eisdem.

In quo quidem conflictu ex hungaris tria milia virorũ perierũt qui vero euaserunt ad propria redeuntes: annis sedecim ĩmobiliter in hungaria permanserunt.

De morte leel ⁊ bulchu capitaneorum.

REgnante vero per alemaniã conrado primo: decimo/octauo anno hungari egressi quibusdã partibus theutonie deuastatis cum ad vrbem augustã peruenissent vlrico episcopo cũ ciuibus et sueuie primatibus resistentibus: tandẽ cũ hungari eandem obsiderent ciuitatem obstinati nolentes de vrbe recedere: missis nũcijs ad conradũ memoratũ vt celeriter vrbanis succurreret idem nõ omisit venire. Hungaris igit̃ se incaute circa obsidionẽ ciuitatis gerentibus: alemanicus ⁊ italicus exercitus illos inuasit ex abrupto: vt si fugere voluissent nõ potuissent: ex vna parte fluuio qui illis diebus per cãnales mirabiliter inundauerat ipedimentũ faciente: ab altera vero exercitibus predictis circũuallantibus sicut muris illosqz constringentibus. Sic itaqz artati ab hostibus quidaz

captiuati ab eis aliqui crudeliter sunt necati. In quo loco leel et bulchu illustres capitanei captiuati sũt ⁊ ducti corã cesare. Quos cum cesar requireret quare christianis essent sic crudeles: dicunt nos sumus vltio sũmi dei ab ipso vobis ĩ flagellũ destinati. Tũc enĩ per vos captiuamur ⁊ occidimur: cũ persequi vos cessamus. Quibus imperator. eligite vobis mortẽ qualem vultis. Cui leel ait. Auferatur mihi tuba mea: cum qua primũ buccinans postea tibi respondebo. Allataq; est ei tuba. ⁊ appropians cesari: cum se ingereret ad buccinandũ: ipsum cesarem sic fortiter in fronte cuz tuba fertur percussisse: vt illo solo ictu imperator moreretur. Dixitq; ei. tu preibis ante me: mihiq; in alio seculo eris seruiturus. Est nanq; fides scythicorum: vt quoscũq; viuentes occiderent in alio seculo ipsis seruire teneantur. Detentiq; sunt sine mora ⁊ ratispone patibulo suffocati. Alius autem exercitus hungaroruz in quo erant bene virorũ armatorum quadraginta milia castra/metatus est longe ab augusta ciuitate qui sentientes socios suos tam crudeliter artari captiuari ⁊ occidi: seorsum in quandaz siluã se receperunt expectantes vt se ab inuicẽ imperatoris exercitus separaret. Et dum maior pars cesaris exercitus iret versus renũ hungari in campo quodam illos inuadentes sagittis primitus il/lorum equos occiderunt: tota die ipsos nec descendere nec quo q̃z fugere permittendo. Tandem vero dum se mouere non pos/sent captiuari se dederunt. cum quibus socios suos ratispone de tentos redemerunt. Ipsi vero exinde reuersi tali fortuna eis oc/currente monasterium de vlta cõbusserunt. vbi multũ de auro haurientes: abinde reno transpassato Lothoringensem ducatum igne ⁊ gladio vastauerunt. Vbi circa strazburg que in latino dici tur argentina in quodam prelio erhardum ducem lothoringie: ⁊ pertoldũ ducem barbantie qui ei venerat in auxiliũ captiuantes decollauerunt. Inde vero galliam atrociter affligentes: crudeli ter in ecclesiam dei seuientes: mettenseq; treuerense ⁊ aquisgra/nense territoriũ igne deuastantes: deinde per abrupta montium senonensiũ populos exterminantes: viam sibi gladio aperientes parauerunt. Vbi siquidem segusam taurinãq; ciuitates destruxe runt. Montesq; prefatos perforantes: planũ lombardie cum vi dissent: totaz pene prouinciam concitis cursibus vastauere. ⁊ ita ad proprium regnũ cum victoria reuertuntur. annisq; viginti im mobiles in regno permanserunt.

Vicesimo autem primo anno egressi bulgariam intra uerunt.et inde idropolim venientes:ipsa expugna ta constantinopolim tandem obsederunt. In obsi/ dione igitur vrbis memorate hungaris constitutis quidam grecus sicut gygas emissus de vrbe ad lu/ ctandum cum eo duos hungaros impetebat altrica ri dicens:q̄ si ambos non deuinceret grecorum imperator cen/ su hungaris teneret. Qui cum hungaris infestus esset vltra mo/ dum: vnū contrarium ei inuenerunt.qui oppositus greco ita ait. Ego inquit sum bothond rectus hungarus minimus hungaro/ rum.adiungas tibi duos grecos quorum vnus conseruare debe at animā tuam exituram:alter vero cadauer tuū subterrandum. quia certissime censualem faciam grecorum imperatorem genti mee. Unde capitaneus hungarorum nomine opour qui illi exer citui de cōmun voluntate fuerat constitutus:iussit botond cum dolabro suo pergere contra portam vrbis que erat metallina:et in porta declarare vires suas cum dolabro. Ueniēs autem vsq; ad portam:talem ictum ⁊ censuram in ipsa porta fecisse perhibet q̄ puer annorum quinq; per ipsum foramen exire et intrare satis large potuisset. Facto itaq; spectaculo hungarorum ⁊ grecorum parata area ad certandum ante portam vrbis parua hora nimiū simul dimicantes grecus in terram per hungarū est detrusus: et statim sine mora spiritum exalauit. Quod factum grecorum im/ perator qui stabat in vrbis propugnaculo cum coniuge sua pro ingenti verecundia reputantes auerterunt facies suas pergen/ tes in palatium. Uerūtamen cum hungari censum repetissent: pro quo certamen cōmissum fuerat ⁊ pugnatum:dum risum face ret grecorum imperator de censu postulato:recedentes hungari de obsidione ciuitatis depopulati sunt totam greciam haurien/ tes ex ea aurum gemmas ⁊ armenta infinita. ficq; ad propria sūt reuersi. Cōmunitas itaq; hungarorum cum suis capitaneis siue ducibus hec ⁊ alia huiusmodi vsq; ad tempora Toxū ducis ges/ sisse perhibetur.

De generatiõe ⁊ regno sci regis Stephani primi regis hũgaroꝝ

Porro Toxũ genuit Geychã ⁊ Michaelẽ. Michael v̊o genuit Caluũ Ladislaũ ⁊ Uazul. Geycha v̊o diuino p̃monit⁹ oraculo: Anno dñice incarnatiõis non gentesimo sexagesimo nono: quẽadmodũ in legẽda sci stephani regis scriptũ est genuit scm̃ stephanũ regẽ ex sarolth filia gyula. At rex stephan⁹ plures quidẽ genuit filios sed int̃ alios habuit vnũ filiũ noĩe Emericũ deo amabilẽ ⁊ hoĩbus honorabilẽ: cui⁹ mẽoria ĩ bñdictiõe ẽ. Hic aũt ꝑ ĩscru/

e

tabile diuini ꝯsilj iudiciũ: raptꝰ ē de medio ne malitia mutaret intellectũ eiꝰ: ⁊ ne fictio deciꝑet animũ eiꝰ quēadmodũ de ĩmatura morte scribit̃ in libro sapiētie. Ut ergo acta ne agamꝰ: ⁊ exposita ne exponamꝰ: quot ⁊ quātis v̄tutibꝰ floruerit: ⁊ q̄z ferv̄ēs ĩ dei seruitio scũs ꝯfessor xp̄i Emericꝰ dux fuerit scribere sup̄sedimꝰ. Quisquis.n. hoc scire voluerit ex legēda eiꝰ dē btissimi ꝯfessoris plenā scissime ꝯuersatiōis eiꝰ notitiā hr̄e poterit. Nos ea potiꝰ q̄ ab alijs scriptoribꝰ p̄t̄missa sũt breuit̃ ac sũmatī scribere ĩtēdimꝰ

De bello scī regis Stephani ꝯtra Cupan ducē symigēsem.

SAnctꝰ aũt rex stephanꝰ iā pridē ĩ adolescētia sua ꝯtra Cupan ducē fortē ⁊ potētē gessit bellũ gloriosũ. Erat aũt cupan filiꝰ calui zirind: q̄ etiā viuēte geycha duce pr̄e scī stephāi regis ducatũ tenebat. mortuo aũt geycha duce: cupan voluit matrē scī regis sibi ꝑ ĩcestuosũ copulare ꝯnubiũ: ⁊ scm̄ stephanũ occidere: ducatũq̄z eiꝰ sue subdere ptāti hic fuerat dux symigiens. Stephanꝰ aũt scũs ꝯuocatis ꝓceribꝰ suis ꝑ ĩteruētũ btissimi martini ꝯfessoris diuine misicordie ĩplorauit auxiliũ. Pꝰmodũ v̄o ꝯgregato exercitu ꝑrexit obuiā hosti suo: ⁊ ad amnem goron primitꝰ accictꝰ ē gladio. Ibiq̄z ad custodiā corꝑalis salutis sue duos principes Hunt ⁊ paznan ꝯstituit. Totiꝰ aũt exercitꝰ sui p̄ncipē ⁊ ductorē vēcellinũ hospitē alamanũ genere p̄fecit. Cōmisso itaq̄z p̄lio inter vtrũq̄z diu ⁊ fortit̃ ē dimicatũ: sz diuine miseratiōis auxilio btũs stephanꝰ dux gloriosā obtiuuit victoriā. In eodē aũt prelio vencellinꝰ comes ĩterfecit cupan ducē: ⁊ largissimis bn̄ficijs a btō stephano tũc duce remunerat ē. Ipsũ v̄o cupan btũs stephanꝰ ĩ q̄tuor ꝑtes fecit mactari

primā partē misit in portā strigoniēsem: secūdā ī Wesprimiēn. ter
tiā in iauriēsem: q̄rtā aūt in erdel. Btūs enī stephan⁹ dux: votū
qd̄ tūc vouerat deo fidelit̄ reddidit. Nā vniuersū ppl̄m ī ꝓuin
cia cupan ducis degentē: decimas libroꝝ frugū ac pecorū suorū
cenobio scī martini dare ꝑpetuo iure decreuit: p̄dict⁹ aūt vēcel/
lin⁹ gēuit radi: radi v̄o gēuit misca: misca v̄o gēuit cupā ⁊ martinū

De pagna scī regis stephani cū Gyula duce transsiluano.

Porro btūs stephan⁹ postq̄z regie celsitudinis coronā
diuinit⁹ est adept⁹: famosū ⁊ lucrosū bellū gessit ꝯtra
auūculū suū noīe gyulā q̄ tūc tp̄is toti⁹ vltra siluā re
gni gub̄nacula possidebat Anno itaqz dñi. m. ij. btūs
rex stephan⁹ cepit gyulā ducē cū vxore ⁊ duob⁹ filijs
suis: ⁊ ī hūgariā trāsmisit. hoc aūt iō fecit: qꝛ sepissime amonit⁹ a
btō rege stephāo: nec ad fidē xp̄i ꝯuersus: nec ab īferēda hūgarie
īiuria ꝯquieuit. vniuersū v̄o regnū ei⁹ latissimū ⁊ opulentissimū
monarchie hūgarie adiūxit. Dicit̄ āt regnū illd̄ hūgarice Erde/
eln qd̄ irrigat̄ plurimis fluuijs: in quoꝝ arenis aurū colligit̄: ⁊ au
rum terre illius optimū est.

De exercitu scī regis stephani ꝯtra Bulgaros ⁊ Sclauos.

Post hec aūt mouit exercitū sup̄ kean ducē bulgaroꝝ ⁊
sclauoꝝ q̄ gētes loca naturali situ munitissima inhabi
tant: vnde etiā multis laborib⁹ ⁊ bellicis sudorib⁹ pre
dictū ducē vix tandē deuicit ⁊ occidit: ⁊ inestimabilez
copiā thesauroꝝ ⁊ precipue ī auro ⁊ gēmis ac preciosis
lapidib⁹ accepit ⁊ locauit ibi vnū ꝓauū suuz noīe zoltan: q̄ p⁹ ea
hereditauit illas p̄tes trāssiluanas: ⁊ ideo vulgariter sic dici so/
let erdelij zoltan. Erat enī ille ātiquissim⁹ qui vixerat vsqz tp̄a
scī regis: ⁊ ideo voluit ipsū eē sup̄ gentes opulētas. Ex hac itaqz
gaza multiplici scūs rex stephan⁹ plurimū locupletat⁹: albensem
basilicā quā ipse fūdauerat aureis altarib⁹: crucib⁹ quoqz ⁊ cali/
cib⁹: indumētis etiā pōtificalib⁹ ꝯtextis auro purissimo ⁊ lapidi/
bus p̄ciosissimis ditauit: vasa quoqz mīstratoria ⁊ cetera vtēsilia
eidē basilice necessaria: necnō ⁊ alijs ecclesijs dei regali donauit
largitate. Inter cetera v̄o dedit eidē albensi eccl̄ie q̄dā donaria
sempiterne mēorie digna duo. s. rōnalia quoꝝ vtrūqz hēbat orā
ꝯtextā septuagītaq̄tuor marcis auri purissimi ⁊ lapidib⁹ p̄ciosis q̄
btūs bn̄dict⁹ scē romane eccl̄ie pōtifex ad preces scī stephani re/
gis tāte auctoritatis p̄uilegio īsigniuit: ut quicūqz ī cebrādo mis

sam eis vteret legitime posset regē iungere: coronare: ⁊ gladio accingere. Et qz pecūia illi⁹ gyule fuit male acqsita: iō ipsa eccle sia frequēter ē passa incēdiū: in eadē aūt eccia ipsū auūculū suuz cū tota familia sua absqz velle ꝓpulit baptizari: ꝫ p⁹ea honorifi/ ce tenuit sicut patrē. Regina vo keisla vxor scī regis dictā eccle/ siā aureis crucib⁹: fusorijs: tabulis: calicib⁹: gēmis ⁊ ornamentis vltra modū ditauit.

De edificatione ecclesie veteris Budensis.

Deinde scūs rex vēit ī ciuitatē q̄ vet⁹ buda vocat vna cū filio suo scō emerico ⁊ regina: ⁊ cū ibi nō inuenisset aliqd̄ piū opus ī xpo in quo possit laudari creator om niū: statim scissim⁹ rex de thesauro ꝓdicti kean ducis bulgaroꝝ ⁊ sclauoꝝ quē occiderat cepit in medio ciui tatis edificare grāde cenobiū in honore apl'oꝝ petri ⁊ pauli: ditā do illud multis ꝓdijs ⁊ sili libertate Romane ecclesie: fulciendo ī memoriā ⁊ honorē curie Romane quā corpaliter visitarat. Dū igit edificaret magistri lapicide de grecia ducti erāt: ⁊ scissim⁹ rex cū regina ratiōe deuotiōis ibidē degebāt. Regina aūt cruces ta bulas ⁊ ornamēta ꝓcurabat. Quia vo illud grāde opus inceptū multos annos ꝓduxerat: iō viuēte scō stephano rege illud ceno/ biū nō potuit ꝓsumari: ꝫ volēte deo p⁹ multū tpis scissim⁹ rex La dislaus nepos ciusdē bti stephani: illud op⁹ cōsumauit: ut. s. pos/ sit adimplere votū ꝓaui sui sicut inferi⁹ pleni⁹ declarabit. Con/ suetudo aūt scī regis stephani: maior ista fuit: q̄ oēs ecclesias q̄s ipse fūdauerat: in quolibet anno ad min⁹ trib⁹ vicib⁹ visitabat. ⁊ dū ad ipsas ecclesias deueniisset primo ad oīa altaria pgebat: ⁊ singulis singulas preces effūdebat. Tandē exeūdo totā ecclesiā illā circuibat: ⁊ fracturas siue scissuras parietū ac tectoꝝ pspicaci bus oculis ⁊ morose inspiciebat: ⁊ statim remelioꝝari ꝓcurabat: nec a loco illi⁹ ciuitatis aut ville recedebat nisi p̄us vidisset re/ nouari. Quo expto regina keisla dū ad aliqs ecclesias in hunga/ ria deueniisset: oēs apparat⁹ in domo dñi existētes sibi pūtari fe/ ciebat: ⁊ renouāda tam in sindone q̄z in bisso omni āno renoua/ bat. Filius aūt ipsoꝝ btūs Emericus ꝓprias vestes purpureas añ altare deponebat: ꝓ altarib⁹ induēdis: sicut pater in ecclesijs regalib⁹ vsqz modo. Pater vo scissim⁹ bursam aureā ī lūbis ge stabat: refertā denarijs puri argēti: ⁊ dū paupes vidisset mox ibi accedebat: ⁊ ꝓprijs manib⁹ eis ꝓuidebat. Illi⁹ ideo dextera mi sericoꝝs est in corpe exterius corā oculis hungarie vsqz in hodi/

ernũ diem. Incidentia.

Anno dñi. M.xxij. in mltis locis incẽdia multa ⁊ magna facta sũt. Ingens etiã terremotꝰ cõtigit q̃rto idus maij. decima hora diei. sexta feria post ascensionem dñi quasi duo soles visi sũt decimo kalẽ. iulij.

De morte sãctissimi Emerici ducis. Et de orbatiõe oclorꝫ vazul.

Postq̃z aũt magnificauit dñs misericordiã suã cũ beato rege stephano vertẽdo dorsa regũ in fugã a facie gladij eiꝰ ⁊ dominio eiꝰ principatꝰ atqz potestates subijciẽdo oium exteraꝝ nationũ circũadiacẽtiũ: deliberauit scũs rex stephanꝰ et firmiter statuit vt oibus pompis mundane glie calcatis: ⁊ tpalis regni diademate deposito solius dei seruitio semetipm mãcipa/ret: ⁊ ab exterioribꝰ curis expeditꝰ ꝯtẽplatiuã vitã ⁊ trãquillã pa/cẽ pageret. Coronã vo regie celsitudinis filio suo duci Emerico scissimis moribꝰ diuinitꝰ instructo se daturꝫ disposuit. Erat enĩ beatus emericus in primeuo adolescẽtie flore supra cõmunẽ natu/rã hominũ diuino munere sublimatꝰ. Justicia: prudẽtia: fortitu/dine: tpantia: sapiẽtia: sciẽtia: mãsuetudine: misicordia: benigni/tate: largitate: humilitate: ⁊ paciẽtia armatꝰ: ceterisqz catholicis atqz politicis virtutibꝰ adornatꝰ: silr ut scũs stephanꝰ pr̃ suꝰ. Cũ itaqz scissimus pater scissimo filio curã administratiõis et guber/nãdi regni solicitudinẽ intẽderet cõmittere: btũs dux emericꝰ ꝓ/pria morte p̃uentus est. fleuit aũt eũ scũs rex stephanꝰ ⁊ vniuersa hũgaria incõsolabiliter plãctu magno valde. Tanta vo doloris acerbitate scũs rex stephanꝰ exacerbatꝰ in grauissimã incidit infir mitatẽ. Et post multos dies vix qualẽcũqz vite reparationẽ rece pit: sed pristine sanitati nũq̃z plene potuit restitui. Nã ⁊ pedũ do loribꝰ vrgebat̃ ⁊ tristicia ac gemitibꝰ afficiebat̃: p̃sertim ꝓpterea qꝛ nullus videbat̃ de ꝯsanguineis suis ydoneꝰ ad hoc vt eo mor tuo regnũ in fide xp̃i ꝯseruaret. Pronior etenĩ erat gens hunga rica ritui paganico inclinari q̃z fidei xp̃iane. Interim vo viribus corpis cepit destitui ⁊ lãguore grauissimo se grauatũ sentiẽs: mi/sit festinãter nũciũ scz Budã filiũ egruth: qui vazul patruelis sui filiũ quẽ recluserat rex ꝓpter iuuenilẽ lasciuiã ⁊ stulticiã vt corri gerẽt: de carcere nitrie educeret ⁊ ad se duceret: ⁊ eũ anteq̃z mo/reret̃ regem constitueret. Audiens aũt hoc keisla regina inijt cõ siliũ cũ Buda viro nephando. Et festinãtissime misit nũciũ noĩe sebꝰ filiũ ipsiꝰ buda ad carcerẽ ĩ quo vazul detinebat̃. Sebꝰ itaqz

p̄ueniēs nūciū regis effodit oculos vazul et ꝯcauitates auriñ ei⁹ plūbo obturauit ⁊ recessit ī bohemiā. P⁹hūc aūt veniēs nūci⁹ regis vidit vazul oculis orbatuz in eisdēqz ocul' vulneratis duxit ad regē: quē scūs stephan⁹ rex vidēs tā miserabilit̄ destructū ī nimias erupit lachrymas: sz īpediēte egritudinis molestia ꝯbitā penā malefctōrib⁹ īferre ñ potuit: ꝯuocatis itaqz filijs calui ladislai patrui sui. s. ādrea bela ⁊ leuēta ꝯsuluit eis vt q̄nto citi⁹ possēt fugerēt vt sic sibi salutē ⁊ corpū suoꝝ ꝯuarēt ītegritatē. Illi igit̄ salubri ꝯsilio scī regis acq̄escētes a facie maloꝝ ⁊ doloꝝ ī bohemiā fugerūt. De morte scīssimi regis stephani. ⁊ ꝺ electiōe petri regis

Beatus aũt rex stephanus sanctitate ⁊ gratia plenus se
cundũ quosdam: quadragesimo sexto: scõm autem hy
storie in eiusdẽ laudẽ ab ecclesia edite veritatẽ: trice/
simo septimo sui regni: dñice aũt incarnatiõis: millesi/
mo tricesimo octauo anno: in festo assũptiõis btissime
Marie sp̃ vginis a pñti seculo nequã eripit ⁊ scõx angelox ꝓsor/
tio adiũgit. Sepult⁹ est aũt in basilica albensi. quã ipse in honore
scissime genitricis dei semp vginis Marie ꝓstruxerat: vbi mlta si
gna ⁊ miracula fiũt interuenẽtib⁹ meritis eiusdẽ scissimi regis ste
phani ad laudẽ ⁊ gloriã dñi nr̃i ihesu xp̃i: qui ẽ bñdict⁹ i scla scõx
amen. Confestim quoqz toci⁹ cithara hungarie versa est in luctũ:
⁊ oĩs ppls regni tã nobilis q̃z ignobilis sil' i vnũ dines ⁊ paup plã
xerunt sup̃ morte scissimi regis pissimi pr̃is pupillorũz lachrimis
vberrimis ⁊ vlulatib⁹ plurimis: iuuenes ⁊ vgines p̃ tristicia ⁊ me
rore squalidis induti p triennũ choreã nõ duxerũt: ⁊ oĩa genera
musicox dulcisona silnerũt: plãxerũtqz cũ planctu cordis fidissi/
mi: eratqz plãctus magn⁹ ⁊ incõsolabilis. At regina keisla cũ bu/
da satellite sceleꝛ: petrũ alamanũ vel poti⁹ venetũ fratrẽ regine
p̃ficere statuerũt: hoc intendẽtes vt regina keisla mot⁹ sue volũ/
tatis ,p libitu suo posset cõplere: vt regnũ hũgarie amissa liberta
te theutonicis subderet sine impedimẽto. Wilhelmus aũt pr̃i pe/
tri regis fuit frater sigisinũdi regis Burgũdiox: sed post interẽ/
ptionẽ sancti sigisinũdi venerat ad imperatorẽ: quẽ iperator col/
locauit venetijs ⁊ dederat ei sororẽ suã noie Gertrud in vxorez
de qua genuit keislã reginã: mortua aũt gertrud: wilhelmus du/
xit in vxorẽ sororẽ sancti regis stephani de qua genuit petrũ regẽ

De seuitia ꝓpetri regis.

Postq̃z aũt petr⁹ factꝰ ẽ rex: omnẽ regie serenitatis be/
nignitatẽ abiecit ⁊ theutonico furore seuiẽs: nobiles
hũgarie aspnabat: bona terre supbo oculo ⁊ isaciabili
corde cũ theutonicis beluina feritate rugiẽtib⁹: et cũ
latinis yrũdinũ garrulitate murmurãtib⁹ duorabat: munitões: p̃
sidia ⁊ castella theutonicis ⁊ latinis custodiẽda tradebat. Erat. n.
ipe petr⁹ miniũ lasciu⁹: null⁹qz eo tpe tut⁹ eẽ poterat ꝺ pudicicia
vxoris sue: vl' filie seu sororis vginitate p̃ insultu satellitũ regis q̃
eas impune violabãt. Videtes igit̃ pr̃icipes hũgarie mala gẽtis
sue q̃ ꝓtra deũ eis inferebant: cõicato ꝓsilio rogauerũt regẽ ut p̃/
ciperet suis a tã detestabili ope desistere. Rex aũt fastu supbie in

flatus pestifer ꝑconcepti veneni fetorē in ꝓpatulū effudit dicēs Si aliqz diu sanꝰ fuero oēs in dices tā clarissimos ⁊ spectabiles qz pedaneos cēturiones ac villicos: oēsqz principes ⁊ potestates in regno hūgarie theutonicos ꝓstituā: ⁊ terrā eiꝰ hospitibꝰ implebo ⁊ eā vniuersaliter in potestatē theutonicoꝝ redigā: ⁊ dicebat hoc nomē hūgaria deriuatū est ab angaria ⁊ ipi debēt angariari. Hec itaqz fuerūt fomēta discordie inter petrū regē ⁊ hungaros.

De expulsione petri regis. Et de electiōe Abe in regē.

Anno igit regni Petri tertio principes hungarorũ ⁊ milites ꝓsilio episcopoꝝ ꝓcuerũt aduersus Petrũ regẽ: ⁊ solicite q̃rebant: si aliquẽ de regali ꝓgenie in regno tũc inuenire possent qui ad gubernandũ regnũ esset ydoneꝰ ⁊ eos a tyrannide Petri liberaret. Cumqz neminẽ talẽ in regno inuenire potuissent: elegerũt in semetipsis quẽdã comitẽ noĩe Aban sororiũ sancti regis Stephani ⁊ eũ sup se regẽ ꝓstituerũt. Aba vero ꝓgregato hungaroꝝ exercitu ꝓtra Petrũ regẽ ꝓcessit ꝓliaturꝰ. Petrus aũt rex videns se hungaroꝝ auxilio destitutũ: vehementer expauescẽs trãsfugit in Bauariã Herrici regis theutonicoꝝ adiutoriũ imploraturus. Petro itaqz per fugã de manibꝰ hungaroꝝ elapso: hungari sceleratissimũ Budã barbatũ omniũ maloꝝ incentorẽ: cuiꝰ ꝓsilio Petrus hungariã afflixerat in frusta cõcidẽtes interfecerunt: ⁊ duorũ filioꝝ suoꝝ oculos effoderũt. Sebus aũt qui oculos Uazul euerat ꝓfractis manibꝰ ⁊ pedibꝰ percusserunt. Quosdã vero lapidibus obruẽtes: alios aũt in manganis ferreis vastantes occiderũt. Aba vero regali potestate sublimatus consecratus est in regẽ. Omnes aũt ꝓstitutiones ⁊ creatiõs quas Petrus rex scõm ꝓsuetudinẽ suã cõstituerat Aba rex in irritũ reuocauit. In his aũt rebus gerendis tres de principibꝰ regni precipui fuerũt: vnus vocabat Uisce: secũdus Toiĳslan: tertius vero Pezli: qui libertatẽ gentis sue querebãt: ⁊ regnũ regali semini restituere fideliter nitebant. In tertio vero anno regis Abe. Petrus cũ herrico rege theutonicoꝝ descẽdit cũ exercitu magno ꝓtra Abã regem. Rex igit aba audiẽs petrũ ab hungaris derelictũ: ⁊ ab Herrico rege theutonicoꝝ benigne susceptũ. Anno dñi. M. xlij. misit nũcios ad cesarẽ ut ꝓquireret an inimicaret ei ꝓ eo q ꝓ Petrũ de regno expulerat: an etiã pacẽ stabilẽ cũ eo posset habere. Cui cesar in respõdendo se inimicum esse ostendit dicens. Quia meos iniurijs lacessunt: quid vel quãtũ possuz ipe sentiet. Rex Aba his auditis intellexit q cesar intenderet Petro regnũ restituere: inflãmatusqz in iram: ꝓgregato exercitu magno intrauit Austriã ⁊ Bauariã: ⁊ ex vtraqz parte danubij fluminis bipartitis alis pugnatoꝝ fortium percussit eos in ore gladij. Tulit itaqz spolia eorum ⁊ plurimos captiuos ex eis secum trahens a flumine quod vocatur Traĳsama pertransiuit captiuã-

do vsqz ad ciuitatem Tulnam in qua pnoctauit. Factum est aũt hoc scđa feria a crepusculo vsqz ad noctẽ: mane aũt facto cum innumerabili multitudine captiuorũ in hungariã reuersi sunt gaudentes. Post hec misit bellatores fortes in karinthiam qui plurimos captiuos receperũt ⁊ hungariã redierũt. Gotfridus autẽ austrie marchio circa petoniã insultũ faciens sup eos eorũ spolia fertur abstulisse. Tunc enĩ austria nõ duces sed habebat marchiones. Eo autẽ tempore cesar pasca domini Colonie celebrauit: ⁊ cũ principibus suis ꝑsiliatus est qualiter regno suo iniuste illatã ab hungaris iniuriã deberet vindicare. Qui concorditer consuluerũt ei vt hungaros qui sine causa regnũ suũ hostiliter irruperant armis inuaderet ⁊ captiuos suos ab eorũ seruitute liberaret. Mouit itaqz expeditionẽ ingentem ⁊ consilio Vraczlai ducis bohemorũ ex aquilonari parte danubij venit ad confinium hungarie. Legati vero hungarorum promiserant cesari qđ hungari in omnibus starent ad mandatũ eius: nisi quia Petrũ in regem non susciperent: quod tamen Cesar supremo ope perficere affectabat. Obligatus enim erat Petro promissione ꝙ ei regnũ restitueret. Hungari vero nullatenus consenserũt ⁊ missis munere: data quoqz fide ꝙ captiuos theutonicorũ abire pmitterẽt Cesar redijt festinanter cõtra insultus Gotfridi ducis lothoringorum filij ducis Gozzilonis.

De aduẽtu cesaris in subsidiũ Petri regis in hungariã.

SEquẽti anno Aba rex missis legatis ad cesarẽ que pacis sunt q̃rebat, pmittens captiuoꝝ dimissionẽ quos habebat: coꝝ aũt quos reddere nõ poterat cõdignaz cõpẽsationẽ. Cesar vo noluit cõponere donec i bauariã veniret: ut qui ꝑ hũgaros iniuste lesi fuerãt cõpositioni pacis interessent. Venit ergo cesar ad termiños hũgarie ⁊ in crastinũ expugnare dispositi obstacula: quib⁹ hũgari fluuium rabeha ꝓcluserãt. Interi vo a legatis Abe regis: rogat⁹ ẽ Cesar ut competentẽ terminũ figeret in quo omnes captiuos ei remitteret ⁊ donaria insuper ei donaret. Cesar itaqz allectus muneribus ⁊ alijs grauioribus negocijs ꝓpeditus redijt Bizantium qđ est opiduz Burgũdie. Ex hinc itaqz rex Aba securitate accepta factus est insolens: ⁊ cepit crudeliter seuire in hungaros. Arbitrabaꝫ. n. ut omnia cõmunia essent dñis cum seruis: sed ⁊ iusiurãdum violasse, ꝑ nihilo reputabat. Nobiles. n. regni cõteinnens

habuit semp cum rusticis ⁊ ignobilibus cõmune. Hungari vero nobiles nolentes id sustinere: ⁊ exacerbationẽ eius molestẽ ferẽtes conspirauerũt ⁊ cõiurauerunt ut ipsum occiderent. Quidam aũt ex ipsis notificauit regi in necẽ eius cõiuratos: ex quib⁹ cos quos potuit captos fecit interfici sine iudicij examine: qõ in magnũ detrimentũ regis versum est. Cũ .n. rex quadragesimaz chanadini celebraret: in eadem quadragesima circiter quinquagita viros nobiles sub pretextu cõsiliandi in quadam domo conclusit: ⁊ ab armatis militibus fecit eos obtruncari nec cõtritos nec confessos. Unde beatus Gerardus chanadiensis episcopus: canonica seueritate regem corripuit ⁊ sibi periculũ imminere ꝑdixit. Quidam itaqz ex cõiuratis propter hoc magis incitati fugiẽtes: venerunt ad cesarem ⁊ oblocuti sunt contra Abam dicẽtes Quod pro nihilo iuramentũ reputaret: nobilesqz qui cum regẽ super se constituerant contemneret ⁊ cuz rusticis ignobilib⁹ ederet: equitaret: ⁊ cõtinue loqueret. Quibus dixit imperator. Ista etenim consuetudo non est nobilis hominis: sed eius oppositi. Ipsum ergo cesarem efficaciter instigauerũt: ut super Abam regem iniuriaz vindicaret: quia nec captiuos suos remiserat sicut cesari iurauerat: nec illata damna restartiret. Cesar itaqz animatus instigationibus hungarorum cum exercitu norico ⁊ bohemico ⁊ falangis aulicorum suorum venit in marchiam austrie: dissimilans se intraturum hungariam: similans autem se pactum ab Aba rege exacturum ⁊ reuersurum. Tunc legati Abe regis venientes ad cesarem repetebant hungaros qui ad cesarẽ fugerãt cõquerentes ⁊ dicentes: qõ ipsi essent ꝑdones ⁊ latrunculi regni hũgarie ⁊ ꝑcipui incẽtores guerraꝝ ⁊ discordie inter cesarẽ ⁊ hũgaros: qui cesari fideliter obsequerent: ideoqz h⁹mõi seminatores discordie tradi oportere in manus Abe regis hungarorum quod cesar nullomodo se facturũ respõdit. Cõcitato itaqz cursu inuasit fines hũgarie intrans ꝑ supronĩ: ⁊ cũ vellet per bobuth rabtha ptransire: fluuiuz rabtha stagnãtibus aquis ⁊ densissimis nemorib⁹ ⁊ scaturientib⁹ paludib⁹ impmeabilẽ transire nõ potuit Hungari ergo qui erãt cũ cesare ⁊ Petro rege duxerũt exercitũ tota nocte equitantes sursuz iuxta fluuios raba ⁊ rabtha quos illucescẽte sole facili mõ trãsierũt. Occurrit aũt ei Aba rex i mensew iuxta iaurinũ cuz magna multitudine armatoꝝ: nimiũ presumẽs de victoria: qz bauari quidã intimauerũt ei q̃ cesar cũ pau-

cis super eum veniret: ⁊ ut dicit̃ aba rex victoriam habuisset: nisi quia hungari quidam amiciciã Petro regi reseruãtes: sup terrã sua vexilla ꝓiecissent ⁊ fugissent. Tradiderũt aũt theutonici qđ cũ ad preliuz appropinquassent: cum celesti signo nebula tenuis apparuit: turboqz vehemens diuinitus incitatus terribilẽ pulverẽ obtutibus ingessit hungaroꝝ: quos iã pridẽ ut dicitur quia Petrũ suũ regem dehonestauerãt: dominus apostolicꝰ anathemate damnauerat feriendo. Cõmisso itaqz prelio: inter vtrunqz diu ⁊ acriter pugnatum est: sed tandem cesar diuino fretus auxilio felicem obtinuit victoriã. Aba vero rex deuictus fugit versus tisciam: ⁊ villa quadam in scoobe veteri ab hungaris quibꝰ regnans nocuerat crudeliter iugulat̃. Cuiusquidẽ corpus est sepultuz in ecclesia que fuerat prope ipsam villam. Post aliquot autem annos cum esset effosum de sepulchro: sudariũ ⁊ ipsius vestimenta inuenerunt incorrupta ⁊ loca vulnerum resanata: tandem sepelierunt corpus in proprio monasterio in saar. Cesar autem reuersus ad castra ante sacrosanctum lignũ salutifere crucis se humiliter ac deuote prostrauit discalciatꝰ pedes: cilitio ad carnem indutus: vna cũ omni populo suo misericordiaz dei glorificauit ꝙ ipsum illo die liberauit de manibꝰ hungarorũ. Ex theutonicis illo die in loco ipso infinita corruit multitudo: itaqz idez locus vsqz hodie ferlorũ paijer in lingua eorum: in lingua autez nostra vestnẽpti nominat̃: ob fectorem nanqz mortuorũ per duos menses homo non poterat bono modo per partes illas transire. Sagittarij enĩ occiderant eos: interea hungari congregati supplices venerunt ad cesarem veniã ⁊ misericordiã implorantes. Quos cesar placido vultu ⁊ benigne suscipiens: quod rogabant ꝯcessit. Indeqz cũ omni multitudine sua albam venit que theutonice weyzinburg dicit̃: que est principalis sedes regni hũgarie. Ibi ergo cesar imperiali honore ⁊ latissimo p̃paratu ab hũgaris honoratus. Petrũ regem regali corone plenarie restitutũ ⁊ sacris insignijs sancti regis stephani more regio decoratum in regali throno manu sua deducens in basilica gloriose genitricis dei semper virginis Marie regaliter sedere fecit: ⁊ ibidẽ regem hungaris ⁊ hungaros regi recõciliauit. Concessitqz petentibus hungaris: hungarica scita seruare ⁊ ꝯsuetudinibus iudicari. His itaqz taliter ordinatis: cesar petro rege cũ presidio suoꝝ in hũgariã relicto cũ optata ꝓsperitate ratisponã redijt.

De reditu cesaris in hũgariã: ⁊ de duello ducis bele ĩ polonia.

Sequenti vo ãno reuersus ẽ cesar in hũgariã: cui Petrus rex in ipsa scã pascali solẽnitate regnũ hungarie cũ deaurata lãcea tradidit corã hũgaris: simul ⁊ theutonicis multis: etiã insup ⁊ magnificis muneribꝰ cesar honorificatꝰ a rege: ad ꝓpria redijt cũ gl'ia. Interea Endre Bela ⁊ Leuẽte qui fugerãt ĩ bohemiã: inde ꝓpter paupertatis inopiã: trãsierũt in poloniã: ⁊ a misca duce polonie benigne sũt susceptꝫ honorati. Tũc vo pomorani ãnuas pensiões duci polonioꝝ cui tenebãt reddere recusarũt. Dux vo censũ sibi debitũ a pomoranis armata manu cepit exigere. Pomoranis itaqꝫ paganis ⁊ polonis christianis coĩter placuit: ut duces eorũ duello ꝓfligerẽt: ⁊ si caderet deictꝰ pomeranꝰ ꝓsuetã ꝓsolueret pensionem: si vo polonꝰ: tm̃modo dãna fleret. Luꝫ igit̃ misca dux ⁊ filij eiꝰ horrerent duellũ assumere impositũ bela seipsũ p verbũ interpretis in mediũ introducẽs sic dicebat. Si vobis polonis ⁊ dño duci placet q̃zuis sim nobilioꝝ q̃z paganꝰ ille: tñ pugnabo ꝓ regni vr̃i cõmodo ⁊ honore ducis: placuit itaqꝫ tã pomerano ⁊ polonis. Cumqꝫ armati cũ lancea se iũxissent: tam viriliter pomeranum ferit bela de suo dextrario detrusisse ut de loco suo se mouere non potuit: ⁊ gladio ꝓsstũ ꝓstrauit. Confessusqꝫ est ipse dux pomeranus se culpabilem. Quo viso pomerani duci polonie humiliter subditi: solitũ tributũ sine ꝓtradictiõe persoluerunt. Dux vo inde reuertens cũ victoria p belam acquisita: audaciã ⁊ potẽtiã valoris ĩ bela duce collaudans cũ toto censu pomorani/co ei tradidit filiã suã in vxorẽ: ⁊ vniuersa q̃ sibi necessaria fuerant: sufficiẽter ⁊ copiose ministrari precepit: ⁊ eũ in oĩbus honoratũ in ducatu suo tenuit: ac bona quantitate de terra eundẽ hereditare non omisit.

De Bela duce benyn dicto: ⁊ de reductiõe Andree ⁊ Leuente in hungariam: ⁊ quomodo hũgari in fide apostotauerũt.

Bela vo dux ipse in polonia duos genuit filios: quorũ vn̄ꝰ Geysa: alter aũt Ladislaus: noĩe aui sui ẽ vocatꝰ. Displicuit aũt endre ⁊ leuente q̃ p belam apud ducẽ polonie q̃si apendices degerẽt: dedignatiqꝫ sũt occasiõe sui noĩs in ducis curia p̃manere: ⁊ accepta a duce licẽtia Bela fratre suo ibidẽ relicto: eũtes uerũt ad regẽ Lodomerie qui ipsos nõ recepit. Cũqꝫ nõ haberẽt vbi caput suũ recli

narẽt: abinde ad cumanos ꝑrexerũt. Uidẽtes ãt ip̃os cumani op
time ꝑsonatos: arbitrati sũt ut eoꝝ terrã aduenissent explorare.
Et nisi captiuus hungar⁹ illos cognouisset: reuera occidissent: ⁊
sic postmodũ aliquo tꝑe ipsos tenuerũt: ab hinc postea in rusciã
sũt ꝓfecti. Eo tꝑe quidã magnates hũgarie desolutionem regni
gemẽtes: ⁊ liberationẽ hũgarie a tyrannide petri: cupientes En/
dre Bele ⁊ Leuẽte qui de genere scĩ stephani regis ꝓgeniti erãt
intemeratã fidelitatẽ seruabant: ⁊ eis ꝑ nũcios bona q̃ hr̃e pote/
rant mittendo fideliter seruiebãt. Erãt aũt isti magnates Uisca
Bua ⁊ Buhna ⁊ alij eorundẽ cognati qui sꝑ cũ suspirjs ⁊ gemi/
tib⁹ expectabãt opportunũ temp⁹: qñ Andreã Belam ⁊ Leuen
tã possent reducere in hungariã ⁊ regnũ generi scĩ stephani regis
qui eos dilexerat ⁊ exaltauerat oĩb⁹ virib⁹ suis restituere labo/
rabãt. Petr⁹ v̇o rex ꝑ ꝑtãtẽ regis theutonicoꝝ elat⁹ non iam re/
gnabat: ꝫ poti⁹ tyrãnidis sue crudelitate hũgariã deprimẽdo fla
gellabat Quibusdã aũt ꝑfidis Buda. s. et denecher suggerẽtib⁹
audiuit Petr⁹ ꝙ ꝑdicti nobiles hungarie. s. visca: bua ⁊ buhna
⁊ eoꝝ cognati cogitabãt q̃liter regnũ regio semini possent restitu
ere: ⁊ andreã: belã atqꝫ leuẽtã ꝯtra petrũ regẽ ĩ regnũ reducere.
Petr⁹ v̇o rex vehemẽti furore succẽs⁹ fecit eos ꝯprehẽdi ⁊ ĩ ecu
leo suspẽsos ĩterfici: quosdã aũt effosis ocul' tormẽtari. ⁊ totã hũ/
gariã tã magnis afflixit ãgustijs ut magis eligerẽt mori q̃ꝫ ita mi
serabiliter viuere. Tũc nobiles hũgarie vidẽtes mala gẽtis sue: ĩ
chanad ĩ vnũ ꝯuenerũt: ꝯsilioqꝫ habito toti⁹ hũgarie nũcios mi
serũt solẽnes in rusciã ad andreã ⁊ leuẽtã dicẽtes eis ꝙ tota hun
garia eos fideliter expectaret: ⁊ vniuersuꝫ regnũ eis sicut regali
semini libenter obsequeret̃: tm̃modo ipsi in hungariã descende/
rent: ⁊ eos a furore theutonicoꝝ defẽderẽt: hoc etiã eis iuramẽ/
to firmauerũt ꝙ statim ut ipsi in hungariã introirẽt: oẽs hungari
vnanimiter ad ipsos ꝯfluerent ⁊ eoꝝ dominio se subderẽt. En/
dre v̇o ⁊ Leuente timẽtes palliatas insidias clanculũ miserunt
nuncios in hũgariã. Cũ aũt venissent ad nouũ castrũ qd̃ rex aba
ꝯstruxerat: ecce vniuersa multitudo hũgaroꝝ cateruatim ꝯflux/
erunt ad ipsos: ⁊ instinctu diabolico inflãmati peruicaciter petie
runt ab endre ⁊ Leuente ꝙ ꝑmitterẽt vniuersũ ppl'm ritu paga/
norũ viuere: episcopos ⁊ clericos occidere: ecclesias destruere:
christianã fidẽ abijcere ⁊ idola colere. Permiserũtqꝫ eos ꝫm de
sideria cordis eoꝝ ut irent ⁊ ꝑirent in adinuẽtiõib⁹ antiquoꝝ pa

trū suoꝝ. Aliter enī nō pugnabāt ꝓtra petrū regē ꝑ endre ⁊ leuē te. Prim⁹ aūt inter hungaros noīe Vatha de castro belus dedi cauit se demonijs: radens caput suū: ⁊ cincinnos dimittēs sibi ꝑ tres ꝓtes ritu paganoꝝ: cui⁹ filius noīe Janus: multū postmodū tpe ritum prīs sequēdo: ꝓgregauit ad se multos magos ⁊ phito/ nissas ⁊ auruspices: ꝑ quoꝝ incantationes valde gratiosus erat apō dños. De multis aūt deab⁹ suis vna noīe rasdi capta fuit a christianissimo rege Bela: ⁊ tam diu ī carcere fuit recluſa donec recomederet pedes ꝓprios: ibi deniqz moreret. Est aūt scriptuz in ātiquis libris de gestis hūgaroꝝ qō oīno ꝓhibitū erat christi anis vxorē ducere de ꝓsanguineis Vatha ⁊ Jan⁹ qz sicut dathā ⁊ abiron in veteri lege seditionē mouerāt ꝓtra dñm: sic ⁊ isti tpe gre hungaricū ꝓpl̄m a fide xp̄i auerterūt: Tunc itaqz detestabili ⁊ execrabili āmonitiōe illius vathe oēs ꝓpl̄i libauerūt se demo/ nijs: ⁊ ceperūt comedere equinas pulpas: ⁊ oīno pessimas face/ re culpas: tam quippe clericos q̄z laicos catholice fidei seruato/ res interfecerūt: ⁊ q̄zplures ecc̄las dei destruxerūt: Deīde ꝓtra petrū regē rebellātes vniuersos theutonicos ⁊ latinos qui ī offi cijs diuersis ꝓfecti ꝑ hungariā sparsi fuerāt turpi neci tradide/ runt: mittentesqz in petri castra in equis velocissimis nocte tres p̄cones qui deberēt ꝓclamare edictū ⁊ v̄bū dei Endre ⁊ Leuen te: ut episcopi cum clero sint necati: decimatoꝝ trucidetur: pa/ ganissimus abolitus resumatur sic collecta cum suis theutonicis ⁊ latinis: petri pereat memoria ī eternū ⁊ vltra. Mane igit̄ facto scisciat⁹ ē rex rei factū ⁊ certissime experiēs q ꝓ isti frēs rediss̄et: eo rumqz intuitu sui ꝓfecti ꝑ hūgaros fuissent trucidati: nō se ostē dit ꝓterritū de rumoribꝰ: ꝫ letū se demōstrās: ⁊ suo castro ō loco remutato trāsiuit dannbiū ī sitiatē albā cupiēs introire. Hūgari aūt ꝓsciētes ei⁹ velle ꝓeuenerūt occupātes cāpanalia ⁊ turres ciuitatis ⁊ seratis ianuis illū excluserūt. Inter hec aūt endre ⁊ le uente cū eadē multitudine ꝓcedētes ꝑ mediū hungarie: appro/ pinq̄uerūt ad portū qui vulgo dr̄ Pesth. Quo audito Gerard⁹ beztritus: buldi: ⁊ benetha ep̄i: ⁊ Zonuk comes de ciuitate alba egressi sūt obuiā endre ⁊ leuente ducib⁹: ut eos honorifice susci/ perēt. Cūqz festināter p̄dicti ep̄i ad locū venissent qui dicit̄ gyod ibi in ecc̄lia sancte Sabine: priusqz ad dños irent missam audire voluerunt.

De martyrio sancti Gerardi episcopi.

Beatꝰ itaqꝫ gerardꝰ epũs sacerdotalibꝰ vestibꝰ ad celebrandũ missã indutꝰ exhortatiõis gr̃a locutꝰ ẽ eis dicẽs: Frẽs ⁊ coep̃i mei ⁊ oẽs alij fideles q̃ adestis: scito te nos hodie ad dñm nr̃m ihesũ xp̃m cũ corona martyrij ĩ eterna gaudia ꝑuẽturos. Ego enĩ notũ facio vob̃ arcanũ dei qd̃ mihi ĩ hac nocte reuelatũ ẽ. Vidi enĩ dñm nr̃m iesum xp̃m in pluteo sanctissime mr̃is sue sempv̄ginis Marie sedẽtem: nobisqꝫ ad se vocatis de manu sua corꝑis ⁊ sanguĩs sui eucharistiã cõmunicãtẽ. Beneta v̄o epũs cũ ad eũ accessisset retraxit ei xpũs eucharistiã: vñ ipse hodie martyrij nr̃i ꝯsortio p̃uabit̃ Post hec aũt btũs gerardꝰ admonuit eos ut cõfiterẽt̃ alterutrũ pctã sua: ⁊ audita missa or̃oni incũbentes ⁊ certa spe eterne btĩtudinis ꝑ martyriũ adipiscẽdũ letificati oẽs coĩcauerũt. Deinde ꝑrexerũt ꝑiter versus portũ danubij ĩ pesth. Btũs aũt gerardus epũs cũ esset breuis statura: oẽsqꝫ vires suas in seruitio dei funditꝰ consũpsisset: currus subuectiõe vtebat̃. Cunqꝫ ad predictũ portũ venissent: ecce viri impij. s. vatha ⁊ cõplices sui demonibꝰ pleni quibꝰ seipsos dedicauerãt: irruerũt in epõs ⁊ in oẽs socios eoꝝ ⁊ lapidibꝰ eos obruebãt. Btũs v̄o gerardꝰ ep̃s eos q̃ se lapidabãt indesinẽter crucis signo ĩsigniebat. At illi hoc viso multo magis seuiẽtes impetũ fecerũt in eũ: ⁊ euerterũt currũ eiꝰ in ripã danubij: ibiqꝫ abstracto eo de curru eiꝰ in biga positũ de monte kelenfeld submiserũt: ⁊ dũ adhuc palpitaret in pectore lãcea percussus: suꝑ vnum lapidem contriuerunt cerebrum eius. Sicqꝫ gloriosus martyr xp̃i ab erũnis mũdi huiꝰ ad eternã btĩtudinem trãsijt. Danubiꝰ sepe redũdãs suꝑ molẽ lapidis in quo cõtritũ est caput sci gerardi: nõ potuit sãguinẽ diluere ꝑ septẽ ãnos: donec recollectꝰ est a sacerdotibꝰ: ⁊ lapis ille nũc ẽ chanadini in suꝑficie sui altaris. Nũc in eodẽ loco vbi ꝯtritũ ẽ caput eiꝰ ĩ honore btĩ gerardi martyris ecc̃lia sub mõte apparet fabricata. Hic siquidẽ gerardꝰ monachꝰ de rosatio natiõe veneceñ. qui ĩ pannoniã veniẽs primꝰ in Beel veniẽs vitã ducẽs heremiticã: tandẽ ĩ Chanadiensem cathedrã in ep̃m ẽ trãslatꝰ. Buldi quoqꝫ epũs lapidibꝰ obrutꝰ trãsijt ad gloriã. Beztritꝰ aũt ⁊ beneta cũ transissent danubiũ nauigio ad endre ⁊ leuente: heretici qui ĩ vlteriori littore erãt Beztritũ ep̃m vulneratũ: qui tertia die pꝰmodũ mortuꝰ est. Endre aũt dux interim suꝑueniẽs benetã epũm a manibꝰ eorũ liberauit. Et sic ꝓphetia sci gerardi ĩpleta est. Oẽs enĩ preter

benetam martyrisati sunt. Zonuk quoqz comes super dextrariũ suũ danubio insiliens natabat: quẽ in naui veniens quidam nomine Murthmur leuauit in nauim vt eum a morte liberaret. Erat enĩ iste murthmur baptizatus a comite zonuk. Qui cũ predictũ comitẽ saluare vellet: ceperunt ei heretici mortẽ cõminari nisi ipse zonuk comitẽ interficeret: quorũ minas murthmur metuens ipsum comitem in naui gladio interemit. Tanta ergo multitudo clericorum ꝛ laicorũ pro christi fide eodem die martyriũ pertulit vt eorum numerus deo tantũ ꝛ angelis est cognitus.

De morte ꝑetri regis.

PEtrus aũt rex videns hungaros vnanimiter adhesisse ducibus endre ꝛ leuente ipse cum suis theutonicis fugam iniit versus Musunz: ut abinde in austriam ꝑ transiret sed euadere nõ potuit. Interim enĩ hungari portas ꝛ exitus regni primo occupauerunt: sed ꝛ legatus ducis endre reuocauit petrum regem sub pretextu pacis ꝛ honoris sibi congrui: qui credens ei vertebatur ut dicitur: sed maxime coacte quia exercitũ sibi iam absconditum cognouerat: ꝛ volebat reuerti festinanter in albam. Qui cum diuertisset i villam zamur: predictus legatus insidijs voluit eum capere ꝛ vinctum ad endre ducem ducere. ꝑetrus aũt prenoscens hec collegit se in quandã curiã ꝛ per triduũ viriliter dimicando semetipsuz defendebat. Tandem milites eius omnes a sagittarijs sũt interempti: ipse vero viuus captus est ꝛ obcecatus: albamqz ductus pre nimio dolore vitã in breui finiuit: sepultusqz est quinqz ecclesijs quã ipe fundauerat in honore beati petri apostoli: anno regni sui secũda vice tertio.

De coronatione andree regis. Primi endre dicti.

Primo dux andreas a pturbatiõib9 hostiũ securus effe
ctus: in regia ciuitate alba regalẽ coronã est adept9 a
trib9 tantũ epis qui in illa magna strage xp̃ianox̃ eua/
serãt. Coronat9ẽ anno dñi. M.xl vij. Precepit itaq3
vniuerse genti sue sub pena capitalis sentẽtie vt de/
posito paganismo prius eis pcesso ad verã xp̃i fidẽ reuerterent: a
in oĩbus scõm legẽ illã viuerẽt quã scũs rex stephan9 eos docue/

rat. Leuēte vero in eisdē dieb⁹ mortu⁹ est: qui si diuti⁹ vixisset ⁊ regni potestatē obtinuisset: sine dubio totā hungariā paganismo et idolatria corrupisset. Et q⁹ ipse leuente catholice non vixit: ideo circa villā torū vltra danubiū est sepultus vbi iacere dicit torū auus suus more pagano. Tradūt quidā istos tres frēs filios fuisse vazul ducis: ex quadaz puella de genere Tatun ⁊ nō de vero thoro ortos esse: ⁊ ob hāc p̄iunctionē illos de tatun nobilitatem accepisse qō falsū ,p certo est ⁊ pessime enarratū. absqz hoc nāqz sūt nobiles: q⁹ isti filij sunt calui ladislai qui vxorez de ruthenia dicit accipisse: ex q̄ tres isti fratres generauit. Iste quidē rex alb⁹ andreas ⁊ catholic⁹ est vocat⁹. Tribus enī annis polonos: bohemos: ⁊ australes hūgaris suis armis fecit censuales. Rex aūt hic andreas fratre orbat⁹: misit in poloniā ad altez fratrem suū belā cū magna dilectiōe vocās eū ⁊ dicēs. Nos qui quondā penurie p̄tes fuim⁹ ⁊ labor: rogo te dilectissime frater vt ad me nō tardes venire: q̄ten⁹ p̄sortes sim⁹ gaudior: ⁊ bonis regni corpali p̄tia gaudentes cōmunicem⁹. Neqz hēredē enī habeo nec germanū p̄ter te: tu sis mihi heres: tu in regnū succedas. His itaqz vbis bela admonit⁹ cū oi familia sua venit ad regē. Quē rex videns gauisus ē gaudio magno: q⁹ fraterno fulcit⁹ ē robore. Post hec aūt rex ⁊ frater ei⁹ bela habito p̄silio diuiserūt regnū i tres p̄tes q̄z due in ,p̄prietatē regie maiestatis sue p̄tātis mānserūt: tertia vo p̄s i ,p̄prietatē ducis ē collata. Hec igit̄ p̄ma regni hui⁹ diuisio seminariū fuit discordie ⁊ guerrarū inter duces ⁊ reges hūgarie. Eo tpe rex andreas iuxta lacū balatini p̄struxit monasteriū in honore scī Aniani i loco qui dicit Tyhon. Duxit aūt sibi vxorez filiā ducis ruthenoz de q̄ genuit salomonē ⁊ dauid. de cōcubina aūt quā habuit ō villa moroth genuit georgiū. Porro dux bela i polonia genuit liberos geysā ⁊ ladislaū: i hūgaria aūt genuit lāpertū ⁊ filias. viuebātqz rex ⁊ dux in magna pacis trāquillitate.

De aduētu cesaris siue regis theutonicoz in hūgariā.

IN tempore theutonicorum rex cum magno exercitu obsedit castrum posoni: volens iniuriam petri vindicare ⁊ hungariam suo dominio subiugare. Extruxit autem multas machinas bellicas ad expugnandum castrum: ⁊ per octo ebdomadas obsidendo nihil p̄fecit. Veniebat enī p̄dictus rex nauigio ad obsidendū castrum posoni. Tūc hungari qui in castro erāt: natatorie p̄rudētissimū inuenerūt ho-

minē noīe Zothymūd: quē noctis in silētio ad naues īperatoris mi
serūt. qui sub aqua veniēs oēs naues pforauit: que subito aq̄ ple
ne facte sūt ⁊ potētia theutonicoꝝ ptrita est: ⁊ sic effeminati ener/
uatiqz viribꝰ reuersi sūt ad ,ppria. ¶Multi enī milites erāt in po/
son: sed p̄cipui erāt moyotech: endre: vilūgard: vrosa et martinꝰ
qui quotidie cū theutonicis dimicabāt acriter. Sequēti vo anno
cesar cū magna mltitudine bellatoꝝ ob easdē causas venit in hū
gariā iuxta fontes ruoꝝ zala ⁊ zelice: ⁊ naues victuales onera/
tas p danubiū misit in hungariā: p̄fecitqz eis episcopū gebarth
fratrē. ¶His auditis andreas rex ⁊ dux bela oēs aceruos segetū et
tirsos herbaꝝ igne cōbusserūt: habitatoresqz cū vniersis aīalī/
bus coꝝ de ptibꝰ illis p q̄s cesar erat trāsiturꝰ ,pcul abduxerunt.
¶Cūqz cesar ītrasset ad hūgariā ⁊ venisset ī regiōes cōbustas: neqz
militibꝰ suis inuenire potuit victualia nec equis: ⁊ nesciebat vbi
naues eiꝰ essent: nullūqz subsidiū ex eis poterat habere. Trāsiēs
aūt siluas appropinq̄uit montibꝰ bodohath oīuz victualiū penu
ria laborās. Interea aūt gebarth epūs venit in taurinū ⁊ mittēs
epistolā ad herricū cesarē: sciscitabatur ab eo vbi deberet ipsum
expectare. Is aūt qui ferebat litteras deo sic volēte captꝰ est a la
trūculis andree regis ⁊ ad eū ductus. Cūqz nicolao epō interp̄e
tāte tenorē lr̄aꝝ p̄cepissent. reseripserūt epo gebarth litteras q̄s
p quendā hospitē eidē miserunt. Ille aūt simulās se a cesare mis/
sum obtulit lr̄as gebarth epō talia ptinētes. ¶Noueris optime fra
ter gebarth epe q̄ magna ⁊ ardua negocia nr̄i imperij: nos ab hū
garia in theutoniā ire cōpellūt: nā inimici nr̄i imperū nr̄m hosti/
liter occuparunt. Ergo age festina ⁊ destructis nauibus q̄zcitius
poteris nobis ratispone occurras: nec enī tibi tutum est amplius
in hungaria cōmorari. ¶His itaqz cognitis gebarth episcopus fe/
stinanter fugit in theutoniā. Cesar igitur spe sustentationis quā
a nauibus expectabat frustratus ad morte cepit agere. Similiter
⁊ vniersus exercitus eius cū equis ⁊ subuectoribus miserabili/
ter fame periclitabanꝰ. Insuper etiam hungari ⁊ bissemi singulis
noctibus acriter eos infestabant toxicatis sagittis eos interficiē/
do: ⁊ funes extendentes inter papiliones eoruz q̄zplures aliqua
seruitia facientes rapiebant. ¶Pretimore aūt imbrū sagittarum
quibus theutonici cōpluebantur ⁊ consumebantur fodiebant si/
bi terram: ⁊ desuper insertis clipeis etiā viui cum mortuis iace/
bant in sepulchris. ¶Nam sepulchrum quod mortuo fodiebatur:

viuus iacebat in eo de nocte: ⁊ quod viuo fodiebatur pro nocte mortuus sibi vendicabat de die. Cesar ergo videns tot ⁊ tantis periculis se esse perplexū: misit ad andream regem ⁊ belam ducē rogans perpetue pacis firmitatē. Dicebat enī quod si rex andreas securum ei iter preberet ad reuertendum: ⁊ exercitui suo fame oppresso subsidia vite largiret: ipse nunq̄z andree regi ⁊ successoribus eius inimicaretur: ⁊ nunq̄z ammodo regem hungarorum dictis vel factis aut consilio ledere attentaret. Sed etiam siquis de successoribus suis ad debellandū hungariam arma moueret indignationē omnipotentis dei incurreret ⁊ perpetuo eius anathemati subiaceret: filiam quoq̄z suā. Sophiā nomine Salomoni filio regis andree daret in vxorē: quā primitus filio regis frācie cū maximo dederat sacramento: propter perpetuē pacis federa firmius roborāda. Hec aūt omnia fideliter seruaturū iurisiurandi religione interposita confirmabat. Rex itaq̄z andreas et dux bela magis amatores pacis q̄z discordie seminatores eē volentes: pacem cum cesare composuerunt. Cesar autem in ꝓpria persona sua iureiurando confirmauit omnia que dixerat fideliter facturum. Tunc rex Andreas solita regum hungarie largitate vtendo: misit cesari quinquaginta corpora immensorū vsonū ⁊ duo milia lardorū: mille thauros in grates. de panibus autem plusq̄z secum ferre poterant. Oues quoq̄z ⁊ boues seu pecudes pascuales ⁊ vini copiam superfluentē. Plurimi etiā theutonicorum de immoderata ciborū gestione ⁊ potus in gurgitatione crapulati ⁊ infusi mortui sunt. residui vero a faucibus mortis miseratione hungarorū liberati: relictis tentoriis ⁊ clipeis ⁊ vniuersis supellectilibus suis abiectis adeo concitato cursu in theutoniam redire ꝓpararant quod nec retro prospicerent. Ex hoc aūt euentu locus ille vnde theutonici tam turpiter dedecorati abiectis clipeis fugerunt vsq̄z hodie wertefhegie nuncupatur: theutonici vero locū eundē Schylperg vocant.

De coronatiõe regis salomonis ⁊ de nuptijs eiusdē.

Postq̄ aũt cesar herric⁹ cũ tanto dedecore fugit in terrã suã de hungaria: rex andreas mittẽs ad cũ legatos petiuit ab eo vt Sophiã filiã suã Salomoni filio suo matrimonio copulandã vt ꝓmiserat ꝓcederet. Cesar aũt quẽadmodũ iureiurãdo ꝓmiserat fideliter cõpleuit. Regalib⁹ itaq̄ nuptijs iuxta fluuiũ morua celebratis ⁊ federibus pacis firmiter roboratis. Cesar ⁊ rex cũ gaudio sunt reuer

si. At rex andreas post hec cito incidit in paralisim ⁊ tam hiema/
li q̃z estiuali tp̃e super trahã ferebat̃. Post mortẽ itaqz sancti re/
gis stephani transacti sunt anni vndecim: menses q̃tuor vsqz ad
annũ primũ imperij andree regis. Interea v̄o petr⁹ theutonic⁹
vel verius venetus primo ⁊ scd̄o: regnauit annis quĩqz cũ dimi
dio. Aba vero regnauit annis tribus. Quia vero carnalis amor
⁊ ꝯsanguinitatis affectio solet impedire veritatẽ: vicit amor filia
lis in andrea rege iusticiã: ⁊ rupto federe sue ꝓmissionis ꝙ in re/
gibus esse nõ deberet: filiũ suũ salomonẽ infantulũ adhuc quĩqz
annoꝝ super totã hũgariã anno imperij sui duodecimo ꝯfect⁹ se/
nio in regẽ fecit inungi ⁊ coronari. Simulabat enĩ ꝙ ꝓ ꝑditione
regni hoc faceret: qꝛ imperator filiã suã filio suo salomoni nõ de
disset si eũ nõ coronaret. Cũ aũt ĩ coronatiõe salomonis caneret̃
Esto dñs fratrũ tuoꝝ: ⁊ hoc ꝑ interpetrem bele duci innotuisset
qd̄ salomõ infantulus sibi dñs ꝯstitueret̃: grauiter est indignat⁹.
Dicũt alij ꝙ bela duce ⁊ filijs ei⁹ geycha. s. ⁊ ladislao cũctisqz re/
gni optimatib⁹ ꝯsentientibus salomon vnctus eẽt in regẽ: post/
modũ seminariũ discordie quorũdã instigatiõib⁹ ortũ ẽ ĩter eos
Susurrones enĩ q̃les nr̃is tẽporib⁹ cõplacẽt: ꝑcipue suggerebãt
regi nõ posse regnare salomonẽ: nisi fratre suo bela extincto. Ab
alia v̄o parte duci ꝑsuadebãt bele ꝙ tp̃s oportunũ eẽt regnũ ac/
quirere dũ salomõ puerulus eẽt ⁊ pr̃ ei⁹ senio ꝯfect⁹ ac inualitudi
nari⁹. Uenerũt itaqz rex ⁊ dux in Uarkũ. Rex aũt cognoscẽs ꝙ
fili⁹ suus absqz volũtate ducis post obitũ suũ regnare nõ posset:
vocauit ad ꝯsiliũ duos fideles suos: cũ quib⁹ ꝯsiliũ inijt dicens:
volo attentare ducẽ ⁊ in duob⁹ interrogare: si vult habere coro
nã vl̄ ducatũ. Fecitqz rex ei coronã iacere ante se sup̄ rubeũ stra
mentũ: ⁊ gladiũ iuxta q̃ ducatũ designat. Si ducatũ dux cũ bona
pace hr̃e voluerit: habeat: si vero coronã: statim vos duo princi
pes surgite: ⁊ eodẽ gladio ducẽ belã decollate: ⁊ illi ꝓmiserũt se
facturos. Cum aũt hoc cõsiliũ inirent: comes p̃conũ nicolaus te/
nẽs ostium palacij de foris hec oĩa audiuit. Cũqz ducẽ ad regez
vocassent ⁊ in ostio intraret: dixit citissime duci comes p̃conuz.
Si vitã optas: accipe gladiũ. ⁊ plus dicere nõ potuit. Cũ aũt dux
intraret: vidit coronã iacentẽ cũ gladio ante regẽ ⁊ mirabat̃. sta/
timqz cũ sedisset rex iacẽs se leuauit ⁊ in lecto sedens dixit. Dux
ego coronaui filiũ meũ nõ tũ causa cupiditatis ꝫ cauẽs ꝑditionẽ
regni que nudiusterti⁹ ab imperatore acta fuit. Sed tu volũtatẽ

tuã liberã habeas:si vis regnũ accipe coronã:si ducatum accipe gladiũ.Ex his aliud ꝓcedas filio meo:ꝙ corona cũ iusticia tua est Statim dux cognouit de verbis nicolai comitis et dixit.habeat filius tuꝰ coronã qui vnctꝰ est:ꝛ da mihi ducatũ:statimqꝫ gladiũ accepit. Rex itaqꝫ inclinauit se ad pedes eius.qđ tñ nunqꝫ uel raro solebat facere. Putabat enim eadem simplicitate dedisse coronã filio suo :sicut sibi Leuẽte dederat:ꝙ dux ꝓ timore hoc fecerat.Tandẽ sinistris suggestionibꝰ maloꝝ hoiuꝫ rex ꝛ dux discordauerũt.Dux aũt erat sicut sagacissimꝰ ꝓcauẽs sibi ab insidijs regis cũ oi familia sua secessit ĩ poloniã ad socerꝝ suũ.Qđ audiẽs rex andreas timẽs illius machinamẽta:filiũ suũ salomonẽ trãsmisit ad imperatorẽ socerũ suũ:secuti sũt autẽ eũ plurimi primates hũgarie.Interea dux bela omnẽ iniuriã quã ei frater suꝰ rex andreas intulerat:notificauit socero suo duci polonie:dux aũt polonie auxiliatꝰ est ei fideliter ꝛ efficaciter.Dux itaqꝫ bela tribꝰ agminibꝰ soceri sui munitꝰ reuersus est in hũgariã. Rex aũt ãdreas ꝓnoscẽs eũ cũ exercitu intrasse in hũgariã:ab imperatore theutonicoꝝ duos duces videlicet wilhelmũ ꝛ poth in auxiliũ suũ fecit adduci.Ducẽ quoqꝫ bohemoꝝ qui ꝓsãguinitate eidẽ attinebat mercede ꝓduxit ꝛ ꝓfidebat in multitudine ꝓductoꝝ: hũgaros aũt nõ multos habebat.Quãplurimi enĩ salomonẽ filiũ suũ secuti fuerãt:ꝛ ex his qui in regno manserãt plurimi ad ducẽ belã ꝓfluxerãt.Nũciatũ ẽ aũt bele duci ꝙ rex ãdreas maximã haberet multitudinẽ ꝓductoꝝ:elegitqꝫ magis mori in bello q̃z sine pugna ab exercitu regis declinare.Tũc intrepidꝰ ꝓcitatũ duxit exercitũ super andreã regẽ versus tysciã:wilhelmꝰ vo ꝛ poth duces theutonicoꝝ furore cõicati cũ agminibꝰ suis festinãter tysciã trãsierũt.et cõmisso ꝓlio ab vtraqꝫ ꝑte fortiter est pugnatũ:ꝙ adiuuante deo dux bela victoriã obtinuit:fere oĩbꝰ theutonicis ibidẽ ĩterfectis ꝛ ducibꝰ eoꝝ cõprehẽsis.Porro hũgari qui erãt apud regem andreã videtes victoriã fecisse ducẽ belã:dimisso rege andrea versi sũt ad ducẽ belã.Rex aũt andreas fugit versus theutoniã sed euadere nõ potuit.Captꝰ est enĩ ad portas Musium: ꝛ negligẽter detentꝰ in silua Bokon ad crucẽ suã q̃ dicit Stircz mortuꝰ est:sepultꝰ est aũt in monasterio sci Aniani ꝓfessoris:qđ idẽ rex ꝓstruxit in Thihon iuxta lacũ Balaton.Sz ꝛ dux bohemoꝝ captꝰ ẽ et sine scitu ducis bele exoculatꝰ.Wilhelmꝰ vo ꝛ poth duces adducti sũt ad belam ducẽ:qui eos liberos abire ꝓmisit.

De coronatione ⁊ vita regis Bele primi ⁊ exercitijs eiusdez.

Dux igit̃ bela vocat⁹ benym victor cũ triũpho ve
nit in ciuitat̃ albã. Ibiq; regali diademate iun
gẽtib⁹ eũ epis feliciter ẽ coronat⁹. Tenuit autez
regnũ pacifice sine molestatione hostiũ ⁊ qsiuit
bona gẽti sue. Int cetera siquidẽ peritie sue ar/
gumẽta fecit fabricari nũmos magne monete ex
purissimo argẽto: ⁊ pciũ rex venaliũ ꝑm certam

quantitatē: iusto moderamine discrete rōnis cōstituit. Nō. n. permittebat mercatores ⁊ nūmularios per detestabilē auaricie voraginē simplicibus ⁊ rusticis supfluū lucrū cōgregare. Hec ē enīz causa que maxime solet populos pauptatis ⁊ inopie periculis obnoxiare: sed statutū preciū vnusquisqz vendebat ⁊ emebat sine iniuria ⁊ circūuentione. Iste etenim omnia fora die sabbati constituit, p vendendo ⁊ emendo. Bizātioſqz misit currere p districtū regni sui. Argenteos etiā denarios ut supra scriptū est cudere fecit: quoz quadraginta bizātius census erat: vnde ⁊ nunc denarij numero quadraginta aurum appellat: nō q sint aurei sed q tot denarij bizantiuz valere illo tpe videbant. Omnibus enim diebus vite sue in tota hungaria nō est mutata moneta. Multa etiā alia fecit sempiterna digna memoria. Omniuz. n. qui secuti fuerant salomonē regē vxores ⁊ filias ⁊ oia que habebāt integra ⁊ illesa fecit custodiri ut ad eū spōte reuerterent: ⁊ cū bonis suis i pace degerēt: vñ plurimi de illis facti fideles redierūt. Alleuiauit hic etiā affectu pietatis onus hūgaroz a debito seruitio: relaxans eis cōsuetas ⁊ antiquas exactiones. Qua, ppter hūgaria qz plurimū locupletata sup oēs circūadiacētes regiones caput extulit eas diuicijs vincens ⁊ gloria: tūc in ea paupes locupletabant ⁊ diuites gloriabant.

Hungari rursus in fide apostotare conati.

Misit etiā rex clemētissimus p totā hūgariā pcones ut de singulis villis vocarent duo seniores facundiam hñtes ad regis cōsiliū. Quo audito nō tm hi qui vocati fuerāt: sed etiā oēs rustici ⁊ serui cū vniuersa plebe hungarie venerūt ad regē in albā. Rex autē ⁊ epi cūctiqz, pceres videtes imensam multitudinē timuerūt ne forte irruerēt in cos: ⁊ intrātes ciuitatē obseruauerūt eā. Plebs autē cōstituit sibi ppositos quib⁹ pparauerūt orcistrā de lignis vñ ab hoib⁹ possent videri ⁊ audiri: ppositi vo miserūt ad regē ⁊ ad pceres nūcios dicētes. Cōcede nobis ritu patrū nroz in paganismo viuere. Epos lapidare: psbyteros exterminare: clericos strāgulare: decimatores suspēdere: ecclesias destruere: cāpanas confringere. His auditis cōtristat⁹ē rex ⁊ petiuit inducias dierū triū ad deliberādū sup negocio. Interi vo ppositi plebis imeminenti suggestu residētes pdicabāt nephāda carnia ptra fidē plebs aūt tota pgratulant affirmabat fiat fiat. Cū aūt tertia die respōsuz ex

pectarẽt: milites armati ex ꝓceptu regis irrueſt ſup eos ⁊ aliquos ex eis obtrũcauerũt: ꝓpoſitoſqꝫ coꝛ ab altis ꝯcipitãdo ꝓtriuerũt reliquos aũt ligatos duris ⁊berib⁹ flagellauerũt: ⁊ ſic occidẽdo ligãdo flagellãdo ſeditionẽ coꝛ milites vix edomuerũt. ¶Poſtqꝫ enĩ ſcũs rex ſtephan⁹ puerꝛit hũgariã ad xpm bis ad paganiſmuꝫ verſa ẽ: ſemel tpe regis andꝛee: ſecũdo tpe regis Bele ſicut nũc ſcriptũ eſt. ¶Piſſimus aũt rex Bela completo regni ſui anno tertio: in demes regali allodio coꝛruẽte ſolio cõfractus coꝛpe irremedialiter cepit egrotare: duxerũtqꝫ eũ ſeminecẽ ad riuulũ kaniſa ,ꝓpter qual dã regni neceſſitates: ⁊ ibi migrauit a ſeculo: ſepultus eſt aũt in monaſterio ſcĩ ſaluatoꝛis qd ipſe ꝓſtruxerat in loco qui dicit zewkzard. Hic enĩ Bela erat calu⁹ ⁊ in coloꝛe bꝛun⁹: ,ꝓpterea ſuũ monaſteriũ ad ſuã diſpoſitionẽ zewkzard appellauit.

De aduẽtu impatoꝛis cũ rege ſalomone genero ſuo.

REx autem ſalomon audiens moꝛtem Bele regis: acceſſit ad ſocerum ſuum Imperatoꝛem theutonicoꝛũ Rogauitqꝫ eum ut regnum hungarie ſibi reſtitueret Cuius pꝛecibus imperatoꝛ libenter acquieuit: ⁊ cum illo nobili romane artis exercitu ⁊ illuſtri cetu imperialis glozie Salomonem in hungariam reduxit. Interim geyſa filius regis Bele ſicut erat pꝛudẽs ⁊ circũſpectus cũ duobus fratribus ſuis adoleſcẽtibus aſſũpſit ſe ſeoꝛſuꝫ in partes ¶Polonie nõ eniꝫ poterat impetũ Salomonis ⁊ theutonicoꝛ tũc ſuſtinere Rex itaqꝫ ſalomon cũ imperatoꝛe ſine difficultate intrauit in hũgariã rege oꝛbatã: ⁊ ſecurus venit in ciuitatẽ regiã albã: ibiqꝫ ab omni clero ⁊ populo toci⁹ hũgarie honoꝛificentiſſime ſuſcepꝛ⁹ eſt Concionatus eſt aũt impatoꝛ ad vniuerſum cetuꝫ hũgaroꝛ pꝛo genero ſuo rege Salomone: pacẽqꝫ inter eos reformatã iuriſiuꝛandi religione interpoſita confirmauit. Regem autẽ Salomonem in paterno ſolio glozioſe cozonatũ: cum aſſenſu ⁊ acclamatione totius hungarie ſedere fecit. Ipſe vero imperatoꝛ diuite gaza hungarie a rege ſalomone largiſſime remuneratus: ,ꝓſpere redijt ad ,ꝓpꝛia. Statiꝫ aũt ut impatoꝛ diſceſſit Geyſa illinc quo ſe caute contulerat in hungariã acceſſit. Rex autem Salomon tanquam nouus ⁊ non expertus ⁊ nedum in regno roboꝛatus: timens ne forte Geyſa cum exercitu polonico ſuper eum irrueꝛet: pauliſper retroceſſit cũ ſuis: ⁊ ĩ caſtro moſon munitiſſimo tuta ſtatiõe reſedit. ¶Porro epi ⁊ alij viri religioſi iſtãter ſatagebãt

inter eos pacē cōponere: maxime aūt desideri⁹ ep̄us delinitiuis amonitionib⁹ ⁊ dulcib⁹ allocutionib⁹ suis mitigauit animū geyse ducis: ut salomoni q̄zuis iuniori regnū cuz pace redderet: ⁊ ipse ducatū quē pater ei⁹ pri⁹ habuerat pacifice teneret. Cui⁹ salubri/bus ꝑsuasiōib⁹ geysa deposito rancore paruit. In festo aūt scōrū fabiani ⁊ sebastiani martyꝝ rex salomō ⁊ geysa dux corā hūgaria in gewr pacē firmauerūt. Deīde festū dn̄ice resurrectiōis ambo sil' cū plena curia quinqz ecclesijs celebrauerūt: vbi rex salomon ipso die pasce assistētib⁹ regni ꝓcerib⁹ ꝑ man⁹ geyse ducis hono/rabiliter ē coronat⁹: ⁊ in regiā bti petri prīcipis apl'oꝝ basilicam ad audiēdā missaz gloriose deduct⁹. Uniuersa ergo cōgregatio hūgaroꝝ vidētes pacē regis ⁊ ducis: ⁊ mutuā inter eos dilectio/nē laudauerūt deū pacis amatorē: ⁊ facta est leticia magna in po pulo. Nocte aūt secuta ꝓnosticū future discordie ⁊ turbationis ꝓuenit. Totā.n. eccl'iaz illā ⁊ oīa palacia ceteraqz edificia ei ap/pēdentia flāma corripuit ⁊ vniuersa vastante incēdio corruerūt. Accepit aūt oēs timor p̄ nimia ꝯcussione flāmarū stridētiū ⁊ ter ribili furore cāpanarū ex turrib⁹ ruentiū: nec sciebat quisqz quo se diuerteret. Rex ⁊ dux vehemēti stupore attoniti ⁊ suspitione mali doli ꝑterriti: quātoti⁹ in diuersa se trāstulerūt. Mane autē facto ꝑ fideles nūcios ⁊ in veritate reꝝ cognouerūt: qꝛ nihil ma li ex vtraqz ꝑte ꝑniciosa fraude fuerat excogitatū: sed forte īopi natū euenerat īcēdiū: rex ⁊ dux cū bona pace iteꝝ ꝯueniūt. Mi sit itaqz rex Zolomerus dalmacie qui sorori⁹ geyse erat nuncios ad regē salomonē ⁊ ducē geysaz: ⁊ rogauit eos ut ꝓpria persona eoꝝ cōtra aduersarios suos. s. corintheos ipsū adiuuarēt qui tūc marchiā dalmacie occupauerāt. Rex igit̄ ⁊ dux collecto exercitu iuerūt in dalmaciā: ⁊ ablatā sibi restituerūt integre. Regi igitur duciqz dona regalia ac p̄ciosa palatia aurū ⁊ argentū multū do/nauit. In reuersione aūt eoꝝ Atha palatin⁹ rogauit regē ⁊ ducē ut in cōstructione monasterij sui qđ in honore sci Jacobi edifica uerat in zelyz interessent qđ ⁊ factū est:

Quod rex salomon ⁊ dauid frater ei⁹ liberos nō habuerūt.

Rex aūt salomō ⁊ dauid frater ei⁹ liberos nūq̄z habue rūt: ⁊ in ipsis semē regis andree defecit: qđ ideo diui/nit⁹ factū eē credim⁹. Quia qn̄ andreas primo in hū/gariā reuersus ē cū leuēte fr̄e suo: ꝓpter hoc ꝙ ip̄e re gnū posset obtinere: ꝑmisit vatā ꝓphanū ⁊ alios pessi

mos scñ gerardũ ⁊ mltos xpianos ĩterficere. Dux aũt geysa genuit colomanũ ⁊ almũ ac filias. Viguit aũt tranquilla pax inter regem ⁊ ducẽ circiter annos tredecim. Interim aũt boheimi sup bia inflati irrũperũt versus vrbem Trenchen: ⁊ magnã p̃dã hominũ ⁊ ceteroꝝ aialiũ rapiẽtes abduxerũt. Rex aũt ⁊ dux ꝑ magna iniuria hoc reputãtes: cũ suis exercitib⁹ boheimiã inuaserũt ⁊ boheimis ad cõflictũ venire nõ audentib⁹: hũgari fere totã boheimiã igne ⁊ gladio vastauerunt. Ibi bator opus martini filius quẽdã boheimũ instar gygantine magnitudinis corp⁹ habentẽ in certamine singulari viriliter ꝓstrauit: ꝓpter memorabile factuz semp postmodũ apud regẽ ⁊ oẽs optimates hũgarie gl̃iosus emicuit. Rex itaqz ⁊ dux iniuriam suorum super boheimos grauiter vindicãtes: cum maxima preda captiuoꝝ boheimoꝝ i hungariã gaudentes sunt reuersi.

De irruptione cunoꝝ in hungariã. Et de bello regis salomonis ⁊ ducum Geysẽ ac Ladislai cum eisdem

POst hec aũt pagani a superiori parte porte meses ruptis indaginib⁹ irruperũt in hũgariã: totãqz ꝓuinciã Nyr vsqz ad ciuitatẽ byhor crudeliter depdãtes infinitã multitudinẽ viroꝝ ac mulierũ: ceteroꝝq aialiũ secũ trahẽtes p̃ amnẽ lapus ⁊ fluẽta zamus inopinabiliter trãseũtes remeabãt. Rex igit salomon ⁊ dux geysa cũ fratre suo ladislao: collecto exercitu festinãtissime accelerauerũt p̃ portã meses trãseũtes priusqz cuni mõtes trãscẽderẽt in vrbẽ debuka: pene p̃ totã septimanã ibi aduẽtũ paganoꝝ expectarũt. Quidã aũt ō speculatorib⁹ noie fanciska qui erat ō nouo castro certificauit regẽ ⁊ duces q̃ quita feria exercit⁹ cunoꝝ appropinquaret. Rex aũt ⁊ duces cũ exercitu equitauerũt illuc vsqz ꝓperantes: ⁊ in oocte illa descẽderũt ꝓpe cunos. Surgentes aũt somno diluculo sexta feria oẽs eucharistie cõmunioe seip̃os muniuerũt ⁊ ordinatis agminib⁹ suis ad ꝓfligẽdũ contra paganos ꝓcesserũt. Qō cũ vidisset princeps milicie paganoꝝ noie Osul qui fuit seruiẽs gyule ducis cunoꝝ: sicut erat plurimũ iflat⁹ supbia ac nimiũ de se p̃sumẽs inquit suis: vadãt iuuenes sup inhermes vngaros ⁊ cũ eis ludi simile bellũ cõmittãt. Nullos enĩ credebat esse qui cũ eis cõgredi auderent. Procedẽtes aũt pagani cõtra hungaros: viderũt terribilia eoꝝ agmia: ⁊ ꝓpropere renũcianerũt osul principi suo. Qui coadunato cõducto exercitu cunoꝝ: festinãter

collegit se in supcililiũ montis altissimi: putans hoc sibi fieri pro
maxio tutamẽto. Est.n. ascẽsus grauissim⁹ mõtis illi⁹ qui ab icol
vocat kyrieleys. Cõgregat⁹ ẽ aũt vniuersus exercit⁹ hũgaroꝝ ad
radicẽ mõtis eiusdẽ. Milites eni reges salomõis oẽs piter gesta
bãt vexilla sua facta de syndone. Pagani aũt i cacumie mõtis iã
collocati fuerãt: ex quib⁹ fortiores ⁊ audaciores sagittarij descẽ/
derũt i mediũ deuexi mõtis ut hũgaros ab ascẽsu mõtis ꝓcul ar
cerẽt. Ceperũt itaqꝫ tẽpestuosis ymbrib⁹ dẽsissimarũ sagittarũ in
turmas legionũ regis ⁊ ducis deseuire. Quidã aũt icliti milites
hũgaroꝝ irruerũt sup illos sagittarios: ⁊ q̃ꝫplures ex eis i latere
eiusdẽ mõtis occiderũt: ⁊ valde pauci equos suos arcub⁹ suis v/
berãdo vrgẽtes vix ad socios ascẽdere potuerũt. Rex aũt salomõ
acerrime aĩositatis audacia fremebũd⁹: ꝑ grauissimũ ascẽsuꝫ cuꝫ
agmĩe suo q̃i reptãdo ad paganos ascẽdit: qui sup eũ dẽsissimos
sagittaꝝ imbres effũdebãt. Dux aũt geysa sicut erat sp ꝓuid⁹ per
leuiorẽ ascẽsuꝫ ascẽdẽs: sagittis irruit sup cunos: cui⁹ frat ladisla⁹
q̃tuor ex fortissimis paganoꝝ primo ĩpetu interfecit: ⁊ a quĩto eo
rũ sagitta grauiter ẽ vulnerat⁹ codẽ mox ibidẽ interfecto. Post/
modũ diuina miſatiõe a vulnere illo cito ẽ sanat⁹. Pagani ergo
atrocissima mortis illatiõe ab hũgaris coartati miserabilit fugie
bãt: quos hũgari celeri⁹ ꝑsequẽtes: acutissimos gladios suos siti
bũdos i sanguĩb⁹ cunoꝝ inebriauerũt. Capita quippe cumanoꝝ
nouiter rasa tãq̃ꝫ cucurbitas ad maturitatẽ nõdũ bñ ꝑductas gla
dioꝝ ictib⁹ disciderũt. Uidit deniqꝫ btissim⁹ ladisla⁹ dux vnũ pa
ganoꝝ qui sup dorsũ equi sui ducebat vnã puellã hũgarã specio
saꝫ: scũs ergo ladisla⁹ putãs illã eẽ filiã epi Waradiẽs: ⁊ q̃ꝫuis eẽt
grauiter vulnerat⁹: tñ illũ celerrime ꝑsecut⁹ est sup equũ illũ quẽ
zug noĩabat. Cuꝫ aũt attingeret ut eũ lãcearet: mĩme poterat: qꝛ
nec equ⁹ ei⁹ celeri⁹ currebat: nec equ⁹ illi⁹ aliquãtulũ remanebat:
sed q̃i brachiũ hoĩs erat inter lanceã ⁊ dorsũ ei⁹. Clamauit itaqꝫ
scũs dux ladisla⁹ ad puellã ⁊ dixit: soror speciosa accipe cunũ i ci
gulo ⁊ iacta te i terrã: qđ ⁊ fecit. Cũqꝫ btũs ladisla⁹ dux ꝓcul illũ
lãceasset i terra iacẽtẽ voluit eũ interficere: quẽ puella valde ro/
ganit ne eũ interficeret sꝫ ut dimitteret: vñ in hoc notat ꝙ fides
i mulierib⁹ nõ sit: qꝛ forte amore stupri illũ liberare voluit. Scũs
aũt dux cũ eo diu luctãdo ⁊ abscisso neruo illũ interfecit: sed illa
filia epi nõ fuit. Rex igit ⁊ gloriosi duces fere oĩb⁹ paganis inter
fectis: ⁊ oĩb⁹ xp̃ianis a captiuitate liberatis vna cũ felice embola

totius hungarie cū triūpho victorie gaudētes redierūt. Facta ē igit leticia magna in tota hungaria ⁊ hymnis ⁊ cōfessionibus benedicebāt deū qui dedit eis victoriam.

De irruptione byssenorūz in hungariā. Et de obsidione albe bulgarice p regē ⁊ duces ⁊ de captione eiusdē.

Actū ē aūt tertio anno post aduētū cunox: bisseni per albā bulgaricā venientes trāsnatauerūt flumen Zaua i campū bazias: ⁊ nō modicā gētē captiuox ⁊ pdarū diripientes i suā terrā abduxerūt. Rex aūt ⁊ dux iposuert crimē traditiōis albe bulgarice: eo q̄ p pace defrauda/ta volūtarie pmisisset latrūculos bessox depdari hūgariā. Collectis itaqz exercitib⁹ puenerūt i zalankemen: vbi pslio deliberantes decreuerūt albā traditricē obsideri oportere ⁊ expugnari: inde castra mouētes descēderūt circa flumē zaua i directo nandorfeywar. Exijt aūt edictū a rege ⁊ duce ut vniuersus exercit⁹ hungarox q̄ntoci⁹ trāsiret fluuiū zauā i bulgariā. Greci aūt ⁊ bulgari nauigātes i celonib⁹ suis: p ingenia sufflabāt ignes sulphureos i naues hūgarox: ⁊ eas i ipis aquis icēdebāt. Victi sūt aūt igniuomi greci ab hūgaris p multitudīe nauiū qb⁹ flumē opuerāt. Fugientib⁹ aūt grecis ac bulgaris: trāsierūt hūgari ⁊ terminos bulgarox occupauerūt. Rex aūt ⁊ dux scda feria trāsierūt zauā: ⁊ mane facto ordinauerūt acies suas: ⁊ plenis manipulis suis vniuersaliter p turmas suas insertis vmbonib⁹ obsederūt ciuitatē. Greci igit ⁊ bulgari timētes ex obsidiōe piculū sibi iminere: rogauerūt bissenos p clādestinos nūcios vt sine pauore venirēt i adiutoriū ipsorū: eo q̄ nec rex nec dux ciuitatem eox obsediſſet: sed tm̄ comes Aid cū bachiēsibus militib⁹ eos inuasisset. Bessi ergo fraudulētib⁹ verbis eox seducti festināter venerūt i adiutoriū iporū ⁊ cupiditate pde allecti cui⁹de comite Aid deuicto sperabant se eē pticipes: irruerūt sup agmia soproniēsiū: quox rector erat comes Jan noīe. Hic aūt insult⁹ bessox viriliter ⁊ fortiter cū soproniēsib⁹ supauit: plurimis eorū i ore gladij pstratis: residuis autē eorū in captiuitatē subactis: princeps bissenorū noīe kazar cum pauciſſimis fugiēdo man⁹ hungarorū vix euasit. Rex igit ⁊ dux eidē militi Jan munera regalia pdignasqz grates liberalitate regia ptulerūt: eo q̄ ipse multa milia bissenorū tāqz lapis lumpidiſſimus vasa fictilia ptriuisset priusqz rex ⁊ dux cū exercitu suo de gētaculis capita leuassent. Regi aūt ⁊ ducib⁹ geysa ⁊ ladislao su/

per rupem que eidem ciuitati ꝓxima est residentib⁹: ceperũt hũ
gari ꝑtare captos bissenos ⁊ capita interfectorũ ac equos ⁊ su/
pellectilia: que in quarta feria a mane vsq; ad inclinationẽ meri
diei plene ꝑficere nõ potuerũt. Hoc aũt ideo factũ est ut greci ⁊
bulgari qui obsidebant videtes bissenos in quib⁹ sperabãt tam
crudeliter ab vngaris obtrũcatos: timerẽt: ⁊ seipsos cũ ciui/
tate regi ⁊ ducib⁹ ꝓtraderẽt. Mane rex ⁊ duces ad expugnandũ
ciuitatẽ ꝓueniẽtiora loca ꝓspiciẽtes: ꝓceperũt carpẽtarijs ut ibi
turres ligneas octo: altitudiné muroꝝ duplo superãtes fabrica/
rẽt: vnde milites in mediũ ciuitatis lapides ⁊ sagittas sup hostes
iacularẽt. Inter turres vo totidẽ tormẽta ad destruendũ muros
erexerũt: longos etiã pluteos ad defendẽdos introit⁹ turriũ: ce/
teraq; instrumẽta bellica cõposuerũt. In quibusdam itaq; locis
destruxerũt muros ei⁹ vsq; ad fundamẽtũ: ꝛ ciuitatẽ ipsaz cape/
re nõ poterãt: q; eã intrinsecus fortissimi bellatores defendebãt
Obsederũt itaq; ciuitatẽ duob⁹ mensib⁹ infra quos sepius con/
gressi sunt cũ saracenis de ciuitate egrediẽtib⁹: ⁊ ex eis alios oc/
ciderũt alios aũt fugauerũt. Post hec tres saraceni fortissimi et
audacissimi de vrbe ꝓsiliũt iaculis lanceis ⁊ sagittis durã plagaz
hungaris ꝓpugnãtes. Salomon aũt balistari⁹ regis vnuz illorum
ictu baliste fulminauit: cui⁹ cadauer hũgari nitebant rapere: soci
vo ei⁹de ꝑdictis acriter dimicãtes defenderũt. Rex aũt ⁊ dux vi
dentes eoꝝ cõflictũ circũstãtib⁹ aiũt militib⁹: vtinã sanguis ⁊ cor
machabeoꝝ efferbesceret in militibus qui defensarẽt hungaros
ab his saracenis ꝓmunitione arcis audacter pugnãtib⁹ ut hũga/
ri cadauer: saraceni raperẽt. Hoc audito Opus: georgi⁹: ⁊ boris
milites bellicosi ꝓcitato impetu in modũ fulguris irruerũt sup illos. Quos quidez opus nimiũ audacter psequẽs vsq; ad vrbis
portas fugauit: pugnatores iactabãt lapides ⁊ sagittas de ꝓpu/
gnaculis ciuitatis: opus tñ sine lesione rediit. Interea aũt geor/
gi⁹ ⁊ boris exhortati sũt hũgaros qui corp⁹ saracen rapuerũt ⁊ in
turpitudiné ꝓiecerũt. In tertio vo mẽse obsidionis q̃dã puella
hũgarica oli illuc ꝓ captiuitatẽ abducta: in q̃rta feria ciuitatẽ suc
cẽdit. Flabat aũt subsolan⁹ vehemẽtissime: cunctaq; edificia oc/
cupauerũt incendia. Exercit⁹ itaq; hungaroꝝ irruit in ciuitatez
ea parte q̃ muri eius ꝓ tormẽta iaz corruerãt: ⁊ grecos: saracenos
atq; bulgaros crudeliter trucidarũt: qui aũt residui fuerãt cũ ni
cota duce eoꝝ fugerũt i arcẽ. Hũgari ergo capta ciuitate sequẽ/

ti die postq̃z ignis resederat: vidẽtes scrobes grecoꝝ: descenden
tes tulerũt exinde aurũ multũ ⁊ argentũ: lapides p̃ciosos: gẽmas
qz p̃lucidas: ⁊ thesauꝝ fere inestimabilẽ. in cui⁹ partitiõe orta ẽ di
scordia inter regẽ ⁊ ducẽ: nullusqz fuit ex hũgaris qui ibi locuple
tatus nõ fuisset. Porro in arce reclusi rogauerũt regẽ ⁊ duces ut
eis vitã ⁊ libertatẽ donarẽt: arcẽ ⁊ vniuersa sibi vẽdicarẽt. Ma/
nib⁹ itaqz regis ⁊ ducũ ĩ fidei pign⁹ extẽsis qd̃ eos ampli⁹ nõ lede
rẽt oẽs qui ĩ arce erãt descẽderũt. At dux nicota portãs argenteã
iconã scĩssime genitricis dei sp̃ v̄ginis marie cũ magna mlt̃itudĩe
ppl̃i veniẽs in ptãtez ducis geyse se ꝯtulit. Sciebat enĩ geysã du
cẽ deuotũ deo: ⁊ captiuos seu afflicos misicordie visceribꝰ refo/
uẽtẽ. Ad man⁹ aũt regis salomõis pauci venerũt: qꝛ nouerãt ĩpm
cẽ austeꝝ ⁊ pessimis ꝯsilijs vid comitis ĩ oĩb⁹ auscultãtẽ: qui vid
deo ⁊ hoĩb⁹ detestabilis erat. Cũqz vidisset rex pl̃es ad ducẽ ex il
lis ꝯfugisse: paucos aũt ad se: plurimũ indignat⁹ ẽ. Cũ aũt reuersi
eẽnt cũ thesauro ĩestimabili: venerũt in villã Buzias ĩ p̃diũ: vid
volebatqz diuidere thesauꝝ ⁊ captiuos: ⁊ illos etiã qui ad fidẽ il
loꝝ venerãt de castro. Dux aũt regi ĩ hoc ꝯtradicẽs diuidere nõ
potuerũt. Hec ergo causa fuit maloꝝ ⁊ seminariũ discordie inter
eos. Preterea cũ thesauꝝ diuiderent: rex cũ ꝯsilio vid: ⁊ franck
cp̃i: ⁊ Radoan filij bugar: ⁊ ilia generi vid: ĩ q̃tuor p̃tes diuisit: de
ditqz q̃rtã p̃tẽ duci: vt de reliquis trib⁹ sibi vnã hẽret cũ militib⁹
scd̃am aũt vid: tertiã aũt Ilia: vnde dux valde molestat⁹ est.

De discordia regis salomõis ⁊ ducũ geyse ⁊ ladislai.

Interea imperator grecoꝝ audita liberalitate ducis
geyse misit ad eũ nũcios ad firmãdã pacẽ ⁊ amiciciã.
Dux aũt remisit ei oẽs captiuos ⁊ oẽs qui ab arce de
scẽderãt. ad regẽ aũt salomonẽ neq̃q̃z misit rex greco
rũ. vñ ex salomõ sup̃ geysã ducẽ inuidie facib⁹ magis
ac magis exarsit. Comes etiã vid p̃uicaciter ĩstigabat
regẽ ut ducẽ geysã expelleret: ⁊ ducatũ ei⁹ sibi vẽdicaret: ⁊ hoc fa
cile fieri dicebat: eoq̃ rex mlt̃o plures milites q̃z dux haberet. nec
differẽdũ ꝫ magis accelerãdũ esse suggerebat. seducebatqz regẽ
hoc ꝓuerbio. Qd̃ sicut duo gladij acuti ĩ eadẽ vagina ꝯtineri nõ
possent: sic nec vos ĩ eodẽ regno ꝯregnare potestis. Rex ergo ve
nenosis v̄bis comitis vid infect⁹: odiũ ⁊ rãcorẽ ꝯcepit. Exĩde ita/
qz q̃rebat oportũitatẽ aut capiẽdi ducẽ geysã p̃ ĩsidias aut debel
lãdi dissimlabat tñ rex ⁊ sil̃ata amicitia dimisit ducẽ abire ĩ ducatũ.

De dolositate regis bellilqz duobus ducū contra regē ⁊ de victorijs eorundem.

POst hec itaqz misit rex ad vtrūqz ducē: ut ambo sil' ad regē venirēt ⁊ cū exercitu sup nijs castrū grecoꝝ, pficiscerent. Rex eni dolose intēdebat eos pdere: ut si ambos īprouisos capere posset ō cetero secur⁹ fuisset. Duces aūt insidias regis pcipiētes sibi caute cōsuluerūt. Ladisla⁹ cū medietate exercit⁹ i partib⁹ nijr remānsit. Geysa vo cū rege, pfect⁹ est: nec ausi fūt quidqz molestie ei inferre: qz ladislaū in manu valida fratris vltorē fore nō dubitabāt. Interea viri de nijs multū in auro ⁊ argēto ⁊ pciosis pallijs regi ⁊ duci habūdanter obtulerūt. deinde reuertētes ab vrbe kene rex ⁊ dux ab inuicē sūt diuisi. Ladisla⁹ aūt psilio fratris sui de ciuitate Byhor iuit in ruscią q̄rere auxiliū amicoꝝ suoꝝ vt ptra machinamēta regis sese premuniret. Jam eni oībus innotuerat iniuria et discordia regis ⁊ ducū. Post hec collectis exercitib⁹: nūcijs frequēter missis: tādē rex ⁊ dux venerūt strigonū. ibiqz ex pducto vtriqz eoꝝ tantū cū octo hoībus inter ēpos ⁊ principes nauigauerūt in insulā ciuitati pximā ad colloquēdū. vbi diu semetipsos incusantes ⁊ excusantes: tandē roborato federe pacis: Geysa redijt in ducatū. Rex aūt venit in albā. Post hec misit rex ad geysam ducem vid deo detestabilē: ⁊ ernei mānsuetū quos geysa fecit caute custodiri: p timore traditiōis vid. Misit etiā dux ad regē: ēpum waradiēsi: ⁊ nequā vatha. quos ⁊ rex fecit sil'r custodiri. Rex aūt de villa megyer iuit versus flumē rapcha ī cursū triū ducū theutonicorū quos in auxiliū sibi ptra ducē geysā expectabat. Quia vo dux

nec fratrē suū p̄sentē habebat nec amicoꝝ auxiliū: misit vid ⁊ er/
nei ad regē data trauga a festo scī Martini vsqꝫ ad festū scī geor
gij. quo audito rex remisit vathā ⁊ ep̄m waradieñ. Porro eo tp̄e
rex natale celebrauit ī loco qui dicit̄ geminū castellū. deinde ve/
nit zalā vbi marcharth dux theutonicoꝝ ⁊ vid instigauerūt regē
ut ducē debellaret. Suggerebat enī vid regi hoc ⁊ huiuscemodi
Ecce nūc facile potes ⁊ indubitāter ducē deuincere. qꝛ destitut⁹
ē oī auxilio: ⁊ si distuleris eū aggredi vsqꝫ ad datas inducias erit
spes euadēdi. Cūqꝫ rex salomō venisset ad zegzard: ⁊ castrame/
tat⁹ eēt sup̄ locū kestelci: venit audire vesperas in monasterio scī
saluatoris. post vesp̄as v̄o ī monasterio: vid ⁊ alij ꝯsuluerūt regi
dicētes. Dñe: noueris ꝙ ladisla⁹ in rusciā iuit ⁊ lāpertus in polo
niā ꝯducere exercitū fratri eoꝝ duci geyse. sepe ꝯsuluimus tibi ⁊
nūc veniam⁹ sup̄ ducē qui venat̄ in ingwā: noctis ī silētio impetū
faciam⁹ sup̄ eū: capiam⁹ eū ⁊ oculos ei⁹ eruam⁹: ⁊ cū ladisla⁹ ⁊ lam
pert⁹ venerint vl' exercitū secū duxerint ꝯtra nos stare nō possint
Et cū hec audierint etiā regnū intrare nō audebūt. ⁊ potestis fa/
cere: qꝛ oēs ꝯsiliarij sui tibi fideles sūt: ⁊ ducatū mihi dabis et ita
ꝯfirmabis coronā tuā. Rex aūt hoc audito promisit se cogitatuꝝ
vsqꝫ ad matutinas: ⁊ placuit ꝯsiliū añ ocl'os ei⁹. Abbas aūt eius/
dē loci noīe villerin⁹ latin⁹ qui erat in abscōdito loco clausus q̄si
deū p̄cans in monasterio audiuit cōsiliū qd̄ factū est. Qui statim
nūciū misit ad ducē ⁊ lr̄as vt sibi de rege caueret. Cū aūt nūci⁹ ad
ducē venisset: erāt ibi iniqui ꝯsiliarij ⁊ ipsius ducis traditores pe
trud scꝫ zounuk ⁊ bykas: q̄ dixerunt. Dñe dux ne timeas: quoniā
abbas ebriosus est et in ebrietate sua ad vos nūciū misit ⁊ nescit
quid loquat̄. Hoc aūt dicebāt: qꝛ volebāt tradere ducem in ma/
nus salomonis. Dux aūt in illis ꝯfidens ibidē scꝫ in ingwam ve/
nabatur. sed fratrē suū ladislaū misit in bohemiā: quia iam tūc re
uersus erat de ruscia sine subsidio vt rogaret Othonē ducē bo/
hemoꝝ ut ipsis ī necessitate positis auxiliaret̄. In eodē mane qñ
rex se cogitatuꝝ statuerat: cū venisset ad matutinas. Abas idem
abscōdit se in manasterio ut audiret ꝯsiliū: eo ꝙ fidelis erat duci
qꝛ filius fundatoris eccl'ie sue fuerat. Cantatis igit̄ matutinis cū
oēs exiuissent: rex ⁊ vid ibidē remanserūt ⁊ tale ꝯsiliū statuerunt
sicut vid regi facere laudauerat. Hoc aūt p̄dict⁹ abbas audierat
monachalēqꝫ statim deponēs habitū ⁊ laicalē induens: gladiūqꝫ
accingēs ascēdit equū: ⁊ venit citissima ad ducē quē mane dormi/

entē īuenit ⁊ excitauit eū dicēs. Fuge dux ⁊ si nō fugeris statim mi
lites salomōis ad capiēdū te ap,ppinq̄nt. Duz v̄o collecto exerci
tu suo voluit citissime ire ī ꝑtes bohemie ꝓ frē suo ladislao: ꝫ rex
obuiā ei veniebat. Regebat aūt vid sic regē sicut mgr̄ discipulū:
eratqz sibi de iure sine oī iure subdit⁹. qd̄ cauēdū ē oīb⁹ hoīb⁹: ꝫ
maxime regib⁹ lactatusqz pessimo vid ꝑfidi ꝯsilio mouit exercitū
sup ducē. Dux v̄o cū exercitu suo obuiauit regi ī kemey. Princi
pes aūt ducis īmo traditores: miserūt clāculo nūcios ad regē di/
cētes. Qd̄ si rex eos ī dignitatib⁹ teneret ⁊ in gr̄az suscipet: ipsi in
bello relicto duce ad regē ꝯfluerēt. Rex aūt certificauit eos sup
hoc p̄stito iuramēto: et secur⁹ tūc trāsiuit tysciā glaciatā sup ducē.
Cūqz appropinq̄ssēt ad p̄liū: rex apud eccl̄iaz filij nog armauit se
⁊ coadunauit agmina sua ad dimicādū: ⁊ īpetū fecit sup ducez: ac
ducē auxilio suoꝝ fraudulēter d̄stitutū supauit. Princeps aūt ge
yse petrud ⁊ bykas ī ipo p̄lio cū trib⁹ agminib⁹ castroꝝ verterūt se
ad salomonē sicut sibi ꝓmiserāt. Dux v̄o geysa q̄zuis maxima ꝑte
exercit⁹ sui eēt destitut⁹: nō tn̄ abhorruit vno tm̄ agmine stipatus
ꝯtra triginta salomonis agmina seuissimū p̄liū cōmittere. Tradi/
tores aūt fugiētes leuabāt clipeos suos in signū qd̄ regi dederāt
quēadmodū iudas traditor qui dederat signuz: ne milites regis
eos ꝑsequerēt. Exercit⁹ aūt regis ignar⁹ ꝓditiōis signi: ⁊ vidētes
agmina ducis fugere: ꝑsecut⁹ ē ea vsqz ad interēptiōez: ita ꝙ vix
paucissimi ex illis traditorib⁹ mortē euaserūt: ⁊ vtinā ex eis null⁹
euasisset: qui dn̄m suū bn̄factorē sceleratissime tradiderūt. Oīb⁹
aūt militib⁹ suis ꝑeuntib⁹ declinauit dux a bello: trāsiuitqz tysciā
in chotoyd ⁊ Georgiū nigrū capellanū suū ad fratrē suū ladislaū
transmisit ut q̄zciti⁹ posset ad eū festinaret. Iuancā v̄o clericū suū
lr̄atū misit ad lāpertū. Cūqz geysa equitasset vsqz vaciā: obuia/
uit fr̄i suo ladislao ⁊ othoni duci sororio eoꝝ cū auxilio valido ve
niētib⁹. Cūqz dux geysa vidisset frēz suū ladislaū p̄ nimio dolore
flebat: qr bonos ⁊ fideles suos amisisset ⁊ de traditorib⁹ ꝯq̄rebat
Ladisla⁹ aūt aīo fortis frēz suū ꝯfortabat ne fleret: ꝫ poti⁹ oīpotē
tis dei clemētiā exoraret: vt victorē victis subiugaret: quēadmo
dū forma belloꝝ ē. Rex autē ⁊ dux an̄ q̄dragesimā pugnauerāt in
kemey q̄rta feria p⁹ dn̄icā q̄ cātat. Exurge. In hoc āt bello Op⁹
fili⁹ martini de genere vecellini miles gl̄iosus: militē ducis noīe
petrū audacissimū sup equū submirteū: ceterosqz p̄cedētē radiā/
te lorica ⁊ deaurata galea ꝑspicuū atqz ad ꝯflictū milites ꝓuocā/
tē: singulari certamine supauit. Nā de agmine salomōis ad p̄di/

ctũ militẽ solus op⁹ sup giluũ equũ in lorica cutullata euulsus: in modũ fulminis ictu lãcee rupta lorica petrũ ꝑ mediũ cor trãsfixit In eodẽ aũt bello tantã stragẽ crebris ictib⁹ gladij sui fecit op⁹ ꝙ ꝓ nimia r̃ciprocatiõe ictuũ dextra ei⁹ obriguerat ⁊ capulo gladij sui adheserat. Rex ãt salomõ ⁊ maxĩe theutonici mirabãt̃ de potẽtia ⁊ audacia opus in p̃lio. Rex igit̃ victoriaꝫ poti⁹ trãsiuit tysciã ꝯgelatã ĩ thoroyd: ⁊ descẽdit ĩ curia filij petri ibiqꝫ audiuit geysã obuiasse ladislao ⁊ othoni ducib⁹ cũ valida mltitudine pugnatorũ ad se veniẽtẽ. vid v̇o detestabilis vrgebat regẽ his v̇bis. Nouiter exercitũ ei⁹ ꝯfecim⁹: nobiliores occidim⁹: timorẽ ei ĩmisim⁹ ⁊ nũc ꝑuos ꝯgregauit: messores coadunauit: ⁊ eoꝝ agmine se stipauit. Nihil ergo de eis debem⁹ dubitare quin eos in momẽto deuorabim⁹. Bohemicũ v̇o agmẽ oĩb⁹ ꝯsodalib⁹ in eis acq̃escẽtib⁹ ego cũ bachiẽsib⁹ p̃mature mortis periculis afficiã. Erney aũt sꝑ pacis amator cũ hoc audiuit flebat. quẽ cũ salomõ vidisset flere dixit. Comes erney videt̃ mihi ꝙ tu fidelis sis duci: tantũmodo apud me simulat⁹ manes. Cui erney rñdit. Nequaq̃ dñe: sꝫ nollẽ ꝙ cũ fratrib⁹ tuis pugnares: ⁊ ut milites ĩterficerẽt se inuicẽ: filius patrẽ vl̃ pr̃ filiũ. Deinde vid comiti dixit Ernei. Tu laudas dño pugnare cũ fratrib⁹ ⁊ dicis: qꝛ falcatores ⁊ furcantes coadunasset vide qꝛ mille falcãtes qd̃ incidũt: decẽ milia furcatoꝝ ꝯgregare nõ potuerũt ⁊ absqꝫ deo numerare nõ valebũt. nobis aptũ ẽ ꝓ rege mori: ꝫ eẽt meli⁹ vt potiori vteremur ꝯsilio. Rex ergo ĩ v̇bis vyd ꝯfidẽs festinauit cũ exercitu suo: ⁊ in q̃rta feria descẽdit in rakus. ꝫ ⁊ duces Geysa Ladislaus: ⁊ Otho: ac tot⁹ exercit⁹ hũgaroꝝ qui erat cũ eis descẽderũt circa vaciã. Fuit aũt ibi magna silua: ⁊ nemo ĩ ea mãserat p̃ter vnũ heremitã noĩe vacꝫ scẽ vite: ex cui⁹ noĩe dux geysa illi ciuitati postea ibi ꝯstructe nomẽ ĩposuit. Cũ igit̃ exercit⁹ p̃dict⁹ salomonẽ ꝯtra se expectaret: duces quodã mane ĩ equis causa ꝯsiliãdi stabãt in loco vbi mõ ẽ capella lapidea btĩ petri apl̃i: tractãtes q̃liter sint pugnaturi. ⁊ dũ ibi starẽt clara die vidit btũs ladisla⁹ visionẽ de celo: ⁊ ait ad geysã ducez fratrẽ suũ: vidisti aliq̃d: qui rñdit nihil. Tũc btũs ladisla⁹ subiũxit: dũ starem⁹ hic in ꝯsilio: ecce angelus dñi descẽdit de celo portãs coronã aureã ĩ manu sua ⁊ ĩpressit capiti tuo: vñ cert⁹ sũ ꝙ nobis victoria donabit̃. ⁊ salomõ exul fugiet debellat⁹ extra regnũ: regnũ v̇o ⁊ corona tibi tradet̃ a dño. Cui geysa ait: si dñs de⁹ fuerit nobiscũ ⁊ custodierit nos ab ĩimicis nostris ⁊ visio hec fuerit

adimpleta edificabo hic ī loco isto eccl̄iaz sacratissime v̄ginis ma
rie genitricis sue. Hoc dicto castra mouerūt: ⁊ descēderūt in allo
dio qd̄ dicit̄ zingota. Mons aūt quidā noīe moniorod interiace
bat exercitū. ⁊ lucescēte quīta feria volebāt p̄liari: ꝫ dēsissima ob
scuritas supueniētis nebule eos īpediuit. Nocte v̄o ī sequēti de/
xtrarios suos ꝑ habenas ī manib⁹ tenētes: ortū solis p̄stolabant̄.
In diluculo aūt sexte ferie rex ordinatis agminib⁹ suis equitauit
trāsuerticē mōtis moniorod: ⁊ p̄cepit salinarijs vt ī latere eiusdē
mōtis remanerēt: q̄ten⁹ hostes vidētes turmas illoꝝ: nō sarcinas
ꝫ ī p̄sidio ꝯstitutos eē putarēt. Vyd aūt dicebat: statim vt exerci/
tū nr̄m viderint fugiēt: ꝫ ⁊ duces sūmo mane suas acies ordinaue
rūt. Cūqz ladisla⁹ se armaret ī terrā se ꝓstrauit: ⁊ oīpotētis dei cle
mentiā postulauit: ⁊ btō Martino votū vouit: ut si dn̄s ei victo/
riā ꝯcederet ī eodē loco eccl̄iaz in honore btī Martini ꝯstrueret
qd̄ ⁊ factū ē. Et in medio siquidē Bihoriēsi agmine ladislao loca
to ex sinistra ꝑte: ottonē ex dextera ꝯstituerūt: geysā v̄o in nitriēsi
agmine ī medio collocauerūt: p̄terea ex vtraqz ꝑte ter tria agmi
na q̄ternatim ꝯnectēdo ꝯseruauerūt. Cūqz rex de mōte descēde/
ret: exercit⁹ geyse qui in inferiori loca erat videbat̄ elegātior cū/
ctis exercitib⁹ salomonis. Quo viso dixit erney ad comitē vyd:
mirū ē si agmina ista fugiāt a facie nr̄a: qꝛ danubiū post dorsū eo/
rū nō dimisissent: ꝫ puto ꝙ ip̄i ꝓposuerūt vincere siue mori. Dux
aūt ladisla⁹ añ exercitū suū sup arduū equū residēs gr̄a exhortā/
di suos ⁊ animādi in girū flexit habenas. Cunqz tetigisset vepr̄ē
lācea: q̄dā hermellina albissima miꝝ in modū lācee ei⁹ insedit: et
sup ip̄az discurrēdo in sinū ei⁹ vsqz deuenit. Cū aūt cōmissū eēt p̄
liū: comes vid ⁊ bachiēses in primo ictu a bohemis miserabiliter
sūt ꝓstrati. Ladisla⁹ aūt dux cōmutauerat signa sua cū vexillo du
cis geyse: ea intētiōe ꝙ salomō audati⁹ īuaderet illud agmē ī quo
signa geyse gestabant̄ putās eē agmē geyse quē nuper deuicerat.
Dux aūt ladisla⁹ affectabat custodire fratrē suū geysā ducē ab in
sultu salomōis: ⁊ iō p̄mos īpet⁹ belli ī se maluit experiri. rexitaqz
cū venisset ad agmē ladislai: ip̄o cognito timore ei⁹ ꝑterrit⁹: p̄ce/
pit signiferis declinare agmina sup agmina ducis geyse. Ladisla⁹
aūt vidēs regē ꝑ timore diuertisse a se: ip̄e prim⁹ oīuz irruit sup ag
mina regis: cūctiqz milites sui impetū fecerūt sup eū a tergo. Sz
ex aduerso geysa dux cū suis acriter inuasit eosdē. Milites aūt la
dislai: agmina sālomonis tāq̄z in cortinis retro respiciētia terribi

li tinnitu gladioꝝ sauciata ĩ morte cõcluserũt crudeli. Sz ex trãs/
uerso milites geyse pocula dire mortis eisdẽ ꝓpinarũt. Cedunt
theutonici: fugiũt latini: locũqz fuge nõ inueniũt: ⁊ cadũt añ hũ/
garos vt boues in macello. Rex aũt salomõ fere oĩbꝰ suis inter/
fectis aufugit. ⁊ in zigetfen danubiũ trãsiẽs cũ opus martini filio
venit tandẽ in moson ad matrẽ ⁊ vxorẽ: ꝑsecutusqz ẽ eũ ⁊ suos ex
ercitꝰ ducũ a mane vsqz ad vesperã: In ꝑfato nanqz ꝑlio nõ solũ
theutonici aut latini ceciderũt: sz maior ꝑs militie regni hũgarie
dicit corruisse. Duces aũt geysa ⁊ ladislaꝰ triũpho victorie diuini
tus sublimati: suꝑ cadauera interfectoꝝ deo ter laudes ꝓclama/
uerũt. Dux aũt ladislaꝰ sicut erat sꝑ eximie pietatis vidẽs tot mi
lia interfectoꝝ: q̃zuis inimici eiꝰ fuissent qui occisi erãt: tñ cõmota
sũt oĩa viscera eiꝰ suꝑ illos ⁊ fleuit eos amare: scindẽs sibi genas
⁊ capillos planctu mogno tãq̃z mater ĩ funere filioꝝ. Postea de
spolijs eoꝝ ꝯstructa est eccl̃ia de moniorod. Marcharth v̓o dux
theutonicoꝝ ⁊ Sẽtepolug dux bohemoꝝ capti sũt militibus suis
ĩterfectis ⁊ ĩpis grauiter vulneratis. Cunqz ladislaꝰ ꝑambularet
gemẽs ĩ cadauerib⁹ mortuoꝝ: vidẽs cadauera erney comitis: sta
tim de equo ꝓsilijt ⁊ ĩpm amplexatꝰ ẽ: cui flens dicebat Ernei co/
mes pacis amator: doleo suꝑ te q̃si suꝑ fratrẽ meũ: qꝛ cor tuũ ⁊ ꝯsi
liũ tuũ pace plenũ erat. Quẽ manu ꝓpria leuãs osculatꝰ ẽ eũ. pre
cepitqz militibꝰ suis ut eũ Bacie honorifice sepelirẽt. Cũqz idẽ
ladislaꝰ ex alia ꝑte ãbularet: vidit cadauer vid: ⁊ ait. Doleo suꝑ
morte tua q̃zuis nobis sꝑ inimicꝰ fuisses: vtinã vixisses ⁊ ꝯuersus
fuisses ⁊ pacẽ ĩter nos firmasses. Sz miror qꝛ de genere ducũ nõ
fuisti: cur ducatũ volebas. nec de ꝓpagine regũ: q̃re coronã opta
bas video nũc qꝛ cor qd̃ ad ducatũ anhelabat lancea ꝑforatũ ia/
cet: ⁊ caput qd̃ coronã optabat gladio scissũ est: ꝫ ⁊ ĩpm sepelire ꝑ
cepit. Milites ergo geyse ⁊ ladislai qui ĩ bello de ꝯsilio vid exor
to de morte fratrũ vl̃ filioꝝ amaritudine cõplexi fuerãt: statim de
equis descẽderũt: ⁊ pectꝰ cũ cultello scindẽtes ad oculos suos di
uerterũt: ⁊ terrã ĩ oculos eiꝰ ꝓijciẽtes dixerũt. Nũq̃z oculi tui re
bus ⁊ nobilitate saciati sũt: nũc aũt ocl̃os tuos ⁊ pectꝰ terra satiet
Dux aũt bohemoꝝ otho q̃ aĩaz suã ꝓ eis posuerat copiose remu
neratꝰ repatriauit. Cunqz salomon venisset ad moson vidẽs ma
ter eiꝰ fleuit suꝑ eũ sicut debet suꝑ vnicũ filiũ suũ qui tãtis bonis
a deo priuatꝰ fuerat ⁊ ĩcrepabat dicẽs. Fili charissime: nũq̃z ꝯsiliũ
meũ audisti: nec ꝯsiliũ erney nec ꝯsiliũ alioꝝ fideliũ tuoꝝ: ꝫ semꝑ

acq̄escebas ꝯsilio vid: ⁊ ecce destruxisti te ⁊ tuos: nōne sp̄ laudaui ⁊ dixi q̄ sufficit tibi corona hūgarie ⁊ ut dares ducatū ī pace frib⁹ tuis: nūc aūt vid dux eē nō potuit: nec tu āpli⁹ coronaberis. quo audito rex irat⁹ voluit mr̄ez suā in faciē p̄cutere. cui⁹ manū vxor sua retinuit: iā enī cognouerat rex salomō q̄ nō auxilieret̄ ei dn̄s ī bello: ⁊ ī eadē nocte collegit se festināter ī mosō ⁊ poson: q̄ castra iā p̄dē mūiuerat: mr̄ez quoqz ⁊ vxorē suā qn̄ ī p̄liū iuit illic r̄liq̄rat

Quomodo deuicto fugatoqz Salomone rege.
Rex Geysa primus extitit coronatus.

Porro duces Gaysa ⁊ Ladislaus cũ exercitu albam venerũt. Deinde castrũ porte Bobuch ⁊ albam: ⁊ alia castra fortissimoꝝ militũ presidio muniẽtes: dimissoqꝫ exercitu habitabãt in hungaria. Tũc geysa dux magnus cõpellentibus hungaris coronã regni suscepit. Post coronationeꝫ aũt veniens in locum vbi visio facta fuerat: cepit cuꝫ fratre suo Ladislao ꝓponere de loco fundamenti ecclesie ad honorẽ virginis matris fabricãde. Et dum ibi starẽt iuxta vaciã vbi nũc est ecclesia beati petri apostoli: apparuit eis ceruus habẽs cornua plena ardẽtibus candelis: cepitqꝫ fugere corã eis versus siluã: ⁊ in loco vbi nunc ẽ monasteriũ fixit pedes suos. Quẽ cũ milites sagitarẽt ꝓiecit se ĩ danubiũ: ⁊ eũ vltra nõ viderũt. Quo viso beat⁹ Ladislaus ait: vere nõ ceruus sed angelus dei erat: ⁊ dixit geysa rex. Dic mihi dilecte frater: quid fieri volũt oẽs candele ardẽtes in se ĩ cornib⁹ cerui Rñdit beatus Ladisla⁹. Nõ sũt cornua sed ale: nõ sunt candele ardẽtes: sed pẽne fulgẽtes: pedes v̄o fixit: qꝛ ibi locũ demõstrauit ut ecclesiã btẽ virgini nõ al's nisi hic edificari faceremus. Ut aũt loc⁹ prime visionis nõ sit sine edificio: a geysa rege ⁊ suis fratrib⁹ decretũ est: ut ibi capella in honore beati petri principis apl'oꝝ fundaret̃. Rex igit̃ geysa fundauit ecclesiã vaciensez: ⁊ dotauit eã predijs multis ⁊ possessionib⁹: nõ solũ eccl'iaꝫ illã: veruꝫ etiã Budensem. cui cõstituit tributũ de pesth ⁊ tres villas in simigio ac ornamẽta p̃ciosa. Eo tp̃e bisseni vnanimiter rogauerũt regẽ geysam ut si eos libertate donaret: ipsi insultus regis salomõis omnino coercerẽt: ita ꝙ nec auderet exire moson ⁊ poson ad tentãdã hũgariã. Rex aũt geysa se petitioni eoꝝ cõdescensurũ promisit: si ipsi hoc qđ ꝓmiserãt adimplerẽt. Bisseni itaqꝫ cũ principe eoꝝ zultan nomine equitauerũt super regem salomonẽ Rex aũt salomon marchionẽ theutonicoꝝ ꝓmissa pecunia in auxiliũ asciuit. Cũqꝫ obuiã ageret bissenis marchio videns horribiles aspectu ⁊ terribiles timuit: p̃sertim qꝛ subijt in mentez sibi q̃ꝫ miserabiliter perierãt ꝑ hũgaros: villerin⁹ ⁊ poth ⁊ marchard duces. Dixitqꝫ regi simulatorie ꝙ in quadragesimali tp̃e belluꝫ nõ cõmitteret. Sed si rex vellet ꝯfligeret: ⁊ si bisseni p̃ualerẽt tũc ipse indubitãter regi auxiliaret̃: ⁊ sic ascẽdit cum suo exercitu in montẽ bachy ⁊ inde ꝓspiciebat cõflictus p̃liantiũ. Cum aũt venissent ad cõflictũ. Bisseni fugerunt a facie salomonis sicut fluit

cera a facie ignis: ⁊ multis ex eis interfectis: alijs ĩ stagno fercen
submersis: pauci cũ zultan fugiẽdo euaserũt. Victis itaqꝫ bisse/
nis marchio pecuniã petiuit a salomone: cui ille nihil dedit: ipe
aũt minabat ei ꝙ cũ ante impatorẽ accusaret: qꝛ p̃ timore se ostẽ
dere nõ esset ausus vilissimis bissenis. Marchio itaqꝫ p̃dictus
nomine hermich iratꝰ voluit venire sup salomonẽ: sed timẽs im
peratorẽ: cessauit: ⁊ tristis reuersus est ad ꝓpria.

De aduẽtu impatoris in auxiliũ regis Salomonis.

Postea aũt rex salomõ metuẽs geysam regẽ ⁊ ipsiꝰ fra/
tres: cũ rebus ⁊ familia stiriam introiuit: ⁊ in claustro
Agmund matre ⁊ vxore derelictis ĩ moson est reuer
sus: volens collecto exercitu inuadere fratres suos.
Cũqꝫ de die in diẽ salomon deficeret: sed illoꝝ pro/
cessus reciperet felicia incremẽta: cõfusus ad cesarẽ direxit gres/
sus suos ut ei auxiliũ tribueret in hũgariã reuertẽdi: ⁊ licet pecu
niã dedisset affluẽter ꝓ militibꝰ solidandis: theutonici tñ ⁊ latini
cũ ipso ob metũ nõ venerũt hungaroꝝ. Rex aũt salomon cõque
rebat cesari de amissione regni dicẽs. Qd de regno suo violẽter
esset expulsus: ⁊ nõ tm̃ sibi sed magis imperio cesaris hec iniuria
esset illata: ⁊ dicebat tua quippe hungaria tuuꝫ regnũ in quo me
regem constituisti me regnãte optima queqꝫ regni illius tue ma/
iestati gratanter offerebant annuo censu: ⁊ ꝑm mandatum tuum
tibi seruiebat. Nũc aũt hec oĩa tibi denegant ab his qui impe/
rio tuo detrimẽta machinant: Qua ꝓpter venias in hũgariam ⁊
tuã vlciscaris iniuriã sup hostes tuos ⁊ regnũ tibi vẽdices. His
igit verbis impator motus cũ magno exercitu intrauit hũgariã.
Alimẽtũ v̓o ad vsum sui exercitꝰ abunde nauigio ferebat in da/
nubio. Cũqꝫ venisset impator ad flumen vag: salomon acceptis
tribus agminibus equitauit de sempte sup nitrã. Exeũtes autez
iuuenes confligebant secum: nunc his nunc illis fugientibus ⁊
diu sine vulnere certantibus. Opus miles electus ex militibus
sedens super dexterariũ suum irruit super portã ciuitatis ⁊ vnũ
de pugnãtibus fulminauit. Nitrienses vero de morte socij tui
turbati acriter ingemebant: ⁊ in opus iaculantes lanceas dextra
riũ eius interfecerũt. Ipse autez fortiter eis resistens illesus eua
sit. Inde ergo reuertentes theutonici narrabant imperatori au
daciam opus ⁊ incredibilẽ eius potentiaꝫ in prelio. Imperator
aũt accersito eo magnis euꝫ laudibus cõmendauit ⁊ verbis dul

cibus gratificauit. Quesiuitqz a salomone: si apud geysam et Ladislaū essent multi tam boni milites. Salomon autez intendens laudare hūgaros: impremeditate respondit: multi sunt inquiēs etiā multo meliores. Cui impator: si ita est inquit talib⁹ militib⁹ repugnātib⁹nō recupabis regnū. Rex aūt geysa audiēs impatorē puenisse vaciā prudēti vsus cōsilio iussit attētare et demulcere patriarchā aquilegiensez: cui⁹ consilijs impator plurimū auscultabat: simul etiā oēs duces theutonicoz, pmittēs eis multā pecuniā si impatorē reuerti facerent. Patriarcha igit et duces muneribus illecti et auri amore capti: satagebāt varijs figmētis īducere impatorē ut reuerteret. Patriarcha enī finxit se vidisse sōniū cui⁹ cōiectura manifestissime totū exercitū impatoris diuina vltione pfagiret piturū: nisi ōzciti⁹ reuerteret. Sz et duces finxerūt sibi se diuinit⁹ attonitos: cōquerebāt̄qz impatori: nescio quid mali iminere si non cito reuerterent. Sequenti vo nocte: duces theutonicoz istruxerūt quosdā astutos milites suos ut ipi vociferādo et clipeos suos alternati pcutiēdo seditionē ortā in exercitu simularēt. Qd cū fecissent milites: magn⁹ horror irruit sup impatorē et vniuersū exercitū excogitate fraudis et simulationis insciū. Factus est itaqz tota nocte illa tumult⁹ magn⁹ ī castris. Qda ne aūt facto cōuocauit impator patriarchā et duces ī cōsiliū ut deliberarēt quid nā esset agendū. Patriarcha ergo et duces pecunia corrupti modis oib⁹ cōsuluerūt ei ut reuerteret. Cesar aūt ingenijs deceptus simulās se salomōi in posterz auxiliatūrū destructis nauib⁹ in theutoniā reuersus est.

De fuga regis salomonis.

AT rex salomon spe fraudatus gemebundus ac mestus collegit se in poson. Confortatūqz est regnum i manu geyse regis: et ex eo tpe vocat⁹ est magn⁹ rex ducatūqz dedit fratri suo ladislao. Dux āt ladisla⁹ obsedit castrū poson mltis dieb⁹. Qdilites vo salomōis ō castro exiebāt et cū militib⁹ ladislao decertabāt. Salomō aūt et ladisla⁹ aliqñ exiebāt īsignia sua mutātes: et velut milites pugnabāt. Cōtigit aūt ut ladisla⁹ ī meridionali silentio ad castrū vēiret vidit aūt salomō veniētē mutatis armis ignorabiliter exiuit ad eū: sz nec eū ladisla⁹ cognoscebat: milites vo salomonis sup castra sedētes illos aspiciebāt. Putabatqz salomō illū esse seruientē et propterea inierat decertare cuz illo. Statiqz

cũ ad eum venisset ⁊ faciez eius respexisset: vidit duos angelos super caput ipsius Ladislai igneo gladio volãtes ⁊ inimicos ei⁹ minãtes. Quo viso salomon fugit in castruz cui milites sui dixerunt. Dñe: quid est hoc quod vidimus: nunq̃z te a duobus uel tribus fugere vidimus: quid ergo nunc: quibus ipse dixit. Noueritis ꝙ homines nõ fugissẽt: sed iste non est homo: qꝛ ꝓtegũt eum igneo gladio angeli. Quo audito mirabant: vnde ipsuz magis timere ceperũt. Milites v̄o eiusdẽ salomonis necessitate cõpellente ad Ladislaũ veniebãt: ipse vero eos ducali libertate ⁊ benignissima largitate refouebat ⁊ ad dñm suum reuerti libere permittebat. Rex aũt magnus eo tẽpore natale dñi in zugzard celebrauit. Quo petente Archiep̄s Desiderius solẽnem missaz celebrauit: ⁊ sermone lucidissimo animũ regis deliniuit ⁊ ad bonum pacis inclinauit. Celebrataqz missa omnibus rite ꝑactis ꝑcepit rex ut oẽs egrederent̄ preter ep̄os ⁊ abbates. Tunc rex cũ lachrymis ꝓstratus est archiep̄o ⁊ alijs ecclesiasticis ꝑsonis seu preclaris: dicebat se peccasse: quia regnuz legittime coronati regis occupauerat: promisitqz regnũ redditurũ Salomoni cuz pace firma hoc modo. Quod ipse coronã iure teneret cuz tertia tamen parte regni que ducatui appropriata erat. Salomõ quoqz duas partes regni coronatus teneret quas pri⁹ detinebat. Episcopi ergo letas deo gratias egerunt: quia regẽ spũssancti gratia visitatione compunctũ ⁊ illustratũ esse videbant. Tunc rex magnus missis nuncijs ad regem Salomonẽ explicauit ei ꝑ litteras modum pacis pretaxatum. Incurrentibus itaqz nuncijs ⁊ super hac re diuersis diuersa sentientibus consumatio recõciliationis effectum sortiri non potuit. Interea rex magnus in grauez egritudinem incidit ⁊. vij. kl̄as May viã carnis vniuerse virtutib⁹ adornatus est ingressus. Erat enim fide catholicus: deo deuotissimus ⁊ princeps christianissimus. Regnauit aũt tribus annis ⁊ vacie tumulat̄ in ecclesia beate virginis quam ipse cõstruxit: in primo etiam anno regni sui validissima fames regnuz hungarie afflixit.

De coronatione sancti regis Ladislai primi: fratris Geyse filij Bele similiter primi: et de exercitijs eiusdem.

Adita vo morte regis magni: puenit vniuersa multitudo nobiliū hungarie ad fratrē eius Ladislaum Et eū cōmuni cōsensu parili voto et cōsona volūtate ad suscipiēdū regni gubernacula cōcorditer elegerūt: imo fere magis affectuosissimis ꝓcib⁹ cōpulerūt. Dēs enī nouerāt ipsum esse vestitū ꝓsumatiōe

virtutum: fide catholicũ: pietate precipuũ: largitate munificum
charitate cõspicuũ. Emicuit quippe quasi stella matutina in me
dio nebule: fugans tedia tenebrarũ: ⁊ quasi luna plena lucens ĩ
diebus suis: velut etiã sol refulgens sic effulsit in populo suo: q̃i
adeps separatus a carne. Et cum leonibus ⁊ vrsis lusit quasi cũ
agnis ouium: nunquid nõ occidit gigantẽ ⁊ abstulit obprobriuz
ex israhel. Cõuertit. n. inimicos suos vndiqz ⁊ extirpauit aduer
sarios: erat enim magnus ꝑm nomẽ suum maximũ. Nam si ethi/
mologie noĩs eius alludamus ladislaus quasi laus diuinitus da
ta populo dicit̃: aus enĩ populus interp̃tat̃: dosis aũt dans ul' da
tio siue datũ: prima. n. sillaba nominis eius laus est ꝑ peragogẽ.
Et q̃zuis ipsuz hungari in regem absqz volũtate sua elegerunt:
nũq̃z tamen in capite suo coronã posuit: ꝓpter quod potius cele
stem coronã optabat q̃z terrenã. Et viui regis coronã vsqz legi
time coronaret̃ habere noluit: proponens in eius aĩo ut si firma
pax inter eos esse posset: regnũ salomoni redderet ⁊ ipse ducatũ
haberet. Postq̃z aũt diuina dispẽsatione regni gubernacula su
scepit: nõ mundanã gloriã caducam ⁊ transitoriã sed celestem pa
triã ⁊ diuinã gloriã toto cordis affectu ꝓmereri studuit. Semꝑ
enĩ timorẽ dñi pre oculis habuit in oĩbus iudicijs suis: ⁊ maxie ĩ
causis criminalibus vbi vltio sine pena sanguinis irrogat̃. Diui
na quidẽ inspiratione illustratus sciebat: qd̃ rex nõ tam regat q̃z
regat̃: vnde in omnib⁹ iudicijs suis mitigata legũ seueritate sem
per vtebat̃ misericordie lenitate. Erat. n. ꝯsolatio afflictoꝝ: sub/
leuator oppressoꝝ: pius pater orphanoꝝ: a cũctis enĩ regnicolis
mutato ꝓprio noĩe pi⁹ rex vocabat̃. Qui etiã victor honoratus
inclitus augustus extitit nõ taz nominũ ꝓprietate q̃z rerũ verita
te. Adauxit. n. rẽpublicã hũgarie: ipse pri⁹ dalmatiã atqz croatiã
sue monarchie iure ꝑpetuo subiugauit. Cũ. n. rex zolomer⁹ sine
liberis decessisset: vxor eius soror regis ladislai ab inimicis viri
sui multis iniurijs pregrauata auxiliũ fratris sui regis ladislai in
noĩe ihesu xp̃i implorauit: cuius iniurias rer grauiter vindicauit
⁊ croatiã atqz dalmatiã integraliter sibi restituit: quã postea p̃di/
cta regina suo subdidit dominio: qd̃ tamẽ rex nõ fecit ꝓpter cupi
ditatẽ: sed qr ꝑm regalẽ iusticiã sibi cõpetebat hereditas: quoniã
quidẽ rex zolomerus in primo gradu affinitatis eidẽ attinebat ⁊
heredem non habuit. Porro salomon erat in poson. Reueren/
dissimi autem episcopi laborabant pacificare eos. Rex aũt La/

dislaus quãuis sciret salomonẽ nimis esse trucem ⁊ impacabilez victus tameu pietate ⁊ maxime iusticia compellente: quia ius legitimũ ladislaus non habebat contra eum: sed omnia de facto fecit non de iure: quarto anno regni sui pacificatus est cuz salomone: donans ei stipendia ad regales expensas sufficiẽtia. Optimates aũt regni futura pericula bellice cladis caute precauẽtes nõ patiebant regnũ parturi cũ salomõe: ne nouissima fierent peiora prioribus: salomonis aũt cauteriatã conscientiã preconcepte ira cundie amaritudo laniabat. Cepit itaqz fremebundus estuanti animo machinari dolos in perniciem innoxij sanguinis ladislai: sed incidit in foueam quã fecit. Eodem etiaz anno crux dñi que albe constituta fuerat percussa est a fulgure. Rex autẽ ladislaus deprehenso flagitio cepit salomonẽ: ⁊ in wyssegrad retrusit i carcerem. Erat aũt apud salomonẽ bodus filius bokon in carcere. Hoc aũt nõ causa timoris fecit: sed ꝑ consanguinitate regis qui semper minabat facere peiora prioribus: ⁊ ut furor illius paululum temperaret. Ipse enim assidue pro salomone orabat ut ad legem dei conuerteret. Si vero salomon conuersus fuisset veraciter regnum plenarie sibi restituisset: ipse ducatum sibi elegisset: ⁊ q̃zuis salomõ i carcere fuisset: ladislaus multomagis ei condolebat. Sz postmodũ salomõ rex dimissus ó carcere i eleuatiõe corpis scĩ stephãi regis ⁊ btĩ emerici ꝓfessoris astitit regi paucis diebꝰ: ⁊ tandẽ fugiẽs adijt ducez cunoz qui vocabat kuteſk: cui iurauit ꝙ trãssiluanã ꝓuiciã ꝓprietario iure sibi traderet: ⁊ filiã eiꝰ i uxorẽ accipet si ille i auxiliũ eiꝰ sup ladislaũ veniret. Dux aũt kuteſk inani spe seductꝰ cũ magna multitudine cunoz innadens hũgariã: deuenit vsqz ad ꝓuinciaz castroz vng ⁊ borsina. Quo audito rex ladislaus irruit sup eos ⁊ cõtriti sunt a facie eius: ceciderũtqz in ore gladij multa milia cunoz. Rex aũt salomõ cuz kuteſk sicut anates auulsis pẽnis ab vnguibꝰ asturis fugiẽtes cuaserũt. Rex itaqz ladislaꝰ tulit spolia eoz: ⁊ i hymnis ⁊ ꝓfessionibꝰ bñdicebat deũ qui dedit ei gloriosaz victoriã. Fecit aũt cõstrui ibidẽ ecclesiã ad honorẽ dei oĩpotẽtis ob memoriã victorie: quã ibi adiutorio dei obtinuerat. At rex salomon cũ latrũculis cunorũ inuasit bulgariã ⁊ cõfinia grecie: vbi ab exercitu grecie imparatoris miserabilit sũt pcussi: e quibꝰ pauci valde euaserũt. Cũ eñ vidissent cuni magnã multitudinẽ loricatoz timuerũt valde: ceperũtqz festinare vt trãsirẽt danubiũ prinsqz ab hostibus cõclu-

derent. Qui ergo loricas nō habebant celerius pre lenitate pce
debant. Salomon aūt ⁊ sui atqz alij loricati armoꝝ pondere ppe
diti: precedentes socios tardius sequebant ⁊ hyems erat: mnge
bitqz densissime: repleuerātqz niues oculos coꝝ: ⁊ niuiū densi/
tate prepediēte nō poterāt videre socios suos qui pcesserāt. Er/
rantesqz ferebant p mania. Sed ⁊ hostes psequebant eos com/
nus. Cūqz deuenissent ad quoddā castrū desertū ⁊ vacuū intra/
uerunt illuc: ⁊ tota die ⁊ nocte ibidē manserūt: hostes aūt circun
dederūt castrū vndiqz: obsessi vo videntes se periculo famis p
re: elegerunt magis pugnādo mori q̄z fame perimi. Sūmo itaqz
diluculo exierūt in hostes: ⁊ simul cū interfectoꝝ suis interie/
runt: ⁊ q̄zplures ex eis occidebant qui eos interficiebāt. Rex au
tē salomon fugiēs cū paucis vix euasit: ⁊ facili cursu transiuit da
nubiū: qz glaciatus erat. Cūqz veniss̄et ad quoddā nemus ma/
gnū dixit suis: ut p recreandis equis paululū repausarent. Ipse
vo deposito scuto finxit se cōfestim reuersurū: ⁊ abijt in opacas p
tes siluarum: suis nihil tale opinātibus absentauit se ab illis: nec
vnq̄z vltra cōparuit. Fractus quippe tot aduersis visitat⁹ a spū
salutari: ex ipsis aduersis nō est effectus durior: nec contra iusti
simā dei veritatē libero pugnās arbitrio: sed manū misericordis
sime corripiētis dei sentiēs: in recordatione cōmissoꝝ ingemuit:
⁊ quātū iuste humanitatis arbitratu pensari pōt cum cordis con
tritione ⁊ satisfactiōe de peccatis suis penituit. Vere felix neces/
sitas que cōpellit ad meliora: nā reuera necesse est ut quē mūdus
odit diligat a deo. En nobile corpus salomonis regis regalibus
delicijs educatū iacet in puluere ⁊ cinere fatigatū: ⁊ qui prius pu
gnabat p tpalibus nūc solū intendit celestibus. Totū enim tem
pus vite sue in peregrinatione ⁊ oratione in ieiunijs ⁊ vigilijs in la
boribus ⁊ obsecrationib⁹ cōsumauit. Visus est etiā semel in hun
garia tpe regis colomani: sed statim delituit: nec vnq̄z ampli⁹ cō
paruit. Migrauit aūt ex hoc seculo ad dñm ⁊ sepultus est polen
ciuitate Istrie: vxor aūt ei⁹ et mater in agmund requiescūt.

De secūda irruptione cunoꝝ in hungariā et de bello sancti re
gis Ladislai cum eisdem.

Post hec aūt quidaz de cuius noīe Copulch filio krul:
cum valida manu intrauit in hungariā ut eā debella
ret qui vltra siluanū regnū depredauit et predā secū
ducebat. Qui depopulata terra transiluana transiēs

venit ad Bihor: ⁊ circa flumen vnsoer aliquãtis dieb⁹ pmor⁹at⁹ est. Deinde trãsiẽs tysciã in chocoyd: exercitũ suũ in tria agmina diuisit. duo agmina versus sabulũ vastare ꝓposuit: vnũ vo circa tysciã debellare dimisit. Debellãtes vo ⁊ p̃dãtes venerũt in locũ qui dicit Bechey cũ multitudine p̃dax ⁊ ad ꝓpria redire statuerũt. qui dicebãt venim⁹ debellãdo: nũc reuertamur venãdo. Tã tã ergo p̃dã de hũgaria habuerũt q̃ntã vnq̃z aliq̃ gens potuit habere: vxores etiã ⁊ filios nobiliũ secũ i captiuitate ducebãt. Rex aũt ladisla⁹ cũ suis in sclauonia fuerat. Cũq̃z in reuersiõe sua hec oia nũciassent: citi⁹q̃z sciuerat reuersus ẽ: ⁊ cũ suis militib⁹ celeriter post eos eqtauit: quos circa fluuiũ Temes inuenit: ⁊ illi putãtes se omnino eẽ liberatos: plus affectabant venationẽ q̃z bellũ Rex aũt ladisla⁹ militib⁹ suis dicebat vtili⁹ ẽ mihi mori vobiscũ q̃z vxores nr̃as ⁊ filios videre i captiuitate. Hec dicẽs lachrimabat: ⁊ prim⁹ vexillo rubeo impetũ fecit in castra cunox: ꝓtriuitq̃z dñs cunos añ faciẽ hũgarox. Rex itaq̃z ladisla⁹ militib⁹ suis clamabat: nõ iterficiam⁹ hoĩes istos ꝛ capiam⁹ eos: ⁊ si ꝓuersi fuerint viuãt: kopulch vo ⁊ meliores mortui sũt ⁊ alij q̃zplures capti sũt: ⁊ nemo ex eis euasit p̃ter vnũ fuientẽ noĩe escembu. Rex aũt cũ suis oĩb⁹ ꝓ tãta victoria gr̃as egit oipotẽti deo qui eripuit eos ỏ manib⁹ hostiũ suox: noiauitq̃z fluuiũ pagani ꝓpter paganos vsq̃z in p̃sentẽ diẽ. Hoc audiẽtes cuni deseruiẽte illo qui euaserat valde ꝓtristati sũt: qui etiã ꝓiurãtes ꝓmiserũt se iniuriã kopulch vindicaturos. Diserũtq̃z ad regẽ nũcios: ⁊ captiuos dimittere p̃cepserũt: vbis supbis ⁊ ꝓtumeliosis regẽ deriserũt: ⁊ statuerũt diẽ in hũgariã itrãdi. Cũq̃z rex audisset subrisit: ⁊ die q̃ in hũgariã venire, ꝓposuerãt rex pri⁹ obuiã illis eqtauit timẽs depopulationẽ hũgarie: ⁊ quodã sabbato sũmo mane ꝓpe danubiũ impetũ sup cunos fecit. In primo aũt impetu rex ducẽ cunox noĩe Akus p̃cussit: ⁊ ensem quẽ rex sibi infidelẽ putabat: in eadem die feliciter ac viriliter seruiuit. Contriuitq̃z dñs cunos ante faciẽ hungarox: ⁊ rex cũ victoria ⁊ triũpho in hungariã redijt.

De expeditione sci regis Ladislai ꝓtra Rutenos.

Post hec aũt rex glorios⁹ inuasit rusciam: eo q̃ cuni p̃ consiliũ eorũ hungariã intrauerant. Cunq̃z vidissent se ruteni male coartari rogauerunt regis clementiã: ⁊ promiserunt regi fidelitatẽ in omnibus: quos rex pijssimus gratanter suscepit. Deinde irruit in poloniam:

poloni vero ꝓtra ipm venientes pugnauerũt: sed hungari iuuãte deo victoriã habuerũt. Exinde hungari castrũ krokow tribus mensibus obsederunt. Interim obsessi ꝙ obsidẽtes ceperũt egere. Rex aũt ꝙ princeps petierunt ab omnibus hungaris noctis silentio vt portaret vnusquisq; ocream solã de terra pleuã: quod ꝙ factũ est. Fecerunt autẽ ante castrũ montẽ magnũ de terra illa: quẽ desuper cũ farina cooperuerunt. Videntes aũt obsessi quia obsidentes abundarent victualib9: ꝙ q; diu possent manere ante castrũ: arcẽ cũ vniuersis regi tradiderunt: ꝙ pacem ad voluntatẽ regis ordinauerunt seu cõposuerunt. At inde transiuit in bohemiã ꝙ multos captiuos de bohemis duxerũt impune in hũgariã. Et sic rex victoriosissimus ad ꝓpria rediit cũ gaudio.

De ꝓstructione ecclie waradiens et de electione regis in capitaneũ passagij transmarini.

Post hec in parochia castri Bihor inter flumẽ kewres in venatione sua inuenit locũ vbi angelico amonitu proposuit construere monasteriũ in honore virginis Marie quẽ locũ warad nominauit. At rex ladislaus in amplioꝛa semper se extendens ꝙ de virtute in virtutẽ ꝓficiens: nõ solũ in hungariã: sed in omnia regna xp̃ianitatis sue resperſit suauitatis odorẽ: vnde mortuo romanorũ imperatore duces ꝙ tetrarche theutonicorũ cunctiq; barones ꝙ optimates cõmuniter ꝙ ꝓcorditer rogauerunt ipm vt susciperet imperiũ. Quia vero tpe suo nõ solum sua sed que iesu xp̃i sunt querebat: ꝙ illud diuinũ oraculũ mente sedula reuoluebat: nõ transgrediaris terminos patrũ tuorũ: suis terminis cõtentus esse maluit: q; supra mensurã iuris augere: alienigenaq; itaq; ꝙ ignotarũ gentiũ regimẽ suscipere recusauit. vixq; aũt in hungaria deo pie ac fideliter seruiendo ꝙ leges ꝓuenienti vigore sanciendo poterat remanere. Cunq; celebrasset pasca dñi in bodrog. Ecce nũcij de francia ꝙ de hispania de anglia ꝙ britannia ad eũ venerũt ꝙ precipue de villermo fratre regis francorũ: ꝙ ei omnipotentis dei iniuriã se vlcisci manifestauerũt: ꝙ sanctã ciuitatem ꝙ sanctissimũ sepulchrũ de manu saracenorũ liberare pensauerunt: vnde gloriosum regẽ rogauerunt vt eis rector ꝙ gubernator in exercitu iesu xp̃i existeret. Rex aũt hoc audiens gauisus est gaudio magno ꝙ in eadẽ festiuitate a nobilibus hungarie licenciatus est: tristaba turq; tota hungaria ꝓpter eum: sed ipse quod inceperat nullo

modo dimittebat. Misitq; nunciū ad cōrardū ducem bohemo
rū filiū otthonis: ⁊ petijt ab illo ac precepit vt secum vltra mare
ire pro iniuria iheſu chriſti ,ppararet. Ille aūt libenti animo pro
miſit. Interim cognatus cōrardi ducis nomine Sentapolug no
ctis ſilentio pragam veniens ipſam ciuitatē cepit. Mane aūt fa/
cto ab epiſcopo pragenſi in ſolio ducali ſedit: ⁊ a quibuſdā hono
rifice ſuſceptus eſt. Conrardus aūt ad glorioſum regem auūculū
ſuū venit: ⁊ que ei acciderant narrauit: ⁊ regem in auxiliū ſibi ve
nire in ,ppria perſona rogauit. Rex aūt conſenſit ei ita q; de ſerui
tio dei dux nō remaneret. Et quia conſanguinitatis vinculo illi
iungebatur: etiā memor actionis ducis patris eius qui ſibi in au
xiliū contra ſalomonē venerat: promiſit ſe in ,ppria perſona eum
adiuturū. Habebat rex ſecū fratres ſuos filios geyſe regis Colo
manū ⁊ almū: ,pnoſticatuſq; erat rex de colomano: quia fuſor ſā/
guinis fieret: voluit enī agrienſem epiſcopū eū facere. Qui eadē
nocte ſeceſſit in poloniam: audiens q; pater eius ⁊ annus polonie
honorifice ſuſcepti eſſent: ſecutiq; ſunt eū de hungaria Marcuſ
⁊ vgra ⁊ alij. Rex aūt congregato exercitu ſuo cepit ire cōtra bo
hemos propter iniuriā nepotis ſui. Cum aūt peruenisſet in confi
niū bohemorū grauis infirmitas inuaſit eum. Cōuocatiſq; prin/
cipibus ſuis ad colomanū nuncios miſit: ſanctū marcellū prepo/
ſitum ⁊ petrū comitē vt ad hungariā reuerteret. Beatus autem
ladiſlaus ſic ordinauit: ut poſt ipſum almus regnaret: qui ſincera
ſimplicitate ductus honorauit fratrem ſuū colomanū preferen/
do ſibi coronam regni: tanq; cui iure primogeniture videbat cō
petere. Si quē aūt ſcire delectat quot ⁊ quāta bona genti ſue be/
atus ladiſlaus fecit: de geſtis eiuſdem plenā poterit habere no/
ticiā. Sanctitate igitur ⁊ gratia plenus tranſijt ad conſortia ange
lorū. Anno regni ſui. xix. ⁊ ſepultus waradini in monaſterio ſuo.
Anno dñi. M. xc. v. tertio kl'as auguſti. feria prima.

De coronatiõe regis Lolomani filij regis geyse primi: filij bele regis similiter primi.

Loloman⁹ itaqꝫ fili⁹ regis geyse de polonia festinãter rediit ⁊ coronat⁹ẽ: ⁊ duci alm⁹ ducatũ plenarie ꝓcessit In cui⁹ etiã tpib⁹ multa mala sũt ꝓpetrata ut inferi⁹ patebit. Erat aũt habitu corpis ꝓtẽptibilis ꝫ astut⁹ ⁊ docilis: hispid⁹: pilosus: luscus: gibbosus: claudus ⁊ blesus. Cũqꝫ ꝑdicti peregrini iheſu xpi audissẽt de morte gl̃iosi regis ladislai valde ꝓdoluerũt: ac inde miserũt nũcios ad regẽ co/

lomanũ: ut quẽadmodũ gl̃iosũ ladislaũ rogauerãt ita ⁊ de ip̃o pe
tierãt: putãtes ip̃m eẽ de eadẽ pietate q̃ ip̃e de eodẽ sãguine fue
rat. Coloman⁹ aũt rex hoc audiẽs nõ solũ nõ ire cũ eis ꝓmisit: ꝫ
etiã ꝑ terrã suã viã illis minime ꝯcessit. Exercitũ aũt ꝯtra eos mi
sit: ut ad regnũ introire nõ ꝑmitterẽt putãs ip̃os eẽ tyrãnos ⁊ nõ
peregrinos. Illi aũt spem ĩ deo ponẽtes: ⁊ cui⁹ signũ portabãt ihe
su xp̃i ĩ illo ꝯfidẽtes hũgariã audacter ĩtrauerũt ⁊ ex hũgaris mul
tos ĩterfecerũt. Hoc audito rex ꝯgregauit exercitũ suũ circa Te/
mes: ⁊ illos simulata pace ire dimiserũt. Cũq3 ad zemlin ꝑuenis/
sẽt: se ĩ pace eẽ sperãtes castrametati sũt. Castrũ aũt zemlin cepe/
rũt ne rex alias insidias faceret et peiora prioribꝰ fierẽt. Deinde
marchiã illã totã deuastabãt ꝓpter victũ: ⁊ q̃cquid rape poterãt
ad castrũ portabãt. Rex aũt ĩ Temes vtiliori ꝯsilio vsus pacẽ cũ
illis firmauit ⁊ mltis muneribꝰ ⁊ victualibꝰ eos honorauit ⁊ in pa
ce ire dimisit. Illi aũt peregrini ꝓficiẽtes ceperũt antiochiã ⁊ ad
iuuãte deo irl̃m abierũt. Cũq3 rex ad ꝓpria reuerteret̃ ⁊ dux al/
mus ad ducatũ iret: q̃dã iniqui diabolico freti ꝯsilio ceperũt ĩter
eos accusare. Dicebãt enĩ duci. dñe dux: rex insidiat̃ tibi et capc
vult te. Deinde regi dicebãt. dux tibi posuit ĩsidias ⁊ si nõ custo/
dieris te: scias ꝓculdubio te moritur. Hoc aũt audiẽtes ambo iu
uenes ⁊ lasciui ꝯgregauerũt exercit⁹. Rex autẽ cũ exercitu venit
ꝯtra ducẽ ĩ warkun: ⁊ dux ecõtra venit ꝓpe warkun: Tisciã aũt in
ter eos dimiserũt. Fideles aũt hũgari treugas ab ip̃is petierunt
ut colloquiũ haberet̃. dixerũtq3. Quid ẽ q̃ nos pugnam⁹: isti nos
obpugnãt moriemur: ⁊ cũ ip̃i euaserint fugiẽt sicut nudiustertius
p̃res nr̃i vl̃ fr̃es cũ p̃rib⁹ eoꝝ vel fratrib⁹ pugnauerũt: ⁊ ip̃i mortui
sũt: nec nos videm⁹ causã pugne. ꝫ eis si pugna placet ip̃i duo pu
gnẽt: ⁊ quis eoꝝ p̃ualuerit ip̃m ꝓ dño habeam⁹. Quo statuto ꝯsi
lio principes reuersi sũt. Cũq3 grack regi dixisset quẽadmodũ sta
tuerãt: ⁊ ilia duci reuelasset: absq3 volũtate eoꝝ quieuer̃t. Post
hec aũt rex ĩuasit rusciã ⁊ ducissa rutenoꝝ noĩe lanca venit obuiã
regi: ⁊ ei⁹ ꝓuoluta pedib⁹ obsecrabat regẽ cũ lachrymis ne disp/
deret gẽtẽ illã. Cũq3 regẽ nõ audiẽtẽ ĩstãtissimis solicitaret p̃cib⁹
calcitrauit eã rex ⁊ ammonuit a se dicẽs. Nõ oportet regalẽ maie/
statẽ fletu muliebri deturpari. Illa aũt gemẽs reuersa ẽ retrorsũ:
⁊ rogabat oĩpotẽtis dei auxiliũ. Plurimi aũt cuni cũ mircode cũ
p̃cib⁹ venerãt in auxiliũ rutenoꝝ. Qui de nocte ꝯsurgẽtes sũmo
mane ꝑcusserũt castra regis ⁊ vsq3 ad interẽptionẽ dissipauerunt

ea crudeliter:nobiles aũt hũgarie cõmunierũt regẽ circũqqz: fu
erũtqz regi ,p muro ĩ expugnabili.kum vo psequẽtes comitẽ En
zem de genere almasi vix fortẽ ⁊ alacrẽ interfecerũt eũ:⁊ oẽs qui
cũ eo erãt:silr ⁊ epos cupan ⁊ laurẽtiũ multosqz alios bellatores
fortes sagittax trãsfixionib9 ceciderũt.Un9 aũt ex cunis noie mo
noch acriter pseqbat hũgaros:quẽ mathe9 miles regis optim9 vo
lẽs cõprehẽdere ipetũ fecit ĩ illũ:ille vo fugiẽs missa posttergũ sa
gitta pedẽ mathei trãsfixit:⁊ nisi socij multi insertis clipeis illũ p
texissẽt mortẽ nõ euasisset:petr9 itaqz vsus est ad monoch . Cũqz
ad petrũ sagitasset sagittare nõ potuit :⁊ vsqz dũ alia sagittã acce
peret.Petr9 latus monoch pforauit.quẽ captũ ad regẽ viuũ p
duxit .Tũc iula comes in pedib9 vulnerat9 euasit:de quo vulne
re ĩ hũgaria mortu9 ẽ.Rex itaqz ⁊ oẽs sui celeriter fugiẽdo vene
rũt ĩ hũgariã:thesaux aũt regis ⁊ oẽs q̃ celeriter fugere nõ potue
rũt kuni rapuerũt:tãta strages ibi fuit q̃ raro hũgari ĩ tãta strage
fuerũt.Qui aũt ex hũgaris in siluis euascrãt p necessitate famis
soleas calciamẽtox suox assando comedebãt.Quid plura:tanta
tũc pericula facta sũt q̃ scripta nõ sũt q̃ dici nõ possũt.Rex aũt de
prima vxore genuit ladislaũ ⁊ stephanũ: anno dñi.M.C.primo
Cũqz rex eẽt in dalmacia ĩ ciuitate zadur:⁊ cogitaret ciuitatẽ suc
cẽdere ,p duricia gẽtis illi9:dormierat in palacio suo qõ ibi edifi
cauerat.Et ecce scũs.N.zaduriẽsis epus venit ad cũ in horrido
vultu:quẽ p capillos capiẽs traxit ⁊ cũ virgis laureis valde vbe
rauit.Quẽ cũ dimisisset ⁊ excitat9 fuisset:illũ nõ vidit p dolorẽ fle
tiebat ⁊ ict9 vgax sup corp9 suũ aspiciebat.Quapropter a molesta
tiõe ciuitatis patiẽter cessauit.Deinde rex volebat ire in ruscia.
Anno dñi.M.C.vj.Reuersus ẽ dux alm9 ò patauia:qui,pter
regis timorẽ illuc fugerat:quẽ rex suscepit ad pacẽ.Deinde fugit
in poloniã:⁊ accersito polonox ⁊ hũgarox psilio ⁊ auxilio reuer
sus ẽ in hũgariã:⁊ cepit nouũ castrũ ⁊ intrauit illud. Rex aũt hoc
audito obsedit castrũ.Cũqz in crastinũ pugnare vellet:ecce dux
subito equũ ascẽdẽs portas castri exiẽs citissime equitauit solus
ad castrũ regis.⁊ cũ ad tẽtoriũ regis venisset:statim de equo de
scẽdẽs:ad pedes regis venit ⁊ ĩ ore oĩuz se culpabilẽ ,pclamauit.
Rex aũt fraterna mot9 pietate duci idulsit.Nã ⁊ idignationẽ suã
ab hũgaris qui ĩ castro erãt p itercessionẽ ducis amouit.Deinde
dux hierosolimã,pfect9ẽ ⁊ cũ ,speritate rediẽs:rex eũ suscepit ad
pacẽ.Delectabat aũt dux in venationib9 ⁊ assiduus erat in eis et

dabat ei rex oia ad venandū necessaria.

De constructione ecclesie Demesiensis.

DUx aūt cōstruxit monasteriū de demes: roganitqz regē ut ad cōsecrationē veniret: ⁊ sic factū est. Postqz palatini accusabāt ducē q̄ insidias p̄parasset ut interficeret regē in consecratione monasterij sui. Quod ⁊ forte fecisset nisi amici regis ip̄m vigilātissime custodissent. Rex aūt iratus voluit capę eū: sz reuerēdissimi ep̄i ⁊ alij boni p̄cipes sciētes falsū eē qō ex cōfectione animcox duci imponebāt: intercesserūt p eo apud regē ⁊ pacificauerūt eos iuramēto: dimisitqz ducē in pace ut in Bokon venaret: misitqz cum eo duos iobagiones sub p̄textu honorādi eū: quos tñ clāculo instruxerat ut animū ducis solertiꝰ explorarēt si dux quid mali adversus regē machinaret ut regi nunciarēt. Cūqz venisset dux in Chour: ⁊ Asture misso cornicē cepisset: simplici aīo dixit iogabionibꝰ. Nōne cornix ista iuraret asturi ut si eā dimitteret decetero nō vociferaret. Illi aūt respōderūt. Qō nec astur dimitteret cornicē p̄pter iuramētū: nec cornix iurare posset cū sit aīal irrationale. Eadē vo nocte verba ducis regi nūciauerūt. Dux aūt veniēs in bokon causa venādi: statim absentauit se ab illis ⁊ fugit iteruz ad patauos regis theutonicox auxiliū imploraturus. Anno dñi M.C.xij. N. filius regis colomani mortuus est. Et rex secūdam duxit vxorē de ruscia quā in adulterio deprehensaz peccantē nec violēta temeritate dimisit. Sciebat enī qz scriptū est. Deꝰ quos cōiunxit homo nō separaret sz sine lege ⁊ absqz rōne. Ideo non ipse ab ea se separauit: sed lex ab ea eum sepauit: quā reatus accusauit culpa dānauit: maleficiū coartauit. Remisit ergo eā lex ⁊ terrā suā. Que ex adulterio peperit filiū noīe Borich. Borich aūt genuit Calomanū.

Quō dux Almꝰ ⁊ Bela filiꝰ eiꝰ fuerūt exoculati.

ANno dñi. M.C.xij. impator p̄pter ducē Almū movit exercitū ingētē: ⁊ venit in p̄finiū hūgarie ut collo/quiū cū rege haberet ⁊ int̄ eos pacē firmaret: qō ⁊ fcm̄ est. Rex aūt impatori plurima dona misit ⁊ sic honorifice repatriauit. Post hec rex reduxit ducē Almū ad pacē. Cōfirmata aūt pace tādē rex cepit ducē ⁊ filiū eiꝰ belā infantulū ⁊ obcecauit eos: sed ⁊ belā infantulū p̄ceperat castrare. Sz obcecator timēs deū ⁊ regni sterilitatē: castrauit catulū cuiꝰ testi/

culos tulit regi. Et de nobilib⁹ regni obcecauit Aros Vacha et Paul. Nihil tñ ei ꝓfuit innoxij sanguinis ꝓfusio quē diuina vl tione ꝑmature mortis deglutiuit dira sorbitio ⁊ puniuit tpalis re gni destructio. Vñ dictū est. Nō sic impij i oēs ⁊c. Duct⁹ est aūt dux alm⁹iu monasteriū suū in Domes. Post hec autē rex cepit egrotare grauiter: ⁊ hēbat quēdā medicū latinū noīe draconem cui nimiū credebat: hic apposuit emplaustrū sup aures regis qui ex capitis dolore vrgebat: ⁊ ꝑ cōcauites auriū vis emplaustri nō modicā extraxit ptē cerebri ei⁹. Remoto aūt emplaustro qō diu tius tenere nō poterat: ostēdit othmaro comiti: comes othmar⁹ inspiciēs emplaustrū vidit in eo cerebrum extractū: dixitq; regi Dñe expedit tibi ut ꝑpares te ad viaticum. Quo audito tunut rex ⁊ ingemuit. Postea aūt inijt rex consilium cū sceleratissimis Mark filio Syma ⁊ Achille filio iacob ⁊ cū alijs comitib⁹ quoꝝ ꝓsilio ducē ⁊ filiū ei⁹ de gremio matris sue extractū excecauerat. Misitq; ex eis quēdā noīe bñdictū filiū Both apꝓhēdere ducē ne forte mortuo rege ipse ei succederet. Rex aūt i morte ꝑcepit filio suo ⁊ principibus ut ipsi post mortē suā super ruisciaz vlcisce rent iniuriā quaz ipsi fecerant. Cūq; benedictus recessisset dux ante monasteriū sedebat plāgens dolorē ꝓpriū. Qui cū audisset q; equites festinanter venissent ꝓsensit animo sibi periculū im minere ⁊ fecit se introduci in monasteriū ⁊ tenebat manibus al tare sancte margarithe virginis. vt saltem ꝓ reuerentia dei ⁊ sanctoꝝ eius eum inde abstrahere nō ꝑsumāt. Benedictus aūt per antifrasim dictus sacrilegas man⁹ iniecit in eū ⁊ tenentē alta ria violēter extrahebat: dū quoq; sic conaret extrahere: diuulsa ē cutis man⁹ ducis ⁊ infectū ē altare sanguīe. Sacerdotes aūt obꝰ uabāt hostia eccl'ie ⁊ volebāt illū bñdictū capē: ille aūt hoc ꝓcipi ens corde furibūdo quō potuit exiuit ⁊ dū festinātēr equitaret ꝑ siluā pelijs cecidit de equo ⁊ ceruice fracta mortu⁹ ē: ⁊ canes ei⁹ q̄ seq̄bant ipm deuorauerūt carnes ei⁹ ⁊ ossa. Iste colomā⁹ sicut quidā dicūt fuit epūs waradien. sed q; frēs quos hēbat morte sūt ꝑuenti: ideo sūmo pōtifice cū eo dispēsante regnare cōpellit: qui ab hungaris cunues calmā appellat: eo q; libros habebat in qui bus horas canonicas ut epūs persoluebat. Iste dalmacie regnū occiso suo rege petro nominato in montibus petergozdia hūga rie adiunxit. Galeas quoq; venetorum ⁊ naues solidans ⁊ allo cans pecunia maxīa exercitū copiosuz in apuliā destinauit. Qui

apulia spoliata ꝑ tres mẽses ꝑmãserũt in ea. Ubi etiã monopoli ⁊ brũ dusiũ ciuitates expugnãtes: venetis ad tenẽdũ ꝓ vtilitate regis colomani reliquerũt: ipi aũt ad hũgariã abinde sũt reuersi Que quidẽ ciuitates ꝑ solidatos parisanoꝝ missos ꝑ cesarez expulsis venetis sunt rehabite. Regnauit aũt annis. xxv. mẽsibus vj. dieb⁹. v. Anno dñi. M. c. xiiij. tertio nonas Februarij. feria tertia migrauit ex hoc seculo cui⁹ corp⁹ albe quiescit.

Mortuo rege colomano stephan⁹ secũdus filius eiusdem in regem extitit coronatus.

Potentiores regni stephanũ colomani filiũ in regẽ co
ronauerũt: erat enĩ adhuc impubes sed spũs eius in
manib⁹ ei⁹. Anno aũt .ix. regni sui intrauit dalmaciaz
⁊ a dalmaciẽsib⁹ honorifice ẽ suscept⁹. Inde reuersus
missis exercitib⁹ suis fines polonicos deuastauit. pla
cuit aũt regno ut rex stephan⁹ cũ duce bohemoꝝ colloquiuz ha
beret. Cũqz venisset ad ꝯfiniũ hũgarie ꝓpe fluuiũ orsona: ⁊ dux
bohemoꝝ obuiã illi venisset: fluui⁹ tñ eos interiacebat: erat aũt
solth sp iniq̃ cogitationis auctor qui ꝓpter iniquitatẽ suã de hũ
garia fuerat expulsus: qui tũc ibi cũ bohemis pñs erat. Añq̃z vo
rex cũ duce colloquiũ hr̃et: misit solth nũciũ ad regẽ clãculo di
cẽs. Fidelis suz dño meo: ⁊ qđ noui de bohemis sibi notifico vñ
statĩ cũ colloquiũ hẽbit cũ duce dux eum capiet: qꝛ audiuit tuos
venisse sine armis. At reuersus idẽ duci dicebat: statĩ cũ colloq̃
habueris cũ rege rex te capiet: sz poti⁹ arma tuos ⁊ ita ĩ castris se
deãt. Bohemi ergo sicut furibũdi ⁊ bibuli fecerũt: quẽadmodũ
illis solth laudauerat. Et aliũ nũciũ misit ad regem dicẽs: mitta
rex sagittarios circa castra ducis ne cito ad castra sua eq̃tare p̃ua
leãt. Rex aũt ut fuit ĩpetuosus fecit sicut solth dixerat sine suorũ
ꝯsilio. Bohemi videntes sagittarios venire sine dubio sciuerũt
veritatẽ eẽ qđ audierãt. Qui ĩpetũ sup sagittarios fecerũt: bisse
ni atqz siculi vilissimi vsqz ad castrũ regis absqz vulnere fugerũt
Rex aũt hoc audiẽs eũ paucis celerit̃ eq̃tauit versus hũgariã: q
sui absqz armis venerãt: ⁊ q̃ arma hẽbãt armare se nõ poterãt: q
inscij regis ꝯsilij erãt. Putabatqz rex ĩ ꝯsilio eq̃lẽ se salomõi: ĩ fe
titudine samsoni: ĩ audacia dauid: ꝫ illis eq̃lis nõ erat. Bohem
aũt acrit̃ deuastabãt castra regis. Ian⁹ vo fili⁹ vrosa: ⁊ palatin⁹ co
mes lõge descẽderãt de rege. Qui cũ audissent silẽter vnanimi
suos armauerũt: ⁊ ĩpetũ sup bohemos q̃ castra deuastabãt fecer
Cõtriuitqz dñs eos ĩ ore gladij hũgaroꝝ ⁊ dira morte sauciau
Misitqz ian⁹ post regẽ nũciũ ⁊ manifestauit illi victoriã quã dñ
sibi dederat. Rex itaqz reuersus gauisus ẽ gaudio magno: ꝫ v
de doluit: qꝛ solth in eodẽ p̃lio mortu⁹ nõ fuit qui tãta mala me
dacijs similabat. Rex aũt stephan⁹ legitimã nolebat ducere vx
rẽ: ꝫ cõcubinis meretricib⁹ iunctus erat. Quare barones ⁊ opt
mates dolẽtes de regni desolatione ⁊ regis sterilitate duxerũt
vxorẽ dñaz nobilissimã filiã regis roberti viscardi de apulia. A
nit itaqz dux theutonicoꝝ noĩe Bezen ad regẽ: ⁊ ꝯquestus ei

q̄ frater su⁹ eū de ducatu eiecisset: rogāsq3 regis clemētiā ut ī ꝓ
pria ꝑsona sua ip̄m adiuuaret. Rex aūt stephan⁹ volēs in uriā pa
tris sui regis colomani vindicare ꝓmisit ducē adiuturū: ⁊ colle
cto exercitu iuit in rusciā. Cūq3 ꝑuenisset prim⁹ obsedit castrum.
Cōtigit aūt summo diluculo q̄ p̄dictus dux Bezen ambulabat
circa castrū p̄uidēdo loca expugnādi munitiones. Obsessi v̄o ex
iuerāt de castro causa visitādi hūgaros. Cūq3 dux vidisset illos
impetū fecit super illos qui viriliter pugnātes ducē vsq3 ad mor
tem vulnerauerūt. Cūq3 rex audisset de morte ducis indignat⁹
est valde: ⁊ precepit omnibus hungaris ut castrū obpugnarēt ⁊
eodez die eligerent munitiones possidere uel mori. Principes
aūt hungarie habuerūt consiliū ⁊ dixerunt: Quid ⁊ quare mori/
mur: si ducatū vendicabimus quē rex ex nobis cōstituet ducem
Stabilitū igit̄ sit inter nos q̄ nullus castrū obpugnet ⁊ dicamus
regi. Quia hec omnia absq3 consilio suoꝝ principū facit. Cū ve
ro principes venissent ad consiliuz regis omnes in duas partes
se transtulerūt. Sed Cozma de genere paznam erexit se dicēs re
gi. Domine quid est quod facis: si cum multa morte militū tuoꝝ
castrum capis quem ducem constitues? Si inter principes tuos
eligis nullus remanet. Nunquid vos vultis regno relicto ha/
bere ducatum? nos barones castrū non obpugnabimus: si obpu
gnare vis solus pugna: nos aūt in hungariam recedimus ⁊ no/
bis regez eligem⁹. Unde ex precepto principū p̄cones in castris
clamabāt ut hūgari q̄3 citissime ī hūgariā reuerterent̄. Rex itaq3
cū vidisset se suoꝝ auxilio iuste destitutū reuersus est in hunga/
riā. Post hec tertio anno fines polonicos missis exercitibus de
uastauit. Deinde misit exercitū solūmodo falangas aulicoꝝ suo
rū ⁊ partes bulgarie ⁊ seruie deuastauit. Interea imꝑatrix ꝯstāti
nopolitana filia regis ladislai noīe pyrisk nūciauit regi stephano
q̄ imꝑator ipse videlicz marit⁹ suus in eius obprobriuz ipsi regi
improperaret: dicēs regē hūgarie eē hoīem seuū quā etiā ꝯtradi
centē imꝑator castigasset. Cū aūt hec audisset rex pro nimia repu
tauit iniuria: ⁊ collecto exercitu in impetu spūs sui inuasit partes
grecie atq3 aliq̄s ciuitates grecie igne ⁊ gladio deuastauit: ⁊ ceci
dit timor sup oēs ciuitates ꝓuīcie illi⁹. Timebātq3 oēs reges ste
phanū regē tāq̄3 ictū fulminis: vñ infantes vagiētes cōminatio
ne noīs regis stephani q̄escere ꝯpellebāt̄. Hēbatq3 rex secū septī
gentos milites francos cū quib⁹ bulgariā deuastabat: ⁊ per coꝝ

ingenia muros castroꝝ grecie destruebat. Ea de causa q̄ impe/
ratoꝛ ad conflictū nō veniebat ad ipsuꝫ: misit rex nunciū ad im/
peratoꝛē grecoꝝ: ⁊ vituperauit eū dicens q̄ nō esset dignus vo
cari imperatoꝛ neqꝫ rex: sed anus ⁊ vetula quia sicut vetula sem
per est in ocio. Quo audito impatoꝛ respōdit dicens. Jn dubiū
ter credat rex q̄ sua in p̄senti anno simul cuꝫ vmbilico virilia
incidam. Ea de causa misit imperatoꝛ exercitū ingentē in hunga
riā in haram: ⁊ hungari aliquē impetū facere nō potuerāt. Que
greci per ingenia inflāmabant ignes sulphurcos in naues hun
garoꝝ ⁊ cas in ipsis aquis incendebāt. Misit itaqꝫ rex omne ro
bur regni sui contra grecos quib⁹ prefecit stephel. Qui venien
tes pugnauerunt cū grecis vltra riuuluꝫ karasou versus boꝛon.
Fuitqꝫ manus dñi cū grecis nec potuerūt hungari resistere. Ti
ta ergo strages raro facta est quanta ibi contigit. Riuulus enim
karasu humano sanguine ī tm̄ mixtus fuerat q̄ omnino sanguis
esse putabaꝫ. Jacebātqꝫ loꝛicati hoīes in fluuio tāqꝫ trunci: sup
quos fugientes ⁊ psequentes transibāt riuuluꝫ quasi super pon
tem. Mactabanꝫ aūt hungari tanqꝫ boues nec erat qui redime
ret eos de manibus grecoꝝ. Liꝫ vero comes ⁊ alij boni milites
ibidem occubuerūt. Post hec imperatoꝛ ⁊ rex per fideles nun
cios cōuenerunt ad colloquendū: nauigantes in insulam que ci
uitati Boꝛouch proxima est. Jbi vero inter p̄rincipes suos du
se excusantes ⁊ incusantes: tandē pace roboꝛata redierūt ad pro
pria. Rex itaqꝫ Stephanus multa mala faciebat que non debe
bat in impetu animi sui. Nam xp̄ianā combussit: ⁊ super homi
cocturas cum stercoꝛe equino faciebat fieri: cereos magnos ar
dentes in fundamentū hominis stillare faciebat. Dux almus se
ueritate regis stephani minoꝛis mediā capitis sui diminutionē
passus fuerat. Quāuis fuisset obcecatus tamen moꝛtem timens
de rege stephano fugerat in greciam. Qui ab impatoꝛe honoꝛi
fice susceptus erat: imposuit sibi nomen cōstātinus: qui ⁊ ibi iam
pridem edificauerat ciuitatē constantinā in macedonia: ⁊ multi
hungari atrocitate regis stephani fugerant ad ipsum. Quo mor
tuo coꝛpus eius p̄cepto regis Fulbertus ep̄us repoꝛtauit: ⁊ in
albensi ecclesia sepeliuit. Bela vero filius eius in hungaria oc
culte tenebaꝫ a principibus ꝓpter furoꝛem regis. Qui omnes
inito consilio regi manifestauerūt quem post execationē moꝛtuū
credebat. Quem cum rex veraciter sciuisset viuere a paulo epo

ꝯothmaro comite: quoꝝ ꝓsciẽtia retẽtus erat gauisus est gaudio magno: qꝛ absqꝫ dubio sciebat se heredẽ nõ habere. statimqꝫ misit nũcios in Sermiã ꝛ filiã vros comitis magni in legitimã vxorẽ bele traduxerũt q̃ nõ post multos dies ꝓcreauit geychã. Quo audito rex gauisus est valde. disposuerat eũ rex venire ī talna: ꝛ dabant ei regalia stipẽdia. Anteqꝫ vo rex belã sciuisset: cõiurauerat regnũ vt post eũ filiꝰ sororis sue Sophie noie saul regnaret. Cõtigit aũt vt rex incideret in grauẽ infirmitatẽ Agrie: ita vt oẽs illi mortẽ īminere videbãt. Bors vo comes ꝛ Juan inani spe ducti a traditoribꝰ regẽ electi sũt. Cũ aũt deo volẽte rex ꝓualuisset Juani caput decollauit. Bors vo comitẽ turpiter de curia reiecit in greciã. ꝛ ita statutũ est qꝫ de ꝓpagine sua amplioꝰ ad curiã regiã nullus dignꝰ esse iudicaret intrare. Propter hoc aũt principes ausi sũt regẽ belã manifestare: qꝛ sup hoc rex valde ꝯdolebat qui sibi succederet. Rex aũt stephanꝰ diligebat cunos tũc tẽporis pluſqꝫ decebat. quoꝝ dux noie tatar qui a cede imperatoris cum paucis ad regẽ fugerat cũ rege morabat. Rex aũt incidit in dissenteriã. kuni vo qui permissionibꝰ regis fuerant assueti sceleribus nec tũc minꝰ seuiebãt in hũgaros. Hũgari vo cũ audissent qꝫ rex ī mortis esset articulo interfecerũt cunos qui eoꝝ bona diripiebãt Tatar aũt dux cunoꝝ ꝓquestꝰ ẽ regi de nece suoꝝ. Rex autẽ putabat se aliquãtulũ alleuiatũ eẽ ab egritudine. Cũqꝫ vidisset tatar lachrymantẽ: ceteroſqꝫ cunos circũfulsos lamentantes: quia supra modũ diligebat eos: infremuit et dixit. Si sanitati restitutus fuero ꝓ vnoquoqꝫ quẽ ex vobis interfecerunt decem interficiã: nunc de vita mea ne desperetis quia conualui. ꝛ his dictis extendit manus suas in cunos. Qui precipites irruerunt ad osculandum manus eius: ꝛ pre nimia pressura defatigauerunt regem vnde etiam recidiuo dolore corruptus sublatꝰ est de medio. Sꝫ cum esset in articulo mortis monachalẽ habitũ relicto regno suscepit: anno regni sui. x viij. ꝛ sepultus est waradini. migrauit aũt ab humanis: anno dñi. M.cc.xxxj.

De regno secundi Bele ceci filij ducis almus filij lamperti filij regis Bele primi.

i

Regnauit aũt post eũ Bela cecꝰ filius ducis almi ceci. oẽmqꝫ numeꝝ maloꝝ deuitãs: bonoꝝ opeꝝ exercitatiõi humiliter adherebat. nec posuit carnẽ brachij sui inadiutoriũ: nec habuit fiduciã in hoĩe: sꝫ ad altissimũ posuit refugiũ suũ: ⁊ factꝰẽ dñs ꝓtector eiꝰ: ⁊ deduxit eũ in mltitudine misericordie sue de fructu vẽtris sui posuit sup sedẽ suã. In eo enĩ est cõpletũ illud ꝓpheticũ v̊bũ: dñs soluit cõpeditos dñs illuminat cecos. Et iteꝝ. Inite ꝯsiliũ ⁊ discipabit̃. loquimini v̊bũ ⁊ nõ fiet. Creuerat enĩ puer cecꝰ regnãte stephano fi

lio regis colomani. Cõfirmatũ est ergo regnũ in manu ei⁹: ⁊ inimi cos ei⁹ dedit dñs in opꝛobꝛiũ vsqꝫ in p̃sentẽ diẽ. genuitqꝫ q̃tuoꝛ filios scꝫ geysã: ladislaũ: stephanũ ⁊ almũ. Quo regnãte: regina he lena habito ꝓsilio regis ⁊ baronũ fecit ꝓgregatiõeꝫ generalẽ in re gno iuxta arad. Illa igit die dicte ꝓgregatiõis dũ rex sedisset sup soliũ regni sui: venit regina cũ filijs suis ⁊ sedit circa regeꝫ. Dixit aũt ad ꝑplm vniuersũ. Oẽs fideles: nobiles: senes: ⁊ iuuenes: di uites ac pauperes: audite. Cũ cuiqꝫ nr̃m de⁹ visũ dederit natura lẽ: volo audire cur dñs nr̃ rex suis oculis sit priuat⁹: ⁊ quoꝫ ꝓsilio hoc sit actũ mõ mihi ꝓpalate. ⁊ eos fideliter in hoc loco vindicã/ tes nobis de ipsis fiñ date. Ecce enĩ de⁹ regi nr̃o ꝑ duob⁹ oculis dedit filios q̃tuoꝛ. Facta igit hac voce irruit oĩs pplus sup illos barones quoꝫ ꝓsilio rex obcecat⁹ fuerat: ⁊ quosdã ex ipsis ligaue rũt: quosdã vo detrũcauerũt: sexaginta aũt ⁊ octo ꝓphanos ibidẽ crudeliter occiderũt: ⁊ oẽs successoꝛes coꝝ tã viri qꝫ mulieres eo dẽ die sũt registrati. Insup oĩs illoꝝ possessio ecclĩe cathedꝛalib⁹ est diuisa. ⁊ sic oẽs ville ꝓditionales de hũgaria donatiões regũ noiañ. Quia vo hũgari sp fluctuãt iniuria sicut mare salsũ: filij le uiatan ꝑ nũcios inuitabãt boꝛich adulterinũ: vt veniret ⁊ coꝝ ad intoꝛio regnũ sibi vẽdicaret: credẽtes ipm eẽ filiũ regis coloma/ ni. Boꝛich itaqꝫ ascito ruthenoꝝ polonoꝛũqꝫ auxilio venit in cõ finiũ hũgarie in directo loco qui dicit seo. Rex aũt collecto exer/ citu ibat obuiã ei. Plurimi aũt ex nobilib⁹ in partẽ boꝛichij decli nauerũt. Proceres aũt hũgarie vocati sũt ad colloquẽdũ cũ re/ ge. Interrogauit aũt eos rex si scirẽt boꝛichiũ adulterinũ eẽ vt̃ fi liũ regis colomani. Fideles aũt regni rñderũt ꝙ indubitãter sci/ rẽt boꝛichiũ eẽ adulterinũ: ⁊ nullaten⁹ dignũ eũ cẽ coꝛona regis. Infideles aũt ⁊ ꝓtradictoꝛes mussitabãt inter se incerta: ⁊ titubã tes in duas partes claudicabãt. Rex aũt ⁊ ꝓsiliarij ei⁹ q̃ntũ in ipis erat segregauerũt eos ab agnis. ⁊ firmiter statuerunt vt ibidem interficerent ꝓditoꝛes: ne forte si diuti⁹ differret traditoꝛes trãs/ ferrent se ad boꝛich: ⁊ hoc regni verteretur in periculũ. Orta est igit seditio. ⁊ ibidem ceperũt Lampertũ comitẽ. Quem cũ extra/ xissent a rege: frater eius germanus cuꝫ sedili quodam scidit per mediũ caput eius: ⁊ cerebꝛũ per scissurã exiuit. Nicolaũ comitem filium eius ibidem decollauerũt. Doymolth de genere Akus ⁊ alios ibidem occiderunt. Residui vo ex traditoꝛibus secesserunt in partes. ⁊ collectis viribꝫ suis volebãt regẽ inuadere. Fidelcs

aũt occurrerũt eis. Erat aũt caput traditoꝝ Tyodor ꝺ̃ genere sy
mad. ⁊ Folcꝰ ac Titus. ⁊ p̃cipuꝰ Sanson. Laudauit aũt sanson qui
erat pater comitũ: thome ⁊ thurdo: ꝙ iret in ꝯuẽtũ regis: ⁊ ip̃m co
rã multis vituperaret. Quo audito: oẽs laudauerũt. Et ip̃e Bo
rich inani spe seductꝰ grates ei magnas retulit. ⁊ qꝺ̃ ĩceperat hoc
adimplere nõ simulauit: putãs cũ de vitupatiõe regis regnũ ha/
bere. Rex aũt descẽderat ꝓpe fluuiũ seo. ⁊ cũ sederet in papiliõe
sua cũ suis p̃ricipibꝰ ⁊ militibus: ecce sanson intrauit et regi dixit.
Quid facis vilissime canis: cũ regno vtiliꝰ ẽ dominio tuo: borich
regnũ habere. ⁊ tu viuas ĩ monasterio tuo sicut vixit pater tuus.
Cũ v̓o p̃ricipes regni subito cõmoti fuissent: iohãnes filiꝰ othonis
notariꝰ regis: symigiẽsis p̃positꝰ dixit ad comitẽ Bud. Quid expe
ctamꝰ: q̃re nõ app̃hẽdimꝰ eũ: Cũqꝫ app̃hẽdere voluissent: ille ci/
tissime equũ ascẽdẽs fugiebat. Illi aũt ad p̃ñs equũ nõ habebãt:
qui de circulo regis ad ꝯsiliũ pedites venerãt. sed tñ clamor ma/
gnus fuit. Cũ aũt seruiẽs comitis bud clamorẽ audisset: equũ si/
ne sella ascẽdit: ⁊ ip̃ꝫ cũ lãcea vsqꝫ seo ꝑsecutꝰ ẽ. Tyodor aũt ⁊ alij
socij eiꝰ volebãt nauẽ ĩtrare ⁊ illũ citissime traducere. sꝫ vsqꝫ huc
nõ potuerũt. Sanson v̓o equitãs cecidit in fluuiũ. quẽ ꝑsecutor ĩ
fluuio lãceauit. Habebatqꝫ Sanson sub tunica panceriã. ⁊ p̃ gra/
uamine lorice natare nõ potuit. Borich aũt cũ magna mlt̃itudi/
ne ruthenoꝝ ⁊ polonoꝝ castrametatꝰ est ꝓpe ad regẽ. Proceres
aũt regni hũgarie miserũt ad ducẽ ruthenoꝝ ⁊ polonoꝝ qui ꝓ bo
richio venerãt dicẽtes. Nõ decet vos cõtra iusticiã q̃rere regnũ
homini adulterino. Nos enĩ scimꝰ ꝙ de iure regnũ habere debe
at Bela. ⁊ ipse regnat cũ ꝯsensu totiꝰ regni. His auditis duces ru
scie ⁊ polonie destiterũt ampliꝰ adiuuare borichiũ ⁊ reuersi sũt sin
guli in suas ꝓuincias. Borich aũt cũ mlt̃itudine ppl̃oꝝ venit pu
gnare ꝯtra regẽ. Rex aũt diuino fretꝰ ꝯsilio ⁊ auxilio ꝯtriuit oẽ ro
bur borichij in p̃lio. ⁊ fugauit illũ in gladio. ꝯclusitqꝫ exercitũ po
lonoꝝ in morte: in ipsa festiuitate marie magdalene: accipiẽs spo
lia eoꝝ. ⁊ reuersus ẽ cũ magna victoria. In ipso aũt p̃lio acriter ⁊
p̃cipue pugnauerũt: Myksa: Gaab ⁊ Bathur: ⁊ mlt̃os ex illis ce
perũt ⁊ interfecerũt. erãtqꝫ eoꝝ lorice sanguine humano ꝯfecte.
In hoc p̃lio myksa cepit tyodoriũ intẽtorẽ maloꝝ. vosos cepit vi
talẽ. gaab v̓o fratrem comitis de cracouia polonũ. batur cepit en
dre. Quos cũ ad regẽ duxissent: grates mlt̃as retulit eis ⁊ elegan
tissime remunerauit eos. Postq̃ꝫ aũt regnũ ꝯfirmatũ est ĩ manu
regis bele: vtebat̃ ex vino multũ: cuius aulici assueti quicquid in

ebrietate regis petebant habebāt: ⁊ post ebrietatē rex recipere nō poterat. Noch ⁊ saul viros religiosos in ebrietate sua tradidit i manꝰ inimicoꝝ suoꝝ. qui absq3 causa interfecti sūt. Regnauit igit ipse bela cecus annis nouē: mensibꝰ. xj. diebꝰ duodecim. Migrauit aūt ad dñm: anno dñi. M. c. xlj. idibus februarij: feria quinta cuius corpus albe quieścit.

De coronatione regis geyse scōi: filij regis bele ceci primogeniti: ⁊ de eiusdem gestis sequitur.

Respexit aũt dñs hũgariã: ⁊ dedit ꝓpugnatorẽ gradiẽ/
tẽ in multitudine fortitudinis sue. Dedit enĩ dñs re/
gnũ geyse puero suo. qui in die sancte Cecilie virginis
coronatus est. cui⁹ dexterã apprehẽdit ⁊ ꝯfortauit: sub
iecitqꝫ ei gẽtes multas: ⁊ dorsa regũ vertit in fugã a fa
cie gladij ei⁹. rapolth vero miles almanus castrũ poson ex indu/
stria ⁊ ꝓbitate iuliani comitis ceperat. qđ hũgari nõ pro modica
habuerunt penuria. Sed rex adolescens ea nõ silenter acquieuit
Duxit enĩ rex exercitũ contra furorẽ theutonicorũ insultantiũ et
hungarie confinia deuastantiũ. Quãuis enĩ cesar in propria per/
sona nõ venerat super regem: vniuersũ fere robur regni theuto/
nicoꝝ ad extirpandã hungariã comouerat. Herricus aũt quidaꝫ
dux austrie principalis aduersarius regis omnes bellatores de
saxonia ⁊ de bauaria secũ adduxerat. erat enĩ tutor populi ducis
herrici leonis. cui saxonia ⁊ bauaria iure hereditario cõpetebãt.
Cõgregati sunt itaqꝫ theutonici in multitudine fortitudinis sue
confidentes: ⁊ sicut gygantes steterunt cõtra hungaros. Rex aũt
cũ vniuerso exercitu suo posuit spem suã in deo. ⁊ ordinatis agmi
nibus cepit ire contra hostes suos. Sed ⁊ sacerdotes ⁊ leuite cũ/
ctiqꝫ clerici qui aderant in spiritu cõtribulato ⁊ corde cõtrito im
plorabant adiutoriũ dñi nostri ihesu christi ⁊ presidia sanctoꝝ an
gelorũ: ⁊ maxime inuocabant clementiaꝫ dei genitricis virginis
marie cuius patrocinio beatus rex stephanus hungariã speciali/
ter cõmendauit. Rex aũt accinctus est gladio: ⁊ gloria dñi appa/
ruit super eũ: confortatũqꝫ est ilico cor eius diuinitus. ⁊ ip̃e robu
stior factus q̃ꝫ prius exhilarata est facies eius: ⁊ totus alacer ibat
ad p̃liũ. Cũqꝫ appropinq̃sset: guncel quidã autentic⁹ qui vtrãqꝫ
linguã eoꝝ bñ nouerat: nũciauit regi ꝙ exercit⁹ theutonicoꝝ ap/
propinq̃ret. ⁊ dixit optimũ tp̃s eẽ regi vt irrueret sup̃ eos qꝛ pau/
ci sũt: ⁊ nõ oẽs quos in adiutoriũ vocauerãt venissent. Tunc rex
cũ oĩ exercitu suo accelerauit sup̃ eos trãs metas hũgarie. Theu
tonici v̇o q̃si gygãtes obstabãt in equis arduis ⁊ optimis: ĩ sup̃bia
⁊ abusiõe insultãtes ĩpetebãt hũgaros: vt ꝯtumelijs suis terrorẽ
eis incuterẽt. Hũgari v̇o ex aduerso appropinq̃uerũt ad p̃liũ. ⁊ in
tonuerũt buccinis ⁊ clanxerũt classitis: ⁊ clamauerũt ad deũ. ⁊ cla
mor vociferantiũ ascẽdit in celũ ⁊ belligerantiũ ⁊ cõmissum est p̃/
liũ. Bisseni v̇o pessimi: ⁊ siculi vilissimi: oẽs pariter fugerunt sicut
oues a lupis: qui more solito p̃ibãt agmina hũgarorũ. Tũc etiam

priusq̃z hũgari ꝯfligere cepissent: q̃dã agmina hũgarorũ ꝑterrita sũt a furore theutonicoꝝ. Preualuerũt theutonici hũgaris ĩ initio bellici ꝯflictꝰ. qui sicut heretici circa principia sꝑ feruescũt ⁊ in fine tepescũt. Tũc auũculus dñi regis bele Ban noĩatꝰ gl̃iosus ĩ milibꝰ suis irruẽs suꝑ agmina theutonicoꝝ ꝑcussit eos ex aduerso grauiter: ⁊ magnã stragẽ fecit ĩ illis. Sz ⁊ electi milites regis ĩpetũ fecerũt in hostes grauatũqz est ꝑliũ ꝯtra theutonicos: ⁊ fortitudo eoꝝ dissipata est. ⁊ corruerũt in ore gladij plusq̃z septẽ milia bellaorum. residui vero fugerunt.

Saluauit igit̃ deꝰ hũgaros ĩ die illa de faucibꝰ draconũ crudelit̃ seuiẽtiũ. Ibi vsqz adeo ꝯtritũ ẽ robur theutonicoꝝ: q̃ nec rusticis hũgaris ĩ ꝯfinio eoꝝ hĩtantibꝰ aliq̃z iniuriã seu q̃dcũqz grauamẽ ĩferre ꝑsũpserũt. Rex aũt diuina gr̃a felici potitꝰ victoria simul cũ vniuersa gẽte sua bñdixit ⁊ gl̃ificauit deũ. In eodẽ ãt ꝑlio comes Uros cepit comitẽ rapolt theutonicũ: q̃ iã pridẽ nocturnis ĩsidijs castrũ poson occupauerat. ⁊ gabriel ottonẽ. Post hec ĩ diebꝰ illis fames afflixit hũgariã: q̃ magnã partẽ hoĩuz ĩ morte obsorbuit.

Quõ cesar cõradus ꝑ hũgariã versus hierosolimã iuit sequit̃.

Circa etiã eadẽ tꝑa cõradꝰ cesar iter fecit hierosolimã ꝑ hũgariã. hũgarie v̄o nõ xp̃i peregrinꝰ apparuit: in q̃ nõ pacẽ sz potiꝰ irã tyrãni ⁊ ꝑdonis exercuit. Nã petitiõis simulatiõe inuẽta, ꝑ aditu: a regno hũgarie pecuniã nõ modicã extorsit: ita vt nulla eccl̃ia siue monasteriũ totius hũgarie remaneret de quo pecunia nõ extraheret̃ ⁊ peregrinãti cesari ꝑ timore nõ offerret̃. Cuiꝰ cesaris ꝑcessũ egregiꝰ rex frãcoꝝ venerabiliter ⁊ vt decet xp̃i peregrinũ subsecutꝰ: a rege gey

sa honorabiliter susceptus est. apud quē aliquādiu cōmoratus cō
paternitatis vinculo regi geysē sociat ⁊ tali dilectionis nodo in/
ternexo multis muneribus a rege geysa honeste conducit. ⁊ pre/
ter oēm regni molestiā hungarie fines cū suo exercitu in greciam
penetrauit. ¶Postmodū aūt rex geysa referente quodā milite suo
nomine gurk audiuit q̄ borich adulterin⁹ regis colomani esset
comitatu regis francie. misitqz ad eum dicens. ¶Nō est bonorum
reddere malū pro bono: nec insidiantē vite mee vestra erit defen
dere. ¶His auditis facta est contentio inter reges francorū. quere
bant enī milites eius quis nā esset inter eos qui mortē regis ma/
chinaret: vt inuentus ab his interficeret. Borich autē venerat
consilio quorundā hungarorū. vt si ipse regnū intrare posset tūc
a multis pro dño haberet: ⁊ relicto rege ei multi adherērēt. Qui
vero cum talia audisset: statim ad pedes regis francoꝝ se prostra
uit vitam ab eo ⁊ veniā rogaturus: vt eum absqz lesione extra re
gnū cum eo ire permitteret. Cunqz rex geysa audisset borich esse
apud regem francorū rogauit eū vt pro amicicia sua borichiū ei
vinctū remitteret. Cunqz hoc rex francorū audisset dixit. ¶None
rit rex q̄ domus regis est quasi ecclesia: pedes eius quasi altare.
⁊ quomodo possum reddere vinctū eum qui ad domū regalem
quasi ad ecclesiam: ⁊ ad pedes regis quasi ad altare se prostrauit.
Cui nūcius ait quoniā magistri nostri sic interpretant: vt adulte/
rinā progeniā ecclesia non cōmunicat. Borich autem videns si/
bi mortem ūminere: ea nocte rapuit vnū dextrariū regis lodowi/
ci ⁊ aufugit. Quidā autem de agazonibus occurrens ei voluit eū
tenere quē borich cum gladio percutiens: a vertice vsqz ad me/
dium pectus eius discidit: et ipse manus sequentis euasit. ¶Post
hec autem rex geysa dedit ducales expensas fratribus suis ladis
lao ⁊ stephano. duxitqz exercitū in rusciam super lodomeriū du/
cem: vt vindicaret iniuriā soceri sui minosloy. pro quo etiaz iam
pridem miserat exercitū: qui male tractatus fuerat a rutenis ⁊ cu
nis. ¶Regnauit autez annis. xx. mensibus tribus: diebus. xv. Mi
grauit autem ad dñm anno dñi. M. c. lxj. pridie kalendas iunij:
feria quarta: cuius corpus albe quiescit.

De coronatione regis stephani tertij: filij geyse secūdi: filij regis bele ceci. ⁊ de vsurpatione corone per ducem ladislaum secūdū: filium eiusdem regis bele ceci.

Deco eius coronatur stephanus filius eius: & regnauit annis vndecim. mensib⁹ nouem. diebus tribus. In cuius imperio dux ladislaus filius regis bele ceci vsurpauit sibi coronam dimidio anno. Migrauit aũt ad dñm anno dominj. M.c. lxxij. kalendis februarij: feria prima. cui⁹ corpus albe quieſcit.

De vsurpatione corone per stephanũ quartũ filium bele regis ceci.

Post hunc autem stephanus frater eius vsurpauit sibi coronam mensibus quinq;. Coronatus est autem tertio idus februarij: in dominica Exurge. deuictus est autem in festo sanctorum geruasij & prothasij: feria tertia. vbi nobiles hungarie corruerũt Post hec expulsus ẽ de regno. Obijt ĩ caltro zemlẽ: anno domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo tertio idus aprilis: feria quinta. cuius corpus albe quieſcit. Idẽ vero rex stephanus filius geyse migrauit ad dñm anno domini milleſimo cẽteſimo ſeptuageſimotertio. quarto nonas marcij: feria prima cuius corpus strigonij quieſcit.

De coronatione regis bele tertij: fratris stephani ſimiliter tertij: filij geyſe ſcõi ſequit.

Postea regnauit Bela frater eius qui fures ⁊ latro/
nes persecutus est: ⁊ petitionibus loqui traxit origi
nē: vt romana habet curia ⁊ imperij. Qui coronat⁹
est ī die b⁹ ianuarij: feria prima. Regnauit aūt annis
xxiij. mense vno: diebus. xix. Obdormiuit autez in
dño: anno eiusdez. M. c. xc. kalēdis maij: feria ter/
cia cuius corpus albe quiescit honorifice tumulatū.

De coronatione emerici regis: filij bele regis tercij.

Cui succesſit emericus filiꝰ eius: ⁊ regnauit annis. viij. menſibus. vij. diebus. vj. Cuius vxor Conſtantia filia regis aragonie ceſari Frederico p̄ conſiliū apoſtolice copulatur. Migrauit autez ad dñm: anno domini Milleſimo. cc. p̄idie kalēdas decembꝛis: feria tercia cuius corpus requieſcit in eccleſia agrienſi.

De coronatione regis Ladislai tertij: filij regis Emerici.

POst eum regnauit Ladislaus filius eius: ⁊ coronat⁹ est. vij. kalēdas septembris: feria quinta. Regnauit aūt mensibus sex: dieb⁹ quinq3: migrauit aūt ad dominum: anno eiusdem: millesimo ducentesimo primo: nonis maij: cuius corpus albe quieſcit:

De coronatione regis andree secūdi: filij regis bele tercij: patris sancte elizabeth: qui ꝛ hierosolimitanus dictus est.

Huic successit andreas filius bele tercij: qui andreas coronatus est. xxvij. die post obituz regis Ladislai: quarto kl'as iunij: in penthecostes. Cuius vxor fuit dña gertrudis de almania: de qua genuit belam: colomanū: andreá ꝛ beatá elizabeth. Sed prochdolor humani generis inimico p/ culdubio suadēte: vxorem bankbani magnifici viri domina me

morata tradidit cuidã suo fratri hospiti deludendã. Quã ob causam idem bankbanus de genere borozitudus suũ gladiũ in regine sanguine miserabiliter cruentauit: ꝛ diro vulnere sanciatam anno dñi. M.cc.xij. interfecit. cuius corpꝰ in monasterio grisseorum monachoꝝ de pelis tumulat. Pro cuius nece vox flebilis insonuit in tota pannonia: ꝛ in omni genere bankbani execrabilis ꝛ horrenda sanguinis effusio subsecuta est.

De peregrinatione eiusdem in hierosolimã.

Post hec rex andreas terrã sanctã visitauit ad mandatum dñi pape. quod mandatũ acceperat dum esset adhuc dux: sicut habet extra de voto ꝛ voti redemptione: licet vniuersis. Quia ipse cõpleuit ꝛ redemit votũ patris. ꝛ ibi in terra sancta super exercituz christianoꝝ cõtra soldanũ babilonie capitaneus ꝛ dux preficit: ꝛ mox victor efficit gloriosus. Mansit aũt tribus mẽsibus regali deniqz thesauro exposito diuersoꝝ sanctoꝝ per ipsum reliquie comparant. Caput videlicet sancti ꝑthomartyris stephani. ꝛ caput beate margarithe virginis ꝛ martyris. dextera beati thome apostoli ꝛ sancti bartholomei. itez de virga aaron: ꝛ vna de sex idriis illis in quibus xp̃s mutauit aquam in vinũ: ꝛ alie multe quas potuit tunc congregare. Reuersusqz in hungariã cuz preciosis thesauris sanctorum: regnum suum reinuenit in prospero statu: non tamen hoc suis meritis: sed sanctorum quorum reliquias afferebat: ascribi voluit. In occursum ergo regis benedictus filius erga cancellarius regine omnes prelatos ecclesie cõpellebat. Modo aũt illas reliquias sanctas specialiter ille ecclesie habẽt: quarũ prelati regi venienti obuiã occurrerũt. Transactis itaqz nouem annis: rex generosam elizabeth filiã suã nobili viro ludowico Thuringie lanthgrauio copulauit. Qui post multos aonos similiter cruce signatus deuote hierosolymam pergens ibidẽ migrauit ad christum: cuius festuz hierosolimis deuote celebratur. Migrauit autem rex andreas ad dñm: anno domini millesimo cc.xxx v. tricesimo anno regni sui: cuius corpus in monasterio de egrus feliciter requiescit.

De coronatione regis Bele quarti: filij Andree regis secũ
di. ⁊ de introitu tartarorũ primo ⁊ de miserabili destructione re
gni hungarie per eosdem.

REx Bela post eum filiꝰ eius coronatus est pridie idus
octobris: feria prima qua cantat Da pacem dñe in ca
thedrali eccla bti petri albe quã ipse ꝓsecrari fecit: co
lomano duce fratre einsdẽ ensez regalẽ ad latus ipsiꝰ
honorifice tenẽte: daniele vo duce rutenoꝝ equũ suũ

ante ipsum summa cũ reuerentia ducẽte. Regnauit aũt. xxv. annis. Anno domini millesimo. cc. xlj. ipso bela regnante mangali siue tartari cum quinquies centenis milibus armatorũ regnum hungarie innaserunt. Contra quos bela rex iuxta flumẽ seo prelians vincit. in quo prelio fere extinguit militia regni hungarie vniuersa. Ipso vero bela rege ad mare fugam facieute: tartari vsqz ibi ipsuz crudeliter insequunt. Manserunt enim ipsi tartari in regno hungarie tribus annis. Et quia seminare illis temporibus non potuerunt hungari: ideo multo plures post exitum illorum fame perierunt qz illi qui in captiuitate ducti sunt ꝛ gladio ceciderunt. Post hec autem rex Bela reuersus est de maritimis partibus. ꝛ ducem austrie fredericum virũ bellicosuz ante nouã ciuitatem gens occidit in prelio hungarox: ꝛ transfixit per maxillã. Licet idem dux ceciderit in hoc bello: bela tamen rex p̃fatus triũphũ cũ hungaris pdidit.

De bello regis Bele cũ Othocaro rege bohemox.

Post hec idez rex anno dñi. M. cc. lx. congregauit exercitum copiosum contra Othocarũ regez bohemox circa morauiã vna cuz filio suo stephano ꝛ alpra duce cumanorux. Sed victus fugit circa haymburg tercio idus iulij. Erat enim vir pacificus: ꝛ in exercitibus et prelijs minime fortunatus.

Quomodo populus se eiusdem regis in temporibus flagellabat.

IPsius etiam tempore: anno domini: M.cc.lxiij. plebs flagellis se feriendo vniuersaliter discurrebat. Obijt aũt anno dñi. M.cc.lxx v. nonis maij. feria sexta: in festo inuentionis sancte crucis in insula budensi: ⁊ sepultum est corpus eius strigonij in ecclesia fratrum minorum constructa ad honorem virginis gloriose quam ipse dñs rex bela adhuc viuens sumptuoso opere ⁊ pulchro fecerat inchoari. vbi cũ domina regina consorte sua maria nomine filia imperatoris grecorũ: ⁊ duce bela filio suo charissimo feliciter requiescit: virtutibus plen⁹: cuius memoria quasi mel dulcorosum vsqz in diẽ hodiernum in ore omniũ hungarorum ⁊ aliarũ plurimũ nationũ suauescit. Cuius corpus philippus archiepiscopus strigoniensis de ecclesia memorata auferri exhumando fecerat contra iura: ⁊ in sua ecclesia cathedrali indebite tumulari. Super quo facto coram summo pontifice causa diutius ventilata: fratres minores cum honore maximo rehabere ex integro meruerunt. ⁊ corã virgi[illegible]is ara glorioſius cõdiderũt. Vbi hi pulchri versus continentur. Aspice rem charam: tres cingunt virginis aram. Rex: dux: regina: [illegible]: quibus assint gaudia trina. Et sequitur. Dum licuit: tua dum vi[illegible]uit res bela potestas. Fraus latuit: pax firma fuit: regnauit hone[illegible]stas.

De coronatione regis stephani quinti: filij regis Bele quarti.

Post ipm anno dñi. M.cc.lxx. cepit regnare filius ei⁹ ste
phan⁹ sup totā hūgariā: q othocarū regē bohemox in
hūgariā cū bohemis: australib⁹: brāburgēsib⁹: ac cete
ris mixtis gētib⁹ cuz potētia veniētē añ fluuiū rapcha
deuicit virilit ac fuganit. ꝑterea budū ciuitatē bulga/
rox expugnauit: ⁊ bulgaros supauit. regē eox sibi ꝓpulit debuire
Regnauit āt duob⁹ ānis ⁊ mortu⁹ē i āno tercio regni sui i magna
isula: ⁊ sepult⁹ē i eccl̄ia bt̄ē v̄ginis i insula budēsi i loco beginarū.

De coronatione regis ladislai quarti: filij regis stephani quīti

qui kwnlaczlo dictus est.

Qui successit ladislaus filius eius: et coronatus est eodez anno quo mortuus est pater eius: videlz anno dñi. M.cc. lxxvj. qui imperatore adiuuante circa moraniã occidit regẽ ottho carũ supradictũ i plio. Postea cũ anno dñi. M.cc.lxxxij. Oldamur dux cumanie cõgregato exercitu cumanoz circa lacũ hood vocatũ: voluisset hostiliter regnũ inuadere hũgaroz vt suo dño subiugaret: ptra eũ rex ladislaus vt fortis iosue ꝓ gẽte sua et regno pugnatur⁹ accessit. In cui⁹ exercitu konãd⁹ fili⁹ thome miles strenuus ptra cumanos lãceauit cũ impetu vtutis sue: et laudabiliter

ꝑcussit plurimos ⁊ ꝓstrauit. Postea cũ preliũ cõmitteret̃ ĩter partes fortissimũ: subito ⁊ inopinate ex diuina clemẽtia pluuia grandis exorit̃ ꝯtra faciẽ paganoꝝ: ⁊ qui in arcub⁹ sperabant ⁊ sagitta: ꝓpter imbriũ dẽsitatẽ iuxta ꝓpheticũ facti sũt ut sterc⁹ terre. Et sic rex ladislaus victoriã obtinuit diuino fret⁹ auxilio.

De secundario introitu Tartarorum.

TAndẽ postea pauci de ip̃is cumanis q̃ euaserãt: ad tartaros fugerũt quoꝝ ĩstinctu tartari: anno dñi. M.cc.lxxxv. scd̃a vice intrauerũt hũgariã: ⁊ vsq3 pesth vniuersa miſabiliter ꝯbusserũt. Iste enĩ rex ladisla⁹ filiaꝫ regis kazoli de apulia ĩ ꝯiugiũ hẽbat. Sꝫ spreto thoro ꝯiugali filiab⁹ adhesit cumanoꝝ Ayduã Cupchek ⁊ mãdulã vocatas: ac alias q̃ꝫ plures ĩ ꝯcubinas hẽbat: q̃ꝝ amore cor ei⁹ ẽ merito deprauatũ: ⁊ a suis baronib⁹ ⁊ regni nobilib⁹ odio habebat̃.

De aduentu firmani sedis apostolice legati.

HInc insuꝑ ꝯtra eũ: qꝛ cumanice ⁊ nõ catholice ꝯuersabat̃. Philipp⁹ firman⁹ sedis apl̃ice legat⁹ aduenit. qui barbas radere: crines detrũcare ꝯtra mores hũgaricos: ⁊ pilleos cumanicos: quoꝝ vsus ĩ hũgaria iã ĩ cõsuetudine hẽbat̃ abicere demãdabat: regẽ etiã anathematis vinculo feriẽs vt paganos odiret: ritũ xp̃ianoꝝ diligeret: ⁊ thoro viueret ꝯiugali: ꝫ nihil in rege ꝓficiẽs repatriauit.

De subita nece regis ladislai ꝑ cumanos facta.

POst hec ĩ breui ip̃e rex. Anno dñi. M.cc.xc. Feria secũda ꝓxima añ festũ scẽ margarite v̓ginis ⁊ martyris ꝓpe castrũ kereßeg ab ip̃is cumanis quib⁹ adheserat est miserabiliter interfect⁹. Tꝑe enĩ isti⁹ regis ladislai cepit hũgaria a sua magnifica gl̃ia reflecti: ut casus flẽbiles ⁊ euent⁹ inferi⁹ ostẽdẽt. Ceperũt nãq3 ĩ ea intestina bella ꝯsurgere: ciuitates ꝯfringi: ville ꝑ cõbustiões ad nihilũ redigi: pax et ꝯcordia penit⁹ ꝯculcari: diuites deficere. et nobiles rusticari preinopia pauꝑtatis. Illo tꝑe biga scꝫ duaꝝ rotaꝝ vehiculũ: a regni incolis curr⁹ regis ladislai dicebat̃. qꝛ ꝓpter ꝯtinua spolia aĩalia vehicula trahẽtia defecerant in regno: sed hoĩes more pecoꝝ bigis iuncti vices aĩaliũ impendebant.

De coronatione regis Andree tertij nepotis Andree regis scd̃i qui ⁊ venetus dictus est Sequitur.

POst cui⁹ regis mortē: eodē āno. xviij. die andreas dux de venetijs coronat: q̄ viuēte adhuc ladislao rege adduct⁹ i hūgariā fuerat. Cui⁹ andree regis ortū ⁊ originē videam⁹ q̄ rōe meruit coronā regni hūgarie accipe Cū eni rex andreas scd̄s pr̄ q̄rti belli regis ⁊ colomāi ducis: mortua p̄ma vxore sua ul' poti⁹ iterfecta ut supi⁹ dictū ē mare ad mādatū ecclie trāsfretasset i terrā sāctā ad pugnādū, p sepulchro dñi: ibi victor existēs reuertebat feliciter cū honore. Tādē i italiā applicuit: ⁊ q̄dā vice apud marchionē Estensē ē magnifice

hospitat⁹. Ille vo marchio cognoscēs regē eē viduū: filiā suā ex/cellenter pulchrā ⁊ bene ornatā cōspectui regis astare fecit. Rex vero vidēs eā pulchrā ⁊ suis oculis gratiosā: cū absq; hoc duce/re vellet vxorē: cū eadē domicella eodē die ꝓtraxit matrimoniū ⁊ in hungariā secū duxit. Mortuo vo rege andrea dñia ista volēs redire ad parētes suos: ꝓuocatis principib⁹ regni hūgarie archi/epis ⁊ epis se grauidā ꝓfe: manifestis indicijs demōstrauit: ⁊ sic ē reuersa in terrā suā Esth vocatā: ⁊ ibi apud patrē suū puerū mas/culū peperit quē in baptismo stephanū vocauerūt: qui nutrit⁹ et educat⁹ē sub hoc titulo ꝙ eēt fili⁹ regis hūgarie. Tandē ad etatē vltimā deueniēs vsurpare dolose marchionatū voluit aui sui: ꝙ idē auus su⁹ pnalens ipm remoti⁹ effuganit: ⁊ sic stephanus fugi/ens abijt in hispaniā ad iacobū regē Aragonie: qui hēbat in vxo rē sororē isti⁹ stephani filiā regis andree regis hūgarie: ⁊ ibi aliq; diu cōmoratus iter in Italiā veniens electus est potestas a ciui bus in rauēna. inde fugat⁹ venit venetias. Ibi aūt vir quidā ci/uis venecēsis ciuitatis potior ⁊ ditior cognoscēs ⁊ sciēs veraciter hūc eē filiū regis hūgarie: tradidit sibi filiā suā i vxorē: ⁊ oīuz bo/nor suor ꝓticipē cū ꝓstituit. Ex illa aūt habuit filiū stephan⁹ quē andreā vocauit noīe pris sui. Qui andreas auxilio ⁊ ꝓsilio auūcu lor suor qui erāt infinitar diuitiar viuēte adhuc rege ladislao i hūgariā subintrauit: eo ꝙ eēt dux qui deberet hīe portionē in re gno regis andree titulo aui sui. Cū aūt rex ladisla⁹ fuisset occisus a baronib⁹ regni: andreas dux feliciter coronat. Qui āno scdo re gni sui cū exercitu maximo austriā debellauit. In cui⁹ iperio q̄dā nobiles regni Johānes. s. ⁊ henric⁹ bauus filij herrici ac vgein⁹ fili⁹ poch de wylak: alijq; q̄zplures in pīudiciū regis andree a pa pa Bonifacio. viij. regē petierunt.

Quō in pīudiciū regis Andree papa ad instātiā quorū/dā baronū puerum karolū in hungariā destinauit.

Quor istātiā papa admittēs quēdā puer. xj. ānor noīe karolū. anno dñi. M.cc.xcix. viuēte adhuc andrea re ge in hūgariā destinauit. Cui⁹ karoli gīnatio ⁊ origo tali modo habet. Rex stephan⁹ quīt⁹ fili⁹ Bele q̄rti regis hūgarie īter alias filias habuit vnā noīe mariā vocatā quā karolo claudo filio karoli magni qui ex donatiōe ecclie fuit rex Sicilie tradiderat i vxorē. Qui rex karolus claudus ex illa fi lia stephani regis genuit karolū marcellū noīe: karolus vo mar/

cellus ex filia ĩpatoris rodolphi Clemẽtia noĩe genuit filiũ quẽ p̃
mo ĩ terra sua vocauerũt Carobertũ q̃si karolũ robertũ: ĩ hũga/
ria aũt ablato roberto ip̃m hũgari karolũ vocauerũt: vt aũt iste
karol⁹ regnare valeret ⁊ ꝯtra andreã regẽ ptãtez accipe Papa le
gatos vnũ ⁊ aliũ de latere suo ꝯtra regẽ andreã ꝓ karolo destina
uit: q̃ nihil agere valẽtes ad ꝓpria redierunt. Interim anno dñi
M.ccc.j. ĩ festo sc̃i felicis idẽ rex andreas ĩ castro budeñ. requie
uit ĩ dño: ⁊ sepult⁹ ẽ ĩ ecclia sc̃i iohãnis euãgeli. apud frẽs mĩores

De adductiõe wenceslai ducis filij regis bohemie in

obprobriũ pueri karoli ⁊ de coronatione eiusdẽ.

POstea mortuo rege andrea barones regni eodem anno in duas partes celerius diuidunt: ita q̃ matheus lomodeus ⁊ vbrinus potentissimi principes in regno ac alij nobiles q̃plures karolo puero adheserunt: et eum regem nominabant verbo ꝺ nõ facto. Dominicus vero filius stephani dicti porch magister thauarnicorũ quõdam regis andree demetrius filius nicolai: herricus filius herrici viri valde magnifici cũ iohanne archiepiscopo colloceñ. ⁊ andrea episcopo agriensi: emerico episcopo waradieñ. haab episcopo vacieñ. anthonio episcopo chanadiensi: nicolao episcopo bozzensi: ⁊ iacobo episcopo scepseñ. cui vsq̃ vitam fuerat cõcessus episcopatus: in mense iulio versus bohemiã processerũt ad regẽ wenceslaũ: ut regni susciperet gubernacula hungarorũ: ne regni liberi libertatẽ amitterent in susceptione per ecclesiã dati regis. Ad ipsum aũt regem bohemie ob hanc rationẽ posuerunt gressus suos. quia rex otthacar⁹ qui per regem ladislaũ fuerat interfectus sicut est superius enarratũ: habuit in vxorẽ filiam dñe anne filie bele regis quarti: qui ex ea genuit filiũ nomine wenceslaum: qui regnauit in bohemia patre mortuo multis annis. Qui wenceslaus venire noluit: sed filiũ suũ ex filia imperatoris rodolphi procreatũ ⁊ genitũ nomine similiter wenceslaũ in quadã villa godin vocata circa morauã ex parte bohemie quo prefati nobiles ⁊ episcopi conuenerãt in regẽ hungaris tradidit naturalez. et ipsi confectis instrumentis litteraꝝ ⁊ roborato fidei firmamento vnanimiter susceperunt. ab hinc Te deũ laudamus altissime ꝓclamantes ad albã ciuitatẽ regiam deuenerũt: vbi iohannes archiepiscopus coloceñ. cũ episcopis alijs superius nominatis honorifice eum coronarũt. Sedes nanq̃ tunc archiepiscopat⁹ strigomeñ. vacabat. Inde budã venerunt: ibiq̃ iohannes archiepiscopus obdormiuit in dño: ⁊ iacobus epũs scepseñ. quieuit in pace. Tumulant aũt in eccl̃ia scĩ iohãnis apud frẽs minores.

Quomodo rex ladislaus siue wenceslaus exiuit de hungaria ⁊ in bohemiam reuersus est.

Postea rege iãdicto quem hũgari ladislaũ vocauerũt in buda degente: nullum castrum nulla potentia seu potestas nullũ ius regale sicut karolo puero ex parte baronũ restituunt: sed vna ps regni karolũ altera ladislaũ regẽ appellabãt noĩe tantũ sed nõ re vl' effectu regiminis seu potestatis. Tũc rex wenceslaus pater ladislai nouiter coronati vidẽs ⁊ ꝯsiderans pallicitas v̄sucias hũgaroꝝ anno dñi. M.ccc.iij. cũ multitudine exercit⁹ pannoniã est ingressus: ⁊ iuxta danubiũ circa pesth aliquãtulũ residẽs: ladislaũ filiũ suũ cũ corona regni accipiẽs ⁊ ladislaũ filiũ vernerij rectorẽ seu iudicez Budensem in suũ regnũ in pace reuertit.

Quomodo papa per quosdã budeñ. presbyteros extitit excõmunicatus.

Eodem tpe frater nicolaus de ordine p̄dicatoꝝ episcopus hostieñ. cardinalis apostolice sedis auctoritate suffultus in hungariã ꝓ karolo aduenit. Qui bude residẽdo diebus aliquot videns se nihil posse ꝓficere reuersus est in curiã. ⁊ ibi mortuo Bonifatio. viij. in sũmũ pontificẽ eligit ⁊ creatur ⁊ benedictus appellatur. In suo aũt recessu ciues ciuitatis budensis ꝓ quodam casu in interdicto reliquerat. Interdictũ quippe religiosis ⁊ plebanis stricte seruantibus: surrexerunt pseudo sacerdotes ⁊ perfidi qui manifeste diuina populo celebrabant ⁊ sacramenta ecclesiastica ministrabant publice interdictis. Insuper malũ malo cumulãtes perniciosius conuocato populo: accensis lucernis: sũmũ pontificẽ christi vicariũ: archiepiscopos ⁊ episcopos vniuersos regni hungarie ac viros religiosos cõiter excõmunicatos: altis vocibus ꝓmulgabant. Hoc factũ est: castrũ budense quodã dicto Petermano regente quẽ ꝓ ladislao captiuato rex prefecerat wenceslaus.

De introductiõe otthonis ducis bauarie in regnũ hũga/
rie ꝓtra puerũ karolũ per quosdam barones facta: ac de
coronatione captiuitate ꝛ expulsione eiusdem.

Interea vo filij herrici ꝛ quidã alij nobiles: Ottho/
nẽ ducẽ bauarie subitroducũt ī regẽ hũgarie. Qui ve
niẽs coronã regni a wẽceslao ablatã: petiuit sibi dari:
ac secũ ferẽs: anno dñi. M.ccc. v. albã regalẽ ciuita/
tẽ petijt vt ibi coronaret legittime ī regẽ. Quẽ bene/

dictus ep̄us vesprimieñ. ac frater anthoni⁹ ep̄us chanadieñ. ī regē iniūxerūt ⁊ dicta corona regia coronarūt. Inde budā veniēs ⁊ in die solēni in decore regio coronā sāctā habēs in capite: ꝑ oēs plateas ⁊ vicos incedebat eques cū ppl'o copioso ut cūctis se esse regē legittimū publicaret. Qui ī breui terrā Erdeln cū bele filio thome censuit visitare. vbi ladisla⁹ wayuoda ip̄m captiuauit: ⁊ in castro suo tenuit vinculatū multis dieb⁹. Qui tā miserabili fortuna sibi occurrēte: de regno expellit̄ hungaroꝝ.

De inuētione regalis corone in via amisse: sequit̄.

NEc hoc p̄termittendū est: ꝙ cū sācta corona ꝑ dictū otthonē ducē ad hūgariā portaret̄: ꝓpter timorē hostiū fecit illā includi ꝑ artē tornatoriā in flasconē. Cū autē equitaret cū suis sub noctis silētio ī strata publica ī q̄ plurimi viatores trāsibāt: casu de sella corrigijs, quib⁹ erat flasco ille ligat⁹ resolut⁹ q̄si vas vinariū nullo vidēte collapsus est. Postmodū vero luce clarescēte dū vidissent nō adesse thesauꝝ illū p̄ciosū: quo citi⁹ potuer̄t timore ꝑcussi retro celeriter cucurrerūt. atq; coronā inter mltos trāseūtes in terra iacētē ī medio publice strate inuētā a nemine: reperierūt. Forsitā ceciderat in prima vigilia noctis: reinuēta est aūt sequenti die circa tp̄s nō dubiū vesp̄tinū. Miꝝ certe ⁊ miraculū nō tacēdū. Quid enī per hoc qd̄ illa corona cecidit intelligo: nisi qꝛ dux ille vsq; vitā suā portare nō potuit hāc coronā: ꝫ amisit de capite coronā ip̄aꝫ pariter ⁊ honorē. Quid ē ꝙ a nullo inuēta ꝫ ab ip̄is qui portabāt: nisi ꝙ ne pānonia data sibi corona ab angelo priuaret̄. Quo facto in eisdē euētib⁹ ladisla⁹ fili⁹ vernerij de captiuitate regis wenceslai anno fere tertio liberat̄: ⁊ cū iohāne filio chaak castrū budēse per portā q̄ ē iuxta synagogā iudeoꝝ feria quinta post festū beate petronelle v̄ginis noctis in silētio subintrauit: ⁊ quosdā ciues budēses suos aduersarios ⁊ ꝓditores inuasit subito ⁊ destruxit. Peturmanus aūt iudex ciuitatis: nudus fugiens vix euasit. Duos enī ex ip̄is ciuibus scꝫ martunhermā ⁊ magistrū martinū iuratos ciues de duodecim: in caudis equorū per vicos ⁊ plateas ciuitatis crudeliter trahi fecit: ⁊ eorū ossa ignibus ꝯcremari: bona eoꝝ obtinuit ⁊ possedit: sacerdotes insuper illos perfidos superi⁹ nominatos: manibus cathenatis et pedibus thome strigonieñ. archiepiscopo destinauit. quos idē archiep̄us carceri mancipauit ⁊ in eodem tristem spiritū emiserunt.

De aduẽtu fratris gentilis cardinalis in hũgariam ⁊ de coro/
natione karoli regis.

Cum igit̃ puer karol⁹ absq; regni solatio ĩ hũgaria mo
raret̃: frater gẽtilis tituli sc̃i martini ĩ mõtib⁹ p̃sbyter
cardinalis de ordine fratꝝ mioꝝ ex auctoritate sũmi
põtificis plenaria: ãno dñi. M.ccc.viij. pãnoniã ĩtra
uit: vno siq̃dẽ ãno ĩ pace trãsacto ãno dñi. M.ccc.ix.
ꝯstitutiõe terribili, ꝑmulgata nobiles regni anathẽatis vĩculo ĩ
nodauit. Pauꝑib⁹ v̄o diuitib⁹ vniuers̃ diuĩa stricti⁹ interdixit: ⁊

hec fecit illis nobilib⁹ q̄ iura regalia ⁊ regialia nolebāt restituere regi karolo supdicto: ⁊ q̄ cū regē mīme appellarēt. Ladislauū vo wayuodā trāssiluanū spāli excōicatione feriēs: eo q̄ cōronā regni quā ab otthone duce dū cū captiuauerat recepat īdebite detinebat. Et q̄ filiā suā idē ladisla⁹ tradiderat filio stephani regis seruie scismatico ī vxorē. Qua ppter cū pfati nobiles extra cimiteria corpa iacētia ꝓspicerēt defūctor: amaro spū pturbati. Anno dñi. M.ccc.x. Cōgregati ī cāpū rapt⁹ circa pestelh karolū sepe dictū in regē ꝓcorditer susceperūt: ⁊ albā ꝓperātes feria quinta in octauis sci regis stephani solēniter cū leticia coronarūt: cū scā corona a ladislao weyuoda restituta. Anno codē papa clemēs q̄rt⁹ p cruciferos sci Johānis inter xp̄icolas mūdi huj⁹ inestimabilez thesaur̄ fecit sagaciter ꝓcurari ad passagiū generale ꝓ terra scā expugnāda. Tradēs dictis cruciferis gr̄az singularē pecuniā largiētes ab oīb⁹ criminib⁹ absoluēdi vsq̄z ad cōtinuos quīq̄z ānos ꝛ postea de illo tāto theusauro nihil factū vidim⁹ effectiue.

De bello karoli regis ꝓpe ciuitatē cassowiensez contra Matheum de Trinczino cōmisso.

Anno dñi. M.ccc.xij. Cū rex karolus regale castrū Sarub vocatū: a demetrio filio nicolai ex mandato mathei potētissimi p̄cipis possessiuz suis virib⁹ obsideret. Idē mathe⁹ fili⁹ petri de trinchinio: mille ⁊ septingētos milites lāceatos cōducticios ⁊ oē penit⁹ suū posse cōtra regē ī adiutoriū demetrij destinauit: ut ipm regē desub castro ꝓcul pelleret p̄potenter ꝓ Principes aūt exercit⁹ demetriū supradictū: ⁊ abam dictuz pulchrū siue magnū ꝓstituit. Quor̄ aduētum rex audiēs putauit se nō posse resistere in scepes se recepit. Qui scepsenses equites pariter ⁊ pedestres feliciter ꝓcesserūt: cū q̄b⁹ rex hostes suos audaciē aggressus. Qui quidē ī terdū ciuitatē cassa vocatā expugnare ceperūt ꝓ morte Dmodei palatini quē ī cassa cassenses theutonici uel saxones poti⁹ pemerāt īnocētē. Quib⁹ cū exploratores clamarēt regis aduētū: dimissa ciuitate ītrepidi obuiā regio exercitui ꝓcesserūt: ⁊ ad locū pugnādi magis aptiorē: rex ⁊ ipsi plurimū festinabāt. Quē locū ipsi p̄mit⁹ occuparūt. Rex interī ī q̄dā valle circa harnad cū exercitu ꝓfessione sacramētali p̄missa ⁊ absolutiōe accepta: susceptoq̄z dñici corpis sacramēto: a cruciferis supdictis mori se p oīa parauerūt. At ipsi durissimi pacis hostes bellica arma induti de mōtis cuiusdā vertice vallē pfatā ꝓtinus

certaturi obuiã regi descendebant: ⁊ in latere dicti montis: feria sexta in festo sanctoꝝ viti ⁊ modesti: p̄liũ durissimũ est cõmissum quale de tempore tartaroꝝ in hũgaria non cõtigit celebrari. In quo p̄lio de familia regis kakas filius stephani dicti porch: ⁊ stephanus filius Bageri: Ladislaꝰ filius thome: Jacobus filiꝰ aladarij: michel filiꝰ petri: Gurke ⁊ michel filij gurke: ⁊ petrꝰ castellanus de Bereg preclari nobiles corruerunt: gurke sub vexillo regis vexillariꝰ existens occisus: vexillo regis cadente sub vexillo cruciferoꝝ rege pugnãte. Ex ꝑte v̄o altera demetrius filius nicolai: ⁊ aba principes exercitus ac duo filij omodei mortis iaculo vulnerati prepropere ceciderũt: ⁊ alij q̄z plurimi letaliter sauciati ibidem ⁊ alibi mortis debita ꝑsoluerunt: licet ex parte regis plures ceciderunt: tamẽ rex victoriã obtinuit gloriose. Quod factũ a deo esse credimus ⁊ fatemur.

De obitu dñe marie prime consortis karoli regis.

Anno dñi. M.ccc.xv. dña maria prima consors dñi regis natione polona: filia ducis kazmerij: tertio die post festuz beate lucie virginis ⁊ martyris in Themesuar vite cursum feliciter terminauit: ⁊ ĩ alba regali in ecclesia beate virginis terre gremio cõmendat̄. Anno dñi. M.ccc.xviij. accepit rex dñam beatricem filiã regis romanoꝝ sororez regis bohemorum de terra lucumburgensi: que in reuolutione eiusdem anni obdormiuit in dño ⁊ waradini in cathedrali ecclesia tumulatur. Eodẽ anno ecclesiã beate virginis albensem: que frequenter incendio vastabat̄: incepit rex tegere plũbeis tegumentis ⁊ cũ gloriosa testudine decorare: insuper etiã colũnis firmissimis stabilire. Eodem anno mortuus est matheus palatinus.

Quomodo karolus rex dominã elizabeth filiaz regis polonie duxit in consortem.

Anno dñi. M.ccc.xx. accepit rex karolꝰ filiã ladislai regis polonoꝝ elizabeth noĩe: de qua anno dñi. M.ccc.xxj. habuit rex filiũ noĩe karolũ qui puer mortuꝰ ẽ eodẽ ãno quo natꝰ est: ⁊ ĩ alba sepultꝰ. Anno dñi. M.ccc.xxiiij. ĩ wysse grad ĩ festo scĩ remigij d̄ eadẽ regĩa rex genuit filiũ noĩe ladislaũ

De fundatione claustri in lippa.

Anno dñi. M.ccc.xxv. inchoauit dñs rex fratribꝰ minoribꝰ edificare eccl̄iam in lippa ad honorẽ beati Lays noui scĩ ep̄i tholosani ⁊ ꝯfessoris: qui fuit frat̄ carnalis p̄ris

sui scz primogenitus regis sicilie: filiꝰ marie regine filie stephani regis hũgarie: filij bele q̃rti, ꝓfessor voto ⁊ hĩtu ordĩs frm̃ mioꝝ.

De natiuitate Lodowici filij regis karoli.

Anno dñi. M.ccc.xxvj. tertio nonas marcij: natꝰ ẽ eidẽ regi filiꝰ quẽ noĩe huiꝰ scĩ ꝯfessoris ꝯsanguinei sui lays ꝑ gaudio appellauit. ãno dñi. M.ccc.xxvij. feria q̃rta añ dñicã Ramispalmarũ: eccl̃ia btẽ virginis de alba regali: quãuis plũbo tecta fuisset ꝯtra ĩcẽdiũ ut supiꝰ memini: tñ flebiliter ẽ cõbusta: ⁊ tota plũbea materiã ĩ lamĩas ꝓducta de tecto eiꝰ a facie ignis vehemẽtis fluxit liq̃de sicut cera: excepto vno cãpanili qd̃ supra sacristiã ẽ: vbi scõꝝ reliquie q̃z plurime apposite ꝯseruant: quod nemo dubitat eoꝝ meritis remãsisse: sed nihilominus eãdem ecclesiã postea iterũ plũbo texit.

De natiuitate andree ducis filij eiusdem regis.

Eodẽ ãno ĩ festo scĩ andree apl̃i natꝰ ẽ filiꝰ ei quẽ andreã appellauit.

De impietate ⁊ feroci senicia Feliciani.

Anno dñi. M.ccc.xxviiij. mortuꝰ ẽ ladislaꝰ filiꝰ eiꝰ. Cuz aũt hisdẽ tp̃ibꝰ regnũ hũgarie pacis optate trãquillitate gauderet: ⁊ securũ eẽt ab hostibꝰ circũq̃qz: pacis emulꝰ ⁊ ĩuidie semĩator diabolꝰ: misit ĩ cor cuiusdã militis noĩe Feliciani de genere zaach ĩueterati dierũ ⁊ canicie iã resp̃si: ut dñm suũ regẽ karolũ ⁊ dñam elizabeth reginã ⁊ duos filios eius lays ⁊ andream occideret gladio vno die: qui felicianꝰ ꝑ matheũ de trinchino quõdã palatinũ fuerat exaltatus. Tandez relicto matheo venerat ad regẽ: quẽ rex regio fauore diligẽs; securo ingressu: regis ianua absqz obice sibi patebat. Porro cũ rex vna cũ regina ⁊ filijs suis prefatis. Anno dñi. M.ccc.xxx.xv. kl̃as Maij: feria q̃rta post octauas pasce: in suburbio castri wyssegrad ĩ domo sua prãderet: ante regis mẽsam clã subintrãdo idẽ Felicianꝰ astitit: ⁊ euaginato acutissimo gladio vehemẽtissimo impetu more canis rabidi ĩmisericorditer regẽ reginã filiosqz voluit iugulare: ꝫ misericordia misericordis dei, ꝓhibẽte qd̃ voluit nõ potuit effectui mãcipare: tñ regis manũ dexterã leuiter vulnerauit: ꝫ, ꝑchdolor scĩssime regine dextre manꝰ q̃tuor digitos quos paup̃ibꝰ ⁊ miserabilibꝰ atqz abiectis ꝑsonis misericordit in elemosynis extẽdebat ꝓtinꝰ amputauit. Cũ quibꝰ etiã digitis ĩnumerabilibꝰ eccl̃ijs paramẽta varia ꝯsuebat: ⁊ altaribꝰ sacerdotibusqz ornamẽta de ꝑciosis purpuris trãsmittebat ⁊ calices indefesse. Cũ etiaz ꝑueros

regios ibidē astātes vellet occidere: pedagogi pueorū videlz fi/
li⁹ gywla ⁊ kenesich ⁊ nicola⁹ fili⁹ iohānis palatini se interponētes
euadētib⁹ pueris memoratis: letaliter vulnerant in capite. Tūc
iohānes fili⁹ alexādri de comitatu potokiēsi bone indolis iuue/
nis vicidapifer regine tūc existēs: in ipsum felicianū q̄i in cruētaz
bestiā irruit ⁊ cū bicello inter collū ⁊ scapulā fortiter feriēdo trās
fixit ⁊ ad terrā deiecit hinc ⁊ inde. Per hostia gladiatores mili/
tes regis gladijs terribilib⁹ mēbrorum miserū laniātes: qōdā q̄si
mōstrū gladijs effecerūt. Caput ei⁹ budam mittit: manū ⁊ pedes
alijs ciuitatib⁹ destinant: deniqz fili⁹ ei⁹ vnicus adolescēs: ⁊ vn⁹
sibi fidelis famul⁹ fugā capientes: euadere minime potuerūt: ⁊ ī
caudis equoꝝ vite terminū pceperūt. Quoꝝ oiuz cadauera ca/
nes in platea cū ossib⁹ corroserūt. Et dignū quippe erat ut felici
anus qui multos christicolas mēbris suis feraliter mutilādo pri
uauerat: ipse mēbris oīb⁹ iusto dei iudicio priuaret: ⁊ qui fuerat
tortor pauperū indefessus: a tōi morte hoiuz exclusus: canina ⁊
subitanea morte moreret ut q̄i canis cū canib⁹ pciperet portionē
Filia quoqz ei⁹ clara vocabulo vgo pulcherrima de aula regia
extrahit: ⁊ narib⁹ cū labijs turpiter mutilatis: solū dentib⁹ pate/
factis ⁊ octo digitis ambarū manuū amputatis pollicib⁹ saltē re
manētibus per pluriū ciuitatuz vicos ⁊ plateas pducta in equo
seminina ⁊ misera ꝓclamare cōpellit in hec verba: qui regi infi/
delis est ꝓ oīa pcipiat talionē. Altera insuper filia ipsius feliciani
maior Sebe nomine cuidam nobili nomine kopai matrimoni/
aliter nupta ante castrum Lewa iussu emerici dicti de Bechey
castellani ipsi⁹ castri capite trūcat: ⁊ ipse kopay ī captiuitatis vin
culo mortis debitū soluit. Filij eiusdē insup in insulā marinā per
cruciferos trāsportant nūqz terrā natiuā reuisuri. Alii deniqz
de ipsi⁹ genere feliciani nobiles trucidant. Sic igit felician⁹ infe
lix lese maiestatis crimē incurrit: turbauit regnū: extinxit semē ꝓ
priū: suā gentē infamauit ⁊ pdidit: esca canū effect⁹ solut⁹ a secu/
lo ligat⁹ est in baratro ac sepult⁹ in inferno: mūdo extitit fabula ⁊
infidelib⁹ disciplina. Tā enorme factū vno die vix credit accidis
se hucusqz quo istud accidit. Rex karolus vētis ꝓsperis naviga
uit: ⁊ crispātia maris equora sue fortune carina ad votū sulcauit
Sed iā fortuna vertibilis auersa facie valefaciens terga vertit:
q⁹ vndiqz bellis insurgētibus sua expeditio vincebat: pedū etiā
ac manuū dolore nimio torquebat.

De bello karoli regis cū Bazarad wayuoda transalpino infeliciter gesto.

IN anno eodē quo felician⁹ indigne memorie perist videlz Anno dñi. M.ccc.xxx. Cum rex copiosus exercitū cōgregasset nō tamē totū suū posse: quia ad cōfinia regni sui in diuersas expeditiones cōtra aduersarios eiusdem regni q̄plurimos destinauerat pugnatores: ipse vo per zenrim in mense septembri tr̄stulit se in terrā Bazarad wayuode vlachox: ad inductionē thome wayuode trās siluani ⁊ dionysij filij nicolai filij iancha q̄ terra est inhabitabilis genti ignote: ut de ipsa terra ipsum Bazarad rex expelleret aut certe terrā ipsius vni ipsox insultātiū traderet possidēdā: cuz tamē ipse princeps censum debitū regie maiestati semp fideliter psoluisset. Cū aūt rex zenrin ⁊ castrū ipsius recepisset: dionysio tradidit memorato oīa cū dignitate bonatus. Quo facto Bazarad regi sic mādauit nuncios p̄ honestos. Quia vos dñe mi rex laborastis in cōuocatione exercitus laborē vestrū recōpensabo. vij. milib⁹ marcarū argenti. Ipsaz etiā zenrin cū suis attinētijs nūc habetis p̄emanibus p̄ potētiā: pacifice vobis tradā: insup censum quo teneor vestre corone fideliter persolui faciam omni anno. Et nihilomin⁹ vnū ex filijs nostris vestre curie ad seruiendū deputabo meis pecunijs ⁊ expensis: tātūmodo reuertamini in pace vestra ⁊ psonarū periculis p̄caucte: q̄ si veneritis vlterius piculis mīme euadetis. Quo audito rex elata mēte in tale verbū p̄rupit nūcijs sic dicens. Sic dicite bazarad ipse est pastor ouiū mearuz de suis latibulis per barbas suas ex-

traham. Tunc quidā fidelis baro donch noīe comes de Zolio ⁊ de lipton sic ait regi. Dñe cum magna humilitate vobis ⁊ ad honorē vestrū ipse bazarad loquit̄: idcirco regie benignitatis fauorē ⁊ plenā dilectionē gratie sibi velitis ꝑ vestras lr̄as remandare Tunc rex verbū suꝑbie ⁊ cōminationis superius ꝓpositū iterauit ⁊ relicto cōsilio saniori protinus vltra pugnaturus processit. Et cū sibi ⁊ suis in terra ignota ⁊ inter alpes ⁊ montes siluarū victualia inuenire nequiret famis inedia ipse rex milites ⁊ equi sui laborare ꝓtinus ceperūt. Quo facto treuga ordinata cum bazarad ⁊ data fide ut ipse regi pareret ⁊ securitatē regi cū suis oībus redeūdi preberet ⁊ iter rectū ostenderet. Rex reuertebat̄ secur⁹ cōfidēs in fide ꝑfidi scismatici venit in quādā viā cū toto exercitu: que via erat in circuitu ⁊ in vtraqꝫ ꝑte ripis ꝓminētib⁹ circūclusa ⁊ ante: vñ erat dicta via patētior indaginib⁹ in plurib⁹ locis fortiter fuerat circūsepta ꝑ vlachos. Rex aūt ⁊ sui oēs nihil tale quid penit⁹ opinantes: in ripis vndiqꝫ vlachoꝝ multitudo innumerabilis superi⁹ discurrēdo iacula iaciētes suꝑ regis exercitum qui erat in fundo depresse vie: que nec via dici pōt: sed q̄i nauis stricta: vbi ꝓpter p̄ssurā cedebāt dextrarij fortissimi cū militibus circūquaqꝫ: qꝛ nec ad ripas vtriusqꝫ lateris vie ꝓpter p̄cipitiuꝫ ascēdere poterāt ꝯtra vlachos: nec vltra ꝓcedere: nec fuge locū habebāt ꝓpter indagines ibi factas: sed erāt omnino sicut pisces in gurgustio uel in rethi cōprehēsi: cadebāt iuuenes ⁊ senes principes ⁊ potentes sine delicto. Durauit quippe sic iste miserabilis euētus a sexta feria vsqꝫ ad secūdā feriā. In quib⁹ dieb⁹ collidebant̄ inuicē milites electi sicut in cunis mouent̄ ⁊ agitant̄ infātes uel sicut harūdines q̄ vēto mouent̄. Facta est aūt ibi strages maxima: ⁊ cecidit militū ⁊ principū ac nobiliū incōputabilis multitudo. Feria. vj. in vigilia beati martini ⁊ post in sequēti ibi etiā occubuerūt tres p̄positi videlꝫ magister andreas p̄posit⁹ albeñ. ecclesie vir valde venerabilis vicecācellari⁹ regie maiestatis existēs cū sigillo regis perijt. Item michel prepositus de posega ⁊ nicola⁹ p̄posit⁹ de alba trāssiluana. Item andreas plebanus de sarub ⁊ frater petrus de ordine p̄dicatoꝝ vir honestus dire mortis poculū acceperūt qꝛ ī cerebra capitū eoꝝ ligneos clauos miserabiliter affixerūt. Quidā etiā sacerdotes q̄ erāt capellani regis sūt occisi. Cumanoꝝ deniqꝫ corruit inestimabilis mltitudo. Cadauera enī oīuꝫ tā viroꝝ eccl̄iasticoꝝ q̄ꝫ laicoꝝ nobiliū ī loco certaminis

ibidē tēpus resurrectionis generalis expectāt: nec cari cox potu
erūt suos dilectos ꝓpter hostiū incursus aliqten⁹ rehabere. Tu
lerūt ergo walachi multos captiuos taz vulneratos qz illesos: ⁊
acceperūt plurima arma: vestesqz ꝑciosas oiūz elisox pecuniā
auro ⁊ argēto ⁊ vasa ꝑciosa ⁊ baltheos. Multaqz marsupia gros
sox ⁊ florenox: ac equos multos cū sellis ⁊ frenis q̄ oia portaue
rūt ⁊ tradiderūt ipsi Bazarad wayuode. Rex aūt mutauerat gr
mox suox insignia: quib⁹ induerat Deseo filiū dionisij quē pu
tantes esse regē crudeliter occiderūt. Rex vo ipse cū paucis per
tuitionē suox aliquox fideliū vix euasit. Stabāt eñ in circuitu
eius q̄si muri lapidei: magister Donch cū Ladislao filio suo ⁊ cū
militibus alijs de familia regis: ⁊ magister martin⁹ fili⁹ Berend
qui oēs ictus gladiox ⁊ sagittarū sup se recipiebāt velut imbres
pluuiarū vt regis vita a mortis impetu seruaret. Ladebāt etiā
circuitu exercit⁹ de canina multitudine walachox quasi muscē
q̄ pdiderūt suauitatē vngenti cū xp̄ianū populū ⁊ victos xp̄i sa
cerdotes imisericorditer pcusserūt. Quox walachox numerum
ibi p vngaros occisox subtilis solūmodo ifernalis cōputista col
legit. Rex aūt cū tali euētu venit ad Temesuar: ⁊ sine mora ve
nit deide ad wyssegrad. Porro cū hūgari fortissima ⁊ durissima
plia vbiqz gessissent: istud eisdē accidit: ne ꝓpter victoriā frequē
tē supbiret: uel certe post supbiā p̄cedentē corriperent: ut humili
tatē discerēt ⁊ docerent: q̄ten⁹ diuine dilectionis grām p paterne
correctionis flagella vberi⁹ mererent: q̄ illos corrigit de⁹ pater
quos diligit. Anno dñi millesimo tricētesimo tricesimo secundo
in festo sci stephani regis habuit rex filiū quē stephanū nūcupa
uit. Anno dñi millesimo tricētesimo tricesimotertio egressus est
rex de wyssegrad cū andrea filio suo puero sex annox in mēse ma
lij: ⁊ ꝓrexit cū bona comitiua militū p Zagrabiā vltra mare: ut fi
liū suū p volūtatē sūmi pontificis dñi scz Johānis vicesimisecūdi
⁊ ad instantiā ⁊ petitionē inclitissimi Roberti regis Sicilie regis
eiusdē coronaret in regem. In cuius regis comitiua ꝓfecti sunt
chanadinus archiep̄s strigonien̄. Andreas ep̄s waradien̄. ⁊ Ja
cobus lōgobardus phisicus ep̄s chanadien̄. ⁊ magister Donch
supra nominatus: ⁊ alij nobiles plurimi de regno. Qui rex rediit
cū sospitate in mense Martij cum sanitate omniū suox qui ipsū
fuerant comitati: filiū aūt suum ibidē reliquit nō tamē coronatū
sicut optabat: ꝯ sub tutamīe ⁊ ꝓtectiōe regis Roberti patruelis

sui. Qui robertus erat rex Sicilie vir magne scie ⁊ scitatis: ꝫ de/
crepit⁹ iā etate: volebat renūciare scl'o ⁊ regie dignitati vt ꝯtēpla
tioni vacaret ⁊ puer memorat⁹ in regnū succederet. Sz tandē sa/
niori vsus ꝯsilio noluit culmini regie maiestatis cedere dū viue/
ret: ꝫ post mortē ipsi⁹ ꝯstituit puerꝫ in regno successorē: qꝛ heredē
quē habuit rex robert⁹ mortis debito ꝑpropere obedinit. Anno
dñi. M.ccc. tricesimoquīto circa festū scī martini. Johannis rex
bohemorꝫ cū karolo filio suo ⁊ rex polonorꝫ venerūt ad regē ka/
rolū in hūgariā ad castrū wyssegrad ꝓ ꝑpetue pacis ꝯcordia cō/
ponēda: qd ⁊ factū est. Omni enī die ad prādiū regis bohemorū
ex magnificētia regis hūgarie expēdebant duo milia et quīgenti
panes ⁊ de cibis regalib⁹ copiose: pabulū etiā equis suis ꝑ singu/
los dies vigintiquīqz garlete. Ad prādiū v̄o regis polonorꝫ mil
le ⁊ quīgenti panes: de cibarijs etiā abūdanter. De vino aūt ex/
pense sūt centū ⁊ octoginta tūnelle. Remunerauit aūt rex hūga/
rie regē bohemorꝫ diuersis ⁊ p̄ciosis clinodijs: videlicet quinq̄gī
ta vasis argēteis: duab⁹ pharetris: duob⁹ baltheis: ⁊ vna tabula
ꝓ scacis mirabili: duab⁹ sellis inestimabilis p̄cij: vno bicello va/
lēte ducētas marcas argēti: ⁊ vna concha margarithaꝫ mirabili
ope cōposita. Itē qꝛ rex polonie erat regi bohemorꝫ cēsualis: ⁊ qꝛ
rex hūgarie karolus hēbat sororē regis polonie ī vxorē: dedit ei
rex hūgarie idē karolus ad redimēdū eūdē regē d̄ solutiōe cēsua/
li regi bohemorꝫ quīgētas marcas auri purissimi ⁊ ibi ordinatū ē
vt quēq̄z ip̄orꝫ regū vl' regna eorꝫ hostis inuaderet ceteri debeāt
in sui adiutoriū ⁊ iuuamē festinare. Et istud fuit ꝯfirmatū īter eos
cū magno federe iuramēti. Incidentia.

Anno dñi. M.ccc. tricesimooctauo: circa festū apl'orꝫ petri ⁊ pau
li: dñs Lochka dux rutenorꝫ venit ī wyssegrad cū electo ppl'o mi
litū suorꝫ ad regē karolū hūgarie ꝓmittens ei oīs amicicie incre/
mentū. Incidentia.

Anno dñi. M.ccc. tricesimonono: kazmyr⁹ rex polonie in mēse
Julij venit in wyssegrad ad karolū regē: cū ep̄is hūgarie: cū ep̄is
⁊ baronib⁹ regni sui: ⁊ de ꝯsensu ⁊ volūtate oīuz illorꝫ regnū polo
nie libere resignauit dño lodowico filio regis karoli filio sororis
sue: eo qd nō haberet filiū: ⁊ ad hoc ꝯfecerūt euidēs instrumētū.

Incidentia.

Anno domini millesimo tricentesimo quadragesimo et duobus
annis subsequentibus videlicet quadragesimo primo ⁊ quadra/

gesimosecũdo: infinita multitudo locustaꝝ ingressa ẽ per syrniã in omnẽ partẽ regni hũgarie: trãsiens turmatim volitãdo ꝛ gradiendo in terra: supꝫ omnia virentia in arboꝛib⁹ segetibusqꝫ ac graminib⁹ potestatẽ accipiẽs: ꝓeter folia vineaꝝ. ℙost triẽniũ aũt in circũiacentia regna scꝫ ℙolonie Bohemie ꝛ Austrie recedẽtes se diuiserũt vsqꝫ ad Italiã ꝛ Franciã: ꝛ sic moꝛte perierũt.

De moꝛte regis karoli.

Eu me: qꝛ hui⁹mũdi decus ꝛ gloꝛia a ꝓmeuo tẽpoꝛis spacio nunqꝫ in vno statu ꝑmanens: ꝟ semp variando versaliter atqꝫ caduce se ꝓtendẽs in nihilũ tanqꝫ aq̃ decurrẽs incedit. Nã oĩa que a terre gremio vsqꝫ ad circũferentias celi ambitu oꝛbis cõtinent dilabunt in terrã. Et qꝛ nec vlli moꝛs impia parcẽdo: nullaqꝫ pacis ꝓditione simulãdo miserꝛ: cadit vita humana ꝑ timoꝛe ipsi⁹ dũ stare putatur q̃si flos ꝛ ꝓtinus aret. O moꝛs que ꝑ excessus delictoꝝ veteris parẽtis ꝓthoplasti: moꝛsu pomi noxialis diabolice fraudis instigante nequicia ꝑconcepta: serpẽtino veneno virus iniquitatis infundens in oꝛbẽ terre: filios eiusdẽ ꝓthoplasti impauida nõ timens neqꝫ verens dolo fraudis repleta diripiẽdo ac deuoꝛãdo intrandi semitas ꝓmit⁹ queritasti: mirũ est q̃ tanta gulositate insatiabili: rapacitate latrocinali: cadaucra moꝛtuoꝝ deglutiendo nõ satiaberis: ꝛ cur de coꝛpe fetidissimo moꝛtuoꝝ q̃ꝫ viuoꝝ ꝓgaudendo gratularis? Nõ enĩ ad domũ ꝙuiuij ꝛ cuiuslibet solennitatis festũ ꝟ ad locũ luctus plus festinas temere ꝓperare. neqꝫ casas paupeꝝ neqꝫ aulas seu atria regũ nullo nũcio mediãte adire formidas: necnõ ꝙiugatos ex vera dilectiõe matrimoniali inuicẽ copulatos diuoꝛtionis vinculo innodare nõ paueꝛcis filiũ a patre patrẽ a filio seꝑarãdo. Nõne: amarã durã: crudelẽ ꝛ impiante foꝛe ostẽdebas dũ anno dñi. M.ccc.q̃dragesimosecũdo sequẽti die diuisionis apl̃oꝝ. xvij. kl̃as augusti: castrũ fortissimũ inestimabilis altitudinis ꝛ muros eiusdẽ inexpugnabiles: cui nec vis nec potentia hui⁹mũdi poterat quoquo modo dñari: tue vulpine dolositatis astutia clãdestine ĩuisibiliter introire nõ expauẽs: ꝛ ibidẽ hostilitatis arma ĩ aĩaꝝ potẽtissimi ꝓncipis dñi karoli dei gr̃a regis hũgarie: cui⁹ potẽtiã altissimo taliter disponẽte: dalmatia: croatia: rama: seruia: gallicia: lodomeria: cumania: bulgaria: totaqꝫ hũgaria: salernaqꝫ ac mons scĩ angeli: alia quoqꝫ regna puta: polonien̄. bohemien̄. austrien̄. ac circũq̃qꝫ adiacẽtia trepidando ab

horrebāt: ĩmittere nō metuēs: ip̄m q̄draginta duob⁹ ānis ⁊ nō plu
rib⁹ vite comitē regnare ꝑmisisti: ꝫ acriter tua dolositate ꝯsueta ꝺ
medio regnicolis manifeste cernētib⁹ felicissime recordatiōis piū
regē nr̄m famosissimū ac potētissimū: nō gazis ac p̄ciosis vestimē
tis gēmis ⁊ p̄ciosis splēdidis margaritis adornatis auro ⁊ argēto
desup ꝯtextis: ꝫ spū viuificato spoliādo subtraxisti: ⁊ ipsi⁹ splēden
tes honores in nihilū in terrā humādo obūbrasti. Nouissime v̄o
vidētes ip̄m regnicole esse piū ac exaltatū sicut cedrū libani: trā/
seūtib⁹ ⁊ q̄rentib⁹ eū suis regnicolis: ⁊ ecce nō erat. Ideo ꝓpter
tuū grāde factū nephariū: oībus reuera dilectissimis catholice fi
dei cultorib⁹ pariter fidelitati semitaꝝ adherētib⁹ piū ē: hūc ip̄m
dn̄m regē karolū flere: ⁊ ipsi⁹ morti ꝓchdolor lamētabiliter ꝯdo/
lere. O quātus flet⁹ quāta lamēta prelatorū: procerū: baronū: no
biliū: virginū: dn̄aꝝ: ⁊ cuiusuis stat⁹ ⁊ ꝯditionis hoīuz: specialiter
qz dn̄e elizabeth serenissime regine charissime ꝯsortis eiusdem: ⁊
dn̄i Lodowici nūc regis ac stephani ducis filioꝝ suoꝝ. O quis cō
siderasset ⁊ ꝯsiderare antea p̄me ditādo debuisset: q̄ tā ineffabile
gaudiū ⁊ hilaritas: vult⁹ scz serenissime dn̄e regine tā crudeliter
asperitate lachrymaꝝ sit iā mutat⁹: ⁊ riuulis gurgitū ad instar aq̄/
rū ab oculis eiusdē vsqz ad terrā a tp̄e obit⁹ ip̄i⁹ incessāter currēti
bus humefact⁹: ⁊ organica vox clamoris ⁊ gemit⁹ eiusdē et suorū
regnicolaꝝ ad orbis celi sūmitatē ꝑueniēdo: ethera q̄si cōpati cō
pulerit: ĩ tātū ut sol sui optimi coloris radios plurimū videbat̄ ob
fuscare. Tādēqz die sequēti ob p̄ceptū dicte dn̄e regine archiep̄is
ep̄is: p̄latis: baronib⁹ p̄sbyteris: fratrib⁹: clericis oīb⁹ simul ꝯueni
entib⁹ ⁊ lachrimabiliter ꝓcessiue ꝑgētib⁹ ad dictū castrū deuenit̄
vbi p̄ciosissimū caput ei⁹ iuxta decentiā regni: sui honoris coro/
na aurea: corpusqz ipsi⁹ splēdidissimū tunica scarletina ac etiā ca/
ligis solutarib⁹ gēmis p̄ciosissimis ꝯtextis: ⁊ desup calcaria aurea
pulcherrimis pedib⁹ sue excellētie ānectēdo īduētes: ꝺ p̄dicto ca
stro īexpugnabili ĩ eccl̄iaz parochialē v̄ginis gl̄iose ĩ wyssegrad ci
uitate ꝯstructā plāctu magno deferebāt. Plāxitqz eū vniuersus
ppl̄us ciuitatis plāctu magno valde. Peractis aūt ibidē diuinis
institutionib⁹ ⁊ missaꝝ solēnijs: corp⁹ ip̄m sup cimbā per decursus
aque danubrilis in ciuitatē famosissimā Budā videlicet ē delatū
Antecedebat aūt flebiliter ipsā multitudinē p̄latoꝝ baronū ⁊ re/
gnicolaꝝ ⁊ vexillo triūphali miles famosissim⁹ atqz manu fortis
laurēti⁹ sclauus: cui⁹ intererat tp̄e vite ipsi⁹ dn̄i regis ex officio ei/

dem incũbenti vexilla regalia ferre loco oportuno. Ubi oẽs ci/
ues dicte ciuitatis famosissime: sacerdotes ⁊ clerici ac viri religi
osi: ip̃amq3 inhabitãtes alij: ꝓcessiue ꝑgẽtes: ꝯdolẽdo oculis la/
chrimãtib⁹ vestimẽta lugubria portãtes obuiã ipsi⁹ corpi vsq3 ad
danubiũ ꝓcesserũt. Et dũ in dictã ciuitatẽ adduxissent sup̃ corp⁹
ipsi⁹ cãtica ꝑsallere: ⁊ alia diuina officia vt mos est ꝓ expiratis eo
rũdẽ ꝑ totã noctẽ p̃ces offerre cãtando nõ cessant sũmo creatori
Tertio aũt die obitus ipsius: in eadẽ ciuitate: medio tp̃is spacio
quousq3 diuina officia vel misteria incepta et missaꝝ solẽnitates
modo debito ꝑagerent̃: tres solennes dextrarij ipsi⁹ dñi regis ka
roli suis falerati purpureis operimẽtis: sup̃ quos milites strẽnui
armis eiusdẽ dñi regis induti sedebãt ante fores eccl̃ie steterũt.
quoꝝ quidẽ militũ vnus armis tormentalibus regie excellentie
ꝯuenientibus erat ornatus: ⁊ alter ad hastiludiũ aptus: terti⁹ ve
ro armis bellicis regie maiestati cõpetentibus erat circũseptus.
In quorũ quidẽ militũ dictis regalibus equis insidentiũ galeis
aureis coronis circũdatis: insignia sub forma strutionis auis: q̃
per ip̃m dñm regẽ vita sibi comite haberi ⁊ ferri ꝯsueuerant ha/
bebant̃. Uniuersa nanq3 ferramẽta strepaꝝ ⁊ habenarũ seu rudi
bularũ: ⁊ alia ad ip̃m spectantia de argento inaurato iuxta decen
tiã regie excellẽtie fabricata existebãt. corrigiarũq3 cinguli ⁊ fre/
na ac sil̃ia alia cũ athenijs ⁊ postenis serice substãtie contexta fue
rãt. Nobilissimis nãq3 picturis purpureis: gẽmis ⁊ lapidibus p̃/
ciosissimis dicti trini dextrarij ⁊ milites in ꝑsona ⁊ spiritu eiusdẽ
dñi regis super ipsos tegebant̃. Quos vt dũ cuiuscũq3 cõditiõis
hoĩes aspiciebant ⁊ dicta signa regalia intuebant̃: eo ꝙ idẽ dñs
rex hactenus imperiũ regni hungarie habitis p̃missis signis ⁊ de
xtrarijs feliciter gubernauerit: mox ꝓrũpebant in fletus validis
simis ethera vlulatib⁹ ꝓpulsantes. Peractis tandẽ diuinis insti
tutionib⁹ ⁊ missaꝝ solẽnitatib⁹: nõ more alioꝝ quorũdã regũ du/
dũ defunctoꝝ: quos felicissime recordatiõis scripture aliaꝝ epi/
stolaꝝ venerabilis cõmẽdat auctoritas: velata facie: nec corpore
ei⁹ alicui⁹ diei spatio celato: ꝓut abusiua ꝯsuetudo alijs vicibus
quorũdã regũ funerib⁹ ꝑhibet̃ astruxisse: ꝫ manifeste oĩb⁹ p̃sẽtib⁹
facie ad faciẽ mãifeste cernẽtib⁹ ad albñ. ciuitatẽ deferebat̃ dictũ
corp⁹ tumulãdũ. Inde aũt ferẽdo corp⁹ ipsi⁹ ad q̃3cũq3 mansiõis
villã deueniebat: oẽs hoĩes tã viri q̃3 mulieres lachrymaꝝ fletu
ꝯdolẽtes clamore maximo in amaritudinẽ ꝯuersi ethera ꝓ pulsã

do resonabāt. Dūqz ad albeñ. ciuitatē dictū corpus ꝑueniret ni
tidissimū: modo quo superi⁹ allegat̄: p̄lati presbyteri clerici alijqz
regnicole: ac ciues dicte ciuitatis extra ciuitatē celeriter ꝑgētes:
ip̄mqz corpus viuificato spiritu spoliatū amarissime circūspicien
tes in inenarrabiles fletus eo viso ꝓrūpentes: illud intra ciuita/
tē d̄tulerūt. Illi quoqz sacerdotes ⁊ clerici ꝑ totā noctē hymnos
⁊ psalmos deo decātantes in vigilijs pausādo deduxerūt noctis
ꝓlixitatē. Dieqz lucescēte inceptis diuinis ⁊ missaꝝ solēnitatib⁹:
quousqz diuina mysteria incepta ⁊ missaꝝ solēnitates more debi
to eodē die ꝑagerent̄: ante dicti trini dextrarij ipsi⁹ dñi regis mo
do p̄misso fallerati purpureisqz cooperimētis decorati: sup quos
p̄fati milites strēnui arma eiusdē dñi regis induentes ante fores
ipsi⁹ monasterij vt est ꝓmissuz steterūt ꝑdurantes. Et demū eis/
dē digne cōpletis ⁊ ꝯsumatis que in eodē die celebrari debebāt
in sūmo monasterio vbi sāctissimi regis stephani ⁊ emerici ducis
filij sui sanctissima corpa diuersis coruscātia virtutib⁹ ⁊ miraculis
in dño feliciter requiescūt: ⁊ sūma pietatis opa ip̄a benigne īplo/
rantib⁹ misericorditer partiunt̄: iuxta altare magnū in vestimēto
regali ad hoc sibi debito ꝑ p̄dictos enarratos dños ⁊ archiep̄os:
ep̄os: p̄latos ⁊ abbates sacris vestimētis indutos extitit tumula
tū: ⁊ oēs vnanimiter planxerunt eū simul in vnū diues ⁊ pauꝑ in
tantū ut marmorei lapides dēsitate lachrymaꝝ plurimū fuerant
humefacti. Tūc enī tā maximo clamore gemebūdi oīuz circūstā/
tiū fauces rauce facte sunt: oculiqz ipsoꝝ pre tātis lachrymis vi/
sibus naturalib⁹ fere defecerūt. Ubi etiā venerabilis in xp̄o pa/
ter dñs chanadin⁹ strigoniensis archiep̄us de obitu ipsi⁹ dñi re/
gis salubri ac pio sermone intentos aīos ⁊ pia corda circūstantiū
liniuit ꝯdecēter. Cui⁹ quidē lachrymositatis ⁊ īenumerabilis me
sticie p̄textu credit̄ eos qui reges tumulari nō ꝯspexerūt de acer
bitate doloris instillationeqz lachrymaꝝ q̄si imꝑticipes ⁊ inscios
fore ⁊ extare. Attamen nimirū qd̄ oēs creature carne ⁊ pelle ve/
stite: vt ē p̄tactū: ꝑ lapsū veteris parētis ꝓthoplasti in culpā: sint
morituri. Nā in omnē posteritatē moriēdi legē ꝯdidisse videt̄ ge
neralē ⁊ incōmutabilē: adeo vt altissim⁹ ꝓprio filio suo licet dei/
tate vestito parcere noluit ꝫ ꝓ nobis oīb⁹ tradidit illū. Nō igit̄
quisq̄z indignādo creatori ꝓpter factū mortis ineuitabile ⁊ incō
mutabile pōt obuiare: ⁊ q̄ nō est sapīa neqz prudētia neqz forti/
tudo neqz ꝯsiliū ꝯtra dñm: ꝫ poti⁹ ferēdus ē grauis euētus necis

patienter qz qđ donauerat dñs: accepit: ⁊ in die illa surrectuꝝ in ipso. Tunc ibidem predictũ supremum monasteriũ cum alijs ecclesijs: innumerabilibus muneribus regalibus ⁊ oblationũ maximis quantitatibus extitit donando remuneratũ. ⁊ tandẽ antedicti trini dextrarij solẽnes cũ armis ⁊ operimentis omnibus ipsorũ gloriosissimis seu attinencijs cũ sartanea curru seu mobili aut ostilario regnali signo regio desuꝝ forma auis scrutiõis deaurato ⁊ gẽmis adornato cũ septenis nodulis globarib⁹ argẽteis ⁊ similiter deauratis ob planctus memoriã ineffabilis ⁊ luctus amaritudinẽ iam dicti domini regis in posterũ semper in memoriam reuocandi cũ innumerabilibus supradictarũ quãtitatũ pecunijs dicto monasterio dati ⁊ concessi extiterunt. Cuius quidẽ donationis ⁊ oblationis maxima quantitas ibidẽ die tumulationis facta data ⁊ concessa in presenti scriptura seriatim nõ ponit: ne calamis scribentiũ pariterqz legentibus fastidiũ multiplicationis generaret sua ꝓlixitate. Deinde vero potentissimi regis obitũ famosissimus rex kazmyrus polonie ꝓimus einsdẽ: ⁊ marchio morauie in wyssegrad veniẽtes ꝓdolenti animo celebrauerunt. Demũqz triginta diebus cõpletis: quarta feria proxima ante assumptionẽ virginis gloriose: tricesimũ diẽ ipsius regis karoli cũ magna solennitate missaꝝ peracturi: vt superius extitit enarratũ ꝓlati episcopi cũ barombus qꝫpluribus albã vbi corpus ipsi⁹ dñi regis karoli solenniter in dño requiescens extiterat tumulatũ: accedentes. ibiqz albe ⁊ in wyssegradien. ciuitate dña regina cũ filio suo lodowico: tũc rege coronato sibi ꝓdilecto alijsqz prelatis episcopis: presbyteris: baronibus ⁊ plurimis christifidelibus funeris obsequias denotissime celebrarũt. ⁊ totius regni vniuersales etiã in toto regno diffuse: eodẽ solennitatis voto ⁊ missarum solennitatibus dictum officiũ celebrantes cõpleuerunt. Implorãda ergo est vnanimi consensu clementia dei omnipotẽtis pro eodem dño rege karolo: vt cũ anima ipsius clementer dispenset eidem indulgendo: ⁊ in numerũ ipsius animã ac cetum sanctorũ confessorũ omniũ ac regũ stephani ⁊ ladislai dignetur collocare: ⁊ prout qꝫ in presenti seculo regali triũpho vixerit: ita etiã in futuro seculo cũ angelis valeat exultare.

Incipit prologus in Cronicam Lodowici regis.

Rex regū ⁊ dñs dñantiū vniuerse terre: qui sup̄ cūctas gentes et in excelsis imperiū: dat eē reb⁹ ⁊ dispēsat ꝓut vult culmina dignitatū: ⁊ sapiā ⁊ fortitudo ei⁹ sūt: ⁊ ip̄e mutat tpa ⁊ etates: trāsfert regna atq; ꝓstituit dñs fortis ⁊ potēs dñs potēs in p̄lio: a quo oēs ptātes velut ex sole radij dernat: sub cui⁹ imperio reges regnāt ⁊ principes dñant. Ip̄e quidē est exercituū dñs: acies instruēs: roborās aios: docēs manus ad p̄liū: ⁊ iustificatiōes suas potēti vtute purificās quos voluerit subiacere subicit principū potestati. Oportet ergo principē ferialiter regnātē ⁊ victoriose triūphātē culminis ptāte a deo fore exaltatū: odore bone fame exornatū: caterua militie decoratū. ut p̄celsi ei⁹ nois fama dispsa p orbē ⁊ ꝓcēdēs de gestis laudabilib⁹ in excelsū: laudari mereat apud deū ⁊ extolli laudib⁹ diuersax nationū. Hinc est q̄ peritissim⁹ princeps philosophox aristotiles in libro suo de secretis secretox ad alexandrum ita scribit. Primū instrumentū intellectus est desiderū bone fame: q̄ qui vere desiderat bonā famā famosus erit ⁊ gl̄osus fama ergo principaliter ⁊ p̄ seipsā appetit̄ i regimine: q̄ regnū nō appetit̄ ꝓpter se ꝫ ꝓpter bonā famā. Intuitū igit̄ sapie ⁊ intellect⁹ ē desideriū bone fame. Et psuadēdo subnūgit. Stude igit̄ o alexāder ⁊ dilige desideriū bone fame: q̄ nō ē p̄ciū nō est thesaur⁹ qui sibi possit redimere bonā famā. Preterea etiā sapiēs ⁊ facūdissim⁹ Vegeti⁹ in libro de re militari sup̄ oia cōmēdare videt militiā ⁊ bellox industriā. Hoc enī scōm ipsū est q̄ romani maxime exaltant: q̄ maxime dederūt operā rebus bellicis ⁊ sūmope studuerūt quō possēt sibi subijcere natiōes. ꝓpter qō secūdū eundē hoc debet eē principalissimum in intētione principis qō abūdet i ciuili potētia ⁊ q̄ p̄ eā sibi subiciat natiōes. Rursus alibi p quēdā prudentē scribit. Dū fortia laudāda ac digne memorāda p̄cipū ac militū gesta et bellicosa exercitia: triūphos: casus fortuitos: ⁊ euēt⁹ ad memoriā posterox scribim⁹ qd aliud agim⁹ nisi qōdā incitamentū bellicū ꝓmouem⁹: p qō ꝟtuosos aios auditox ad bellox exercitia accendim⁹: vt hoc exēplo fortiores ⁊ ardentiores reddant ad labores ⁊ bellicas passiōes tollerādas: q̄ pteritox exhibitio est instructio posteriorū. Quāobrē de gestis illustrissimi principis dñi lodowici ex regū scissimox ꝓsapia oriūdi: dei gratia hūgarie ⁊c. ⁊ bellox exercitujs sue gentis ⁊ militie: quāuis pauca ex pluribus: ne per neglectus in curiam in oblionem: Ego iohannes nunc archi-

dyacon⁹ de kykullew i eccl'ia trãssiluana vicari⁹ strigonien̄. i spiri
tualib⁹ gn̄alis: tũc licet indign⁹ suoꝝ secretoꝝ notari⁹: posteriorũ
notitie duxi cõmẽdãda ordine sequẽtiũ ꝯtinuãdo ꝑ capitula ⁊ ꝑti
culas terminatas sub certis titulis: vt i ꝓmptu iueniat̄ qd̄ q̄rit̄ ꝓ
legentiũ vtilitate: ⁊ in q̄tuor ꝑticulas ut infra de q̄libet ꝑticula ꝑ
se posita clari⁹ apparebit: diuidẽdo seu distinguẽdo. Siquid aũt
min⁹ recte iueniat̄ vl' incõueniẽter ꝓpositũ lector ꝓuidus ⁊ beni
gnus supplẽda suppleat ⁊ corrigat queso sine iniuria corrigẽda.

De coronatiõe ac vita ⁊ exercicijs Lodowici regis.

Sane cū idē rex Lodowicus glorioso principe karolo rege hūgaroꝝ ⁊ ei⁹genitore beate memorie ex hac vita dño vocāte migrāte: dñice incarnationis .M.ccc. xlij. sue vo etatis decunoseptimo anno: die dñico, primo post festuz diuisionis apl̄oꝝ in vrbe albe regalis: magnatū:, pcerū: baronū: militū ac cōtatis nobiliū regni hūgarie volūtate vnanimi ⁊ fauore p̄cedere soleniter ⁊ feliciter i regē coronat⁹ extitisset: ⁊ eidem genitori suo i regni solio iure nature debito succedisset: ac in iuuenili flore regnare cepisset: maturitatē inuētuti p̄ferens crescēdo bone indolis iuuenis discretionis rōnem amplexat⁹ fuisset: magno virtutū crenit augmēto: remmiscēs q; multi viri fortes ,p patria sanguinē suū fundēdū ēē dixerūt nec fūdere dubitarūt q; gloriā etiā apud posteros post morte haberēt: cogitare cepit ⁊ in aīo discutere quō ⁊ qualiter iura regni sui p̄ finines vicinos ⁊ principes occupata: ac p̄ rebelles seu infideles de regno temeraria p̄sūptione i p̄iudiciū sacre corone distracta ⁊ vsurpata ad statū debitū diuīo fret⁹ auxilio renocaret ⁊ etiā reintegraret. De prima exercituali expeditione Lodowici regis cōtra saxones. Sequit.

Interea accidit q; q̄dā gēs saxonū in ei⁹ regno in partibus trāssiluanis q̄sdā cōmotiones fecisset ⁊ censū cōsuetum ac iura regalia soluere denegasset. Copioso igit̄ motu exercitu idē rex cū suis baronib⁹: militib⁹ nobilib⁹: ⁊ regnicolis ad cōterēdā ipsoꝝ ,pteruiā p̄sonaliter accessit: ⁊ eis refrenatis ac ad obediētiā reductis laudabiliter triūphādo remeauit

De obediētia alexandri wayuode transalpini.

Cum aūt esset in p̄tib⁹ memoratis: quidā princeps seu baro potētissim⁹ alexāder wayuoda trāsalpin⁹ ditionem eiusdē subiect⁹: q; tpe quōdā karoli regis patris sui: a via fidelitatis diuertēdo rebellauerat ⁊ p̄ multa tpa in rebellione p̄māserat: audita pietatis ac etiā ptātis eiusdē lodowici regis fama ad ipm̄ spōte p̄sonalit veniēs circa cōfinia ipsaꝝ ptiū ad pedes regie maiestatis humoten⁹ ē ,pstrat⁹: ⁊ ad obediētiā ac fidelitatē debitā reduct⁹ ⁊ itegrat⁹ solēnia munera ⁊ exenia clenodia p̄stādo ⁊ suū dñiuz ac scāz coronā recognoscēdo cū gaudio ⁊ leticia ad ,ppria remeauit: ⁊ ab illo tpe fidelitatē p̄seruauit De pegrinatiōe regine elizabeth matris lodowici

regis: ⁊ de reb⁹ ꝑ ip̄az tū in curia romana tū ī apulia gestis. sequit̄

Rex aūt andreas ī apulia nōdū regnabat: dn̄a igit̄ eli/
zabeth regina hūgarie mater regū p̄dictoꝝ: post mor
tē regis karoli hn̄s deuotionē visitādi scōꝝ reliquias
⁊ apl'oꝝ petri ⁊ pauli honorādi limina quā nō retraxit
femine⁹ sexus: nec terruit ꝓlixus labor itineris nec ti
morē icussit ei mltiplex maris ꝑiculū: sed virili aīo fulcita ac diui
no p̄sidia rapta celestiqz desiderio incensa de wyssegrad in festo
btissime trinitatis. anno dn̄i. M.ccc.xliij. iter arripuit versus ita
liā cū honesta familia ⁊ multitudine dn̄arū ⁊ nobiliū puellarum:
baronū: militū ⁊ clientū: cū multo ⁊ magno apparatu iuxta ma/
gnificētiā regiā iuit ⁊ ꝓcessit hn̄s secū ꝓ expensa vigintiseptem
milia marcarū puri argēti ⁊ dece septē milia marcaꝝ purissimi au
ri. Dn̄s aūt lodowic⁹ rex hūgarie fili⁹ suus misit post eā quatuor
milia marcarū auri electi. Habuit etiā secū de florenis fere cum
media garleta de denarijs v̄o paruis vsqz ad exitū regni multū
Cui regine etiā veneti honestū valde ⁊ vtile seruitiū p̄buerunt
nā cū duab⁹ galeis ꝓprijs sūptib⁹ in toto transitu maris dicte do
mine diligēti⁹ famulati sūt. Trāsito aūt mari multū pacifice ꝑue/
nit ī apuliā: cui obuiauit rex andreas fili⁹ su⁹ cū ꝯsorte sua dn̄a io
hanna regina: ⁊ dn̄az elizabeth reginā cū magna solēnitate ⁊ glo
ria receperūt: ⁊ ita neapoli cūctis gaudētib⁹ in vigilia sancti iaco
bi apl'i ꝑduxerūt. Cū igit̄ in neapoli hec regina hūgarie resideret
ducto ꝯsilio ad apostolicā sedē solēnes nūcios nicolaū palatinuz
Paulū comitē curie regie: Thomā ruphū: Fratrez vitū ep̄m ni/
triensez: Thomā filiū petri: necnō ⁊ archiep̄m beneuētanū: ac ali
os q̄zplures nobiles destinauit: ut dn̄s apl'icus sua benedictiōe
dn̄m andreā regē faceret corona regia decorari. Interea dn̄a eli
zabeth regina volēs cōceptā deuotionē ad deū ⁊ ad sanctos effe
ctui mācipare ad visitanda beatoꝝ petri ⁊ pauli apl'oꝝ limina: in
festo exaltatiōis sancte crucis de neapoli egressa cū tota familia
⁊ archiep̄o neapolitano ac plurib⁹ nobilib⁹ de apulia progredit̄
versus romā. Trāsibat aūt ꝑ ciuitates ⁊ castella cū magna trāql/
litate ⁊ pace nullo suoꝝ cuicūqz violētiā seu iniuriā inferēte. Au
diētes aūt terrigene reginā elizabeth virtutib⁹ morū honestate
⁊ deuotione cōtinua ut sydus p̄fulgidū radiare: ac suos cū omni
modestia ꝑtransire: currebant in vicos ⁊ plateas ad ipsaz aspiciē
dam ⁊ diligenti⁹ intuēdaz: ⁊ vidētes eā cū admiratione ⁊ gaudio

deū vnanimit collaudabāt: ꝙ tā nobilis dña ⁊ taz illustris regīa relicto regno ⁊ domo venit a finib⁹ mūdi tāq̄z regina sabba ad q̄ rēdā ⁊ ꝓmerēdaz clemētiā saluatoris. Cū aūt romani infra paucos dies feliciter ꝑuenisset cōmota est vniuersa ciuitas in ei⁹ aduentu: illi etiā de colūna ex vna ꝑte tyberis. ⁊ vrsini ex alia ꝑte receperūt reginā maxīo cū honore. vulg⁹ aūt reliquū ac populares magni ⁊ parui mulieres ⁊ puelle currebāt vbi trāsiebat regina: ⁊ alta voce clamabāt viuat regina hūgarie ⁊ resonabat terra in voces eoꝝ: ⁊ ꝓpter rē alias insolitā videbāt oēs populi cōiter ex aspectu ei⁹ quēdā spūalē iubilū reportare. Perueniēs aūt ante fores ecclesie btī Petri apl̄i totū collegiū romanū recepit reginā ꝓcessionaliter cuz magna gloria ⁊ honore. Obtulit deniqz ad altare btī Petri apl̄i ⁊ ad reliquias solēnia munera ī calcib⁹: ornamētis: insignib⁹ ⁊ florenis iuxta magnificētiā reginalē. Multa etiā monasteria ecclesias ⁊ scōꝝ lumina visitauit: que largis donarijs ⁊ offertorijs honorauit. Imaginē etiā xp̄i seu veronicambis ꝑ scalā ascendendo ꝑmissa est clarius visitare: ad quaz cū deuotiōe accedēs summo honore ⁊ humiliter adorauit. His itaqz gestis atqz perfectis valefaciēs infra octauas scī francisci reuersa est neapolim cū exultatione ⁊ gaudio: sua enī deuotio cunctis claruit in exemplū. Cū igit̄ hec regina in neapoli resideret: ⁊ vidisset nurū suaz dñaz iohannā suꝑbā ⁊ ambiciosam: ac vltra humanū modū cōsuetū incedere: mūdani honoris auidaz: nec regi andree marito suo exhiberi honorē regiū ac totū velle: īmo vltra posse suū: visa est ipsum corona ⁊ regno priuare: sicut postmodum exitus rei ꝓbauit. Cōmota sunt oīa viscera eius acri doloris aculeo cōpungēte. Cū itaqz ambasiatores ⁊ nuncij longā morā ꝯtraherēt in auinione ꝓpter dissimulationē dñe pape nolētis ꝑbere cōsensum dicti regis coronationi: visūqz est ipsi dñe regine ⁊ suo ꝯsilio fore vtili⁹ repatriare quā ibi in cassū ⁊ frustra ac cū tedio ꝑmanere: anno dñi. M.ccc.xliiij. relinquens filium suum regem andream in apulia sanum ⁊ incolumem circa festuz sancti Mathie apostoli recessit de neapoli cum omnibus suis versus hungariam: ⁊ diuertēs in Barum: adorato ibi beato Nicoloa ⁊ donis ⁊ muneribꝰ honorato: circa mediū quadragesime ꝑuenit māfordiā: ⁊ ꝓpter defectū nauiū ⁊ galeaꝝ cōpulsa est festū pasce ibidē solenniter celebrare. Sequēti aūt die venerūt quatuor galee misse ꝑ regē andreā ꝓ seruitio illustris regine hūgarie matris

sue: q̃ in eis recepta cũ oĩb⁹ reb⁹ suis ⁊ familia ac alijs plurib⁹ na/
uib⁹ mare adriaticũ trãsfretauit ⁊ vẽit visceniã dño ꝯcedẽte. Re/
dijt aũt regina de apulia ĩ hũgariã tpe sup̃dicto: ⁊ ꝑuenit ĩ domũ
suã ĩ wyssegrad ĩ aniuersario sui recessus: ⁊ receperunt eã filij sui
scz dñs lodowic⁹ rex hũgarie; ⁊ dñs dux stephan⁹ ac ꝓceres re/
gni cũ magna exultatiõe ⁊ gaudio. Interea nũcij dñi regis lodo
wici ⁊ dñe mr̃is sue: apud dñm papã clemẽtẽ. vj. andree regis iu
ra ecclĩastica ac leges ciuiles ĩ ꝯsistorio ꝓponẽtes: ac corã alijs iu
dicib⁹ delegatis ꝑ oĩa iura ꝓbãtes: q̃ regnũ sicilie iure successio/
nis regalis ad dñm regẽ penit⁹ ꝑtinebat laborãtes tamẽ nihil de
negocijs ꝓfecerũt: q̃ nõ poterãt ut volebãt antedicti nũcij eoꝝ
ambasiata ꝑ viã iusticie terminare: sciẽtes q̃ munera ⁊ dona alli/
ciũt etiã aĩos sapiẽtũ ignorãtib⁹ dño lodowico ⁊ dña regĩa matre
ei⁹ spopõderũt dare se ⁊ iuramẽto firmi⁹ ꝯstrĩgẽtes ad camerã do
mini pape q̃dragĩtaq̃tuor milia marcarũ ut ꝓmeret̃ rex andreas
regni sicilie gubernacula possidere Currẽte aũt hac relatiõe ĩ hũ
gariã ad dñm regẽ ⁊ ad dñam reginã ꝑuenit hoc pactũ: qui hoc ꝑ
cipiẽtes nõ modicũ turbabant̃ q̃ ius regni qd̃ ad ipsos secũdũ
deũ ⁊ iusticiã ꝑtinebat sibi ꝑ pecuniã vẽdicarẽt: ꝫ ne malignis ⁊ ꝑ
uersis hoĩb⁹ daret̃ occasio ⁊ materia iniuste eos ĩ aliquo iudican
di ⁊ nihilomin⁹ detrahendi: quod ad regiũ honorez ꝑ auariciam
cupiditatẽ impenderẽt solutionẽ antedicte pecunie fieri permi/
serunt: ne etiaz nuncij crimine mendacij notarent̃. Cucurrerũt
igit̃ exactores ad omnes comitatus ⁊ villas regias ⁊ regiuales ꝑ
totũ regni circulũ predictã pecuniã ex integro exegerunt: ⁊ exa/
ctam per certos nuncios ad camerã domini pape Clementis se/
xti fideliter transmiserũt sperãtes firmiter de coronatione regis
andree sine dilatiõe ꝓmissiõis fieri cõplemẽtũ. Occupatis aũt se
pe dictis nũcijs ĩ auiniõe circa cãm eis cõmissã determinãdã in te
rim dñs lodowic⁹ inclit⁹ rex hungarie decẽti comitiua: anno dñi
M.ccc.xlv. trãsiuit ĩ polonia ad socerũ suũ cui⁹ filiã iam accepa
noĩe margarethã: ⁊ ducto ꝯsilio cũ rege polonoꝝ ãtiquo ⁊ dicto
socero suo p̃dicti regis filio ꝯgregauerũt militiã fortẽ ⁊ validã: ⁊
circa festuz btẽ marie v̓ginis trãsierũt pelag⁹ sup glacies vno die
naturali ꝯtra lithuanos pagãos volẽtes eoꝝ terrã igne ⁊ gladio
deuastare: ꝫ flãte austro dissoluebant̃ glacies ⁊ ex mora illis pĩcu
lũ ĩminebat: iõ q̃zciti⁹ retrocesserũt ⁊ sine fructu vacui redierũt.

De subsidio ꝑ regẽ lodowicũ regi polonie facto.

ITem ꝓ defensione regni polonie in subsidiū kazmyrij regis cōtra excelsuz principē dñm iohannē regez bohemie cū magna potētia ipsum regnū ⁊ ciuitatē Cracouie inuadentē: strēnuū militē nicomē de zeech cuz petro paharos ⁊ alijs militibus cū exercitu copioso trāsmisit: qui ab inuasione ac impugnatione ⁊ deuastatione eiusdē regis behemie regnū ipsuz ac ciuitatē de obsidione liberādo defensarūt ⁊ in ptāte eiusdez regis cum prosperitate reuertentes reliquerūt.

De exercitu contra tartaros.

ITē cū gentes tartarox in regnū hūgarie seuiētes cōfinia partis trāssiluane ⁊ siculos sepius infestarēt: rex ipse strēnuū ⁊ bellicosuz virū andreā filiū laczk wayuodā trāssiluanū cōtra ipsos tartaros cuz siculis nobilibus ⁊ valida gēte destinauit. Qui terrā i qua habitabāt potēter subintrātes cū principe eox noīe Athlamos ad resistendū eisdē cum magno exercitu in campo obuiantes debellauit: ⁊ ipsuz principē eox decapitauit ac multa banderia ⁊ captiuos tartaros regie maiestati in vysse/grad trāsmisit. Post hec etiā siculi tartaros sepius inuaserunt ⁊ cum magna ꝑda ad ꝓpria redierūt. Qui aūt ex ipsis tartaris remāserūt ad ptes maritimas lōge distātes: ad alios tartaros fugerunt.

De exercitu ꝓtra croacos.

TAndē cōmunicato ꝓsilio suox principū: militū ⁊ baronū dispositit ꝓtra suos infideles ⁊ rebelles Gregoriū filiū curiaci ⁊ niliptū croacos qui regna croacie ⁊ dalmatie: ac magnā partē sclauonie vsurpādo i pindiciū sacre corone detinebāt: cū exercitu copioso ⁊ principi

bus aliarũ partiũ: spãliter cũ magnifico ⁊ potẽte principe stepha/
no bano bozneñ. Cui⁹ p̃clarã filiã dñaz elizabeth nũc reginã: po/
stea duxit mr̃imonialiter ĩ ꝯsortẽ: ꝓ obtinẽdo ⁊ expugnãdo eodẽ
regno croacie ꝓcessit ⁊ vsqz opidũ byhegh ꝑuenit: ꝓpeqz supra
caput riuuli kolkothfew vocati castrametat⁹ẽ. In quo loco diu/
ti⁹ cũ suo exercitu pausando nec vlteri⁹ se mouẽdo: idẽ tyrãni et
rebelles: gregori⁹ fili⁹ curiaci: ⁊ Iwan fili⁹ nilipczij: mortuo patre
suo ad obediẽtiã sacre corone venire sũt cõpulsi. Et cũ fidelita/
tẽ seruare iurassent: aliquib⁹ restitutis rege cũ suo exercitu ad ꝓ/
pria redeũte: idẽ gregori⁹ fili⁹ curiaci rebellauit: cõtra quẽ altera
vice idẽ rex lodowicus barones suos ⁊ milites cũ exercitu ingẽ/
ti trãsmisit: qui eiusdẽ rebellis ꝓteruiã ꝯterẽdo: ipsũ cũ alijs suis
adherentib⁹ regno croacie restituto: regie maiestati obedire ⁊ se
gr̃e submittere cõpulerũt ⁊ cũ leticia ad ꝓpria remearũt.

De exercitu cõtra venetos in dalmaciã.

Consequẽter tp̃e ꝓcedẽte idẽ rex ad expugnãdũ ⁊ re/
cuperãdũ dalmacie regnũ qd̃ ꝑ venetos a diuturno
tp̃e detinebat̃ occupatũ: exercitũ mouit copiosũ: ⁊ cuz
multis pr̃icipib⁹ circũpositaꝝ regionũ ac boronib⁹ mi
litib⁹ ⁊ regnicolis suis vsqz ciuitatẽ Iadrensez ꝑuenit
q̃ se pri⁹ ad obediẽtiã reddiderat regie maiestati. Et qꝛ veneti eã
dẽ ciuitatẽ ꝑ suos stipẽdiarios theutonicos gallicos ⁊ latinos ob
sidebãt: ⁊ cõtra ipsaz quãdã munitionẽ seekach vocatã firmaue/
rãt gentib⁹ armigeris ĩ ipsa collocatis: ⁊ diuersis machinis ⁊ inge
nijs tã in ipsa munitiõe q̃z etiã ĩ galeis ꝑ mare ip̃az ciuitatẽ iadrẽ/
sez fortissime expugnabãt. Circa quã idẽ rex ĩ cãpo cũ suo exerci
tu sedit: ⁊ machinis ac alijs diuersis ingenijs applicatis ⁊ erectis
ip̃az munitionẽ venetoꝝ volẽs obsidionẽ ciuitatis iadreñ. remo
uere fortit̃ expugnabat: ⁊ milites ac gẽtes regis ꝯtinuis ĩsultib⁹
hostes aggrediebãt̃ ⁊ acerrime ĩuicẽ pugnã cõmittebãt. Et quia
hostes intra munitionẽ erãt inclusi: ꝑ ict⁹ balistarũ multos de gẽ
te regis vulnerabãt: ac etiã gẽtes regis vsqz ad muros appropi/
quãtes ipsis vices repẽdebãt. Et cũ oportunitatẽ captabãt: claz
gẽtes venetoꝝ de munitione subito egresse cũ militib⁹ ⁊ gẽtib⁹ re
gis dimicabãt: ⁊ ex vtraqz ꝑte multi corruebãt vbi etiã strẽnui mi
lites Bartholome⁹ fili⁹ laurentij: Tot ⁊ harsandorfer theutoni/
cus de ꝑte in pugna sũt occisi. Quãuis aũt exercit⁹ regis ad expu
gnãdũ ip̃az munitionẽ fortiter laborasset: ipsaz tamẽ qꝛ nimiruz

erat fortificata ⁊ munita expugnare minime potuerũt: ⁊ hoc vi/
dens idẽ rex non sine magno damno psonarũ ⁊ rerũ: ⁊ cũ suo ex/
ercitu ad propria reuersus est. Gentes aũt venetox tam in ipsa
munitione q̃z etiã p mare in galeis obsidionẽ cõtinuãtes. p tradi
tionẽ aliquox de ciuitate: eandẽ ciuitatẽ obtinuerũt: ⁊ multos ci
ues ⁊ nobiles de eadẽ decollauerũt ⁊ diuersis tormẽtis cruciati
b⁹ ⁊ penis afflixerũt. mltos tã viros q̃z ctiã feminas: nobiles ⁊ pu
ellas: venetias ĩ captiuitatẽ deduxerũt: ⁊ heu miserabiliter deuz
nõ verẽtes: nec etati nec sexui cõpatiẽtes ipsas femias ⁊ puellas
⁊ alios captiuos in pssona fame ⁊ siti solũ vita ipsis miserrima re/
seruata cruciarũt: ⁊ postea successiue in carceribꝰ ⁊ penis ipos pe
merũt. De quo facto idẽ rex anxie dolẽs se vidicatux firmissime
ꝓposuit dũ tempus se adhuc offerret.

De morte andree regis fratris lodowici.

POsteavo breui tpe decurso: q̃ nihil pene in seipo ma
net stabile: sed currit tempus sp multas euoluẽs ĩmu
tationes q̃s neq̃z ꝓuidere facile est neq̃z ꝓdicere: ⁊ ni
hil est q̃ mutabilitatẽ nõ sentiat ⁊ bellũ ĩ media pace
ꝓsurgit. Accidit casus lamẽtabilis ⁊ enormis de mor
te quõdã incliti principis dñi andree: irlin ⁊ sicilie regis frĩs vte
rini ciusdẽ lodowici hũgarie regis: qui p sceleratũ comarduz de
kathãcijs ⁊ alios ꝓditores ex ꝓcuratione militis chensa in aula
ipsiꝰ regis andree morãtis ĩ ciuitate auersa: que vtinã fuisset sub
mersa extitit iugulatꝰ ⁊ interẽptꝰ: ⁊ factꝰ est luctꝰ ⁊ planctꝰ magnꝰ
i hũgaria. Ipsi tñ ꝓditores reatꝰ sui penã ⁊ nepharie ꝓditionis
sue pmũ sũpserũt: qm̃ potẽs ⁊ magnificꝰ comes nouelli cognatꝰ
regis ⁊ fidelis ipsos sup currũ ligari fecit: ⁊ p oẽs vicos comitatꝰ
ꝓtrahi ⁊ eox corpa cũ forpicibꝰ ferreis ignitis euelli fecit carnifi
cari ⁊ laniari morte turpissima extremo supplicio pimendo. Sup
quo cuẽtu mortis frĩs sui: idẽ rex lodowicus vltra modũ dicẽdi
veheměti dolore cordis sauciatꝰ cõdolẽs ⁊ anxiꝰ cepit cogitare ⁊
tractare de vidicta ne tã execrabile scelꝰ impunitũ ptrãsiret ⁊ pri
mo nicomẽ filiũ laurẽtij toht qui postea konthy fuit cognoiatꝰ ad
tractãdũ cũ magnatibꝰ: comitibꝰ: ⁊ baronibꝰ illarũ ptiũ illuc de/
stinauit. Qui ĩ aquilã ciuitatẽ famosaz supueniẽs: cum lallo viro
prudẽte ⁊ ꝺ morte ipsiꝰ regis andree multũ anxio capitaneo ipiꝰ
ciuitatis hĩto tractatu dñiuz ipsiꝰ obtinuit: ⁊ ptracta mora ibidez
q̃splimos vna cũ ipo lallo ad regis hũgarie obediẽtiã ꝓfortauit
⁊ ꝺduxit: hec cũ eidẽ regi p lras ⁊ nũcios intimasset.

De exercitu regis Lodowici in neapolim.

Rex cõgregato valido exercitu per partes Italie trã/sitũ faciens in qualibet ciuitate per dños ⁊ cõmunita tes honorifice susceptus ⁊ largiflue in trãsitu suo ho spitatus versus ciuitatẽ neapolim festinauit. Ex qui/bus dominis ciuitatum dñs maletesta de maletestis Franciscus de furliuo: philipp⁹ de mãtua ⁊ quidã alij cũ pulchra gente armata ipsum vsqz neapolim sunt secuti: ⁊ ab ipso honore ⁊ cingulo militari insigniti.

De fuga Johanne regine ⁊ Lodowici eius mariti.

Aditoqz eius aduẽtu: Johanna regina cũ Lodowico de tarento eius marito qui regẽ se gerebat clãdestine fugientes: in tribus galeis per mare versus ꝓuinciã Auinionẽ ob metũ regis properarũt. Rex aũt Lodo wicus ciuitatẽ neapolitanã intrauit: vbi cũ magna so lẽuitate ⁊ gaudio susceptus est. Ex tunc titulo regnoꝝ hungarie Hierusalẽ ⁊ Sicilie vtebat: ⁊ ibidẽ morã faciẽs cepit inuestigare qui essent participes ⁊ culpabiles in morte fratris sui andree re/gis ꝓnotati: ⁊ capi fecit regulos infrascriptos. Ducem duracij cum duobus fratribus suis lodowico ⁊ roberto. Itez etiã alios videlz prĩcipẽ tarentinũ ⁊ philippũ puer frĩs dicti lodowici ma/riti regine iohanne. Quẽ quidẽ ducẽ duracij tãqz culpabilem in auersa ciuitate in domo dicti regis andree in qua tũc habitabat ⁊ fuerat iugulat⁹ ⁊ occisus decollari fecit. Et dictos alios regu/los ĩ comitatu karoli pueri filij ꝑdicti regis andree ĩ hungariã ꝑ certos barones ⁊ milites destinauit: ꝑ eo qz reos crimis lese ma iestatis punire neglexerũt ꝑsumebant aliqliter tãto sceleri ꝓsen/sum ꝑbuisse. Juxta illud. Non caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. Qui deputati fuerunt in castro wyssegradien. custodiẽdi: ⁊ cũ magna diligentia ⁊ honore bene ⁊ laute fuerũt ꝓseruati sicut decuit sanguĩe ꝓiunctos regie maiestati.

De reditu regis lodowici in hũgariã.

Demũ idẽ dñs rex lodowic⁹ volẽs redire ĩ hũgariã cũ gẽte copiosa: ibi magnificũ ⁊ strẽnuũ virũ stephanum filiũ laczk waiuodã trãssiluanũ capitaneũ regni ⁊ wolf fardum de wolffard theutonicũ: capitaneũ in ciuita/te neapolitana: in persona sue maiestatis ꝓfecit ⁊ ad hungariam remeauit.

De prelio ⁊ victoria stephani wayuode.

POst recessū aūt regis quidā neapolitani ⁊ ibidē milites cappuani seditionē ꝓcitātes wolffardū expulerūt ꝑdictū capitaneū: ⁊ superbia īflati: ad expellēdū ipm stephanū wayuodā insurgētes iter auersā ⁊ neapolim hīto cōgressu: fortissimū ꝑliū ē ꝓmissū. In quo volēte deo ipe stephan⁹ wayuoda cū exercitu dñi regis victoriā obtinēdo: multos comites: barones: milites: nobiles: ⁊ ciues de neapoli alijs interfectis captiuauit: ⁊ spolia ipsoꝝ maxima obtinuit ⁊ gētib⁹ regis cū largitate distribuit: ⁊ captiuos in magna sūma pecuniaꝝ pactā do liberos abire ꝓmisit: fret⁹ aūt victoria in ipo regno secur⁹ ꝓmā sit.

De captiuitate ducis venerij.

TErū aliquib⁹ dieb⁹ trāsactis: idē stephan⁹ wayuoda ducē veneriū capitaneū exercit⁹ lodowici cū quingentis armatis societati ipsi⁹ adiūctis in ciuitate cornechij captiuauit.

De pugna stephani wayuode cū gente lodowici mariti iohanne circa neapolim cōmissa.

POst hec: cū ps eiusdē lodowici aggregata sibi aprecia te gētis mlt̄itudine ⁊ q̄zplurib⁹ dicti regni sicilie īfidelib⁹ in suā societatē adiūctis: ipm stephanū wayuodaz exterminare cupiēs: añ ciuitatē neapolitatā dispositis acieb⁹: ꝓserto bello: ⁊ sonis bellicis pflatis aggredi ꝓcurauit. Et q̄zuis lōge plures idē lodowic⁹ de tarēto ꝑ pte sua gētes in suo exercitu hāct: ⁊ vtrimqz hostiliter adinuicē ꝑliū cōmisissent: tñ idē stephan⁹ wayuoda zelo fidelitatis armat⁹ volēs poti⁹ post mortē viuere ꝑ fame gloriā q̄z terga hostilitati ỹtere: victo/

riã obtinuit optatã. In quo quidẽ plio idẽ stephan⁹ wayuoda q̃z plures comites magnates ⁊ potiores mltos captiuauit: ⁊ cõiter se pesepi⁹ q̃zplres exercit⁹ ipi⁹ lodowici debellauit: ciuitates plrimas expugnauit: ac grauia homicidia ⁊ psonar̃ picula eidẽ lodowico adherẽtib⁹ irrogauit. sicq̃z potiores ⁊ nobiliores ipi⁹ regni ad fidelitatẽ regis hũgarie adduxit ⁊ ipsi⁹ fuitio applicuit: sicut hec et alia q̃zplura gesta sua ⁊ fuitia: etiã p̃uilegio ipsi⁹ regis sup donatiõe castror̃ Oztrogo ⁊ chakthornya vocator̃ inter fluuios drauua ⁊ mura existẽtiũ i remunerationẽ p̃missor̃ sibi ꝓcesso pleni⁹ pertinent. Gẽtes etiã scu incole dicti regni quosq̃z ex hũgaris cõphẽdebãt viuos excoriabãt ⁊ alijs tormẽtis seuerissime affligebãt.

De reditu iohãne regine ⁊ ei⁹ mariti.

MEdio aũt tpe: ipa iohãna regina ⁊ lodowico ó tarẽto ei⁹ marito i neapolim redeũtib⁹ ⁊ regnũ sibi subiugare nitẽtib⁹: ipe stephan⁹ wayuoda dictũ regẽ hũgarie ad defendẽdũ ipm regnũ suũ ꝓtra ipsos euocauit.

De scõo introitu lodowici regis in apuliã.

QUi q̃dẽ dñs rex sine aliq̃ retardatiõe: nec expectata exercit⁹ ꝓgregatiõe: cũ q̃busdã suis baronib⁹ ⁊ militib⁹ inter quos erãt p̃cipales Nicõs filio gileti: palatin⁹ cũ iohãne ⁊ dñico militib⁹ filijs suis: ac iohãne filio gileti fratre suo. Itẽ nicõs filio laurẽtij toth cũ frib⁹ suis leukes ⁊ bartholomeo. Itẽ stephan⁹ ⁊ georgij filij bebeek: nicõs ó sech: konia filio thome wayuode: andreas wayuoda cũ frib⁹ suis: nicõ paul⁹ ⁊ michael filij laczk. itẽ ex platis: reuerẽdo i xpo pr̃ dñs nicõs epc̃s zagrabien. q̃ fuit ibi i ciuitate auersana i epm ꝓsecrat⁹: ⁊ venerabil⁹ vir dñs stephan⁹ ppositus budẽn. cũ ffre suo iohãne strẽnuo milite filio laurẽtij de kanisa repẽte i apuliã trãsfretauit: ⁊ ad portũ mãfrodonie applicuit. ipaz ciuitatẽ pacifice ó ꝓsensũ cõitatis ingressus theanũ ⁊ barletũ subiugauit necnõ ciuitatẽ barij vbi scũs nicõs põtifex reqescit obsidẽdo obtinuit et itrauit: ac castro ciuitatis mũitissimo ⁊ fortissimo sibi restituto i eadẽ resedit. ⁊ stipẽdiũ soldatis theutonicis nũero q̃tuor milib⁹ barbutor̃ quor̃ capitane⁹ erat conrard⁹ ó wolffard ffr dicti wolffard copiose ⁊ largissime diuisit.

De ꝓditione facta p stipẽdiarios.

INterim aũt gẽtes sue de hũgaria p nauigia ad ipm ꝓfluebãt: ⁊ exercit⁹ ei⁹ nimiũ mltiplicabat. Ó videtes theutonici soldati absq̃z volũtate eiusdẽ conrardi wolffard eorũ

capitanei ac alioꝝ prĩcipaliũ ꝓditionẽ ⁊ ĩsultũ fecerũt ꝯtra regẽ ⁊ gentẽ suã hũgaricã ⁊ ciuitatẽ volẽtes eã spoliare. Cõtra quos hũgari insurgẽtes a ciuitatẽses cũ cathenis ꝑ vicos ⁊ plateas q̃ sub terra ĩter muros latebãt ꝯstringẽtes: magnã multitudinẽ soldatorũ ĩter cathenas cõprimẽdo occiderũt ⁊ mltos ex eis decapitauerũt: equos: balistas: arma balteos: ⁊ res ĩpoꝝ abstulerũt. ⁊ nisi vnã portã ipsi soldati ꝓ se occupatã et custoditã habuissẽt: vix aliqui ex eis euasissent: ꝫ tandẽ extra ciuitatẽ fugiẽtes ⁊ in cãpo iacẽtes ꝑ multos nũcios ĩterpositos gr̃am sub tali pacto a dn̄o rege obtinuerũt: vt de ipso regno oẽs exirẽt ⁊ aduersarijs regis nunq̃z adhererẽt: ⁊ hoc suis lr̃is ⁊ instrumẽtis firmauerũt: ex ipsis tamẽ aliquos dn̄s rex qui sibi videbant̃ esse inculpabiles in seditione cõcitata ad suũ seruitium reseruauit.

De expugnatione castri canosij.

Postmodũ rex qui in ꝓcessu exercitꝰ singulis diebꝰ ꝯtinuatis ĩter catheruas militñ ĩ armis equitare solebat ammoto exercitu castꝝ canosij obsedit et expugnãdo obtinuit vl̃ potiꝰ restituẽdo. Sꝫ ibidẽ cũ ĩpe armatꝰ ꝑ scalã ascẽdere festinaret ictibꝰ lapidũ grauiter ꝑcussus infossatũ ẽ ꝓlapsus grauẽ ĩ corꝑe suo sustinẽs lesionẽ d̃ quo barones ⁊ milites sibi nimiũ ĩproperabãt q̃ ad talia se ĩgessit q̃ nõ decent regiam maiestatem.

De captiuitate stipẽdiarioꝝ lodowici de tarento.

Abinde certa castella occupãs: lutheriã cuiꝰ muri erãt diruti ẽ ĩgressus ꝓpe quã erat castrũ fortissimũ ꝓ lodowico marito iohãne regine ꝯseruatũ. In q̃ ciuitate rege existẽte: nicons ⁊ paulus filij laczk vix cũ quinq̃ginta stipẽdiarijs hũgaris: centũ ⁊ viginti soldatos armatos gentis permixte lodowici de tarento in cãpo in pugna capiẽtes: ligatis post tergũ manibus equites armis indutos introduxerunt ante regẽ. quos rex illo die in refectorio fratrũ in claustro hospitari fecit ⁊ refici in cena: ac die crastina ablatis equis et armis sicut ꝯsuetudo est stipendiariorũ abire ꝑmisit.

De obtentu salerni ⁊ de obsidione auerse ciuitatis.

De q̃ ciuitate vlteriꝰ ꝓcedẽs deo auxiliãte ⁊ vias eiꝰ ĩ ꝓsperitate dirigẽte salernũ ⁊ castellũ Stafach obtinuit: ⁊ inde v̄sus neapolim opidũ Sũpnia vocatũ munitũ ĩ quo multi erãt brigancij pedites expugnauit. ⁊ de hinc recedens ciuitatẽ

auersã obsedit: q̃ adhuc in muros nõ erat totaliter ꝓsũmata ꝫ de die in diẽ ꝑ defendicula ingenioꝝ ꝓstruebaẽ ꝛ ad ꝓfectionẽ dedu cebaẽ vbi rex capitaneũ exercitꝰ niconẽ kõth viꝝ in ꝓsilijs prudẽ tissimũ ammoto stephano wayuoda ꝓfecit. qõ factũ multis displi cuit: ꝛ ipm stephanũ wayuodã exacerbauit ac ꝓcessũ negocioꝝ re gis multũ perturbauit.

De vulneratiõe regis circa ciuitatẽ auersã ꝛ de obtẽtu eiusdẽ.

CUm aũt ipsã ciuitatẽ auersã rex cũ suo exercitu expug nare cepisset ꝛ se ad pugnã ingessisset: sagitta balistę in pede fuit letaliter vulnerat⁹: ꝛ viꝝ diuino fret⁹ auxilio ꝛ medicoꝝ cura mortẽ euasit. Durauit aũt obsidio bñ ꝑ tres mẽses: ꝛ quotidie armati theutonici soldati lo/ dowici de taręto circa trecẽtas barbutas de ciuitate inopinate ꝛ repẽte exeũtes ꝛ insultũ faciẽtes cũ gẽtib⁹ regis theutonicis ꝛ hũ garis pugnã cõmittebãt: ꝛ multis ex vtraq; ꝑte vulneratis itera to ad ciuitatẽ fugiebãt. Qua obsidione durãte victualia i ciuita/ te defecerũt: ꝛ ꝓpter famis inediã mlti expellebãt de eadẽ ꝛ ꝑ ex ercitũ regis capiebãt. ꝓpter qõ soldati vlteri⁹ durare nõ valẽtes ciuitatẽ vna cũ castro fortissimo in quo erat capitane⁹ ꝛ castella/ nus Jacob⁹ de pinatharijs sub pacto securitatis ꝓsonaꝝ ꝛ rex sua rũ restituũt: ꝛ dñs rex castrũ ꝛ exercit⁹ ciuitatẽ ingressi extiterũt. In quo loco mltas donatiões i possessionib⁹: baronib⁹ militib⁹ ꝛ nobilib⁹ secũ existẽtib⁹ in regno hũgarie fecit ꝛ ꝓtinuauit: quoꝝ agilitates ꝛ seruitia i lr̃is donationũ eis ꝓcessaꝝ enarraẽ. Tandẽ mora ꝓtracta i castro rex bñ qualescẽs recupata sanitate audacẽ ꝛ bellicosũ viꝝ andreã wayuodã filiũ laczk capitaneũ generalẽ in regno: niconẽ drugech fratrẽ wilhelmi palatini capitaneũ ciuita tis salerni ꝛ fratrẽ monialẽ militẽ ordinis scĩ iohãnis hicrosolimi tani ꝓiorẽ anrane capitaneũ in eadẽ ciuitate auersana: q̃ postea i fideliter agẽs eãdez ciuitatẽ cũ castro in ptãtez iohãne regine resi gnauit in sua ꝓsona ꝓficiens: ꝛ ibidẽ dimittẽs ꝓpter annũ iubileũ zelo deuotionis accẽsus vsus romã ꝑ ciuitatẽ capuanã in cui⁹ por ta ẽ turris altissima ac solẽni ope fabricata ꝛ sub mõte cassino cui⁹ muri ꝑ terremotũ corruerũt ꝛ ꝑ cãpaniã est ꝓfectus.

De honore regi Lodowico in vrbe romana exhibito.

QUi tribun⁹ cũ romanis potionib⁹ ꝑ q̃tuor miliaria gallica na: vestib⁹ seu pannis purpureis ad hoc spãliter sub vni formitate aptatis solẽniter in trũmetis ꝛ diuersi generis musicoꝝ apparatib⁹ circa cẽtũ ꝓsonas de vna vestitura bñ induti

obuiã veniẽtes ⁊ eũdẽ honorifice suscipientes: ad vrbẽ romanã: cui⁹ platee pãnis pulchre strate ⁊ decorate fuerãt introduxerũt ⁊ in dñz romanoꝝ susceperũt. Qđ tñ rex acceptare recusauit. Qui quidẽ ĩ palatio dñi pape hospitabat̃. Singulis aũt dieb⁹ tribun⁹ cũ potiorib⁹ romanis ip̃m visitabat ⁊ reuerẽtiã eidẽ exhibebat ad domos eoꝝ ad ꝯuiuia cũ magno gaudio ĩuitãtes. Rex aũt quoti die ĩ basilica scĩ petri principis apl'oꝝ missã audiebat: ⁊ eidẽ singulis dieb⁹ sudariũ vultus dñi oñdebat̃ ad magnã ꝯsolationẽ peregrinoꝝ ⁊ mlt'itudinis gẽtiũ ꝯfluentiũ. Pluribusqz dieb⁹ cũ deuotione sic deductis: rex auctoritate dñi pape absolut⁹ sup̃ altare scĩ petri q̃tuor milia florenoꝝ auri offerri fecit ac p̃sentari.

De reditu regis lodowici in hungariã.

Axinde cũ suo exercitu p̃ p̃tes italie reuertebat̃: ⁊ in q̃libet ciuitate gaudẽter suscept⁹ ⁊ honorat⁹: ĩ veronã p̃uenit. Dimissaqz ibidẽ gente stipẽdiarioꝝ theutonicoꝝ q̃tuor miliũ barbutaꝝ cũ wolffardo ⁊ cõrado capitaneis qꝛ nõdũ erãt stipẽdijs suis plene pacati: ad expẽsas ad regis rationẽ cõputãdas: ad hũgariã cũ gaudio remeauit: ⁊ abinde stipẽdia ip̃oꝝ cõplete remisit. p̃dictos v̇o wolffardũ ⁊ cõrardũ capitaneos ad se vocauit: ⁊ ꝓ remuneratione suoꝝ obsequioꝝ largifluis regijs donatiuis ipsos exaltauit: quoꝝ gesta ⁊ seruitia in priuilegijs concessis explanant̃.

Da resignatione regni sicilie ad man⁹ dñi pape.

Cum ãt fere trib⁹ ãnis ãdreas wayuoda capitane⁹ regni gñalis: nicon drugeth frater wilhelmi palatini capitane⁹ ciuitatis salerni: cũ alijs militib⁹ principalib⁹ ac gẽte dñi regis copiosa in regno ⁊ in partib⁹ illis remãsissent: multaqz bella exercuissent: ac gẽtes lodowici sepi⁹ debellassent ⁊ q̃i anihilassent: ita ꝙ solũ ĩ munitionib⁹ ⁊ castris se inclusissent: sicut de gestis ⁊ exercitijs eiusdẽ andree wayuode q̃ causa breuitatis ad p̃ñs obmitto in priuilegio sibi sup̃ possessionũ donationib⁹ ꝯcesso: poterit q̃ voluerit experiri vt fides certi⁹ possit adhiberi. Dñs papa innocẽti⁹ quint⁹ p̃ suũ legatũ: primo p̃ reuerẽdissimũ ĩ xp̃o patrẽ dñm Guidonẽ tituli scẽ cecilie p̃sbyteꝝ cardinalẽ de latere missũ: ac deinde plurib⁹ vicib⁹ p̃ nũcios solẽnes viros ꝓ liberatiõe dictoꝝ reguloꝝ trãsmissis: ⁊ postea p̃ dñm bartholomeũ sil'r eius nũciũ decretoꝝ doctorẽ p̃r̃naliter salutarib⁹ monitis institit apud regẽ: ꝙ gẽtẽ suã de regno illo reuocaret.

Ad cui⁹ istãtiã tãq̃z deuot⁹ ⁊ obediẽs fili⁹ ip̃m regnũ: necnõ castra
ciuitates: munitiões: ⁊ t̃ras q̃s tenebat ꝑ suos ãbasiatores videlz
dñm iohãnẽ electũ wesprimieñ. ĩ iure canonico licenciatũ ⁊ alios
ad man⁹ pape assignauit iure tñ suo ĩ regno sibi cõpetẽti saluo re
seruato. Regulos etiã p̃dictos quos in castro wissegradieñ. tene
bat liberauit: ⁊ vsq̃z venetias cũ securo ꝯductu honorifice desti/
nauit ad ꝓpria remeãtes. Qui cũ magna letitia ꝑ mare ĩ neapoli
trãsfretãtes cũ maxĩa solẽnitate ⁊ honore sũt recepti ⁊ ad ip̃oꝝ do
minia ⁊ p̃ricipat⁹ ac ducat⁹ restituti: hoc nõ p̃termisso ꝙ tã luculẽ
ter ⁊ clare reꝝ gestaꝝ seriẽ ꝑ distinctiões ãnoꝝ ⁊ dieꝝ p̃pediẽtib⁹
interuallis tẽpoꝝ disserere nõ potui: q̃z aliq̃ ꝑ meip̃z didici ⁊ aliq̃
ꝑ alios fidedignos rerũ notitiã hñtes ĩtellexi: ⁊ sic venia tribuat
rite excusanti: cũ sufficiat rerũ gestaꝝ seriẽ enarrare. cetera scribẽ
da vl̃ narrãda: illis relinquo qui plura sciũt q̃z hic scripta sũt d̃ ge
stis ei⁹ tã ꝓsperis q̃z aduersis scribere vl̃ tractare.

De requisitiõe venetoꝝ sup̃ restituẽdo regno dalmatie.

Is itaq̃z gestis ⁊ expeditis ad ꝓpositũ cepte materie
de regno dalmatie ⁊ ciuitatũ maritimaꝝ ẽ necessario
redeũdũ. cũ enĩ rex p̃ricipat⁹ tenutas ⁊ dominia regni
sui sacre corone subdita vellet ꝯseruare: ⁊ vsurpata ad
statũ pristinũ reuocare: ĩclitũ p̃ricipẽ andreã de angu/
lo ducẽ venetiaꝝ ꝑ ambasiatores solẽnes lr̃asq̃z ⁊ nũcios specia/
les pluries ut zelator pacis req̃siuit ⁊ monuit ad restituẽdũ sibi ⁊
sacre corone: regnũ dalmatie ⁊ ciuitates maritimas in toto occu
patũ ⁊ detẽtas. Quequidẽ dux ⁊ dñi venetiaꝝ negarũt: ⁊ astruẽ/
tes se opposuerũt ⁊ resistere decreuerũt regie maiestati.

De exercitu regio ꝯtra venetos moto.

Sup̃ quo facto rex cũ suis vicinis ꝯsiliarijs: p̃ricipib⁹:
regnicolis: marchiõib⁹: ⁊ ducib⁹ ꝯtra ducẽ venetiarũ
q̃z cõitatẽ de tali ĩiuria grauiter ẽ ꝯquest⁹: ne videret
eos ĩdebite ⁊ ĩiuste ĩpugnare ad vindicãdũq̃z ⁊ ꝓpug
nãdũ ĩiuriã sibi ⁊ regno illatã cũ valida potẽtia ꝓ recu
perãdis iurib⁹ regni sui ꝑ ip̃os a mlt̃o tp̃e occupatis versus italiã
ꝯtra ducẽ venetiaꝝ cũ ꝓpria gente sua: necnõ comitib⁹: militib⁹:
theutonicis extraneis sibi fauẽtib⁹ ⁊ auxiliũ p̃stãtib⁹ quos p̃cipue
theutonicos ideomatis eoꝝ ꝯscius multũ diligebat: ⁊ eisdẽ desti
pẽdijs ac donarijs largiflue ꝓuidebat: ex eoq̃z ad ipsũ libẽter cõ
fluebãt sibiq̃z fidelia seruitia exhibebãt: ꝑsonaliter ẽ ꝓfect⁹ ⁊ ꝑ ter
ras ac tenutas venetoꝝ circa castꝝ serawal trãsiẽs Cõijglanũ ob

tinuit. ⁊ ab hinc ad ciuitatē Teruisij veniēs ipsā obsedit: castra et terras suaꝝ tenutaꝝ specialit Asulū cū rotkauernis vbi ē albatia crispiniacū kewerd: gorgoniā ⁊ forgoniā ac alias ꝯplures expugnādo ⁊ gētes in eisdē collocādo: ⁊ sic in hūgariā dimisso. ibi strēnuo milite thoma fratre venerabilis fratris dñi niconi archiepi strigonien̄., p capitaneo gentis sue armiger est reuersus.

De obsidione castri castelfranck vocati.

Postea vo magnificū et potētē vir nicolaū konth p̄dictū tūc regni hūgarie palatinū ad ptes illas trāsmisit. Qui castrū castelfranck ducis ⁊ venetoꝝ cū magno exercitu obsedit. ⁊ ꝓtinuatis ibidē plurib⁹ dieb⁹: qr castꝝ bñ fortificatū ⁊ gētib⁹ armatis munitū erat nil ꝓficiēs i hūgariā ē reuersus: ibidē dicto thoma milite remanēte. qui q̄dē thomas miles ⁊ gētes dñi regis: ꝓmo añ portā ciuitatis teruisine ⁊ scḋa vice i cāpo ꝓpe eādē cū gētib⁹ armigeris venetoꝝ bellū et ꝓgressū habuerūt eis deuictis ⁊ mltis captiuatis. Jtē tcia vice circa fluuiū brētha nouigale ꝓtra theutonicos ⁊ stipēdiarios venetoꝝ trāspassato flumīe sup equos cū magno piculo ꝓpter flumis ꝓfūditatē: de mane subito irruētes eosdē stipēdiarios deuicerūt ⁊ captiuos deduxerūt. quos scḋz morē stipēdiarioꝝ equis ⁊ armis receptis libere abire pmiserūt. Jn quo flumīe paul⁹ german⁹: iohānis filij cheel miles cū q̄busdā alijs hūgaris sūt submersi. Quo q̄dē thoma p regē reuocato ⁊ bñdicto filio hem milite illic trāsmisso eidē surrogato: idē bñdict⁹ miles supueniēs plurima bella ꝓtra gētes venetoꝝ ꝓtinuauit ⁊ eas supauit. Jtē aūt dict⁹ thomas illic ē trāsmissus: ⁊ viriliter ac potēter castra ⁊ terras aquisitas sub dominio regis ꝓseruauit tādiu donec expugnata ⁊ recupata ciuitate iadrensi: q̄ p strēnuū milite elderboh noīe theutonicū cū gentib⁹ dñi regis q̄dā nocte muros ciuitatis ascēdendo p pugnā maximā cū gentib⁹ venetoꝝ armigeris theutonicis ⁊ gallicis durissime cōmissā: vbi idē miles letaliter extitit vulnerat⁹ ex quo vulnere vitā finiuit tpalē: comite venetoꝝ seu capitaneo i eadē ꝓstituto cū finis gētib⁹ deuictis ⁊ fugatis: capta fuit ⁊ expugnata et in partib⁹ maritimis i dalmatia regia ptās firmata extitit. Cui⁹ regni dalmacie ⁊ ciuitatū pleno regimine ꝓsecuto: rex nolēs vlteri⁹ occupata de tenutis venetoꝝ ꝓseruare: castra ⁊ tenutas q̄s tenebat ipsis restituit gentes suas reuocādo ⁊ ipsis in pace dimittēdo: sub pacto iuramēti p ducē ⁊ ꝓsiliarios venetoꝝ q̄ neminē i terris eis

ꝑ regẽ restitutis offenderẽt ꝓ fidelitate regis vl' punirẽt. Sꝫ tñ po
stea ipi veneti milites ꝑtãtes ⁊ potiores terraꝝ ipaꝝ spãl'r vo ꝺ co
neglano decapitauerũt ⁊ trucidauerũt iuramẽto ꝑdicto violato
ac bona eorũdẽ ꝯfiscauerũt ĩ displicẽtiã regie maiestatis. Prete
rea durãte guerra ĩter eos ⁊ dñꝫ regẽ: ducẽ eoꝝ noĩe marinũ ĩ pa
latio ducali venetijs cũ plurib⁹ suis ꝯsiliarijs de adhesiõe regis ĩ
culpãtes suspẽderũt: ⁊ q̃ꝫpl'es etiã teruisinos ꝓpt suspitionẽ ĩterfe
cerũt ⁊ ĩ exiliũ effugauerũt. Post restitutionẽ aũt ipaꝝ traꝝ ciui/
tas teruisina demũ ꝑ tractat⁹ ad man⁹ lepoldi ducis austrie cogna
ti eiusdẽ regis se tradidit ⁊ subiecit. Cui⁹ dñiuꝫ ipe dux lepoldus
appꝫhẽdens ꝑ certa tpa optinẽdo: tãdẽ sil'r ꝑtractat⁹ frãcisco ꝺ car
raria dño paduano assignauit sub certis gẽtẽ suã de eadẽ reuocã
do.

De exercitu ꝯtra lithwanos.

CEteꝝ: ꝯtra lithwanos xp̃ianis ⁊ maxĩe regno suo ruscie
insultãtes ꝑsonaliter cũ exercitu copioso et militia sua
ꝓpria nec nõ alijs natiõib⁹ ad eũ ꝯfluẽtib⁹ ꝓficiscẽs ter
ris ipoꝝ seu tenutis ĩ magna ꝑte deuastatis: duce coꝝ
capto ꝫ incõtinẽti sibi ꝓmissionẽ de fidelitate ⁊ obedi
entia faciẽte liberato: feliciter ad hungariã est reuersus.

De exercitu ad ruteniam.

POstea bina vice cũ valida gẽte sua etiã extranea ad re
gnũ ruscie sacre corone hũgarie subiectũ ꝓdefensiõe
eiusdẽ regni ꝯtra lithwanos ẽ ꝓfect⁹. ⁊ fugatis hostib⁹
ac fret⁹ victoria: potẽtes viros petrũ banũ primo nec
nõ venerabilẽ in xp̃o patrẽ dñm emericũ ep̃m agrieñ.
ac georgiũ zudar ꝯsequẽter frẽs suos: ⁊ post hec emericũ bebek
ac post eũ iohannẽ de capol ad regẽdũ ip̃m regnũ wayuodas seu
capitaneos p̃fecit. qui regnũ p̃dictũ bñ ⁊ laudabiliter defensãtes
sub titulo scẽ corone ⁊ regimine eiusdẽ dñi regis ꝯseruauerũt.

De exercitu in subsidiũ dñi pape trina vice destinato.

ITem ad ĩstãtiã sũmoꝝ põtificũ romanoꝝ ĩnocẽtij: gre
gorij: ⁊ vrbani quĩti btẽ memorie: ꝑma vice niconẽ fi
liũ laczk q̃ mltas ciuitates oppida ⁊ castella ad obediẽ
tiã sacre romãe eccl'ie reduxit ac etiã rebellãtes expu/
gnauit ad man⁹ dñi egidij cardinal' apl'ice sedis legati
assignãdo: ⁊ p⁹ cũ simonẽ filiũ mauritij q̃ nihil ꝓfecit ⁊ ꝓpter hoc
displicẽtiã regie maiestatis incurrit: subsequenter etiã eundẽ pe/
trũ banũ tpe domini vrbani pape in defensione ciuitatis bono/
niensis ꝯtra barnabonẽ ⁊ galiaciũ dños mediolaneñ: eandem ci/

uitatē ipugnātes destinauit: ⁊ idē petr⁹ ban⁹ ciuitatē eādē ꝑ dño papa retinuit ⁊ ofēsauit ⁊ cū honore ad regnū hūgarie reuocauit.

De exercitu in subsidiū ducis austrie destinato.

Postmodū aūt i subsidiū antiq albti ducis austrie paulus aliū laczk ad obsidēdū ciuitatē turegū cū magno exercitu destinauit: quā ꝑ longā obsidionē obtinuit ⁊ dño eius dem ducis subiugauit. De exercitu in partes bozne ⁊ de amissione duplicis sigilli dñi regis.

Tē ad terrā bozne sūr regie corone subiectā ad ꝓterēdā ꝑ teruiā quorūdā rebellātiū magnificū viz nicolē kōth palatinū regni sui: ⁊ venerabilez i xpo pfez dñm nicolē archiepm strigonien. cū quibusdā alijs baronib⁹ ⁊ militib⁹ regni sui cū magno exercitu destinauit. Qui ītrātes castrū zrebnick obsiderūt ꝫ mīme capere potuerūt ac cū magno dāno psonax ⁊ rex discesserūt In quo quidē exercitu q̄dā nocte de tētorio eiusdē dñi archiepi cācellarij sigillū dñi regis duplex autēticū ꝑ quosdā filios belial furtiue ē subtractū: ⁊ post aliquot tps ꝑ ipos fures i bistricia cuidā aurifabro vēditū ⁊ ꝓfractū sic veraciter ē cōptū: de quo tñ facto ex fortuito euētu accidēte rex mīme curauit: aliud sigillū autēticū ꝓparari faciēdo ⁊ eidē dño archiepo cācellario assignando sub quo sigillo oīa ꝓuilegia seu lr̄as cū alio sigillo depdito emanatas ꝓfirmauit. De exercitu regis i bulgariā.

Post hec regnū bulgarie sacre corone hūgarie subiectuz cū magna potētia ītrauit: ⁊ bodon ciuitatē capiēs regnuz sibi subiugauit: ꝓncipē ipi⁹ noīe strachimex ꝙ se impatorē bulgarie noīabat capiēs ⁊ i hūgariā trāsmittēs ꝑ aliq̄ tpa i castro epat⁹ zagrabien. gomnech vocato sub custodia decent ⁊ honeste ꝓuatū in budonū ad regēdū ipz regnū sub noīe ⁊ titulo sue maiestatis sub certis pactis ⁊ ꝓuicijs cū gaudio remisit. sic tādē etiaz idē ꝓnceps fidelitatē ⁊ obediētiā repromissaz sue maiestati obseruauit. De exercitu regis ꝓtra karolū impatorē.

Tē ꝓtra clarissimū ꝓncipē dñm karolū impatorē ꝑ quibusdā displicētijs rex psonaliter cū magno exercitu ⁊ potētia versus metas morauie ꝓcessit: ac ipm dñm impatorē ꝑ suas lr̄as diffidauit: ⁊ oppidū Trinchinū intrauit: ⁊ exercit⁹ circūq̄q; in cāpo ⁊ pratis resedit. Interī vo diu donec cū suo exercitu se mouere morauiā inuasurus: dux sidniceñ. cū certis baronib⁹ ⁊ militib⁹ ex pte impatoris ad tractādū de pace in trinthi

niũ supuenit: treuga firmata ad ꝯcludendũ de pace nicon konth palatin⁹: stephan⁹ bebeck iudex curie cũ certis militib⁹ in brodã ad impatorẽ vbi cũ magno exercitu ⁊ multis militib⁹ se collegerat sũt trãsmissi: ⁊ interim exercitu regis dispso sine ꝯclusione pacis reuertunt.

De exercitu in morauiã.

Postea etiã dñm ladislaũ ducẽ apulie ⁊ petrũ banũ cũ gẽte satis valida in morauiã destinauit qui incẽdia ⁊ maxia dãna ibidẽ intulerũt ⁊ ad ꝓpria reuertunt.

Quõ rex lodowicus in regẽ polonie fuit elect⁹ ⁊ coronat⁹.

Itẽ, ꝓcedẽte tpe mortuo casimerio rege polonie auunculo suo cũ ingenti exercitu poloniã intrauit: vbi in regẽ ex iure successorio eiusdẽ auũculi sui extitit feliciter coronat⁹.

De exercitu regis in partes transalpinas:

Itẽ ipse rex ꝑsonalit ꝑ bulgariã ꝑtes trãsalpinas sacre corone subiectas ĩuadẽs: ex alia ꝑte vltra terrã siculoꝝ cum valido exercitu ac nobilib⁹ ⁊ siculis ꝑtis trãssiluane trãsmisit niconẽ wayuodã trãssiluanũ cũ symone filio mauricij ⁊ alijs ex potiorib⁹ militib⁹ suis ad vidẽdum ꝑtes trãsalpinas cõtra laijk wayuodã ꝑtiũ ꝑdictarũ regie maiestati rebellantẽ. Qui tũc circa danubiũ cũ magno exercitu ad ĩpediẽdũ ingressum exercit⁹ dñi regis ex opposito regni bulgarie ĩsidiãdo residebat. Qui quidẽ nicõs wayuoda cũ exercitu ꝑdicto fluuiũ Ilũcza vbi fortalicia ⁊ ꝓpugnacula erãt ꝑ olachos firmata potẽter expugnãdo ꝑtrãsiẽs cũ exercitu ipsi⁹ laijk wayuode copioso: cui⁹ capitane⁹ erat comes dragmer olach⁹ castellan⁹ ei⁹ de domloijka bello intonato ⁊ certamĩe fortissimo cõmisso victoriã obtinuit: ⁊ ipsũ capitaneũ multis interfectis ĩ fugã ꝯuertit: ꝫ postmodũ incaute vlteri⁹ ꝓcedẽs int̃ indagines ⁊ vepriũ densitates ac passus strictissimos ꝯclusus ꝑ multitudinẽ olachoꝝ de siluis ⁊ mõtib⁹ ĩuasis: ibidẽ cũ strẽnuo viro petro suo vicewayuoda: necnõ de seu dictowos: ⁊ petro ruffo castellano de kykyllewar: petro ⁊ ladislao siculis viris bellicosis ⁊ alijs militib⁹ q̃z plurib⁹ ⁊ nobilib⁹ potiorib⁹ extitit interfect⁹ Et cũ gẽtes hũgaroꝝ de ipso exercitu terga vertissent ⁊ se in fugã cõuertissent: ĩ locis lutoꝭ ⁊ paludoꝭ indaginoꝭ ꝯclusi multi ex eis ꝑ olachos occisi extiterũt: ⁊ aliqui cũ magno ꝑiculo ꝑsonaruz ⁊ rerũ dãno euaserũt: ⁊ funus eiusdẽ niconis wayuode cũ magna pugna de manib⁹ olachoꝝ ereptũ ĩ hũgariã attulerũt ad claustꝝ btẽ v̓ginis ĩ strigonio tumulãdũ. Tandẽ hmõi ĩfortunio aduersi

tatis accidẽte ⁊ fortũa itex ꝓsperãte: nicon de gara bano de macho viro strẽnuo ⁊ bellicoso: ĩ manu potẽti ipm regiũ exercitũ vltra danubiũ ꝓtra insultꝰ bellatox ⁊ sagittariox ipsiꝰ layk wayuode velut imbres sagittas emittentiũ olachox ꝑ nauigia menijs ⁊ fortalicijs firmatũ trãsducẽte: inimici ĩ fugã ꝓuersi velut fumus euanuerũt: ⁊ residui totiꝰ exercitꝰ terrã vsus zewrinũ ĩtrauerũt ⁊ eãdẽ occupauerũt: ⁊ tũc rex ibidez castrũ zewrin prima vice post aliquox ãnox curricula castrũ ĩ brasso fortissimũ therch vocatũ circa termios trãsalpinos edificauit gẽte armata brigãcijs ⁊ balestrarijs anglicis custodiã castri munẽdo in ptãte sua reseruauit.

De diuersis regis lodowici expeditionibus ⁊ de pietate ⁊ ceteris virtutibus eiusdem.

ITẽ fere singulis annis uel ĩ quolibz anno mouit exercitũ ꝓtra emulos ⁊ rebelles: ⁊ sepiꝰ ꝓtra rachenos ⁊ moldauos oĩmodã diligẽtiã adhibendo: ⁊ maxie circa regnũ rachie: dñicꝰ filiꝰ Ostbanꝰ de macho cũ zemere vicebano suo. ⁊ postmodũ nicos de gara in iuuenili etate banꝰ ꝓstitutꝰ multũ agilis ⁊ strẽnuus ac ĩ bellis circũspectꝰ labores assiduos ipẽderũt ad ꝓseruã dũ ipm regnũ sub regie ditionis ptãte. Itẽ ipse rex prudẽs ⁊ largus admodũ fuit: ⁊ bella multa feliciter gessit: mltaqz regno suo recupauit. Qui etiã post bellicã gloriã scia lrarũ clarꝰ fuit: ĩ astronomia auidissime laborauit: ⁊ ꝓpter virtutũ pfectionẽ etiã apud barbaros fũme dilectꝰ nomẽ suũ apud multas natiões exaltauit Hic piꝰ in religiõe catholica: in paupes munificꝰ: iura seruauit ecclesiarũ: ⁊ in ecclesiastica officia plurimũ honorauit.

De his que suo sub regimine acta fuere.

VErũ qr iuxta sapiẽtis assertionẽ bonox laborox gloriosus ẽ fructꝰ ⁊ recolẽda mẽoria: q̃ suo tpe ipo ꝓcurãte cũ pietatis studio sũt pacta hic digne nec ĩmerito annectant.

De iudeox expulsione.

IPse enĩ iudeos ad fidem catholicã conuertere ⁊ christo lucrari tanq̃z zelatox salutis desiderans: ⁊ propter obstinatam duriciaz ipsox iudeox suum ꝓpositũ ad effectum perducere non valens: omnes iudeos per totũ regnum hungarie licenciauit ⁊ expelli mandauit: bona ⁊ res ipsox per vsure voraginem cumulatas ut lutũ spernens noluit habere uel occupare: ⁊ sic omues de regno hungarie in austriaz ⁊ bohemiã recesserunt ⁊ dispersi extiterunt.

De ordīe heremitarū ⁊ de trāslatiōe corpis btī pauli p̄mi here/

Eniqz ordo fratrū heremitarū btī pauli primi he miti. remite ī regno hūgarie florere icepit ⁊ multiplicari. Jtē corp⁹ eiusdē btī pauli patris dicti ordinis de venetijs ad hūgariā est trāslatū: ⁊ in claustro heremitarū apud beatū lauren/tiū ꝑpe budā in vertice montis solēniter depositū: in quo loco ⁊ btī hui⁹ p̄is venerāt merita ⁊ pp̄lox laudātiū deū cōcurrit fre/quētia. Primo enī rex karol⁹ btē mēorie p̄ ipsi⁹ regis frēs ordi/nis p̄dicti introduxit: ⁊ paucos hēbāt ꝙuēt⁹ ⁊ loca: utputa sanctū laurētiū: scām crucē: ⁊ sanctū spm̄: ⁊ sanctū ladislaū ī silua de peli/so: ⁊ ī alijs locis manebāt laici sub noīe heremitax vagabūdi.

De constructione claustri in noztre.

Jdē rex lodowic⁹ ꝑ ordine p̄dicto claustrū solēni ope ꝙstruxit in noztre.

De ꝙstructione claustri in leweld.

Jterū aliud claustrū ꝑ ordine fratrū carthusiensiuz in leweld in bokonio edificauit ⁊ sufficiēter dotauit.

De fundatione duarū capellarū.

Jtē vnā capellā ī aquisgrani: ⁊ aliā ī cellis ad beatā virgi/nē pulchro ⁊ miro ope ꝙstruxit sufficienter ⁊ largiter dota uit: ac p̄ciosis vtensilib⁹ ad cultū diuinū: vasis calicib⁹: li/bris ⁊ ornamētis diuers: ac calice de puro auro decozanit. Post hec aūt ꝑpter libalitatē suā ⁊ boni exēpli opationē multos traxit ad deuotiōis studiū īpēdēdū: baronesimilites: nobiles ⁊ quosdā ex p̄latis qui loca dicto ordini heremitarū ꝙtulerūt ⁊ claustra cō struxerūt ⁊ dotauerūt ad laudē dei ⁊ gloriā sci pauli.

De cōuersione chomanox ad fidem.

Hic etiā gētē chomanox ritui tartarico inuolutā: apud se dē aplicā deuoti⁹ insistēdo: exēplo btissimi regis stepha/ni quē ad cōponēdū noue fidei fundamentū in regno hū garie ꝑ uidētia diuina elegit: ⁊ qui corda credētiū post aplos spū aliter imbrib⁹ celestib⁹ irrigauit ad laudē nois diuini ut ampla/ret religio xp̄iana ad fidē catholicā ꝙuerti ꝑcurauit. Cui quidez genti iā in fide xp̄iana erudite frēs de ordine minox auctozitate eis a sede aplica cōmissa curā aiarū iura pōtificalia ⁊ sacra eccles astica aministrāt: ⁊ de die in diē in fide ꝙfortant.

De cōuersione paterinox in bozna.

Item paterini de bozna qui nimiuz erāt multiplicati ⁊ di uersis errozibus implicati ꝑ dīm pegrinuz epm̄ bozneñ.

ordinis minoꝝ virũ magne deuotionis ⁊ scie ad fidẽ rege cõmo
nẽte ꝯuertunt ⁊ baptizant. De baptizatiõe quorũdã sclauoꝝ

ITẽ sclaui district⁹ de lipna dure ceruicis ppl's ad fidẽ erat
ꝯuersus ⁊ baptizat⁹: cui sacerdotes katholici ſm trãslatio
nẽ btĩ hieronimi doctoris scẽ mr̃is eccl'ie sacr̃a eccl'iastica
mĩstrabãt ſ nũc ut narrat ĩ apostosiã ⁊ pristinũ errorẽ sũt relapsi ⁊
multo peiores effecti

Quõ moldauia q̃ pri⁹ deserta fuit nouũ nicolatũ recepit.

HUius etiã tpe: bogdan wayuoda olachoꝝ de maramoro
sio: coadunatis sibi olachis eiusdẽ district⁹ ĩ terrã molda
uie corone regni hũgarie subiectã: ſ a mlto tpe ꝓpter vi
cinitatẽ tartaroꝝ habitatorib⁹ destitutã clãdestine recessit ⁊ q̃zuis
p exercitũ ĩpi⁹ regis sepi⁹ ĩpugnat⁹ extitisset tñ crescẽte magna nu
merositate Olachoꝝ ĩhabitãtiũ illã terrã: ĩ regnũ ẽ dilatata: way
uode v̇o qui p olachos ipsi⁹ regni eligunt se eẽ vasallos regis hũ
garie ꝓfitent: ad hũgariã obligant censũ soluere tpe ꝯsueto.

De pestilentia fame ⁊ terremotu.

ITẽ etiã tpe sui regimĩs pestilẽtie p loca pticularia ⁊ etiã p
totũ regnũ hũgarie ⁊ alijs regnis ꝯuicinis viguerũt: ⁊ fa/
mes diuersis tpib⁹ p locustas ⁊ mures spicas frugũ ⁊ aliaꝝ segetũ
corrodẽtes ĩualuer̃t: ⁊ pl'ib⁹ vicib⁹ terremot⁹ p loca fact⁹ e magn⁹

De exemptione vdwarnicoꝝ ⁊ alioꝝ cõditionarioꝝ.

HUius etiã tpe multi ex oduranicis ⁊ alijs ꝯditionarijs cu
rie ad diuersas ſuitutes astricti sũt exẽpti ⁊ in cetũ regni
nobiliũ aggregati: qꝛ ĩ donatiõib⁹ possessionũ gratus ad
oẽs larg⁹ qꝫ ⁊ benign⁹ hẽbat: ⁊ ꝓ eo ab oĩb⁹ vltramodũ diligebat

De consortibus ⁊ liberis regis lodowici.

EStimo etiã narratione fore dignũ q̃ p̃fat⁹ rex lodowicus
duas ꝯiuges habuisse dinoscit: primã videlꝫ p̃clarã mar/
garethã filiã excellẽtissimi dñi karoli tũc marchiõis mora
uie: q̃ postmodũ ad ĩperiũ fuit sublimat⁹: ⁊ ista sine ꝓle defũcta ẽ
Aliã inclitã dñaꝫ elisabeth filiã stephãi bani p̃notati: ex q̃ tres fi/
lias generauit: kathermã: mariã ⁊ adiugã. Ipsa aũt katherina in
puerili etate morte extitit p̃uẽta. Et qꝛ ad regalis ꝓpaginis stir/
pẽ clara sũt ꝯnubia exquirẽda: successio claris fulgebat nature ti
tulis insignita. Ipsã mariã: clarã augẽs ꝓsapiã: illustri principi si/
gismũdo marchiõi brãdẽburgẽsi ĩ puerili etate vtroqꝫ existente
quẽ de stirpe cesarea pr̃ eduxerat impialib⁹ radijs illustrata: cõi/

cato ꝯsilio serenissimarũ dñarũ reginaꝝ genitricis ac ꝯsortis sua
rũ: necnõ p̄latoꝝ ⁊ baronũ regni p̄cedẽte ĩ ternauia p̄nte impatri
ce mr̄e ei⁹ ⁊ suis baronib⁹ de bohemia cũ magna solẽnitate ⁊ leti/
cia mr̄imoniali federe despõsauit ⁊ apd̄ se nutriẽdũ ꝯseruauit: qni
nũc ꝯregnãt ĩ regni solio sublimati. Adiuga v̄o p⁹ mortẽ p̄ris ĩ re
ginã polonie extitit coronata: q̄ postmodũ ꝑ magnates barones
⁊ nobiles regni polonie potẽtissimo principi lithuanoꝝ Jagula
noĩe ad fidẽ katholicã cõuerso ⁊ cũ suis frĩbus baptizato: extitit
mr̄imõiali federe copulata. Quẽ ĩ regẽ polonie solẽnit ꝑ eos co/
ronatũ ladislaũ noĩauerũt: q̄ sil̄r cũ ꝯiuge ꝯregnat letãter regno
ĩ eodẽ.

De pace ⁊ trãquillitate dieꝝ lodowici regis.

Cum aũt tp̄ib⁹ successiuis idẽ rex ãplissime ptãtis eẽt ⁊ flo
reret ĩ regni solio: totã suã felicitatẽ ponẽs ĩ deo a quo cũ
cta bona ꝓcedũt: ac suũ p̄ricipatũ ac regimĩs curã illi sub
mittẽs: nõ passiõe ac volũtate cupiẽs p̄ricipari: velut custos iu/
sticie exñs: absq3 rõne ⁊ lege nihil voluit attẽtare: q2 vigẽs indu/
stria ⁊ regnatiua prudẽtia virtualit̄ dñat̄ gubernatiõe regni s̄m
rõnẽ ⁊ legẽ diligẽti⁹ circũspecta. pollẽs regimĩe naturali nõ ĩstictu
hũano ꝫ poti⁹ diuĩo: sui desiderij ꝓpositũ ad hoc inclinauit ut se
quẽs scõꝝ regũ p̄decessoꝝ ⁊ patris sui vestigia ĩ q̄b⁹ ꝑ ãpli⁹ ⁊ ꝑfe/
cti⁹ vigebat: zelus fidei ⁊ religio xp̄iana regna sua terras ⁊ subie
ctas sibi natiões in suis libertatib⁹ ꝯsuetudinib⁹ ⁊ legib⁹ in bona
pace ⁊ trãquillitate ꝯseruauit: maxĩe quos in fide dñõ regenera
uit: ⁊ ab oĩb⁹ emuloꝝ insidijs ⁊ ĩ cursib⁹: p̄cipue aũt paganoꝝ vi/
ctoriosissime defensauit: necnõ etiã ecc̄lias regni sui ĩ suis iurib⁹
⁊ libertatib⁹ tenuit ⁊ in tp̄alib⁹ bonis augmẽtauit.

De vita regis lodowici contẽplatiua.

Considerãs aũt ⁊ aduertens regna sua ⁊ dñia vndiq3 seu
circũq̄q3 quieto ⁊ trãquillo statu florere: q̄zuis ex ꝯsuetu
dine ⁊ delectatiõe a puericia solitas venatiões nimiũ fre
quẽtaret: ad vltimũ tñ terrenarũ rerũ occupationib⁹ q̄s difficile
est absq3 peccatis mĩstrare: ⁊ curis postpositis ꝯcupiscẽtiã carna/
lẽ calcare ac sibi subicere ⁊ diuinis p̄ceptis parere volens: q2 oĩs
caro fenũ ⁊ oĩs ꝯcupiscẽtia ei⁹ tãq̄3 flos feni: ꝯtẽplatiuã vitã a tu
multu mĩltitudinis hoĩuz segregat⁹ ut pijs op̄ib⁹ insistere ⁊ or̄oni
bus vacare studiosi⁹ ⁊ deuoti⁹ valeret elegit ⁊ ĩ his ꝑseuerãdo.

De obitu ⁊ sepultura regis lodowici.

Tandẽ hãc vitã laboriosaz derelinquẽs ⁊ ad vitã ꝑpetuaz
aspirãs iuxta illud psalmiste. Mihi aũt adherere deo bo

nũ est ponere ĩ dño deo spez meã: vocatiõe diuĩa ex hoc mundo migrauit.xj.die mẽsis septẽbris ⁊ paꝝ ante cometa appuit mira/bilis. Tant⁹ aũt luct⁹ eo mortuo in regno fuit ut oẽs q̃si mortem suã deflerẽt. Et sepult⁹ est in vrbe alba regali ĩ capella quã ip̃e in latere eccl'ie btẽ virginis collegiate ꝯstruxit: ꝫ postea ei⁹ ꝯsors regina elizabeth ip̃az dotauit.xvj.eiusdẽ mẽsis die. Anno dñi. M ccc.lxxxij. Regnauit aũt q̃dragita annis ⁊ mẽse vno ⁊ vigĩtiduo/bus dieb⁹. Fuit aũt hõ ꝯpetẽtis, ꝑceritatis: oculis elatis: crinib⁹ ⁊ barba crispis: sẽreno vultu: labiosus ⁊ aliq̃ntulũ ĩ hũeris curu⁹

Ad egregiũ dñm magistrũ stephanũ de haſhag iudicis curie regie, ꝑthonotariũ: p̃fatio mgr̃i iohãnis de thwrocz in descriptionẽ miserabilis casus karoli regis cognomẽto parui necnõ lugu/bre factũ reginarũ hungarie feliciter incipit.

IOcũdũ oĩo haberet̃: alienã nõ expetere sortẽ tp̃a variant̃: reꝝ obducũt̃ ceca interdũ fortũa exit⁹: ⁊ inopinato hoĩuz spectacula q̃nq̃z fine claudũt̃: karol⁹ duo maxĩa mũdi regna tenẽs q̃ totã terrore sui italiã concusserat: ꝓprijs nõ ꝯtẽt⁹ finib⁹ ĩfelix aĩam cũ sanguĩe fũdẽs honore sepulchri postremo spoliat⁹: olẽtẽ exalãs tabẽ inhumat⁹ lõga ꝑ tp̃a nudo ĩ cespite stetit: ꝓchdolor fata in reges altos dñosq̃z mũdi sic fulminant: ⁊ habenas principum bernabos ille op̃s sic tẽperat. Hui⁹ karoli casum miserabilẽ: dñe amãtissime ut describerẽ rogatũ me effecisti: meis maiorẽ virib⁹ sarcinã humero meo debili imponis: haud idoneũ pulsasti ingeniũ. Magnalia enĩ regũ gesta exiguos autores nõ expostulant: nec alta humili stilo delectat̃ fama: morem tñ tue gerere optatui iussioni ⁊ tuis quedã mutua vrbanitas votis: potissime ne apud te ingratus iudicer: me flectere cogit: nõ enĩ nisi solũ tue ut satisfacerẽ volũtati temere hec aggredi ausus sum. Nec tñ meo inuidum interpretẽ labori deesse spero. Vñ hec inquiẽt p̃sũptio homini indocto venit ut carmĩa cõderet: ⁊ p̃stantes stilo agresti res verteret̃: oẽm vitã humanã etiã si laudẽ mereat̃ odij gr̃a detractio comitat̃: ⁊ lingua maledica etati conditioni ve ꝑcit nulli: cõe tamẽ pondus qualecũq̃z sit micius p̃mit: ⁊ pena socios habẽs iniuriosa est minus. Huius regis karoli lugubre exitiũ quidaz laurentius de monach venetus homo aut indoctus: ipsa gestarum rerũ etate cõpendioso pariter ⁊ metrico carmĩe ꝑstrinxit. Quẽ in magna sui ꝑte secut⁹: maxĩe ne ex me aliquid facere videar: ea q̃

ipſe ꝓtexuit: tū vo illa meis iuuenilib⁹ q̄ ī annis a viris etate parit
⁊ fide plenis: q̄ ſe illi⁹ piculi, pcellis agitatos aiebāt: rege de ꝑta/
cto audiui ăpli⁹ ꝓſcribere curaui. Legas igit ⁊ diſcerne: exalta vl̄
depīme: ⁊ qui hoiez ignarū ſueta angariare ꝑſūpſiſti ſarcina: ipſe
laudis ul̄ vitupij q̄cq̄d referre videbor ꝓticeps eſto. De aūt ut
⁊ plāctuoſū hui⁹ karoli regis vite exitū: ⁊ regnarū hūgarie flebi/
le factū: alti⁹ ordinare ⁊ lōgis animū ſaciare ḡrelis ve mutatis in
aue altiſſim⁹ iuuet: ſupplex oro. Sequit exordiū narratiōis
Et primo de coronatione regine Marie ⁊ de odio ſubſecuto.

Rex lodowicus ima sui regiminis pagens: inops stirpis virilis duas liquit natas. Quarum altera in ordine geniture senior maria denoiata: nondum thoro matura: puero ipubi sigismundo marchioni brandenburgensi filio karoli romani cesaris et regis bohemie: genitore adhuc inhumanis agente tali pacto: vt dum virgo nubiles veniret ad annos nuptias simul et de sponso regem faceret matrimoniali federe irretita est. Uniuersis regni nobilibus hec conditio placuit. feruebant enim illorum ante oculos recentia merita patris. multos siquidem tugurio de agresti ad summum culmen sublimauerat: alios ecclesiasticis alios secularibus dignitatibus adornans. nobilesque curiales ad diuersa regalis domus seruitia conditionaliter illaqueatos ab omni conditionis vinculo soluens: eadem quam meri nobiles fungebantur ditauit libertate. Quid plura regnum in pace seruauit: et hungaros amplius quam antea gentibus externis tremendos: amplanque illorum famam hincinde diffusam sidera tangere fecit: necdum vita functi principis in populo accepti beneficij amor tepuerat: omnis vulgus concordi animo hanc virginem regem appellat: femineum hoc celebri sexum nomine illustrant: illam alto parentis in solio locantes sacro virgineum caput diademate coronant. Erat huic puelle mater superstes nomine elisabeth mulier sagax et ingeniosa: discretionisque haud parue: hec in principatu et regimine vices filie maturitate feminea gerebat. Erat et nicos de gara vir in regno spectatissimus sanguine ac auri pariterque et agri possessione nobilis: quem rex Lodowicus sibi subiectum apice honoris palatinatus regni sui sublimauerat Hic acceptorum nondum oblitus beneficiorum: se totum quem poterat arte pietatis imagine quadam regine obsequijs dedicarat. hanc suis dirigebat consilijs. Tu inquit huius regni moderaris habenas. tu regina hungarorum proceres tuos de te curare nihil an non conspicis: illi banatum isti comitatum aufer: ne elatione ducti contra te calcitrent: tua his qui tuo lateri assistunt beneficia sparge: obliquis in te oculis respiciunt: abditas eos tibi conflare insidias et reginale spernere sceptrum suspicor. defuncti ingentia regis qui recordetur merita preter me est nullus. Sexum vbi facile et sibi credentem ad sua vota perduxit: extorta licentia ad libitum reginale exercet sceptrum. regina sugestionis corrupta vicio tectum defert in proceres odium: et iura patrie labefactat. Quod dum primores regni sensere: paritate confusa crudelis discordia surgit: metus malignas barones in partes diuidit: plebs scinditur omnis: totis regnum viribus laniant: rebellique terras marte excolunt: et virginale dedignantur sceptrum:

vtqz diademate puellare caput ſpolient modũ queritant. Non tñ vniuerſis id facin⁹ regnicolis cordi erat: ꝑs quedã hoc ſcelere intumuerat. Zagrabien. ꝑſul paulus ⁊ iſte italic⁹ ꝑ regẽ lodowicũ ipſa dignitate inſignit⁹ tantũ omnib⁹ paratior ad nephas: ſtepha/ nus ⁊ andreas filij laczk de debregezth: ipſe videlicet ſtephanus wayuoda trãſſiluan⁹: alter ſtephan⁹ de ſymõthornija: iohãnes de horwathi ban⁹ ⁊ iohãnes prior aurane: nullus tamen ex his erat qui ꝑtacti regis lodowici beneficia ꝓſecut⁹ nõ fuiſſet. Nam ꝑfa/ tũ ſtephanũ filiũ laczk ampla caſtrorũ chakthornia ⁊ ztrego poſ/ ſeſſione dotauerat: preſcriptoqz in regno ſpectãtioris titulo offi/ cij exaltauerat. dictũ quoqz iohannẽ de horwathi infime cõditio nis nobilẽ extollẽs apicem dignitatis ad altũ banatus regni dal/ macie eleuans: ſua noiatiſſimos feccrat in aula. Et quid iter cete ros de prioꝛe aurane dicendũ eſt: quẽ idez rex tugurio in humili popularibuſqz partim i tenebris iacẽtẽ ſuſtulit: tãtoqz honori di gnũ fore arbitrat⁹: humilẽ natura quẽ iacere ꝑcipiebat: virũ ꝓſti tuit potentẽ. Mi cõceptũ euomuere vir⁹ ꝑ qõ ꝙſi tota hũgaria in/ fecta eſt: nã cũ ad tantas peragẽdas res ſe haud idoneos cernũt: querũt ſocios ⁊ aditos crebris fatigãt ꝓuaſionib⁹: deſinũtqz ſua dere minime donec innẽtos ipoꝛ flectere faciunt votis. Inquie bãt enĩ. Quid mẽtis ĩopes deliram⁹: qd cogitam⁹: quouſqz femi neũ facile ⁊ ,pinũ ad irã ferem⁹ iperiũ: nr̃a ei fuitia ſordent: torno nos aſpectu intueꝛ. nr̃i quẽ quondã pij regis i fuitijs ſanguinẽ fu dim⁹: quitaqz diſcrimina q̃ntos ve labores dũ rex lodowic⁹ natio nes ꝓterebat nr̃o gladio pegrinas ptulim⁹: oblita: de nr̃is quib⁹ quondã eram⁹ ſublimati honoꝛib⁹ nos alienos facere ſatagit: re/ gina q̃ pri⁹ patebat nobis: nr̃m ad introitũ ianuã recludere facit. pterqz palatinũ garenſẽ placet ei nemo: ⁊ ut nr̃m furoꝛe repẽs ſe/ xus cruoꝛẽ ſimul ⁊ aiaz nõ effũdat: grauiterqz cruẽtis acquiſitas opes ſudoꝛib⁹ in ſpolia vertat: remediũ adhibẽdũ eſt.

De electione regis karoli cognomento parui et de nuncio ad illum miſſo.

Cum igit̃ ſe chooꝛtẽ ad nõ modicã adunatos ꝓſpiciũt: ꝓpoſitas aioſi⁹ res agrediũt̃: ⁊ crebris vicib⁹ ꝓueniẽ/ tes, ꝑ rege karolo cognomine paruo in apuliã mittere deliberãt. Iſte karol⁹ ⁊ nata lodowici regiſ maria vni⁹ erãt ſãguinis. Nã ipm karolũ quõdã dñs andreas ſici lie rex: frater quõdã dñi lodowici regis carnalis genuerat; ⁊ hũc

q̄dē karolū velut alta regū hūgarie de ꝓsapia ortū cūcti q̄bꝰ hec res placebat ipsoꝝ regimini dignū iudicabāt. Pari tādē voto p̄sulē zagrabieñ. ut siciliā regēqz karolū ꝑiter adiret rogatū effecerūt: nō mltis p̄cibꝰ pulsatꝰ flectit nō lōge sarcina vie tediatꝰ cui hoc nephas p̄ ceteris cordi erat. annuit seqz tanti sceleris plusq̄z dici pōt hilarē factorē obtulit. Ne aūt nōdū peractaꝝ notaret series reꝝ: rep̄hēsiqz sceleris auctores reginaꝝ debita p̄uēti ꝓuisiōe suis frustarent votis: palliatis ꝓcedūt in tinnitibꝰ: ⁊ ceco oīa velamine ꝯtegūt: p̄fatūqz ep̄m limina scōꝝ apl'oꝝ simul ⁊ curiā romanā voto captū visitare dimulgāt: nec adhuc rex femineꝰ paterno in solio duos per annos sederat. Cum presul ipse vie necessarijs preparatis terra ac mari pergit: secundaqz comitatꝰ fortuna vbi tūc ipse rex demorabat incolumis neapolitanā ad vrbē venit: et hospitio capto mora adhibita nulla: nec lassis tantū post laborez mēbris quieti datis: placebat enī sibi p̄terq̄z rem inceptā ad finē deducere nihil: solis suis suorūqz ornatibꝰ vestiū rectificatis ꝯcitus ꝓperat ad regem. Quē cū adijt depressa eū vt est moris italicoꝝ genuū venerat curuatiōe: deinde magna inquit salus sacre sit regie maiestati: quā prelati: barones: ꝓceresqz regni hūgarie vniuersi: post ipsoꝝ fidelitatūqz eorū humilē recōmendationem vestre serenitati me dicere mādarunt. simul ⁊ litteras multis munitās sigillis offert. repētina ꝺ nouitate rex stupet. paululūqz oculis in pauimētū defixis insperatū q̄ sors attulerit sibi nūciū mirabūdus cogitat. Rursusqz luminibꝰ in presulē eleuatis: cū illū hilari vultu sibi astantē respicit: nil eundē mali portasse arbitrat. moxqz oblatā in salutātes salutē reddidit. ⁊ ut solus testibus remotis portataꝝ experiat seriē rerū p̄ter nunciū oēs de aula exire iubet: lr̄asqz apperit. dū in illis solū ep̄m in legatiōe ꝯfisū: vtqz ei in dictis fides adhibeat se rogatū cōperit: vtrisqz sessiōe penes sese recepta ut nūciꝰ vtat nūciatis rex expetit. Antistes igit antedictꝰ ad regē karolū ita verba fecit. Magnanime princeps tuoꝝ grata reminiscentia ꝓgenitoꝝ apud nos nōdū ingratā abolita ꝑ obliuionē nr̄os ad te dirigere recursus nos animauit. Te alto regum hūgarie de sanguine ducere originē: ⁊ p̄ter te nostri sceptra regni cōpetere scimꝰ nemini. es nr̄oꝝ virilis diuoꝝ ꝓpago regum. effrenā gentem femineū nequit regere imperiū. leuis sexus q̄s suscitauit guerras cōponere nescit. illā quā quōdā grata vbertate pollentē vidisti hungariā seuo stat marte lacerata. atris concusse flammis

edes nigras redacte ĩ faces flebilia vestigia mõstrãt. dñoꝝ cedes
agros steriles cruẽtat. plebs mãlignas scissa ĩ ꝑtes totis regni in
viscera virib⁹ seuit: seqz oẽs ĩtestina rabie regnicole rodũt. quid
ĩquã: ignipedes veluti fetãtis equi spreta leuitate vectoris ꝑ de/
uia sparsi orbẽ quõdã ĩpleuerãt fauillis: sic grauib⁹ regnũ pestib⁹
vndiqz ĩpleuere. Fractũ igit̃ vt cõponeres regnũ: discordes vni
res duces: regnicolasqz hũiles trãquilla pacis amenitate gaude
re faceres: nr̃osqz subires quos dirigere nequim⁹ labores: et rex
dñsqz nr̃ effici nõ recusares te vocam⁹: tibi iure debet̃ regnũ: tibi
nos eternal̃ iugo fidelitatis bona fide subicim⁹ vt illos tui quos
amauere parẽtes ⁊ tu amato. Tu itaqz serenitas veniat: nos quo
qz illud qd̃ viatici ⁊ ad res cõponẽdas necessariũ erit fideliter ef
ficiem⁹. Si etenĩ ꝑiudiciũ sororis quã vt nosti solio venerati su/
mus paterno tue maiestatis morderet ꝯsciaz: ꝑter solitũ ⁊ illã sub
limauimus: nec dato oneri feminea sufficit sagacitas. maturi etiã
etas viri tãto sub põdere sudat. Hũgarie ppl̃us antiquo exposcẽ
te flagitio vndiqz medios ĩter hostes posit⁹ ẽ. Odijs ꝑterea ĩtrin
secis potẽtis ad instar pelagi fluctuat: ⁊ ut peregrinis ab insultib⁹
tueat̃ marẽ expostulat. Qd̃qz tãti habenas regni ṽgo tẽperet ar/
dua res ẽ reb⁹ ĩ talib⁹ magnanimi man⁹ viri interdũ nutare vidẽt̃
Quid ampli⁹ disserã: tibi ⁊ illi moderamine adhibito sufficiet. la/
tũ enĩ ẽ regnũ hũgarie. Recepta hac oꝛoe karol⁹ subticuit ⁊ medi
tabũd⁹ relationẽ distulit: remissoqz ad hospitiũ ep̃o intra se noue
rei euẽtũ ṽtit. Cũ igit̃ diuti⁹ cogitatiõe vacat: dira culminis hũga
rici ambitiõe capit̃: ⁊ mẽtẽ acre duellũ ꝑmit: ratioqz supat: ĩ regni
cupidine victa cadit. nec differt: reginã in penetralibus manẽtẽ
agredit̃: ⁊ ei sui morbũ animi ĩ hec ṽba pãdit. Insperata mihi no/
uitas oblata ẽ: hũgarie vocor ad regimẽ. Charissima ꝯiunx ire cõ
munẽqz natũ ducere: ⁊ dispositis reb⁹ sibi diadema dare ac regi/
mẽ cedere: ⁊ rursus italiã petere decreui. Duros hac tẽpestate la
bores ꝑtulim⁹: nedũ aũt ex illis respirassem⁹: veꝝ grauiora minã
tur. Seuerina dom⁹ nobis inimica ẽ: ⁊ grauis sũmi põtificis ĩ nos
ira fulminat: gallorũqz ppl̃us liuore tumid⁹ vt vitã pariter nobis
⁊ agri auferat possessionẽ armatã aptat manũ ⁊ illã q̃ ĩtrinsec⁹ nos
angit pauperiẽ ip̃e taceo. Nr̃os si superi ad vota euẽt⁹ ꝑduxerint
⁊ regni hũgarie habenas attigero: hũgaricis defectũ virib⁹ sup/
plebim⁹. at tui sn̄iaz animi q̃ztũ tibi ipsa res placeat mihi dicito.
In ṽbis mariti tristis regina equoris similitudine palluit turbataqz

ac si illi⁹mens maloꝝ p̄saga illā stimularet nō tenuit lachrymas. mesta suspirijs ītermixta voce ad regē sic locuta ē. Discordē dolis odijsqꝫ ꝓfanis grauidā rex pijssime dimitte hūgariā īsidias ⁊ vt vocātiū te ꝑs tibi inimica sit suspicor. ꝑfidiā gentis hui⁹noui/m⁹. Heu ppl'o pollicita adulterāti p̄cor ne te submittas. Res nobis ꝯtrarias oīpotēs ille ab alto: ottonē bauarie qui prīcipē ml'to milite fidentē ⁊ ausoniā armis virisqꝫ calcātē: ac populis ⁊ opib⁹ suꝑbū: te regno ⁊ aīa spoliare volētē sine marte strauit: variosqꝫ innumeris nr̄os cladib⁹ hostes dispsit: vltro miserebit̄. viāqꝫ dabit vñ duros vīcēdo labores tolerabim⁹. Regine p̄cib⁹ rex haud mot⁹: quē estuās medullatim intestina ambitio succēderat: ꝯtēdēsqꝫ in semetip̄m femineis inquit disuasionib⁹ alterā q̄ mihi spōte venit fortunā nō spernā: nec hūgarico natū culmine destituaꝫ Regū enī fama latū ꝑ orbē volat: ⁊ me vltro quā fata offerebāt sortē querule ꝯiugis lachrymis liquisse decet. Accersito igit̄ ep̄ose vocantū offert votis: vtqꝫ ad reginā regia nō deferat̄ volūtas vehemēter obseruare p̄cepit.

De fletib⁹ ⁊ q̄relis ꝯsortis karoli regis ī hūgariā veniētis.

Tempus erat quo redolētiū varijs floꝝ depictos colorib⁹ quos seua aboleuerat pruina cespites t́ra nouos germinauerat ruptoqꝫ dire hiemis silētio: philomena insomnē ducēs noctē ⁊ vēturā dulci modulamine estatē ꝓpinq̄re nūciās: ceteras in rubēti aurora cū dormiētiū oculi suauitate capiunt̄ sōni: ut sibi rigidi roris de austeritate euasisse ꝯgratularēt̄ sonorosa voce auiculas extitabat. Quo etiā ver posteros suoꝝ graduū ꝓpinq̄t ad limites: ⁊ īpetuosis boree flatib⁹ interdictis fluctuātes equoris vndas pace trāquilla adunauerat: ac tutū remigātib⁹ salubreqꝫ iter pollicebat̄. Cū rex karolus res ad viā necessarias disponere pariterqꝫ ⁊ naues onerari iussit ⁊ simul vestigia ad vrbē flectit: hūc regina filiūqꝫ secū dū trāsire videt lachrymas q̄s vsqꝫ fuderat vertit in irā: p̄cibusqꝫ relictis amēs timbree v̄ginis ad īstar: altis viꝝ clamorib⁹ insequit̄: ⁊ ī sue amaritudine aīe supplices man⁹iūgens ī eū his v̄bis vsa est. Oīuꝫ seuissime patrū cur tecū manifestā ad necē natū trahis: si illā quā cūcti formidāt nō ꝑtimescis mortē solus: ⁊ si tui nō miseris mei saltē miserere: desolateqꝫ hūc parēti solatia linque: ipsa crinibus sparsis genas seuis lacerabo vnguib⁹: mediā in vrbē ruens gemebūda fletib⁹ altis ppl'i auxiliū vociferās implorabo: vt meū

velut e faucib⁹ baratri ereptū a te mihi filiū restituant. Tātis rex clamorib⁹ pturbat⁹: reginā vt taceret leui iurgio increpabat. Que dū nō parcit voci: ille tot⁹ excādescēs in irā repētis sex⁹ nō mode rat impetū: quin illā manib⁹ pulsat ⁊ ab vrbe arceri iubet: salsasq; maris in aqs nisi taceret eā demergere minat. Illa velut mente capta exinde nimio incēdit furore: totoq; corpe p̄ceps truculētis ad instar apri alta clausi idagine frugiferos conātis cuadere i lu/ cos estuās oculisq; fauillās ⁊ labia ꝓcutiēs ad egressū instat: ⁊ sui cordis ꝓceptas dū nemini habet exprobrare q̄relas dolore torq̄t nimio. Rex tādē karol⁹ ꝓiugali iusto stimulat⁹ amore: regine tū fle tus tū iurgia viscerib⁹ totis recipit. mēteq; attonit⁹ longo tpe ar/ chano in pectore v̄ba ꝓiugis vertit: ⁊ inter spem ⁊ metū medi⁹ fluctuat. Cor enī ei⁹ qđ tāto insanicebat furore futuri cē p̄sciū mali co gitabat. ⁊ truci capt⁹ ambitiōe nullis valuit dissuasionib⁹ a ꝓpo/ sito euelli. Nihilomin⁹ tū regine succūbēs amori ꝓsiderat q̄ntos genitrici absentia nati dolores pariat: ⁊ hūc quidē dulci ꝓmittit linquere parenti. Regina licet tātis lucret ⁊ eripiat filiū lugubra minibus: erga sortē tamē vicēq; mariti angit: ⁊ merore p̄ nimio di etim assidua lachrymar̄ flumina fundit.

De aduentu regis karoli in zagrabiā.

Inter hec rex karolus cūctis moderata discretiōe sue dom⁹ ⁊ viatici reb⁹ paratis: mestam in penetralib⁹ lu/ gētē reginā adijt: ⁊ nedū illā ut optabat ꝓsolaret. vex dū v̄ba illi⁹ ī p̄sentia disseminat mitia: illi veteres renouat dolores: fletusq; fletib⁹ crebris iter mixtos singul tib⁹ addit. Maritali tādem pectore mot⁹ ꝓiugis ꝑ pte placatis doloribus: natū matri cōmēdat vltimoq; vale nō paruis regine ⁊ suis cū lachrymis dicto ꝓperat ad naues: iā carbasa vētis exposita tēdebant. Cū rex karolus reginaq; simul marinū ad lit⁹ venerūt: ⁊ añq; ab inuicē separent regina ad regē ita dixit. Moiez irre uocabilē surdūq; ad p̄ces aure: spōte ad īteritū ruētē: p̄ter te magis vidi neminē. En trāsibis: ipsa habitū reginalis amict⁹ quo te p̄ñte gl̄iabar deponā: ⁊ vestes nigras viduāda parabo. sp hoiem nouū expectabo qui mortē tuā annūcias pauidas graui nouitate meas aures vulneret: ⁊ tuas mestis vrbes rumorib⁹ ꝓpleat simul ⁊ his dictis lōga suspiria īmo de pectore eduxit. Rex quoq; ꝓcē sis nauib⁹ italicis sui regni primis eū comitātib⁹ velis iflatis aqs se credidit: ⁊ optatis vētis spirātib⁹ alta maria sulcat: vbiq; fortu

na obsecūdāte quousqz segniense applicuit ad litꝰ. Est enī segnia maritima ciuitas in partibꝰ dalmatie situata: in q̄ ipse rex karolus ꝓdecēti hospitio acceptꝰ est. Segniēses etenī ciues italico de prīcipe letabant: nam ipsi italica potius q̄z veteri patrie lingua garrūt vsqz in hunc diem. Idē rex karolus se vocantibus sceleris auctoribus qui illū in multa fortiqz militū manu expectabāt coniunctꝰ est: in eadē ciuitate vt artus maris nauigatiōe lassati recreamine potirent parua mora adhibita. Optate enī rei vt citiꝰ cūlmē adipiscerēt auidus princeps festinabat. Ab illic igit suoz mouens agmina: alpiū ꝓscensus asperitate minime tardatꝰ: ad ciuitatē zagrabiēsem venit. vbi illū eiusdē ciuitatis cīps in multaz affluentia rez grata hospitalitate receptū fouit. Placuit igit regi karolo iterim donec sui hūgariā p omnē fama diffunderet: ciuitate in eadem spectare. suas suorūqz preterea aures q̄ntū plebi eius placeat aduentus vt audiret vndiqz laxat: ⁊ ambages vt suasionibꝰ regem femineū erga pplm spretū redderent cūctas regni ad partes mittit. Altos insup quos psuasio corrūpe nequibat regni colas auro ⁊ muneribꝰ subordinatos corruptiōis vitio inficiebat Alios pollicitis: velut quōdā orpheꝰ vocis qui dulcedine aialia simul ⁊ arbores mouisse fert: paucis fidelibꝰ simulata fronte fide in pristina erga partē regine remanētibꝰ: oneratos ad se trahebat Humules quoqz quid facerēt nisi vt faueāt nobiles: colla quorū regi karolo adherētes dñi graui mole p̄mebāt.

De nuptijs marchionis Sigismūdi ⁊ de introitu karoli in budeñ. ciuitatem.

Cum hec erga karolum regem aguntur: cesareus natus rumoribus nouitatum propulsatus: fide pariter et thoro prius condictas nuptias firmauit. Hic enī rege lodowico superstite: vt in futurū regnaturus hungarico informaret ideomate: simulqz ⁊ mores hominū acciperet: per parentes domo imperiali regine in aulā trāslatꝰ erat. Ne igitur insidijs aduenientis tyranni ꝓnexiqz illi furia populi circūueniret: deserta ꝓiuge patrios ad fines fugit. Haz nuptiaz dū fama ad karolū delata est: spem ciꝰ res secūdas aspicientem magna in parte minuit. Cesarem enī nati p̄ditio excitari et in suas res vim ⁊ arma inferre cogitabat. Nec reginas callida karoli latebant machinamenta. Quapropter nouarū velut inscierum nunciū ad eum mittunt: ⁊ vtrum hospes an hostis veni/

at sciscitant. Ille pectoreū nephas falsa grate pietatis imagie velare conat nūcio ita respōdit. Illas qs quondā obgenitoris nri nequiter perempti amore rex lodowic: cui merita nris sp vigilāt i viscerib: i amplo cēsu viribusqz magnis exegit penas: haud ingrato aio reminiscimur. Stimulo pterea charitatis fraterne et dilectiōis intime quā erga sororē nraz pleno clemētie pectore gerim ad id pūgimur: ut regnū ei guerra fractū sicut ad nos delatū ē: vt cōponerem: discordes regni nobiles vnirem: ꝛ pacatā plebē sorori redderem: nri aduēt causa hec ē. Iste reginaz nūcius karoli spem ꝓpter nuptias Sigisinūdi collapsam reedificauit. Nā itimata arbitrat reginas credere: ꝛ occasione ficta quā se gloriabat adinuenisse mot: iter ꝓcitū versus budā vertit. Regine aūt licet regia intimata nō credāt vera tñ eē fronte velata telib cozā se credere simlabāt veniētēqz innumeris stipatū iniquis regnicolis hostē cū vi repellere nō posse vidēt: illū ad facin optatū sponte tuti admittere putāt. Quadā enī regine fidutia: q reb in aduersis humanas iuxta sortes sepe pēdere solet: capte: vltricē sibi fortunā interdū reuerti cogitabāt. Quare ꝓpinquāti karolo graues deglutientes dolores: in curru deaurato pompaqz ꝓcerū se comitātiū supba: ambe regine occurrunt. eumqz accipiētes secū intra ciuitatē veniūt. Et licet p reginas petat: nō tñ vt eo ampli iniquitatem ꝓtegeret: castrū intrare voluit: sed reprehensionis cauens a crimine: omnino donec apti ad sui voti cōplementū sibi tps prebere a regalib tectis abstinuit. Cū igit hospitiū subintrassent ꝛ karolus inter reginas medius sederet: senior regina ad regem karolū ita verba fecit. Charissime fili dulcis est tua humanitas magna gratuitatis pietate referta. q quōdā regis lodowici antiqua tuo defers in pectore beneficia. nec oblit sāguinis tui regnū pariter regināqz ꝛ natos linquens hungaricos tumult sedare ꝛ nostros leuare labores tantis de terris venisti. Nos tante mercedi ac laudib altis sufficim minime: attamen omnipotēs tibi ꝓ nobis talia pensēt. Circa hec simul ꝛ tacita suspiria sequūt Ille modesta circūspectiōe intuitu subducto ad regine verba ita respōdit. Parens venerāda: viuaz quousqz spirit nros art direget: ingentia magnanimi regis lodowici merita semp cordi nostro herebunt. Post hec regine ingrato hospiti valedicto: regalia vnde exierāt intrauerūt ad palatia: abinceps nouas a karolo circa se res geri spectantes.

De ingressu karoli regis in castrū budense ⁊ de luctu reginaꝝ

Rex karolus: cum vndiqꝫ proceruꝫ cateruis se late stipari: garrulāqꝫ gentē sibi fauere: ⁊ reginas contumelijs palam afficere conspicit: calliditatis arte quoddā gubernatoris sibi nomen vsurpat: ⁊ nomine sub hoc castrū regale ingredit. ¶ Pestiferi aūt karoli regis complices: humiles regnicolas simul ⁊ popularis cōditionis plebeꝫ masculei nominē regis ludentes: aiebāt. Hoc regnū affatum sanguine nostro respersum: edes igne late vastatas vidim⁹: igit̄ proprie non tantū: publice rei quātū nos mouit ꝓfectus: desideriū in hunc karolū qui de regū nostroꝝ prosapia deriuatus est nīm deflectere refugiū: tantarū rerū pondus nostris humeris fidem ad vos habentes leuare p̄sumpsim⁹: id quod nobis placet ⁊ vobis placere sperantes. Inquātum aūt tante sarcine sub granitate deficerem⁹: illud vestro iuuamine supplerē. Scitis etenī res nostras intestinis cladibus fractas: ad quas componendas: ⁊ regnum ab extrinsecis incursibus: ille magis q̄z femina tueri idoneus est. Hec illi affatim dicebāt. Qua ꝓpter plebs ipsa seducta velut sibiipsi congratulās loquebat̄. Quo dum femineo premimur iugo: rex qui femina dicit̄ periculi est. Hunc karolū omnipotēs ab alto nobis dedit: hunc marē volum⁹ esse regē. His ꝓterua gens latratibus alta vrbis palatia pulsabat: nec minus talib⁹ reginarū aures ingratis rumoribus inficiebat: quare regine formidine nō modica attonite cōtremescentes regno pariter ⁊ vita spoliari timebāt. Igit̄ regina senior eductis īmo de pectore suspirijs in hanc vocē ꝓrupit. Ma quoniā ingrata reminiscentia erga nos ducit̄ hungaria: oblita ingentia quondā regis lodowici merita ei⁹ in natam impia retributione vtit̄. Simulqꝫ tum has tuz alias multas post querelas ꝓdeuntib⁹ e luminib⁹ lachrymis pallida ora rigat. Rex vero karolus vulgi fauore superbus: hungaricas habenas auid⁹ inuadit: ⁊ velut pacem factur⁹ sub astu colloquiū edicens nobiles vniuersos ad castrū conuocat: portasqꝫ castri latino firmat. Nec abest facū de suggestioni in plebe locus cum fautorib⁹ regis suadētib⁹: ꝓter paucos fideles totus vulg⁹ corruptus hungarica illi sceptra tradere spopondit: ⁊ ipsi fideles assensere metu. Quam obrem reginas tanto feruēte discrimine acer nunci⁹ impia iussa deferēs aggressus est his verbis. De principatu in quo hucusqꝫ deo ⁊ nobis volentib⁹ gloriabamini con-

tente estote: amplius pacato animo corone pariter ⁊ regimini ce
dite. Nolum⁹ ab hinc vt femina nobis imperet. Nec iure debe
tur vobis regnũ femine estis: quas nunquã hungaria preter vos
nomine regio venerata ẽ. Neqꝫ vestra sagacitas ut tanti regni
dirigat habenas sufficit. Hec res virũ decet. Etenim hac tempe
state in gerendis reb⁹ regni arduis quãtum sensus simul ⁊ man⁹
sexus fragilis valeãt temptastis. Hec que dixi omniũ voluntas
est. Utile est igit̃ cõmunitatis cedere voluntati: potissime illi que
in aliud cõuerti nequit. Regine ad hec verba leuitate muliebri
mote sensu pariter ⁊ virib⁹ deficiunt: ⁊ letali saucie formidine ut
nõ cadãt vix se continent. Matre quoqꝫ subticente filia lachry
mas simul ⁊ hec verba fundit. Diadema paternum mihi iure da
tum refutare nolo: attamẽ vestre volũtatis quod est eadem qua
incepistis via agite: cõtradicere eniꝫ tante coorthi nõ feminee ẽ
ptãtis: nec aliud nisi ut me genitricẽqꝫ meã ob merita quondam
genitoris mei si q̃ memoria sunt apud vos digna: seruetis a mor
te: meqꝫ ut hungariã linquens ad expulsum vadã maritũ dimit
te quicq̃ꝫ rogo. Mater v̓o de filie relatione mĩme contenta nun
cio ita dixit. Fili charissime graui in nos nouitate vteris ꝙ tibi
ita cito ut velles respõderem⁹ defect⁹ muliebris rõnis nõ exigit
vade ⁊ dicito illis qui te ad nos destinarũt. quoniã que tibi com
missa fuere execut⁹es. karolũ enim regem de cui⁹ reb⁹ agit̃ ⁊ nos
eadẽ seruãt palatia: ad quẽ ea que dicture sum⁹ ꝑsonaliter defere
mus. Recedente nũcio regine ingemit⁹ quos eo presente vix te
nebãt dissoluunt̃: mutuosqꝫ ruẽtes in amplex⁹ in multarũ effusio
ne lachrymarũ fletib⁹ insistunt. Utqꝫ vicissim loquant̃: aut nouas
recentis doloris exprobrent querelas singultibus pectora suffo
cantib⁹ nõ admittunt̃. Nec min⁹ domicelle quas reginale clau/
debat atriũ tum gemitib⁹ tum lachrymis insudabãt. Tandẽ mul
tos post merores regina senior subticente filia ita verba fecit. O
viduarũ orphanoꝝqꝫ tutor omnipotẽs: cur tue obliuisceris iu/
sticie? quare ab alto ingratũ vindictã differs in predonem? Qui
miserãdas sui sanguinis feminas ut matrẽ ⁊ sororem culmine sa/
cro venerandas solijs ab altis depellere ⁊ sceptro iure dato spo
liare festinat pariter. Et his dictis nondũ tersas fluentes e lumi
nibus lachrymas duplicat. Et rursus post multarũ genas inun/
dãtiũ flumina lachrymarũ: muliebris furoris sedato impetu na/
tam assiduis vacãtem fletib⁹ alloquit̃ ita. Grata mihi inquit filia

iã tuũ perfidꝰ iste ꝓdo totis viribꝰ regnũ tenet: ⁊ ꝓspero euẽ/
tu tumescens palã diadema poscit: nostrũqz innoxiũ minaꝯ fun/
dere cruorem. Ne igiꝯ vulgus nouo lusus ꝓncipe repenti con/
citꝰ ira semel ad regalia tecta ruat: ⁊ nos alterno madefacte san/
guine simul regno vitaqz spoliemur: res metu plenas linquen/
tes venientibꝰ potiꝰ cedamꝰ malis. Hungarici enim furor vulgi
spumantis apri rabiem ac potentẽ pelagi seuiciã interdũ trãscen
dere solet: nec honor neqz sexꝰ maiestatisqz uel meritoꝝ respectꝰ
nobis veniã ꝓstabunt. Gens enim ista humili ceruicis sub ima
gine superbũ defert caput: ea ꝓpter tãto in discrimine nostras
qualitercũqz tribulatas animas seruare sufficit. Ad perdita re/
gna alta obsecũ dãte fortuna si vita fuerit comes rediri potest: iu
sticia enim dei inultũ non ꝓtermittit quẽquã. Ad hec filia rau
ca pariter ⁊ confusa voce ita respondit. Heu mihi chara parens
regali genita de gremio fastigijs iaz venerata paternis: iãqz eta
tem agens adultam: ẽz aliena cognoscere tecta ⁊ ẽz sceptro vita
magis peropto priuari: Tunc iterũ regina senior geminata emit
tens suspiria ad filiã ait. Regna potestates ⁊ opes non veniunt
cuiqz ad libitũ: hec arridens fortuna ministrat. Exiliuz: vincula:
paupertas: luctꝰ: ⁊ mortis ãminere species: humane sortis sũt do
tes. Sors igiꝯ omnipotens que nobis ꝓstat equo tolerem⁹ ani
mo: interim donec ad nos eadem a qua non desspero alta fortu/
na reuertaꝯ. Et his dictis veste simul lachrymãtia lumina siccãs
karolũ regem petit: eumqz iocundo sermone orsa est. Hungariã
inquit superbam ⁊ gentẽ effrenã feminea nequit regere manus
tuorũ regna cape ꝑgenitorũ: in te sceptra cadunt: tuis rebus ea
qua duceris libidine vtere. Recens regine ad karolũ facta rela
tio ex templo in ciuitatem delata est: ⁊ ꝙ nata lodowici regis spõ
te cessisset corone falsa plateas ꝑ oẽs fama resonabat.

De coronatione regis karoli.

KArolus in regine admodũ delectat⁹ relatione ampli⁹ ion differt: sed ut fraude raptaz citi⁹ adipisceretur coronã: cetu ꝓcerũ ⁊ turbis popularib⁹ comitat⁹ albã rezalẽ ꝓperat. Est enĩ hec ciuitas hũili ĩ planicie situata Hãc natura p̃ter muros nescio ꝑ quẽ cõditos: limosis vadis: stagnis circũiacentib⁹: simulqz calamis ⁊ palustrib⁹ tuet̃.

Nec minus illam altum de lapide templū in medio decorat. Est templo in hoc quondam regis nostri stephani primicias regum hungarie qui tulit: quiqz sacre fidei ad lumina veterū extinguēs simulachra deor gentē hungaricā conuertit: venerabile corpus Semp templo in ipso prim⁹ honor ꝛ pompa nouissima reges hūgarie extollere solet. Hoc templū karolus nō ut veteres hungarie reges auro micātes totisqz pacificis amicti intrabāt: sed horrendis munitus armor presidijs subijt. Assunt ꝛ regine dura ad spectacula vocate. Ode sancta prius altaria circuūt. Post hec sepulchralē lodowici regis capellā intrāt. Dum marmoreā pij regis ꝓspiciūt figurā: corde scindunt. gelidoqz diu adherētes saxo tristē deosculāt imaginē: ꝛ rubentē imbrib⁹ lachrymarū lapidem mundant. Pectore tandem sufficiēti merore depasto: iras simul ꝛ gemitus viscerib⁹ in intimis claudūt: madidasqz lachrymis genas siccātes: simul ꝛ altos dissimilātes ficta fronte dolores sublime fanū petunt. Vbi karolus sacrata circūdatus veste medi⁹ ꝓcerū stabat: nec min⁹ clero mistica dei vba cantante: sūmus strigoniensis presul regale tenēs pre manibus diadema: voce ter leuata de more plebez interrogat: si karolus placet in regē. Alijs faror suggestu: alijs metu placere acclamātib⁹: illū in regē vngit: ꝛ laudib⁹ celebri sacerdotū gutture resonātib⁹ sacruz illi diadema imponit. Sed o mira res: que prius omnibus placere noscebat cū finē cepit optatū nemini placere visa est. Nā mox vulgus spoliatis reginis misereť: primoresqz sceleris qui erāt autores cōpūcti intrinseca ꝓscientia rodi videbant. Quare nō leti strepit⁹ nec gloriosa regalis que quondā coronationis pompas comitabant gaudia sequunť: ꝛ ipi reginarū fideles ingratū iugulare tyrannū sanctūqz dei templū illius cruore fedare: ac vltrices aias regis madefactas in sanguine ꝑ vulnera mille efflare ardebant. Nec desūt ostenta regi inimicātia. Naz dū de cōsuetudine sacre post misse solēnia regali in fastu ꝓcerū caterua stipatus tēplū egrediť equū auro radiātē ascensur⁹: insigne sancti regis stephani vexillū quo prima dies regni dudū freta fuit: totqz p ānos pia religione futuris regib⁹ seruatū: illū ꝓcedens testudine value tactū i ꝑtes frangiť: ꝛ regē sceptra fraude rapiētē dedignať. Cum vo securus castro in budēsi manēs noua gloriareť de dignitate: illū de⁹ atris ab alto portētis territat. Dieb⁹ enī autūni medijs nimb⁹ oriente de subsole terribilis: qualē exacta p scla senes hūgarie me-

minere nulli volumine magno emergens: densissimos dissolut⁹ in imbres turres altas elatasq3 domos impetuosis flatib⁹ concu ciés: stridore ꝛ mugitu ingenti tremulari fecit: altaq3 tectoꝝ cacu mina cuertés inedias vertit p auras. Tremendū dictu cum tam densi aquaruꝫ vapores ꝛ validi ventoꝝ flat⁹ triduana seuissent ira: in chaos eternū ampli⁹ putabāt rediturū orbē. Et rursus sue regalis circa occasum pompe: inopinatāq3 ci⁹ vite ꝓpe ante ruī nā: innumera coꝛuoꝝ multitudo aduentās: humana que vi aut arte nulla depelli potuit regalib⁹ tectis insedit: ꝛ turmatim voli/ tando castri ferebaꝫ p partes horrēdo crocitamine sidera simul ꝛ aures attonabat humanas. Nihilomin⁹ rostris in vim ꝛ vulne ra versis mutuos art⁹ deplumabāt: nigrasq3 pēnas pariter ꝛ re/ galis culmē cubilis purpureo cruentabāt sanguine. Mouebant hec prodigia karolū: ꝛ sentiés munitātia fata ipsum grauib⁹ terri tari ostentis: spe tñ futura delusus se mīme sentire dissimilabat.

De nece ꝛ interitu karoli regis parui.

INter hec regina elizabeth tāto de vertice fast⁹ deie/ cta graui amaritudine torqueꝫ: maiestatisq3 nouiter ab acte dulcedine capta: vltrici ardēs furore rez ce/ ca fraude ablatā tectis reuocare īsidijs parabat. nec palatini garēsis suggestio deest. Reginis enī alto spo liatis honore magis compatiebaꝫ nemo. Mouebat hūc tū suaꝝ pietas reginaꝝ: tūq3 illi qui dā regis lodowici meri/ ta cordi erāt. Iste quātū in tā grādi facinore cōmittēdo feminea deficiebat magnanimitas: reginā karoli ad necē impulit: seq3 ho minē qui regē audaꝝ ferro aggrederēt habere aiebat. Erat eteni erga hūc palatinū homo cōditiōe nobilis: virib⁹ ꝛ aīo fortis bla/ sius forgach denominat⁹ de cui⁹ ꝓsapia dños castri gymes codē cognomine insignitos nostra etas deriuatos nō dubitat. Hūc re gina simul ꝛ palatinus in mortē karoli cōuenerūt: ꝛ ut quidam di cūt ꝙ castrū gymes ꝓdictū eidē blasio forgach tāte ꝓsumptionis ꝓciū fuisset. Postq3 aūt de rege aggrediēdo inter reginā ꝛ pala/ tinū clā cōuentū est: viā q̄rebāt qua securi⁹ tāta res ꝓfici posset. Quare palatin⁹ caliditatis arte quadā ad nate sue in ꝓximis ce/ lebrāda cōnubia se ꝓgere debere diuulgās: nouo honore simila/ to nouis se militib⁹ stipat: laterib⁹ etiaꝫ extrinsecis fideles quos suarū mordebat ꝓuidiciū dñaꝝ de rege nouas res paratis armis spectare docuerat. Et cū se tñ ad nephas aptos viderūt palatin⁹

reginã instruit ut regem sua ad penetralia ficta occasione adinuẽ
ta vocaret. Erãt enim tunc rigidi mens Februarij dies: festo vir
ginis sacrate cui christ⁹ rosas cuz pomis suo misisse de rosario re/
colit: propinquãtes dñicęqz incarnationis mille trecentos octo
ginta post annos quint⁹ nouo volumine currebat. Cum regina
elizabeth illi⁹ diei circa occasum a marchioue Sigismũdo gene/
ro suo nouas sibi allatas litteras regi karolo itimauit: rogãs ipm
ut suã descenderet in domum: ꝛ dissolutionem simul ꝛ secreta lit
terarũ intucrent: ac occulta que secuz haberet conferre audiret
Infelix karol⁹ tetra peccati caligine obsessus cubili ab alto de/
scendens italicis comitat⁹ aulicis: reginale adijt hospicium. Ea/
dem ꝛ palatin⁹ garensis hora: sic enim conuentũ erat: plurimã se
cum trahens cohortem castruz regale intrauit: suisqz cateruatiz
prout illis commiserat in portis castri remanentib⁹: ipse ad pala
tium quod regem ac reginã simul tenebat sequenti luce ad filie
nuptias se trãsiturũ dissimilãs: ut dño domineqz suis valedice/
ret: coniuratũ sub veste ense accinctuz secum deferens intrauit.
Regina igit ꝛ palatino regis ad latera sedentib⁹ ꝛ varijs tracta/
tib⁹ incũbentib⁹: italici sponte cõsilio cedũt: domoqz egressi bini
ꝛ bini: ut eorũ moris est: per castrũ ferunt. Dum ergo palatin⁹ cõ
gestũ ad facin⁹ optatũ temp⁹ se exhibere vidit: blasiũ forgach tã/
tã rem audax qui susceperat astãte obliquo lumine intuit⁹ est. Il
le accepto signo de sub clamide mox rutilãte educẽs gladiũ illuz
in regẽ intãtũ fulminat: ꝛ i suox virtute brachiox ipm graui ictu
aggrediẽs: verticẽ simul ꝛ superciliũ lumẽqz eius mediũ misera/
bili vulnere scindit: ꝛ scelere cõmisso aulã egrediẽs italicis ingẽ/
ti vndiqz clamore ꝛ cõcursu inualescentib⁹ ense cruẽtato palati
nales vsqz ad turmas sibi viã aperit. Rex vo karol⁹ tãti vulneris
acritate suscepta minime cecidit: sed infelici surgẽs in quo sede/
bat de loco: lento nutãtiqz gressu ꝓcedẽs p pauimẽtũ cruore lõ/
ga vestigia signabat: ꝛ cubile a quo san⁹ descenderat eger adijt.
Regina aũt elizabeth insuete rei visu attonita sue dom⁹ amens
corruit in medio. Palatin⁹ vo ꝓceptũ nephas se peperisse letat⁹
munimina castri intrepid⁹ aggredit: portasqz simꝫ ꝛ arces hũgari
cis reparat armis. Italici aũt sine principe sine armis medios se
volui inꝰ hostes: ac regẽ sanguinẽ fũdere dũ ꝓspiciũt: fuge ꝑsidiũ
ipsis tuti⁹ esse putãt: ꝛ ut resũptis armis viroqz potẽtes in vindi
ctã regis redirẽt: castrũ egressi totã ꝓcurrũt ciuitatẽ. Sz cũ nullũ

regia moueri vltione: arceſqz captas: ⁊ hoſtili ſatellite ſe ab in/
greſſu caſtri, phibere aduertũt: prime noctis ſub tenebris regali
bus comitati fautoꝛib⁹: fugiẽtes italicas tendebãt verſus oras.
Einſdẽ tandẽ noctis ſub cõticinio: reginales ⁊ palatini cõplices
nõ ſine feritate regale irruentes ad cubile: ſublatiſqz poſtib⁹ re/
gẽ ſauciũ extrahũt: ⁊ captũ alte turri ſeruãdum tradunt. Heu de
genere humano quantis foꝛtuna ludibꝛijs triũphat: pchdoloꝛ
regẽ turris inqua excubias vigilãtes nuperĩ qua ſolebat habe/
re carcerat. Cedente enĩ deo ſua quẽqz crumina vaſto põdere p/
cipitant. Quiſquis es ſecũdarũ primã rerũ frontez cur inſpicis:
cur gaudes de illis: cum incerta rerũ ſint momenta: ⁊ ſepe caſdẽ
fata aduerſo cardine claudant. Nec minus noctis einſdẽ obſcu
ra ſub, pfunditate finitimas reginarũ gentes ad id ſeruatas: tan
tiqz auidas ſpectaculi in ciuitatẽ introducẽtes: vix indubij aduẽ
tũ diei expectabãt. Et cum titaneus axis rubentẽ aduexit auro/
ram: ⁊ ſplendoꝛ ille ſolis aureus humẽtes depulit tenebꝛas: cu/
mulatis virib⁹ plateas ciuitatis vagant̃ per oẽs: ⁊ regẽ regnare
mariã clamitãt: ac vltrices p man⁹ de karoli fautoꝛib⁹ grauem ta
lionẽ exigũt. Irrũpẽteſqz domos italũ pgeſtas illoꝝ gazas voca
ci prede exponũt: nocentiũ vndiqz ſanguinẽ in multa rabie fun
dentes. Et niſi ille iohãnes hoꝛwathij bon⁹ in foꝛti ſuoꝝ croaco/
rũ manu poꝛtã ſabbati cruẽto certamine ſibi vẽdicaſſet: ibidem
gꝛaues ſui demeriti penas luiſſet. Rex poſtea karol⁹ tollit: ⁊ cel/
ſam ad arcem wiſſegradi ſeruãdus mittit: vbi vulneri ut quidaz
aiũt: venenata medela adhibita faucib⁹ eliſis ⁊ reſpiramine clau
ſo meſtã cõſumauit vitã. Nunc quid opes: quid regna: quid pꝛo
fuit altas reginas potẽtib⁹ ſpoliare ſceptriſ: dũ foꝛtuna illa omni
potẽs vꝛbib⁹ ex tantis vltimã ſepulchꝛi pompã cũctis moꝛtalib⁹
vnã tibi negauit. In clauſtro enĩ ſancti andꝛee infra arcez wiſſe
gradiẽſem pdictã cõſtructo: nõ paucos p annos tabidũ in cada/
uer redact⁹ intumulatus iacens: erũne humane ingens ſpectacu
lũ: regibuſqz futuris documẽtũ ⁊ exemplũ ſatis gꝛãde pꝛebuiſti.
Enimuero rex iſte ante hec romanã cõtra eccleſiã pſumẽs ſicilie
de regno debitũ annualis homagij fiſcũ illi negat, ppter qõ ſum
mus pontifex eũ ſue calamitatis huuc paulo ante diem anathe/
matis vinculo innodauerat: ⁊ hec fuit cauſa regis mẽbꝛa iſtius:
ſacratã que humũ attingere vetauit.

Incipit p̄fatio in chronicā Sigismūdi regis et im/
peratoris simul cum ceteris eiusdem gestis.

Innouare omissa hoīuz acta: ne negligētia emergēte sub/
ripiant̄: tuis votis rōnabili occurrēte causa: īmo vetusta
nōdū labefacta amicicia cogēte: ampli⁹q̄z me rogatū effe/
cisti parere duxi. Potissime ne impulsu tuo temere īcepto operi
meo finis desit. ⁊ tp̄a quōdā nr̄i principis regis sigismūdi ⁊ roma/
ni cesaris quē superi⁹ brādenburgensē noīaui marchionē: q̄ meo
iā exacto labori qd̄ammodo: ne stilo aliq̄li intacta humanis labāt̄
ex p̄cordijs: maiora meis virib⁹: vt demētiū moris est: aggredi p̄
sumens: ea q̄ a p̄fati regis karoli tristi exitu regni hūgarie ītra vi
scera infra p̄clarū moderni principis nr̄i regimen gesta fuere: ma
xime q̄ īmortalitatis honore sūt digna: ꝓut reb⁹ de eisdē ꝑ magni
ficū dn̄m michaelē orzaag palatinū: quē p̄fat⁹ cesar nō claro sine
merito humilis nobilitatis de tugurio alta sublimauit baronat⁹
ad atria: tū v̄o ꝑ quoddā registrū eiusdē cesaris dieb⁹ p̄scriptorū
tēpoꝝ suoꝝ ꝓ obseruatiōe ꝯscriptū edoct⁹: stilo prius excusato ⁊
carmine paruiloquo ꝑstringere: ac tibi qui me tantillū languide
latinitatis hoīez hui⁹ operis ad primicias tuis artare scriptis nō
dedicare curaui. Uale.

De vindicta per iohannē horwathij banū
a reginis ⁊ palatino exacta.

Rege karolo nequiter ꝑempto: ⁊ regni habenis rursus
ꝑ reginas arreptis: regis karoli qui erāt auxiliarij me
tu ꝯcutiunt̄ nō modico: ⁊ partes sibi tutas q̄ritātes nō
min⁹ regē extinctū vindicare ardebāt. Regine aūt et
palatin⁹ oīa eis ꝯtraria ip̄e rege interfecto cōplanasse
⁊ deuicisse arbitrātes: illa ꝑte anni instāte cū sol feruidus leonis
ingrediēs signū feruido messores q̄ssabat estu infelices regine si/
mul ⁊ palatin⁹ demētia ductrice: aulicoꝝ tātū comitati catheruis
budā egrediunt̄: ⁊ ꝑtes regni lustrant inferiores. Et cū celeberri
mo die festi btī iacobi apl̄i v̄sus opidū diako nulla insidiaꝝ suspi/
tione pulsati mediū graderent̄ ꝑ cāpū: iohānes de horwath ban⁹
ingenti hostilitatis manu collecta: vltrici estuans aīo furibūdus
in agmīa aulicoꝝ irruit. graue certamē cōmittit̄ hostes īter vtros
q̄z. Et cū reginales palatinales ve gētes īparitate hostiū se exce/
di viderēt: illi qui nōdū ceciderāt terga dantes p̄cipiti fuge se cō
miserūt. Blasi⁹ v̄o forgach ut erat audax primitias excipiēs ꝯgres

sus:ex impulsu hostilis lancee medios inter bellātes deiectus ab
equo capit:⁊ intuentib⁹ reginis decollat. Barensis aūt palatin⁹
dū tanti discriminis p̄sidiū solā esse mortē cōsiderat:descendēs
ab equo ⁊ reginax iunctus currui in hostes gladio vtit:seqz ac re
ginas virib⁹ defendit totis. Sed quid ꝑficuit solitarie man⁹ de/
fensio:cū vndiqz inimicū insistens brachiū eū letalibus sagittax
ictibus sauciabat. q̄s ille suo infixus corpori:ne sibi feriens p̄pe/
diret manus:arundinū ab instar cōfringebat:⁊ interim tante co/
horti obstitit:donec per quēdā militē reginali de sub curru vnde
nō timebat ꝑ pedes arreptus in terrā deijcit:ac reginis ⁊ earū pe
dissequis future mortis metu stridenti clamore imalescentibus
ibidē capite truncat. Quo perempto ⁊ reginalib⁹ aulicis alijs de
letis alijs fugatis:feritas illa croacox honoris ignara reginales
currus inuadit pariter ⁊ euertit. ac reginas simul ⁊ domicellas ea
rū sine venia sexus ⁊ absqz reginalis reuerētia dignitatis:curribꝰ
de eisdē extrahendo:⁊ multis afficiēdo contumelijs:captiuas sui
bani adducūt in p̄tiaz. Quibus dū ille regis karoli necē multis
obprobriosis exprobrat dictis:regina senior mox genibus in hu/
mo defixis supplices manus eleuat:parce inquit mi bane parce:
⁊ illud qō quondā a rege nr̄o lodowico beneficiū tulisti remi/
cere:ac in natā eius innoxiā seuire noli. Ipsa perpetrati sceleris
sū auctrix. alter nr̄m eiusdē rei opifex qui ⁊ me ad hunc ꝑduxit fi/
nem penas dedit. sexui igit fragili tui honoris gr̄a miserere quo/
niā nō absqz causa deliqui. Et cū regina ampliori vellet vti ser/
mone illius e cōspectu ipse abijt. Dū aūt nox supueniēs illi⁹ diei
fugata luce vndiqz suas diffudisset tenebras: regina elizabeth
tollit:⁊ frenatis faucib⁹ amnis bozwtha altas demergit in aquas
Reginalis vo atrij virgines tū nobilitate tūqz pulchritudine in/
signes:nocte eadē dedecoris lecto tractate fore:qō apud me vel
habet fidē:phibent. Tandē diluculo ꝑpinqui ortū solis die qui
efficit clariorē nūciante:sine mora ꝑsurgentes croaciā versus suo
rū flectentes habenas equox nō sine festinatiōe transierūt iunio
rē reginā secū captiuā ducētes. Prochdolor humana ꝑditio q̄z
varijs fortune voluit euētib⁹. Arridentē enī pridē reginis sortē
tā cito res in aduersas cōmutari quis putasset? vt recens exactā
post vindictā inopinatā sui demeriti redderet tam paruo in tēpo
re talionē. Regine enī ⁊ palatinus de nece karoli has penas de/
dere. Nam ille qui cuncta creauit cūcta ⁊ respicit ⁊ suo intactum

iudicio omittit preterire nihil.

De reditu sigismūdi marchionis ad budam ⁊ de liberatione regine.

Adē tempestate qua rex karolus sanguinē simul ⁊ animā fudit: regina elizabeth patratarū seriē rerū ad marchionē sigismundū noui gratia gaudij conscribi faciēs: ⁊ vt festinanter veniret illū suos per nūcios rogatū effecerat. Quare ipse sigismūdus marchio enormis casus reginaꝫ fama nōdū audita: cum bohemoꝫ armata manu plurima: multis etiā illum partiū regni hungarie superiorū ꝓceribus comitantibus intardus ad budam descendit: sponteqꝫ ad arcem immittit. Eisdem autē diebus regina iunior in castro Erupa denominato in partibus croacie situato tenebatur. Postqꝫ iohannes horwathij banus marchionē bude existere ⁊ proceres illi fauere audiuit: mente ⁊ animo debilitatus graues incidit in curas. Quare reginā adiens illi ita locutus est. De oībus erga te ⁊ tuā genitricez q̄zuis satis digne gestis penitentia ducor: licet te eidem fini cui ⁊ genitricē tuā exponere in ꝓposito habuerim. Luz manifeste sciā si tibi vita seruabit: eadem quādocūqꝫ mihi demet. Sed ne manus mee sāguine benefactoris mei polluant te dimittere deliberaui: ita tamen vt mihi fidele iuramentū prestes me nunqꝫ tuam eliberationē penitere. sin aūt incepta nō minus perficiā: ⁊ omnia simul vna ⁊ eadē si oportuerit soluā talione. ⁊ his dictis domū exiit. Superba vox tyranni intima regine pectoris scindit. quare abundantes eius e luminibus oriunt lachryme pallidas per genas vndiqꝫ defluentes. Sufficientē tandez post merorē siccatis oculis illū ad se vocari petit. Qui dū affuit regina metu concussa nō tantū iuramentū illi prestare verum etiā quia vitā illius seruauerat illū vt patrē erga se semper esse venerandū promittebat Sancte igitur afferunt reliquie: ⁊ omnia que ipe banus exigebat per reginam sacramento reali roborant. Quapropter regine curus coaptantur: ⁊ ipsa regina velut e flumine erepta budensem optatam deducitur ad ciuitatem.

HEc oĩa triennio vł paulo amplioris ſpatio tpis poſt regis lodowici obitũ crudeli ĩpetu in mł̃ta ſãguinis effuſiõe mł̃tarũqz direptiõe rex trãſire. Tãdẽ nobiles regni q̃z grauibꝰ toꝛq̃ri guerris potiꝰ pacis grata amenitate gaudere p̃eligentes: anno dñi. M.ccc.lxxxvj. ea videlicet anni ipſiꝰ etate: cũ ver ſuaui auiculaꝝ modulamine gratiſſimũ poſteros ſui curſus, ꝓpinquãs ad limites: veniẽti ferudi eſtati rubẽtibꝰ hoſpitũ decoꝛauerat roſis: geminiqz currũ vehẽ/

tes phebi altiores etheris pscẽdebãt ad grad9:ad magnũ scz diẽ pẽthecost ẽ ĩ albã regalẽ puenerũt. Vbi regina maria cũcto ĩ vnũ puocato nobiliũ cetu media stetit inter illos. ablutisqz pr9genis lachrymaz riuulis nõ grauib9 sine suspirijs ad pplm hãc vocẽ fecit. Dñi 7 frẽs: qui mei genitoris remiscẽtes merita in me beniuoléti fuistis aĩo: 7 meũ p vos mihi datũ nõ labefactastis ĩperiũ deo 7 illis grãaz ĩmẽsas refero actiões. Nostis q̃nto guerraz turbine nouiter elapsis dieb9 nr̃m agitatũ ẽ regimẽ: q̃ntasqz ipa ptulerim periculoz pcellas illa mihi vr̃i in pspectu referre aut vobis audire necessariũ ẽ minime. oĩa enĩ vl' vidistis vl' audistis. Nec vr̃is ó pcordijs puto eẽ lapsũ q̃li pacto genitore meo grate recordatiõis nõdũ sublato: vr̃o ad id accedẽte voto huic principi quẽ manu ibidẽ astãtẽ oñdit mr̃imoniali federe sim irretita. Credo etenĩ q̃ illa q̃ tũc placuere vobis 7 nũc placeãt. Ecce igit̃ de spõso regẽ efficio: iusqz regni pariter̃ 7 diadema illi cedo. potissime cũ nec fe/mineũ vos amare imperiũ: neqz ad dirigendas tã ĩpetuose gẽtis habenas factis testãtib9 illud sufficere aiaduertã. Simul 7 cũcto coraĩ ppl'o marchionẽ iuxta se statuẽs ait. Hic dñs 7 maritus me9: hic rex vester est'. Parcite igit̃ regno: 7 vĩas mutua cede ne deleatis psonas. Pax enĩ vbiqz terraz optimũ bonũ est. 7 pcordiã ppl'i vicinũ regnũ metuit. Regine oĩo astãtib9 placuit vniuersis. Igit̃ celeberrimo die scripti festi pẽthecostes instãte: ipse sigismũdus marchio etatis sue anno vigesimo ceteroz hũgarie regũ ad istar magno cũ tripudio ĩ regẽ solẽniter ĩunct9 extitit pit̃ 7 coro̅at9

De penis a iohãne de horwath bano exactis.

Rege sigismũdo regni hũgarie sceptro feliciter potito: regina maria dudũ pceptã suscepte calamitatis estuãs i vindictã: regẽ sigismũdũ vt in offendẽtes man9 ingereret vltrices scpi9 alloquit̃: 7 crebris illũ nõ sine fletu suggestiõib9 fatigat: suscepteqz p ipsã erũne milesspẽs illi exprobrat. Eisdẽ dieb9 iohãnes de horwathij ban9 castrũ regale posegawar appellatũ sui capitis p̃ tutela subĩtrauerat. Rex igit̃ sigismũd9 assiduis pingis mot9 q̃relis copias aptat: 7 illas trãsdanubiales ad partes bulgariã vsus mittere dissimilãs castri p̃dicti in obsidionẽ puertit. Obsesso igit̃ castro p̃dicto: dũ idẽ machinis bellicis acri9 oppugnaret̃: spesqz de cita ei9 obtẽtiõe erga oppugnãtes in dubia eẽt: vna noctiũ dũ tenebre vbiqz terraz diffuse rebus furtim gerẽdis tps pbẽt habile: iohãnes horwathij ban9 ipo

de castro ea pte vñ stephan⁹ fili⁹ laczk wayuoda: alter stephan⁹ de simothorna: regie dolosa sub fidelitate imixti expeditiõi excubi/as tenebãt, psiliés: fugiẽdi libtate potit⁹ẽ. trãsfluuiũqz zawe cadẽ nocte nescit si nauali officio vl' arte natatoria vect⁹i castr dobor denoiatũ i bozne ptib⁹q̃ vzora vocitãt situatũ inuasit. vbi p̃sulẽ zagrabiẽsẽ paulũ p'esqz sui facinoris cõplices iuenit. Eisdẽ tpib⁹ bosnenses dalmatini simul ⁊ croaci eius dẽ iohãnis bani ⁊ sue cohortis magnatũ suasiõe viciati: a fidelitate quã sceptro debebãt hũgarico defecerãt: regniqz i oras nõ puas i igne ⁊ ferro vastitates edebãt. Quare rex sigisinũd⁹ copias copijs cumulãdo ut ipsa regna suo flecteret p̃cipatui: illud quoqz castr suos qõ tutabãt ifideles expugnaret magna vi armor vndiqz cinct⁹ p̃tactũ flumẽ zawe trãsiuit: ⁊ bosnẽse regnũ potẽter itrauit. Johãnes vo ban⁹ regalis expeditiõis territ⁹ magnitudine: i illa q̃ sibi pri⁹ arriserat fuga magisq̃z i dicti castri p̃fisus mõitiõe añq̃z obsidiõe clauderet ꝺ ipso castro cũ plurib⁹ eadẽ peste infectis suis cõplicib⁹ exiuit. ⁊ fugitiu⁹ p colles ⁊ mõtiũ abrupta ferebãt. Sz hec fuga, pficuit sibi minime. Nã p regẽ sibi ordinatas icidit insidias captusqz ẽ. Rex aũt sigisinũd⁹ pfato castro dobor expugnato: regeqz bosnẽsi sil'et regnis dalmacie ⁊ croacie iugo fidelitatis annexis: repatriauit. ⁊ iohãnẽ banũ i ciuitate quiqz ecclẽsi gñe exterminij horrẽdo, put regina' exposcebat furor necare iussit. Primit⁹. n. eq̃ ligat⁹ ad postera ciuitatis p plateas circũlat⁹ẽ. tãdẽ ignitis vexat⁹ forpicib⁹ ex p⁹q̃driptit⁹ ⁊ ciuitatis portis pticulati futuror erudimẽto, p tribuli appẽs⁹ illã q̃z i alios exercuit seueritatẽ p̃secut⁹ extitit. eps vo zagrabiẽsis q̃zuis mltis alijs necatis nõ sit iterfect⁹: nũq̃z tñ eiusdẽ episcopatus in sedẽ quodã vixit restitui valuit.

De exercitu regis sigismũdi in moldauiã.

Hanc etiã ante tẽpestatẽ dũ res hũgarice femina duce graui fluctuabãt guerra: molduani pariter ⁊ ꝑtes trãs/alpine reginali dedignato sceptro: necdũ resipiscẽtes regi sigismũdo fauebãt. Ille igit̃ q̃rto postq̃z coronat⁹ ẽ anno renouatis armis illos domãdi gratia aggressus est. Eisdẽ tẽporib⁹ quidã stephan⁹ wayuoda molduanas moderabat̃ habenas. Hic vt regis p̃cluderet ingressum omnẽ sue gentis vim cõmouit: alpesq̃z ⁊ aspera viaꝝ anfracta rex vnde ĩgredi habebat tũ indaginib⁹ tũ sagittarioꝝ muniuit p̃sidio. Et cũ rex insidiarũ insci⁹ alpes ꝯdescẽdisset ingenti mox sagittarioꝝ manu aggredit̃. tela nec min⁹ hoĩes equosq̃z feriũt: ⁊ pene oĩs densaꝝ imbrib⁹ sagittaꝝ regalis expeditio grauat̃. Regij aũt milites vitã in forti brachio redimere conati de equis descẽdũt. in magnaq̃z virtute bellãdi irruẽtes in volachos mlt̃is ex eis interfectis illos retrocedere cogũt: fugiẽtesq̃z alpiũ ꝑ obrupta graui mortalitate afficiũt. Quare redẽpta sibi gladio via rex p̃fati stephani wayuode vsq̃z ad habitacula penetrauit. Ip̃e aũt wayuoda dũ p̃terq̃z veniã petere sibi ꝓdesse aduertit nihil: ad regẽ venit ⁊ sui grauis demeriti debitas vt nõ daret penas: rege corã sui dominij volachis cũ potiorib⁹ ĩ terrã ꝓcidẽs regẽ his v̄bis dep̃cat⁹ est. Gl̃iosissime p̃ĩceps tua nobis veniã petẽtib⁹ regalis clementia ignoscat. ⁊ illud nr̃a qd̃ ꝓteruitas cõtrariũ fidelitati quã debem⁹ temere p̃sũpsit grata expiet̃ benignitate. ꝓstratis etenĩ parcere q̃z duriciẽ cõterere inobediẽtie regali dignitati nõ min⁹ gl̃ie affert eniuero tuarũ sumus puluis plantaꝝ. Tu rex ⁊ dñs nr̃ es. Illã igit̃ quã nr̃a nõ expostulãt facinora gr̃az: vr̃a nobis regalis pietas largiat̃. Et his dictis vniuersi simul humiles flectẽtes ceruices regiã expectabãt beniuolentiã. Ad hec rex sigismũd⁹ ita rñdit. Nr̃e regalis celsitudinis offensa q̃zuis digna vltiõe pẽsanda eẽt: ne tñ crimine austeritatis nr̃e gl̃ia fame viciet̃ parcim⁹ vobis pariter ⁊ ignoscim⁹: ⁊ vos in nr̃am recipim⁹ gratiã in ante nõ delinquẽtes. Prouoluti ergo regijs pedib⁹ stephan⁹ wayuoda ⁊ sui: regij oras amictus deosculãt̃. sincera post hec fidelitas ⁊ annualis cẽsus solutio ꝓmittunt̃: oĩaq̃z fideli iuramẽto roborant̃. Quapropter rex sigismũdus rediẽs milites simul ⁊ arma vni⁹ anni recreauit quiete.

De exercitu regis sigismũdi in partes trãsalpinas ⁊ de morte marie regine. Sequitur.

Post hec rex sigismūdus sexto sui regiminis anno gēti/
bus trāsalpinis arma intulit. Hec gens suis nō ꝓtenta
potētijs: vt se defēderet validā thurcoꝝ ꝓduxerat ma
nū. Dū igit regales copie alpibꝰ transitis illiꝰ terre ad
plana descēderūt: aciebusqꝫ ordinatis ac signis belli/
cis collatis: vterqꝫ hostis manu vti vellēt: mox thurci pariter et
volahi radiantiū armoꝝ quibꝰ regalis tegebat expeditio fulgo/
re territi tutrici se fuge cōmiserūt. Regiꝰvo exercitus quodū po/
tuit illos ꝑsecutus est. Cadebāt turci ⁊ volahi ad dextrā ⁊ ad sini
strā: ⁊ cadentibus multoplures additi fuissent: nisi regaliū militū
equi vasto pondere armoꝝ ipsis insidentiū depressi: fugientibus
pares in cursu fieri valuissent: ⁊ nox supueniens illis tutiorē da/
nubij transitū nō prebuisset. Rex igit sigismūdus ꝓtrarijs fugatis
copijs: castrū minꝰnikapol ardua cinxit obsidione. Tutabant tūc
illud thurci simul ⁊ walohi. crebriusqꝫ de muris erūpentes regio
in exercitu tumultꝰ nō modicos edebāt. Rex aūt bellicis machi/
nis adiūctis: castrū idē in magna sui parte ꝑcipiti dedit ruine ex/
pugnauit: ⁊ eiusdē defensoribꝰ alijs interfectis alijs captiuati s il
lud hūgarico cōmēdaut ꝑsidio. Tandē genti partiū earūdē iugo
obediētie imposito cū triūpho felix venit in hūgariā. Nondū tñ
redierat cū regina maria graui ꝑuenta egritudine regnū pariter
⁊ vitā liquit. Nec illiꝰobitus regi sigismundo parū cure peperit.
Nā rex polonoꝝ ladislaꝰdefuncte regine sororē vterinā aduga
denoiatam matrimonialis federis grato in ꝓtubernio habebat.
Ipsā igit ꝓiugē suā sceptro mortue sororis potiri ratus: ꝓtra regē
sigismūdū exercitū copiosū monit. Et nisi pater reuerēdissimꝰ do
minꝰiohānes de kamysa archiēps strigoniensis mlto armatoꝝ ce
tu regni cōfinia munuisset: ambitiosus princeps absente regesi/
gismūdo regimē eiꝰnō minꝰturbare potuisset.

De decollatione triginta duoꝝ militū sequit.

Felices rerum euentus nedum reges verum et humi/
les exigui census homines quos conditio silere man/
dat: extra solitum rapiunt ⁊ morbus mutans variaqꝫ
per illecebra ducunt. Dum enim humane sortes ꝓ/
spero tramite dirigūt animū elcuant ꝑsperātis: nec mi
nus illū arduis ingeri rebꝰcogūt. Rex sigismūdus quousqꝫ sēda
comitatꝰfortuna solito magis aio tumidꝰquosdā suis de regnico
lis nobilitate isignes añ hec: dū. s. regiaꝝ gubernamē calle sinistro

vehebat̃:in se ⁊ reginas grauiter delinquẽtes: aut grata sub fi/
delitate sibi iungere aut illos morte afficere satagebat:illi quidẽ
demẽti ducebant̃ ꝓteruitatis obstinatia ⁊ mori poti⁹ q̃z ingrato
sub principe viuere preoptarãt. Hi erãt nobiles illi nostra quos
etas duoꝝ ⁊ triginta militũ nomine vocat. Inter quos erat mi/
les ille tam gloriosus hungaros inter oẽs magno laudis p̃conio
insignit⁹:stephan⁹konth denoĩatus dñoꝝ de hederwara alto de
sanguine ortus:quẽ nostrũ euũ virib⁹ ⁊ virtute nõ minus p̃clarũ
nedũ loquit̃ verũ ⁊ resonãti lira canit. Isti milites duz vagabun
di regni ꝑ climata spaciant̃:regiqz sigismũdo id obprobrij nõ mo
dicũ generaret:nouas illos res aggredi suspicat⁹ statuit eos esse
circũueniẽdos virũqz nõ min⁹arte deceptoria q̃z armis potentẽ
georgiũ waydafij sibi sidũ:illos ut vi aut fraude ad se duceret cõ
stituit. Dũ igit̃ milites hi secus fluẽta zawi hostilitatis suspitione
sine omni cãpestrali hospitio dediti:p̃ter iohannẽ de korpad quẽ
sopor rubentis aurore nũq̃z detinuisse fert̃: aduemẽtis diluculi
dulci essent occupati somno:ipse georgi⁹waydafij dormiẽtes ir/
ruit sup̃ illos. Ipsi vero mox cõsurgentes arma capiũt. Instat il
le pollicitatiõib⁹ ⁊ regẽ illis placatũ reddere ꝓmittit:nihilomin⁹
armis militeqz potẽtior terrori illis erat. Ipsi vero dum in hostẽ
virib⁹ vti impar esse cernũt cedũt ꝓmissis. Cum aũt in opidum
karũ denoĩatũ ventũ est diris credunt̃ vinculis: ⁊ budẽsez ad ci
uitatẽ in currib⁹delati sũt. Cõtulerãt nobiles hi intra se duz du/
cebant̃:⁊ si regis venirẽt in p̃ntiã nõ tamẽ illũ aliquo salutationis
oraculo deberẽt venerari:quod ⁊ factũ est. Nã cũ rex sigismũd⁹
suoꝝ cinct⁹corona regnicolaꝝ medi⁹sederet:⁊ ipsi nobiles illius
cõspectui p̃sentarent̃:null⁹ex ipsis in salutationẽ illi⁹ os suũ ape/
ruit:nec capitis aut genuũ curuatione illi aliquã exhibuerũt ho
nestatẽ. Hec ignomina regẽ sigismũdũ in maiorẽ cõcitauit iram.
Qua ꝓpter sui furoris duct⁹ vehemẽtia illos in ip̃a ciuitate bu/
densi i platea sancti georgij martyris fecit decollari. Aiũt quidã
q̃ duz stephan⁹konth ipsa decollationis pena plecti debuisset:
resupin⁹ vultu feriẽtis ictũ versus decũbere p̃elegisset: seqz plu
rimas ĩminẽtes sibi mortes intrepidis oculis ꝯspexisse:⁊ hãc qui
dẽ nõ formidare tum vero in turri velle dixisset. Hos etiã nobi/
les nõnulli vnũ ⁊ triginta fuisse tradũt. Cũ aũt exterminatis illis
spatari⁹stephani konth chowka vocat⁹irreuocabiles dissolut⁹in
lachrymas fletib⁹ vacaret assiduis:⁊ rex illo cõspectu dixisset:cõ

pesce fili lachrymas ⁊ flere desiste: en ipse dñs tuꝰ qui tibi plura donare potes sum q̄z ille qui decollatꝰ est: ad hec puerū respōdis se ferunt: ego inquit tibi velut scrophe bohemicali seruiturꝰ ero nū q̄z. Qui tandē iussu regis eandē quā dñs suꝰ sententiā subisset ⁊ numerū adimpleuisset p̄dictū. Postq̄z autē sanguinē aiasq; hi milites simul fudere sacratā capelle nostri viatici in suburbio dicte ciuitatis habite: cimiterij tellurem habitatione p̄ ppetua donec angelꝰ tuba canet cōpressere. Mox mors militū illas que postea inter regē sigisimūdū ⁊ hūgaros flāmis arserūt in gentibꝰ scintillas: miro cinerū sub tegmine: ⁊ nū q̄z illi suū vltimū infra diem tutū ꝓpterea regimē p̄buit. De bello regis sigisimūdi sub castro maioris nicapolis infeliciter gesto.

Regnāte seliciter quōdā rege lodowico iter grecos ingēs exorta dissensio intestinis grauiter fluctuabat discordijs. Duo enī erāt grecox dñi: ⁊ si nō eisdē parentibus orti vterq; tñ se impiali de parētela natū esse ⁊ ex hoc ius dominij ad se ptinere asserebat. Nec minꝰ ceteri greci hos quisq; suo ꝓ libitu amabāt parit ⁊ seq̄bant: ꝓ icerto q; impatoris noīe ciuili bello pugnaciter dimicabāt. Et cū alt hox suaz partē deficere vidit: vlciscēdi libidine captꝰ: amratem primū thurcox cesarē postq̄z regnare ceperūt tertiū ad suas ptes adiuuandas p̄cio pariter ⁊ ꝓmissis ex asia in greciam accersiuit. Neq; enī magne fuit difficultatis cesari id ꝑsuadere: qui ad hec antea accēsus totis viribꝰ instabat. Nūc itaq; ⁊ eiꝰ copias p mare heleſpōti cū ea ꝓditione in tratiā nauali officio traduxit: ut cōfecto bello rursus nauigio remitteret. Hoc pacto thurcox gens ex asia ī europā migrauit. Hec trāsuersa grecox opa rogū inertigui bilē europeas p ptes assidue flagrātē succēdit: nr̄arūq; miseriax frutices nr̄is in agris affatim pullulātes germinauit. Nā ipse amrates nō id qō ꝓmisit sed qō sibi ꝓdesse posse sperabat aio volu ebat. Semp enī bellū ꝓferēdū p occasionē in dies ꝓtrahebat: ut grecos mutua cede fractos ille integer ad oriret: ac facilꝰ superaret piter ⁊ opprimeret. Nec illū sua fefellit opinio. Ubi enī diu turno bello grecos deficere: domesticisq; opibꝰ euacuatos sibi i psis paruo iuuamine eē sensit: mox occasione adinuenta in illos arma cōuertit: occupatoq; ꝑopportune gallipali opido ad fretum heleſpōti situato: cetera greca opida obsidiōe petere agrosq; vastare ⁊ cūcta passiz īuadere nō destitit: quousq; magnā tracie ptē

sue ditioni subiecit. Ex hinc reb⁹ thurcoꝝ indies augescētib⁹: re
ge lodowico vita fūcto: habenisqꝫ hūgaricis in sigismūdū regez
deuolutis: pasaythes ⁊ ip̄e cesar thurcoꝝ p̄re amrate ꝑacri īgenio
nō min⁹ idone⁹: ⁊ in temptandis reb⁹ arduis magis audax: breui
spacio tp̄is traciā vniuersam thesaliāqꝫ ac macedoniā: phocidez
boetiam ⁊ acticā tum vi tum deditione capiens sui dominij fecit
misos quoqꝫ quos nos bulgaros vocam⁹ regis sigismundi sub
ditione constitutos armis infestis agressus est. Ad hūc pasayhtē
rex suos caduceatores misisse: utqꝫ ab inuadendo regno sibi iu/
ris vigore attinente desisteret eidem intimasse: ille ꝑ occasionez
interim donec tota bulgarie terra potit⁹ est relationez distulisse:
tandē diuersitatē armoꝝ framearū puta ac clipeorū necnō fare/
trarū: quib⁹ thurci in hostes vtunt̄: singulos ꝑ parietes vni⁹ do/
mus appendi fecisse: introductisqꝫ regijs caduceatorib⁹ ad illos
dixisse fert̄. Reuertimini ad regē vestrū ⁊ dicite illi. Quoniam ⁊
ego terrā ad hāc ut videtis ius habeo sufficiēs: pariterqꝫ ⁊ illis ī
parietib⁹ pēdētia manu ostēdit arma. Hec res sigismūdi regis ani
mū nō parū vlciscēdi ī timorē excitauit. Quapropter sui regni de
cimo: dn̄ice aūt īcarnationis millesimo tricētesimo nonagesimo
sexto anno: cōmota vniuersa sui principat⁹ armoꝝ virtute: ingen
tē conflauit exercitū. In quā quidē regiā expeditionē tam grādē
dux burgūdie inter alias nationes ac francoꝝ siue galloꝝ popu/
lus arma nō pauca fortiaqꝫ viroꝝ bellatoꝝ agmina aduexerant
Quoꝝ nobilitatis armoꝝ insignia bude ī claustro scī nicolai con
fessoris erga frēs p̄dicatoꝝ tabulis arte pictoria inscripta ac pa/
rietib⁹ affixa meos vsqꝫ ad annos ꝓ mēoria stetere. Nota igit̄
rex sigismūd⁹ tā grādi sui exercit⁹ ꝯgregatione danubiū trāsiuit:
⁊ nedū thurcoꝝ timeret cesarē: veꝝ q̄dā ip̄m dixisse ferūt. Quid
inq̄t metuēd⁹ est nobis hō: vastū si celoꝝ sup̄ nos pōd⁹ rueret: ip̄i
illud nr̄is q̄s gerim⁹ hastis ne luderemur sustētare possem⁹. Re/
gno tandē rascie crudeli furore ī magna rerū direptione horribi
litatisqꝫ strepitu nimio ꝑtransito bulgarie venit ad oras. Inde
opidis oriszo ⁊ bidinio alijsqꝫ partiū earūdē munitionib⁹ nōnul
lis thurcoꝝ q̄s tutabat̄ bellicosa man⁹: nō sui ⁊ suoꝝ mlta sangni
nis effusione expugnatis: ad vltimū ea ipsi⁹ anni etate cuꝫ vites
suis fruct⁹ dulciores cultoribus reddebant circa festum videli/
cet sancti michaelis archangeli in campo castri maioris nicapo/
lis sua castra fixit. Thurci vero crebri⁹ de castro erumpentes re/

giũ exercitũ in se ꝓuocabãt: nõnullosq3 vulnerãtes sepi⁹ vulne
rati redibãt. Cesar aũt thurcoꝝ: quẽ nr̃i seniores pasaythem su/
pradictũ noĩauere: nicola⁹ aũt secũdini de familia ⁊ origine thur
coꝝ ad eneã senarũ cp̃m scribens eundẽ chalapinũ fuisse posuit:
dum regẽ grandi bellico cũ apparatu sua in dominia penetrasse
audiuit: nõ minus omne gentis sue robur in arma cõcitauit: ⁊ in
forti suoꝝ manu regie obsistere expeditioni conat⁹: appropĩqua
bat. Galli vero siue franci adueniẽtis hostis fama pulsati regez
adeũtes ⁊ eũ belli primitias que maiori feruere solent atrocitate
illis in se excipere vt annueret rogatũ efficere. Dũ igit̃ cesar ip̃e
frementib⁹ vndiq3 suis agminib⁹ magnã vim paganoꝝ secũ tra/
hens regijs opponi castris visus est: mox frãci p̃cipiende pugne
insolenti cupiditate capti: priusq̃3 vniuerse regales copie instru/
ctis ex ordine acieb⁹ signis collatis preliũ inirent e castris ꝓfiliẽ
tes: ⁊ precipites ab equis: ut eoꝝ moris est: pedites certaturi de
scendẽtes cõtrarias irruerũt ĩ turmas. Diro itaq3 bello hostes
inter vtrosq3 vigente: cũ hungari sellatos francoꝝ equos cursu
trãsuerso regia petere castra cõspiciũt: nõdum eniz illoꝝ bellãdi
vsus ipsis not⁹ erat: illos omnino hostilẽ per manũ extinctos fo
re credẽtes: graues dissoluti in tumult⁹ castra pariter ⁊ bellicare
linquẽtes ingenia campo vndiq3 fusi hostib⁹ acriter insistentib⁹
in fugam conuertunt̃. Strages fit maxima: multi cecidere de hũ
garis ⁊ mlti captiuitate affecti. Et nisi ipse rex nauis ministerio si
bi adinuenisset salutẽ non celo velut elatus princeps dixisse fert̃
sed hostia armis ibidẽ obrutus fuisset.

De inimicitijs in regez Sigismũdũ
conflatis ⁊ de captiuitate eiusdẽ.

Prochdolor: res humane nouerca ductrice fortuna: ĩ
optatos ꝑ calles dũ dirignnt̃ q̃3 varias excitãt inimici
tias quãtũ ve pariũt odiũ: cũ gratis etiã ex amicis ma
xime hũgarice gñatiõis ĩ ꝓsapia ĩterdũ hostes efficiãt
Rex sigismũd⁹ hucusq3 gẽti sue amabilis: p⁹tã grauez
sui ppl̃i cladẽ odio fuit. Eniuero timebat ne illis quos male du/
xerat. ut quõdã rex ꝑsarũ xerses post infelicẽ belli in grecia gesti
finẽ: sue improuisionis penas daret: Qua ꝓpter fugitiuo sil̃is al
tas danubij ⁊ equoris ꝑ aquas remoꝝ officio cõstantinopolita/
nã ad vrbem: inde ad rodũ: post hec regnoꝝ dalmacie ⁊ croacie
ad horas nauigauit. Comitabant̃ illum viri in regno potentes

dñs Johannes archiep̃s strigonien̄. ⁊ stephan⁹ de kanysa frater eiusdē: nec min⁹ p̄ internūcios regi qđ esset optimū apud p̄mo res regni opabant. Inter hec autē superi⁹ noiati stephan⁹ filius laczk wayuoda: ⁊ alter stephan⁹ de simonthornia antiquo scele/re tumidi: nō ipsoꝝ facinoris plurib⁹ sine socijs quoꝝ cordi erat ampli⁹ regē sigismūdū nō regnare ad illustrē iuuenē Ladislaū na tū regis karoli eiusdē tempestatis nō multos añ annos ut supius dictū est interfecti: tūc apulie in regno vices patris in regimine gerētē suos mittētes nūcios sceptra regni hūgarici illi q̄z leniter tradere ꝓmittebāt. Ille vero miserā sui genitoris sortē q̄ hūga/rico in regimine comitat⁹ erat p̄ oculis p̄e cordeq̄z ferēs: q̄zuis illi regē sigismūdū eliminare ⁊ regimē trāquillū sibi dare ꝓmitte ret: ad capescēdas res hūgaricas patre tardior fuit. Cū igit illuz grauiter mouen añaduertērūt: nō ergo ab inceptis destiterūt: sz ad ipsoꝝ volūtatis finē facili⁹ cōcludēdū: ipsi vterq̄z stephanus ab eodē rege ladislao p̄ internūcios iuramentū pariter ⁊ lr̄as re/ceperāt: ut quid illi vice eiusdē in regno operarent: id sibi dum sceptro potiret gratū fieret. Magnā ptē nobiliū hec cōditio infi delitatis p̄ deuia traxit: multi fuere hac sceleris nota obfuscati: quoꝝ ꝓpago etiā hac nostra etate ꝑpetuā exinde assecutā deflet rusticitatē. Hec res clam dirigebat: nō tñ regē latebat. Dies con sucto volumine trāsierūt sub hac tēpestate q̄zplures: ⁊ ipse rex si gismūdus vnū ⁊ mediū per annos maritimis in partib⁹ demora tus: quorūdā magnatū ope maxime archiep̄i strigonien̄. ac dñoꝝ de kanysa: ⁊ iohānis de maroth bani regale restitut⁹ extitit inso/liū. Et licet dictos vtrūq̄z stephanū aducrsas sibi res machinari ⁊ cōponere sentiat: nō tamē sibi coadunatā illis ꝓpter cohortem in illos vindicta vti par erat. Trāsire rursus post reditum regis tres ⁊ medi⁹ anni: ⁊ semp̄ inter hec in cōtrarijs eius res cōiurato/rū crescebat numerus: ⁊ quasi tot⁹ hungarie vulgus suggestione viciat⁹ finistro illū lumiē intuebat. Cōcitauerat maxie hūgaros cōtra illū in odiū: tuz duoꝝ ⁊ triginta moꝛs militū: tum vero ca/lamitosus nicopalitane expeditionis exitus: nec min⁹ ipse rex so/luto thoro carnis: dissolut⁹ in lasciuiā virginū violēte dedit⁹ cor ruptioui: hūgaris obꝓrobrio erat. Valebat etiā ꝓeter hec in po pulo p̄fatoꝝ vtriusq̄z stephani crebra ꝑsuasio. Cōtulere igit vni uersi quoꝝ id animi erat ut regē ipsum dum se illis tēpus ad id p̄ beret idoneū captiuitati darēt. Igit millesimo q̄drageſimo p̄mo

dñice incarnationis anno: ea scz parte anni eiusdē cum ver illud fecū dissimū tauro duce medios tepido sub estu ministrabat dies arboresqz rigida hiemis austeritate virētib⁹ spoliatas folijs: floridis vestierat frondib⁹: videlz die qua mater ecclesia certaminis sancti vitalis glorioſuz decantat triūphū: barones regni dolo indute collocutionis gra regia adeūtes palatia ipsuz regē mediu esse voluerūt. Qui cū affuit illi obiectis pri⁹ sibi vniuersis facinoꝛ causis quas in illū excogitauerāt magno cū fremitu man⁹ eoꝛ in ipsum iniecerūt: ⁊ nisi illoꝛ qui amabāt eū sibi inisset dissuasio: ibidē iulij Cesaris ad instar multis vulneri⁹ cōfossus sanguinē simul ⁊ animā fudisset. Erāt dieb⁹ in eisdem garensi in domo duo grate indolis iuuenes: autoꝛe quondā nicon de gara palatino: qui quondā reginarū ad lat⁹ interfect⁹ est: geniti quoꝛuz alter est paternū nomē soꝛtit⁹: alter iohānes vocabaṫ. Hos iuuenes captoꝛes regis in illū grauē: paternā ꝓpter necem: cuz maxime ꝓpter illum penas dedisset: animū habere rati: ipsuz regē iuuenib⁹ eisdem in castro eoꝛ soklos vocato seruandū assignarūt.

De eliberatione regis sigisinundi.

REge sigisinundo captiuitatis crūna affecto: illi qui in eundē amaro erant coꝛde: abdite ante hec in illum cōflatas insidias in lucē deduxerūt. Jamqz nullo obice se votis eoꝛ potiri cogitabāt. Magna igiṫ in agmina palā cōuoluti superba ceruice gradiētes: eleuato ipsi⁹ regis ladislai vexillo regni per climata ferebaṅ. Et cū ciuitatez ad quācūqz ipso vexillo comite veniebāt sacrat⁹ cleri oꝛdo illis ꝓcessionali cū veneratione obuiam ire compellebaṫ. Jnter hec ipsi regi ladislao se oīa ad vota illi⁹ cōplanasse ⁊tqz acceleraret intimauere. Dum aūt ipse rex ladislaū sigisinundū captū suazqz partem inualescere audiuit: quasi ꝓmptas res adeptur⁹ vocantiū flectiṫ votis: ⁊ celeri apparatu sumpto hūgariā versus iter cōtinuauit. Rex vo sigisinundus molesta captiuitatis sub custodia castro in p̄dicto lugubꝛes ducebat dies: regalibusqz e luminib⁹ creboꝛ oboꝛte lachꝛymе pallidas illi⁹ inundabāt maxillas. Hui⁹ regis cōtinuā coꝛdis amaritudinē assiduosqz lachꝛymarū decursus iā dictoꝛ iuuenū genitrix: custodia ipsius regis quoꝛum cure erat. Cū sepi⁹ intuita fuisset cōpassionis erga illū vi[illegible]ib⁹ mota: liquido ea pectoꝛe: ꝓut muliebꝛis exigit natura: coꝛde toto recipiēs filios adijt: illosqz ita affata ē. Gꝛati mihi filij an vobis i hoc

hoīe maiorīs q̄z ceteris regnicolis offense causa est: q̄ alij cura custodie eius dē soluti vos soli illi⁹ tutā ad cōseruationē inuigilare debeatis. Maxime de quōdā genitoris vīi recordor me coram dictis. Aiebat etenī regē legitīe coronatū si etiā iumēto cōparet nō esse deserendū. Reb⁹ in his quicquid fecerīt alij vos exptes habere vellē. Nā si illū ,put in vobis sui sperāt aduersarij interfeceritis: nota effusionis regal' sanguis vīe ppetue ascribet hereditati. Et lz ceteri in adducēdo nouo rege nouis sp sperēt gaudere munificētijs: vos apud illū exosi eritis. Quid sceleris putatis regū fundere sanguinē? Que dignitas si hoc nephādo crīmīe vestras polluerītis man⁹ vob aut vestris successorib⁹ q̄ſcūq̄z in regno merebit. Iste coronat⁹ tantos p annos ,p rege habit⁹: ille ,p cui⁹ reb⁹ agit nō q̄ rex noster cēt verū nōdū regnū nouit. Desisti te igit mi filij si quid in necē hui⁹ hois ꝓspiraſtis: ⁊ tā altā vīe domus dignitatē hoc enormi facinore ꝓtaminare caueatis. Rege ,p isto genitor vester scitis quā mortē subijt: nec vos non ignorare dubito istū qui dicit regis interfecti natū eē. Qui si regni hūgarie sceptra capiet: an putatis illū de paterna nece maxīe vīm per genitorē ,pcurata nō recordari: si vo captiu⁹ iste vlteriori regimine potiet: siq̄z vos id feceritis q̄ ipsa psuadeo vīris in reb⁹ semp finis bon⁹ sperabit: ⁊ apud illū ,p quo genitor vester aiaz fudit benemeriti eritis semp. Audiere hec iuuenes ipsi: ⁊ stupidi lōga hora stetere dissoluti: tādē materno de colloquio magnas iciderūt i curas. Illis igit varijs cogitatiōib⁹ inde vacantib⁹: mulier illa sagax regē adiēs. Sigisinūdū ita allocuta est. Rex sigisinū de scito tuos aduersarios nouo de rege deq̄z tua exterminatione curare. Douerūt me lachrymē tue indesinēter tua p ora decurrētes: ⁊ flet⁹ tuos ꝓtinuos toto recepi corde: tueq̄z iuuenili etati tā tā amaritudine fluctuāti cōpatior. Ipsa suz mulier q̄ sola tua ,p libertate laboro: ꝫ res q̄dā de hoc me cogitātē territat ⁊ sepi⁹ retrahit. Timeo etenī si te eliberauero duos quos nosti natos meos amittere. Si tū fideliter ,pmiseris cū de nouo sceptro potit⁹ fueris meo de bñficio reminisci: ac illos ⁊ me nō deserere: q̄z accuratissime tua curabo de libertate. Ad hec rex sigisinūd⁹ mox humo ad pedes illi⁹ ,puolut⁹: expāsisq̄z brachijs ipsi⁹ ruit peduz in amplexus: tremebundaq̄z ac flebili voce age inquit domina ⁊ mater mea: eniminuero si regnum mihi redibit: si mihi vita comes erit: siq̄z tibi aut filijs tuis q̄ſcūq̄z obliuiscar: maiori calami

tate q̃z presens est manciper: nec deꝰ qñcũqz pampliꝰ mihi liber
tatẽ prestet. Ecce te in matrẽ illos ĩ frẽs hac die adopto: fideliqz
sub iuramẽto hec tibi ⁊ illis seruare ꝓmitto. Uicit post hec mu/
lier ista crebris ꝑsuasionibꝰ filios: ⁊ regẽ ipsuz emitti faciẽtes aui
do suoꝝ aduersarioꝝ a spectaculo liberauit clãdestinaqz illũ sub
cõditione marchionatꝰ morauie fecit deducere ad horas.

De reditu regis sigismũdi in hũgariã.

Rumor regie eliberationis eiusdem aduersarijs non
paruo terrori fuit: nec modicũ erga secũdas eiusdem
res valuit. Nã hi sua captio quoꝝ tedio erat: prĩcipe
libertate potito q̃si graui de somno excitati de eiusdẽ
offensoribꝰ vindictã exigere: ⁊ regẽ in ipsũ altũ redu/
cere regni hũgarie in solium totis viribꝰ conati: vicos pariter ⁊
agros illoꝝ qui aliter sentiebãt ingenti depredatione vastabant
Inter quos erat vir ille inclemẽs magno austeritatis rigore tu/
midus iohãnes de maroth banꝰ. Cuiꝰ vastitatis editionẽ nostre
etatis senectus nondũ oblita est: ecõtra pars altera tum in sui ꝓ
tectionẽ tũ hostilẽ in offensaz vires experiebat. Feruẽtibꝰ igitur
vndiqz guerris ⁊ rerũ direptionibꝰ magna in rabie inualescenti
bus: rex sigismũdus tum armigere natalis soli gẽtis: tumqz par/
tiũ superioꝝ regni hũgarie ꝓcerũ fortibꝰ comitatus agminibus
nondũ enĩ partes superiores ipsiꝰ regni hungarie illiꝰ declinaue
rãt a fidelitate: potẽter adiutꝰ rursus venit in hungariã. Nõ enĩ
multe difficultatis erat regẽ de nouo sceptro potiri: cum castruz
budẽse ⁊ quasi cũcta regni munimina suoꝝ fidelium p̃manibꝰ ha
bebant. Eisdez diebꝰ rex apulie vocãtiũ crebris seductꝰ pollicita
tionibꝰ vt rebꝰ potiret ꝓmissis: veniebat iãqz dalmaci regni ve/
nerat ad limites: cũ regẽ Sigismũdũ sospitẽ bude morari ⁊ rebꝰ
ad vota gaudere hũgaricis audiuit. Quare ex tẽplo incepto de
sinẽs ab itinere terga vertit: ⁊ parẽtis petẽs regnũ tum paterna
tũqz sua motꝰ iniuria: ad regẽ sigismũdũ lr̃as scripsisse ⁊ ipsuz per
easdẽ ut illis qui ipso suꝑstite de nouo semꝑ soliti sũt gaudere re
ge: cõdigne retributiõis munere cõpẽsaret rogatũ effecisse ferũt

De penis per regẽ Sigismũdũ a stephano
wayuoda ⁊ ceteris infidelibꝰ exactis.

Tanta calamitas mole rex totiēs grauat⁹:nō statim suū
post reditū delinquētiū in psonas grauitatis vindicta
vsus ē. Solū etenī illoꝝ auferebat p̄dia:ꝛ suis colloca
bat fidelib⁹.nō tñ ī ipos sibi sepi⁹occurrētes seuiebat:
nec gr̄az petētib⁹regie benignitatis clemētiā subtrahe
bat. Enīuero hamū dulcedine simlate beniuolētie tinctū hūili/
bus tēdebat regnicolis:ut altos sue crūne vitio maculatos eo fa
cili⁹cōphēdere posset. Dissimilabat sagax rex graues animi dolo
res:ꝛ iter hec dietim numer⁹ei⁹fideliū grāde patiebaꝯ augmētū.
Quare rex ipse post hec aīo audacior fidelib⁹suis dietā vniuersa
lē in oppido Rewrewswdwarhel denoīato ī ptib⁹sclauonie hīto
celebrādā indixit. Illaqz ꝓstitutis dieb⁹in magna nobiliū tumul
tuositate feruēte:stephan⁹fili⁹laczk wayuoda: duce peccato: aut
regia in clemētia aut ī agminib⁹armatoꝝ q̄ secū nō min⁹qz rex ad
uexerat fidens:illac venit. Una igiꝯ diex rex primorescz regni ꝛ
ipe wayuoda simul eadē ꝓstituti ī domo:ipe stephanus wayuoda
ibidē medios ꝓsilij inter tractat⁹capt⁹pariter ꝛ decollat⁹ē. Et cū
fama mortis ei⁹ad suos delata extitit:mox vindicta tumidi ruūt
in arma. Et fuisset ibidē ,pculdubio sāguinis effusio haud modi/
ca:nisi cadauer illi⁹alta de domo p̄cipitatū suis graue spectaculū
oñdissent:ꝛ nisi etiā quidā ad illos tāto discrimini se subiciētes ex
clamasset:desinite inquiēs miseri desinite parituri:en videtis ex
tinctū gr̄a cui⁹arma cape deberetis. Quo facto rigor furoris illo
rū tepuit:ꝛ vnusquisqz eoꝝ tutas sibi ptes fugibundus q̄ritauit.
Hūc stephanū wayuodā p̄ter cetera infanda sua facinora ī lesam
regie dignitatis maiestatē ppetrata:eadē tēpestate cū rex sigisinū
dus post cladē sub nicapoli receptā maritimis demorabaꝯ in pti/
bus tale scelus cōmisisse accusabāt. Etenī illū ad cesarē thurcoꝝ
pasaijthem nūcios misisse:filiāqz illi⁹ regi ladislao:quē inducere
conabaꝯ:ea ꝓditiōe vt illi ꝓtra regē sigisimūdū adiumēto fieret iu
go matrimoniali ducere spopondisse:ꝛ in hui⁹documentū ingen
tia thurcoꝝ agmina hūgaricas in partes inter flumina zawe ꝛ tra
we situatas induxisse:graueszq ibidē per eosdē depopulationes
edidisse dicebant. Ante hec thurci nondū hungaricas lustraue/
rant terras. Iste fuit ingressus thurcorū in hungariā primus: co
tunc illi ingentes quas cernim⁹ in ciuitatibus Sirimiensib⁹ edi/
dere vastitates:quas ciuitates etiā nunc loca illaruz suis orbata
edificijs non paruas fuisse testantur.

p

De electiõe regis Sigisinũdi in regẽ romanorũ: ⁊ de obsi/
dione castri galambocz infeliciter terminata.

POstq̃z ipse stephan⁹ wayuoda sui reat⁹ nouissimas de
dit penas: suiqz sodales alij morte alij exilio fuerãt dã
nati: vniuerse in regẽ parate insidie vndiqz tacuere:
ipe quoqz rex ab illic quieto potit⁹ sceptro infra vite
sue limites suo in regimine intestino tumultu turbat⁹
est nũq̃z. Igit cũ tantis calamitatib⁹ iuuenis p̃ceps sepi⁹ agitat⁹
morib⁹ ⁊ vita meliorat⁹ esset: ĩmobiliqz sui regni domínio etiã na
tionib⁹ ab extraneis fungi ꝓspiceret. Cũ iã tres ⁊ viginti in hũga
ria regnasset annos in regẽ romanox elect⁹ est. Quãobr̃ẽ rex tãti
p̃incipat⁹ magnanimitate mot⁹: vi nõ modica armox ꝓflata rur/
sus vires thurcox tentare aggressus est: arcẽqz galambocz voca
tã alta in rupte supra decursũ danubij rasceano in agro situatã tẽ
pestate eadẽ illis subditã multo milite cinxit. Dimicabãt vtriqz
hostes simul ⁊ semp sigisinũdane copie superiores erãt: donec il/
le cesar thurcox chalapin⁹ oppssione suox ꝓpulsatus: bellico ap
paratu cũ ingenti venẽs rege hostis potẽtior visus est. Quapro
pter rex ipse post nõ modicã luox vndiqz decertantiũ stragẽ cã/
pũ deserens danubiũ trãsijt: ⁊ hostilẽ euasit manũ. Jn hoc prelio
licet multi occubuerint: vir tamẽ ille noiatissim⁹ zanissa niger ap
pellatus: virtute ⁊ armox directiõe insignis ibidez cecidisse nr̃m
euũ nostri nõ sine turbatione animi memorãt.

De origine huzistarum.

NEdũ res mortaliũ in heterocliſim collabunt: verũetiã
diuini cult⁹ dispositio cedẽte deo inferdũ eclipsim pa/
tit. Supradictax enĩ ipsi⁹ regis sigisinũdi tẽporũ circa
decursũ: ingens x̃piana in religiõe orta ẽ dissensio ⁊ ta
bes illa heretice prauitatis pestifera humanas inficiẽs
mẽtes auctorib⁹ Johãne wyckleff in anglia ⁊ altero Johãne hwz
in bohemia ⁊ ei⁹ partib⁹: cũ nobis sint ꝓpinquiores: huzistas voca/
mus. Hãc p̃ter catholice fidei emulã enormitatẽ: dieb⁹ in eisdez:
quidã ifandus ordo: si ordinis nomẽ vsurpare q̃at: adamitax vo
cat⁹ nescio quo auctore instituit⁹ emerserat: suaqz polluta ad faci/
nora vtriusqz sex⁹ hoies senes simul ⁊ iuuenes trahere nõ parue
facultatis fuisse dicit: maxime vt arbitror ex eo: q̃ carnee volu/
ptatis libidine illis vti fas erat. Hũc enĩ ordinẽ sui imitatores sũ

mũ creatorẽ rerũ circa originẽ instituisse: oiaqz cõmunia fieri ꝛ ut
crescerent ꝛ multiplicarent pcepisse aiebant. Incedebant nudi: et
speluncaꝫ latebras inhabitabãt. Postqz sacra: si sacra dicere fas
est: q̃ peragebãt: extinctis lucernis tenebris se credebant. ꝛ cũ a se
niore sui: quẽ bohemico ideomate: othecz idest patrẽ vocabant.
Illud verbũ crescite ꝛ multiplicamini dicebat: absqz discretione
etatis mutuos in amplexus: pariterqz ad explendũ carnalis vo/
luptatis desideriũ ruebãt. In dilationẽ etiã ꝛ augmentũ suorũ re
tiũ diabolus que ex hinc humano teteñderat generi: huic supsti/
tiose adinuentioni tanto auxilio fuisse phibet: vt dũ hui⁹ coho⁹/
tis senio⁹: inter cetera ꝓdigia que faciebat: auibus alta sulcãtib⁹
aera: vel feris atris in nemor⁹ latitantibus ut venirent impera
bat mox aderant: inclinataqz ceruice illũ venerabant. Volebat
enĩ mille artifex illos quos sui cultus voluptas nõ capiebat saltẽ
ꝓdigioꝫ irretire ostentis: qõ ꝛ factũ est. Nã hec pernicioſa sacre
religionis subuersio paucis in dieb⁹ tantũ ceperat incremẽtũ: qõ
postmodũ per dictos huzistas magna vi armorũqz illatione non
modica vix deuicta abolitaqz est.

De bellis sigismũdi regis cõtra huzistas actis
et de combustione Johannis hwz.

Ex vo sigismũd⁹ qui ex suscepti romani regiminis offi
cio fidẽ catholicã tutare tenebat maxime aũt: qz nata
lẽ einsdẽ terrã dicti huziste magnã in vim cõglomera/
ti vastabant: contra sue secte alienos igne et gladio
atrociter dimicantes. Contra eosdem armatum tum
hungarice tũ vero germanice gentis non semel suscitauit robur:

soloqz ⁊ populo hereditario nõ parcens magnas in regno bohe/
mie edebat vastitates. Nõ ergo illi flectebantur: sed semp̄ q̄si in
noĩe sanguinis xp̄i certaturi ꝓ armoꝝ insignijs ĩ vexillis ⁊ scutis
ac clipeis: alijsqz bellicis vtensilib⁹ imaginẽ calicis arte pictoria
scribi facientes duce quodã sijska hoĩe robusto ⁊ monoculo tur/
matim ꝓcedebãt: ⁊ in se seuientes acrius seuiebant. ⁊ tum in reli
gione tum vero rebus in humanis confusio regno in eodez erat
ingens. Pugnatũ est ea de causa partes inter vtrasqz cũ magno
discrimine personarũ sepius. maxime aũt cum vna dierũ vterqz
hostis in campo nõ remote ad ciuitatẽ vrburarũ kothumbanija
vocatam conuenissent: pars non cessit sine ingenti strage parti.
Diu igitur populo in vtroqz ancipiti bello feruente et multis ex
vtraqz parte cadentibus: vltimatim sijska superiore: rex campũ
deserens terga vertit. ⁊ simul cũ suis qui superstites erant fugi/
ens hosti tum res tum animi ferocitatẽ reddidit. Cum igitur rex
sigismũdus huius rabiem perfidie vi se compescere minime pos/
se arbitratus est: vniuersalis dogmate concilij tantã suffocare pe
stem satagens illam constantiensẽ celeberrimã vniuersalis chri/
stiane religionis sinodũ celebrare procurauit. Ubi prefatus Jo/
hannes hwz ⁊ hieronimus discipulus eiusdẽ heresiarche videli/
cet predicti consilio in eodem simul cum dogmatibus reprobati
damnati ⁊ ignis incendij supplitio exterminati fuere. Non ergo
regno bohemie in predicto per ipsos seminate pestis fomes ces/
sauit hanc nostrã vsqz ad etatem.

De exercitu hungarorum in partibus
Bozne debellato Sequitur.

Multa ⁊ varia bella huiꝰ regis in diebꝰ nõ semꝑ fine op
tato clausa strepuere. Sz quis tãti prĩcipis tot ꝑ ãnos
regnãtis euũ stilo queat ꝑstringere? Inter cetera enĩ
bella: dñice incarnatiõis cũ quĩdecimꝰ post mille qua
dringẽtos instaret annus: magna vis armoꝝ gẽtis hũ
garice aduersus ducẽ spalethij herwoija denoĩatũ mota ẽ. Dux
enĩ iste ante hec regi fidelis: eisdẽ in diebꝰ ꝓteruie stimulo ductꝰ
lapsus in ꝑfidiã regno hũgarie vim ĩferre conatꝰ ad suas ꝑtes ro
borãdas ingẽtia thurcoꝝ agmina ꝯduxit: ⁊ partibꝰ regni boznen
sis regi subiectis ingens ꝑdo fuit. Aĩauerat hũc hoĩez lõgeua re
gis absentia. Rex enĩ ipse eisdẽ sub annis in dicto ꝯstãtiẽsi ꝯcilio
ꝯtra heresim iaz dictã proqz sacraꝝ romani regiminis coronarũ
adeptione agebat. Viri igit̃ in regno potẽtes quibꝰ regia de cõ/
missione id cure erat nouaꝝ reꝝ strepitu pulsati: Johãnẽ de gara
alteꝝ Johãnẽ de maroth: Paulũ chwpor de monozlo banos: ce
teros etiã q̃zplures viros ꝑstantiores duces sui exercitꝰ efficiẽtes
robur hungaricũ satis grande in regnũ Boznense ꝯtra illũ mise
re. Ille vero ex aduerso tum sua tũqz conducta gente munitus
illis cãpo se opposuit. Collatis igit̃ signis bellicis ⁊ turbarũ voci/
bus vtraqz ex parte magno clangoris insonitu tharatãtarizãtibꝰ
vterqz hostis mutuã in ruinã sitibundus bellũ ingredit̃: ⁊ in ma/
gna virtute lacertorũ viribus preliat̃ totis. clamor ingens exu/
berat: frãgunt̃ lancee: ⁊ in earũ fractiõe multi deijciunt̃ ab equis
cadũt hincinde cadauera mortuoꝝ parte ex vtraqz. Sz quis boz
nensiũ astutie se ꝑferre valet? Cũ hũgaroꝝ vires illorũ potentie
eo in certamine multo superiores cernerent̃: mox illi montiũ per
culmina: qui ex eis ad id ꝯstituti erant: stantes: ita docti: hũgaros
fugere ꝓclamabãt. Hec vox magnã hungaris edidit ꝯfusionem.
Nam cũ prelio viriliter insisterẽt: hoc rumore audito: partẽ ipso
rum fuge datã arbitrati: campũ deserentes terga verterunt. pro/
pter qđ ⁊ magnã stragẽ ⁊ hostibus predã ibidẽ dedere. Nec du/
ces ipsi tãti periculi expertes fuerũt: quin alij ibidẽ capti: alij per/
empti. Johãnes enĩ de gara captꝰ ⁊ dire vinculatꝰ post mltos sue
captiuitatis dies libertate potitus: pondus ferramẽtorũ ingens
quibus vinctus erat: in monasterio de Batha ad gloriã precio/
sissimi sanguinis domini redemptoris nostri pro illius qđ ibidez
vouerat redẽptione voti futurã ad memoriã reliquit. Johãnes
vero de maroth pro sui libertate inimico magnã auri sũmam fu/

dit. Et quid de paulo chwpor bano dicendū est: qui bouinā cru/
dā in pellē insutus vlteriorē duce ab ipso vitā nō meruit. Nā cū
pfidiā ante hāc dux ipse herwoija regi sigisinūdo obediētie iūct⁹
officio eiusdē curiā frequētaret: ⁊ tū vita tūqz regimine mox bru
talis cerneret: ipse paulus banus illū ludibrio habēs: dū illi ob/
uius fiebat dissolut⁹ in derisum mugitu bouino ꝓ salutatiōis ve
neratione dignitatē illi⁹ deturpabat. Sic ⁊ ipse dux herwoija: cū
idē paulus banus ab ipso vestimēto dicte pellis boune honora/
tus fuisset aiebat. Qui in forma humana voce bouis instar vte/
baris: vtere iā ⁊ forma ⁊ voce eiusdem.

De bello per stephanū banū de losoncz
in partibus transalpinis cōmisso.

Est etiā pugnatū huius regis in diebus transalpinis in
partibus pluries semper illius gentis requirente rebel
lione. maxime tamē prelium illud quod duce viro ma
gnifico stephano de losoncz bano partibus in eisdem
cōmissum est q̄zuis tristem habuerit finem. viuaci tamen memo/
ria dignū. Erant enī diebus in illis terra in hac duo principes al
ter daan alter merche: ambo eodem sanguine nati: qui paritate
cōfusa singulari vti dominio laborabāt. Et cū daan suas ptes de
bilitari agnouit p̄ceps thurcorū quesiuit subsidiū ⁊ illo potit⁹ par
tem alteram coegit in fugam. Merche vero cū vires suas ad ar
cendū extraneū hostem debiles sensit regis sigismūdi petiuit au/
xiliū. In huius igitur succursū stephanus de losoncz ban⁹ multis
armatorū cū agminibus per regē missus extitit. Qui tādē cruēto
ꝓmisso bello: dū hosti impar eēt: post multā partis vtriusqz stragē
capitis sui dāno vite pariter ⁊ bello ibidē finē dedit. Nā post casū
ducis ducti in fugā vsi magnā inimicis rex ⁊ psonax p̄dā dedere
Mui⁹ belli exitū ingens subsecutū est miraculū. Enīuero cū post
hāc claudē duo vel citra p̄terissent anni: ⁊ quidā visendox ossiū
interfectox gr̄a in huius cāpū certaminis accessissent: dūqz mira
bū di īnumeras hominū pariter ⁊ iumentox ibidē occisox admi/
rarent costas: euestigio vocē quasi humanā tenuem pariter ⁊ dis/
ticilē audierūt. Attoniti igit huc atqz illuc respiciūt neminē tū vi
dēt: q̄re se fantasinate ludi arbitrant. nec min⁹ pauore pculsi diu
stetere. Et cū vocē illā ꝓtinuari iterqz rūores quos audiebāt no
mē celeste dn̄i nr̄i ihesu x̄pi ⁊ ei⁹ genitricis gl̄iosissime Marie cre/
brius recitari aduerterūt: in animū reuersi inquirētes quid nam

Nō. aiteau
lum rep.

hoc miraculi esset: vlteri⁹ ꝓcesserũt. Tandẽ humana tabe spolia ta ossa natis circũq̃qz virẽtib⁹ herbis intorta solũ caput integruz ĩuenerũt. O celi regina gl̃iosissima tuũ quo laudũ p̃conio sanctũ magnificem⁹ nomẽ: q̃s tibi gratiarũ referam⁹ actiones: q̃ te venerem ur gloria: dũ cũcte tuas ĩ laudes hũane sufficiãt vires mĩme Ille tuis cesset a laudib⁹ tuo scõ q̃ noĩe ĩuocato tuã nõ sensit beniuolẽtiam: tua etenĩ petẽs suffragia ⁊ ad tua scã ꝯfugiẽs p̃sidia: a te derelict⁹ est nemo. Magno nobis exẽplo est v̄go sacrata hoc ingẽs qd̃ hoĩe ĩ hoc nobis ostẽdisti miraculũ. Nã cũ totũ corpus exanimatũ tabidũqz solũ caput viuere. ⁊ linguã loqui ꝯspexerũt. stupidi ingenti capiunt̃ admiratione: tãtos q̃ per dies estatis feruid⁹ ardor: hiemisqz auster⁹ rigor: ac inedia ⁊ sitis: totius corpis consũpta carne solũ caput reseruauere. Admirãtib⁹ igit̃ illis: q̃d admiramini inquit creatura dei ⁊ xp̃ian⁹ sum. qui si xp̃iani estis illius ꝓ noĩe. ꝓpter vos in cruce qui mortuus est: querite mihi sacerdotẽ ut confitear. Interrogat⁹ tandem: quomodo nãqz illos vsqz ad dies vixisset: respõdit. Gloriosissima virgo Maria me fouit: pariterqz ut sine ꝑceptione ecclesiasticoꝝ sacramẽtoꝝ non decederẽ me vestrũ vsqz aduẽtũ cõseruauit: ⁊ nisi cõfitear mori nequeo. Interrogat⁹ rursus: qua de rõne ipsa virgo gloriosa te tanto ꝓsequit̃ beneficio: rñdit. Vigilias septẽ festiuitatũ illi⁹ semper in pane ⁊ aqua ieiunaui: ⁊ illius festiuitates sũma cũ deuotione celebraui: viteqz ⁊ mortis oĩs spes ipsa mihi fuit. Accersito tandẽ sacerdote ⁊ cõfessione ceterisqz que subsequi debebãt per actis dissolutus quieuit in pace.

De bellis nicoli pethersij bina vice gestis.

Multociẽs euo eodẽ gens thurcoꝝ quietis impatiens ⁊ cõtinue sitibũda rapine partes eis danubiales ⁊ terrã nr̃o vocabulo themeskez appellatũ violentis irruptionib⁹ tristauit. Quos vir strẽnu⁹ magna aggredi audax nicola⁹ fili⁹ petri de macedonia: amicorũ auxilio ⁊ milite aggredario adiutus: binis ꝓfligauit vicib⁹: spolia tulit ⁊ hostẽ in fugã pariterqz ⁊ in p̃dã cõuertit. Cũ enĩ eadẽ tempestate. machumetes prim⁹: cesar aũt thurcoꝝ quiut⁹: defũctis fratrib⁹ vna secũ ex quõdã sup̃dicto pasaythe alias sil̃r cesare thurcoꝝ generatis regnũ adept⁹: illud terra mariqz adauxisset ⁊ quãdam partẽ mesie quã nos supiorem boznã: uel vulgo vocabulo werhbozanya vocamus suo subdidisset dominio: placuit illi ut

nouũ terra in hac regem crearet. Igit̃ quendã tum parui census tum humilis ortus pariter ⁊ fame hoĩem Ikach vocatuz regem boznẽsem denoĩauit. Iste noui gloria noĩs seductus: vim quaz potuit sibi cõmisse gentis omnẽ mouit ⁊ partes p̃dictas predabũdus inuasit. Fumãtib⁹ igit̃ vndiqz p̃dijs ⁊ pre timore cũctis terre illius hominibus euadẽdi facultas quoꝝ erat fugientib⁹: Nicolaus filius petri supradictus: nõ equalis milite ad hostem militari ductus temeritate illi hostis fuit. Commisso eniz prelio cũ anceps certamen ferueret: ⁊ illi medios inter bellãtes rex ikach obuius fuisset: ille eo cognito mox equi sui in illum vertit habenas ⁊ illum lancea sua tam viriliter aggressus est: quod rex Ikach ex impulsu lancee eiusdẽ non obstantibus fidelibus armis suis grauiter vulneratus preceps coruit ab equo. Non pepercit iratus miles homini prostrato: sed descendens de equo pectori illi⁹ armatũ impegit pedem: ⁊ victi non curatis precibus illum ense nudo iugulauit. Quo viso cohors quã ipse ikach ꝯduxerat vniuersa in fugam cõuersa est. Ipse vero nicons filius petri simul cum suis preda locuples redijt: ⁊ regi sigismũdo in signũ victorie bãderia siue vexilla hostis hostẽqz captuz haud modicũ misit. Pugnauit ⁊ altera vice cũ thurcis cõfinia in predicta irrumpentib⁹ miles iste. Et cum ad conterendũ hostẽ viro pariter ⁊ armis illi impar esset: noctem sibi auxiliari arbitratus militem quez potuit congregauit. Addidit insuper homo sagax militie equarum ceterorũqz in agro depascantium iumentoꝝ vagabundos greges vnicuiqz gregi tum timpanistas tum fistulatores ⁊ preterea homines qui clamores ederẽt preponendo. Tali adiutus presidio in hostem hospicio campestrali nocturneqz quieti datum irruit: turbauitqz ⁊ afflixit ac fuge precipiti dedit: victoriaqz pariter ⁊ solẽni potit⁹ preda: sue ꝯditionis inter nobiles nostras vsqz ad dies memorabilis: nomẽ optimũ potitus est in euũ. Dixere q̃dã q̃d hoc ĩ certamine miles p̃notat⁹ sue gẽtis ꝓ cognitione: ne nocturnis obũbrati tenebris sui milites alter feriret alteꝝ: vocabulũ: Isten: zenthmyhal belli feruẽte atrocitate p̃cepisset clamãdũ Cũqz pugna eiusdez noctis sub obscuritate ferueret ⁊ hostis hostem min⁹ agnosceret: thurci hoc vocabulũ uel apud deũ uel erga hostes sibiipsis nõ min⁹ auxilio eẽ cogitãtes: cũ acriter ab hoste persequerent̃: ingenti cum clamore omisso vocabulo isten solum mihal clamitassent.

De coronatione regis sigismūdi in regē bohemie.

Ex sigismūd⁹ quatuor ⁊ triginta annos regni hūgarie prīcipat⁹ gloria fret⁹: millesimo q̄dringētesimo vigesimo dñice incarnationis anno regni bohemie in regē coronat⁹ est. Nos enī ante annos post sublationē wēceslai fratris sui: ipse rex sigismūd⁹ regno in eodē non regio sed gubernatoris noīe fungebat. Iste rex nō solum humilis dom⁹ nobiles: verūetiā plebee cōditionis hoīes alte dignitatis ad culmē q̄zplures sublimauit suoq3 in regno potentes fecit. Dom⁹ enī dñor̄ de palocz ⁊ de rozgon: ac quōdā dñi michaelis ozzaagh palatini de quo superi⁹ mētionē me fecisse recordor: ipo rege auctore amplā deuenere agror̄ ad possessionē suplstites quorū nūc ī regno alto magnificētie titulo gaudent. Comes vo pipo de ozora nullo sui sanguinis herede suplstite defunct⁹; ⁊ mathko ban⁹ cū suis fratrib⁹ frākone perkone ⁊ zowano: posteri quor̄ paternis ī reb⁹ nūc haud magnā habēt portionē: ragusiani fuerunt. Qui lz vrbani stat⁹ fuerint magnā tm hui⁹ regis beniuolētiā habuerūt: auriq3 ⁊ agri possessione opulēti quodū vixerūt potētes in regno fuere. Hedie aūt eminētie nobiles quos rex iste aut ex rure aut obscuro nobilitatis ex tugurio sustulit mihi cōnumerare haud ꝓinptū est: legentib⁹ quoq3 tedij fastidiū cū ad has res nulli⁹ sint importantie: generare arbitror.

De his qui regis sigismūdi frequētauerunt curiā: ⁊ quomodo dezpot⁹ castrū nandoralbeñ. eidē cessit.

Curia prīcipis hui⁹ magna nobilium claritate illā frequētātiū refulsit: ingentiq3 aduenarū inundatione ꝓ gloriosa fuit: multi germanie ⁊ italie ꝓceres hanc frequētauere. Nec min⁹ regis portigalie nat⁹ multo sui regni nobile cinct⁹: occiduis terre de finib⁹ ꝓ tāti veneratiōe prīcipis veniēs: curie regis hui⁹ honor̄ fuit. Is tū qō ī stāte hyemis diro rigore danubiū ꝓgelatū vidisset admiratū extitisse: ⁊ genitor̄ suo maior̄ ꝓ miraculo qō vnq3 pegrinarū ptiq3 ī lustratione vidisset nūciasse: ferūt sigismūdo regi. Illustris prīceps georgi⁹ rascie dezpot⁹ sūma obediētia fuit castrūq3 nādoralbense int cōcursus potētiū amniū danubij ⁊ zaui situatū: qō abolito euo taurinū: nr̄os aūt ꝓ seniores alba bulgarica vocatū extitisse phibeť. suos ꝓ p̄decessor̄ ⁊ ipsuz illa vsq3 ad tpa ihabitatū dñi millesimū q̄dringētesimū vigesimūquītū circa annū mere fi-

delitatis ꝓ obſide eidē ceſſit. Hoc caſtrū poſtea rebus thurcoꝝ
mualeſcentibus: agro hungarico ut infra ſtilo tangetur breui:
haud paruę vtilitatis fuit. Rex vero ſigiſmundus illi propter
hoc non minoris munificentiaz largitatis exhibuit. Nam in re
guo ſuo hūgarie caſtra zalamkemen: kewlpen: becheij: wylagoſ/
war: thokaij: mwkach: thalya: regeg ac opida zathmar: bezermē:
debreczen: thvr: warſan: ⁊ alia nonulla: in ciuitateqz budenſi do
mū egregiā illi⁹ dignitati ſufficiētē ꝓ deſcenſu ⁊ hoſpicio eidē do
nauit. Is etiā regalē frequentabat curiā: ⁊ apud regem apudqz
hungaricos gratus habebaꝯ.

De vaſtitatibus per blaſkonem editis.

Ex ſigiſmūdus ſanctā matrē eccliaz tuz armis triſtatā
tuz vero ingētib⁹ ſciſmatis ⁊ hereſis ꝓcellis ⁊ turbini
bus agitatā: crebris vicib⁹ cōſolatus eſt: ruentēqz ere
xit: ⁊ ꝓ illa ſuos ſepi⁹ theſauros ſuoꝝqz ſanguinē ſiꝝ ⁊
aiam fudit. Tandē cū etas ſua lōgas ſibi moras ꝓmit
tere videreꝯ minime: ne morte p̄uētus impialis noīs honore fru
strareꝯ: illa in toto orbe terrarū noīatiſſima romani regni diade/
mata: impialibuſqz dignitates inſulas ſuſcipe ſatagēs: diſpoſitis
in regno ex viris p̄ſtantioribꝰ ꝓ eiuſdē tutela cuſtodib⁹: verſus
vrbē romanā ſuoꝝ flexit habenas equoꝝ. Sz hi cuſtodes regnū
hūgarie ſui p̄ſtia principis orbatū haud bene ꝓtexere. Nā mil/
leſimo q̄dringēteſimo triceſimo primo ſalutis anno ipſo rege pe/
grinis in regnis res ſuas dirigēte: quidā blaſko exigui tū cenſus
tū noīs ex collectino milite hūgarico videlicet ⁊ boheimico: quo
rū p̄da animi erat: ingēti manu cōflata: primū opidum thernauie
turrib⁹ altis muro coctili iunctis cinctū: ciuib⁹ eiuſdez nocturna
quiete ſoporātib⁹ vi clādeſtina ſubintrauit: potituſqz munitione
arma auxit: ⁊ q̄i turbo vehemētiſſim⁹ in ꝓtes regni ſupioreſ: quaſ
nos terrā mathie vocam⁹ ſe ingerēs reb⁹ etiam diuinis aut ſexu
uł etati parcēs mīme vſqz ad danubiū igne ⁊ gladio oīa vaſtauit
rapaciqz expoſuit p̄de: ⁊ alti⁹ feciſſet niſi cuſtodes p̄dicti vniuer/
ſa regni hungarie cōgregata nobiliū multitudine illi⁹ voracem
appetitū cōpeſcuiſſent: ⁊ illum ſuis in rebus quas aggreſſus erat
quodd̄ ſilentiū pacis ſub imagine tenere coegiſſent.

De ruſticis regibus in regno ſuborꝛis.

Hos ante annos i regno hūgarie duo ruſticana bella au/
toribus quibuſdā ruſticis: altero anthonio altero vero
martino vocatis: non tamē vno eodē tpe ſtrepuere. Ho

rum vnus puta anthonius in trãssiluanis regni partib⁹ alter aũt videlicet martinus in terra nyr ⁊ zamoskewz magna rusticorum vi collecta: ⁊ noĩe regio sibi vsurpato: ac vexillis eleuatis in gentibus: velut inundatio quedã erũpentes viribus ⁊ regnuz ipsis subicere satagentes: hnc ⁊ illuc ferebant: nobilesqz vniuersos sibi occurrẽtes interficiebãt: ad villas vo ⁊ oppida ut illis adherent nuncios cũ sanguinolẽtis gladijs mittebãt: nolentes vo inclinari: prede pariter ⁊ morti exponebãt: ⁊ in tantũ rusticana hec potentia creuerat: q ⁊ armat. alios aggredi pauitabãt. Tandem multa ꝓcerũ expeditione cõtriti ⁊ debellati sunt: penasqz condignas dedere. Nam regibus ipsis morte mulctatis: ceteros qui euadere nequiebant alios oculis alios naso ⁊ labijs alios vero manibus damnificauere.

Quomodo rex sigisinũdus primũ in regẽ tandem in Jmperatorẽ romanor feliciter extitit coronatus.

Inter hec rex Sigisinũdus partibus tuscie ⁊ lombardie plustratis: in ciuitate mediolanensi secũda romani regiminis corona: cũ primã ante hec in aquisgrano su scepisset: ꝓ principes ⁊ electores eiusdez dignitatis extitit coronat⁹: deinde cõtinuato itinere romanã venit ad vrbem: vbi sacrarũ impialis fastus infularum honore: veneranda tanti principis canicies per sanctissimũ in christo patrẽ dñm Eugeniũ papam quartũ ingenti cũ solẽnitate laudabiliter extitit adornata. Propter quod ipse rex sigisinũdus iã nõ soluz rex aut imperator: sed rex ⁊ imperator a suis vocari dignatus est Reuersus post hec per italiã ⁊ germaniã: ⁊ rebus tam romane ecclesie q̃z suis sibi occurrẽtibus discretionis moderamine ad votũ cõpositis: venit in hũgariã: que suã ꝓpter absentiã multis iniurijs vndiqz lacessita: ⁊ in sue quietis statu grauib⁹ affecta erat ꝓcerũ discordijs. Figens igit in ciuitate posoniẽsi residẽtiã: ⁊ ad illũ regni sui hungarie principib⁹ ⁊ ꝓcerib⁹ quasi totũ regnũ repsentantib⁹, ꝓ visenda noua dñi ipsor dignitate cõfluẽtib⁹: oẽm impetũ ⁊ turbinẽ discordiarũ quib⁹ regnũ suũ sua regali pñtia viduatũ: interi agitatũ extitit: sagacit cõplanauit: ⁊ insup ꝓ euellẽdis radicit⁹ amplioꝛib⁹ regnicolarũ discordijs: proqz pace illorũ stanba: nouas in regno ꝓstitutiones nouasqz leges sui priuilegij patrocinio mediãte ppetuo seruãdas statuit ⁊ roborauit.

De obitu imperatoris Sigisinũdi.

Quia regnũ bohemie prĩcipe remoto nõ mĩoribꝰ guer/
rarũ ardebat incẽdijs: maxĩe qꝛ huziste xp̃iano rebel/
les regi catholicã fidẽ subuertere satagẽtes: res pit̃ ⁊
sanguinẽ secũ dissentiẽtiũ sitiebãt: ⁊ cũ illis vis sil' ⁊ ha
bilitas ꝯueniebãt: nõ tãtã xp̃ianꝰ ĩ paganũ quantã ipsi
huziste ĩ xp̃ianos seuiciã exercebãt. Mouit igit̃ xp̃ianũ prĩcipem
natalis regni discordia: nec illũ sue etatis grauitas detinuit. Qm̃
arrepto v̄sus bohemiã itinere ut ill' pacẽ ꝯderet disceptãtẽqꝫ po
puli fidẽ vniret: pragẽsez vrbẽ ĩtrauit. Dũ igit̃ senex prĩceps eta
te curisqꝫ pit̃ ⁊ palisis ĩfirmitate laboraret: magna ĩfirmitatis gra
uitate occupat̃: suãqꝫ senilẽ etatẽ extremos sue vite ad limites ap
ꝓpinq̃re sui corpis ex debilitate agnoscẽs: hũgaroꝝ potioribꝰ q̃
illũ comitabãt̃ clã ad se vocatis illos ita affatꝰẽ. Chari mihi filij:
sũmũ reꝝ cõditorẽ mee vite de diebꝰ ut ip̃e mei corpis sentio ex
debilitate ꝯtẽtasse arbitror: sicqꝫ hic morte p̃uẽtꝰ fuero: timeo ne
bohemi q̃ me ⁊ vos sp̃ odio habuere ĩ vos irruant: vosqꝫ ⁊ v̄ras
res rapaci p̃de exponãt. Sꝫ q̃ hucusqꝫ vos dilexi: ut ⁊ nũc me vos
ĩtime diligere sciatis: maxĩaꝫ ꝓpt̃ vos ĩcidi ĩ curã: ita ut ⁊ lãguori
bus q̃bꝰ p̃urgeor ⁊ cetis rebꝰ obmissis solũ v̄ra de lib̃tate die no/
ctuqꝫ curẽ. Quãdã igit̃ v̄re salutis viã inueni p̃ quã vos v̄ris la/
ribꝰ ĩcolumes me reddere posse cogito. Cras. n. barba ⁊ crinibus
meis coadunatis caniciẽ capitis mei crinalia adornate: locãtesqꝫ
me impiali ĩ sede sil'qꝫ ĩ feretro me ponite: ⁊ mediã p̃ ciuitatẽ vna
mecũ trãseũtes me ⁊ vos e medio illoꝝ q̃ v̄rm sitiũt sãguinẽ edu
cite: pitqꝫ pꝰ v̄ba impialibꝰ e lumĩbꝰ madide aborte lachryme su
as defluxere vsqꝫ ad maxillas. Placuit hũgaris impial' beniuo
la p̃suasio. Quãobrẽ subsequẽtis noctis tenebris q̃ stellas reddit
clariores p̃ sol' ortũ fugatis: altisqꝫ pallatioꝝ cacuminibꝰ titaneo
radiãti p̃fusis lumĩe: hũgari vniuers̃ ad viã necessarijs p̃paratis
oĩa iuxta impatoris ꝯsiliũ fecerũt. Et cũ senex prĩceps venerãda
canitie tũqꝫ florido adornatꝰ crinali mediã p̃ ciuitatẽ ferebat̃ vn
diqꝫ sexꝰ vtriusqꝫ iuuenũ senũqꝫ fit ꝯcursus: ⁊ lachrymãtibꝰ in/
tuẽtes eũ lumĩbꝰ quasi illũ ampliꝰ non visuri: genuũ curuatione
pariterqꝫ ⁊ iocũdo salutatiõis oraculo eũ venerabant̃. Ille cir/
cũquaqꝫ oculis intuitu depastis eisdẽ impialis tm̃modo capitis
inclinatiõe respõdebat. Egressus igit̃ pragẽsi de ciuitate optataꝫ
venire ad patriã nequinit: sed in ꝫnoyma ciuitate morauie dela
tus dñi millesimo q̃drĩgẽtesimo tricesimoseptimo anno ĩ festo cõ

ceptiõis gl̃iosissime v̊ginis marie: ętatis sue septuagesimo: regno rũ aũt suox hũgarie quinq̃gesimo primo: romanox septimo ꝛ vigesimo: bohemie decimoseptimo: imperij v̊o ãno quĩto diẽ obijt Qui postmodũ suox nõ sine vberrimo fletu in hũgariã portat9: ꝛ in eccl̃ia waradiẽsi honorifice suox p̃decessox ad ĩstar tradit9 ẽ sepulture. Fuit imperator sigisimũd9 hõ ĩ sui vult9q̃litate ꝛ psone q̃ntitate satis idone9: pulchra facie: crinib9 crispis ꝛ glaucis ac sereno intuitu a sũmo rex p̃ditore adornat9. Hic in fauorẽ hũgarorũ quondã longas barbas deferentiũ, plixã barbã deferebat.

De coronatione alberti regis: ⁊ de p̄da in ciuitate Budēsi facta.

LIquerat īperator sigismūd⁹ regni ꝓ herede vnicā tm̄ natā elizabeth denoīataz: quā ex illustri regina barbara nata quōdā spectabilis hermāni comitis Cilie scd̄a scz ꝯsorte sua genuerat. Hāc ipse īperator alberto duci austrie adhuc in humanis agens hac sub ꝯditiōe vt sibi gener pariter ⁊ filia in regno succederēt ritu xp̄iano legitima ꝓ cōsorte locauerat. Et cū hec dispositio populo hungarico displiceret minime: imperatore tumulato: ipse dux albertus mox introductus est: primaqz noui tunc subsequentis die anni: dn̄ice scz circūcisionis celebri in festo: dn̄i aūt millesimo q̄dringentesimo tricesimo octauo anno: eadē qua primi reges hūgarie glorie cū pompa feliciter extitit coronatus. Huius regis primo anno budēsi in ciuitate ingens exortū fuit disturbiū. Cū enī ipsa ciuitas ex bino ppl̄o hungarico scz ⁊ theutonico habeat incolatū: theutuni sui ideomatis principe tumidi hūgaros omnino sue ditioni subdere ⁊ illā ꝯsuetudinē ciuitate in eadē ab olim obseruatā: q̄ videlicet altero annorū hungaros altero v̄o theutun⁹ in iudicē p̄ficeret ab olere satagētes: interdū cū illis tēpus idoneū prestabat: hūgaros tū obprobrio tū v̄o vi afficiebāt. Hungari v̄o: qui ab antiquis in sui vindictā tarde moueri: sed aliquādo tarditatē vindicte potētis turbinis ad instar satisfactiōis grauitatē in sui offensores exercere solent: oīa velut quodā graui somno occupati dissimilabāt: quid nā insulsa theutonoꝝ pareret p̄sumptio expectantes. Erat tūc ciuitate in eadē hūgarus quidā iohānes ewthwews denoīatus homo prestātie nō parue: nec vltim⁹ in ciuitate: qui solus totius hūgarice plebis obprobriū p̄ter oēs grauiter ferebat: ⁊ q̄ntū in illo erat hūgarorū ciuiū honorez voce ⁊ vi tutabat. Cū igit̄ in oculis theutonicoꝝ ad modū grauis haberet: theutuni opportunitate potiti illū furtim captiuarūt: ⁊ captū domus eorū in penetralibus diuersis tormentorū generibus affecerūt: tandē nimiā tormentorū per torturā mortuū alligato illius collo ingentis lapidis mole in danubiū illū demerserūt. Tacuit hoc enorme scelus octauū infra diē: donec scz cadauer illi⁹ pondere solutū lapidis aqua suis exposuit rippis. Inuentū igit̄ corpus exanimatū et multū sue calamitatis exhibens cicatrices credibile de suis testimoniū p̄buit interfectorib⁹. Eadē tēpestate curia regis multo feruebat nobile. Quapropter hungari hoc enormi scelere viso fre/

mentes: vnanimiter ingenti clamore ꝯcrepuerũt. magnoqꝫ furo
ris cũ impetu in sui vindictã in ciuitatẽ irruẽtes: dũ ĩterfectores
illius reperire nequeũt illoꝝ ingerũt se in pallatia. et testitudinũ
ferrata ꝯfringentes hostia: thesauros theutunoꝝ rapaci expone
bãt p̃de. Erat dieb⁹ in eisdẽ budensi in ciuitate frater quidã noĩe
iacob⁹: homo deuot⁹ ⁊ religiõis ꝑfecte: natiõe italic⁹: ordinis scĩ
francisci: quẽ hũgari p̃dicatiõis in doctrina haud parũ sequebãt.
Hic in gentib⁹ excitat⁹ clamoribus: cũ eidẽ facti innotuit series:
arrepta diuina crucifixi imagine medi⁹ nudus pedib⁹ inter hũga
ros cursitabat. ⁊ christi imaginẽ illis ostẽdens: ac illos vt ab ince/
ptis ꝓ illo qui ꝓ eis ita crucifixus est desisterẽt: voce querulosa
pariter ⁊ lamẽtabili rogabat. Illi eo magis clamorib⁹ inualescẽ/
tes dicebãt: deus etiã nobiscũ est. Direptiõiqꝫ rerũ dediti de illi
us precib⁹ curabãt minime. Et cũ frater ille nil ꝓficere: sꝫ magis
tumultũ se facere agnouit: in claustrũ scĩ iohãnis euãgeliste vnde
exierat reintrauit. Hungari vero tali a theutunis scelerati illorũ
facinoris exacta talione: cũ amplius res eoꝝ inuenire nõ value/
runt: a direptione earundẽ cessauerunt.

De exercituali expeditione regis alberti ꝯtra huzistas.

Rex albert⁹ ĩperatore vita functo: illi nõ solũ in regimi
ne successit hũgarico: verũ etiã post impositã in hũga/
ria sibi coronã mox ĩ regẽ romanoꝝ ⁊ bohemie elect⁹
est. Cũ igit̃ post ĩperatoris sublationẽ in regno bohe/
mie huzistas eo acri⁹ in catholicos seuire audiuit: in/
gentẽ hũgarici ⁊ almani ppl̃i ꝯtra illos mouit expeditionem. Illi
aũt licet ⁊ polonicales man⁹ habuerint in auxiliũ tñ cũ cãpestrẽ re
gis expeditionẽ ipsoꝝ vires paritate potẽtiaqꝫ eminere aduerte
rẽt: intra menia ciuitatis thabor denoĩate se receperũt. Est enĩ ci
uitas hec ĩ bohemia caput ⁊ nutrix huzistaꝝ: ꝑ ipsos dudũ nouel
la adhuc illoꝝ crescẽte suꝑstitiõe: cãpestralib⁹ eoꝝ ex castris noua
muroꝝ edificatiõe in loco naturaliter forti ꝯdita. Iuxta quã rex
sua cãpestralia fixit castra. Illi aũt sepi⁹ de ciuitate: regi⁹ v̓o exerci
tus de castris erũpẽtes vicissim graui morte laborabãt. Cõpleuit
hec dimicatio mẽses tres. Interim aũt vtraqꝫ de parte tũ mutuo
in ꝯflictu: tũ vero excussione machinaꝝ necati fuere plurimi. Et
cũ rex albertus solã famem hosti inimicã aduertit: tanto populo
escã demere ⁊ vias opem victualiũ ferentes illis se recludere nõ
posse arbitrat⁹: dissolutis castris hosti cessit. nobilisqꝫ illa expe/

ditio illustriũ ducũ: comitũ: aliorũqz potẽtũ nobiliũ ĩ euertendã huzista ꝛ vim ⁊ p̃uitatẽ ꝯflata: viroqz ⁊ armis admodũ potẽs dissoluta ipis huzistis locũ cessit: animũqz ⁊ spez maiorẽ q̃z pri⁹erat dedit.

De expeditiõe regis alberti ĩ tydewew ꝯsũmata ⁊ d̃ obitu eiusdẽ.

POst hec anno regis alberti scd̃o ingens exuberauit fama: qd̃ amrates thurcoꝝ cesar magnã sue gentis vim mouisset: regnũqz hũgarie ĩuadere conaret̃, ꝓpter qd̃ rex albert⁹ sui regni ꝓceꝝ celebrata ꝯgregatiõe vna cũ eisdẽ ꝯclusit: hostẽ nõ debere spectare regni ad penetralia: sz eẽ illi in forti brachio obuiandũ. Cõmota igit̃ toti⁹ regni hũgarie militari virtute: magnũ ꝯgregauit exercitũ: ⁊ in loco vulgari appellatiõe Tijddewrew vocato sua tẽtoria locauit. Cesar v̇o thurcoꝝ regẽ in regni defensionẽ sufficiẽtib⁹ militũ armoꝝ ve p̃sidijs gaudere audiens: expugnato castro zendrew et oĩ pene rasciane agro sue potẽtie subiecto: dezpotoqz regni eiusdem dn̄o in hũgariã ꝓfugato: frameã ⁊ oẽ suũ robur in grecos ꝯuertit ac illã amplissimã thessalonicẽsẽ egregiã grecie ciuitatẽ: antiquitate: opib⁹: ac ppl̃i celebritate: et p̃stantia dignitateqz ciuiũ insignẽ ⁊ noĩatissimã: vi cepit ⁊ expugnatã penit⁹ diripuit. Deinde epijrom ⁊ etoliã ꝓuincias nõ obscuras agressus est: easqz ĩ deditionẽ recepit ⁊ reliquo regno addidit. Hũgari v̇o ex longa cãpestralis hospitij mora tedio affecti: maxime cũ mlt̃i ex illis sãguinis fluxu grauarent̃: luppo iuxta antiquã ipsoꝝ ꝯsuetudinẽ ꝓclamato: ĩuito rege sparsim ⁊ ꝯfuse relictis regijs castris recedẽtes abierunt. Rex aũt albert⁹ veniẽs ad budã infirmitate p̃uent⁹ẽ. Et cũ in aĩo wiennã ĩtrare haberet: sue minime parcẽs debilitati v̇sus austriã ꝯtinuabat iter. Tãdẽ cũ ĩ villã nesmel in festo btõꝝ symonis ⁊ iude apll̃oꝝ descẽdisset: inualescẽte egritudine: postq̃z annũ vnũ et mẽses nouẽ diesqz octo ⁊ viginti in hũgaria regnasset: millesimo q̃dringẽtesimo tricesimo nono dn̄i anno ibidẽ villa in eadẽ vita funct⁹: in eccl̃ia albe regalis suoꝝ p̃decessoꝝ ad instar: vltimo sepulchri honore regali ĩ pompa extitit tumulat⁹. Erat rex albert⁹ homo cõpetẽtis ꝓceritatis: faciei plus ad nigredinẽ q̃z albedinẽ tẽdentis: mitiũ morũ: ⁊ petitioni suoꝝ flexibilis.

De introductione regis wladislai: ⁊ de rebus inter ipsum ⁊ reginam elizabeth actis.

DEfuncto rege alberto: regina elizabeth pregnāti vte/
ro ab illo relicta de se deqz regno cogitās: vt viduaꝝ
moris ē mestos ducebat dies. Abūdabat tūc ī regno
magnatū copia humanitate p̄clara: v̄tuteqz tū ꝯsilij tū
militie p̄fulgida. Ad hos regina de futuro rege solici
tos ita v̄ba fecit. Dñi ⁊ fratres de reb⁹ regni vobis nō min⁹ q̄z mi
hi cogitare incūbit. Ipsa sū vt nostis heres regni. nō ergo ad di/
rigēdas regni habenas meā sufficere arbitror v̄tutē. Si ad ꝓlem
ex me nascēdā expectatis: feminea inquātū experiri valet natura
filiā magis q̄z filiū me parturire arbitror. Querite igit̄ vobis p̄n
cipē qui ad portādas tanti regni curas femina magis idone⁹ sit.
nec min⁹ mei genitoris bñficia p̄ corde pre qz oculis ferētes: me ī
regno illi⁹ a quo genita suz expertē nō faciatis. Et his dictis post
emissa suspiria lachrymātia simul lumina tersit. Hec regine oro in
gentē mltos ꝑ annos in hūgaria ardētē facē peperit. Nā magna/
tes ipsi ex his regine v̄bis q̄dā leuitate ꝯsilij ducti: de nouo rege
introducēdo vnanimi voto ꝯtulerūt. Erat tūc in regno polonie
prīceps q̄dā iuuenis noīe wladisla⁹ magn⁹ dux lithwanie: fr̄ regis
kazijmerij. Hui⁹ moꝝ ꝑoptīe v̄tutes dū ī hūgaria cōmēdāt̄: placu
it ille cetui magnatū vniuerso. Cōuētū ē igit̄ d̄ illo ut ītroducerēt̄
⁊ regnaret. Quapropt̄ viri ī regno potētes famaqz honesti: ep̄us
Tininiēsis ac mathko dalmatie croatie ⁊ totius sclauonie banus
Emeric⁹ fili⁹ wayuode de marchalij: ⁊ ladislaus de palocz: ꝓ de/
ferendo ad illū cōitatis voto: proqz illo introducēdo electi pari
ter ⁊ destinati fuere. Hi nōdū ducē ad p̄dictū ipsoꝝ legatiōis de/
tulerāt officiū: cū reginales ꝑ nūcios reginā filiū peperisse nūciā/
tes p̄uenti: pariterqz ne erga ducē suscepta vterēt̄ legatiōe ꝓhi/
biti sūt. Illi aūt qꝛ cracouiēsis ciuitatis erāt intra muros: regiqz
kazijmirio ⁊ fratri illi⁹ duci wladislao ꝓ cui⁹ reb⁹ agebat̄ illoꝝ ma
nifesta erat itineratio: absqz executiōe ipsis cōmissi negocij reuer
ti haud audebāt. Postq̄z aūt ad eūdē ducē ipsoꝝ vsi sūt officio:
mox iuuenis p̄nceps ambitiōe regnādi capt⁹ ē. nec differt quin sta
tim p̄paratis vie necessarijs: adunataqz sibi polonical' militie de
cēti comitiua venit ī hūgariā. Cui primores regni hūgarie quoꝝ
de nouo prīcipe gaudere cordi erat mltis regnicolaꝝ cū agmini/
bus obuiā venere. Eisdē ī dieb⁹ laurēti⁹ de hederwara palatin⁹
antiq̄ regni de ꝯsuetudine Budēsi castrū ꝯseruabat. qui veniēti
nouo prīcipi nō min⁹ obuiā exiuit: portisqz castri eiusdē vltro pa/

refactis illū regalia alta ad atria velut regē hūgarie introduxit.

De natiuitate ⁊ coronatiōe pueri ladislai ⁊ ō asportatiōe corone.

VOluebat millesim⁹ q̄dringentesimus q̄dragesim⁹ dñi/ce incarnationis annus: ⁊ celebre festū penthecostes in stabat: cū rex wladislaus budensem ad arcem introductus est. Nō ergo regina elizabeth que his currentib⁹ filiū genuerat: ea que suā ad partē pertinebant dirigere negligebat. Multi enī magnatū quorū in pectoribus imperatoris sigil/

mundi nōdū tepuerant beneficioꝝ recordia reginā sequebant: ⁊ res noui regis displicebāt illis omnino. Quapropter regina elizabeth sua baronū cū parte albā regalem petijt: filiolūqz suū nomine Ladislaū qui nōdū q̄tuor sue etatis mēses cōpleuerat multis tonantē vagitib⁹ in regē fecit inungi pariter ⁊ coronari. Cātabat clerus ꝯsuetas laudes: ⁊ regina assiduas fūdebat lachrymas nec min⁹ baronū cetus illi assistēs: reginales fletus visceribꝰ cōpassionis recipiens lachrymabat. Interfuit huius infantuli intēporanee coronationi vir preclarus dn̄s dionisius de zeech cardinalis ⁊ archiep̄us strigoniensis. qui ⁊ puerulū ip̄m sue dignitatis officio exigēte inunxit: ac illi sacꝝ diadema īposuit. Erāt etiā ibidē Matthias wesprimiensis ⁊ bn̄dict⁹ iauriēsis eccl̄iaꝝ ep̄i. Ulricus comes Cilie: ⁊ idē ꝓximus regine affuit. qui ꝓ puero coronato ad instar aliorū regū hungarie tp̄e coronatiōis ꝓ obseruanda sue plebis libertate sacramentū p̄stantiū reale p̄stitit iuramentū. Necnō ⁊ nicola⁹ de wijlak ⁊ ladislaus de gara bani machowieñ. Andreas bothos de eadē gara. Ladislaus ⁊ herricus filij quōdā iohānis wayuode de thamasij. ac thomas de zech: alijs cū pluribus regni nobilibus tanti spectaculi ꝓ vidēda gl̄ia proqz obseruāda regine ⁊ infantulo regi fidelitate affuere. Postq̄z igit̄ talis coronationis ꝑacta est solennitas: regina elizabeth arcē ad wyssegradā: claues ⁊ ꝯseruatio cui⁹ tunc dicto ladislao de gara bano credita erant: ꝓ reponēda suo in loco regali corona iter suū direxit. Est enī castrū hoc natura loci tutū: altoqz in monte secus decursū danubij delectabiliqz aspectu digna muroꝝ arte erectū: superioribus menijs liquidū aerē errātesqz sub celo nubes: infima vero munitione decursus dicti fluminis tangēs. ea ꝓpter veteres quondā hungarie reges hāc arcē corone tuta ꝓ ꝯseruatione elegere. Ad hanc arcē postq̄z regina intrauit: in repositione ipsi⁹ corone barones sibi circūstātes fefellit. Simulauit enī se illā suū in locū reponere: feminea tamē quadā astutia eandē surripiēs erga se occultauit: ⁊ ꝑ barones ipsos antiqua tanti thesauri ꝯseruatoria suis vacua ꝯseruare solitis reb⁹ sigillare fecit. Diuertit tandē regina ab hinc simul cū filio ⁊ corona ad fridericū romanoruz regē ⁊ sthyrie ducē: frater enī puero erat: ⁊ vtrūqz tū filiū ꝓ educatione tū coronā pro ꝯseruatione illi dedit.

De dn̄is quibusdā nouo regi adherentibus ⁊ de curia pro parte eiusdē bude celebrata.

HIs habitis regina elizabeth a rege romanoꝝ rediẽs: suoꝝ fautoꝝ sub custodia ꝑ ciuitates ⁊ castra q̃ ad illã recto erãt corde ferebat̃. multã tñ nõ tm̃ a rege alieni gena ⁊ sua gẽte: q̃ntũ a suis terrigenis ꝑsecutiõez patiebat̃. Fauebãt regi wladislao magnates mlti ⁊ res illi⁹ p̃ferre conabãt̃. Int̃ quos simõ de rozgon ep̃us agriẽs prim⁹ oĩuz simul suis cũ frĩb⁹ ⁊ pene oĩb⁹ ꝑtis suꝑioris regni hũgarie baronib⁹ nobilibusqz ꝓ noui regis ꝑte laborabat. Et cũ nicola⁹ de wijlak ban⁹ wladislai regis fauẽtiũ agmina crescere ac reginalẽ partẽ paruipẽdi vidit: ĩfãtẽqz regẽ aut ꝓdesse aut obesse ad tũc nõ posse cogitauit a regina defecit: ⁊ nouo regi adherẽs extollẽdã eiusdẽ ĩ ꝑtẽ ceteris acrior fuit. Erat tũc ĩ regno miles magnanim⁹ nobili ⁊ claro trãsalpine gẽtis de gremio nat⁹ Johãnes de hwnijad: hõ bellicosus ⁊ ad flectẽdũ arma dirigẽdasqz res bellicas nat⁹. ⁊ sicut piscib⁹ aq̃ ceruisqz vmbrosas lustrare siluas: sic illi armoruz belliqz expeditio vita erat. Hũc hoĩez ut dici p̃sumit̃ futura regni ꝓ tutela reb⁹ ꝑ ipsũ gestis testãtib⁹ fata ab alto elegerãt: peregrinisqz de ꝑtib⁹ regni hũgarie deduxerãt ĩtra oras. Fert̃ enĩ q̃ rex sigismũd⁹ v̊tutis noĩe genitoris militis hui⁹ pulsat⁹: illũ partib⁹ d̊ trãsalpinis suũ traduxisset ĩ dominiũ: suiqz regni illũ incolã effecisset: ⁊ nililomin⁹ digna ꝑpetuaqz eũdẽ munitiõis hwnijad possessiõe vbi nũc castrũ nobile aspectuqz delectabile erectũ ẽ dotasset Prefat⁹ igit̃ iohãnes de hwnijad sꝑ sui suꝑioris lateri adherẽdo cũ iã de v̊tute in v̊tutẽ creuisset: a minoribusqz regni officiolatib⁹ quoꝝ vsqz ad tũc fret⁹ fuisset honore successiuo incremẽto in tãtũ claruisset: qd̊ ad wayuodatũ partiũ regni trãssiluanaꝝ suũ extulisset titulũ: vir ĩ regno nõ paꝝ potẽs: ⁊ ipse regi wladislao adhesit. Fit igit̃ ꝓ parte regis wladislai cũctoꝝ regni proceꝝ ꝯuocatio: et Budẽsis ciuitas multoꝝ aduẽtu nobiliũ feruet: plebsqz sꝑ nouo de prĩcipe gaudere solita ciuitatis ꝑ plateas leta fronte ferebat̃. Uenerãt etiã ad hãc ꝯgregationẽ salui ꝯduct⁹ sub p̃rogatiua dñs Diouisi⁹ cardinal̃ sup̃dict⁹: ⁊ Ladisla⁹ d̊ gara ban⁹: pl̃esqz magnates quos reginalis magisq̃z noui regis dilectio trahebat. Hi ceteris cũ regnicolis castrũ regale cũ adissent: mox porte q̃ illos susceperãt eosdẽ remittere negarũt: tãdiu quousqz nouo regi fidelitatẽ seruãdã ꝓprio sub iuramẽto ꝓmiserũt. Quib⁹ ꝑactis ladislaus de gara interim dimissus ẽ minime: donec arcẽ wyssegradiẽsẽ quã vt p̃missũ est tenebat cõpulsus regi wladislao restituit.

Postquã aũt rex wladislaus castro wyssegradiensi po/
titus est: mox sacre tentata sunt cõseruatoria coronc.
In quib⁹ res quesita dũ nõ iuenit: magna ĩ regis wla
dislai parte turbatio orta ẽ. Nõ ergo regẽ ipsũ absq;
corona fieri voluerũt. Cõmotus enĩ est omnis cetus
regnicolarũ quos beniuolẽtie anim⁹ regi iunxerat ⁊ simul cũ ipo
rege venerũt in albã. Ibiq; ordine sacerdotali laudum in cõtio
nẽ altis vocibus dissoluto: regem eundẽ corona ꝓ ornamento

reliquiarū capitis ſancti regis ſtephani olīz miro operis artificio
preparata: magno cū tripudio coronarūt. Tota inter hec plebs
hungarica ſcindit: oiſqz dilectio diſſoluta mutuū ruit in dānum
7 velut magno olim alexandro macedonū vita functo: duces il/
lius vnitate (qua ipſo viuente nō minus q̄z armis vaſtum ſub/
egerant orbē) animi ſpreta: illius latū dilaniauerant imperiū: ſic
duces dñi ve pannonici agri regnū regib⁹ ſub diuis tranquillita
tis amenitate tutatū: magnarūqz rerū (que cōcordia creſcere ſo/
lent) vbertate vndiqz refertū diro marte lacerarunt. Mi qui co/
lunt quiqz metant aſtra regnū hungarie ſigno ſubiacere ſagitta/
rij nō vacue poſuere. Nam incole illius vt hoc veterū produnt
preconia ſemp triſtibus inſudauerūt armis: 7 cū extraneis rebus
ſanguiniqz parcūt peregrino: alteruū fundūt cruorē: 7 in ſeipſos
mutuo ſeuientes: per parentes perqz ſe cōgeſtas gazas rapacem
in predā cōuertunt. Huic tum antique tū noſtri eui geſte res ſuf
ficiēti teſtimonio ſunt: nec minus etas reguinis dicti regis wla/
diſlai his rebus credibile edidit documentū. Nulla enī ſpūalis
ſeculariſqz dignitas ſuperſedit ab armis: oiſqz etaſ nocere prom
pta etati nō parcebat: at diſcordia ductrice cuncti diuiſi regnico
le p incerto regis noie pugnabāt. Mi regē ſequebant wladiſlaū
illi reginā eliſabeth illiuſqz filiū pferre conabant. Et quibus in
hoſtē frui domeſtica nō ſufficiebat manus: hoſtē extraneo de po
pulo cōducebant. Que poſtmodū res in regno flammas nō mo
dicas ſuccendit.

De conflictu baronū circa monaſteriū dezyk.

Unctiſqz igit dominis ſeruiſqz dictarū partiuz ſequa
cibus p ſua parte ſe alternatim ſiniſtro oculo reſpicié
tib⁹: 7 ſeua mente cōſiderantib⁹: viri in regno poten/
tes Ladiſlaus de gara banus: Johannes phylpes de
korog: Andreas bothos de harapk: Merricus filius
wayuode de thamaſij: omne robur ipſoz in arma cōcitantes: in
turias regine filiiſqz illi⁹ propulſaturi ſecus monaſteriū de czyka/
dor quē locū vulgus zek appellare ſolet caſtrametati ſunt. Con/
tra quos pfati dñs iohannes de hwnyad wayuoda: 7 nicola⁹ de
wylak tunc banus machouiēſis cōpoſitis agminibus veliſqz ex
tenſis veniētes in magna virtute bellandi illorum irruerūt ſup
caſtra. Quapropter ingēs clamor exuberat hoſte in vtroqz: nec
minus timpana tubeqz reſonāt partib⁹ ex ambab⁹. Sed cū regiī

wladislai pars animo pugnat feruẽtiori: mox castra partis alteri⁹ perturbata sunt: dissolutaq; per deuia ferebant̃: ac cuncti eorũ/dem presidio castroꝝ nudati sparsim fugiebant densarũq; se sil/uarũ latebris cõmendabant. Persequebant̃ eosdem wayuode ac bani milites: ⁊ non minus acsi hostem reperissent vltra mariti mũ graui illos clade afficiebant: vbi ⁊ andreas bothos homo se uerus seuera morte interrijt. herricus quoq; filius wayuode ca ptus est. Ladislaus aũt de gara banus ⁊ iohãnes phylpes de ko/rog quãuis alijs grauiori corpore fuerint: in hoste tamẽ fuga vin cendo ceteris nõ fuere grauiores: elapsi enim per fugam nũquã amplius campestrali certamine hostibus se suis offerre presum/pserunt. Domin⁹ ergo Johannes de hwnyad wayuoda ⁊ Nico laus de wylak banus direptis hostib⁹: castris suis simul cũ agmi nibus locupletati: deinde ammoto exercitu castra symõthornya ⁊ soklos aggressi obsidione grauare tentarũt. Que cũ expugna/re nequiuissent discedẽtes ab illis ꝑ regnũ ferebant̃: ⁊ quosq; re gnicolas regis wladislai iugo obedire cogebant.

De insultib⁹ ex castro strigoniensi factis: ⁊ de obsidione castri eiusdem.

Eadem tempestate vir dignus viri nomine formaq; ⁊ corporis dispositione: inter ceteros regni hungarie primores nõ vltim⁹ Thomas de zeech frater dñi dio nisij strigoniensis archiep̃i castrum comaron conser/uabat. Homo iste regine obsequijs pre ceteris magis deditus ex castro strigoniensi in forti manu sepius progrediens: in vicis regnicolarũ a regina ⁊ illius filio dissidentium in ferro ⁊ igne vastitates non modicas edebat: veniensq; opidum terma rum hungarico ideomate felhewyz vocatũ budensi ciuitati an/nexum regis in conspectu succendit: altasq; in flammas ⁊ obscu/rum redegit in fumum. Rex vero wladislaus cum suam partem omni conamine pro se decertare animaduertit: baronesq; regni sibi cõtrarios debellatos fore audiuit: coadunatis armatorũ co pijs audax prosilijt in campum: primitusq; castrũ strigoniense ex pugnare satagens illud circumquaq; obsidione cinxit: ac in mõ te sancti thome munitione preparata: obsidẽtes ⁊ obsessi sepius ludo martis concurrentes mutuisq; se confodentes vulneribus animas simul ⁊ sanguinẽ fundebant. Quod cum dñs dionisius archiep̃s vidit: homo enim erat innate compassionis: naturaq;

ꝙ moꝛibus ac vita nobilis: moꝛ in ſuſpiria ꝙ lachꝛimas diſſolut⁹ dei iudicio ſe puniendū arbitratus eſt niſi tāte cladis compeſce/ret fluctus. Quapꝛopter moꝛ ad regem inter locutoꝛes miſit la/boꝛauitqꝫ pꝛo pace ꝙ treuga quā ꝙ obtinuit. Rex igit̄ wladiſlaus ammoto exercitu venit in comitatū Zaladienſem: duaſqꝫ ibi ex pugnauit munitiones quas tunc theutumoꝛ ꝓterua detinebat manus: quarū altera paka altera kijgijos vocitabant̄. Quib⁹ ex/pugnatis felix̄ redijt ad budam.

De his que ꝓ nationes extraneas in regno acta fuere.

Contulerat regina elizabeth alberti regis poſt mortē caſtrū zolienſe ꝙ ceteras illi ānexas munitiones cuidā iohanni izkra denoīato de brādis: homini bohemo ꝙ arma flectere docto rapineqꝫ auido: ꝙ illū cunctis mō tanis ciuitatibuſqꝫ caſſouie ſcilicet ꝙ ceteris nondum a regne ꝙ filij eius fidelitate diſcrepantib⁹ in tutoꝛez pꝛefecerat Iſte iohannes izkra cū barones in ſeipſos alternatim ſeuire vi/dit: moꝛ pꝛedabundus omnē terrā matthie ꝙ pꝛouincias comita tuſ ve caſſouienſe ciuitati vicinas ꝙ pene totaꝫ partem regni hū/garie ſuperioꝛē ꝑdabundus inuaſit. Nocebat quib⁹ poterat cun ctis: his quoqꝫ maxime quos ad regnā ꝙ eius filium ſiniſtro ſcie bat eſſe coꝛde. Conducto igit̄ extraneo milite multo in foꝛti ma/nu palam gradiens agrū luſtrabat hūgaricū: caſtrametabaturqꝫ ac omnia ſibi occurrentia graui rerū direptione incēdioqꝫ vaſta bat. Nunc ꝙ pangrati⁹ lijptonienſis comitat⁹ incola homo pluſqꝫ extrane⁹ hoſtis atroꝛ: ac petrus komoꝛowzkij necnon akzamijth thalaſwz: rijbald: kerczkij: wrijk ꝙ zlowachko: alijqꝫ nōnulli bo/hemi poloni ꝙ ſclaui quos ꝑda delectabat aggregario milite mu niti omnē vim ipſoꝛū regni in ꝑdationē conuerterunt: paratiſqꝫ multis munitionibus et caſtris ligneis cuncte ipſis vicine regi/onis parti teꝛꝛoꝛi erant. Quapꝛopter res inteſtinis que nequi/bant cōſumi guerris. has peregrina man⁹ milta cū rapacitate diri piebat. Popularis conditio graui premebat cenſu: nec eidē cre bꝛa homagioꝛ ſolutio pacē redimebat: ſed ſola capituꝫ pꝛo tute la deſerti antra ceteraqꝫ nemoꝛ latibula inhabitare cogebatur. Ardebāt ciuitates ꝙ ville vicibus iteratis ſuccenſe altūqꝫ eru/ctantes fumū vicinū aerem confundebant. ſeui cunctam ꝓ hun gariā ferrec etatis anni voluebant̄: ac ſteriles agꝛos dominoꝛuꝫ ſeruoꝛ ve cruentabat cedes. Innocētes quot perſone fuderunt

cruorē aiam ve simul: quot destitute suis fuere rebꝰ: quot mulieres suis fuerunt viduate maritis: quot puelle virginali florētes decore suis inuite cadētibꝰ fuerūt spoliate lilijs: tēporibꝰ in p̄dictis: cū solū personas rebꝰ nudatas omnibꝰ: futura ad tpa tanto in discrimine vnicuiqꝫ p̄seruare sufficiebat? Quid aūt comes cilie vlricꝰ regine auunculꝰ diebꝰ in eisdeꝫ in illiꝰ vindictā operatꝰ sit: senes regni sclauonie memorant vsqꝫ modo: ⁊ illa grauibꝰ nō sine suspirijs ipsoꝝ narrāt filijs. Nec fuit regno intrinsecis laboranti guerris: vicinus quispiā qui se illi hostem non exhibuisset. Nec fuerunt illa disturbia regni intra climata magnis fluctuātia procellis que plusqꝫ octo ⁊ viginti per annos seuis morsibꝰ pannoniā lacerarunt. Neqꝫ tantos guerraꝝ turbines multi pluries conati comprimere valuerunt. Siqꝫ eosdem moderniꝰ princeps noster inclitus rex Mathias circa millesimū quadringentesimū sexagesimū secundū dñi annum in forti brachio tanto a feruore cessare nō coegisset: dici posset: quod in multa rabie bulirent eadem disturbia vsqꝫ hunc diem.

De obsidione castri nandoralbensꝭ.

Alta ⁊ varia vna ⁊ eadē tempestate agunt non tamen simul ⁊ semel queunt enarrari. Nam eisdē annis quibꝰ pfatꝰ quondā dñs rex albertus vita functus est: cesar thurcoꝝ amrates omne seruie regnū quod cōmuni vocabulo rasciam vocant suo dominio subdiderat: ac castra ⁊ cunctas munitiones illiꝰ detinebat. Hic cū audiuit omnē regnicolarū regni hungarie cetum se intestinis guerrarū rodere morsibꝰ: diuisaqꝫ plebem in sui defensionē arbitratꝰ est valere nihil. Quapropter regnū hungarie inuadere ⁊ p̄mitꝰ castrū nandoralbense obsidione tētare cogitauit. Cōmoto igit omni sui principatꝰ armoꝝ roboꝛe: cūctisqꝫ bellicis apparatibꝰ machinis ⁊ tormētis eductis veniens castrū predictū expugnandi gratia aggressus est. Erat tunc castro in eodem capitaneꝰ vir magnificꝰ Johannes prior aurane cognomēto Zowanꝰ: ragusiana de natione ortꝰ: frater mathkonis regnoꝝ dalmatie croacie ⁊ totiꝰ sclauonie bani: vir strennuꝰ ⁊ animo impauidus. Hic cū vidit hostē aduentantē obuiam illi iuit: ⁊ nec sine certamine in castrū reuersus est: sed cum hostiliū copiaruꝫ ingens esset multitudo: longa decertatione manus illi conserere impar erat. Rediens igit in castrū que ad custodiam meniorum

ſpectabant debite prouidebat. Ceſar vero thurcoꝝ circũquaqꝫ
agminibus diſtributis: ac excubijs vndiqꝫ ordinatiſ: caſtro eidẽ
graui obſidiõe adherebat. Nihilominuſqꝫ machiniſ ꝛ ceteriſ tor
mentoꝝ generib⁹ adaptatis: altas turriũ munitiones ꝛ menia p/
cipitez diſſipabat per ruinã: humiliqꝫ terre adequabat. Zowan⁹
vero ꝛ qui cum illo erãt: ex tanti hoſtis viſione tãqꝫ dura expu/
gnatione minime ſtupefacti: ea que ipſoꝝ cure erant agiliter ex/
ercebãt: ꝛ diurnis ceſaris fatigationib⁹ parietes caſtri proſtratos
nocturno labore mnniebãt: ſepiuſqꝫ de caſtro ad inſtar veſpiuꝫ
erumpentes magnũ in hoſte tumultũ faciebãt. Cũ igiť ceſar ipſe
Zowanũ in caſtri eiuſdem tutela fortiter ſibi obſtare aĩaduertit:
aliud genus inſidiarũ pro obtinendo caſtro eodem excogitauit.
Eſt enim quidam colliculus caſtro ab eodẽ verſus inimicas ter
ras in medio miliari hungarico vel citra diſtans: res que ex alte
ra ſui parte gerunť a conſpectu caſtri predicti occultare habilis
Hui⁹igiť colliculi ſub vmbra ceſar ipſe foſſaꝫ ſubterraneã caſtri
eiuſdem vſqꝫ ad interiora penetrantẽ longã latamqꝫ per quam
agmina poſt ſeſe progredi poſſent egerere ſtatuit. Adhibitus eſt
igiť labor cõtinuus: ꝛ tot milia hominũ terrã tum proprijs in ar/
tub⁹ tum vero camelos equoꝝ onagroꝝ ꝛ aſinoꝝ officio egerẽ/
do foſſam eandẽ in breui tempore ad ipſi⁹ caſtri muros nõ longe
diſtantẽ perduxerũt. Inter hec ceſaris inſidie vel diuino nutu
illis qui de eiuſdem caſtri cõſeruatione potiorẽ curam habebãt
indicate ſunt: vel vt quibuſdã dicere placuit: quod ſagitta neſci
tur per quẽ emiſſa in caſtrũ deuolaſſet: cui carta quedã circũuo/
luta reperta extitiſſet: que foſſam in loco mẽorato egeri caſtroqꝫ
ꝓpinquã eſſe manifeſtaſſet. Ande zowan⁹ primo vel vltimo mo
do de ceſaris volũtate inſtruct⁹: aliã de ipſi⁹ caſtri corpore ꝓgre
dientẽ foſſam cõſimiliter ſubterraneã foſſe ceſaris obuiam celeri
cum labore effici ac ſaletro bombardarũqꝫ pulueri b⁹: ac alijs re
bus ardere flãmaſqꝫ repentinas ac fumũ vehemẽtẽ ſubito ede/
re valentib⁹ impleri: orificiaqꝫ foſſe eiuſdẽ intrinſeca artificioſe
fortiterqꝫ recludi: ꝛ tantũmodo ꝓ ſuccendendis reb⁹ ꝛ pulueri/
bus prenotatis quoddã foramẽ irreclnſuꝫ dimitti: hoſtemqꝫ oc/
cultas parantẽ inſidias mira ſpectatione indeſinenter plurimos
p cuſtodes ſubaudire fecit. Cũqꝫ hoſtilis foſſa intra menia caſtri
ad foſſam per caſtrenſes egeſtã deducta eſt ꝛ rumor effodientiuꝫ
illã p cuſtodes extitit audit⁹: mox ignis adhibit⁹ oẽs ꝑdictas res

cõpositas succẽdit: ⁊ vehementi flamma fumoqz omne viuens homines scilicet ⁊ pecora que intra eandez fossam erant subita morte necauit. Quapropter cesar ipse cuz nec hanc viam sibi in obtentione castri eiusdem iuuamine esse vidit: amissis ut fert de cem ⁊ septem sue gentis milib⁹ ⁊ septem mensib⁹ obsidione in ea dem exactis cõfusus repatriauit.

De bello per dñm Johannem wayuodã circa castrũ nandoralbense cõmisso.

Cum post hec eorũdẽ tpoz sub decursu: dñs iohãnes de hwnijad wayuodat⁹ trãssiluani ⁊ banat⁹ sewerien⁹ honore clarescer et: ⁊ ĩ comitẽ themesien. creat⁹: exigẽteqz rerũ necessitate castro nãdoralbẽsi ĩ pdicto capitane⁹ fact⁹ extitisset: ac ptes regni hũgarie inferiores vsqz ad flumẽ thitie totaqz sclauonia ac cũct⁹ ager int saue ⁊ drauue flumĩa medi⁹ dira thurcoz rabie vastarẽt: ciuitates ⁊ ville ac opida vehemẽtes p flãmas cõburerent: res diriperẽt: hoĩes sine discretiõe sex⁹ ⁊ etatis aut ĩterficerẽt aut ppetue seruitutis iugo mãcipãdi abducerẽt: oĩb⁹ regnicolis ĩtrisecis fluctuãtib⁹ odijs: ac p tib⁹ regni pscriptis mãifesto discrimĩe relictis: sol⁹ ipe dñs iohannes wayuoda tantã christiane religionis psecutionẽ amaro coz de tulit. Quapropter post mltos cũ ipis thurcis: in qbus semp victoz euasit: partiales cõgressus: dũ eorũdẽ dicz sub volumie wayuoda quidã thurcoz Jzak noĩe q̃ castrũ zenderew ceteraqz rasciani regni arces ⁊ pene oẽz rasciã siue seruiã ex dono pfati cesaris thurcoz tenebat: suoz magna vi subditoz collecta: castro nandoralbẽsi circũiacẽtes vicos diripere exurereqz ac noui ca-

pitanei animū tentare aggressus est. Ipse dñs iohannes wayuo
da hostilē sciens conatū:ea que ad tantū hospitem tractandū p/
tinebant cōponere nō neglexit. Cōgregato enim poptimo arma
tor presidio:ac ex illo aciebus ordinatis hostis se hosti in campo
obtulit. Fit igit magno cū impetu ꝓgressus vtriusqz hostis:7 mul
ti in belli primicijs sternunt ab equis:clamor exorit ingens:mo/
ribundū instat certamen:innumeri parte ex vtraqz cadūt inter/
fecti. Izak ergo wayuoda hūgaros aut vincere aut mori poptas
se videns:mox terga vertit:7 in veloci cursu sui equi versus ca
strū zenderew simul cū suis qui supererant fugam inijt vehemē/
tem. Unde dñs iohannes wayuoda 7 omnis suor militum cet9 se
cuti sunt illos in ore gladij:quo dum ipsi9 castri zenderew menia
intuitu sunt multos ex ipsis in cadauera redigētes. Tandem cū
victoria et captarū magna cū opulentia rerū in castrū nandoral
bense redierunt.

De bello 7 conflictu dñi Johannis de hwnijad wayuode in
partib9 transsiluanis cōmisso.

Post hanc ipsi dño wayuode diuinit9 datam victoriaz
nō multo dierū interuallo ꝓteriente:alter thurcor ex
ercit9 gloria victoriarū ante hec tum de hungaria tuz
aliarū sibi vicinarū nationū de regnis reportatarum
tumid9:magna ꝓsumēs:magnoqz sue generatiōis po
pulo ac armor munimine nō modico suffult9: duce quodā way/
uoda mezethbeg vocato homine austero resqz bellicas dirigere
docto:per terrā transalpinā clādestina quadā eruptione alpibus
trāsitis regni hungarie trāsiluanas irruit in terras. Gens crude/
lis 7 cuncta offendere solita:queqz sibi occurrebāt pietate absqz
aliqua ignis 7 ferri vim adhibendo ora vastabat:etasqz aut cō/
ditio cuipiā aliquā nō ministrabat redemptionē. Hanc funestam
eiusdem exercitus thurcor ante eruptionē paucis dieb9 dñs io/
hannes wayuoda in ipsas transiluanas partes venerat: aditaqz
ciuitate albēse vulgari vocabulo gijwlafeijerwar vocata : quid
de hoste faceret cogitabund9 premeditabat. Subitū enī tanti in
imici ꝓpter aduētū copias adunare 7 illi occurrere sibi omnino
negabat:quapropter maxima premebat anxietate:ita ut ora illi9
ex nimiarū cogitationū impulsu marcescerent 7 labia scinderent
Cū aūt ipsi thurci multis iam dicti trāssiluani agri partibus per/
cursitatis ingentem predam hominū rerūqz ac pecorū trahētes

dicte ciuitati albensi propinquũ ad campũ venerunt: sic vt incẽ
dia fumũ eructantia illos nõ remote esse testarent: dñs wayuo/
da Johannes alios sustinere valens se sustinere nequiuit: quin
totus excandescẽs in vindictã tanto hosti obuiãdum esse statuit
militũqz minus congrua in comitiua cõflicturus prosilijt in cam
pum. Erat eisdẽ in dieb9 epus ciuitatis eiusdẽ homo decentis re
uerẽtie: in rebus tamẽ rite agendis vehemens: ꝛ hic ipsum dñm
wayuodã comitat9 est. Progrediẽtes igit cũ incauti ad campuz
ville sancti emerici puenerũt: subito cuncte circũadiacẽtes val/
les ingentia hostiũ agmina in abscondito latẽtia tantũmodo ad
uentũ ipsi9 dñi wayuode expectãtia effuderũt. Quid vltra ipse
dñs wayuoda campũ deserere imparẽqz sibi hostẽ declinare coa
ctus est. Fugiebãt qui poterãt cuncti: qui aũt in fuga deficiebãt
per hostẽ aut capiebant aut interficiebant. Vbi ꝛ pretact9 albẽsis
epus in celeri cursu sui gradarij: dũ fugiẽs suo gradario trãs de
cursum cuiusdam riuuli saltante in terrã decidisset: decollat9 est
Extulit hec res coꝛ mezethbeg wayuode: ipsumqz maioꝛa aggre
di aiauit. Quapropter omni sine timoꝛe trãsiluanas ferebat per
partes. Gaudebat de ꝑda maxime de illa quã sibi sors pugne ob
tulerat. hanc quidẽ intactã suo deferre cesari cogitabat: ergo et
vectoꝛes ꝛ custodes curruũ in idẽ seruabãt. Inter hec dñs way
uoda iohãnes omnẽ ipsarũ partiũ militẽ quẽ tam repẽtis tẽpoꝛis
in spacio ꝓducere potuit ĩ magna celeritate ꝓgregauit: vlciscqz
ardẽs moꝛ egressus hostẽ sequebat. Cũ aũt hec mezethbeg way/
uode nunciata sunt: ferẽ dixisse: veniat inquit ꝛ nobis plusqz ꝓfi
dem lucrifaciat. Stabat ad tũc cũ hec dicta sunt: speculatoꝛ dñi
iohãnis wayuode thurcoꝛ dicto mezethbeg wayuode astantiuz
in medio: ac omnia que ꝑ ipsos de cõmittendo bello collata sunt
audiebat. Festinanter igit ad dñm iohannẽ wayuodã rediens se
crete dixit illi. Tu ꝛ omnia tuoꝛ armoꝛ insignia quib9 ꝓprie ꝑ/
sone vteris, ꝑ defensiõe: equiqz tui coloꝛ mezethweg wayuode
ꝓdita: ꝛ me presente robustissimi milites in armis ceteris prestã/
tioꝛes delecti sũt: cõmissuzqz est illis vt q̃z primũ te circũueniãt
ꝛ q̃zmaxime tuã festinent ad interemptionẽ. Habebat dñs way/
uoda iohãnes inter alios militẽ vnũ simonẽ noĩe ex generatiõe
nobilũ de kamonya ortũ a se in forma coꝛpis nõ multũ differẽtẽ
militarisqz animi virtute suos inter socios nõ min9 valẽtẽ. Cum
hoc igit milite ipe dñs wayuoda arma ꝛ equuz cõmutauit: ac ad

eiusdē defensionē milites nōnullos viriū fortitudine bellādiqz desiderio ꝑspicuos deputauit: ⁊ tandē oīb⁹q̄ belli exigebat necessitas multa discretione ordinatis: hostē priori victoria tumidū ī quodā vico partiū p̄dictarū suas ad bellū cōponētē acies in magna auiditate bellādi aggressus est: ⁊ tāq̄z turbo quidā vehemēs irruit sup̄ illū: cōgressu quoqz ī prīo oīa illoꝝ agmīa ꝑturbauit ac varias ī forti suoꝝ brachio distīxit ī ꝑtes. Ferebat̄ hostis vterqz ꝑ colles ⁊ valles: ⁊ sp̄ tāto in certamīe gladi⁹ hūgaric⁹ thurcoruz framee sup̄ferebat̄. Sz quid ꝓfuit ꝑ dn̄m wayuodā simoni de kamonia designata custodia: qui mox ī primicijs belli ꝓdētib⁹ illū dn̄i sui armoꝝ insignijs: loco eiusdē dn̄i sui ipsa custodia ⁊ fidelibus armis suis nō obstantib⁹: thurcis wayuode eoꝝ p̄cepta etiā cū interitu ꝑsonarū fideliter exequentib⁹ interfect⁹ est: ea ꝓpter cōuenit exercituū ducib⁹ vt suā parte ab aduersa abscōdāt agnitionē. Nā sepi⁹ contingit vt cadente duce ducti omnes cadant.

Feruēte igit̄ atrocissimo bello ⁊ thurcis magis in sui defensionē q̄z in vincēdū hostē laborātib⁹: oēs captiui quos ad villā scī emerici illis obtēta victoria dederat: eliberati ⁊ mori poti⁹q̄z illoruz captiuate torq̄ri parati: magna vi in sui defēsionē laborabāt hostes crudeliter perimētes. Dū igit̄ wayuoda mezethbeg tantam sue ꝑtis ꝯspexit cedē: cūctis sue ꝑtis agminib⁹ fuga laborātib⁹: et ipse fugā inijt: nec tamē hec fuga salutē sibi p̄stitit. Nā fugiēs dū euadere conat̄: inter alios fugiētes quos ipsi hūgari in sequētes perimebāt: ipse ⁊ fili⁹ suus interfecti sūt: captāqz predā cuz ꝓprij capitis dāno innumerabiliqz sue gētis strage refudit. Dn̄s ergo iohānes wayuoda oīb⁹ captiuis eliberatis: p̄daqz ab hoste erepta

hostē magnā cōuertēs in prēdā: paucis admodū thurcis fuge p̄sidio saluatis: felix ⁊ victor alpiū vsqz ad iuga illos p̄secutus est: ac errabundū captiuādo hostē plurib⁹ dieb⁹ campū tenuit cadauerib⁹ refertū. Cui⁹ victorie ingētis glorie fama hāc regno attulit vtilitatē. vt trāsalpinarū partiū ⁊ moldauie wayuode p̄teritis qui tēporib⁹ a regno regibusqz hungarie discessi sacre coronе rebellātes cesari thurcor̄ p̄dicto oēm vim ipsor̄ dedicauerāt: dñi iohānis wayuode aut cōsilio inducti aut metu cōcussi: ipsor̄ sunt cū dominijs in pristinā redierūt fidelitatē: obsequia cōsueta regi wladislao exhibere iurādo ꝓmittētes.

De bello dñi iohānis wayuode ad locū qui waskapu dicit cōmisso sequitur.

Preter hec tam glorioſa per ipſum dñm Johannem wayuodā cōmiſſa certamina: vbicūqz thurcoruz que uis turma particularis conſuetā regni in dep̄dationē quouis occulto tramite ſe ingrebat: vbiqz ſors illoſ ſiniſtra comitabat. Nam ſemp milites ipſi⁹ dñi iohannis wayuode regni ad cuſtodiā deputati illos ꝓſligabāt. Oēs ergo illor̄ ſemite ad inuadendū hūgarie agrū ab eiſdē adēpte erāt nec illis regni eiuſdē intra oras micāte ſolis inbare frameas eor̄ fulgurare fas erat. Cū igit̄ ceſar thurcor̄ amrates totiens in ſuis actā ſtragē: tantāqz ſue gentis mortalitatē: ac terras moldauie et trāſalpinā illorūqz dños a ſe diſceſſiſſe cogitabundus intra ſe ſepius reuoluit: aio admodū ꝓturbatus ſtatuit graue de his qui il lū offenderāt exigere vltionē. Quapropter octoginta ſue gētis milia ex delecto ſui principat⁹ milite virtute belādi optimo coadunauit: ac baſſaz hoiem in gerendarū ſui regni reruz a ſe ſcōm illis in ducē p̄fecit: p̄cepitqz illi vt q̄z primū trāſalpinas terras inuaderet: ⁊ illas ꝓpter ea qō wayuoda eorūdez ab ipſo defecerat q̄z primū decopulareť. Tandem inde in regni hungarie tranſiluanas partes copias traduceret: in eiſdēqz de iniurijs p dñm iohānez wayuodā ſibi illatis penas in igne ⁊ gladio duriſſimas q̄s poſſet exigeret ⁊ q̄z amariſſime vlciſceret. Hec ceſaris intētio nō ſolū plebee ꝓditionis illarū partiū populū tremulare fecit: verū etiā militaris officij hoies duriſſimis cogitatiōib⁹ inuoluit. Inter hec baſſa omni ſibi cōmiſſa cū gēte ſec⁹ caſtrū kyſinycapol danubiū nautaz officio traijciēs ī magno ſuor̄ agminū fremitu cūctū trāſalpinū agrū ꝓuagat⁹ eſt: ac omne qō ipſū p̄ fuge remediū de-

clinare nequiuit aut in ꝑdã aut ĩ cadauer redegit. post hec alpes trãſcẽdere miũctã q̃z ſibi ꝓ ſuũ ceſarẽ ſeruitutẽ exequi aggreſſus eſt. Dñs vo iohãnes wayuoda q̃z ſue defenſioni cõmiſſe plebis depopulationez videre mori poti⁹ parat⁹: ꝑcedẽtib⁹ aĩat⁹ victo/ rijs: armoꝝ ꝑſidijs ⁊ militari manu adunatis: inuadere poti⁹ ho ſtẽ q̃z inuadi ab illo poptãs: virib⁹ ⁊ numero impar illarũ partiuz vſqz ad extremũ ꝓſecut⁹ eſt illũ. Cum aũt ad locum qui waſkapu dicit extitit vẽtũ: arduũ magnũq̃z ⁊ cũctis ſeculis mẽorabile ĩ mꝰ to clãgore hincide reſonãtũ tubaꝝ cũ illo bellũ cõmiſit Undiqz fit ꝓcurſus hoſtiũ: decertat viriliter ꝓte ab vtraqz: baſſa ĩ ſue gẽ tis fidẽs multitudine terga vertere nõ cogitabat. Dñs vo iohã/ nes wayuoda mori aut vincere intent⁹ oĩno fuge ĩmemor erat.

Feruet igit bellũ ex vtraqz ꝓte aſperrimũ: cedes fit maxĩa: multi cadũt hoſte ex vtroqz: ſz multo plures ex thurcis: q̃ ꝓpter baſſa ⁊ thurci cãpũ deſerere ⁊ ſubite ſe cõmittere fuge ſũt coacti. Inſe quebant illos hũgari ⁊ cũctos ad quos ꝓuenire poterãt morib̃/ da ĩ cadauera redigebãt: ita vt cũct⁹tãti certaminis cãpus tanta ex cede humão equoꝝve cruore ꝓſperſus ac crebris cadaverib⁹ refert⁹ poſtea icaleſcẽte ſolis feruore olẽtẽ exalãs tabẽ auras infi ciebat ꝓgrinas: ⁊ humanũ illac aditũ fieri negabat. Dñs siqdez iohãnes fuſis tot hoſtiũ milib⁹: multiſqz illoꝝ maiorib⁹ captiua/ tis: amplo theſauro ⁊ omni ꝓcioſo exercit⁹ coꝝ ſuppellectili ĩ ꝓe dam conuerſis: vir magnificus digno laudũ ꝓcomio omne ꝓ cuũ recolẽdus: bello fortiter ſuſcepto: prudẽter adminiſtrato: felicis ſumeqz geſto ⁊ cõfecto: memorabilẽ victoriaz reportauit: ſeqz ex hinc nõ ſolũ regnicolis verũetiã nationib⁹ extraneis ſincere di/

lectionis affectu exhibuit toto corde amandū.

De obitu regine elizabeth.

Hec dicti dñi wladislai regis sub regimīe: tā felici tāq; pspero euentu infra duor vel citra annor decursuz acta fuere. Inter hec aūt partib⁹ regni ī supiorib⁹ nō min⁹ intrinsec⁹ rancor grassabaī: nec earuz ptiū dños regni ptectio tantū mutua quātū offensa delectabat Quapropter ī curia romana tātor pulsata fremitib⁹ malor: virū reuerēdū dñm Julianū cardinalē ad cōponēdos dictarū stre/pit⁹ guerrarū sūmi pōtificis miserat de latere. Hic dū p pace laborat: regis wladislai ī regine elizabeth cordib⁹ nō parū ad pcor diā iclinatis: pace ipa nō dū cōposita regina diē obijt: mors cuius plures ex baronib⁹ illā sequētib⁹ regis wladislai restituit in sinū.

De exacta a thurcis iniuriarū talione p dñm wayuodā iohannē: ī de bellis eiusdē felicib⁹ sex vicib⁹ gestis.

His reb⁹ occurrētib⁹: regimē ipsi⁹ regis wladislai ī dies corroborabaī ī in augmētū trāsibat. Cū igiī rex ipse regaliū atrior altis subtectis castro ī budēsi quiet⁹ resideret: dñs iohānes wayuoda illū ad inferēdū thurcis bellū: ad ppulsādasq; ipos crebris vicib⁹ hūgarie illatas iniurias aīauit ī iduxit. Qua re ipe rex wladisla⁹ tercio sui regni anno: grādi ī sūptuoso egregior militū pflato exercitu: vna cū ipo dño iohānewayuoda pluribusq; sui regni pricipib⁹ ī georgio regni rascie dezspoto siue rege (Is enī ad tūc sui pricipat⁹ de dominio ejecti⁹ erat) dannbium trāsiēs puenit in rasciā. Ibiq; regi wladislao statiua figere castra ac terras thurcor dominio subiectas ad interiores sūmū sui exercit⁹ capitaneū dñm iohānē de hwnyad wayuodā mittere placuit Disiuncta igiī exercit⁹ sui oī expeditiōe binas in ptes: ī ptē illaz q̄ armor gestamine militariq; vtute pstabat: ipi dño wayuode assignauit. Ducebat pter hec ipe dñs wayuoda plurima suor militū agmina: quor bello docta man⁹ victricib⁹ armis iā pluriēs hostē vterat in fugā. His itaq; dñs wayuoda comitat⁹: regno rascia no siue seruie ptrāsito: cūctū bulgarie regnū qō ánis ab antiquis vis thurcor detinet vsq; ad pfinia romanie pagrauit: oēq; viues qō sibi ī suis occurrebat ab hoīe vsq; ad pec⁹ aut capiebaī aut iterficiebaī. ciuitates castra ī domicilia thurcor q̄libet expugnabaī ī precipitē p ruinā euertebaī: flagrātisq; ignis impetu cōsumebaī. Inī q̄ ī ciuitas illa famosissima termarū sophia de/

nominata populo ⁊ diuitijs referta capta ⁊ direpta est: ignitasq3 extitit redacta in fauillas. Tot ergo ciuitatuz ⁊ opidoz incendia altū eructantia fumū: omni romanie ⁊ cūctis thurcoz cesaris dominijs que marinis nō cōfidebāt in aquis terrori erāt. Occurrebant inter hec dño wayuode multa hostiū milia p cesarē thurcorū illi⁹ in cōtrariū destinata: qua ꝓpter quinq3 vicib⁹ cū hoste sp maiori in numero sibi occurrenti: ipse dñs wayuoda atrocissima gessit bella: ⁊ semp victor euadēs: duz iam summa triūphi cū gloria redeūdo rursus rascianū attigisset agrū ⁊ in illo castrametat⁹ esset: nūciatū est illi innumerabilē thurcoz sup ipsuz venire multitudinē. Cesar enī amrates p̄dict⁹ tanta sui dominij depopulatione ꝗdmodū exacerbat⁹: omne qđ erga curiā suā in armis optimū erat: totāq3 regni sui milicie ſpeciē: magno belli cū apparatu exigēde vltionis gr̄a cōuenire mādarat: ⁊ hāc sui exercit⁹ expeditionē basse natuliēsi affini suo cōmiserat dirigendā. Hic dñm iohannē wayuodā eadē via qua ipse bulgaricis de oris exierat sequebat. Et cū aliquos de hūgaris aut vulneri⁹ cōfossos aut infirmitate grauatos ipsi⁹ dñi wayuode hesternoz in loco castroz relictos inueniebat: iubebat illos suū ad cesarē vinctos deferre exp̄obās nihilomin⁹ illi: videat inquiēs q3 miserabiles suū intra regnū ipm territāt pſone. Ad hec ipe cesar sibi ita fert⁹ respōdisse Redeas felix vt opto: cū aūt redieris q̄ sunt ille pſone quas ipse fugio sol⁹ mihi certi⁹ dices. Dū vero in tm̄ deuētū est: vt vterq3 hostis nocturne dedit⁹ quieti illucescēte aurora mutuas timpanoz audiret resonātias: ptimuit ipe dñs iohānes wayuoda ne hostis declinās ab eo regia irrueret sup castra. Malēs igit impet⁹ illi⁹ in se expiri: tantis belli ex laboribꝰ fesso milite vltro se illi obuiā dedit. Cū aūt ingentē paganoz multitudinē ex aduerso sibi opponi vidit: pauore quodā ꝓcussus est: oēsq3 exercitus sui imitel timore nō modico trepidabāt Nō ergo ipe dñs wayuoda terga vertit: sed timore ꝓcussas sui militis acies seriatim hosti exhibēs aiabat illos dicēs. Cōstātes estote ⁊ pri⁹ vitā q3 cōsuetū p̄damus nomē victorie. Quid trepidatis hostē mltitudine tumescē/tē: nōne iā sepi⁹ animū illi⁹ tentastis ⁊ qui totiens fugit deo nobis ꝓpicio ⁊ nūc fugari pōt. Si aūt cuipiaz ex vobis moꝛs crudescit nō curet. Nā si mecū aut cū socijs p̄āsus est cuz xp̄o cenabit. Et his dictis maiꝰagmē qđ sue deputauerat ductioni monēs irruit sup hostē. Quo viso cetera agmina ducē eoz imitata sūt. Quare

bellū p vtrāqz ptē:ī mlto vincēdi desiderio cōmittit:nō tñ eq̄ sor
te pugnatū ē. Nā ipse bassa ⁊ ois sibi cōmissa thurcor multitudo
mox ī prio īpetu ꝓgressus terga vterūt ⁊ pcipiti se ꝓmiserūt fuge.

Hūgari vo hoc viso multa cū seuentate psequebant illos: ⁊ quē
celer equi sui cursus ab istāti nō eripiebat morte:cruētū p examē
vita excedebat. Plurima igit ibidē milia pagānor cecidere. Nā
hūgaris captiuare illos fastidio erat:q̄ ꝓpter oēs quos fugiētes
prienire poterāt multis cōfossos vulnerib⁹ interficiebāt. Dura/
uit hec psecutio a vesptina hora incipiēs mediā vsqz ad noctem
Bassa enī ipse certamē ea diei in pte ꝓpterea cōmittere pelege/
rat: vt si bello superet saltē nocturne obscuritatis p remediū ab
hoste eripet. Sz hec adinuētio ꝓfuit sibi mūme. Nā lunari sidere
pleno nocte eādē suis radijs illustrāte:bassa ipse capt⁹:ac ī mn ⁊
tubarū voce noctis circa mediū ī caltra hūgarica ad tētoriū dñi
wayuode iohānis deduct⁹est. Sicqz ipse dñs wayuoda sex bel/
lis pcipuis vna ⁊ eadē via felici exitu gestis:quīti mēsis postqz de
hūgaria exierāt reuolutione trāsacta:exercitū ingēti hominū re/
rū ve p̄da onustū regia ad castra incolumē reduxit:insignūqz vi/
ctorie multa hostis vexilla siue banderia regi obtulit. Hec post/
modū gloriosissime vgini marie regni hūgarie patrone oblata: ī
eccl̄ia einsdē cinitate in budēsi cōstructa:futura ꝓ memoria: ꝓqz
einsdē vginis gl̄iose laude:nr̄m vsqz ad euū depēdētia: tantis vi
ctorijs ipi dño wayuode eclit⁹datis fidē phibebāt: ⁊ nisi mollē il
lor pannū puluis vetustas ve cōsūpsisset:susp̄sa depēderēt ibidē
vsqz in hūc diem. De treugis inter regē wladislaū
⁊ thurcor cesarē firmatis: ⁊ de restitutione regni rascie.

Ex his tot illustrib⁹ triũphis totqz p̄claris victorijs id accessit: ut cesar ip̄e thurcoꝝ amrates tremefact⁹: missis caduceatorib⁹ erga regẽ ⁊ dñm wayuodã ꝓ treugis instãter laborauit. Rex igit̄ wladisla⁹ solẽnẽ suoꝝ magnatũ ꝯuetionẽ ĩ ciuitate zegediẽsi celebrari statuit. Ad quã vndiqz multo regni nobili cõfluẽte: venerunt ⁊ a cesare missi wayuode thurcoꝝ duo ad cõponẽdas treugas p̄scriptas idonei. Conuẽtuz est ergo decẽ annoꝝ de inducijs: ⁊ ex p̄te regis bassa natuliensis dimittit̄. Cesar quoqz thurcoꝝ castrũ zenderew ceterasqz cũctas rasciani regni munitiões quot ⁊ q̄s ante hec georgio dezpoto demerat eidẽ restituit. Et hec quidẽ inducie iuramẽtis firmate extitere. Dñs enĩ iohãnes wayuoda pro rege ⁊ ꝓ se proqz oĩ hũgarice plebis p̄te: dicti v̄o thurcoꝝ wayuode ꝓ cesare eoꝝ ac cũcta dominij eiusdẽ gẽte tã dictarũ decẽnaliũ treugarũ q̄z aliaꝝ rerũ tũc firmatarũ ꝓ obs̄uatiõe realia deposuerũt iuramẽta: q̄ vtinaz nũq̄z deposita fuissẽt. Nã postea treugis eisdẽ p̄ regẽ ⁊ dñm wayuodã inducẽte p̄fato dño Juliano cardinali ruptis: velut quondã põpeio qui oĩuz hoĩuz victoriosissim⁹ euaserat: postq̄z equos in porticu tẽpli hierosolimitani stabulauit gloria victorie dẽpta est: sic ⁊ bellice res ipsi⁹ regis wladislai ⁊ dñi wayuode ĩ antea aliã cõmutate sunt in sortẽ. Ualuit tñ harũ cõpositio ĩduciarũ dezpoto. Cũ enĩ rasciani regni de dñio eiect⁹ fuisset penit⁹: his treugis interueniẽtib⁹ in dñm qui pri⁹ erat restitut⁹ est.

De bello dñi wladislai regis ĩ p̄tib⁹ romanie circa oppidũ warna ꝓpe ad littora maris cõmisso: ⁊ de interitu eiusdẽ sequitur.

His igit̄ rebus hac via in hunc finem perductis: dñs Julian⁹ cardinalis omni suo posse apud regez apudqz dñm wayuodaz instabat: vt rupto induciarũ federe thurcoꝝ cesarem armis inuaderẽt. Dicebat enĩ q̄ promissa fides infidelibus seruari deberet mĩme: deoqz iniuriosuz aiebat q̄ ipsi nobilẽ illã eis diuinit⁹ datã eccl̄iastice religionis cõtra hostes victoriam ingrato tractarẽt corde: ac dei volũtatẽ q̄ in hostẽ exequi deberet hostis cõmutassent in volũtatẽ. Impulit ergo illos crebris p̄suasionib⁹ illicitũ ad facin⁹: ⁊ viros quos mars ferrũ ve totiens vincere nequiuit molli tãtũ lingua vicit. Multos enĩ xp̄ianoꝝ principes eisdez armoꝝ ferre opem pollicebat̄: de bulgariaqz ac de albania ⁊ de tracia: necnõ ⁊ de illa famosissima imperiali vrbe constantinopolitana magna militũ subsidia ipsis venire dicebat

Idipsũqꝫ ⁊ principes idẽ ac dictoꝝ regnorũ incole ꝓmittebant. Paruerũt tãdẽ tãta sollicitati fiducia: ac mox mlto stipẽdario milite ꝯclamato: bellicisqꝫ castris coaptatis: ⁊ pluribꝰ regni magnatibꝰ comitati: circa castꝝ orsowa danubio trãsnauato hostilẽ ĩ trãse ĩgesserũt. Mouẽt ergo castra dietim de loco ĩ locũ: ⁊ oĩs hostilis ager qui occurrebat fumãti incẽdio ⁊ reꝝ direptiõe vastabãt. castra ⁊ munitiões alia deditiõe subiugabãt alia potẽti ĩcursu ferroqꝫ expugnabãt: q̃propter magis ac magis introrsũ ꝓgredi visũ fuit: donec regnis bulgarie et romanie ꝑtrãsitis marina venerũt ad littora. romaniciqꝫ agri oppida warna ⁊ galata denoĩata se spõte offerẽtia ĩ deditionẽ recipe: ⁊ iuxta eadẽ castrametati spectabãt ꝓmissa ipsis venire auxilia. Sꝫ ꝓchdolor sepiꝰ ꝯtigit dũ ꝓpriã domi quis negligit militiã: partibꝰ ĩ peregrinis male armat aliena. Ueꝝ paulo añ mltis cõportatis spolijs: mltis cedibꝰ illatis: ac magna parte dictoꝝ regnoꝝ ĩ ignẽ ⁊ p̃dã redacta: dãnisqꝫ plurimis illatis: hostilẽ illesi poterãt declinare ꝯgressũ: p̃terite tñ ip̃os hoste ab eodẽ reportate aĩabãt victorie: idcirco temeritate q̃dã occupati q̃ꝫuis ꝓmissus frustrati sint auxilijs incepto ꝓpterea a ꝓposito nõ viso hoste reuerti ingloriũ eẽ iudicabãt: ⁊ ob hoc vltimũ estatis mẽsẽ ⁊ q̃si oẽm autũnũ hostili in terra ꝓtractarũt. Tãdẽ mẽsis nouẽbris die decima q̃ scꝫ vigilie festi btĩ martini ascripta ẽ: cesar thurcoꝝ amrates ĩnumerabilibꝰ paganoꝝ cũ agminibꝰ instructis acieb⁹ signisqꝫ collatis pugnaturꝰ venit. Ecõuerso v̄o rex ⁊ dñs iohãnes wayuoda ceteriqꝫ hũgarie dñi illic qui aderant educta oĩ eoꝝ vi de castris: acieb⁹ armoꝝ p̃sidijs resplẽdẽtibꝰ suo ordine distributis ⁊ ordinatis: ⁊ vnicuiqꝫ aciei duce deputato: statuerũt vt vnãquãqꝫ aciẽ sui currꝰ eadẽ velocitate tp̃e ꝯgressus sequi deberẽt. hosti enĩ erãt ĩpares: metuebãt ergo ne añ pugnantes ꝑ hostẽ vltima acieꝝ in parte inuaderẽt. His igit hac serie cõpositis: deꝰ ab alto ibidẽ ipsis future signũ oñdit calamitatis. Nã statim postq̃ꝫ signa siue vexilla auro micãtia eleuata ⁊ mitiũ ventoꝝ tũc tẽpestiue susurrantiũ flatibꝰ extẽsa sũt: mox vẽtis eisdẽ ĩpetuosũ ĩ turbinẽ ꝯcitatis ⁊ ĩualescẽtibꝰ vexilla eadẽ diuersas scissa ⁊ dilaniata in partes altũ per aerẽ volabãt. Tãdẽ in multaꝝ tubaꝝ ⁊ timpanorũ parte ab vtraqꝫ resonãtiũ sonitu: thurcorũqꝫ magno clamore exuberãte: vterqꝫ ꝯgredit hostis. Frãgunt hincinde lancee et in eaꝝ fractiõe mlti sternũt ab equis. feruet bellũ asprimũ. cedes fit maxima ꝑtibꝰ ex ambabꝰ: mlto tñ maior ex turcis. Nullũ quip/

pe agmẽ illoꝝ hũgarice militaris ỽtutis impetũ ſuſtinere poterat quin ſubitã ꝙuertebat in fugã. Sꝫ qꝛ thurcoꝝ lõge lateqꝫ diſtẽta agmina hũgarice gẽtis exercitũ ĩ numero ỽltra quã ſextenario excedebãt: parũ igit hũgaris fugitiuas illoꝝ acies ꝓſequi, pficiebat Nã redeũtibꝰ illis a ꝓſecutiõe noua eis agmina occurrebãt: ac in magno fremitu receti illos bello ỽexabãt. Cõſũpta eſt ergo mozi bũdo in certamine diei ꝓs maxima: ꝛ cãpus vndiqꝫ mltis refertꝰ cadaueribꝰ vtriqꝫ hoſti terrozi erat. Quapꝛopter cũcto thurcoꝝ equitatu nutãte ꝛ fuge intẽto: ſoliſ caſtris ceſareis ĩnumerabilibꝰ peditũ agminibꝰ munitis ſuo in loco magno cũ timoꝛe ſtãtibꝰ vbi rex wladiſlaꝰ hoſtilẽ equitũ fugere amratẽqꝫ ceſarẽ ꝛ caſtra illius terroꝛe cõcuti vidit: moꝝ ſui capitis, ꝓ cuſtodia deputatũ mouit agmẽ: dño wayuoda ꝛ ceteris ꝓte ex altera feroci bello inſiſtẽtibꝰ ceſaris caſtra inuadere ꝛ penitꝰ oppꝛimere aggreſſus eſt.

Cũ igit denſa peditũ venit inter agmina: mltitudine illoꝝ ſimul cũcto ſuo cũ agmine obꝛutꝰ pariterqꝫ ꝛ oppꝛeſſus ac ibidẽ iterem ptus eſt: ꝛ victis iã debellatiſqꝫ hoſtibꝰ neqꝫ ſibi quicq̃ de victoria ſperãtibꝰ inſperatã ꝓbuit victoꝛiã. Quare hũgari cãpo ſimul ꝛ caſtris eoꝝ hoſti relictis in fugã ꝓuerſi fuere: multis ex eis qui ꝓſecutiõe hoſtiũ ꝓiꝰ fugatoꝝ occupati erãt de ceteroꝝ lapſu ignorãtibꝰ: qui tãdẽ ꝓſecutiõe ab eadẽ regreſſi caſtris ipſoꝝ in ꝓtactis nocturne ſe q̃ti dedere. Cũ aũt ĩmediate diẽ tã meſtã ſubſequẽs noꝛ aduẽtãs tenebꝛaꝝ vmbꝛa cũctũ operuit oꝛbẽ: qui nõdũ ꝓ fugã parte ex vtraqꝫ eoꝝ reliquerãt caſtra: in eiſdẽ, ꝓxime aduenientis diei vſqꝫ ad lucẽ nocturnas duxerũt excubias. Audiebãt innumerabiles ceſoꝝ nec mozi nec viuere valentiũ: quibꝰ cũctꝰ cir

cũadiacẽs cãpus mortua inter cadauera refert⁹erat:gemebũdas voces ⁊ vlulat⁹.attonitiqz lucẽ diei vix expectabãt.Tandẽ rubescentẽ post auroꝛã q̃ noctis tenebras ⁊ diei lucẽ mediat:dũ sol ille clariſſim⁹cũcta montiũ supra cacumina euect⁹ diẽ restituit clario rẽ:thurci de fuga hostis dubij:cõpositis agminib⁹quibusdã cesareis de castris egressi castra hũgarica an sint milite referta lentis passibus,pcedentes paulatimqz eisdem appꝛopinquãtes diligẽti scrutinio tentarunt.Cũ aũt in illis exiguã quandã hominũ vocẽ murmurare:nullũqz ad arma moueri aut causa belli in cãpũ prosilire aĩaduerterunt:omnis cesaree expeditiõis peditat⁹irruit super illa.⁊ eadẽ qualibet defensiõe oꝛbata e vestigio cõterens euertit:cũctis viuentib⁹qui in eisdẽ reperti sũt aut captis aut interfectis.Vbi ⁊ preuat⁹ dñs iulian⁹cardinalis:multiqz alij religiose vite viri maxime de oꝛdine fratrũ cherienſiũ castra inter eadẽ vltima soluisse debita ferunt.Et preterea dñi iohãnes waradiensis ac simon agrienſis ecclĩaꝝ epi:necnõ vir magnific⁹stephan⁹ de bathoꝛ in curia regie maiestatis hõ militari ỽtute pspicu⁹: cui ⁊ vexillũ regiũ tanti discriminis in tremoꝛe sua exigente strenuitate deferre ꝓfisũ erat:hui⁹ cõflict⁹ in fluctib⁹ perempti extitere.Hũc igit̃ in modũ dñs rex wladisla⁹:regũ optim⁹:hõ ꝓdecẽtis,proceritatis:fusca facie:nigris crinib⁹:in armis strẽnuus:in suos benuolus:moꝛ honestate pclarissim⁹:mẽteqz ⁊ aĩo cõposit⁹ : regni sui q̃rto:dñi autẽ millesimo q̃dringentesimo q̃dragesimoquarto anno: vite pariter ⁊ regimini mestũ finem dedit.

De captiuitate dñi Johannis wayuode.

Quãuis ĩ hui⁹ discrimine belli victoꝛie gl̃ia apud cesarẽ amratẽ remãserit:mlto tñ illã suoꝝ ablutã sanguine reportauit.Plura enĩ vulnera sua gens ab hũgaris recepisse q̃z eadẽ illis infixisse:⁊ ipe cesar moꝛtalitatis sui pplĩ cedẽ maioꝛẽ ab eis pcepisse relatiõe fide digna phibeꝫ.Huic rei sufficiẽti testimonio est:qõ fugiẽtes postmodũ hũgaros sua ex gẽte pſecut⁹ẽ nemo.Mẽbat enĩ illoꝝ quisqz,p suffici enti ,ppꝛia lãbere vulnera.Inter hec dñs wayuoda iohãnes:dũ redeũdo in partes puenit trãsalpinas:hostẽ vbi nõ timebat hostis obuiauit illi.Nã drakul partiũ earũdẽ wayuoda de cui⁹ ꝓductione sperabat violẽtas ĩ eũ man⁹iniecit:⁊ nedũ mestũ ꝓsolaret hoiez verũ captiuitatis illũ erũna affecit.Tandez cũ ipse drakul dñm wayuodam in eundem causam captiuitatis nullã se habere

p̄meditat⁹ē: paucos post dies mlt̄is eū muneribꝰ (vt ip̄e sp̄abat) placatū regni hūgarie trāssiluanas traducere fecit in partes.

De electione dn̄i iohānis wayuode in gubernatorē: ⁊ de talione per eundē a drakul wayuoda exacta.

POst hāc tādē belli tēpestatē: postq3 regis wladislai lugubrem interitū: ne quis in regno in alterius offensā moueretur: per dominos prelatos ⁊ barones regni interdictum est. ⁊ nihilominus vt adueniente festo pē/

thecostes in campo rakos conuentio fieret omnium regnicola/
rum generalis cōmuni voto extitit statutum. Voluebat millesi/
mus q̄dringentesim⁹ quadragesim⁹ quintus dñi annus: ⁊ festū pē
thecostes p̄dictū instabat: ipsaq3 ꝯuentione multoꝝ aduentu no
biliū inundata: ac latas dicti campi rakos ꝑ planicies vndiq3 dif
fusa: oēs qui aderant voto vnanimi de regni cōmoditate: deq3
eo quē interim donec rex ladisla⁹ filius regis alberti puellus sue
etatis quintū agens annū mentē ad ꝯsilia manūq3 ad arma extē/
dere valeret: eiusdē regni in ꝓtectorē eligerēt multa cū discretio
ne tractabāt. Pendebat totius cōmunitatis ante oculos exacta
rū ꝑ ip̄m dñm iohannē wayuodā clara memoria rerū: ⁊ ideo mul
tis hāc dignitatē in se descēdere sperantib⁹: hāc eandē solus ipse
dñs wayuoda tulit. Electus est igit̄ omniū regni ⁊ regis negocia
tangentiū rerū in gubernatorē. Quapropter cūcta hungarici re/
gni plebs tali fulta ꝓtectore maguā mox dissoluta in exultatiōez
alta voce deo laudes reddebat: cāpanarūq3 ⁊ tubarū sonus vici
nū ꝑ aerem ferebat̄: peractāq3 tāte electiōis post gloriā solis his
qui se huic honori dignos esse credebāt eodē frustrati: corde tri/
sti: vultu tamē simulata sub imagine leto incedentib⁹: quisq3 re/
gnicolarū gaudens ꝓpria reuersus ē ad habitacula. Placuit tā/
dem post hec dño gubernatori a drakul wayuoda trāsalpino sue
captiuitatis exigere talionē: nōdū enī ingrata ꝑ ip̄m sibi exhibita
hospitalitas suo de corde discesserat. Mota igit̄ armate gētis cō
tra eūdē copia nō modica: ac alpib⁹ trāscēsis: illi⁹ se ingessit in do/
miniū. vniuersoq3 sui principat⁹ agro ꝑdomito eūdē captiuauit:
⁊ simul cū filio suo in ordine geniture maiori decollari: quēdā v̄o
alterū partiū earundē wayuodā puta filiū quondā dan wayuode
lumine priuari fecit. Tali igit̄ a drakul wayuoda sue captiuitatis
pena exacta: terra in eadē aliū constituēs wayuodā cōpos sui vo/
ti reuersus est in hungariā.

De repetitione corone ⁊ de vindicta ꝓpterea exacta.

Inter hec dñi hūgarie ꝑtriste ferebāt: ꝙ sacrū diade
ma quo reges hūgarie coronari solēt: puerulūq3 re/
gē qui iure nature illis dñari debebat: rex romanoꝝ
frederic⁹ detinebat. Timebāt enī ne puer aliena enu
trit⁹ ī terra a morib⁹ ⁊ labio hūgaroꝝ alter fieret. Cō
uētū est igit̄ vt repeteret̄ aut iret̄ in vltionē. Et dum
rex romanoꝝ petitis nō flectit̄: ingētib⁹ dānis pulsat̄. Nā dñs gu/

bernatoꝛ scdo sui officicij anno plurib⁹ armatoꝝ agminib⁹ cõpo/
sitis: oẽm carinthie ⁊ carneole agrũ et magnã partẽ stirie crudeli
cũ seueritate ꝓuagat⁹ẽ: res in ꝑdã: hoies ĩ captiuitatẽ: ciuitatesqz
ac oppida ⁊ villas ardentes in flãmas redigẽdo. Cũ tandẽ ipsuz
romanoꝝ regẽ suoꝝ regnoꝝ de populatiõe moueri vidit minime
multaꝝ rerũ ⁊ captiuoꝝ ꝓgerie onustus felix redijt.

De bello dñi gubernatoꝛis in cãpo rigomezcw cõmisso.

POst hec dñs iohãnes de hwnijad gubernatoꝛ oẽs re/
gni res vndecũqz emergẽtes tãqz impositũ suo hume
ri on⁹ ꝑpetua discretiõe gubernabat: regnũqz hosti/
li tuebat ab incursu: nec annis in eis dẽ thurcis hũgari
ci agri in offensã ipsoꝝ extẽdere frameã facultas occur
rebat. Tãdẽ ẽrto sui gubernaminis anno: ipse dñs gubernatoꝛi
vtute bellãdi sp magna tẽtare ꝑsumẽs: thurcoꝝ cesarẽ noua armo
rũ expeditiõe aggredi cogitauit. Cõflauit igit magnã militũ ma/
nũ: ⁊ oẽ qd in hũgaria in armis potẽs erat vnã redegit in expedi/
tionẽ. ac castris bellicis: machinaꝝ: pixidũ: ac alioꝝ tormẽtoꝝ ho
stẽ ferentiũ ingenijs munitis ⁊ refertis: primũ autũni circa mẽsẽ
supra castrũ zewerini danubiũ trãsijt: ⁊ regnũ rascie eo q dñs illi
us expeditionẽ ad eãdẽ vocat⁹nõ acceserat: seuero incursu ptrã
siens: hostiles se gessit in terras: illasqz in igne ⁊ ferro domitabat
nõ tñ vt ꝑdã actur⁹sz vt regnũ occupatur⁹ trãsibat. Comitabant
dñm gubernatoꝛẽ viri ĩ regno potẽtes sãguineqz ⁊ vicoꝝ posses/
siõe ꝑclari: dñi emeric⁹ de pelsewczt wayuoda trãssiluan⁹: ladisla/
us frater eiusdẽ: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marczali ianitoꝝ rega/
liũ mgr: raywoldus de rozgon: thomas de zeech: franko de tha/
lowcz regnoꝝ dalmatie ⁊ croatie ban⁹: iohãnes zekel dñi guber/
natoꝛis ꝓsãguine⁹: bñdict⁹ de losoncz: stephan⁹ fili⁹ bani de alsoli
udwa: ⁊ alij ꝯplures vtute militari ꝑspicui audacesqz ĩ bello mul
tis armoꝝ ꝑsidijs insignes. Nec min⁹ cesar thurcoꝝ amrates qui
tãtã hostilitatis manũ ꝓtra se moueri audiebat ad ꝓtegẽdũ se erat
solicit⁹. Oẽm enĩ sui ꝓcipat⁹ manũ q ad arma extẽdi posse vide
bat cõmouit: armauitqz cũctũ sue gẽtis militẽ ⁊ ad bellũ instruxit
ac mouens ingẽtia sui ppli agmina adueniẽti hosti ꝓtrari⁹ obuiaz
iuit. Instabãt mẽsis octobꝛis medij dies cũ hũgaroꝝ castra rasci/
ani agri trãsuecta ꝑ oꝛas bulgarie cesari thurcoꝝ subiectas terras
attigerãt. ⁊ in expectãdo hoste in cãpo merule qd hũgarico ideo/
mate rigomezrye vocat fixa manebãt. Ventũ ẽ tãdẽ ad feriã qui/

tā festa q̄ sanctoꝝ galli ꝓfessoris ꝛ luce euāgeliste mediabat: cū ce
sar ipe thurcoꝝ veniēs a castris dñi gubernatoris suū nō remote
posuit hospitiū. Et uis ergo armature vtriusqꝫ ptis milites quos
effrena ducebat inuēt⁹: quib⁹ ve man⁹ ꝓserere animi erat: hincin
de cāpo dediti: ꝓcursu mutuo nō sine mortalitate separabāt. Cū
aūt illa cūctū p euū memorabilis festiuitatis sci luce euāgeliste di
es illuxit: solqꝫ infra meridianas celi p atria delat⁹ venit ad ho
ras: vterqꝫ hostis oēm armoꝝ vtutē cūctūqꝫ sue expeditiōis milr
tē cāpi ꝑdicti effuderūt p planicies. nec erat aules parte ī vtraqꝫ
quē formido mortis tāti discriminis in sorte tāta hostiū visa mul
titudine nō occupasset. Ordinate sūt p dñm gubernatorē oī sua
de gēte quā ducebat acies octo ꝛ triginta. signaqꝫ siue vexilla il
laꝝ in medio claro depicta auro ferebāt. ꝛ vnaq̄qꝫ acies prima in
fronte radiātib⁹ munita armis stabat. ac duces illaꝝ easdē circūq̄
qꝫ girātes corda militū monitis ꝛ psuasionib⁹ ad bellū acuebāt.
Cōuerso vo cesar thurcoꝝ oē gētis sue robur ingētia in agmina
cōponēs: collatis signis velut mur⁹ quidā ptinu⁹ oēm cāpi partē
aspectui hūgaroꝝ oppositā occupās lētis passib⁹, ppiabat. Cū aūt
ad vni⁹ sagitte iactū ventū ē: cūcta mox vtriusqꝫ ptis timpana p
cussa terribilē ediderunt sonū. tubarūqꝫ hincinde resonantiū ad
clangorē cūcte vtriusqꝫ partis acies in mltaꝝ flexione lāceaꝝ oī
vtutis eoꝝ cū impetu ꝓcurrētes: vniuerso cāpo tāto ex motu ge
mitū quēdā edente mutuā irruerūt in cedē. Ingēs ergo exoꝛt lā
ceaꝝ fragor. multi hincinde p̄cipites bellantiū inter pedes saucij
deiciunt ab equis: horrēdoqꝫ clamore moriētiū alta intonabant
aera. dēsat ambaꝝ ptiū pplus: nec ps sciebat cedere pti: magnaqꝫ
ex dēsitate mltoꝝ man⁹ hostē sibi, ppiquū magnā p horā ferire ne
quibat. Fortiori tādē īpetu hūgaris ī hostē vtētib⁹: thurci plūmas
dissoluti ī turmas ab hūgaris lōgā cāpi p partē cede ꝓtinua ,ppel
lebant. ꝛ rursus thurci nouis agminib⁹ ex castris cesareis adiuti:
hūgaros eoꝝ vsqꝫ ad castra ī manu occisiōis grauabāt. Int hec ꝛ
sagittaꝝ dēsissimi imbres thurcoꝝ p peditatū excussi: altū obūbrā
tes celi lumē: hūgaros atrociter feriebāt. Et q̄zuis hūgaris hostē
plusq̄ducētis armatoꝝ milib⁹ tumentē: vigintiq̄tuoꝛ vel paulo
plus miliū pugnatoꝝ ī brachio sustinere īpar ꝛ onerosū fuerit: nō
ea ,ppter tāta hostiū mltitudo: tātus armoꝝ strepit⁹: tātaqꝫ vulne
rū infixio: ipsa die eisdē fugā psuadere potuit: sꝫ solis vsqꝫ ad oc
casū inicti aīo q̄nto dur⁹ cedebāt tanto magis cedere nesciebāt.

Magna igit virtute maiori tñ ptinacia adueniẽtis, prime noctis vsq; ad tenebras pugnantes: maiorẽ in hoste faciebant stragẽ q; ab illo suscipiebãt. Cõsũpt⁹ est dies tot⁹ magno belli in feruore: ⁊ in numerabilib⁹ ex vtraq; parte cesis cãpoq; certaminis toto re cẽtib⁹ repletis cadaueri b⁹: nox ipa supuenies furorẽ simul ⁊ arma partis vtriusq; suis diremit vmbris. Vbi etsi eadẽ nocte parũp acies belli a labore resederint: totã tñ p noctẽ machinis ⁊ igenijs extitit decertatũ. Postq; aũt imediate adueniẽtis sabbati dies oriẽtis solis p radios illustrata est: vterq; hostis hesterno furore tumid⁹ ordinatis acieb⁹ rursus, psilijt in cãpũ. Cõcurrit de nouo ⁊ durissimũ ex vtraq; parte bellũ cõmittit: i magno quoq; tumultu sextã eiusdẽ diei vsq; ad horã decertat. Inter hec cesar thurcorũ dũ milite hungarico admodũ pauco fessoq; sua agmina turbari vidit: omnẽ sue gentis multitudinẽ equitatũ scz et peditatũ monit: ⁊ in magna rabie sup acies supq; agmina hũgarox irruit: ⁊ nõ min⁹ velut multax q̃dã inundatio aq̃x obruit: eos ac castra eox euertẽs inscios fugere ad fugã coegit. Fugiebat quisq; nec in fugiẽdo quispiã ordo seruabat. Persecuti sunt eos thurci magna cũ atrocitate donec sol occiduis demersus é in oris. Sz post hec nõ min⁹ acerba hũgaris successit psecutio. Nã dieten⁹ fugiẽtibus rasciani quos in introitu offẽderãt occurrẽtes: cosdẽq; itinere fessos oibusq; armorũ psidijs nudatos: velut a lupis territas oues oĩ absq; miseratiõe spoliabãt trucidabãt ⁊ perimebãt.

De magnatibus qui in hoc bello cecidere: ⁊ de captiuitate domini gubernatoris per dezpotũ facta ⁊ de exactis propterea penis.

Ceciderũt bello i hoc dñi supdicti emeric⁹ de pelsewcz ladisla⁹ frater eiusdẽ: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marcza li: thomas de zeech: franco ban⁹: iohãnes zekel: bñdi ct⁹ de losoncz: ⁊ stephan⁹ fili⁹ bani de alsolindwa: ⁊ qsi cũcta regni hũgarie militia extincta est. Dñs aũt gu/ bernator cũ in celeri cursu sui equi tãta belli ex ꝓfusiõe ꝓcul a cã po certaminis elõgasset: oĩqz milite deser⁹: tutricib⁹ deposi tis ar mis errabũdus ꝑ deuia ferret: duoꝝ thurcoꝝ incidisse dicit i ma nus. Dũ vo agnitio eiusdẽ illis nota eẽt minime: abiectis in terrã frameis manuten⁹ insilierũt in eũ: ipmqz suis spoliabant vestimẽ tis. Pẽdebat aurea crux dñi gubernatoris i collo. hãc alter thur corũ eorũdẽ cũ rape voluisset: mox dissẽsio iter illos orta est: mu/ tuũqz irruerũt in luctamẽ. Inter hec dñs gubernator ipis luctã tib⁹: vna ipsaꝝ francaꝝ arrepta: irruit in eos. in vtuteqz sui bra/ chij alteꝝ eoꝝ tã grauiter ꝓcussit: vt ille ꝓceps in terrã ruẽs extin ct⁹ est. Cũqz ⁊ alteꝝ ferire vellet: ille fuga e lapsus ei⁹ euasit man⁹ Post hec dñs gubernator ampli⁹ ꝓcedẽs quẽdã rascianũ obuiũ sibi habuit. Hic licet rapine gr̃a lustrauerit siluas: dũ tĩ hoĩez for ma intuituqz ꝑstantẽ suã in ꝑsentiã emersisse ꝓspexit eiusdẽ ab of/ fensa oĩno abstinuit. vl̃ aũt qr dñs gubernator arreptã ꝑ ipm fra meã nõdũ abiecerat: idẽ rascian⁹ ipm inuadere ausus fuit minime Cogitabũdi ergo stetere ambo. Tandẽ dñs gubernator eũdẽ ra scianũ vt sibi nandoralbẽse vsqz ad castrũ ducatũ ꝑberet rogatũ effecit: nihilomin⁹ illi ꝓdignã ꝓmittẽs remunerationẽ. Ille mox id se factuꝝ obtulit: nõ tĩ locũ ad optatũ vt ꝓmiserat sz ad castrũ zenderew ipm deduxit. Postqz aũt georgio dezpoto dñz guber natorẽ sui castri intra portas eẽ intonuit: memor qꝑ vtus ⁊ opera hoĩs hui⁹ ipm paucos tũc ꝑteritos añ annos expulsiõis calamita te affectũ suo in regno nouũ effecerat dñm: ingratitudinis duct⁹ vicio ingratũ se illi exhibuit hospitẽ. Detineri enĩ illũ iussit: ⁊ nec eũ hũgarie dñis ꝓ illi⁹ eliberatiõe solicite labor̃atib⁹ restituit: do nec idẽ dñs gubernator filiũ suũ noĩe ladislaũ natu maiorẽ erga man⁹ illius sua in psona ꝓ obside locauit. Quãuis autẽ ipse dñs gubernator bello in hoc sinistra comitat⁹ fuerit fortuna: tĩ qr po ti⁹ armoꝝ q̃z aĩoꝝ defectu illũ apud hostẽ victoriã relinquisse cõ/ stabat: grato ergo aĩo hũgarie ꝓceres cũcti illi⁹ spectabãt aduẽtũ Huic rei documẽto est: qd eodẽ dño gubernatorẽ erga festa dñi natalia reueniẽte: magn⁹ nobiliũ cetus in ciuitatẽ egediẽsi cõgre/

gatus illi⁹ spectabat aduentū: appropinq̄ntiq3 illi hilari in vultu se obuiū dedit. Post hec dñs gubernator ĩgratitudinē dezpoti nō min⁹q̄3 sue captiuitatis calamitatē pōderās: resertis armis et milite: dezpoto ab eodē sui delicti ꝯdignas exigere penas, ꝓcessit inuectusq3 forti in manu sui dñij ĩ agrū magnas ĩ illo edidit vastitates: oībusq3 castris ⁊ dñijs illi⁹q̄ regni hūgarie ambit⁹ cingebat illū spoliauit. ⁊ ampli⁹ illi⁹ laborassz ĩ destructiōe: nisi dezpot⁹ filiū eiusdē sibi ĩcolumē restituisset: hūgarieq3 p̄mores tumētē eiusdē dñi gubernatoris ĩ vindictā aīuz ꝑ dezpotū peti nō cōpescuissent

De bellis dñi gubernatoris intra limites regni gestis.

Multa ⁊ varia post hec dñs gubernator: bohemis in regni opp̄ssione agētib⁹: eiusdē regni intra limites cū eisdem bohemis gessit bella. ⁊ multas eorūdē bohemoꝝ munitiōes hūgarici agri in desolationē varijs erecta ĩ locis: alias deditiōe alias vi cepit. oēmq3 suaꝝ expeditionū directionē ꝯtra eosdē bohemos fine felici cōsumasset: nisi opa ꝓditiōis in ip̄m dñm gubernatorē ꝑ primores hūgarie ꝯflata eisdē bohemis auxiliū p̄stitisset. Quāto enī res ipsi⁹ dñi gubernatoris via ꝓspiori dirigebāt: tāto magis plurimi dñoꝝ in illū occulta tumebāt ĩuidia. Actū ē enī dñice incarnatiōis. M.cccc.li. anno: cū idē dñs gubernator mlto tū stipēdario tū populari milite armat⁹ munitiōez ꝑ p̄fatū iohānē izkra ad murū claustri scī regis stephani deprope ad oppidū losoncz erectā obsidione cinxit: dietenusq3 forti expugnatiōe illā expugnando illi⁹ custodes siti ⁊ armis in tm̄ grauasset ꝙ iā de illi⁹ obtētiōe finis optat⁹ sparet: p̄fatus tandē izkra ciuitatū regaliū regni partib⁹ ĩ supiorib⁹ hītaꝝ fauore supb⁹: tū v̄o ꝓditoꝝ mot⁹ ꝑsuasiōe ꝓprio ⁊ auxiliarioꝝ non modico munit⁹ armatoꝝ p̄sidio: suis qui munitiōe in p̄tacta circūuenti erāt allatur⁹ opē venit: secusq3 castra ip̄i⁹ dñi gubernatoris ordinatis acieb⁹ stetit. Sz quid nequiciosa reb⁹ in bellicis valeat ꝓditio tūc patuit: cū nōdū man⁹ pugnatoꝝ cōserte erāt ⁊ iā agmina ꝓditoꝝ dñi gubernatoris de castris p̄cipitē ꝓruperāt in fugā Quare ⁊ ipse dñs gubernator campū ⁊ castra deserere est coact⁹. Hāc quidē ꝓditionē vir magnific⁹ stephan⁹ de pelsewcz munitione sub p̄tacta fortuitu ictu pixidis ad mortē vulneratus: anteq̄3 moreret ꝓprio ore extitit ꝯfessus. Interfect⁹ est ibi p̄terea nobilib⁹ regni de potioribus iohānes kompolthij de naua. Epūs aūt agriēsis ladisla⁹ de hederwara cū eēt claud⁹ euadereq3 nequiret

ibidē extitit captiuat⁹. Sicqz iohānes Jzkra cāpo ⁊ castris hūga/
rorū pariterqz ⁊ victoria potit⁹: tandē castrū gede filioꝝ lorandi
dura tentauit oppugnatiōe. sz castellanis eiusdē viriliter resisten
tib⁹: voto frustrat⁹ agriense venit sub castrū. Cūqz ibidē dict⁹ la
disla⁹ ep̄us idē castrū ꝓprie ꝑsone ꝓ redēptiōe manib⁹ ipsi⁹ iohā/
nis Jzkra assignare voluisset: capitanei eiusdē castri cū essent re/
gnicole illaꝝ partiū: calamitatē q̄ exinde sequipotuisset vni⁹ hoīs
p̄ferentes miserie: ipsū iohānē Jzkra suo a ꝓposito vacuū abire
voluerūt. Post hec dn̄s gubernator nouis assūptis armis: gēti/
busqz suis q̄ partes tutabāt inferiores (quoꝝ militarē v̄tutē tūqz
fidelitatis ꝯstantiā prioꝝ belloꝝ in tentamine exp̄tus erat) addu/
ctis: munitiōes ipsi⁹ iohānis Jzkra ad claustrū de saag sec⁹ fluuiū
Jpol ⁊ in mōte galchur oppidoqz rosnawa ⁊ scepsinouo erectas
edificio inuadēs: graui obsidiōe vexauit ac ad deditionē coegit.
Munitionē v̄o eiusdē iohānis Jzkra in derenchen habitā: quā
bohem⁹ quidā walgatha vocitat⁹ illi⁹ sub noīe detinebat obsedit
⁊ cū cēt in valle: nouo in eandē genere oppugnatiōis excogitato
vallē ipsā de subt⁹ eiusdē munitiōis alta agere recludi faciēs: flu/
uiū ꝑ eandē vallē decurrentē altas retorsit in aq̄s. Cūqz illaꝝ di/
luuiū menia munitiōis eiusdē trāscēderet: cūctisqz in illa existēti/
bus suffocatiōis mortē minaret: hi qui in illa erāt bohemi ꝑsonas
in captiuitatē ⁊ munitiōez ipsam ad manus ipsius dn̄i gubernato
ris dedere. Tandē ciuitatē zoliensē tāte perniciei nidū et alitricē
adiens: eandē vehementi exussit igne. castriqz zoliensis in cōtra/
riū magnā erigere faciē munitionē armis militeqz refertam relin
quens: ipsum iohannē izkra armorū strepitu interim angustiauit
donec eundē ad pacis condimentū impulit.

De bohemis regnū hungarie deuastantibus
qui fratres nominati fuere.

Tunc p̄ter iohānē Jzkra plurime ī regno erāt extranee
natiōes: q̄ oēm vim ipsaꝝ regni eiusdē dedicauerāt in
molestiā. Petr⁹ komorowzki comitatū liptoniēsē vni
uersū sue subegerat ditiōi. Pangraci⁹ v̄o hō vt sup̄ di
ctū est in hūgaria nat⁹ toto comitatui de thwrocz dn̄a/
bat. castraqz Owar Berench ⁊ ztrechen vsurpās: in vastādo re
gno nō min⁹ ceteris atrox erat. Hi mutuis se ꝑsequebant odijs:
comitatusqz p̄dictos ⁊ oē qd̄ ipsis vicinū erat alternatim grauib⁹
spolijs excolebant. Erat et aliud genus latronū partes regni su/

periores vastātiū. Hi ex collectiuo quodā ⁊ gregario milite armo
rū p̄sidijs crassati: pl'rima sibi domicilia alia ꝓditiōe ⁊ armis acq̄si
erāt: alia nouo edificatiōis ope adaptauerāt. fraternū quoqz no/
mē claustraliū ad instar monachoꝝ sibi vsurpātes: se ip̄oꝝ lingua
bratrik vocitabāt. Hi ꝯstitutis inter se capitaneis: oēs regni ip̄is
ꝯtiguas ꝑtes: maiori ceteris dep̄dationū cedūqz ac flāmaꝝ graua
mine q̄ssabāt. Tanti iā in regno illis creuerat audacia: qd̄ palā cō
nubia tanq̄z ꝑpetue in regno māsuri ꝯtrahebāt. Nā ⁊ dn̄s guber
nator postq̄z superiorū regni partiū magnates ꝓditiōis insidias
sibi tēdere ⁊ illos magis erga eū inuidia q̄z recto corde duci aīad
uertit: in earundē partiū tutamē postmodū tepidior fuit.

De bello dn̄i gubnatoris ī t̄ra rascie iuxta castꝝ crusowcz cōmisso

Adē tēpestate cesar thurcorū amrates georgiuz rascie
dezpotū sua ī vicinitate dominio potiri egre ferēs (gra
ue enī in illū ꝓpter emissionē dn̄i gubernatoris ꝯcepe
rat odiū) magnā sue gētis partē ad arma cōmouit: ⁊ illā
cuiusdā wayuode sui Friczbeg denoīati hoīs bellicosi sub ductu
rascianas in partes direxit. ac illi vt castrū crusowcz ad lit⁹ fluuij
mura situatū ātiquā ꝑ ruinā occupatū repararet: ⁊ ex illo georgio
dezpoto hostis fieret stricti⁹ mandauit. Hac re audita dezpotus
ꝯtremuit: cogit abūdusqz quid faceret diu intra se reuoluit. Su/
as enī vires tanto posse resistere hosti impares sciebat. Mox de
iniuria dn̄o gubernatori illata penituit. Sed cū nullā sibi tanto ī
discrimine redemptionez p̄terq̄z aut hosti cedere aut auxilio vti
aīaduertit: ad quē ꝓ auxilio refugeret ignorabat. Dicebat enī ad
suos. si dn̄i gubernatoris erga me nō offendissē volūtatē: hic eēt
homo qui me periclitantē tantoꝝ maloꝝ erueret a ꝓcellis. Cū er
go cui⁹ se cōmēdaret p̄sidio p̄ter dn̄m gubernatorē inuenit nemi/
nē: facie q̄si rubore ꝑfusa ad illi⁹ diuertit auxiliū. Dn̄s v̄o guber/
nator: cui cū thurcis bellare magisq̄z iocūdas adire choreas ani/
mo erat: mox plurimū sui exercitus militē ꝯclamare iussit. coapta
tisqz armis dezpoti ꝓpria in ꝑsona iuit in succursū. Sciebāt etiaz
thurci qd̄ dezpotus ad se defendendū arma parasset: ignorabāt
tn̄ qd̄ dn̄m gubernatorē suū ꝯduxerat in auxiliū. pacato ergo aīo
aduenientē expectabāt hostē. Dn̄s aūt gubernator vt eo celerius
hostē adoriri posset: cū cūctis suoꝝ armatoꝝ ⁊ rasciane gentis ag
minib⁹ in trāseūdo totā noctē ꝯsūpsit. Exacta est igit̄ simul nox et
via: diesqz solis ad ortū ⁊ dn̄s gubernator ad hostē ꝓpinquarūt.

Insurrexit iter hec nebula quedã q̃ vtriusqz hostis ne se mutuo cernerẽt tenebat oculos. tandẽ cũ nebula eadez oriẽtis radios p̃ solis subleuata est in altũ: mox ferrate resplẽduerũt acies. Agmina vo thurcoz cũ easdẽ sibi ꝓpinq̃s esse: ⁊ inter easdẽ vexilla dñi gubernatoris q̃ dudũ cognouerãt vẽtilari viderũt: terga vertẽrũt: ⁊ armis minime ꝓsertis subite se cõmiserũt fuge. Persequebaꝫ eos fugiẽtes cũctũ dñi gubernatoris leuis armature robur: ⁊ quisqz ꝑsequẽtiũ multa pugnãdi cũ auiditate illos perimebat. Quare cedes maxima secuta ẽ de illis vẽturã vsqz ad noctẽ. multoqz maior fuisset subsecuta: si eosdẽ aduenientis noctis tenebre fugiẽtes nõ occultassẽt. Vbi ⁊ p̃fat⁹ fricz beg wayuoda multis sibi cõmisse gẽtis cũ potioribus captiuitatis calamitate affecti: ⁊ dño gubernatori magno cũ gaudio ⁊ solẽnitate p̃sẽtati fuere. Quapropter ipse dñs gubernator victoria potit⁹: in reditu ciuitatẽ bidiniẽsẽ toti⁹ bulgarie locũ capitalẽ exuri fecit. Tãdẽ vniuersis captiuis dezpoto assignatis: felix cũ triũpho venit in hũgariã.

De reductione regis ladislai: ⁊ de creatione dñi gubernatoris in perpetuũ comitem.

Inter hec cũ romanoz rex fridric⁹ regẽ ladislaũ suis regnicolis pacato aĩo sibi reddere petẽtib⁹ dimittere negaret: mox nõnulli regnoz eiusdem regis ladislai primores: ⁊ comes Lilie vlric⁹ cũ illis: minacibus armis ⁊ militib⁹ ad inferẽdas iniurias ꝓmptis magna ĩ copia coadunatis: ciuitatẽ nouã ⁊ ipm regẽ romanorũ in illa molesta circũquaqz obsidiõe cinxerũt. Quapropter ipe romanoz rex tũ metu tũ penuria victualiũ admodũ laborãs: regẽ ladislaũ suoz regnoz ꝓcerib⁹ reddere est coact⁹. Reduct⁹ est igit puer princeps: ⁊ castri wiennẽsis ꝓuersabaꝫ in palatijs. Multi ad illũ ꝓfluebãt tũ de suis tũ de alienis regnis nobiles. Cũ enĩ tã excellẽtib⁹ tanqz potẽtib⁹ esset nat⁹ de parẽtib⁹: magnũ ĩ hoiez illũ euadere spectabãt. Cõuentũ fuit ergo vt et dñs gubernator regniqz dñi ⁊ magnates cũcti ad exhibẽdos puero regi ꝓdignos honores fidelitatisqz homagiũ p̃standũ illac irẽt. Nec dilatũ extitit quin ois dñoz hungarie pulchritudo in wiennẽsem ciuitatẽ ꝓfluxa est. Et ipsa regis curia venerãdo dñoz cetu feruẽs: dominis hũgarie p̃dictis: cũctos ceteroz eiusdẽ regis ladislai regnorũ inter primores locũ eminẽtiorẽ dedit. ⁊ rex ipse suos pueriles in illoz aspectiõe depascẽs oculos: tãtoz magnatũ letabaꝫ de fa-

nore. Consūpti sūt ideo tāte curialitatis in honore dies plurimi. Vbi ꝛ dñs gubernator onus sui officij qō iā octo p ānos felici gestamine direxerat sponte exuit: ꝛ millesimo q̄dringētesimo quinq̄ gesimoscdo instāte dñi anno: regnū hūgarie sanguinolentis suis suorūq; laborib⁹ oī industria solicitudine ꝛ bellicis artib⁹ pserua tū regi ladislao restituit. Propter qō ipse rex ladisla⁹: ipsuq; dñm gubernatorē exactaꝫ victoriaꝫ longas orbis p partes diffusis in clitis pconijs: pstātiūq; opeꝫ laude dignis meritis erga se cōmē/ datū: alto in fano regali quoq; in habitu ꝛ maiestatis sue in thro no sedēs: assistentib⁹ sibi q̄zplurib⁹ ducib⁹: marchionib⁹: ac regno rū suoꝫ platis ꝛ baronib⁹: magna cū solēnitate in comitē ppetuū Biztricensen sublimauit. ꝛ tēporalē gubernatiōis dignitatē pdi/ ctā quā vsq; tūc suis meritis ꝛ regni necessitate exigēte tenuerat in ppetuā cōmutauit hereditatem. Armoꝫ quoq; insignijs: puta corno gestamine annuli de colore flauco in clipeo depicto: q̄ ipse dñs comes vsq; tūc gestauerat: alia clara insignia rubeū scz leo/ nē coronā vnguib⁹ rapere volentē: albo in scuto descriptū supad didit: ꝛ maioris excellētie ꝛ dignitatis ꝑ honore eundē dñm co/ mitē Biztricensē insignijs eisdē adornauit. Peractis tādē ma/ gno cū gaudio cūctis ipsi⁹ sublimatiōis cerimonijs: idem rex la/ dislaus eundē dñm comitē multis muneribus et donarijs regali largitate honoratū: vna cū ceteris dominis platis et baronibus paucos post dies remisit in hungariam.

De aduentu fratris iohannis de capistrano in hūgariā.

Domino igit comite biztricēse: ꝛ cūctis regni hungarie magnatib⁹ ad ꝓpria feliciter redeūtib⁹: vir religiosus frater Johānes de capistrano fratrū sācti franciſci re/ gulari redimitus amictu: vita quoq; sanctitatis pful/ gidus: dñis cū eisdē in hungariā venit. Sūmus enīro mane eccle pontifex Nicolaus: thurcorū rabie christiane religi/ onis in pſecutione acrius insistente: populo catholico tanti peri/ culi in ꝓcellis fluctuanti auxiliari: ꝛ cōtra eosdē thurcos christi/ colaꝫ aduari satagēs expeditiōem: cūctis ad id se offerētib⁹ ve/ niā delictoꝫ futureq; remissionē pene oēs p ꝓuincias pdicari: et illis quidē rubeā ac desubtus alba cū sindone subductā parte pe ctoris ī sinistra applicādā crucis imaginē distribui debere aposto lica bulla mediāte statuerat. Cui⁹quoq; intentionis sue idē dñs apostolic⁹ pfatū fratrē Johānē de capistrano pstituerat operariū

Quapropter ipse frater iohãnes cũ sacro in dogmate magne eẽt auctoritatis: nõ modicaqz suoꝝ virtꝰ meritorũ ad cecos claudos ⁊ infirmos ac spũs ĩmũdos habẽtes humano in ꝯspectu clareret: multã in almanie ⁊ polonie partibus ⁊ in hũgaria multã maxime popularis ꝯditiõis plebem prefatũ cõtra hostẽ ad arma excitauit Paulo quidẽ hãc ante tempestatẽ cesare thurcoꝝ amrate supra/dicto vita functo. Machumetes filiꝰ eiusdẽ illi successerat: pr̃e ceterisqz cũctis suis p̃decessoribꝰ in effundẽdo christiano sangui/ne inqz agroꝝ direptiõe truculentior: ⁊ disciplina rei militaris pe ritior: copijs ac bellico apparatu opulentior: inqz suos domesti/cos seuerior. Hic postq̃z regni potitus est gubernamine: cõstanti nopolitanã vrbẽ: dũ sibi esset vicina alienãqz teneret ꝑ manũ: op probrio habuit: ⁊ illã seuo semꝑ intuitꝰ est oculo: ac de illiꝰ obsidi one diu ĩ aĩo reuoluit: aliudqz q̃z faciebat dissimulãs munitionẽ quãdã iuxta litus maris ad hostiũ Boffori vrbe ab eadẽ nõ ma/gna in distantia mira ⁊ incredibili celeritate extruxit. Hec res ma gnã mouit in christianitate turbatiõez: cũ ipsa munitio non aliud nisi vrbi p̃tacte venturã minari videbat ruinã.

De aduentu regis ladislai in hungariam.

Porro rex ladislaꝰ sue etatis tredecimo: dñice aũt ĩcar natiõis millesimo q̃dringẽtesimo quinq̃gesimo tertio anno: comitis vlrici alioꝝqz mltoꝝ sui pr̃icipatꝰ nobi liũ in ꝯductu eiusdẽ anni ea in ꝑte cũ carnes piscibus dñoꝝ mẽsis cedere parabãt: venit ĩ hũgariã budẽsiqz ciuitate itrata: ĩ illa admodũ letꝰ manebat. Eisdẽ v̄o ĩ diebꝰ: dñs comes biztricẽsis ꝑtes regni ĩferiores lustrabat. Sciebat enĩ plu rimos dños de hũgaria ⁊ maxime comitẽ vlricũ nõ recta ad ipsũ eẽ volũtate. Metuebat igit̃ ne apud regẽ cecas sibi ĩsidias tẽde/rẽt: in q̃s si incautꝰ graderet̃ de facili cadere posset. salui tãdẽ ꝯdu ctus sub securitate ea tẽpestate anni p̃dicti cũ titanei axis ductor veris instãtibꝰ primicijs pisciũ hospitio relicto ad arietis cornua suos colligauerat equos: ĩpis scz sacris q̃dragesimalibꝰ diebꝰ dñs comes biztricẽsis: ac magnifici potẽtesqz in regno viri Thomas zekel prior aurane: wlad trãsalpinaꝝ partiũ wayuoda: Ladislaꝰ d̃ kanisa: ⁊ sebastianꝰ de rozgon: nobilesqz hũgarie multi radiãtibꝰ stipati armis: splẽdida in agmina distincti: in forti brachio armo/rũqz tutrici ĩ p̃sidio potiꝰq̃z dicti salui cõductus cõfidẽtes in asse curatione pariter ad regẽ venerunt. Amabãt hi magnates dñm

comitē: ⁊ ꝓ illi⁹ vita eoꝝ vitā ī discrimine ponere nō formidabāt. Cōuersatus est igit̄ dn̄s comes apud regē dies ꝑ plures. tandē recedēdi licentia obtenta ad themeswar descendit.

De expugnatione vrbis ꝯstātinopolitane ꝑ cesarē thurcoꝝ facta

Eiusdē anni sub decursu quo rex ladislaus in hungariā venerat: primū etatis circa mensem: cesar thurcorum. Machumetes armis in grecos conuersis: contra inita cū imperatore illorū federa ⁊ contra iusiurandū: omni grecie formidolosū bellum intulit. ac innumeris vndiqꝫ copijs coactis: cūctoqꝫ sui regni bellico apparatu moto: vrbē illā famosissimā cōstantinopolim olim Bizantiū vocitatā veterum alūnā imperatorū ⁊ orbis dn̄atricē tumentis animi cū impetu terrestri marinaqꝫ obsidione aggressus est. mestāqꝫ vrbē a christianis regibus auxilia mendicantē: ab omnib⁹ tn̄ discrimini ⁊ euersioni derelictā: armis ⁊ insultib⁹ ꝯtinuis adeo vexauit: vt ⁊ muliebris sexus defensioni adherere cogeret̄. Sed quid ꝓfuit grecis tā innumerabiles ꝯtra hostes imparē extendere manū: cū cesar ipse nouo expugnatiōis genere excogitato: cuniculos ⁊ fossas subterraneas egerere faciēs illis insidias tendebat. mariqꝫ tū cathenis tū ponte iuncto: ac turrib⁹ ligneis eo vsqꝫ erectis vt muros vrbis qui altissimi erāt excederēt: illarūqꝫ de sūmitatib⁹: thurci oē qd̄ ī vrbe ad arma mouebat̄ imbrib⁹ sagittaꝝ densissimis offendebāt adhibito p̄terea machinaꝝ ac tormentoꝝ multiplici ⁊ inuise magnitudinis genere muros illius p̄cipitē per ruinā dissipari faciebat. Menijs tandē illius in magna parte humoten⁹ ꝓstratis: cesar ipse cūctū sue expeditiōis robur ad inuadēda vrbis eiusdē interiora nimio timpanoꝝ ⁊ tubaꝝ ī sono mouit: ac post q̄rtū ⁊ quinquagesimū obsidiōis eiusdē diē vrbē ipsā sūma vi ⁊ extrema pugna cepit. ac illius imperatore in ipso hostiū ingressu multis vulneribus ꝯfosso pariter ⁊ extincto: oē qd̄ in illa pulchrū reperit diuinū pariter ⁊ humanū fedas thurcoꝝ ꝑ man⁹ direptioni dedit. optimates illi⁹ captos ⁊ sibi adductos seuus princeps miserrime iugulare: sepulchra scōꝝ euertere: ⁊ illorū reliq̄as marinis aquis īmergere fecit. Quis tante vrbis casū: tātoope defluēdā xp̄iane religionis calamitatē: tot tantaqꝫ ab hoste rabido in sacra atqꝫ ꝓphana in viros ac mulieres ꝑ īmanitatē ac scelus passim patrata facinora ꝓ merito rei vel verbis exprimere vel lachrimis ꝓsequi aut narratiōe ꝑstringere valet?

De obsidione castri nãdoralbensis p̃ cesarẽ thurcoꝝ facta.

Morabat rex ladislaus castro in budensi: ⁊ annus dñi millesim⁹ quadringẽtesim⁹ quinq̃gesim⁹ quint⁹ volue bat: cũ cesarẽ thurcoꝝ machumetẽ regno hũgarie in uasionẽ minari ⁊ q̃z primũ castrũ nãdoralbense exgu/ gnare velle auditũ est. Hec fama nõ solũ hũgarie ple bem verũetiã cũctas vicinas regiones ⁊ q̃si omnẽ x̃pianitatẽ ma gnas inuoluit in curas ⁊ cogitationes. Cõstãtinopolitane enĩ v̄r bis truculẽta expugnatio toti⁹ catholice plebis ferebat ante ocu los: cũctisq̃z terrorẽ nõ modico erat. Ipse siquidẽ cesar thurcorũ habita ĩ grecis victoria: q̃si aliũ hoiem indutus: ambitione ⁊ sup bia altiorẽ tumescẽs: magni quondã alexãdri macedonũ triũpha lia ad ipsum redisse tpa arbitrabat. Fert enĩ dixisse vnus de⁹ do minat in celis: cõpetẽs est vt vn⁹ tm̃ princeps dñet terre. Mi ru/ mores cũ ad regẽ ladislaũ delati sunt: mox iuuenis princeps inti me expauit: ⁊ comes vlricus almanico qui ducebat bellice virtu tis animo: quiq̃z suis regẽ cõsilijs dirigebat nõ min⁹ turbatus est Nõ ergo regni de tutela tractarũt: ⁊ nec ad obuiãdũ hosti arma pararũt: sz velut rumoꝝ ignari vni⁹ noctis sub tenebris budensi de castro exeũtes in wiennẽsem ciuitatẽ via ĩmorata se p̃tulerũt ⁊ budense castrũ irreclusuz plusq̃z mediuz p̃ mensem debita sine custodia stetit: dietenusq̃z horrẽda aduẽtus tãti hostis crebrescẽ te fama illi⁹ in cõtrariũ ad arma mouebat nemo. Tãdẽ subsequẽ tis estatis ea p̃te aduenĩente cũ segetũ spice virentib⁹, pducte ex cespitib⁹ iã crocescebãt: phebusq̃z suũ geminoꝝ p̃ campũ moueri faciebat currũ: cũ videlz p̃fatus cesar thurcoꝝ horrendo ⁊ multi plici bellico cũ apparatu ac milib⁹ thurcoꝝ vltra q̃z quatuor cen tenis castrũ nandoralbẽse p̃dictũ terribili obsidione circũquaq̃z adorsus ẽ. Innumerabiliũ ergo cernebant altis castri de menijs culmina tẽtoriorũ lõge lateq̃z circũadiacẽtes cãpi p̃ planicies ex tensorũ. hostis vo multitudinẽ visu cõp̃hendere poterat nemo. Multas p̃terea naues marinarũ nauiũ ad instar fabricatas ipe cesar adduxerat: ⁊ his quidẽ danubij ⁊ saui flumina secus idẽ ca/ strũ decurrẽtia adeo munierat: vt ad ferendã castro eidẽ opem nauali officio vti valebat nemo. Ingenia quidẽ ac machinas ⁊ tormẽta tot ⁊ tanta in quãtitate qualis ⁊ quãta in nulli⁹ castri de/ structionẽ aliq̃ cõportata fuisse credi possunt: iuxta castruz crw/ sowcz mira agilitate p̃flata: ppter sui enĩ magnitudinẽ lõgiquis

de partib⁹ apportari nequiuissent: maximis cũ laborib⁹ aduexe/
rat. Que tãdẽ ea ꝑte castri qua cãpũ respicit apposita: alia ex illis
solidos castri eiusdẽ q̃tiebãt muros: alia vero altũ ĩ aerẽ lapides
magnitudinis modij excutiebãt: ⁊ hi quidẽ deorsum castri intra
muros formidoloso impetu cadẽtes: oẽ viuẽs quod attingebãt
ad instar fulminis subita morte extinguebãt. Tonabãt ergo die
nocteq; crebri⁹ excusse machine: ac terribiles illaruz tonit⁹ vsq;
ad ciuitatẽ zegediensez: ⁊ als circũq̃q; plusq̃z ad hungaricalia vi
gintiquatuor miliaria audiebat. Nihilominusq; cõtinua succen
sio machinarũ fumũ eructãs assiduũ: nobilẽ solis iubare rutilãte
aerẽ densa nubiũ caligine obũbrabat. aduolãtesq; aure sulphu/
reo miscebãt fetore: ⁊ nec feruid⁹ estatis dies neq; noctis obscu/
ra caligo obsidẽtib⁹ ⁊ obsessis quieti erat: vt nõ oẽ tẽp⁹ funebra
decertatione expẽderet. Ruebãt tãto ex impulsu nobiliũ turriũ
culmina: dissipabant parietes ⁊ alta menia hominẽ castrũ ve tutã
tia humoten⁹ sternebant. Quid ampli⁹ dici põt: nisi ꝙ obsessi in/
tima mortis formidine ꝑcussi diẽ tantũ expectabãt extremũ. Cũ/
ctas regni per ꝑtes tã acerbe tãq; potẽtis obsidionis fama fere/
bat. hungarie tñ dñi quadã desidia q̃si graui somno laborantes:
ꝑiture arci armoꝝ auxiliũ ferebãt minime. Ad ijt tandẽ hoc tre/
mẽdũ obsidionis genus vir innate virtutis ⁊ militie dñs comes
biztricensis supradict⁹: modico ad decertãdũ cũ tãto hoste stipa
tus milite. Confluũt hungarice plurime ꝑ dictũ fratrẽ iohãnẽ de
capistrano cruce signate gẽtes ꝓ xp̃i noĩe pugnature: ⁊ de ꝑtibus
polonicalib⁹ cruciferi q̃si trecenti venere. Qua ꝓpter ipe dñs co
mes quãuis vt supra dictũ est cura gubernaminis exut⁹ fuerit: tñ
asueta in illo agẽte strẽnuitatis virtute sustinere nõ valuit: quin
ut hostẽ adoriret. Uiã ergo quesiuit qua hostiũ naues a decursu
fluminũ p̃dictoꝝ remouere: obsidioneq; laborãtib⁹ armoꝝ presi
diũ ferre posset. Conquisitis tãdẽ nauib⁹: illas militib⁹ armatis ⁊
cruce signata gente simul onerauit. tãdẽ per flumen danubij ho/
stiles cõtra naues misit. Propter quod vt erq; hostis nauali iũ
git certamine. Ingẽs exuberat ĩ thurcis clamor: ⁊ hũgari quoq;
vocib⁹ altis dñm ihesuz ꝓ auxilio inuocabãt. Uia igit ad fugam
vtriq; hosti dẽpta: acerrimũ cõmittit bellũ. Ferunt hincinde al/
tas danubij ꝑ aq̃s vtriusq; ꝑtis naues: ⁊ multi ex illis mortalib⁹
sauciati vulnerib⁹ cadẽtes ibãt in ꝓfundũ: tantiq; sanguĩs ex ef/
fusiõe clara danubialis aq̃ ĩmẽse cedis cruẽta ostẽdebat vestigia:

ꝛ recẽtib⁹ pugili de vtroqꝫ piſcib⁹ cẽ parabanꝫ. Tãdẽ longũ belli poſt laboꝛẽ vicerũt hũgari acriuſqꝫ irruẽtes ĩ thurcos: naues eo rũ ferreis iũctas cathenis diſſecãtes: vehemẽtes ſuccẽderũt ĩ flã mas. Qͦ poſtqꝫ thurcoꝝ ceſari ĩnotuit dixiſſe ferꝛ: iã graui⁹ nr̃a potiemur volũtate. Dñs vͦ comes nauali ĩ certamine gloꝛiã victoꝛie adept⁹: moꝝ caſtrũ adijt: ꝛ capitaneos illi⁹ iã mẽte cõſterna tos ꝛ p̃ter morte nullã aliã ſoꝛtẽ expectãtes cõſolat⁹ eſt. Quid inquit territi eſtis? An ſolũ nũc vidiſtis thurcos? Mi ſunt illi quos ſepi⁹ fugauim⁹: noſqꝫ interdũ fugim⁹ añ illos. Cur illoꝝ aſpect⁹ quos multotiẽs vidiſtis vos turbat? Nõne arma ꝛ viꝛes illoꝛuꝫ exp̃ti eſtis? Cõfidam⁹ igit̃ filioli in xp̃o: ꝓ cui⁹ noĩe crebꝛi⁹ noſtrũ fudim⁹ ſanguinẽ: ꝛ cuꝫ illi⁹ noſtroqꝫ hoſte eo foꝛti⁹ decertemus. Nõne xp̃s moꝛtu⁹ ẽ ꝓ nobiſ? ꝛ nos quoqꝫ moꝛiamur ꝓ illo. Eſto te ergo aĩo cõſtãtes ꝛ foꝛtes in bello. Timid⁹ vt noſcitis eſt hoſtis. Siqꝫ de⁹ nobiſcũ fuerit de facili cõteri põt. Nã ꝛ terga vertere cõſueuit: ꝛ illũ in fugã labi fugiẽtẽqꝫ in patriã reuerti non pudet. Quid amplius diſſerẽdũ: cũ hec ꝛ vos tẽtaſtis meo ſub ductu lõga belli tedia ferẽtes. Per hec itaqꝫ ꝛ hoꝝ plurima vͦba: pqꝫ ſuã p̃tiã dñs comes nõ modica illos aĩoſitate reſtituit. Firmauit in ſup caſtrũ nouo milite. cruce ſignatã quoqꝫ gẽtẽ plurimã ĩ illud ĩ troduxit. ꝛ cũ popularis foꝛet cõditionis armaqꝫ vͦtere eẽt igna ra: dñs comes ꝛ illos in quãtũ potuit bello adaptauit. Audierat ante hec ceſar thurcoꝝ p̃dict⁹ q̃ genitoꝛ ſu⁹ amꝛates duꝫ viueret ſub eodẽ caſtro nãdoꝛalbẽſi ſeptẽ mẽſiuꝫ cõſũpſiſſet obſidionẽ: ꝛ eodẽ potiri valuiſſet mĩme: ac abſqꝫ victoꝛia cũ dedecoꝛe deſub illo receſſiſſet. Qua ꝓpter idẽ ceſar thurcoꝝ aſtãtib⁹ ſibi ſui exercit⁹ ductoꝛib⁹ ipſũ genitoꝛẽ ſuũ vitupamĩe nõ modico affecit ſeqꝫ idẽ caſtrũ dies ꝓ quideciꝫ expugnare poſſe dixit. Quẽ cũ wayuoda natulie ſuoꝝ ſupꝛem⁹ wayuodaꝝ ſe ſic iactãtẽ audiuit: ĩpetrata p̃i⁹ dicẽdi licẽtia ad vͦba illi⁹ ita rñdit. Maxĩe ceſar iocũdũ ali quid vſ̃e dignitatis in p̃tia me dicere expediret: timeo tñ ne in poſterũ rei exit⁹ me vꝛaꝫ apud clemẽtiã redarguat: ac tñ ſcire debem⁹ hũgaros ĩpoꝝ caſtra graui⁹ cedere q̃ꝫ grecos. Cũ igit̃ iã nobiliũ culmina turriũ deiecta meniaqꝫ ĩ magna pte humoten⁹ pꝛoſtrata iacerẽt: ac valleſ ꝛ foſſe caſtri replete ꝛ terre adequate eẽnt ita vt hoſtis irruptioni nil penit⁹ obſtaret: ꝛ p̃ſcript⁹ quĩtus deci mus dies p̃fate obſidiõis eluxiſſet: moꝝ ceſar ip̃e adhuc rutilante aurora cunctã gentis ſue multitudinẽ pulſantiũ tũpanoꝝ tu

barũqz hinc inde resonãtiũ in voce cõmouit: furiosoqz in impe/
tu idẽ castrũ aggressus ẽ: ac cruẽtã p cedẽ illi⁹ penetrauit ĩ mediũ
Hũgari vo lz tãto cũ hoste ipsos cõgredi impar fuerit: virib⁹ tñ
se defendebãt totis: auxiliũqz dñi iesu sepi⁹ acclamãtes hostis in
ruinã acriter insistebãt. Instaurat ergo mortale bellũ: ⁊ castri de
certat in plateis. Cadũt hinc inde multoꝝ cadauera interfectoꝝ
multoqz ex clamore ac inũerabilũ ensiũ ex tinitu ingẽs ĩ aere cõ
fusio reboabat: ⁊ sepi⁹ vtriqz hostes tũ iste tũ ille ẽga dare cogũt

Aderat ⁊ frater iohãnes de capistrano. hic velut in extasi posit⁹
⁊ ceteri fratres cũ illo humoten⁹ ꝓuoluti: leuata ad sũmũ auxiliũ
mẽte manibusqz ⁊ oculis ĩ celũ defixis gemebũdi orabãt: ⁊ cũ ꝓ
pheta quidẽ dicere potuissent, Leuaui oculos meos in montes
vnde veniet auxiliũ mihi. Dñs vero comes biztriceñ. hic minis
hic vt pugnarẽt instabat monitis. Michael quoqz zilagij capi/
taneus ⁊ Ladislaus de kanisa iuuenes militari virtute ꝑstantes:
⁊ acies armatoꝝ quas dñs comes adduxerat cum illis: necnon ⁊
agmina cruce signatoꝝ dirutis stãtes castri in parietib⁹ atrociter
pugnabãt. Jam thurci sepi⁹ de castro expulsi: ⁊ rursus dirum per
certamẽ in illud ingressi: hũgaris potẽtiores erãt. Jam plurime
dom⁹ in castro succẽse vehemẽtes eructabãt flãmas. Jaz cesaris
vexilla in signũ victorie plurima castri in menijs eleuata tenebã
tur. Jã hũgari oĩ spe resistentie destituti retrocedere (si quo erat)
cogebãt. Crudescebat enĩ vnicuiqz iminẽtis mortis aspect⁹. Tã
dẽ cũ fugã salutis sibi opẽ ferre posse nullã: sed tanti discriminis
solã mortẽ eẽ redẽptricẽ ꝓspexerũt: rursus noie dñi iesu altis vo
cib⁹ inuocato: armis coaptatis ⁊ clipeis iũctis: fortiori ut poterant
cũ impetu irruerũt ĩ hostẽ. Funebre ergo renouat certamẽ: multi
hinc inde sanguinẽ simul ⁊ animã fundũt. Nec abest auxiliuz dei

Naz mox cuncta thurcox agmina tã fortẽ tãqz aiosum hũgarox impetũ turbata: versa sunt in fugã. Hũgari ergo aiositate resũ pta: ꝙ quasi nouo potẽtie spũ celit⁹ adiuti: in ore gladij psecuti sũt illos tam diu donec cũcte machine ceteraqz tormẽta ꝑ illos castri ad ruinam adhibita: suox sũt nudata custodijs. Propter qõ hungari oẽs quas thurci ꝓstituerãt munitiones igne succẽderũt fortiusqz clauis ferreis ad ĩmittendũ ignẽ apta machinarũ clauserũt foramina. Nec ergo diei durãte luce cessatũ est a bello: sed illud qõ pri⁹ castri artis in plateis agebaꝫ: lato postea in cãpo interim donec nox supueniẽs vtrũqz hostẽ sua disiũxit caligine mꝫta cũ seueritate extitit cõtinuatũ. Qualiter aũt cesar ipse ꝑfũdis eiusdẽ noctis sub tenebris castro desub eodẽ fuga lapsus sit: pro cõperto habet dicere nemo: ad laudẽ tamẽ dei: ꝙ cesaris eiusdez cõfusionẽ sufficit: vt cũctis bellicis spoliatus apparatib⁹ oĩbusqz machinis ꝙ ceteris tormẽtox generib⁹ quas ꝙ que illac aduexerat relictis: ĩmensaz sue gentis post cedẽ ꝑpriaz in patriã redijt. Sed ꝙ in posterũ hui⁹ castri memoria per quẽpiã sui in ꝑsentia facta grata fuit sibi nũquã. Quidã tñ de eiusdẽ cesaris fuga ita dixere ꝙ videlz ipse cesar feruente atrocioꝛi bello duz suos ad certamẽ cogeret: sagitta in pectore fuisset vulneratus: cecidissetqz mox seminiuus. ac sui eum rapientes inter man⁹ sua ad tentoria detulissent. Vbi aũt ad noctẽ ventũ fuisset: thurci ꝙ natulie wayuodã ꝙ potius cunctos ipsox optimates bello consumptos: seqz maximã stragez accepisse: ꝙ ipsuz cesarẽ velut exanimẽ vix palpitare ꝑspexissent: territi: ne mane facto ꝑ hungaros adoꝛirent fugam iniissent: cesaréqz secũ deferẽtes: ne idẽ ex itineris laboꝛib⁹ magis grauaret: ex alia parte castri eox sarno vocati cõdescẽdissent. Cũqz ibi cesar ipse ad se rediisset ac vbi iam esset interrogasset: illi quoqz eidem locũ denotassent: dixisset cesar. Et cur aut q̃liter ad hũc locũ deuenim⁹. Deuicti sum⁹ inquiunt ꝑ hungaros ꝙ natulie wayuoda ac quasi oẽs tui exercitus ductoꝛes interfecti sunt. nos quoqz magnã accepim⁹ stragẽ. ac quod mai⁹ est tuã seꝛenitatẽ poti⁹ moꝛi q̃z viuere suspicabamur. Fuginus ergo hũc vsqz ad locũ. Et rursus si etiã machine ꝙ cetera ingenia ibidẽ derelicta essent cesar q̃siuisset. Illi quidẽ oĩa ibidẽ remãsisse duz respondissent: cesar ipse mox intima coꝛdis amaritudine exacerbatus dixisset. afferte mihi venenũ vt gustez ꝙ moꝛiar potius q̃z cũ dedecoꝛe meũ reuertar in regnũ. Tali igit exitu cesar thurcoꝛuz

sub castro nãdoralbensi cũ hũgaris preliat⁹est:⁊ qui tumida mẽ/
te supbo3 oculo solus cũcto terra3 orbi dñari volebat:iudicio
diuino rusticanã p manũ que pot⁹ sarculũ q3 arma tractauit de/
uictus est:⁊ qui multa3 tubarũ multo3q3 timpano3 in sono ad/
modũ letus venerat:tristis noctis sub silẽtio turpiter fugit.

De obitu dñi iohãnis de hwnyad comitis biztricẽsis.

POst hec dñs comes biztricẽsis qui tot tantoq3 sue iu
uentutis primeuo a tpe bello3 exegerat labores:nõ/
dum senectutis etate demolit⁹:sed cõtinuo armoꝝ
gestamine curarũq3 directione fatigat⁹⁊ virib⁹ exhau
stus:ibidẽ egrotauit.pauciq3 dieb⁹ipa egritudine la
borãs:tandẽ in oppidũ zemplen delat⁹in recõmendatione prefa
ti fratris iohãnis de capistrano viri dei suo saluatori suũ restituit
spiritũ. Orit ergo planct⁹magn⁹ omnẽ p hungariã :⁊ quasi cũcta
christianitas nimio dolore turbata est: duz suũ ꝓpugnatorẽ vi/
ta functũ esse audiuit. Nã⁊ alta in celo fixa eius obitu3 sidera p
nũciauerãt:admirãdũ siquidẽ sublimi i ethere sidus comatũ ei⁹
ante sublationẽ apparuerat. Ipse etiaz cesar machumetes q̃uis
p eundẽ dñm comitẽ ꝓpe suã ante mortẽ de sub castro nandoral
bensi p̃dicto fugat⁹sit:cũ tñ p georgiũ rascie dezpotũ eidẽ cesari
p cõsolatione mors ipsi⁹ dñi comitis nũciata est: cesarẽ eundem
defixo capite longã p horã subticuisse:seq3(q̃uis sibi inimic⁹eẽt)
sublationẽ einsdez cõdolere:⁊ seculo3 ab initio hominẽ sub prin
cipe nũq3 talẽ fuisse ad nunciũ dixisse phibeꝫ. Iste hõ quã quon/
dam solon creso regi Lidoꝝ omniũ regũ ditissimo pcuntanti pri
mã negauit beatitudinẽ:cũctos nostri eui inter mortales sol⁹tu/
lit. Nonne velut tellus homo omniũ athemensiũ p̃stantissimus
quẽ solon creso visis illius thesauris in beatitudine ante tulit:li
beris de quibus erga oẽs spes optima habebaꝫ sũmo rerũ cõdi/
tore prouisus est? Nonne⁊ vitã multa vndiq3 fame gloria redo
lentẽ traduxit:obitusq3 illi psplendissimus tãq3 ipsi telo obtigit?
cum tanto cesare denicto⁊ fugato:magnifica victorie(quã semp
appetebat)sub laude : triũphi dulcedine nondũ suis e faucibus
lapsa bono cũ noie diem clausit extremũ. Cuius tandem corpus
vbero suoꝝ in fletu ad albam trãssiluanien̄sem delatũ honorifi/
ce extitit tumulatũ. Obijt autẽ ipse dñs comes millesimo dñice
incarnationis simulq3 quadringentesimo quinquagesimosexto
anno: virgine suo etherco solem hospitante in cubili. Quez cuz

prefatus frater iohannes de capistrano vltimis respiraminibus laborantē intuitus est. post illius recōmendationē deo factā: hoc flebile carmen dixisse fertur. Salue aureola celi: cecidisti corona regni. Extincta es lucerna orbis. heu corruptū est speculū in qō inspicere sperabamus. Nunc tu deuicto inimico regnas cū deo ⁊ trūphas cū angelis O bone Johānes. Erat quidē dñs comes homo mediocris statur: magne ceruicis: crispiū criniū colorem nucum castancarū seruantiū. magnorū oculorū: sereni intuitus: rubicunde faciei. ⁊ in ceteris suis mēbris tā cōpetenter tāq; ornate dispositus erat: vt inter mille sua principalis agnosceretur esse persona. Duo sibi erāt nati: ad quos non modico desiderio cūcta respiciebat hūgaria. Paterna enī merita hos quēq; amare cogebāt: ⁊ non minus virtutē naturāq; paternā in hos descēdere spectabāt. Nox in ordine geniture maior Ladislaus vocabāt: genitori in statura haud dissimilis. virtute quoq; militari et nox honestate liberalitatisq; humanitate iuuenis cūctos suos inter coetaneos prestātissim⁹. Junior vero mathias paterne sub lationis in dieb⁹ nondū annis solut⁹ erat de puerilib⁹. Hūc genitor dū viuebat intimo cordis amore amplexabatur: hūc ⁊ etatis sue agilitas oīuq; in oculis cōmēdabat: cūctiq; illū intuētes: magnū eū hoiem futurū pīsagiebāt.

De obitu frīs iohānis de capistrano.

AT qui mutuū vita ipsis comite in christo amorē confouebāt: hi nec in seuiētis diro examine mortis ab inuicē sunt seperati. Nā ⁊ prescriptus vir cathalogo scōrum condigne asscribendus frater Johānes de capistrano prefato dño comiti bistricensi sincera charitatis iunctus dilectione: post decessum ipsi⁹ dñi comitis nō multos sub sole dies duxit: astrale magis q̄q; terrenū peroptās atrium inhabitare: spū ad celū euolāte humo de quo condit⁹ erat diuisus ab anima suum restituit corpusculum: quod in clausstro fratrum minorum de obseruātia: quorū sub habitu ⁊ ipse vitā sancti patris frāciscī imitat⁹ est: in oppido wylak fundato debita conditū sepultura innumeris claruit miraculis: clarereq; nō desinit diez vsq; in presentem.

De reditu regis Ladislai in hungariā: ⁊ de comite cilie in castro nādoralbensi decollato.

Porro cũ tante victorie fama longas mundi ꝑ partes diffusa cũcte xp̄iane religioni gaudio esset: ⁊ p̄fat⁹ rex ladislaus duz cesarẽ fugatũ: dñm v̄o comitẽ vita excessisse audiuit: mox ĩ hũgariã redire statuit. Int̄ hec comes cilie vlric⁹ dudũ cõceptã in quondã dñm comitẽ iohanẽ inuidiã qua via illã defuncto patre in illi⁹ filios parturire posset: multo sue mẽtis in feruore reuoluebat. Cogitabat enĩ eosdẽ iuuẽtutis mẽte duci: ⁊ ea ꝓpter suas ꝑ insidias eo citi⁹ illos subuertere posse arbitrabat̄. Nam ipse comes vlric⁹ dũ omniũ hoĩuz esset ambiciosissim⁹: suꝑbiaqz humanã supra naturã tumid⁹: egre ferebat ante hec dñm comitẽ iohãnẽ regni hungarie gubernamine potiri. Hũc quidẽ titulũ cõsanguinitatis iure sibi supra oẽs cõpetere iudicabat. Alia v̄o causa inuidie ex hinc orta erat: ꝙ ip̄e quõdã dñs comes iohãnes ea tẽpestate cũ adhuc gubernaminis fungeret̄ officio: a romanoꝝ rege ꝓ nõ restitutione corone ⁊ pueri regis penas exigens: in ipsius comitis vlrici tãq̄z eiusdẽ romanoꝝ regis partẽ tenẽtis se ingesserat offensã. Terci⁹ quidẽ rancoris fomes inter prefatũ comitẽ vlricũ ⁊ dictos filios ipsi⁹ quondã dñi comitis iohãnis exinde causabat̄: ꝙ idẽ comes vlricus: tuz regiũ latus: tuz omne quod in hungaria pingue pulchrũ ⁊ suaue erat: ea que ipsoꝝ iuuenũ comitũ dirigebat manus velut homo ambiciosus ⁊ intime superb⁹ in suã ptãtez redigere laborabat. Hec comitẽ vlricũ mẽtaneis corrosionib⁹ intrinsecus nõ modicũ mordebãt. hec ipse ad finẽ deducere ꝑoptabat. Fert̄ enĩ ꝙ dixisset: ego suz homo ille qui hoc canile linguagiũ hac de terra extirpabo. Nõ latebat iuuenes comites vlrici comitis venenata reꝝ directio. Quapropter amara erga illũ ducebãt̄ recordatione. nec min⁹ cũctũ hũgarie vulgus despecto illũ intuebat̄ lumine. Elapsus est tandẽ sublationis ipsi⁹ dñi comitis iohãnis ann⁹: tẽpusqz erat cũ estas autũno appropinquãte suos vltimos ꝓperabat ad limites: cũ rex ladislaus et comes cilie vlricus populari almanica gẽte crucigera plurima stipati nauali officio alta danubij sulcãtes magno cũ strepitu venerũt in hũgariã. ⁊ primo budensis castri atrijs dies ꝑ aliquot inhabitatis: tandẽ ad oppidũ futhak denoĩatũ descenderũt. Est aũt hoc oppidũ campestrale secus decursuz fluminis p̄dicti in comitatu bachiensi pingui ĩ tellure longe lateqz plateatim locatũ. Ad hoc oppidũ postq̄z vẽtum est: regio ex edicto solẽnis ibidem totius regni nobiliũ con/

gregatio extitit celebrata. Et hac quidē congregatione multorū
aduētu ꝓcerū in dies crebrescente: comes ladisla⁹ qui regis La/
dislai leuē animū comitisqz vlrici metuebat insidias: more pater
no multo armati militis tutamīe vallat⁹ ad regē venit. Placuit
post hec regi ladislao castro in nādoralbensi potētie cesaris thur
coꝝ conspicere vestigia. pariter ergo rex ac comites vlricus ⁊ la
dislaus illac trāsierūt. crucigeriqz cuncti qui de almania venerāt
nauigio secuti sunt illos. Inter hec hi quib⁹ regiū patebat consi
lū comiti ladislao dicebāt. de tuis reb⁹ male agit. comes enī vl/
ricus regiū animū erga te peruertit. induxitqz illū vt tu ceteriqz
oēs hungari officiola tuū dignitatib⁹ que hacten⁹ tenuistis spolie
mini: ⁊ cedē dignitates theutonis (qui regie volūtati magis q̄z hū
gari placent) locent. tuqz q̄z primū de hoc castro eijcieris. ⁊ huic
rei sufficiēti testimonio est quod hi almani crucigeri tātum ea de
causa huc adducti sunt. His auditis inuenis homo admodū per
turbat⁹ est: ac cogitabūdus vbiqz incedebat: suiqz psuadebant:
vt comes vlricus captata tēporis ⁊ loci habilitate interficeretur
Continuatū est occultū sup his reb⁹ cōsiliū: ⁊ regni ex ꝓceribus
multi quos similis cura mordebat: hec ita fieri laudabāt. Juue/
nē ergo hominē magna audacie virtute ferucntē: qui effrenū iu
uentutis sue impetū vix cōtinebat crebris persuasiomb⁹ grande
ad facin⁹ impulerunt. Instabāt eiusdem anni dies cum inclit⁹ p/
sul Martinus duduz humili tugurio sublat⁹ de terreno: altasqz
celoꝝ trāslat⁹ ad māsiones dulciflui mustuz boni saporis verte/
bat in vinū: ⁊ dies lune festū eiusdez sancti martini subsequēs or
ta est: in qua comes ladisla⁹ sūmo mane post repulsuz per solis ra
dios eius dē diei diluculū: domū ipsi comiti vlrico castro in pre/
dicto ꝓo hospicio assignatā pariterqz ⁊ ipsuz comitē ꝓo haben/
do vt fert mutuo colloquio adijt. Sed o inimica fatoꝝ series: o
longa per tempora pectorib⁹ in intimis cecis alimentis nutrita
sceleratissima inuidia: que q̄z primū in anguez nostrū veterē trā/
uertens hostez: nostros locorū de ameno ⁊ alto de vertice boni
ꝓthoparentes deijcere fecisti: ⁊ que vtrorūqz comitū corda tan
to inundaueras rancore: q̄ alter alterius abditis appetitibus in
time anhelarēt in necē. que tuis voluunt in imis tunc patuit: cū
ambo comites vlricus scilicet ⁊ ladislaus vna eadē tecti domo
postib⁹ clausis colloquio mutuā verso in irā: primū verbis miua
cib⁹: tādē radiātib⁹ decertātes armis: alter in alterius madida/

runt cruore enses. Dū aūt ante hostū stantiū ipsius comitis Ladislai fideliū aures intrinseci rumor belli delatus est: in tardi dissoluto dom⁹ hostio causaz dubij scrutant rumoris. Cū igit comites vtrosqz bello insudare viderūt: mox eductis ensib⁹ irruerūt in comitē vlricū se suoz viriū omni cū virtute defendētē. straue rūtqz illū framee ictu in pede grauiter vulneratū: ac tandē prostratū ibidē decollarunt. Quātus aūt regē baronesqz regni ⁊ almanos regi annexos ibidē cōcussit timor: quāta ve formidine intima ipsoz trepidarūt viscera: dū enses nudas sanguine tinctos humano: castri per plateas radiare viderūt: ipsi sensere: oēs eniz idē poculū quod comes vlric⁹ bibit se bibere cogitabāt. Fuit aūt comes vlricus homo cōdecētis ꝓceritatis: in vultuqz ⁊ corpore cōdigne dispositus: macer facie: etate quinqgenari⁹ vel citra: iocūdus ⁊ ad modū venereus: crines ornabat: ⁊ ne barba apud amatrices etatē confunderet illā radicitus euellere faciebat.

De venia ꝑ regē ladislaū sup morte comitis vlrici comiti ladislao data.

Peracta tandē huiusmodi mora castro nandoralbensi in predicto: rex ⁊ comes Ladislaus ceteriqz barones comes scilicet palatinus: ladislaus garay vocitat⁹: michel orzag de gwth: paulus fili⁹ bani de lyndwa iani/tor regalium magistri ⁊ aulici regie maiestatis: proceresqz regni q̄zplures qui regiā frequētabāt curiā: cū illis versus castrū Themeswar ipsoz flexerūt iter. Est enim castrū hoc vngarico in agro precipuū: partib⁹ regni in inferioribus ad litus aluei themes in loco satis ameno celebri munimine edificatū. Cū igit castrū ad hoc appropinquatū est: comes mathias ⁊ dña elizabeth genitrix illius in signū luct⁹ sublationis dicti quondā dñi iohannis comitis: nigris amicti stolis regi venere in occursum. Inducto ergo illo sublimia castri eiusdē in palatia: excellēti illū vt regiā decebat dignitatē hospicio tractauere. Vbi ⁊ ipe rex ladisla⁹ predictis sui regni baronib⁹ ad vtrūqz latus suū stantib⁹: comiti ladislao ad veniā prostrato: temeritatē quā in occidendo comite vlrico eiusdez regis vt dictū est ꝓsanguineo cōmiserat expiauit ⁊ indulsit. Et ne rex ipse apud comitē ladislaū quādocūqz de exigenda mortis fraterne vindicta suspectus haberet: vtrosqz comites ladislaū scz ⁊ mathiā fideli sub iuramento sup sacratissimo corpe xp̄i prestito ī fratres adoptauit: eodēqz sub iuramēto nūqz

futuris in temporib⁹ aliquã talionẽ comitibus ab eisdem ratione preuia se exigere velle spopondit. Et in tam glorioſe fraternalis adoptionis signũ ambos comites lugubri vestimẽto quod pater ne mortis in memoriã deferebãt: exui iussit: ac eosdẽ ꝓpria sua ꝓ persona rubeo de purpure sarcitis vestibus amicire fecit. Sed o vestis inamabilis roseo desup vernãs rubore: duz intrinsecus marturine quibus subducta eras: vulpinaſ postea transfigurate fuerũt in pelles. O astutus ⁊ ab omni bono homine refutabilis fraternalis cõtract⁹. Heu ⁊ euitabile bonaqz indignũ memoria per te regẽ super tam caris tam excellẽtibus tamqz sanctissimis ⁊ tam metuendis reliquijs iuramentũ prestitũ. Heu infandũ scelus: dũ antiquitus diuoꝝ hungarie regũ: qz tu tuũ obseruasti iuramentũ: simplicis verbi promissio firmi⁹ extitit obseruata. An tue dispẽdiũ vite tuũ per te ruptũ sacramẽtũ tibi nõ pepererit? dum per te prestiti iuramenti dies vltima anni primi non pretẽrijt diuina vltione regnis pariter ⁊ vita excessisti.

De vindicta ꝓ regẽ ladislaũ a comitib⁹ ladislao ⁊ mathia exacta.

His itaqz serie prenotata inter regẽ ⁊ comites peractis rex ⁊ comes Ladislaus venerunt ad budaz: cum gaudioqz ibidẽ manebant. Comes enim ladislaus regio fidens in iuramẽto: ad regẽ recto corde erat. Omnez quidẽ indignationis ardorẽ si quez rex contra eũ propter mortẽ comitis vlrici cõcepisset extinctũ fore arbitrabat. In comite ꝑterea palatino garensi ladislao supradicto: cui⁹ filiã adhuc viuẽte patre in cõsortẽ ducere disposuerat: hac in re spez nõ modicã fũdauerat. Cogitabat enĩ si rex aduersũ eũ in irã excitaret: palatin⁹ qui regẽ dirigebat illã ꝓpesceret: sibiqz adiumẽto fieret. Hac igit spe comes ladislaus decept⁹: cũ regẽ ꝓtinua erga se videbat duci beniuolẽtia: illius de malignitate suspicabat nihil. Sed quid sibi profuit in comite palatino cõfidere? cũ ipe palatinus comitis vlrici de nece qui sibi auũculus erat magis qz rex ladislaus crudelẽ exigere affectabat vindictã. Ipse ergo comes palatin⁹ ⁊ paul⁹ banfy: pluresqz qui poti⁹ adulationib⁹ qz armoruz directione regi seruiebãt: ac oẽs illi qui in patrẽ ipsi⁹ comitis ladislai cõceptũ rancorẽ illo viuẽte cuomere nequierãt: ad exigendas a comite ladislao sui facinoris penas crebris ꝑsuasionib⁹ regem fatigabãt. Inquiebãt enĩ: tu rex es: ⁊ illũ cũcta sequit hũga-

ria. Hic procerũ vulgiqz fauore supb⁹: hac vice in comite vlrico cõsãguineo tuo tuũ ad lat⁹ hec fecit. Timendũ est ne p̃sũptuosus homo de tua persona idẽ faciat. Rex es: sed interim hungarie in regno nõ regnabis donec ipse superuiuet. Mot⁹ est crebris persuasionib⁹ regis ladislai iuuenis anim⁹: paruaqz scintilla que in vindictã necis p̃fati comitis vlrici in pectore eiusdẽ regis velut in obliuionẽ demersa vernabat: crebris p̃suasionũ flatib⁹ ardere cepit. Cũ ergo regis animũ ipsoꝝ votis ĩclinatũ cõperierũt: querebãt oportunitatẽ vnde eoꝝ optatis eo celeri⁹ potiri valerẽt: timebãt enĩ ne insidie per ipsos in occulto conflate detegerentur. Inter hec annũciatũ est thurcos regni cõfinijs irruptionẽ minari. quapropter comes ladislaus paternã volens imitari naturã: plurimũ militẽ stipendiariũ ꝑtib⁹ regni hũgarie de superioribus vsqz ad ciuitatẽ pesthiẽsem cõducere faciẽs: a rege impetrata recedẽdi licẽtia thurcis occurrere parabat. Illi v̇o q̇ de comitis ladislai aduersis gaudebant: regi ne illũ pateret̃ abire añq̃z comitẽ mathiã loco sui ĩ curia sue maiestatis aduenire faceret ĩcessant̃ cõsulebãt. Ecõtra ⁊ comiti ladislao suggerebãt dicentes. si tibi a rege discedere volũtas est antequã regi valedixeris: iube ad regẽ tuum venire germanũ. licet enĩ vt alter vestrum semper regium latus comitet̃. Tu quoqz regie maistatis in curia tui germani rebus sua serie dispositis abire poteris: ⁊ si qñcũqz te absente apud regẽ quidpiã tibi ꝯtrariũ mouebit̃: german⁹ tu⁹ nosqz secũ illa cõplanabim⁹. Et hac quidẽ sub astucia insidiarũ artifices vtrosqz comites oportuni⁹ circũuenire posse sperabãt: nec illos eoꝝ fefellit opinio. Nã statĩ postquã comiti ladislao his ĩ reb⁹ regia declarata ẽ volũtas: ille insci⁹ insidiarũ: ĩmemorqz ꝙ pater illi dixerat vt caueret ne simul cũ germano aliqñ domus regie inter limites clauderet̃: anteq̃z abiret comitẽ mathiã illac venire voluit. Qd̃ postq̃z dñe elisabeth genitrici eorũdẽ comitũ innotuit mox expauit: ⁊ q̃si futura p̃sciẽs: ne comes mathias interĩ donec frater su⁹ regia in curia conuersaret̃ illac acceleraret instabat. Sed qꝛ fata suarũ series rerũ bonos vel malos ad exit⁹ trahũt: comes mathias fraternis mãdatis poti⁹q̃z maternis ĩterdictis parẽs: a matre cũ lachrymis dimissus venit ad regẽ: Geminis igit̃ frĩbus curie regie intra ambitũ existẽtibus: tẽpus instabat duz. s. quadragesimale ieiuniũ se obseruãtes suũ deuexerat ꝓpe ad mediũ: ⁊ feria secũda proxima post dñicã Oculi claro solis radio ĩllustrata me/

ridiē constituerat: cū comes Ladislaus regiū ad colloquiū voca
tus: Ladislao de gara palatino socero ipsi⁹ (in quo ipse vt dictus
est intime confidebat) causam calamitatis eiusdē proferente: pre
sentibus paulo filio bani: iohāne izkra: benedicto de thwrocz: ⁊
quodā almano Lomberger vocitato: ibidē regia in domo exti
tit captiuatus. Comes vero mathias de his que erga fratrē age
bant inscius: sua puerili innocentia nullā sibi opem ferente ī qua
dā domo que sibi pro hospicio castro in Budensi designata erat
reclusus est. Ambo tandē seorsum peruigili subiecti sunt custo
die. Cū vero nox superueniēs eiusdem diei lucem cōmutauit in
tenebras. Nicolaus de wylak wayuoda trāssiluan⁹ lorica indu
tus tāte rei spectaculo auidus: suox familiariū in cōmitiua illac
venit: ad castrūqz budense mox intromissus est. Iste enim nico
laus wayuoda comitis ladislai casum non minus ardebat: ⁊ nec
eiusdem in necem conflati cōsilij expers erat. Cum enim esset ho
mo honoris cupidus: ⁊ ambitione non modica estuās: altaqz pa
rentū de sanguine genitus: quondā dn̄m comitē iohānem ⁊ suos
natos in regno ac erga regē excellētiori nomine ⁊ titulo vti egre
ferebat. Ex hincqz inuidia erga illos ducebat nō modica. Post
qz aūt mox subsequēs dies in lucē dissoluta est. dn̄s iohānes wa
radiensis epūs. itē sebastian⁹ de rozgon: ⁊ ladislaus de kanysa vi
ri egregij in regnoqz tum sanguine tum agrox possessione virtu
teqz militari prestātes: necnon caspar bodo de gywrgij homo cō
silij sententia nō vltim⁹. Georgi⁹ quoqz modrar magna rex opu
lentia preditus: vterqz paulus horwath: ac quidā alman⁹ frod
nohar denoīatus: milites armox directione insignes: ⁊ alij qui
daz qui per quondā dn̄m comitē iohannē aut promoti aut ab in
fantia educati erga comites ladislauū ⁊ mathiā fideli familiarita
te ⁊ amicicia ducebant: captiuitatis sunt affecti calamitate. Duz
tandē detentionis eorundē comitū tercius dies vesperarū ho
rā peregisset: ⁊ titaneus axis occiduas appropinquasset ad horas
comes ladisla⁹ iudicis ⁊ iuratox ciuiū budensis ciuitatis ad ma
nus vt capitis plecteret pena assignat⁹: ac sub multox custodia
armatox ante castrū budense in oppositū atrij fryspalotha deno
minati deduct⁹: pariterqz ibidē ⁊ decollat⁹ est. Contigit autē sue
decollationis in tēpore res nō paruo pro miraculo narrāda. Nā
cū ipse comes ladislaus decollaret: ⁊ iam trinū sue decollationis
sibi impressuz post vulnus prostratus manib⁹ ad tergū ligatis in

terra iaceret: mox ꝓprijs in virib⁹ erect⁹ surrexit: seqꝫ p̄ter p̄scri/
pta tria vulnera in sua decollatione exacta de iure ampliori satis
factione nō teneri voce satis intelligibili dixit. Tandē oīb⁹ circū
stantib⁹ rei ex nouitate stupētib⁹: dū repēte ꝓcedēs post aliquot
passus vestē qua indutus erat calcasset in faciē cecidit: sicqꝫ iussu
quorūdā astantiū quib⁹ hec res cordi erat residuū decollationis
illi⁹ cōsūmatū est. Sꝫ heu dolor: heu mesticia: ⁊ heu quātas hui⁹
comitis exiciū diligētib⁹ illū peperit angustias? Enīuero vidisses
hūgaros quasi cūctos nobiles. s. ⁊ rusticos demisso capite cōser/
tis manuū extremitatib⁹ cogitabūdos quasi graui somno occupa
tos incedere. Uidisses ⁊ multoꝝ ꝑ ora recētia lachrymarū flūmi
na decurrere. Dici enī pōt ꝙ si popularis hūgarice gētis tumul/
tus ꝑ crebras p̄conicas ꝓclamationes ꝑqꝫ horrendarū incussio/
nes minarū sedat⁹ nō fuisset: siqꝫ ip̄e comes ladisla⁹ cōgrua diei ī
hora ad plateā scī georgij vbi quondā trigintaduo milites decol
lati extitere suo ꝓ exterminio educt⁹ fuisset: ipsa plebee cōditio/
nis man⁹ illū sue de dispēdio vite eripuisset. Multi enī tūc ꝓ vi
nearū cultu in ciuitatē ꝯuenerāt. tātaqꝫ erga illū affectione duce
bant̄: vt sanguinē fundere vltricesqꝫ aīas ꝑ mille vulnera in illi⁹
vindictā efflare eisdeꝫ nō crudescebat. Et hec fuit causa q̄re ipse
comes ladisla⁹ nō in loco al's cōsueto: ⁊ diei horā circa vltimā ex
titit decollat⁹. Postq̄ꝫ aūt decollat⁹ est mox atro inuoluit̄ tegu
mine: positusqꝫ ī feretro ad ecclesiā scē marie magdalene defert̄
totāqꝫ ꝑ noctē vigiles ꝑ excubias custodit̄. ac tandē prima auro
re luce erūpente in ecclesia sacratissimi corporis xp̄i: vbi p̄fati tri
gintaduo milites quos quondā rex sigismūdus sue ire in impetu
decollari fecerat tumulati iacēt: omni exequiarū ⁊ sepulture sine
honore tumulat̄. Fuit aūt ip̄e comes ladisla⁹ vt dictū est in statu
ra patri haud dissilis: facie rotūda ⁊ fusca: crinib⁹ longis castānea
rū colorē imitātib⁹: intuitu pius: humeris lat⁹: in armis strenu⁹:
satis audax: ⁊ tā ad suos q̄ꝫ ad alienos benign⁹.

De vindicta ⁊ guerris in morte comitis ladislai ī regno secutis.

Quid aūt profuit tāti facinoris persuasio his qui iuue
nilē regis ladislai animū vt iuramentū transgrederet̄
coꝝ ꝯsilijs ꝑuerterūt? Si diuino iudicio placuisset: hu
mane sententie idoneū fore videret̄: ꝙ ipsi ⁊ nō rex la
dislaus premissi ꝑiurij subissent talionē. Sed arbitrari

potest quod fata hoc tramite futuris rebus disponebãt locũ. Nihilomin⁹ tñ ⁊ hi qui hoc facinus cõflauerãt apud plebẽ ignominiã ⁊ odiũ cõsecuti sunt: ⁊ multi alij etiã harũ rerũ expertes: ipsi⁹ comitis ladislai fidelib⁹ de nece dñi ipsoꝝ cõtinuis in armis vlti onẽ exigentibus: vite pariter ⁊ rerũ ruinã hac de causa subierũt: Suborta est quidẽ mox in regno acre disturbiũ: ⁊ sine discretione: ipsoꝝ comitũ de erũna grauis exigebat pena. Enũero micha el zylagij de horogzeg eorũdẽ comitũ auunculus multis tuz domesticarũ tum extraneaꝝ nationũ coadunatis sibi bellicosorum viroꝝ presidijs: partes regni transsiluanas aggressus est: ⁊ breui dierũ in spacio oẽs ciuitates ⁊ oppida terre illius sue subdidit ditioni. ac cunctos regales, puent⁹ parte regni de eadẽ regiũ ad fiscũ ptinentes: suos sibiqz adherentiũ conuertit in census. Quid aũt ceteri quos calamitas ipsoꝝ comitũ magis angebat regni pclimata fortes possidẽtes munitiones ferri ⁊ ignis ministerio pqz rerũ direptionẽ fecerint: si quẽ ea futurã, ppter memoriã cõscribere delectaret: rem multis cõclusam suspirijs suoꝝ ad noticiaz deduceret posteroꝝ.

De sorte ceteroꝝ captiuoꝝ ⁊ de obitu regis ladislai.

POst exitiũ tandẽ ipsius comitis ladislai paucis dieb⁹ elapsis dñs waradiensis epus sue cõditionis exigente merito: dño dionisio strigoniense archiepo regiuz vsqz ad beneplacitũ in captiuitate seruandus extitit assignatus. Comes quoqz mathias quadã arta in domo ad latus turris Jsthwanwr edificata ad inferiores termas, pspiciẽti pernigili sub custodia seruabat. ceteri quoqz captiui non minus seorsum a comite mathia recluſi regiũ ad votuz tenebantur. Voluebat dies: ⁊ millesim⁹ quadringentesim⁹ quinquagesimus octauus dñi annus instabat: verqz anni eiusdez venusta florum amictus tunica suos iã posteros trãspassauerat grad⁹: ⁊ fertili suũ cesserat hospiciũ estati: sole subterraneos agente gressus: nocte. s. illa que festũ sacratissimi corpis xpi imediate subsequit nimiã in tenebrositatẽ dissoluta: modicoqz nimbi impetu budense castrum cõcutiente: oẽs captiui eiusdem castri excelsos habiti intra muros comite mathia ⁊ paulo modrar tantum regia in captiuitate remanentibus: ad aquas calidas inferiores pendentibus castri de menijs quorundã duorũ linthiaminũ in ministerio

se demittẽtes liberi abierũt..Dũ aũt regi ladislao suoꝝ captiuo
rũ inmotuit eliberatio:simul cũ illis qui eorũdem ꝓcurauerãt ca
ptiuitatẽ admodũ triste tulit pertimuitqꝫ. Nã prefati sebastianꝰ
de rozgon ⁊ ladislaꝰ de kanysa valebãt i armis: ⁊ multa in regno
gaudebãt parentela. Rex ergo ⁊ sibi annexi barones hos eosdẽ
in vindictã sui eo citiꝰ insurgere formidabãt. Quapropter omni
sue partis gente cito armata:qualibet absqꝫ mora wiennensez se
trãstulit ad ciuitatẽ.comitẽ quoqꝫ mathiã sine aliquo vinculo ⁊
paulũ modrar multis ferramẽtis cõpeditũ:locuples enĩ erat au
ro ⁊ se ab eodez ingentes thezauros extorquere posse sperabat:
vno ⁊ eodẽ in curru locatos secũ abduxit:tandẽ modico tẽporis
interuallo wienne habitato in bohemiã trãsijt: ⁊ comitẽ mathiã
wiennensi in castro firma sub custodia reliquit. Dum aũt pragen
si in ciuitate regali in pompa conuersaret:subita ⁊ tristi egritudi
ne aggressus vitã pariter ⁊ periuriuꝫ vltimo respiramine soluit.
Utrum aũt ut quibusdã placuit ordinãte georgio de bodebrad
alꝰ eiusdem regni gubernatore letiferũ per venenũ an vocatio
ne diuina occubuerit:ipse pro cõperto dicere nequeo. Sepe enĩ
multoꝝ ora multas discoloratas in narrationes dissoluunt:om
nibus tñ fidez adhibere quis queat? Creuerat ipse rex ladislaus
cõgruã sui corporis in proceritatẽ.glaucos quidẽ ⁊ crispos habe
bat crines.facies quoqꝫ illi alba erat rubenti permixta colore: ⁊
nasus recto diametro mediã inter faciẽ descendens:parua qua
dã sui in medio tumescebat curuitate:moꝝ vero probitate ⁊ pru
dentia sue etatis inter iuuenes nõ minus erat venustus. Obijt
aũt ipse rex Ladislaꝰ anno dñi millesimo quadringentesimo qui
quagesimooctauo supradicto:etatis quidem ⁊ regnoꝝ suoꝝ an
no bisnouo:cum.s.eiusdem anni autũnus sue vltime cõpleuerat
orbem lune:eadẽ die anni subsequentis q̃ comitibus Ladislao ⁊
mathie vt predictũ est p̃missuꝫ prestiterat iuramentũ.sepultusqꝫ
ibidem prage in ecclesia parochiali nouissimã loco in eodem ex
pectaturus.

De electione dñi comitis mathie in regem.

Cum aũt peregrinis ex relatib⁹ fama obit⁹ ipsi⁹ regis ladislai in regnũ hũgarie venit: multos ꝓtristauit. inaxime aũt illos qui eidẽ regi comitis ladislai ꝑsuaserãt ne cẽ: cũ vltores effusi sanguinis ipsi⁹ comitis ladislai eo audi⁹ eo aĩosius insurgere: ac inceptã finẽ ad optatũ ꝓducere vindictã desiderare videbãt. Qó ꝛ factũ fuisset: si ꝑ cõponẽdis regni reb⁹: ꝑqz eligẽdo rege: indicta per totũ regnũ hũ

garie gñalis vniuersitati nobiliū ꝓgregatio: eoꝝdē vltoꝛ estuan
tē in vindictā animū nō refrenasset. Ipsa tandē generali ꝓgrega/
tione suis statutis in dieb⁹cū scz celer ⁊ ingeniosus notarioꝛ cala
mus: millesimū q̄dringētesimū quinq̄gesimūoctauū dñi annū de
recēti scribere inceperat: mlta nobiliū tumultuositate oēs ciuita/
tis pesthiēsis ꝑ plateas feruēte: michael zylagij supdict⁹: comitis
mathie vt dictū est auūculus cū genitrice eiusdē vno eodē de al
uo nat⁹: multāq̄ viroꝛ armoꝝūqz vtutē secū ducēs ꝓgregationē no
biliū ad eandē venit. Et hūc quidē michaelē zylagij viri ī regno
potētes: quoꝛ in pectoꝛib⁹ bñficioꝛ merita quondā dñi comitis
Johānis vinaci mouebant memoꝛia: dñi scz thomas zekel priꝛ
aurane: sebastian⁹ de roꝛgon: ladislaus de kanysa: ⁊ pangraci⁹ de
zenthmyklos: cūctusqz tā trāssiluanaꝛ q̄z inferioꝛuz regni partiū
cetus nobiliū comitabant. Qui dū in eādē ciuitatē pesthiensē ve
nientes comodū sibi cepissent hospitiū: ⁊ noꝛ eoꝛ post decessum
prima supueniens humano visui diei in claritate abditas celi pa
lam fecit stellas: oīpotens ab alto eiusdē noctis sub ꝓfūditate al
tū danubij flumen tā dura tanqz solida cōstrauit glacie: q̄ subse/
quentis diei luce oꝛta cūcti danubiū trāsire volētes: oī nauigio
remoto ipsius glaciei in doꝛso velut quendā cōtinuū ꝑ cāpū nul/
lo eos aquaꝛ impedimēto vetante incedebāt. Dñi vo ladislaus
de gara palatin⁹: nicolaus de wylak wayuoda: paulus fili⁹ bani
de lyndwa: qui vt dictū est regalib⁹ ꝑerat ianitoꝛibus ⁊ ceteri qui
dā nō magni momēti viri qui scz ꝑfatoꝛ comitū ladislai ⁊ mathie
ꝓcurauerāt calamitatē Budensi erāt in castro: ⁊ ea q̄ erga comi/
tis mathie anunculū gerebantur aīo formidoloso ferebāt. Quis
aūt putaret eosdē parua timoꝛis anxietate ꝓcuti: dū exactoꝛes ta
lionis per ipos cōmissi facinoꝛis multa virtute armoꝝ maxīnaqz
bellicosoꝝm copia viroꝝū vigere: et hos quidē sibi vicinos esse
conspiciunt. Et si tutelā aliquā in flumen danubij ipsis fieri posse
speraſſent: ipsa frustrati idem flumen spissis glacieꝝ molis conte/
ctū intuebantur. Siqz iam dicte generalis congregationis ꝓtero
gatiua per ipsūqz michaelē zylagij eis ꝓcessa affidia illos eosdem
nō animasset: dici posset: q̄ altoꝝ castri budensis muroꝝ in firmi/
tate minime ꝓfuit: atro prime noctis instante chaos foꝛtassis disp/
si loca petissent ipsis tutioꝛa. Assecurati tandē ad ciuitatē pestien
sem descēderūt. ⁊ cū his qui ciuitatē in eadē erant simul iuncti de
regis electiōe tractantes ꝓtinuo in colloquio dies ꝓsūpserūt plu

res. Instabat michael zylagij sibiqz coadunata gens totalis: ⁊ q̄si omnis nobiliū hūgarie cetus: vt comes mathias in regē eligeretur. Supradictis vo ladislao de gara palatino: nicolao de wilak wayuode: et paulo filio bani delindwa: cūcteqz eox cohorti: nec id vt comes mathias regia potiat dignitate annuere: dū cōmissi p ipsos sceleris granioꝛē exinde arbitrabant illos se suscipe posse talionē: neqz eis omnino refutare cedebat ad libitū: dū vindicte moꝛtis ipsi⁹ comitis ladislai exigentiū caterus vndiqz circūdati eoꝛundē medios voluebant inter tumultus. Saniox tandē freti p̄silio: iminens vite aut rerū dispendiū futuris cōmittētes euētibus: accepto prius a prefato michaele zylagij fideli iuramēto q̄ nunqz futuroꝛ tēpoꝛ in euolutiōe hoc crimen ipsis obiciet: ⁊ nec aliquādo necis ipsi⁹ comitis ladislai ab ipsis ⁊ eoꝛ heredib⁹ aliq̄ vltionis exiget pena: ⁊ ipsi id vt comes mathias regale sublimet in soliū annuerūt. Et quid facerēt nisi vt annuāt: dū oē hūgaricū vulgus latas ciuitatis p plateas deambulans: pueroꝛūqz cetus hincinde cursitās loquebat ⁊ alta voce clamabat: mathiā volumus esse regem. hunc nostra pro tutela deus elegit. hūc quidez ⁊ nos eligamus. Tanto enī cūctus eiusdē p̄gregationis populus: p̄ter illos in quibus cōmissi in eū criminis tumoꝛ laboꝛabat: erga ipsū ducebat amoꝛis desiderio: vt supra oēs delicias ipsū regiuz ad culmē puenire optabāt. Nobile ergo illud dñoꝛ p̄latoꝛū baronū, pceruqz regni p̄silium vnitū est. omniqz hūgarice genti placuit: vt comes mathias regia adoꝛnat⁹ dignitate regno hūgarie domineť. ⁊ nihilominus eiusdē regale sceptrū p̄stito fideli iuramēto venerari pariter ⁊ metuere spoponderūt. Et qꝛ pueriles eiusdez comitis mathie artus tā vasti negocia regni occurrentiū rerū pre magnitudine sufferre nō valere cogitabant: iamdictū auunculū suū donec fetontis axis quinquies annuales peragraret cursus in eiusdem regni ⁊ ipsius electi regis gubernatoꝛē p fecerant. Sz mira res adhuc hec tam solēnis electio ūn penetralibus agebat. nondū ad populū eiusdem deuenerat rumoꝛ: ⁊ iam pesthiensis ecclesia solennē in cantū proꝛūpens de tam desiderabili electione deo laudes psallebat. Cum aūt cōmunis populi deuenit ad notitiā: omne hungaricū vulgus magno pre gaudio exultabat. ac cāpanarū vbiqz ecclesiarū pulsantiū sonitu: nimioqz tubaꝛ in clangoꝛe: ⁊ multaꝛ ī modulamine fistulaꝛ: necnō vocū ī laudē dei canentiū patule laxataꝛ melodia ingenti sonitu vicin⁹ densabatur

ether. Currebāt hincinde nūcij hui⁹electiōis gaudiū his qui ab/
sentes erant deferētes: multisqz muneribꝰ onusti redibāt. Post/
quā autē ꝓpinque noctis aduenit crepusculū: ipsa nox in multo/
rū accensione igniū illudit: ⁊ quasi in diem ficticiū multa conge/
rie lignorum ardente transmutat. Dici quidē presumit qd̄ prime
uo hungaricarū rerū ab origine: alicuius regis electio tanto cum
gaudio tātaqz cū gloria celebrata fuit nunq̄z.

Quomodo dn̄s rex mathias de captiuitate libe/
ratus in hungariam extitit reductus.

Postq̄z aūt ip̄a tā felix electio finē expectatū sortita ē: iā
dictꝰ michael zylagij vulgi fauore superbꝰ: regalibꝰ bu
de habitis ab atrijs abstinere nolēs: multorū hūgarie
dn̄oꝝ in comitiua letꝰ intrauit ⁊ principē occupauit ad
nouū. Ladislaꝰ quoqz garēsis palatinꝰ: qui antiquo re
gni de more eisdē p̄sidebat: ⁊ eadē sibi vltronee volūtatis sub spe
cie: tristo tamē intrinsecus corde: cessit. seqz inde clam tutiorē sibi
ad partē trāstulit. Quibus ꝑactis: p̄fatus michael zylagij tumulū
dicti comitis ladislai adijt funusqz eiusdē exhumari faciēs: illud
simul cū cūctis sibi circūstātibꝰ deplāxit. ac tandē trāssiluanēsē ad
albā trāsferre faciēs: idē paternū iuxta sepulchrū ī mr̄tis obsequijs
ꝯdere fecit. Eisdē in diebꝰ electū regē sup̄ noīati georgij de pode
brad potētia tenebat. Iste enī georgiꝰ de podebrad in regno bo/
hemie multaꝝ possessiōe ciuitatū: multeqz ꝯsanguineitatis parē/
tela: cūctis eiusdē terre optimatibꝰ ditior erat. Et hic dicto quon
dā rege ladislao etate puerili occupato: eiusdē regni bohemie gu
bernaminis moderauit officiū. post mortē v̄o eiusdē oīpotens for
tuna regno in eodē regio in throno eūdē sedere nō vetauit. Ad
huiꝰ georgij manꝰ electū regē quidā sub hac sorte deuenisse ferūt
ꝙ videlicet dū ad huc comitis fūgeret noīe: eūdē rex ladislaꝰ: in
diebꝰ circa finē regalis sue pōpe ꝓximis: wienensi de arce ad se in
pragēsē vrbē deferre iussisset. ⁊ ea die q̄ rex ladislaꝰ obijsset dicte
pragēsis vrbis intra menia deductꝰ extitisset. ipsoqz rege ladislao
vita fūcto: cū ceteris bohemicis rebꝰ ī ptātē eiusdē georgij de po
debrad extitisset deuolutꝰ. Alij aūt ipsiꝰ noui regis eliberationē
ita factā fuisse mihi ꝑsuadebāt. ꝙ videlicet dictꝰ georgiꝰ de pode
brad statim postq̄z ipse rex ladislaꝰ sua vltima clausisset respirami
na: obitus eiusdez studiosius celasset famā: ac mortui regis annu
lare eiusdem de digitis surripuisset sigillum: fecissetqz scribere

litteras: qs tandē eodē sigillo ꝓsignari faciēs ipsi⁹ regis ladislai fi
ctitio sub noīe his quib⁹ comitis mathie custo dia inuicta erat mā
dasset: vt mox eisdē lr̄is visis comitē mathiā ipsax lr̄ax ostensori/
bus assignarēt: ipsiqz simul cū illo ꝓgensē vsqz ad ciuitatē veni
rēt. Rex enī ladisla⁹ dū wienēse castrū egressus est: hoc sigillū cu/
stodib⁹ p̄dictis ī comitis mathie reb⁹ īdubitabili ꝓ signo reliquis/
se ferī. Credidissent ergo ipsi custodes fictis lr̄atorijs mādatis. ⁊
se eorū dē īmoratos exhibuissent factores. Nō dū aūt comes ma
thias in supdictox ductu nuncioz regni bohemie ad oras venis
set: cū bohemox plurimi armis muniti tutricib⁹ ꝑ georgiū de po
debrad missi occurrissent: quox ī medio ipse comes mathias ꝓ
gā vsqz tut⁹ equitasset. Dū vo ipse georgi⁹ de podebrad eū dē vi
dit gauisus est valde. nō modicā enī ī eiusdē redēptionē auri par
tē se recipere posse cogitabat. Postqz aūt audiuit eundē comitē
mathiā regni hūgarie in regē electū esse: supbus in multis allocu
tionib⁹ nouū regni hūgarie regē aggressus ē. ⁊ cū mlta ꝓfabulati/
one victū sue nate ad ꝓnubia inclinauit. nec in postex repatriātē
eū plurimi auri sine solutiōe abire tulit. Anno tandē electi regis
primo: cū scz rigidus hiemis algor tepido pflat⁹ zephiro frigidis
dissolutis niuib⁹: excelsis montiū de culminib⁹ ꝑfūdas defluxe/
rat in valles: verisqz expectata tēperies auiculax ora gratos dis
soluebat in cant⁹: ipse nou⁹ rex armato bohemox ī ꝓductu ad op
pidū straznycze denoīatū in partib⁹ moranie iuxta decursū flumi
nis morwa situatū magna cū letitia extitit deduct⁹. vbi mox suo/
rū cet⁹ nobiliū īmēso ꝓfusus gaudio eū circūdedit. quox tādē le/
ta iter agmina let⁹ desideratā ad patriā equitauit. Cū aūt budēse
ad castrū ventū ē: mox mltox ꝓfluētia nobiliū aduētū desiderati
regis p̄stolātiū: curia regis eiusdē magna cū glia extitit decorata.
Sup qbus dā exercitijs dñi mathie regis cōpendiū qdā paruū.

Nulla noīe in hoc ē natura q̄ eūdē regnare dedignaret
nā cūctos sui eui xp̄ianos inter p̄cipes ipe vn⁹ est qui
alta facinox cū glia sui regiminis dirigit officiū. Non
ne ⁊ cesar thurcox Machumetes qui hac nr̄a etate vi
uebat: suiqz terrore omnē terrax orbez q̄ssabat: quiqz
suox p magnitudine facinox magn⁹ machumetes noīari dignus
fuit: rege de isto dixisse ferī: ego ⁊ ipse inquit sum⁹ oēs mūdi inter
p̄cipes digne p̄cipis noīe qui vocamur. Nōne est (vt p̄ci/
pē esse decet) in ꝓsilijs ꝑ idoneus: in delinquētes clemēs atqz ꝑ

miſericoꝛs:in rebus regni adminiſtrandis ſolers ⁊ pꝛouidus:aõ ſtrennu⁹:magna ⁊ ardua aggredi audax:in laboꝛib⁹ tolerãdis in fatigabilis:in cuẽtib⁹ pcogitãdis pueniẽdiſqꝫ pſpicu⁹: ĩ periculis cuitãdis cautus:ĩ hoſtis inſidijs pſilijſqꝫ denudãdis ⁊ puertẽdis ſagax:in oĩ re militari ac ĩ cũctis ſui reguminis exercitijs miro modo inſtruct⁹:diſſimulãdi mgr:glie vſqꝫ ad infinitũ auidus:⁊ tanꝫ regnare nat⁹:Iſte rex a ſuis regnicolis turbata habuit ſui regiminis pꝛimoꝛdia.poſtqꝫ aũt virib⁹ ⁊ animi diſcretione adoleuit: qſi quodã graui aquax de diluuio emergẽs oĩa moderamine pꝛopti/mo cõplanauit.Hic ſui pꝛincipat⁹ pꝛimos circa annos: ingentem thurcoꝝ exercitũ:qui comitat⁹ Sirimiẽſis in depopulatioũe ſe ingeſſerat:caſtraqꝫ kewlpen ⁊ zenthdemeter ad litus alueizaue vi ceperat:potẽti marte fudit.Hic annos circa eoſdẽ ⁊ Frederici romanoꝝ imperatoꝛis ambicioſã cupidinẽ ſceptra regni hũgarie ardentẽ:regẽqꝫ ipm:quadã opoꝛtunitate p barones quoſdã ſibi attributa:culmine regio ſpoliare volentẽ:tũ vi tũ ingenio cõpeſcuit ⁊ extinxit.Tãdẽ in bohemos ⁊ polonos:regnũ qui maximis vt ſupꝛadictũ eſt pinebant rerũ direptiõib⁹ ⁊ incẽdijs:gladio pꝛerſo eoſdẽ poſt multã eoꝛũdẽ cedẽ mira celeritate cõpreſſit.foꝛtiaqꝫ illoꝛũ domicilia ⁊ munitiões paruo admodũ fultus milite euertit. a cedeqꝫ reſiduos p denia ac ſiluarũ p latebꝛas errare ⁊ extra regnũ ,pfugere coegit.Hecnõ ⁊ guerraꝝ,pcellas q̃ pꝛefati quondã wladiſlai regis a tẽpoꝛibus in regno graui fluctuauerãt tumultu oſitate pulchꝛa q̃dã diſcretiõe cõpeſcuit pariter ⁊ ſedauit.pacéqꝫ pꝛoptimã tot p annos deſideratã oẽs ſui pꝛincipat⁹ p fines cõpoſuit.Poſt hec valida militũ expeditiõe pflata plurimã partẽ Seruie puagatus eſt.ac magna vaſtitate terra in eadẽ in igne ⁊ ferro edita felix rediit.Harũ demũ rerũ poſt expeditionẽ nõdũ equoꝝ ſuoꝝ ſudoꝛe deſiccato:Boznenſe regnũ:qõ ⁊ ramã vocam⁹: tũc turchoꝝ dominio ſubiectũ aggreſſus eſt.Caſtrũqꝫ ıaycza tũ loci natura tũ vero menioꝝ altitudine munitiſſimũ vi:alia vero terre eiuſdem caſtra deditione cepit.Omneſqꝫ ceſaris thurcoꝝ milites ſua de curia ad cuſtodiã eoꝛundẽ caſtroꝛũ deputatos quos gladius hungaroꝝ nõ pſumpſerat:ad gratiã ⁊ ſuã ditionẽ recipiens purpureis ſplendidos veſtimentis ſecũ deduxit: optimũqꝫ ⁊ nouũ genus victoꝛie repoꝛtauit.

De felici coꝛonatione dñi regis mathie:⁊ de quibuſdam eiuſdem expeditionibus.

Inter hec sacro regni hũgarie diademate a manib⁹ fredrici romanor̃ cesaris magna cũ difficultate re/habito: rex mathias sexto sui regni: dñice aũt icarnationis millesimo quadringẽtesimo sexagesimoquarto anno: in die cene dñi: totius sui principat⁹ spũalis secularis ve dignitatis dominis regniq; sui proceribus presentibus et de eiusdem coronatione gaudentibus: more alias obseruato magna cum solennitate feliciter extitit coronat⁹ Post hec machumetẽ thurcorũ cesarem supradictũ in expugnatione dicti castri Jaycza formidolosso belli cum apparatu insistentem: solo exercitualis sue expeditionis strepitu territauit. cuncta q; machinarũ ⁊ tormentorũ genere per eundẽ illuc apportata ibidem relinquere: ac ipsum castro de sub eodem victorie vacuũ fugere coegit. Deinũ magna ex hinc suorũ facinorum gloria subsequente: quendam bohemũ swyhla denominatũ viruu in armis prestantem: multo aggregario milite fortem: regni hũgarie in depredationem ad opidum kozthol̃an siue zenthwyd munitione sibi preparata: nouas res molientem: in forti manu circũuenit: expugnauitq; ac captũ pluribus suis cum complicibus in furca suspensum ventorum flatibus exposuit. ceteros etiã suos comites qui capti fuere plurimos tabido suorum carcerũ fetore fecit suffocari. Tandem vniuersis partium regni transsiluanarũ nobilibus omniq; vulgo dementia ductrice suum regiũ contra culmẽ rebellione moto: dum sibi nouũ principẽ elegissent: multaq; conuoluti in agmina aciebus ordinatis regie maiestatis introitũ prohibere niterentur: mox dñs rex ex aduerso velut turbo quidam vehemẽs suis ferratis cũ aciebus licet impar milite irruit super illos. Illi quidẽ manibus minime consertis terrore nimio pcussi: velut fere quedã indomite viso leone: fugerunt. Quos tandem dñs rex sui arbitrij iuxta libitũ domitauit. Propter q̃ nõnulli illorũ ea de causa quã subierũt deflent rusticitatẽ vsq; in hũc diẽ. Ab hinc v̋o milite quiete minime recreato: moldauiã versus puta regionẽ sacre corone regni hungarie subiectã: tũc rebellã: suorũ flexit habenas equorũ. Dũ igit alpibus transitis magnã terre eiusdẽ partẽ in forti manu peragrasset: ⁊ in quodã regionis eiusdem oppido banya vocato cuncta sua cum gente hospitiũ accepisset: Stephanus wayuoda earundem partiũ dñs magna vi sui populi coadunata: noctis in cõticinio regiũ irruit super exercitũ,

succēditqꝫ oppidū. ⁊ hūgaros tū somno tū vino occupatos ad ar
ma excitauit. Elegerat enī stephan⁹ wayuoda nocturna sub vm/
bra regiū adoriri exercitū: vt si in p̄lio deficeret saltē tēporis ob/
scuritas illi auxilio fieret. Fefellit tñ eū sua opinio. Nā subito rex
cūcto suo exercitu in timpanoꝝ tubarūqꝫ sono ꝯuocato: ⁊ tū luna
tū v̄o dicti oppidi incēdijs radiātib⁹: furibūdo cū īpetu irruit sup̄
illi⁹ agmina. ac post multā vtriusqꝫ partis decertationē: postqꝫ ma
ximā in walahis factā stragē: stephan⁹ wayuoda terga dare ē coa/
ctus. Quapropter rex triūphū p̄claꝝ atqꝫ memorabilē obtinuit.
Unde ⁊ vexilla plurima ī signū inclite victorie sue budā vsqꝫ ad/
duxit. q̄ magna cū celebritate in parochiali gl̄iosissime v̄ginis ma
rie eccl̄ia locata cernunt̄ etiā hodie. Hāc tandē victorie sue post
gloriā: dñs rex ad instantiā scē mr̄is eccl̄ie: tū ad p̄ces frederici ro
manoꝝ imperatoris ꝯtra hereticos huzistas in morauia ⁊ in bo/
hemia septenne ꝯtinuauit bellū. ac sp̄ victor euadēs omnē mora/
uie marchionatū cūctāqꝫ zlesiā sꝫ ⁊ lusaciā sue ditiōis efficiēs: ī re
gē bohemie eligi: ⁊ illaꝝ terraꝝ dominio ⁊ prīcipatu frui dign⁹ fu
it. Propter qd̄ ī tā celeberrime electiōis sue decorē ⁊ dignitatē ī
ciuitate Olomucensi hymnus iste infrascriptus noua editionē
extitit decantatus.

Maximo cultu venerāda cuiq̄ꝫ
egimus nouis maij iocunde
festa victricis crucis et beate
digna repente
Congredi gentes patrie boheme:
presules vere fidei: barones:
vrbiū sanas licuit cohortes
christicolarum
Colle constructū prominente templū
olomucense: laicisqꝫ cleris
perstrepit votis domino repletum
relligiose.
Creditur sacrū precibus vocatum
pneuma: tot rectis animis dedisse:
publice clamant: placet eligatur
ecce mathias.
Clara delectus cito vota sumit:
celicis iussis precibusqꝫ terre:

mente discussus pie christe pro te
flexus obedit.
Laudibus dignus placido mathias
addit assensu diadema regni
prepotens: regno ⁊ titulū bohemi
panoniarum
Xenijs ihesu referamus omnes
gloriam cantus: strepat ⁊ tubarū
clangor: vt nobis veniat vir equus
terror in hostes.
Iste rex nostros animos fideles
alleuet pressos: reprimatq; mactet
cum suis sectis hereses iniquas
q̄; vehementer.
Xantus humentem ocius liquorem
linquet: arcurus iaciet ⁊ axem:
quā dei causam populosq; princeps
deserat ob te.

De infidelitate quorundā dñor hūgarie ptra dñm regē mathiā cōmissa: ⁊ de victorijs eiusdē dñi regis quibusdam.

DOmino rege ca tempestate res suas erga regnū bohemie sorte felici dirigēte: quidā dñor hungarie: hi aūt maxime quos sua beniuolētia extulerat in altū: potissime vo dñi vterq; iohānes alter strigoniēsis archiepus alter vo epus quiq; eccleſiēsis: in sclauonia humil sub tecto nobilitatis geniti: regia bñficia ingrata tractātes recordatione: nedū res illi in bohemia nō pturbassent: vex ⁊ regē ipsū sceptro regimineq; hūgarico spoliare conati: illustrē kasymirū kasymiri regis polonie natū gente ⁊ armis polonicalib⁹ supbū: regiū in oppr obriū p terrā scepes in regnū induxere: ⁊ castrū Nitriēse illi⁹ tradidere ad man⁹. Hūc dñs rex mathias suspecti militis fretus p̄sidio castro in eodē obsedit. obsessūq; post nimiū polonorū iteritū armis ⁊ fame adeo fatigauit: vt simul cū suis de salute desperaret: ⁊ ppij capitis damnū magis q̄; rex timere cogeret. Et amplius dñs rex illū fatigasset: si i suo milite nō dubitasset: ipsūq; kasymiri noctis obscuritas sue regie obsidiōis e medio nō subtraxisset. Tali ergo sorte kasymir⁹ simul cū suis in hungaria militās: nedū sceptro potit⁹ fuisset hūgarico: verū suo i reditu suū ad ge/

nitorem vix propriã salutem reportauit. ¶Post hanc tandem tam solennem suã victoriã: dominus rex super munitiones polonor in zemplemeñ. ⁊ de saros comitatibus per eosdẽ earundẽ partiũ in molestiam erectas irruit: expugnauitqz easdẽ ⁊ funditus euertit: ac polonos qui illas tutabantur graui calamitatis captiuitate mancipando ad declarandum sui triumphi gloriã Budam vsqz misit. De hinc ad exigendã suarũ iniuriarũ talionẽ in poloniã exercitũ sue gentis copiosum in magno armorũ strepitu destinauit: infandasqz regno in eodem in flãmis direptioneqz rerũ multa: sui opprobrij penas exigere fecit. Audiuit demũ regem polonie kasymirũ supradictũ in Slesianas partes nouas res moliri. Congregato igitur tum aulicorum suorũ tum vero stipendiarij militis exercitu haud simili quẽ rex polonie contra eũ ducebat: progressusqz intrauit slesiam: ⁊ ciuitatis wratislauiensis iuxta muros statiua posuit castra. Econuerso vero rex polonie oẽm sui domiñij ad arma valentẽ manũ: polonos scilicet ac ruthenos: lithwanos ⁊ tartaros: in vnã redigens expeditionẽ venit: ⁊ a castris hũgaricis per vnũ miliare vel citra cunctã suorũ castrorũ vim locauit. Et q̃uis tantus populus dño regi mathie sueqz genti terrori esset: nõ ergo in fugã lapsus est: sed quid sibi hostis presumeret cogitabundus reuoluebat. Transierũt igit certi dies. ⁊ nec eisdẽ currentibus: rex polonie aut suus miles hungarica adoriri vl̃ videre castra ausus fuit. Dominus vero rex non eq̃liter cũ illo sue expeditionis nauauit officiũ. Nam mox postq̃z regem polonie erga arma desidia duci vidit: campo deditus hostilia turbabat castra. Equidẽ ⁊ milites sui de castris velut vespe quedam egredientes: polonos victualiũ questui deditos interficiebãt ⁊ captiuabãt. ac glomeratim regia ad castra adeo ⁊ in tanta quãtitate ipellebãt: qõ captiuati captiuantib⁹ fastidio erãt. Cõmissũ fuit ergo p dñm regẽ ne captiuarent nisi quos pstãtia captiuitati dignos indicaret. ceteri vo captiui si qui occurrerẽt i altera tantũ parte faciei secari ⁊ tandẽ dimitti deberẽt. vt cũ ad ppria redirẽt qõ hũgaros viderint cicatrix illis testimonio fieret. Bina pterea dñs rex regis polonie castra eidem opem victualium ferentia profligauit pariter ⁊ dissipauit. ¶Dissoqz inter hec magnifico viro stephano de zapolya comite Scepusiensi perpetuo sũmo sue expeditionis capitaneo: sui exercitus quadam cum parte in poloniã tunc militis custodia orbatam: in illa maximas vastitates ferri et ignis ministerio edere fecit. Talium igitur incursuũ ꝓcellis dñs rex ma/

thias regē polonie agitatū adeo fatigauit vt ip̄e rex polonie ī po
pulo ⁊ eqs p̄ fame macerie afficeret̄: pacēqz poti⁹q̄z bellū expete
ret. Postea vtrisqz regib⁹ in cāpo: tētorioꝝ hāc solū ꝓpter cām
extētoꝝ sub vmbra: pari cū milite ꝯueniētib⁹: pax illa ꝑoptima q̄
armis cōponi nequiuit regū eorūdē p̄ñtia cōposita ē. Ubi ⁊ dñs
rex mathias regē polonie suū ī papilionē ītroductū cūctis eiusdē
regis polonie comitib⁹: polonis scz ac ruthenis: lithwanis ⁊ tar/
taris: dñi regis mathie tū dignitatis liberalitatē: tū sui directio/
nē admirātib⁹ ⁊ stupētib⁹: delicata tractauit hospitalitate. Tādē
ab hīc rediēs castꝝ thurcoꝝ sabacz denoīatū ad lit⁹ flumīs zaue
ꝑ eosdē ex lignis terraqz multū curiose ꝑforti opē p̄paratū: turri
busqz ac fossatis ⁊ vallib⁹ necnō milite nō min⁹ munitū diro hye
mis sub rigore obsedit ⁊ expugnauit. Nec aliqñ machumetes il
le magn⁹: cui⁹ framea pepcit nulli: vires regis hui⁹ cāpestrali cer
tamine tētare ausus fuit. Cū ⁊ de sub castro Jayzca vt p̄missuz ē
deqz muldauia eiusdē añ gladiū fugerit vehementer: expsqz sui
voti suā redierit ī terrā: victoriosū q̄dē hūc hoīez vt secūdū ati
lā reddidere fata. Dom⁹ tauernicalis ⁊ mēsa regis hui⁹: tātis or
natib⁹ ⁊ clenodijs tātis apparatib⁹ tātisue aureis ⁊ argēteis nitet
vasis ⁊ poculis: vt null⁹ regū hūgarie ī his reb⁹ tā gloriosus fuis
se credat̄. Huic rei testīonio est nobilis illa dieta: inter ip̄z regez
ac illustrē wladislaū regis polonie natū: ī ciuitate olomucēsi cele
brata. Ubi idē dñs rex tātas reꝝ nouitates ī gēmis ⁊ lapidib⁹ p̄ci
osis: ac ī auro ⁊ argēto: vasis scz ⁊ poculis: ceterisqz mēsaꝝ ac do
moꝝ regaliū ornamētis ī mltitudīe admirāda ⁊ īuisa eiusdē ciui
tatis ī palatijs ⁊ plateis hūano visui exhibuit ītuēdas: ut quōdā
ꝑsaꝝ babilonieqz rex asuer⁹ ī mēorabili illo ꝯuiuio suo sui regni
p̄ricipib⁹ vix tātaꝝ gloriā reꝝ oñdisse cogitet̄. Innumerā aūt mlt
titudinē ingenioꝝ: bombardarū machinarū: ceterorūqz tormen
toꝝ: q̄ ip̄e dñs rex ī ruinā hostiliū munitionū ⁊ castroꝝ ī sua expe
ditione deferre solet: quis enarrare q̄at. Cū oīa simul vno ⁊ eo
dē in loco visa sint ꝑ neminē. Dici tñ pōt ꝙ ⁊ ī his reb⁹ oēs xp̄ia
nitatis regres supgrediat̄. Multa ⁊ varia de hoc rege narrāda
essent que sui p̄ magnitudine p̄ nouitateqz rerū viuacitate sunt
digna: sed cū suoꝝ ingentiū facinoꝝ gloria singularē stilū ⁊ histo
riā: maiorēqz me p̄ter p̄conē expostul t: ea q̄ rege de eodem am/
pli⁹ scribent̄: de temeritate q̄ me ad p̄missa exarāda coegit veniā
rogitās: meis auctorib⁹ linquo qui eadē stilo altiori digniorīqz
ꝓsequent̄ oīa particulatim ꝓut acta fuere. Finis.

Ingressus tartarorꝝ in hungariã temporibus regis Bele quarti

Epistola magistri rogerij in miserabile carmen sup destructiõe regni Hũgarie per Tartaros facta editum ad Reuerendũ dñm Johannẽ pesthenienſis eccleſie epiſcopũ feliciter incipit.

Jcet: vt liqueat dominationi veſtre ingreſſus ꝛ proceſſus tartarorũ hungariam intrantiũ in ignominia crucifixi: perniciem ſtragemqz non minimã populi chriſtiani per preſens opuſculũ veſtro nomini reddi de geſtis ipſorum ſine falſitatis admixtione collectum: quod cũ diligentia perlegatis. Multa quidẽ inuenietis in eo que meo ſubiacuerunt aſpectui. plurimaqz propriis palpaui manibus. nõnullaqz a fidedignis didici in quorũ illa fuerunt preſentia perpetrata. Si autem interdum reperietis aliqua que ſenſui hominũ cernant terribilia ꝛ horrenda: me ſcriptorem ꝛ res minime admirent: ſed gratias referãt regi regũ qui ſue oblitus miſericordie ſuo angariato populo nõ pepercit. Mã a regalibus ſedibus in exterminij terrã, ſilientibus: limo eorum oculos non liniuit: ĩmo exacuit gladiũ velut fulgur. viſitauit iniquitates eorum non in baculo: ſed in virga. ꝛ peccata nõ fomentis lenibus quibus ſuos conſueuerat conſolari: ſed in verberib9 ꝛ in ira ſubſanando eos cũ irriguit calamitas repentina: ſic qz hũgaria plena populo ſedet ſola. O dira crudelitas. facta eſt hũgaria libera ſub tributo. Prochdolor nõ fuit in tanto exitio qui cõſoletur eam ex omnibus caris eius. Rogo igitur ꝛ affectuoſe deposco: quatenꝰ cũ de vita ꝛ ipſorũ moribus atqz pugna deſcribere volnerim veritatẽ: ſi de triſti materia ꝛ horrenda flebilis inire cõpulſus ſum meſtos modos: vos vel quiſqz lector rectã conſcientiã falſis opinionibus non ſupponat: qz preſumptuoſa temeritas patefecit aditũ illicitis auſibus vel nocuis. Quia nõ ad deprehenſionẽ cuiqz vel derogationẽ: ſed ad inſtructionẽ id potius examinaui. vt legentes intelligant et intelligentes credant: credentes teneant ꝛ tenentes percipient: qz prope ſunt dies pditionis ꝛ tempora ꝓperant ad nõ eſſe. Et ſciãt cũcti hec me temere nõ referre: qz quiſquis ad manꝰ ipſorꝫ deuenerit tartarorũ ſi natus nõ fuiſſet melius eſſet ei: ꝛ ſentiet ſe nõ a tartaris ſed in tartaro detineri. Hoc refero vt expertus. Fui enĩ per tẽpus ꝛ dimidiũ tẽporis inter eos ĩ quo mori ſolatiũ extitiſſet ſicut ſuppliciũ fuit vita.

De intentione regis Bele.

Cum bela rex hũgarie ĩter pr̃icipes x̃pianos zelator̃ katholice fidei noscer̃et: ad instar ꝓgenitor̃ suor̃ stephani: emerici: ladislai ⁊ colomani regũ qui scõr̃ cathalogo sũt ascripti: inter alia pietatis opa q̃ ipse in ꝓpatulo vt bñ faciẽdi exẽplũ p̃beret: ⁊ alia q̃ ĩ ꝓclaui vt ora iniq̃ loquentiũ cõtra eũ obstrueret exercebat: in mente gessit assidue pranas ⁊ extraneas nationes ad gremiũ ecclie matris attrahere. vt aĩabus deo q̃splurimis lucrefactis suã facilius deduceret lucrifactã ad eterna gaudia beator̃.

Quomodo rex bela introduxit regẽ comanor̃ in hũgariã.

Sit anno millesimo.cc.quadragesimoscõ ab incarnatiõe dñi sic euenit: ꝙ kuthen comanor̃ rex ad dictũ regẽ solẽnes nũcios destinauit: asserẽs se multis annis cũ tartaris pugnauisse: ac obtinuisse duab⁹ vicib⁹ victoriã ꝓtra eos: tercia vo vice cũ existeret imperat⁹ terrã suã subito intrauerũt: ita ꝙ ipso habere exercitũ nequeunte eũ dare terga oportuit tartaris sceleritatis: ⁊ sic magnã partẽ terre ipsi⁹ hoibus interemptis hostiliter destruxerũt. ꝓpter qõ si vellet ĩpm suscipere ac in libertate tenere se et suos paratus esset sibi subdere: ac cum ꝓsanguineis fratribusq3 ⁊ amicis suis rebusq3 ⁊ bonis mobilib⁹ oĩbus in hũgariã intrare et ipsũ in fide katholica imitari. Quo audito rex replet⁹ est gaudio magno valde. tũ ꝓ eo ꝙ talis princeps sibi quasi par hactenꝰ sue se volebat subijcere ditioni: tũ qr̃ poterat ad effectũ ducere p̃cepta lucrifaciẽdo tot aĩas iheſu x̃po. ⁊ sic licẽtiatis nũcijs nõ minimis muneribus honoratis ad dictũ kuthen regẽ trãsmisit suos nũcios ⁊ fratres p̃dicator̃ cũ eisdẽ: mãdans ꝙ ipsũ ⁊ suos paratus esset recipere ⁊ petita concedere iuxta sue beneplacitũ volũtatis. Quid plura: nũcijs hincinde sepi⁹ destinatis: p̃dict⁹ kuthen cũ suis iter arripuit in hũgariã veniẽdi. Rex vo in potentatu mirabili vsq3 ad ꝓfiniũ terre sue obui⁹ sibi fuit: tot eximia et tot honor̃es sibi ⁊ suis faciẽs: ꝙ ab incolis terre illi⁹ a tpe cuius non extabat memoria factũ nõ fuerat neq3 visũ. Tandẽ cũ ꝓpter multitudinẽ in loco comode morari nõ possent: ꝓ eo ꝙ erat gens dura ⁊ aspera subdi nescia: ne offenderẽt hũgaros vel offenderent ab ipsis: dabat eis de principib⁹ suis vnũ qui eos ꝓduceret: ⁊ expensas oĩbus qui preter ipsor̃ familias circa quadraginta milia dicebant faceret exhiberi vsq3 ad mediculũ terre sue.

Sequit̃ de odijs ĩter regẽ ⁊ hũgaros ⁊ primo de causa odij prima

Cum aũt rex comanoꝝ cũ suis nobilib⁹ ⁊ rusticis cepit hũgariã ꝑagrare: qꝛ iumẽtoꝝ habebãt armẽta infinita in pascuis: segetib⁹: ortis: v̇gultis: vineis: ⁊ alijs: hũgaros grauiter offendebãt. Et qđ horribili⁹ erat eis: cuꝫ eẽnt siluestres hoĩes: v̇gines paupeꝝ abhoĩabiliter opprimebãt: ⁊ thoꝝ potentiũ qñ comode fieri poterat maculabãt: licet mlĩeres ipsoꝝ tanq̃ꝫ viles ab hũgaris ꝓstrarent̃. Et si in reb⁹ vel in ꝑsona comanũ hũgar⁹ offendebat: statim de ip̃o fiebat iusticie cõplementũ: sic ꝙ alius similia facere non audebat. Si v̇o a comano hũgarus ledebat̃: sibi de ip̃o iusticia nõ fiebat. ⁊ si quãdo instare volebat: ꝓ verbis interdũ verbera reportabat. Et sic inter populares ⁊ regẽ odium est generatũ.

Scđa odij causa inter regem belã ⁊ hungaros.

Licet digressionẽ faciã aliquã: tñ vt legẽtes ĩtelligãt et audiẽtes nõ ignorẽt destructiõis hũgarie fundamẽtũ: reuertar q̃ntotius ad stilũ incepte materie ꝓsequẽdũ. Bone mẽorie rege andrea gẽitore isti⁹ bele regis mortis debitũ ꝑsoluẽte: subito rex cũ regni prĩcipib⁹ et nobilib⁹ venit albã regiã ciuitatẽ. ⁊ ibi postq̃ꝫ ꝑ man⁹ strigoniẽs archiep̃i ꝓut moris ẽ regali diademate extitit coronat⁹: quosdã de suis baronib⁹ qui pr̃i adheserãt ꝯtra eũ: cõpulit exulare. quosdã carcerali custodie quos habere potuit mãcipauit. quẽdã de maiorib⁹ Dionisiũ palatinũ priuari fecit lumine oculoꝝ. Quedã aũt statuta ibidẽ faciẽs iussit ꝓmulgari: vt terra malis hoĩbus qui habũdabãt plurimũ expurgaret̃. baronũ quoqꝫ p̃sũptuosã audaciã reprimẽdo p̃cepit: ꝙ exceptis suis principib⁹ archiep̃is ⁊ ep̃is si aliquis baronũ sedere in sede aliq̃ in sua pñtia auderet debita pena plecteret̃: cõburi faciẽs ibidẽ ip̃oꝝ sedes q̃s potuit inuenire. Qđ cognati exulũ ⁊ captiuoꝝ amici sibi etiã timẽtes in posterũ: ꝓ malo nõ modico habuerũt. exinde inter eos scandalũ est ortũ.

Tercia odij causa ex hinc secuta est.

Preterea nobiles cũ cordis amaritudine referebãt: ꝙ cũ ipse vl̃ ꝓgenitores eoꝝ ꝯtra ruthenos: comanos: polonos: ⁊ alios in expeditiõeꝫ a regib⁹ sepi⁹ essent destinati: ⁊ aliqui essent ibidẽ gladio interẽpti: aliqui fame mortui: aliqui carcerib⁹ mãcipati: ⁊ aliqui diuersis tormẽtis afflicti: reges qui ꝓ tp̃e fuerãt reuertẽtib⁹ vl̃ captiuorũ

ꝑpinquis in recōpēsationē ⁊ remunerationē cōgruā faciebāt: villas possessiōes ⁊ p̄dia ꝓcedēdo eis impetuū possidēda. Hic autē nō solū eis nō addidit aliquid: sz ꝓcessa ad ius ⁊ ꝓprietatē suiipsi⁹ sine diminutiōe aliqua reuocauit. Hic est dolor: hic est gladi⁹ qui trāsfixit aīas hūgarox. Nā qui erāt diuites ⁊ potētes ⁊ secū habebāt multitudiné effrenatā: vix se solos poterāt sustentare.

Quarta odij causa inter regē belā ⁊ hungaros.

ITem sepi⁹ querebāt q̄ rex ꝓtra regni ꝓsuetudinē in depssionē eox ꝓut voluit ordinauit: q̄ q̄liscūqz eminentie fuerint nobiles in sua curia negociuz mouere aut sibi oretenꝰ loqui nequirēt: nisi supplicatiōes cancellarijs porrigerēt: ⁊ exinde finē negocij expectarēt. Propter qō pleriqz ꝓ minimo tantū in curia tenebant q̄ equos ⁊ res alias ꝓ expensis expēdere cogebant. ⁊ multotiens nō expeditis negocijs recedebāt. Nā cācellarij (vt dicebāt) ꝓ eo q̄ nisi p̄ ipsos requisitos regi loqui poterant: deprimebāt ⁊ subleuabāt aliquos vt volebāt. ꝓpter qō illos suos reges cē gñaliter ⁊ publice fatebant: ⁊ regē aliū nō habere se dicebāt.

Quinta odij causa ex hinc orta est.

HOc aliud referebāt. q̄ p̄ter vel ꝓtra eox ꝓsiliū ⁊ ad depressionem ⁊ ꝓfusionē eox Comanos adduxerat. Qō patebat ex eo qz q̄ñ ipsi vocati vel nō vocati ad curiā accedebāt: copiā vidēdi regē nō habebāt nisi a remotis: ⁊ illi solū p̄ interp̄tē loquēdi habebāt facultatē. ⁊ si minimꝰ Comanus accederet: statim vt patebat aditus intrabat. ⁊ comanos tā in sessionibꝰ ⁊ in ꝓsilijs ⁊ in omnibꝰ: hungaris p̄ferebat. Propter qō tanta indignatio erat eis q̄ vix poterant tolerare. ⁊ licet nō exprimerēt: ad ipsū tñ bonū cor ⁊ animū non habebant: nec pro ipso pacis consilia cogitabant.

Responsio ad primā odij causam.

AUtores aūt ⁊ fauētes regi iustificare ip̄m in oīb⁹ nitebant: sic ad p̄missox singula respōdentes Comanis introductis cū p̄ fidedignos ad regis noticiā pueniſſet: qō ꝑ Comanos hūgari grauerent: principibꝰ: baronibus: comitibꝰ ⁊ comanis oīb⁹ circa monasteriū de kew circa Ticiam ꝓuocatis: deliberatiōe diligenti cōmuni ꝓsilio ē sancitū: q̄ nobiles Comanox cū suis famulis diuisim p̄ singulas hūgarie ꝓuincias mitterent: ⁊ morā quilibet in ꝓuincia traheret sibi assignata: ⁊ ita cū multi simul nō essent grauamē iferre hūgaris

nō valerēt: ⁊ si comanꝰ hūgarū vl̄ hūgarus comanū offenderet: comites quibus hoc sub pena gr̄e regis iniūctū fuerat iusticiā faceret equualētē: licet comanis hoc qō separari deberēt plurimū displiceret. Et sic ipsi postea sine offensiōe cuiuslꝫ cū suis tētoriis filtreis: iumētis: pecoribꝰ: terrā vacuā hūgarie pagrabāt. Et cum essent multi ⁊ paupes inter eos habebāt hūgarīde eis q̄si ꝓ nihilo seruiētes. ⁊ sic statꝰ coꝝ magis aḍ cōmodū q̄z incōmodū erat eis Cessare igit̄ debebat in hoc maliuolentia populoꝝ.

Responsio ad secundā odij causam.

SI rex mortuo genitore suscipiens gubernacula regni sui quosdā de maioribus fecit questionibꝰ subici ⁊ tormentis: sane mentis nō debet aliquis admirari. Nam idem inter ipm regē ⁊ patrē suū sepius seditionē ⁊ scandalū ꝓcurauerūt. ita ꝙ hincinde sepius milicia ꝓgregata: dimicare ad inuicē voluerūt: nisi ꝙ tenētes mediū inter eos essent pacis federa reformata. Cū ⁊ ipse rex ad patris curiā accedebat: ij dē in nullo sibi penitꝰ deferebāt: imo dehonestare ipsum verbis ⁊ factis inquātū poterāt nitebant. qō celari nō pōt. Et cōtra vitā patris ⁊ filiorū nequiter ꝓspirauerāt. vt illis gladio interemptis: facilius quilibet posset de hūgaria quā sibi per partes diuiserant portionem sibi debitam sine conditione cuiuslibet obtinere. Et cum concepta nequirent effectui mancipare: aliud nequins cogitarunt. duci austrie litteras cum certis pactis ⁊ condicionibus destinando: dño frederico romanorū imperatori coronam regni ⁊ hungariā dare promittebant. Sed nuncius in via captus regi fuit cum litteris p̄sentatus. Unde conseruando ipos ad vitam misericordia que superexaltat iudiciū vsus est contra eos. Si vero statuit ꝙ terra malis hominibus purgaret: quā iniquitatē continet hoc statutū: Si sedes baronū cremari fecerit: q̄ iniquitas fuit ista: nunquid debent dñi subditis esse pares: Igit̄ non erant iusti hungari in hac parte.

Responsio ad terciā odij causam.

DE tercia causa odij regem taliter excusabant. Est ombus non ignotū: ꝙ. lxx. duos habet hungaria comitatus. hos reges hungarie bene meritis conferebant ⁊ auferebant sine iniuria possidentis. Ex his comitatibus habebāt delicias: diuitias ⁊ honores: potentiā: altitudinem ⁊ munimē. Sed per ꝓdigalitatē quorūdā ꝓgenitorū

ſuoꝝ iura comitatuũ erant adeo diminuta: vt meritis ⁊ demeri-
tis ꝑſonaꝝ nõ diſcuſſis eiſdẽ poſſeſſiões: villas: ⁊ ꝑdia ad comita
tus ꝑtinẽtia in ꝑpetuũ ꝓtulerãt: ex quo viros comites nõ hẽbant
⁊ cũ incedebãt: ſimplices milites ꝓpter diminutionẽ comitatuũ
putabant. Qui aũt potẽtiores erãt ſicut thauernicoꝝ qui ⁊ came
rari⁹ dicit: ac dapiferoꝝ: pincernaꝝ: necnõ agalonũ mgr̃i: ⁊ ceteri
qui habebãt in curia dignitates: exinde in tantũ incraſſati erãt: q̃
reges ꝓ nihilo reputabãt. Hic aũt cupiens reintegrare coronã q̃
pene parue potentie facta erat: licet plurimis diſpliceret: male tñ
alienata ſtuduit reuocare ad ius ⁊ ꝓprietatẽ comitatuũ tam a ſibi
ꝓtrarijs q̃z a ſuis: licet nõ faciẽdo iniuriã alicui iure ſuo ĩ oĩb⁹ vte
retꝰ. tñ de regalib⁹ bonis bñ ac fideliter ſuiẽtib⁹ remuneratiões cõ
gruã fauebat. Añ q̃ vſus fuit iure ſuo: ceſſare debebat maliuolẽ
tia hũgaroꝝ. Reſpõſio ad quartã odij cauſam.

CAm eẽt ꝓpter diuerſitates multiplices ⁊ rit⁹ diuerſos
pene totũ regnũ hũgarie deformatũ: ⁊ rex ad reforma
tionẽ ei⁹ totis virib⁹ anhelaret: ⁊ ĩplicit⁹ reb⁹ arduis ne
quiret ſingulis audiẽtiã beninolã exhibere: duxit deli
beratione ꝓuida ſtatuẽdũ q̃ negocia ſuoꝝ regnicola
rũ deberẽt ad inſtar romane curie ꝑ petitiões in ſua curia expedi
ri: ſuis cancellarijs ita mãdans: q̃ per ſe leuia ⁊ ſimplicia negocia
expedirẽt q̃ntoti⁹ poſſent: ad ſuũ auditoꝝũ ardua ⁊ grauia ꝑferẽ
teſ. Hoc ideo faciebat: ut negocia finẽ debitũ velocit̃ ſortirẽt. Sz
maliuoli q̃ ad leuamẽ oppꝛſſoꝝ fuerat adinuẽtũ. ad iniquũ cõpẽ
diũ retoꝛquẽtes: nodũ ĩ ſtupa ⁊ pilũ ĩ ouo ĩuenire mẽdaciter ſata
gebant. Reſponſio ad quintã odij cauſam

ILlud aſſerebãt penit⁹ falſũ q̃ rex introduxiſſet coma
nos ad depreſſionẽ ⁊ odiũ hũgaroꝝ: ſed ſolũ ꝓpter
hoc vt cultus diuini nominis in hungaria ſuis tẽpo
ribus augereꝰ. ⁊ ſic quando ipſuz aduerſus inimicos
coꝛone guerram habere contingeret: contra eos cũ
eis fortius et durius dimicaret. Si autem comanos
pluſq̃z hungaros honorabat: hoc ipſi egreferre nõ poterant nec
debebant. Nam decebat regiaz dignitatem introductos hoſpi
tes honorare. maxime cum hoc eis promiſerit iuramento: ⁊ ipſuz
in fide ſua ceperint imitari. et cum eſſent eis hungari odioſi: ſo
lum regem habebant in hungaria protectorem. Nam kuthen
rex comanorum per regem: ⁊ q̃zplures alij per maiores et nobi-

les regni fuerãt baptizati: ita ꝙ iam cũ hũgaris cõnubia contra/
hebãt. Et si rex eis fauorabilis nõ fuisset: ipsi in hungaria nõ ste/
tissent. Auditis aũt hincinde ꝓpositis: scriptor finẽ huius nego/
cij nõ imponit: lector si valeat causam terminet iusticia mediãte.

Interloquiũ ad cõtinuandã narrationẽ.

HIs interpositionib⁹ expeditis: scriptor stilũ dirigit ad tra
ctãdũ incepte materie prosecutionẽ. Et si qui ipsum lin/
gua mordere voluerint toxicata: dicentes: ꝙ interpositi
ones huiusmodi nil ad rem ꝑtinerent ⁊ bene poterat esse sine il/
lis: nõ est verũ: qꝛ hec discordia potissim⁹ fomes fuit quare hun/
garia sic velociter est destructa.

De vulgari hungaroꝝ opinione.

ANno igit̃ dñi euoluto: hũgaria ad regẽ ĩ maliuolẽtia ex
istente: circa natiuitatẽ dñi fama fuit: ꝙ confinia hunga
rie ruscie cõtinua tartari deuastabãt. Et quia rex de hoc
ꝑ suos nũcios cert⁹ erat: ad custodiendũ portã ruscie que monta
na dicit̃ ꝑ quã in hungariã patebat aditus misit maiorẽ suũ comi
tem cũ exercitu palatinũ: ⁊ fecit ꝑ totã hungariã ꝓclamari: ꝙ taꝫ
nobiles q̃ꝫ qui seruiẽtes regis dicunt̃ q̃ꝫ castrẽses ⁊ ꝑtinentes ad
castra superius noĩata se ad exercitũ ꝑpararẽt: vt essent quando
rex mitteret ꝑparati. Cũ aũt hoc per totã hũgariaꝫ clamaret̃: hũ/
gari pre nimio gaudio nõ credebãt: asserẽtes ꝙ de tartaris mul/
tociẽs insonuerat talis rumor: ⁊ sic semꝑ viderãt illũ esse nullum
vnde dicebãt. multa renascent̃ que iam cecidere. Alij asserebãt
ꝙ quidã de prelatis ecclesiarũ rumores huiusmodi ꝓcurabant
ꝓ eo ꝙ tũc tꝑis romã nõ irent ad cõciliũ vocati a romano põtifi
ce celebrandũ: ⁊ talis opinio erat eis. Fuit tñ omnib⁹ manifestuꝫ
quod vgolin⁹ colocẽsis archieps ꝓ se ac quibusdã suffraganeis
suis venetias miserat ꝓ galeis: ⁊ fuerũt ꝑ regẽ cõtra volũtatem
eoꝝ ab itinere reuocati. Alij vo q̃ꝫ plurimi fatebant̃ (vt haberẽt
de rege materiã obloquẽdi) ꝙ comani societatẽ cõtraxerint cum
ruthenis: vt simul cõtra hungaros a quib⁹ multa mala ꝑceperãt
⁊ sepi⁹ destructi fuissent dimicarẽt: ⁊ ꝓpter hoc plusq̃ꝫ per annuꝫ
eos predict⁹ kuthen cũ suis ꝑuenerat: vt cõditiones terre addi/
sceret ⁊ linguã faceret sibi notã: ⁊ cũ introitũ illoꝝ perciperet pu/
gnã inciperet cõtra regẽ: ⁊ sic facili⁹ illi portã poterint obtinere: ⁊
ad ipsius kuthen auxiliũ festinare: ⁊ ita citi⁹ aliquã partẽ hũgarie
poterint deuastare: gaudẽdo ⁊ mordẽdo regẽ: ꝓ eo ꝙ comanos

introduxerat vt superius est expressum: ⁊ in hac opinione q̄z plu rimi concordabāt.

De consilio regis contra tartaros.

Cum ergo postmodū versus q̄dragesimaz ꝑgeret iter suū: magis ac magis fama huiusmodi crebrescēte: rex ad quandā villā que Buda dicit̄ super ripā danubij positā in qua cōsueuerat quadragesimā celebrare ꝓ eo ꝙ dicebat̄ locus cōmunior ꝓperauit. Et archiep̄is ep̄is ⁊ alijs regni maioribus cōuocatis: deliberabat assidue qualiter posset de tanto negocio ꝓuidere: monēs ⁊ hortās eos sepi⁹ ꝙ quilibet haberet suos stipendiarios milites p̄paratos. kuthen vo qui cū vxore filijs filiabus ⁊ quibusdaz suis maiorib⁹ tāq̄z suspectus ⁊ sceleris consci⁹a rege fuerāt cōuocati: cōmuni deliberato consilio curialiter ne possent manus ipsoꝝ effugere: custodie fuerūt mancipati.

Quid fecit rex bela cum ꝑ palatinum de introitu tartarorum certificatus fuit.

Circa vero mediū quadragesime venit ad regē cursitando vn⁹ de militib⁹ palatini ex parte ipsi⁹ referēs ꝙ iam ad portā ruscie ꝑuenerāt. ⁊ indagines destruebāt ⁊ nō credebāt ꝙ palatinus posset eis resistere nisi rex mitteret sibi auxiliū festinū. Rex adhuc īcredulus secū armatos milites nō habebat. Et duz in anxietate huiusmōi ꝑmaneret: quarto die postea venit idē solus qui nocte dieqz cursitauerat palatin⁹ dicēs: ꝙ duodecimo die intrāte marcio ī porta cōgressuz habuerat cum eisdem: ⁊ suis pene oībus sagittis ⁊ gladijs crudeliter trucidatis cū paucis euaserat: ⁊ que facta erāt sibi venerat nūciare. Sed licet rex de malis rumorib⁹ nō modicū obstuperet: licenciauit tn̄ archiep̄os: ep̄os ⁊ alios suos comites ⁊ barones eis p̄cipiēs firmiter ⁊ districte: vt quilibet aggregata sibi milicia iuxta posse redire ad ipsuz sine dilatiōe tp̄is festinaret: ꝓut vrgens necessitas ⁊ manifesta vtilitas exigebat: ⁊ precepit magistro stephano ep̄o waciensi: orodiēsi ⁊ sancti saluatoris chanadiensi p̄positis: ꝙ ad reginā festināter accederēt: ⁊ ad cōfiniū austrie ꝓperarēt: i bidē finē hui⁹ negocij expectātes. Item ꝑ suas litteras rogauit ducē austrie ꝙ ad ipsū accederet festināter: ⁊ iussit comanis omnib⁹ ꝙ venire ad ipsum aliquaten⁹ nō differrent Ipse enī de strigoniēsi ⁊ albensi ciuitatib⁹ que ad vnā tantū die/

tam distabāt exercitu cōgregato confestim trāsiuit danubiū i magna ⁊ ditissima theutonica villa que pesth dicit Bude opposita ex altera pte danubij morā traxit: suos ibidem cū exercitu expect anspr incipes comites ⁊ barones.

Alia interlocutio.

PAter ⁊ dñe aduertite reuerēde: ⁊ qr cū mlta simul occurrerint nequeūt dici simul. oportet igit q vno dimisso negocio in dicendo aliud assumat.

Sequit rursus interlocutio.

NOtate itaq; noia dñor tartaror: ⁊ qualiter intrauerūt i hūgariā: ⁊ astuciā eorūdē: qr nō dimittet in discussus articul⁹ quin quilibet sensus debit⁹ iponat.

Noia regū tartaror in hūgariā intrātiū.

EX regū ⁊ dñs tartaror qui hungariā intrauerūt Bathus suo noie vocabat. Rector erat sub ipso in militia potētior Bochetor appellat⁹. Cadan in ꝓbitate melior dicebat. Coacton: Feycan: Peta: Bermeus: Cheb: Ocadar: maiores reges inter tartaros censebant: quāq; essent inter eos alij reges q̄plurimi principes ⁊ potentes: qui cum quinquies centenis milibus armator regnum hungarie inuaserunt.

Quomodo tartari ruscia ⁊ comania destruxerūt.

IAūt qñ ruscia ⁊ comaniā totaliter ⁊ vnanimiter destruxerūt: retrocedētes ad q̄tuor vel quinq; dietas intacta cōfinia hungarie cōtinua dimiserūt: ut cū reuerterent tā ꝓ equis q̄; ꝓ se victualia inuenirēt ⁊ rumores ad hūgaros minime puēirēt: Cū q̄dā victualia dictor regnor cōsūpsissent ⁊ hūgariā ꝓponerēt occupare. Bath⁹ maior dñs dimissa tota familia solus cū suis militib⁹ ⁊ nō multis ad dictā portā ruscie q̄ ꝓpior erat ad locū in quo rex cōgregabat exercitū recto tramite ꝓperauit: ⁊ expugnato exercitu comitis palatini eādē portā obtinuit ⁊ intrauit. Peta rex per poloniā dirigens gressus suos: vno ab ipso de ducib⁹ polonie interfecto ⁊ destructa vratislauia ciuitate nobilissima ⁊ strage facta mirabili: ac in terrā ducis Morauie alijs ducibus p̄stare sibi auxiliū nequeuntibus simili crudelitate pua dens: ad portā hūgarie festinauit. Rex cadan inter ruscia ⁊ comaniā ꝓ siluas triū dieruz habens iter siue viam peruenit ad diuitem Rudanam inter magnos montes positam theutonicorūz

villã regis argentifodinã: in qua morabãt innumera populi multitudo. Sed cũ essent homines bellicosi ꝛ armoꝝ penuriã nõ haberent: audito ipsoꝝ aduentu extra villã ꝑ siluas ꝛ mõtes eis obuiã exierũt. Ladan vero respiciens multitudinẽ armatoꝝ terga dedit fingens fugã ante eos. Tunc populi cũ victoria reuertẽtes armis depositis inebriari vino ꝑput theutonicoꝝ furia exigit inceperũt. Sed ipsi tartari subito veniẽtes: cũ fossata muros ꝛ munitiones aliquas nõ haberẽt: villã ex multis partibꝰ intrauerũt. Et licet hincinde fieret magna strages: vidẽs populus ꝙ eis resistere nõ valebat: se ad fidẽ eoꝝ totaliter reddiderunt. Sed cadan sub sua ꝓtectione villa recepta. Ariscaldũ comitẽ ville cuꝫ electis sexcentis armatis theutonicis suis militibꝰ associauit sibi venire cum eis incipiens citra siluas. Bochetoꝛ aũt cuꝫ aliis regibꝰ fluuiũ qui zerech dicit transeuntes: puenerũt ad terraꝫ ep̃i comanoꝝ ꝛ expugnatis hoĩbus qui ad pugnã cõuenerãt ceperũt terrã totaliter occupare. Reuertar igit ad regẽ hũgarie qui erat in dicta villa pesth: vt processus eius plenꝰ describat.

Qualiter tartari ꝓcesserũt postꝙz portã habuerũt.

POstꝙz aũt maioꝛ dñs Bathus portã habuit: cepit villas comburere: ꝛ suus gladius nõ parcebat sexui vel etati: ꝛ ad regẽ quantũ poterat festinabat. Et cuꝫ ꝑpe ad pesth ad mediã dietam ante dñicã de passione dñi die veneris ꝓcuisset: statim quosdã vsqꝫ ad villã misit cõburẽdo: interficiendo: ꝑput eis innata malicia ministrabat. Sequenti die misit alios vel eosdẽ qui pagebãt similia vel peiora. Sed rex exire ad eos aliquos ad faciendũ cõgressum nullatenus dimittebat. Et illi duꝫ credebant ire reuertebant: ꝛ duꝫ putarent reuerti iterum ibant: diem in ludo totaliter expendẽtes. Cũqꝫ die dñico facerẽt illud idẽ: vgolinꝰ colocẽsis archiep̃s hoc graue ferẽs ꝙzplurimũ: quod quidẽ quasi ꝑdones tot bonos homines ꝓfundebãt. ꝛ grauiꝰ: ꝙ rex sibi ꝛ suis pusillanimꝰ videbat ꝓpter qõ contra mãdatũ regis cũ paucis de suis foras exiẽs cõgressuꝫ habere voluit cũ eisdem. Sed illi terga vertẽtes paulatim retrocedere inceperũt. Hoc archiep̃us intuẽs: incepit eos equorum insequi pleno cursu. Tandẽ terra paludosa reperta: illi velocius trãsierũt paludẽ. Hoc archiep̃us nõ aduertẽs: cũ proximus illis esset festinꝰ intrauit: ꝛ cum esset cum suis armoꝝ ponderе pressus transire vel retrocedere nequierũt. Sed illi ad eos

velocius reuertẽtes circũdederũt paludẽ: ⁊ in ipsos sagittas ve lut pluuiã emittẽtes: eosdem ibidẽ totaliter necauerunt. Cuz tri bus aũt vel quatuor euadens archiepus sic confusus remeauit ad villã: non modicã iram habens tam de suis perditis: qz de eo ꝙ rex nõ fecit aliquẽ in sui subsidiũ properare.

Quomodo fuit destructa ciuitas wacensis.

In dñica de passione pars exercitus Bathi regis re gũ accessit ad waciã ciuitatez positã super ripam da/ nubij: ad mediã dietã ꝑpe ad villã pesth: in qua rex cum exercitu morabat. Et capta ciuitate penitus ⁊ debellata: qui ad ecclĩaz ⁊ ad pallacia ecclie que erãt quasi castrũ munita recursuz habuerãt tam de ciui/ uitate qz de circũpositis villis innumera populi multitudo: eos viriliter expugnauerũt: ⁊ thesauro ecclesie habito: canonicos et alias psonas dñas ⁊ puellas quas noluerũt interimere gladio in igne totaliter cremauerunt: ⁊ ita in dñica de passione wacenses passi sũt: vt cũ dño ihesu xp̃o ptẽ habere mererent.

Quomodo dux austrie insultũ fecit in tartaros:

Illud nõ est aliqualiter obmittẽdũ quod dux austrie rogat⁹ a rege venerat: sed cũ paucis tãqz facti nesci⁹ ⁊ inermis. Et cũ aliqui ex tartaris ad villã pesth mo/ re solito aduenissent: armis ⁊ equis sibi assumptis ob uius eis fuit. Et cũ simul cõgregi debuissent: illi ter/ ga dãtes ꝑput assueuerũt abibãt. Sed dux submisso equo subdẽs calcaria quẽdã attigit pcutiẽs eũ cũ lancea taliter ꝙ lancee hasta fracta de equo ipsuz ꝑstrauit ad terrã. Alteri vo ipsoz canesio id est maiori voléti ꝑstrato succurrere: armato more iuxta sellã cõ/ festim arrepto mucrone: vno ictu brachiuz illi⁹ amputauit. Qui statim de sella corruẽs expirauit. Alijs in fugã cõuersis: ꝑstratũ ceperũt: ipm vinctũ cũ equis ad exercitũ adducentes. Propter hoc hũgari assũpta materia: exprobrare regẽ ac exaltare ipsuz du cẽ vnanimiter inceperũt.

Quõ kuthen rex comanoz extitit interfect⁹.

Tamqz publica fama eẽt: ꝙ kuthẽ qui cũ suis vt dictũ est ꝑpe ad regẽ in custodia tenebat: esset tanti sceleris nõ imunis: ⁊ adhuc qui venerãt comani nõ tartari cre derent: clamabat tot⁹ popul⁹ cõtra eũ: moriat moriat. ipe est qui destructionẽ hũgarie ꝑcurauit. Et ꝑ ipso regi septus

exprobrãtes dicebãt. Pugnet rex noster: qui comanos in nr̃m odiũ introduxit. Alij clamabãt. pugnet rex cũ illis quib⁹ nr̃a predia sũt collata. Rex exprobrationib⁹ frequẽter auditis: misit hominẽ ad kuthen ꝙ ad ipsum accedere nõ differret. Sed kuthen qui crebro acclamationes populi audiebat: timẽs penã: licet eẽt ĩmunis a culpa: mãdauit regi: ꝙ ad ip̃m nequaq̃z accederet: nisi sibi talẽ hoĩez destinaret: cui eẽt potẽtia ip̃m ad eundẽ ducere ac ipsuz eruere de manib⁹ ppl'oꝝ. Hoc regi nũcio referente clamor factus est magn⁹ in populo: moriat̃: moriat̃. Ac sic subito hũgari ⁊ theutonici armati intrantes palatiũ in quo erat violẽter ad ip̃m accedere voluerũt: kuthen v̊o cũ suis arreptis arcub⁹ et sagittis ad seipsos accedere nõ sinebant. Sed populoꝝ multitudine accedẽte ceperũt eosdez: ⁊ cũctis in instãti capitib⁹ amputatis: ea in ppl'os ꝑ fenestras de palatio ꝓiecerũt. Quidã aũt volũt hoc facin⁹ duci austrie imputare. Ab alijs vero de mãdato regis dicit̃ eẽ factũ. Tñ postq̃z ꝓ certo est cõpertũ ꝙ kuthen hui⁹ nequitie ẽ exp̃s: asserũt hoc verisil̃e nõ eẽ: ꝙ rex qui ip̃m de sacro fonte leuauerat: ⁊ securitatẽ sibi dederat p̃stito iuramẽto: tantũ facin⁹ ꝑpetrasset. Nolo quidẽ ego qualiter hoc actũ ẽ diffinire. diffiniat ille qui nouit: ⁊ penã vel gr̃am vnicuiqz iuxta opa sua reddet.

Quid fecerũt comani audita morte regis ipsoꝝ: ⁊ qualiter rex Bela cõtra tartaros processit.

Tartaris itaqz die noctuqz ĩ circuitu villas ꝯburẽtib⁹ instabat colocẽsis archiep̃s apud regẽ: vt exiret cũ exercitu cõtra eos. Igit̃ duce austrie recedẽte: maxĩe cũ maior regni exercit⁹ aduenisset: rex cũ exercitu motu sexiẽs incepit paulatim ꝓcedere ꝯtra eos. Cũqz comani vocati ꝯtra tartaros: vbicũqz essent ĩ regis subsidiũ vnanimiter aduenirẽt: audita morte sui dñi kutheni turbati sũt grauiter ⁊ cõmoti quid deberẽt agere ignorantes. Cũ aũt rumor de morte eiusdẽ ĩcrebruisset: hũgari villani odiosi eis vbiqz cõtra eos insurgere ceper̃t spoliãdo ⁊ ĩterficiẽdo eosdẽ sine aliq̃ pietate. Qui cũ talit̃ ĩspicerẽt se perimi: insil̃ ꝯgregati nõ solũ se defendere ĩceperũt: sz villas cõburere: ⁊ rusticos viriliter expugnare.

Quõ euasit chanadiẽsis ep̃s man⁹ comanoꝝ.

Sed cum Bulzo chanadiẽsis ep̃s: ⁊ nicolaus fili⁹ Bore cum nobilibus multis vxores filios ⁊ filias ⁊ familias ad partes superiores conducerent: vt postmodũ

ad regis exercitum festin antes accederent: obuiantes comanos inceperunt pugnam durissimã contra eos: ⁊ eis resistere nequeũ tibus sunt quasi omnes gladio interempti: ep̃us tamen cũ pau/ cis in curru iacens infirmus dum pugna fieret est longius aspor tatus. Comani vero vt tartari terrã postmodũ destruentes ⁊ cõ uenientes in vnũ: ex ista parte danubiũ transierunt: ⁊ sic destruẽ do inceperunt ad marchiam properare. Illi aũt de marchia hoc scientes cõuenerunt in vnũ: ⁊ eis obuiam exeuntes cõgressuz cũ eis in finibus marchie habuerũt: ⁊ superati ab eis preueniebant vnus aliũ fugiendo: ⁊ sic comani ceperunt marchiaz nequiter ex pugnare morte sui dñi crudeliter vindicantes. Nam cum inter ficiebant hungaros sic dicebant. Nunc ictũ sufferas pro kuthe/ no. Et destructis melioribus villis. s. franka villa senatoria san/ cti martini ⁊ alijs: ⁊ recepta multa pecunia: equis: ⁊ pecorib⁹: de/ struendo terram in bulgariã trãsierũt.

Quomodo waradiensis ep̃s p tartaros extitit decept⁹

BEnedict⁹ quidẽ waradiẽsis ep̃s p se de mandato regis magno exercitu cõgregato volẽs ĩ ipsi⁹ subsidiũ acce/ dere intellexit q̃ tartari ciuitatẽ agriẽsez destruxerãt: hoĩb⁹ de ciuitate ⁊ alijs qui ad defensionẽ ipsi⁹ ꝓuene rãt: alijs cõbustis: alijs gladio ĩterẽptis: spolia: thezau rũ ep̃i ⁊ ecclesie exinde asportabãt. Unde sumẽs audaciã pro eo q̃ paucis dieb⁹ elapsis cõgressuz cũ paucis eox habuerat ⁊ pre/ ualuerat contra eos: incepit post ipsos dimisso exercitu festinare vt sibi posset fragmenta colligere ne perirent. Hoc tartari p̃scie/ tes finxerunt se ire longius ⁊ steterunt. Et cum haberent equos plurimos ⁊ ipsi pauci existerent: figmenta talia ordinauerunt. Fecerunt autem laruas ⁊ monstra q̃zplurima: ea super equos va cuos tanq̃z si essent milites ordinando: ⁊ equos illos sub quodã monticulo paucis cum eis relictis seruientibus dimiserũt: man/ dantes eisdem: vt cum ipsi cum hungaris ingrederent ad pugnã ipsi exirent acie ordinata: ⁊ paulatim procederent versus eos: ⁊ ipsi in planicie hungaros expectabant. Quibus aduenientibus: boch comes ⁊ quidam alij qui de melioribus militibus hunga/ rie putabant qui cum ep̃o venerant: ipsis visis: habenis equo/ rum dimissis cõgressuz habuerũt durissimũ cũ eisdẽ. Et cũ essent tartari numero pauciores: terga eis dare fingentes: versus mõ/ ticulum retrocedere inceperunt. Et dum ipsi cum laruis exierũt:

sub mõte:⁊ vt condictũ erat acie ordinata:hũgari hoc videntes ⁊ opinãtes eis insidias factas terga dederũt ⁊ fugã velociter inierũt:Tartati aũt mox ĩ illos cõuersi illos sequebãt:eosdẽ ꝑstrãdo interficiendo ꝓut nequi⁹ crudelitates poterãt exercere:Ep̃s autem cũ paucis reuersus est waradinũ.⁊ aliquantula mora facta collectis aliquib⁹ militib⁹ trãsiuit danubiũ ⁊ euasit.

De infelici bello regis Bele cũ tartaris cõmisso.

Quinq; rex vt dictũ est egressus de villa pesth ꝓgrederet cõtra tartaros cũ multitudine armatorũ: illi de cõbustionib⁹ villarũ reuersi ⁊ subito insimul cõgregati: ꝑ viã ꝑ quã venerãt retroibãt:⁊ sicut isti paulatim persequebãt cosdẽ:sic ⁊ illi tñ ante ipsos se fugere simulabãt.Et cũ ad quãdã aquã que Sayo dicit que nõ multũ longe de agriensi ciuitate fluit ⁊ intrat Ticiã puenissent: post aque trãsitũ qui fiebat ꝑ pontẽ castrametati sunt ⁊ steterũt:ponẽtes in põte custodes qui noctis vigilias custodirẽt. Tartari quidem post trãsitũ eiusdem paludis circa aquã se in planicie posuerũt. Et cũ aqua magna existeret ⁊ lutosa:nõ erat eis credulitas q; sine põte trãsitus alicui eẽ posset.Rex suos interim hortabat vt ad pugnã viriliter se haberẽt:vexilla nõ pauca manu ꝓpria maioribus assignando.Hungari aũt habebãt hec oĩa in derisuꝫ de multitudine ꝑfidẽtes.ad pugnã tñ ꝓpter rões superi⁹ assignatas cor ⁊ animũ nõ habebãt.Volebãt quidẽ q; rex perderet:vt ipsi chariores postmodũ haberẽt:credẽtes plagã huiusmõi ꝑticularẽ quibusdã ⁊ nõ omnib⁹ generalẽ:sicut audierãt qñq; ĩ hũgaria eẽ factũ.Nã intrabãt Comani subito:⁊ aliquã ptẽ terre añq; cõuenirẽt hũgari destruebãt festinãtes postmodũ ad recessuꝫ:⁊ interdũ hungari idẽ de comania faciebãt.Sed nõ sic.qr hec vltima primis minime rñderũt.Tamẽ mille milites omni nocte ad custodiã exercit⁹ ponebãt.Quid plura:tartari vadũ inueniẽtes lõge ab exercitu vna nocte vnanimiter trãsierũt:⁊ in aurora totũ regis exercituꝫ circũdantes:sagittas emittere in exercitũ sicut grãdines incepẽrũt.Hũgari vo:qr fuerũt taliter occupati ⁊ illoꝝ ꝑuẽti astutia: cũ armati equos suos ascẽdebãt nequibãt milites suos dños: ⁊ dñi suos milites inuenire.Et cũ ad pugnã accederẽt tepide ac remisse accedebant:tanta enim erat crebrosa emissio sagittarũ: q; fere ymbrã pugnãtib⁹ faciebãt:⁊ sagitte sicut locuste ⁊ brucus cõgregatim vadunt:ꝑ aera volabãt:⁊ sic sagittarũ ictus mĩme sufferre

valentes infra circulū exercitus retroibant. Rex vero acies nō poterat ordinare. Et si mixtim ex quacūqz pte ibant hungari ad pugnā: illi eis cū sagittis obuiā venientes ipsos infra exercitum retrocedere faciebāt: ita q ipsi ex calore nimio ⁊ angustia maxima ad tantā lassitudinē venerāt: q rex ⁊ colocēsis archiepus qui anxij formidabāt: nec minis neqz adulationibus ac monitionib⁹ iā ad pugnā poterāt aliquos destinare: ab aurora vsqz ad meridiē in tali angustia existentes. Tādē iā cū deficere viderent: dux coloman⁹ frater regis cū suis quos ī tāta pressura habere potuit cōflictū durissimū ex vna pte exercit⁹ habuit cū eisdem pugne p magnū spaciū diei insistēdo: ⁊ dux crederet se p residuā exercitus partē adiuuari decept⁹ est. Nā cū ex altera parte ad pugnā pluri mi ire crederent: ad pugnā nō ibāt. sed tartaris vltro parū secedentib⁹: illis p sui mediū viam absqz aliquali sagittarū emissiōe dabāt. Quare hūgari plures ⁊ plures tali via potiti: ab exercitu se subtrahebāt. Et quāto plures trāsibant: tāto latior via p tartaros illis dabat: ⁊ in tanto ꝓflictu nō erat rumor vel verbū aliqō inter eos. Et cū rex illos ad cōflictū ire crederet: ipsi exibāt ad fugā poti⁹qz ad pugnā. Tartari vo expectātes regis exercitū nulla ten⁹ se mouebāt. Et cuz iam de multis partib⁹ exercitui regio exitus pateret: rex ab illis incognit⁹ cū paucis viā habuit versus silua. Dux aūt coloman⁹ direxit p aliā partez exercit⁹ suum iter die noctuqz in equis plurimis vsqz ad dictā pesth: nō p viā publicā per quam hūgarica natio lubricabat: sz per deuiū laxatis equoz habenis ad portā danubij festinabat. Et quāqz a burgēsib⁹ rogaret vt morulā faceret quousqz saltez pararent naues ad trāsitum dñarū vxorū illoz: teneri tñ non potuit nec ad id induci. Dicebat enī q de se quilibet cogitaret. Aduentū enī psequentū metuēs sol⁹ ꝓfestim transiuit ⁊ fugit in simigiū ad quēdā locū qui dicit feguld. Et licet burgēses de pesth cū familia ad trāsitū festinarēt: prius tñ superuenerūt tartari: ⁊ qui non fuerunt in danubio suffocati de burgensibus: extiterūt gladio interempti.

De fuga epi quinqz ecclesiensis.

Intuēs aūt bartholome⁹ epūs quinqz ecclesiēsis destructionē exercitus: ⁊ aduertēs q quidā de tartaris in exercitū irruētes castra plurima comburerent: similiter nō p viam publicam sed per campū cū multis militibus fugā iniit. Et cum pauci de tartaris equos post eos mitterent pleno

cursu: Ladislaus comes qui ad regem multis vexillis extensis cum sua milicia veniebat: nil de gestis ipsis presciēs superuenit Eps hungarica vexilla cognoscens ad comitē declinauit. Tartari vero multitudinē aduertētes abierunt retrorsum ⁊ alios insequi curauerunt. ⁊ sic ipse comes cum epo abeuntes ab ipsorum manibus euaserunt.

De episcopis ⁊ alijs clericis in dicto bello interfectis.

DE fugientibus quoq; per amplā viam versus pesth ⁊ in exercitu remanētibus facta est tanta strages: totq; milia sunt hominū interempta q̄ estimatio fieri nō valet: nec referentibus fides ,ppter innumerā cladē leuiter adhibet. Maiores tamen de clericis cecidere mathias strigoniensis archieps: quem rex tum propter fidelitatem tum quia insimul nutriti erāt magis diligebat ⁊ eius cōsilijs magna sub confidētia in rebus arduis vtebat. Agolinus colocē sis archieps nobilissima ortus prosapia: magna ⁊ ardua mūdi negocia obmissis minimis disponēs. Hic erat sub cuius fiducia nobiles hungarie respirabant. hic erat sub cuius fiducia maiores ⁊ mediocres humiles se reddebant. Georgi⁹ epus Jauriēsis: qui ⁊ nobilis fuit moribus ⁊ peritus sciētia litterarū. Reynoldus vltra siluan⁹ epus: ⁊ eccleſie nitrienſis epus: qui fuerat laudabilis vite ⁊ morum honestate preclarus. Nicolaus scibinienſis p̄positus: regis vicecātellarius: nobilibus natalibus ortus. qui vnus de maioribus anteq; se necis necessitati subijceret cruentato gladio iugulauit. Eradius archidiaconus Bachienſis. Magister albertus strigoniēsis archidiaconus: qui circa fluēta iuris prelatus alios meruit edocere. Ipsorū quoq; corpora diris mucronibus taliter sunt mactata: q̄ post recessus cor quāq; multū exquisita fuerunt nequierunt vllatenus reperiri. De numero vero laicor maior ⁊ minor qui suffocati fuerūt paludibus ⁊ aquis igne cōcremati: ⁊ gladio interempti: nulli mortaliū possit fieri certitudo. Nā per cāpos ⁊ vias iacebant corpora multor mortuor: aliqua capite diminuta: aliqua frustratim diuisa in villis ⁊ in ecclesijs ad quas recursum habuerāt: plurima cōcremata. Hoc exitiū hec pernicies: ⁊ hec strages: tenebat duor dierū itinera occupata: totaq; terra erat sanguine rubricata. ⁊ exīstebāt corpa sup terrā sicut stant ad pascua p̄ deserta greges pecorum ouium ⁊ porcorum: ⁊ sicut in lapicidinis secti lapides ad structuras. Habuit igi

tur aqua corpora mortaliuꝫ suffocata: hec sunt a piscibus a ver/
mibus ab auibus in aquis degentibus denorata. Terrā illoruꝫ
corporū dominiū est adepta que occubuerūt venenatis lanceis
mucronibꝰ ꝛ sagittis. hec sanguine cruentate celi aues ꝛ dentate
bestie tam domestice qꝫ siluestres morsu vsqꝫ ad ossa nequissime
corroserūt. Ignis illa tenuit que cremata sunt ī ecclesijs ꝛ in vil/
lis. Interdū ignē ex crematiōe huiusmodi pinguia extinguebāt.
Hec consum nequeunt modico tēporis interuallo. Nam inue/
niunt in locis plurimis vsqꝫ ad tēpora longiora ossa denigratis
pellibus nō consumptis inuoluta: ꝓ eo ꝙ quibusdaꝫ bestijs esce
placide nō existūt nisi aliter destruāt. Cū aūt in dominiū triū ele
mentorū vniuersa corpora transiuissent: videndū est quid quar
to reliquerint elemento. Ad aerem igit qui quartū dicit elemen
tū alia tria fetorē omniū corporū transiniserūt. ꝛ sic ex fetore cor
ruptus est ꝛ infectus: ꝙ homines qui per campos ꝛ vias ꝛ siluas
ex vulneribus remanserant semiuui: ex infectione aeris qui for
te viuere poterant expirauerūt. ꝛ sic aer huius crudelis exitij nō
est expers. De auro igit ꝛ de argento: equis: armis: vestibus ꝛ re
bus alijs tot hominum qui occubuerūt tam in prelio qꝫ in fuga
quid dicet? Equi cū sellis ꝛ frenis sine sessoribꝰ per prata ꝛ nemo
ra discurrebāt: ꝛ ex strepitu erant facti adeo furibundi ꝙ insani/
re penitus videbant: ꝛ sic eos territos cum nequirent proprios
dños reperire oportebat aut mori gladio aut subijcere se domi/
nio exteroꝝ. quoꝝ humitus haberi poterat ꝓ gemitu atqꝫ fletu
Argentea quoqꝫ vasa ꝛ aurea: serice vestes ꝛ alia hoībus opor/
tuna per campos ꝛ siluas a fugientibus ꝓiecta vt ipsi velocior
cursu manus insequentiū euaderent nō habebant aliquos colle
ctores. tartari tantū interfectionibus hominū insistentes de spo
lijs minime curare videbant.

Quomodo tartari habita victoria spolia diuiserūt. ꝛ quō inuē
to regis sigillo ficticias litteras scripserūt.

HAbita de tāto exercitu victoria ꝛ triumpho: captaqꝫ
depredatione huiusmodi cum tumultu: ꝛ vestimen/
tis mixtis sanguine: equis: auro ꝛ argento effusa rubi
gine rubricatis tanqꝫ congeriebus lapidum ꝛ aceruis
frugum in simul adunatis: ad diuisionem ꝛ ad par/
titionem eorum: herus cum elegantioribus de tartaris ex par/
titione huiusmodi subsecuta. reperto sigillo regis penes cancel/

lariũ cuius caput a corpore diro mucrone demerant: iam confisi de terra: ⁊ timentes ne populi profligatione regis audita manus per fugam effugerent eorũdem: diligenter aduertite astutiã quã fecerunt. ℙrimo totam hungariã vltra danubiũ dimiserunt. et assignauerunt vnicuiqꝫ de maioribus tartarorũ regibus qui ad huc hungariã nõ intrauerant partẽ suam significando eis rumores ⁊ qꝫ festinarent. quia iam eis obstaculũ nullũ erat. ℭt fecerũt scribi per quosdã clericos hungaros quos adhuc ad vitam seruauerant maioribus omnibus ⁊ popularibus per totã hungariã existentibus sub nomine regis multifaria ficticia litteraꝫ sub hac fama. ℭanũ feritatẽ ⁊ rabiem nõ timeatis: nec vestris de domibꝰ vos mouere audeatis. ℒicet enĩ propter quandã improuisionẽ tum castra tum tentoria reliquerimꝰ: paulatim tĩ deo nobis ꝓpicio cadẽ recuperare intendimꝰ contra illos preliũ virtuosum instaurantes. ℭnde tantũ orationi vacetis: vt misericors deus aduersariorꝫ nostrorꝫ capita a nobis ꝓmittat malleari. ℳe fuerũt lr̃e per quosdam hungaros qui iam eis adheserãt destinate: qui me ac totam hũgariã destruxerunt. ℕam tantã illarũ certitudini litterarũ fidẽ dedimꝰ: qꝫ licet omni die cõtrariũ cerneret: tamen qr in terra illico guerrarũ turbatio supuenit ob hoc ad sciẽdũ rumores nuncios mittere nullatenꝰ poteramꝰ contrariũqꝫ credere nequibamus: ⁊ sic hungaria occupata viam non potuit habere fugiendi. Sed quia ꝓcessum regis dimisumꝰ indiscussuꝫ: reuertamur ad progressum suũ vel qõ verꝰ est ad egressum.

ℭuid fecit rex ℬela post debellationẽ sui exercitꝰ. ⁊ qualiter p ducẽ austrie captus fuit pariter ⁊ spoliatus.

ℐpso itaqꝫ rege de exercitu ꝓfugato: die noctuqꝫ cũ pauciss̃imis versus cõfinia polonie habuit iter suũ. ⁊ inde directo tramite vt reginã posset attingere que in ꝓfinio austrie morabat quãtũ poterat ꝓperabat. ℒux austrie hoc audito: iniqua ĩ corde cõcipiens contra eũ: sub nomine amicitie obuius sibi fuit. Sed rex armis exutus duꝫ prandiũ pararetur modico tpis intercallo somnij quietẽ capescebat iuxta aquã. vt pote qui solo nutu dei euaserat inter tot diras sagittas ⁊ gladios venenatos. ⁊ taꝫ lõgo fuerat itinere fatigatꝰ. ℭui tandẽ excitatꝰ a somno: cũ ducẽ vidit letatꝰ est valde. ℒux aũt regem inter alia ꝓsolatoria v̊ba petijt vt danubiũ trãsiret: ⁊ ibidẽ securiꝰ quiescere

⁊ morari posset. Rex vero his auditis tãq̃z innocens nihil mali suspicat⁹ dictis ducis acquieuit. Dicebat enĩ dux se castrũ ex altera parte habere: ⁊ ibidẽ regẽ meli⁹ honorare posse: cũ tamen in animo nõ honorare sed cõfundere illũ habebat ꝓpositũ. Et cuz se rex stillã vitare crederet incidit in caribdim. ⁊ sicut piscis volens vitare frixoriũ nefrigatur: ad assandũ ꝓijcit se ad prunas: credẽs malũ effugere inuenit nequi⁹. Nã dux austrie astutia excogitata: cũ rege suũ ad libitũ potitus extitit: ab eo quandã pecunie quantitatẽ quã dicebat olim ab eo regem extorsisse repetijt. Quid plura rex manus illi⁹ euadere nequiuit: quousq̃z partem eiusdẽ pecunie in prompto: partẽ in vasis aureis ⁊ argenteis illi ꝑsoluit: ꝓ parte aũt tres comitatus sui regni illius terre cõtiguos illi obligauit. Et licet ipsa vasa aurea ⁊ argentea maioris fuerint estimationis: tamẽ dux illa solũ in duob⁹ milibus marcaruz simul cũ lapidibus preciosis recepit. Dux aũt ilico castroꝝ illoꝝ comitatus corꝑali possessione est adeptus: ⁊ illa ex proprijs pecunijs cõtra tartaros fecit reparare. Si querat̃ quãta fuit pecunie quãtitas: est ignotũ. Nam alij de septẽ: quidã de nouẽ: ceteri de decem marcarũ milibus referebãt. Sed de veritate liquere nõ poterat: quia secrete cõtractus fecerãt ⁊ firmauerãt proprijs iuramentis. Quibus expeditis ad reginã que non multũ distabat quantũ potuit festinauit: ⁊ vna cũ ipsa sine tractu more stephanũ waciẽsez ep̃m ad imperialẽ ⁊ romanã curiã ꝓ subsidio destinauit ⁊ interim circa segesdinũ cũ illis quos aggregare potuit moram traxit.

Quomodo dux austrie spoliauit fugitiuos hungaros: ⁊ de insultu theutunoꝝ in hungariã facta.

Dux ꝓspecto iam ꝙ hũgari essent vnanimiter in fuga: sibi multos milites aggregauit eos contra hũgaros in hũgariã trãsmittẽdo: ⁊ sic tartari ex illa ꝑte danubij destruebant: ⁊ ex ista theutonici dep̃dabant̃ ⁊ villas ꝓut poterãt cõburebãt: ita ꝙ ciuitatẽ iauriensez intrãtes castrũ ceperunt: ⁊ illud molliti sunt per violẽtiã obtinere. Hungari v̄o de ꝑtibus illis cõueniẽtes in vnũ ad ciuitatẽ manu armata euntes ciuitatẽ ceperũt: ⁊ oẽs in castro theutonicos cremauerũt. Dux nimio furore repletus: ꝓpter hoc candescẽs contra hũgaros fugiẽtes a facie tartaroꝝ quos ĩ austria collegerat: ⁊ quib⁹ fidẽ promiserat: nõ contẽtus de eo qd̃ regi fecerat: petijt ab eis ꝓ castroꝝ ⁊

ciuitatū custodia quādā pecunie quātitatē: ⁊ sic hac occasione in uēta cum tam theutonici q̄z hungari essent multū diuites in pecunia ⁊ rebus eos vsq̄z ad extremā exinanitionē nequiter spoliauit: ⁊ miseri hūgari deuorabant vbiq̄z morsu amarissimo a seuis bestijs dentatis: ⁊ postmodū nudi in aridā proijciebant ⁊ euomebant. Q̄z his expeditis referam⁹ de regib⁹ tartarox qui postmodum hungariā intrauerūt.

Quomodo tartari waradiensez ciuitatē expugnauerūt: ⁊ quo modo ampli⁹ ad pontem thome ⁊ alias ꝓcesserunt.

CAdan rex vt in alia parte dictū est rudana expugnata ⁊ capto aristaldo comite: elegantiores sexcentos armatos theutonicos elegit qui sub iurisdictione dicti comitis extiterūt. His prestātibus ducatum tartaris per siluas ⁊ nemora rupes ⁊ precipicia: prope waradinum ciuitatē subito aduenerūt. Et quia ciuitas multū erat in hūgaria nominata: vndiq̄z illac nobiles tam dñe q̄z mulieres populares innumerabiles conuenerāt. Et licet episcopus cum quibusdam canonicis exinde recessisset. ego tamē cū remanentibus eram ibi. Et cum castrū ex vna parte dirutū cernerē amplo muro illud fecimus reparari: vt si ciuitatē defendere non possemus ad castrū refugiū haberemus. Et cum vno dierū subito aduenissent: ⁊ esset in ciuitate sub quodam dubio mora mea: castrū intrare nolui: sed aufugi in siluā in qua diu prout potui latitaui. Ipsi tamen subito ciuitatē capientes ⁊ pro maiori parte comburentes tandē nihil extra muros castri penitus dimiserūt: ⁊ receptis spolijs: tam viros q̄z feminas minores ⁊ maiores interfecerunt in plateis domibus ⁊ campis. Quid plura? nō pepercerūt sexui vel etati. Quibus peractis subito exinde recesserunt: ⁊ omnia in recessu receperūt: ⁊ longe a castro se per quinq̄z miliaria posuerūt: ⁊ ad castrū per multos dies nullatenus accesserunt: sic ꝙ illi de castro cogitabant eos ꝓpter castri fortitudinē recessisse. Nā magnis munitū erat fossatis ⁊ turribus ligneis super muros. ⁊ multi loricati milites erant ibi. ita ꝙ dum tartari ad respiciendum interdū accederent: milites hungari velociori cursu eos insequi procurabant. Et cum plurimis diebus ad castrum non accederent: et crederē ꝙ ex toto exinde recessissent: milites et alij qui in castro erant de recessu eorum habentes fiduciam: castrum q̄z

plurimi exierunt: ⁊ domos que remanserant extra castrū ceperūt communiter habitare. Et sic in aurora eos tartari qui vbi essent nescire poterant inuadentes: magnam ipsorum partē qui nequierunt ad castrū fugere necauerunt. Et castrū ilico circūdantes: ex opposito ad murū nouum septem machinas posuerunt: ⁊ die noctuq; cū eis emittere lapides quousq; nouus murus dirutus est ex toto nullatenus cessauerūt. ⁊ turribus dirutis atq; muris: cōgressum dederunt: ⁊ castro per violentiā occupato ceperūt milites ⁊ canonicos ⁊ alios qui nō fuerūt in occupatiōe castri gladio interempti. Dñe vero domicelle ⁊ puelle nobiles se in ecclesiaz kathedralē recipere voluerunt. Ipsi vero tartari fecerūt arma a militibus sibi dari: ⁊ per tormēta durissima quicquid habuerūt a canonicis extorserunt. Et quia kathedralem ecclesiā subito intrare nequierunt: igne apposito ecclesiaz ⁊ dñas ⁊ quicquid erat in ecclesia cōbusserunt. In alijs vero ecclesijs tot scelera de mulieribus patrabant: q̄ tutius est subticere ne homines ad nequissima instruant. Nobiles: ciues: milites: ⁊ canonici extra ciuitatē in campo fuerunt omnes sine aliqua pietate iugulati. Post hec sanctorum sepulchra totaliter euerterunt: ⁊ pedibus sceleratis reliquias calcauerunt: thuribula: cruces: ⁊ calices aureos: ⁊ vasa aurea: ⁊ alia dedita ad altaris ministeria comminuerunt. Introducebant in ecclesias mixtim viros ⁊ mulieres: ⁊ post turpem illorum abusionem eosdem ibidem necabant: Postq̄z autez omnia euersa sunt: ⁊ fetor intolerabilis procederet ex corporib⁹ defunctoz: exinde recesserunt: ⁊ tantum locus solus remansit. Homines qui per siluas circumpositas latitabant conuenerunt ibidem: vt aliqua comestibilia inuenirent. Et cum verterent lapides ⁊ corpora mortuoz: tartari subito sunt reuersi: ⁊ viuū de viuentib⁹ quos ibi reperiebant neminē dimiserunt. Et sic vsq; ad extremū fiebāt quotidie noue strages. Et cum plures interficere non haberent: ex toto abinde recesserūt. Nos vero qui in siluis inter indagines morabamur de nocte fugā iniuim⁹ versus pontē thome magnā theutonicoz villā super fluuiū crisij positā. Sz theutonici nos trāsire p pontē nullaten⁹ p̄miserūt: imo instituerūt q̄z plurimi vt vna cū eisdem villam eoruz bene munitam defendere deberem⁹. quod plurimū displicebat. Tamen ad quādā diuertimus insulam: que cōtra tartaros p homines de agya ⁊ waydam de geroth ⁊ de pluribus alijs circūiacētibus villis fortiter

parabat. Cum vltra procedere non auderem: cepi ad ꝓcurato/
ris ⁊ omniū loci illius instantiā morā ibidē trahere cum eisdem.
Nam nullus in pretactā insulam intrare poterat nisi per quādā
viam artissimā ⁊ minutam: ita ꝙ per miliare in illa via tres por/
te cum turribus facte erant: ⁊ preter has erant ad miliare fortissi
me indagines circūquaqꝫ. Et cum ita munitū locū aduerterem:
placuit mihi ⁊ remāsi. Sed consuetudo insule illa erat: ꝙ ingres
sum ꝑbebat singulis: sed regressum omnib⁹ denegabat. Et cum
aliquibus diēb⁹ ibi cum mea familia essem: per exploratores no
stros percepim⁹: ꝙ propi⁹ tartari veniebāt. Exiui secrete insulā:
vt viderē quō equos poteram⁹ conseruare. ⁊ vno ductore cōdu
cto ⁊ vno seruiēte (quoniā quilibet noltruꝫ tres equos habebat)
de nocte versus chanadinū ciuitatē sup fluuiū morisij positaꝫ q̄
distabat ab illo loco ad octo miliaria ꝓperauim⁹. Et cū per totā
noctē irem⁹ quātū equi poterāt nos portare: in aurora peuenim⁹
chanadinū. Sed p̄cedēti die a tartaris qui p aliā ptez intrauerāt
hungariā captū fuerat ⁊ destructū: ⁊ partes illas totaliter occupa
uerāt: ita ꝙ fluuiū nequiuim⁹ pertrāsire. Et cū equi lassi essent: ⁊
homines huc ⁊ illuc de partib⁹ illis se absconderēt: retrocedere
nullo modo poteram⁹: ⁊ sic in quibusdā domiculis equis dimissis
in quibusdā foueis illo die nos oportuit latitare. Aduenientē tā/
dem nocte: ad locum pristinū nō sine difficultate nimia cepimus
in timore transire per mediū tartarox: curuatoqꝫ supercilio cum
pudore insulā reintrauim⁹. Et cum in tali periculo morarem̄ur
seruientes mei qui ad equos exteri⁹ vigilabant: ⁊ alij qui mecum
erāt cum pecunia quā habebā ⁊ vestib⁹: de insula aufugerunt: ⁊
in fuga inuenti per tartaros sunt gladio interempti: me cuꝫ vno
seruiēte quasi nudo in insula permanēte. ¶Post hec statim inua/
luere rumores: ꝙ dictū pontē thome theutonicox villam in au/
rora tartari occupauerūt: ⁊ quos tenere noluerant: horrēda cru/
delitas acerbitatis gladio dire iugulauit. Quo audito inhorrue
runt pili carnis mee. cepit corpus tremere ac paurē: lingua mi/
serabiliter balbutire: ꝑspiciens ꝙ dire mortis articulus qui iam
vitari non poterat imminebat. trucidatores cordis oculis intue
bar. caro sudorem mortis frigidissimum emittebat. Videbam ⁊
mortales mortem expectantes assidue: non posse manus ad ar/
ma extendere: erigere brachia: pedes ad defensionis loca mo/
uere: oculis terram prospicere: Et quid plura? homines cōspicie

bam ex timore nimio semiuiuos. Et cum esset in extasi positus af
fuit mihi misericordia ihesu xp̄i: ⁊ tanq̄z vn⁹ de maiorib⁹ vt me/
lius muniremur: insule populū cōuocaui. Cui⁹ rei occasione cuz
populo sum egressus insulā: ⁊ acceptis duob⁹ pueris procurato/
ris ⁊ hospitis mei filijs ⁊ vnico seruiēte qui mihi remāserat: lon/
gius ire simulās: in silua inter indagines latitaui: puerorum pa/
tri renuncians ꝙ proter timorē nolebā insulam reintrare. ⁊ cogi/
tans ꝙ si mecū absconsos suos tenerem filios ipse mihi necessa/
ria trāsmitteret. Et cum summo diluculo victualia mitterentur:
ilico tartari aduenerūt insulā circūdantes. Et cum darent intel/
ligere ꝙ vellent per aquam insulam expugnare: populus insule
deceptus ad protegendū illas partes flexus est. Tartari vero ex
alia parte in portas presidio nudatas irruētes illas expugnarūt
⁊ in insulā intrantes nō inuenerūt aliquem de nostris qui sagittā
emitteret vel in equo vel pedibus obui⁹ illis foret. Que ⁊ qua/
lia quot ⁊ quanta iniqua ibi ⁊ crudelia perpetrauerūt: non soluz
visui essent terribilia: sed perhorrescerent hoīes audire. Et exin
de spolijs asportatis: denudata mulierū ⁊ hominū corpora que/
dam frustratim diuisa quedā integra remanserunt. Et cum pluri
mi qui latitauerāt opinarent̄ eos post diem terciū recessisse: ꝓ ac
quirendis victualib⁹ recursum ad insulā habuerūt: ⁊ occupati a
tartaris qui se ibi absconderāt paucissimi euaserūt. Ego vero ꝑ
siluas tanq̄z profugus omniū destitutus auxilio mendicabam: ⁊
cui magna donauerā: vix mihi elemosinā porrigebat: ita ꝙ neces
sitate famis ⁊ sitis me acrius perurgente de nocte compellebar
intrare insulam: ⁊ corpora euertere mortuoꝝ vt sepultam farinā
⁊ carnes ad esum mihi vel aliud comestibile inuenirem: ⁊ de no/
cte quicquid inueniebam id ad siluas longius asportabaz. O at
tendite ⁊ videte q̄z illa pessima vita erat. Post decimum vel vi/
gesimū diem intraui insulam euertere corpora mortuoꝝ: quan/
tus ibi poterat esse luctus? quantus ibi poterat esse fetor? quan/
tus poterat esse timor? aduertite: Non est homo vt opinor: qui
tantis in animum reductis penarum generibus non terreretur.
Oportebat me inuenire cauernas: vel foueas facere: vel arbo/
res querere perforatas: in quibus me possem recipere: cum illi
densitatem veprium: opaca nemorum: aquarum profunda: inti/
ma solitudinū tanq̄z canes lepores ⁊ apros inuestigantes percur
rere videbantur. Siluas has per mensem ⁊ amplius quesierunt

Et cum per ipsa loca populos nequirent interimere vniuersos: se ad nouũ gen⁹ fraudis taliter cõuerterũt.

Quomodo tartari illos qui se in siluis absconderãt deceperũt.

Ceperunt aliquos per siluas latitantes ⁊ eosdem sub hac voce miserunt: ꝙ quisquis vellet ad fidem eorũ se dare securus reditus infra certum terminũ ad propria veniendi daret̃ ei. Quorũ verbis cum homines iam propter victualium penuriaꝫ morerent̃ totaliter crediderunt. ⁊ sic omnes qui remanserãt ad domos proprias sũt reuersi. Et cum silue magne essent: erat ad huc populus infinit⁹ qui latitabat: ita ꝙ ad tres dietas terra facta est populosa: ⁊ que libet villa elegit sibi regem de tartaris queꝫ optauit. Quo facto cum essent tempora messium: fruges vnanimiter collegerunt: et eas ac stramina ⁊ fenum ⁊ alia ad horrea congregabant. Stabãt nobiscum tartari ⁊ comani simul: videbant q̃ꝫ plurimi ⁊ gaudebant: letabant̃ ꝙ patres per filias: mariti per vxores: fratres per sorores pulchras vitam redimebant: illas ad libitum eorum cõseruantes: ⁊ pro quodam illis fiebat solatio: vt in conspectu patris vel mariti vxor vel filia stuprabat̃. Constituerunt canesios id est balimos qui iusticiã facerẽt: ⁊ eis equos: aĩalia: arma: exenia ⁊ vestimenta vtilia procurarẽt. Et sic ꝓcurator me⁹ de istis dñis erat vn⁹: ⁊ pene mille villas regebat. ⁊ erant canesij fere centum Pacẽ habebamus ⁊ fora: iustaqꝫ vnicuiqꝫ iusticia seruabat̃. Eis mittebant̃ pulcherrime puellarũ: sed oues: boues: vel equos: ductores pro tali exenio reducebãt. Conueniebãt canesij pene qualibet septimana. Ego vero sepius vt vitam eoꝝ aspicerem: ⁊ aliquos de maioribus noscerẽ: ⁊ vt addiscerẽ si via redemptionis aliqua se offerret ad eos cum meo canesio accedebaꝫ. Quadam vice preceperunt omnes canesij in mandatis: vt de certis villis viri et mulieres pueriqꝫ simul cũ muneribus in eorum presentiã venirent. Timebamus de hoc rumore non modicuꝫ causam rei penitus ignorãtes. Elegi igit̃ potius cum ipsis canesijs ad exercitum ire q̃ꝫ sub tali dubio in villa remanere. quare nudi et discalciati ad custodiã curruũ in quibusdam tentorijs hungaroruꝫ qui iam tartari in suis operibus effecti erant remansim⁹. Canesij vero ad recipiẽda munera accesserũt: qui mũerib⁹ receptis: oẽs

p̃sentantes in quandam vallem duxerunt: enormiterq; spolia tos ⁊ denudatos ibidem interfecerunt.

Quomodo p̃sentis carminis auctor ad man⁹ tartaroꝝ deuenit.

ET cũ ad me rumores huiusmodi p̃uenirẽt: ditioni cuiusdã hũgari: facti vt dixi operib⁹ tartari me submisi. q̃ in suũ seruũ admittere ꝓ magna gratia me est dignat⁹ Et cũ p̃ aliquot dies cũ ipo p̃mansissẽ: mortẽ semp̃ p̃ cor de p̃req; oculis habebã. Cõspexi inter hec comanos infinitos et tartaros cũ spolijs curribꝰ oneratis: pecorib⁹: iumẽtis: ⁊ alijs vtẽ silib⁹ vndiq; reuertẽtes. Et cũ inquirerẽ quid hoc eẽt: respõsũ est q̃ ipsi vna nocte dimissas oẽs ⁊ singulas villas circũdantes: inebriauerũt gladios in sanguine occisoꝝ. ita q̃ in oĩbus illis villis paucissimi euaserũt qui in siluis ⁊ cauernis se abscondere potuerunt: ita q̃ remansit ꝓuincia totaliter desolata. Aerũtñ nec fruges nec stramina nec domos aliq̃s cõbusserũt: sz in p̃seruationez vite oĩa hec induxerũt. Pro eo ꝓieci firmiter ipsos velle in illis partib⁹ hiemare: vl̃ familias suas dimittere vt in hieme ꝓ equis domos ⁊ victualia inuenirẽt. Qd̃ totũ postmodũ didici eẽ verꝝ. Nã pp̃los viuere ad tp̃s dimiserãt ad cautelã vt ĩ vnũ segetes cõgregarẽt ⁊ vindemiarẽt vineas: sz nolebãt q̃ illi ꝓsumerẽt ꝓgregata

De destructione noue ville ⁊ monasterij de egres.

QUid plura? versus Orodinũ ⁊ Chanadinũ ꝓcedere ĩceperũt: in medio eorũ noua villa dimissa: nomẽ cui⁹ Perg fuerat: in qua hoĩes. lxx. villarũ fuerant ꝓgregati. ⁊ dimisso monasterio Egres Cisterciẽsis ordinis: in quo tãq; munito castro se milites ⁊ multe dñe receperãt. Nec tartari loca illa aggredi voluerũt: quousq; circũcirca eẽt terra totaliter desolata. Sz interdũ aliqui accedebãt. ⁊ ab hũgaris militib⁹ p̃ magnũ terre spaciũ fugabant: ita q̃ credebãt firmiter se intactos ꝓpter suã potẽtiã remanere. Tandẽ post totius terre illi⁹ desolationẽ: ruthenoꝝ: comanoꝝ: hungaroꝝ captiuoꝝ: paucoꝝ etiã tartaroꝝ multitudine adunata: villã magnã vndiq; circũdãtes: ad pugnã captiuos hũgaros p̃miserũt. ⁊ illis interemptis totaliter: rutheni: isinahelite: comani postmodũ pugnauerũt Tartari vo retro post oẽs stãtes ridebãt de casu ⁊ ruina illoꝝ. ⁊ retrocedẽtes a pugna suoꝝ dabãt q̃plurimos voragoni gladioꝝ. ita q̃ ipsis dieb⁹ ⁊ noctib⁹ pugnantib⁹ p̃ vnã septimanã: ⁊ fossatis impletis: ceperũt villã. Milites igit̃ ⁊ dñas q̃ multe erãt extra in

campo in vna parte:et rusticos in alia posuerunt.ac pecunia:ar/
mis:vestibus:⁊ alijs bonis receptis ab eis:⁊ quibusdam duabus
puellis reseruatis ad vitam ⁊ ad lusum eorũ deductis:cũ securi/
bus ⁊ gladijs omnes crudeliter interfecerunt. Illi quidem solũ/
modo remanserant:qui inter mortuos repentino casu deciden/
tes alieno sanguine cruentati se occultare valuerunt. O dolor.o
crudelitas ⁊ rabies in mani populi ĩmensa. Nam qui tante gen/
tis cladem sana mente consideraret:hunc locum agrũ sanguinis
debite dicere posset. Tandem post paucos dies dictũ claustrũ si/
ue monasteriũ egres obsederũt.⁊ appositis eidẽ multis machinis
cum in ipso existentes nequirent resistere:ad manus ⁊ fidem ipso
rum se vt vita potirent reddiderũt. Sed de ipsis quod ⁊ de alijs
factum est:exceptis quibusdã monachis quos abire libenter per
miserunt:⁊ ad abvsum eorũ retentis quibusdã dominabus ⁊ pul
cherrimis puellis.quid amplius:si describerent singulariter pu/
gne singule ⁊ crudelitates nimie que fiebant:legentiũ corda per/
terrerent:⁊ terribili sonitu tinnire facerẽt aures. Si huiusmodi
rumones horribiles essent diffusi per orbem mũdi principes ali/
ter cogitarent. Ecce per estatẽ illam vsq; ad cõfinia Austrie Bo
hemie Moravie Polonie Slesie ⁊ Comanie vsq; ad danubiũ
cõmuniter omnia destruxerunt.

De astutia tartarorũ ad transeũdũ danubiũ exquisita.

SEd cum strigoniũ in hungaria omnes ⁊ singulas pre/
celleret ciuitates:maxime cogitabant transire danu/
biũ:⁊ ibi figere castra sua. Et ecce in hieme niuis ⁊ gla
ciei abundantia superuenit:ita q; danubius(quod nõ
acciderat a multis retroactis tẽporib⁹)gelabat. Sed
hungari ex ipsox parte singulis diebus frangebãt glacies ⁊ custo
diebãt danubiũ:ita q; assidue fiebat pugna peditũ sup gelu. Ta/
men cũ dire glacies aduenerũt totũ danubiũ cõgelatũ est.sed isti
trãsire cum equis nullatenus attentabãt. Aduertite igit quid fe
cerunt. Multos equos ⁊ animalia sup ripã danubij adduxerunt
⁊ neminẽ per tres dies ad eox custodiã dimiserũt:ita q; bestie si/
ne custodibus pergere videbant.nec aliquis eox in illis partib⁹
apparebat. Tũc hũgari credentes tartaros recessisse subito tran/
sierũt.⁊ omnia illa animalia p glacies trãsduxerũt. Qõ tartari ad
uertentes cogitarunt posse in equis transire libere sup gelu.qõ ⁊
factũ est.⁊ tot vno impetu trãsierũt q; ex ista parte danubij terre

faciē impleuerūt. Rex aūt cadan post regē hungarie ꝓperauit: q̄ in sclauonia tanq̄z qui nullū habebat subsidiū morabat. Sed ipe hui⁹ facti p̄scius fugā iijt. ⁊ cū ipe maritima castra acceptare nequiret: ad insulas ꝓtrāsiuit: ita q̄ vsq̄z ad recessū eox eū insule tenuerunt. Videns cadan rex q̄ eum habere non posset destruxit Boznam regnū rascie ⁊ inde in bulgariā ꝓtrāsiuit.

Quomodo Tartari strigonū destruxerunt.

Alia vero pars exercit⁹ versus noiatū strigoniū habuit iter suū: ⁊ vsq̄z ad illud paucissimi accesserūt: sed se lōgius posuerunt: ⁊ vsq̄z ad .xxx. machinas parauerunt. Strigonienses interim se cū fossatis muris et turrib⁹ ligneis fortissime munierāt. Et erat ī ciuitate illa populus infinitus: ⁊ burgenses ditissimi: milites nobiles: et dñe q̄ illic ꝓuenerant velut ad p̄sidiū singulare. tantaq̄z eorū erat superbia q̄ credebāt se resistere posse toti mūdo. Ecce vna die ex ciuitatem tartari circūdederunt. ⁊ captiui qui cum eis erant tot ramorū fasciculos portauerūt: q̄ in vna parte ciuitatis supra fossati superciliū altū murū simul ⁊ semel de fasciculis ꝓstruxerūt. et statim post murū illū dictas triginta machinas posuerunt: ita q̄ die noctuq̄z ad ciuitatē ⁊ ad turres ligneas lapides emittebāt. Et ꝓpter hoc tantus in ciuitate cepit esse tumultus: ⁊ tanta fuerunt caligine obumbrati: q̄ iam memoriā amiserāt se defendendi: ⁊ inter se tanq̄z ceci ⁊ fatui vexebant. Cū vero tartari munitiōes ligneas destruxissent: saccos plenos terra ad implēdū fossata cū machinis emittebāt. Rex nullus ex hūgaris ⁊ alijs audebat in fossati superciliō cōparere ꝓpter lapides ⁊ sagittas. Hungari vero ⁊ frācigene ac Lombardi qui quasi erant dñi ciuitatis se nō posse defendere aduertentes: cōbusserūt suburbia ⁊ domos ligneas que multe erāt vsq̄z ad palatia ciuitatis. pannos quoq̄z ⁊ vestes cōbusserūt ī domib⁹ infinitas. interfecerūt equos. aurū ⁊ argentū ad terrā fodere runt. ⁊ quicquid boni habuerūt abscōderūt. ⁊ vt se in palatijs defenderent in eadē se receperūt. Sed tartari p̄scientes q̄ cōbusta erant omnia de quibus se ditari credebāt: cōtra eos magnā succē si in iram: claudēdo ciuitatē cū phalangis ligneis subito circūcirca: vt nullus euaderet quin per os gladij ptransiret: ceperūt post modū palatia expugnare. Quibus velociter expugnatis: nō credo vt verū fatear q̄. .xv. de tota remanserūt ciuitate qui nō fuissent tam intus q̄z extra omnes nequiter interfecti. Ibi inebriane

runt gladios suos in sanguine. ⁊ ex calore quē conceperant cōtra eos: viuos assabant homines sicut porcos.

Quomodo postea tartari destructa pene omni hungaria ad propria redierunt.

DOmine autez magne: sicut melius poterant ornate: in vno palatio se colligerant. Et cum capi ⁊ interfici deberent: ad audientiā magni principis appellauerunt. Omnes itaqz sunt fere trecente extra ciuitatē ad principem adducte. que pro munere petierūt: vt eas vite sub suo domino conseruaret. Qui iratus pro eo q̄ nihil lucrati fuerant: precepit vt receptis spolijs earum: capite truncarentur. quod subito factū fuit: castro ciuitatis nō expugnato. in quo erat comes Symeō hispanus cū multis balistarijs qui se viriliter defendebat. Et cum ad albā regiā ciuitatē accederent: que est paludibus circūsepta: cum esset in dissolutione niuis ⁊ glaciei nequierunt eam occupare. Et cum castrum sancti martini de pannonia expugnarent: abbate se viriliter defendente: fuerunt subito reuocati: ita q̄ ista tria loca tantū inexpugnata in illis partibus remāserunt. ⁊ terrā tam vltra danubiū q̄z citra eorū in manibus habuerunt. sed citra nō fuit sic funditus desolata: quia ibi sua tentoria nō fixerunt. sed trāseūdo quicquid inuenerūt vnanimiter destruxerunt. Auditis itaqz rumoribꝰ q̄ tartari aspernabant theutonicam expugnare: q̄zplurimū dolui: qr ibi manus occidentiū euadere opinabar. ⁊ gauisus fui nō modicū: qr xp̄ianoꝝ exciduū vitabatur. Sed maiorū regū de mandato incepimus per depopulatam terrā retrocedere cū curribꝰ oneratis spolijs ⁊ armamentis: iumētorū ⁊ pecorū gregibꝰ: pedetentim latebras ⁊ opaca saltuū exquirēdo. vt q̄ reperta in ꝓgressibꝰ nō fuerāt in regressibꝰ inuenirent. Et sic retrocedēdo paulatim peruenimꝰ vltra siluas. vbi remānserat ꝑua multitudo. ⁊ erāt ibi post eoꝝ trāsitū castra plurima ꝑparata. Et quid vltra: exceptis castris quibusdā terram totaliter occuparūt: ⁊ eā ꝓcedētes desolatā ⁊ vacuā reliquerūt. Jam cū exirēt hungariā comaniā intrare ceperūt. Nō sinebāt vt priꝰ q̄ sine delicto interficerent bestie ꝓ captiuis: sed intestina ⁊ pedes bestiaꝝ ⁊ capita tantū dabāt eis. Tūc cepimꝰ cogitare (vt etiā interptes referebāt) q̄ nobis hungariā exeūtibꝰ daturi essent nos oēs voraginī gladioꝝ. Et cū iā mihi viuendi fiducia nulla esset: ⁊ mors dira et aspera in ianuis haberet: cogitaui melius ibi mori q̄z ꝓcedēdo assi

duis mꝛosib⁹ cruciari. Et sic via publica derelicta: ire ad opus naturale simulãs: ad densitatẽ saltus festinis gressibus cũ seruiente vnico ꝓperaui. ⁊ subintrans cuiusdẽ riuuli ꝓcauũ me feci ramis ⁊ folijs cooperiri. Absconditqꝫ se seruiẽs meus remoti⁹: ne vni⁹ inopinata inuẽtio mestã operaret alterius captionẽ. Et sic iacuimus duobus diebus naturalib⁹ nõ leuãtes capita sicut in sepulchris: audiẽtes voces illoꝝ hoꝛribiles qui ꝓpi⁹ꝑ saltũ post erroneũ iter pecoꝝ abibãt: captiuos sepi⁹ qui se absc̃ debãt acclamãtes. Nõ valẽtib⁹ aũt nobis vlteri⁹ famis iustissimũ appetitũ ⁊ edẽ di anxiã volũtatẽ infra claustra coꝛdis taciturnitatis nodo pstringere: leuauim⁹ capita: ⁊ moꝛe seꝛpentiũ pedib⁹ ⁊ manibus reptauimus sup terrã. Cõuenim⁹ tandẽ: ⁊ voce debili ac submissa mestas querelas importune famis alternatim cepim⁹ reseꝛare: ac gemitibus ⁊ fletibus explicare: ꝙ gladio moꝛi minoꝛis excidij fuisset qꝫ ꝑ mediã cõpagines mẽbꝛoꝝ ac vnionẽ coꝛpoꝛis ⁊ anime dissolueꝛe. Et cũ pios sermones huiusmodi ꝓferrem⁹: affuit vnus homo ad quẽ cũ se nostꝛoꝝ acies extenderet oculoꝝ fugam inuimus timoꝛosam. nec auertimus oculos fugiendo: vt intueremur: si nobis preuius esse posset: vel foꝛet nobis fugientibus subsequela. Sed nõ minus ipsum videmus vices assumere pꝛecurꝛoꝝ. credebat enĩ ꝙ virtus nostra pꝛenalida insidias sibi poneret per obliquũ. Et cũ cõmunis inspectoꝛ traderet ⁊ teneret qõ fugitiui cõspicerent fugitiuũ: armoꝝũqꝫ delatio apud illos nulla foꝛet: stetimus aduocantes nos adinuicẽ nutibus atqꝫ signis. Et cũ vnus daret de seipo alteri notionem: prolixis sermonibus atqꝫ pijs deliberando decreuimus quid agere deberemus. Sed angustia geminata: videlicet fame execꝛabili: ⁊ timoꝛe moꝛtis anxie toꝛquebamur: ita ꝙ priuari videbamur penitus lumine oculoꝝ. Nam nequibam⁹ sucũ herbarũ siluestriũ deglutire: vl ipsas herbas vti faciunt bestie masticare. Et licet nos tanta famis perurgeret ⁊ stupende moꝛtis aculeus ĩmineret: pꝛestabat tamen nobis viuendi fiducia fulcimentũ: ⁊ euadendi spes foꝛtitudinẽ ministrabat. Et sic assũpta fiducia in dño confoꝛtati ad extꝛema silue peruenim⁹ affectuose ascẽdimusqꝫ aꝛboꝛẽ eminentẽ ⁊ terram conspeximus a tartaris desolatã quã nõ destꝛuxeꝛãt veniẽdo. O doloꝛ terrã depopulatã ⁊ vacuã cepim⁹ peꝛagrare quã in eũdo dimiseꝛãt desolatã. Basilicaꝫ siquidẽ cãpanilia: de loco ad locũ erant nobis signa ducentia: ⁊ ipsa viã nobis satis hoꝛridã pꝛignabãt. Nã erant vie

et semite antiq̃te: ⁊ ab herbis ⁊ vepribꝰ totaliter occupate. Por/
rũ: cepe: ⁊ allia que in ortis rusticorum remanserant quando re/
periri poterant mihi pro maximis delicijs ferebant̃. ceteri malua
⁊ citurarũ radicibus vtebantur. His ventres famelici replebantur: ⁊ spiritus vegetabilis in exangui corpore refocillabat̃. Lassis requies non dabat̃. vtpote qui absq; tecto: ⁊ operimentũ quo nostra tegeremus capita nõ habentes nocturuo tẽpore quiescebamus. Tandẽ vix octauo die a silue recessu ad albã venimus ciuitatem. in qua nihil potuit reperiri: preterq̃; ossa ⁊ capita occisorũ basilicarũ ⁊ palatiorum muros diruptos ⁊ subfossos: quos nimia christiani cruoris effusio macularat. Et licet terra innoxiũ sanguinem quẽ inebriata suxerat nõ monstraret: ostendebant se lapides adhuc cruore roseo purpuratos. per quos absq; continuato gemitu amaris suspirijs festinus transitus nõ fiebat. Et erat ibi ad decem miliaria iuxta siluã villa que Frata dicit̃ in vulgari: ⁊ infra siluam ad quatuor miliaria mons mirabilis ⁊ excelsus: in cuius sũmitate lapis ⁊ petra fundabat̃ terribilis. magna ibi hominũ ⁊ mulierũ confugerat multitudo. qui nos gratanter cum fletu receperunt. interrogabantq; nos de nostris periculis. que nos omnia illis paucis verbis declarare nequibamus. Obtulerunt tandez nobis nigrum panẽ de farina ⁊ cõtritis corticibus quercuũ piscatos: sed nobis dulcor illius supra similas quãdocũq; per nos comestas suauior videbat̃. Mansimus igit̃ ibidem vno mense nec fuimus ausi discedere. sed mittebamus semper speculatores ex hominibus leuioribus videre et rescire si adhuc que pars tartarorũ in hungaria remãsisset: aut si arte deceptoria vt prius instructi pro capiendis reliquijs fuga lapsis reuerterent̃. Et quãuis sepius necessitate querendi victualia cogẽte: loca petierimꝰ quondã habitata: nunq̃; tamen noster tutus fuit descensus: donec rex Bela maritimis de partibus per cruciferos de insula Rodi ⁊ dominos de frangapanibus: multis agminibus militũ adiutus: certificatus prius per hungaros de recessu tartarorũ in hungariã venit. Scripsi igitur hec paternitati vestre absq; admixtione falsitatis: vt eadẽ vestra paternitas que ꝓsperitatis mee scitrotã: sciat ⁊ aduersitatis ac periculi quidditatẽ. Ualeat. p. v.

Quanta sit inuicti terrena potentia sceptri:
Gloria: maiestas: phama perennis: honor:
Quis fauor in meritos: terret quae poena malignos:
Regnicolas fidos gratia quanta fouet:
Pace sub optata quae copia deliciarum:
Marte sub aduerso quantus ad arma vigor.
Quã celebres etiam victo super hoste triumphi:
Deniq; funebris quae quoq; pompa fiet:
Cuncta hec hunorum p̃monstrat chronica praesens:
Lectorem alliciens ardua gesta sequi.
Rursus & insinuat fatum si flebile: siue
Murice vestitum solicitudo premat.
Scilicet infidae praedura rebellio plebis:
Lurida praetendunt sepe aconita necem.
Insidiae tristes: mendacia: proditiones:
Purpureum assidue dant trepidare caput.
Lectorẽ tribuent aliena pericula cautũ.
Sunt nanq; in cunctis tristia mixta iocis.

Sereniſſimorũ hungarie regũ chronica bene reuiſa ac fideli ſtudio emendata finit feliciter Impreſſa erhardi ratdolt viri ſolertiſſimi eximia induſtria et mira imprimendi arte: qua nuper venetijs nũc Auguſte excellet nominatiſſimus. Impenſis ſiquidem Theobaldi feger conciuis Budenſis Anno ſalutifere incarnatiõis milleſimo q̃dringenteſimo octogeſimooctauo tertio nonas Junij.

a quaternꝰ b quaternꝰ c quaternꝰ d quaternꝰ
e quaternꝰ f quaternꝰ g quaternꝰ h ternus
i quinternꝰ k quaternꝰ l quaternꝰ m quaternꝰ
n quaternꝰ o quaternꝰ p ternus q quaternꝰ
r quaternꝰ ſ quaternꝰ t quaternꝰ v duternꝰ
x quaternꝰ y quinternus.

Thuróczy, János

MLS 3 Aug 50

Incun.
1488
.T49
Rosenwald
Coll.

5017
ШОИ

forma

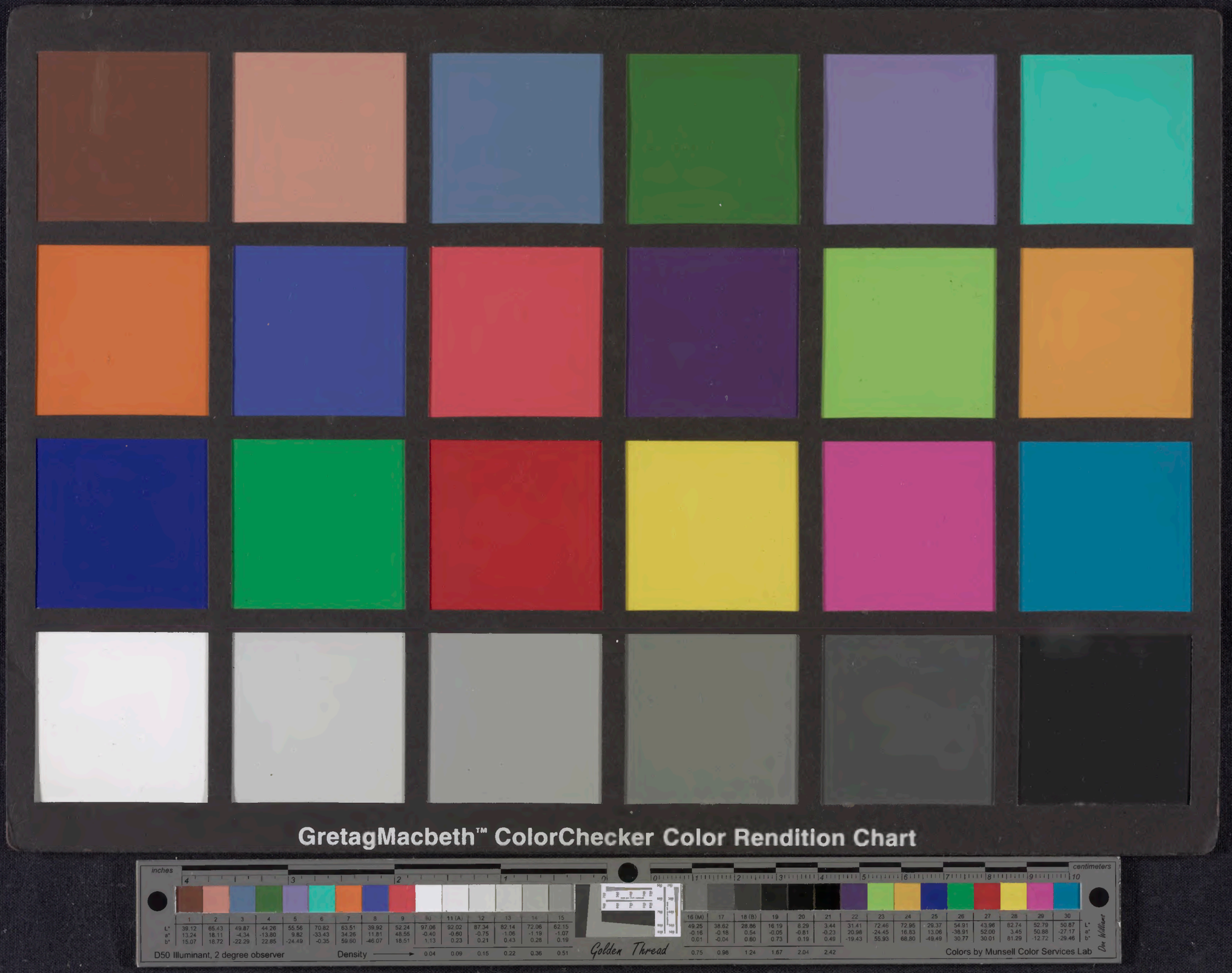
GretagMacbeth™ ColorChecker Color Rendition Chart
inches
centimeters
D50 Illuminant, 2 degree observer
Density
Golden Thread
Colors by Munsell Color Services Lab
Dan Williams